De Gereformeerde Amerikaan.

E. Nijlaan

Onder redactie van

REV. H. BEETS, REV. J. MANNI,
REV. J. W. BRINK, REV. H. VAN HOOGEN,
PROF. F. M. TEN HOOR, REV. J. WIJNGAARDEN.

Bijgestaan door verschillende Medewerkers.

Prof. F. M. Ten Hoor, Eindredacteur.

Abonnementsprijs: $1.00 per jaargang.

JAARGANG VIII.

1904.

H. HOLKEBOER
Holland, Mich.

INHOUD.

Bldz.

AFLEVERING I.

Bij het begin van den Nieuwen Jaargang, door F. M. Ten Hoor........ 1
Hoe hoort Gij? II, door J. Manni........ 4
De Am. Kerkl. Wereld, door J. Wijngaarden........ 11
Voor Jongel. Ver. bij 't onderzoek der H. Schrift, door H. van Hoogen........ 16
Levensschets van Ds. H. van der Werp, door H. Beets........ 22
Verklaring van den Eersten Brief van Petrus, door F. M. Ten Hoor........ 28
Verhouding van gem. en ouderlingen tot elkander, door J. Noordewier........ 33
De Prot. Kerk in Ned. Indië, door T. Pilon........ 35
Uit de Vragenbus, door F. M. Ten Hoor........ 41

AFLEVERING, II.

Zijn de Gereformeerden een Secte, door F. M. Ten Hoor........ 49
Vlugmaren, door H. van Hoogen........ 55
De vrienden der Waarheid, door F. J. Drost........ 59
Uit de vragenbus, door F. M. Ten Hoor........ 63
Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven, door J. Manni.. 67
Unionisme, door B. H. Einink........ 74
Opvoedkundige Aphorismen, door B J. Bennink........ 81
Nog eens: Verlies van het ambt, door J. Noordewier........ 82
Rubriek voor Jongelieden: Een eerlijke vinder........ 86

AFLEVERING III.

Geref. vaderen (Jodocus van Lodenstein I), door H. Beets........ 97
De Am. Kerkel Wereld, door J. Wijngaarden........ 105
Aan den schrijver van het Budget in *De Hope*, door F. M. Ten Hoor........ 110
Het Holl. Element in de Presb. Kerk, door M. Borduin........ 119
Het Godsbegrip der Navajo Indianen, door L. P. Brink........ 126
Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven I, door J. Manni 129
Voor Jongel. ver. bij 't onderzoek der H. Schrift, door H. van Hoogen........ 140

AFLEVERING IV.

35 Jarig Bestaan der gem. Walnut St., Kalamazoo, Mich., door J. Robbert........ 145
Allerlei, door J. W. Brink........ 153
Voor Jongel. ver. bij 't onderzoek der H. Schrift, door H. van Hoogen........ 157
De Chr. School en de Chr Zedenleer, door J. B. Hoekstra........ 162
Over de Nederzetting der Hollanders in Ia., door J. Muntingh. 174
De Toekomstige Vergelding, voorgesteld naar het N. Test., door G. K. Hemkes........ 177
Eenige Beschouwingen van Leven, door Dr. H. Stadt........ 182
Rubriek voor Jongel.: Vurige kolen, door J. W. Brink........ 187

Bldz.

AFLEVERING V.

De Christen Werkman in den Socialen Strijd, door L. Berkhof 193
De Synode volgens de opvatting der Geref. kerk, door F. M. Ten Hoor 210
Korte Levensschets van Ds. J. I. Fles 227
De vrienden der Waarheid II, door F. J. Drost 231
Wat dunkt u er van? door J. W. Brink 235
Rubriek voor Jongel.: Vurige kolen, (slot), door J. W. Brink 236

AFLEVERING VI.

Geef bevel aan huis, want gij zult sterven III, door J. Manni.. 241
De Am Kerkelijke Wereld, door J. Wijngaarden 245
Voor Jongel. ver. bij het onderzoek der H. Schrift, door H. van Hoogen 248
Allerlei, door J. W. Brink 254
Aan Prof. F. M. Ten Hoor, door J. Robbert 257
De verhouding van de kerkeraden tot de Synode, door F. M. Ten Hoor 259
Verhouding der gem. en diakenen tot elkander, door J. Noordewier 264
Over de Nederzetting der Hollanders in Ia., door J. Muntingh 269
Wat?—Dit, door J. W. Brink 275
Uit de vragenbus, door F. M. Ten Hoor 279
Eenige beschouwingen van leven II, door Dr. H. Stadt 282
Rubriek voor Jongelieden, door J. W. Brink 285

AFLEVERING VII.

Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven IV, door J. Manni 289
Afvaardiging naar de Synode, door K. Kuiper 295
Vlugmaren, door H. Van Hoogen 301
Geref. Vaderen (J. Lodenstein) Slot, door H. Beets 310
Een enkele opmerking, door J. W. Brink 319
Onze Kerkenorde, door W. Heyns 322
Eenige beschouwingen van leven, III, door H. Stadt 329
Rubriek voor Jongelieden, (De Bijbel in het Vogelnest) Slot, door J. W. Brink 331

AFLEVERING VIII.

Onze Kerkenorde, door W. Heyns 337
Nog niet overtuigd, door P. Jonker 348
Leesstof, door J. W. Brink 351
Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven (V), door J. Manni 354
Levensschets van Ds. C. Bode 360
Verhouding der gem. en diakenen tot elkander (II), door J. Noordewier 365
De Am. Kerkel. Wereld, door J. Wijngaarden 371
Dr. N. J. Hofmeyr 373
Rubriek voor Jongeliden, door J. W. Brink 380

AFLEVERING IX.

Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven (VI), door J. Manni........ 385
Ds. E van der Vries, door H. Beets........ 391
Ook niet ernstig en biddend overwogen, door K. Kuiper...... 395
Vlugmaren, door H. van Hoogen........ 402
De verhouding van het ambt tot Christus, door J. Robbert.... 408
Dr. Nich. J. Hoymeyr........ 411
Christelijke Wetenschap, door F. M. Ten Hoor........ 416
Boekaankondiging, door F. M. Ten Hoor........ 423
Een paar vragen aan Rev. J. W. Brink, door R. L. Haan..... 426
Eenige beschouwingen van leven, door Dr. H. Stadt......... 427
Rubriek voor Jongelieden, door J. W. Brink........ 428

AFLEVERING X.

Verklaring van den Eersten Brief van Petrus, door F. M. Ten Hoor........ 433
De Psalmen I, door J. Manni........ 439
Eenige beschouwingen van leven (slot), door Dr. H. Stadt.... 446
Vlugmaren, door H. van Hoogen........ 449
De Gedenkdag der Hervorming, door F. M. Ten Hoor........ 455
De Vrienden der Waarheid, III, door F. J. Drost........ 458
Ds. J. Noordewier, door H. Beets........ 465
De verhouding van gemeente en diakenen tot elkander, door J. Noordewier........ 469
De Am. Kerkelijke Wereld, door J. Wijngaarden........ 475
Rubriek voor Jongelieden, door J. W. Brink........ 476

AFLEVERING XI.

De Psalmen II, door J. Manni........ 481
Afvaardiging naar de Synode, door P. Jonker........ 488
Inhoud en Vorm der Prediking, door F. Stuart........ 493
Vlugmaren, door H. van Hoogen........ 497
Een antwoord aan Ds R. L. Haan, door J. W. Brink........ 505
Het Internationaal Vredes Congres, door J. W. Brink........ 509
Rubriek voor Jongelieden: Een kind in het woud (slot), door J. W. Brink........ 510
Verklaring van den Eersten Brief van Petrus, door F. M. Ten Hoor........ 513
De Am. Kerkelijke Wereld, door J. Wijngaarden........ 522
Boekaankondiging, door F. M. Ten Hoor........ 527

AFLEVERING XII.

De Psalmen III, door J. Manni........ 529
Ons oordeel over de Correspondence Schools, door R. L. Haan. 534
De vrienden der Waarheid (slot) door F. J. Drost........ 539
Op 's Werelds Tooneel, door J. W. Brink........ 542
Ter wegneming van Ergernis door K. Kuiper........ 548
Boekaankondigingen, door F M. Ten Hoor........ 549
Alles Afhankelijk van God; Zondige Onafhankelijkheidszucht; Goede Onafhankelijkheid, door F. M. Ten Hoor........ 552
Verklaring van den Eersten Brief van Petrus, door Ten Hoor. 553

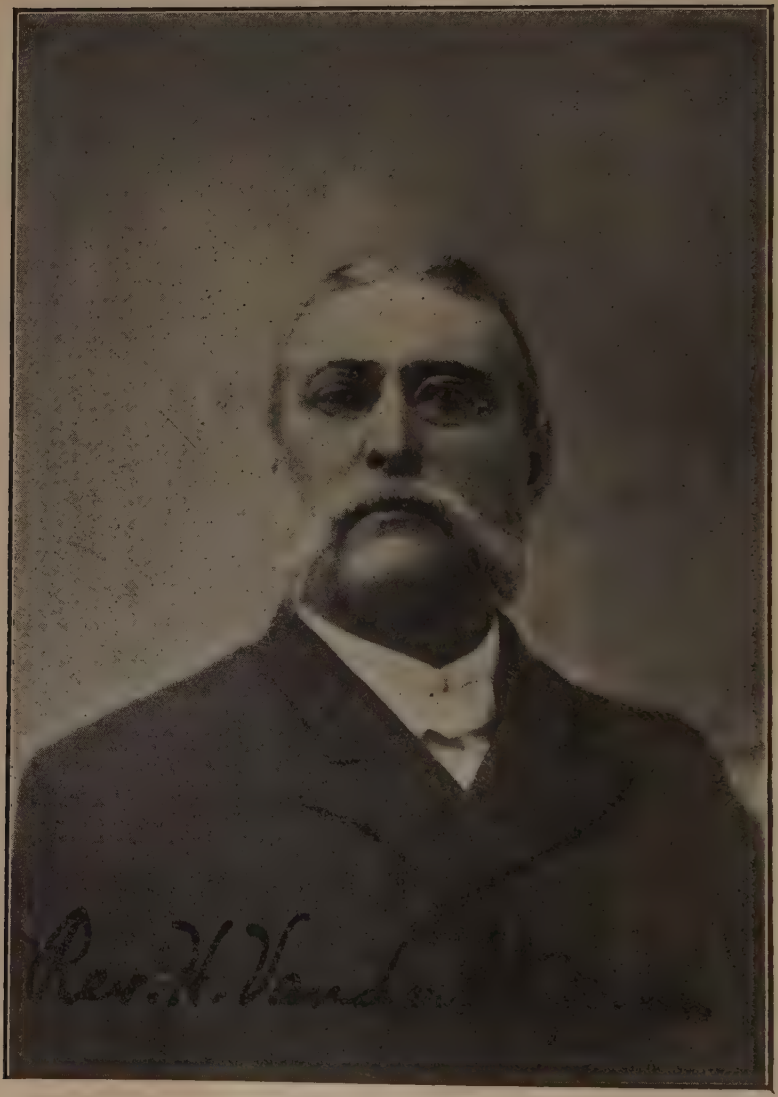

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. JANUARI 1904. No. I.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Bij het begin van den nieuwen jaargang.

Bij het einde van het oude jaar zien wij onwillekeurig terug, en dringt zich de vraag op de lippen: Wat hebben wij gedaan, en hoe hebben wij het gedaan? Aan het begin van een nieuw jaar zijn wij geneigd om vooruit te zien, en onwillekeurig vragen wij: Wat zal ons nu geworden? Het is opmerkelijk, dat wij veel meer geneigd zijn om juist deze vraag te doen, dan die andere, n.l. *wat* moeten wij nu *doen?* Hoe gaarne zou menigeen willen weten, wat hem gedurende dit jaar overkomen zal. Die nieuwsgierigheid om dat te weten stelt echter eene voorwaarde. Men zou alleen de toekomstige ervaringen willen weten in het geval dat zij aangenaam voor ons zijn. Indien zij onaangenaam zijn, zou men ze liever maar niet vooruit weten.

God heeft echter beide, de aangename en de onaangename ervaringen in de toekomst, voor ons verborgen gehouden. En wij moeten daarin zijne wijsheid erkennen, want het zou ons in elk opzicht schade doen, indien wij ze vooruit wisten. God wil dat wij ons bij elken stap voorwaarts absoluut afhankelijk zullen gevoelen van Hem, en van Hem alleen. Hij wil, dat wij Hem erkennen als den souvereinen God, die alleen recht heeft om vrijmachtig over ons te beschikken. Hij wil tevens, dat wij gelooven zullen in zijne barmhartigheid en trouw, en dat wij onder zijne leiding en hoede veilig zijn, en dat Hij ons alle dingen zal doen medewerken ten goede, wat er gedurende dit jaar ook komen moge. Daarom moet een Christen de beantwoording van deze vraag kalm en vertrouwend aan den Heere willen overlaten.

Er is echter een andere vraag, die wij zelf moeten en ook kunnen beantwoorden, omdat God ons het antwoord gegeven heeft in zijn Woord. Het is de vraag: Wat moeten wij dit jaar zijn en doen? Tot deze vraag zijn wij van nature niet zoo sterk geneigd als tot de vorige. De vorige is eene vraag der nieuwsgierigheid, en dit is een vraag des geloofs. En de nieuwsgierigheid is ook in een Christen soms sterker dan het geloof.

Wat moeten wij dit jaar zijn en doen? Opzettelijk zeggen wij *zijn* en *doen*. Een schriftmatig Christen vraagt naar beide, en wel met evenveel nadruk, want hij weet, dat beide zoo nauw samenhangen. Ons *doen* hangt van ons *zijn* af.

Wij zeiden, een schriftmatig Christen vraagt naar beide, want een Christen naar de Schrift is een gezond Christen. Een ongezond Christen van de lijdelijke soort, wil liefst niet een van beide; hij wil als Christen van zijn en doen niet veel weten. Hij heeft een heel andere vraag op de lippen, want hij zou eigenlijk alleen maar willen vragen: Wat zal ik genieten; hoe veel aangename oogenblikken zal ik gedurende dit jaar hebben voor mijn gevoel. Dat is de hoofdvraag van een zelfzuchtig Christen, die Christen wil zijn veel meer ten behoeve van zich zelf, dan ten behoeve en ten dienste van Christus; die Christus wel wil gebruiken als een middel om door Hem gelukkig te worden, maar die zelf eigenlijk niet een middel voor Christus wil zijn om Hem in gehoorzaamheid te dienen. Zulke Christenen moeten zich vooral stellen voor de vraag: Wat moet ik dit jaar zijn en doen?

Op een ander uiterste staat een werkheilig Christen, een van de Methodistische soort. Zijn eerste, en dikwijls zijn eenige vraag is: Wat moet ik *doen?* Dat is de eerste en de eenige vraag van den rijken jongeling. Hij neigt er toe om Christus alleen als Rabbi, als Leermeester te gebruiken, en niet als de Herschepper, de Bron van het leven, en om het Christendom op te vatten als uitwendige verbetering slechts, en niet als inwendige vernieuwing en heiligmaking.

De schriftmatige Christen vraagt: Wat moet ik *zijn* en *doen;* niet omgekeerd: Wat moet ik *doen* en *zijn*. Eerst zijn en dan doen.

De levenswerkzaamheid naar buiten hangt af van de innerlijke levenskracht. Hoe meer wij Christen zijn, hoe meer wij als Christen leven, en ons in alle levensverhoudingen als Christen openbaren. De macht der zonde en de zwakheid van het leven des geloofs zijn de inwendige oorzaken, dat vele Christenen uitwendig zoo weinig doen in den dienst des Heeren.

Daaruit volgt dus, dat er eerst verandering moet komen in *het zijn*, in den inwendigen toestand, voordat er verbetering kan komen in het doen. Door de werking des H. Geestes moet de kracht der genade door het Woord Gods meer werken op ons zijn, in den inwendigen mensch, dan zal er meer krachtsopenbaring komen. Door de kracht der genade Gods moeten wij inwendig meer geheiligd worden door de onderdrukking van den zondigen aard, en door de versterking van het nieuwe leven. Wij moeten meer Christen *zijn*, dan kunnen wij als Christen meer *doen*, en dan zullen wij ook als Christen meer *genieten*.

Deze vraag nu, die elk Christen past bij den aanvang van het nieuwe jaar, is ook een ernstige vraag voor de GEREF. AMERIKAAN. Ook bij ons maandschrift hangt het *doen* van het *zijn* af. Hoe meer het is, hoe meer invloed het zal uitoefenen. Het komt dus allereerst aan op den inhoud.

Een enkele heeft wel eens gezegd, dat de GEREF. AMERIKAAN niet beantwoordde aan zijne verwachting. In gewonen zin genomen, kunnen wij dat wel begrijpen. Wie beantwoordt aan zijne verwachting? Zijt gij nooit met u zelven teleurgesteld? Was uw ideaal en uwe verwachting aan het begin van het vorige jaar niet veel grooter dan de werkelijkheid van uw leven geworden is, en moest ge op den laatsten avond van het jaar niet erkennen: Ik heb niet beantwoord aan de verwachting, die ik van mij zelven had? Wie eerlijk is voor God en voor zich zelven, zal dit willen erkennen. Ook de GEREF. AMERIKAAN wil dit gaarne erkennen.

Dit stemt wel tot nederigheid en ootmoed, maar neemt toch de vrijmoedigheid niet weg, en doet ook niet den moed ontzinken. Al zegt gij tot de GEREF. AMERIKAAN: Gij hebt verleden jaar niet beantwoord aan mijne verwachting, zij heeft toch weer den moed om

tot u te komen, en zijne diensten aan te bieden. Bij den aanvang van den nieuwen jaargang heeft hij weer nieuwen moed en nieuwe idealen.

Gij moet echter niet verwachten, dat de GEREF. AMERIKAAN tot u komen zal met een groote menigte van beloften van beterschap. Daarvoor is de GEREF. AMERIKAAN te eenvoudig en te nederig; en daarvoor vat zij het leven te ernstig op, en heeft zij te veel kennis van de werkelijkheid. Het gaat haar niet als een zekere soort van menschen, die bij het begin van het jaar, en bij den aanvang van een nieuwe levenspositie zich zelven allerlei schoone beloften doen, en groote plannen zich voorstellen, en weldra eindigen met—fiasco.

DE GEREF. AMERIKAAN durft niets meer dan u in alle bescheidenheid zeggen, dat zij alles doen zal wat mogelijk is om u naar de mate van hare krachten te dienen met degelijke leesstof, die onder den zegen des Heeren dienen kan om u als Christen meer te doen *zijn*, en u bekwamen om meer voor Christus en zijn rijk te *doen*.

De redactie van de GEREF. AMERIKAAN spreekt bij den terugblik op het vorige jaar zijne erkentelijkheid uit, dat de lezers de verschijning van dit maandschrift hebben mogelijk gemaakt, en dat zij het over 't algemeen welwillend hebben ontvangen. Wij rekenen verder op dien steun en op meerdere medewerking, in de volle overtuiging dat wij daarop zedelijk recht hebben, omdat wij niet arbeiden in ons uitwendig belang, maar alleen in het geestelijk belang van de lezers en van Gods koninkrijk. En de almachtige en barmhartige God zegene ons door de voorlichting en bekwaammaking des H. Geestes, opdat de GEREF. AMERIKAAN dit jaar meer dan in het vorige jaar moge *zijn* en *doen*.

EINDREDACTEUR.

Hoe hoort gij?

II.

Om het Woord Gods te hooren wordt een derde zaak vereischt en wel *waarachtige belangstelling des harten*. Velen zijn er die wel

hooren en die ook met geen vooroordeel vervuld zijn, maar die zoo gedachteloos zijn, ja, zoo lichtzinnig, zoodat ze alles zich op eene verwonderlijke wijze voorbij laten glijden. Op zijn best nemen ze wat ze hooren aan als iets dat gezegd moest worden, maar niet als iets dat behartigd moet worden Van de meest ernstige vermaningen maken zij zich op de gemakkelijkste wijze af, ja, zij maken zich vroolijk, wanneer zij meenen dat het hen bepaald geldt. Het is zeker aangenaam een opgeruimd gemoed te mogen hebben. Neerslachtige karakters zijn gewoonlijk niet geschikt om Gods zegeningen te waardeeren. Maar wanneer de ernst des harten te loor gaat en men in alles zich er met een lachje zoekt af te maken, dan zullen onwillekeurig de waarheden Gods, die ons gepredikt worden, niet met de rechte belangstelling, van God aan ons, worden ontvangen. Soms zijn daarvan de sprekers zelf oorzaak. Zij hebben zich gewoon gemaakt om alles op een curieuse wijze te zeggen, zoodat door vele uitdrukkingen de lachlust bij de hoorders opgewekt wordt en daarom bij de ernstigste gedachten de belangstelling des harten te loor gaat. Doch hetzij spreker of hoorder, die op zulk eene wijze de heiligste waarheden des levens kan voorstellen of aanhooren, hij zij er aan herinnerd, dat het ook in het leven alzoo zal gaan. De meest gewichtige zaken des levens zullen licht geacht worden, totdat ervaren wordt, wat de wijste der koningen zegt: ,,En het laatste van die blijdschap is droefheid.''

Zeiden wij daar zoo even dat somtijds de spreker zelf er oorzaak van is, wanneer de waarachtige belangstelling niet gevonden wordt, dan doet dit eenigszins vermoeden alsof de hoorder bij gebrek aan belangstelling te verontschuldigen zou zijn. Dit is geenszins onze bedoeling. Of is het hart, dat oorzaak neemt om belangeloos te zijn, niet een verkeerd hart? Het mag een gebrek in den spreker zijn, dat zeker verholpen moest worden, of wellicht wel te bestraffen is, vooral als de spreker er zich op toelegt, om iets op zeer eigenaardige wijze te zeggen; toch mag de hoorder niet anders dan bedenken dat hij in aanraking gebracht wordt met de waarheden van Gods Woord, de leerstellingen en voorschriften voor ons zoo noodig tot onze zaligheid. In elke prediking kan toch verwacht worden,

dat een of meer van deze ons voorgelegd worden. Nu mag het waar zijn dat de prediker niet gelukkig is in de keuze zijner woorden, in de wijze om voor te stellen, ook hierin zijn menschelijke zwakheid openbaart; moeten dan daarom deze gebreken, hoe werkelijk ze ook zijn—ofschoon ze dikwijls veelmeer zoo schijnen in de verbeelding van velen die den ernst missen—nu waarlijk oorzaken zijn om den rijkdom der waarheden voorbij te zien en de gedachten in de gebreken te laten opgaan? Of zou het niet de roeping zijn om profijt, waarlijk profijt der ziele te trekken uit alles waaruit het getrokken kan worden? Zien de zoodanigen het eigenlijke doel der prediking en van het hooren niet geheel voorbij? Is het dan te verwonderen dat ze niet genieten onder de prediking, en dat zij waar ze zich zwakken noemen niet gesterkt worden; of spreken van neergedruktheid niet opgericht worden, of niet getroost worden, aangezien de waarachtige belangstelling des harten gemist wordt?

Velen zijn er die volstrekt niet opgaan met vooroordeel tegen de leer of tegen den spreker en die ook niet door den spreker zelf afgeleid worden, die toch de waarachtige belangstelling des harten missen, want zij gaan bloot uit nieuwsgierigheid. Dit is waarlijk in onze dagen geen zeldzaamheid. Het is duidelijk in het loopen en draven van vele menschen, dan hier heen dan weer daarheen. Er is geen dominé in een stad, zelfs als Grand Rapids, of ze hebben hem gehoord. Er kan geen vreemde optreden of het staat vast, dat zulke menschen onder zijn gehoor zullen worden gevonden. De gansche week zijn ze bezig om te vernemen, of er den volgenden rustdag ook wat nieuws in de een of andere kerk zal zijn. Zulke menschen leven niet in 't bewustzijn, dat de gemeente ten huize des gebeds komt om met haar God te vergaderen, voor zijn aangezicht te komen en gemeenschap met Hem te oefenen. Vandaar dat ze ook nimmer in de kerk zijn als er een predikatie moet gelezen worden, of het moet zijn om eens een nieuweling in het lezen te beluisteren. Wat is nu het doel van het opgaan van zulke menschen? Te hooren of er ook wat nieuws gebracht wordt. Sommigen willen gaarne verschilpunten hooren. Het bevalt hen als de leeraar de andersdenkenden te lijf gaat. Anderen hebben genot als ze een zeer

vreemden tekst hooren verklaren. Het is onmogelijk om op te noemen waarop de menschen in de prediking al uit zijn. Maar bij velen moet het wat zijn dat genot geeft; of men wil wat voor het verstand waardoor men zich bij anderen nog eens zou kunnen voordoen, alsof men ook nog wat weet. Wordt dit nu niet vernomen dan is men spoedig zat van hooren. Men hunkert naar een andere spreker. Op dit gebied zijn ze gelijk degenen van wie Paulus spreekt, dat zij ,,kittelachtig van gehoor zijn.'' Zoo wordt dus wel aandacht gegeven aan wat gehoord wordt, maar het blijft zonder vrucht Want zoo op deze wijze alleen het hoofd gevuld wordt, zal eerder het hart bedorven worden dan dat het eenige vrucht ontvangt. Leering en uitlegging der H. Schrift, verdediging der waarheid tegenover dwaling zijn zeker van groote waarde, en het kan de ziel goed doen om meer vastigheid in het geloof te verkrijgen. Doch de mensch die hoort met een waarachtig belangstellend hart zoekt niet naar iets nieuws om alleen zijn verstand te verrijken, of naar iets waardoor alleen zijn gehoor kan gestreeld worden. Maar hij zoekt naar dingen die hij als waarheden noodig heeft voor zijn praktisch leven. Dit zijn gewoonlijk niet de dingen die onze nieuwsgierigheid bevredigen, maar de dagelijksche regels voor ons christelijk leven. Prediking van dezen aard levert gewoonlijk niet veel nieuws, veeleer zijn het de zaken die reeds menigmaal gehoord zijn. Doch zoo wij waarlijk nog niet tot de beoefening gekomen zijn, dan is het noodig dat ze voor ons eens nieuw mochten worden; eens mochten gehoord worden alsof ze voor de eerste maal gehoord werden. Och dat deze dingen voor velen getrouw ter harte werden genomen, dan zouden ze van zichzelven leeren getuigen, dat ze vóor dezen zeker nog nimmer zoo gehoord hadden. Veel *moet* er in de prediking gehoord worden, dat niet altijd tot vermaak, tot streeling van ons gehoor kan zijn. De zonde die ons aankleeft, het opgaan in het bewustzijn dat wij zondaars zijn, brengt dat beslist met zich. Doch is het vermaak dat wij in Gods huis moeten zoeken? Zeker kan in den goeden zin des woords den apostel nagezegd worden: ,,Ik heb een vermaak in de Wet Gods naar den inwendigen mensch,'' en David: ,,Uwe Wet is al mijne vermaking.'' Zoo kan en is het op-

gaan tot Gods huis de vermaking van Gods volk. Waar de zondaar op het diepst vernederd wordt, daar juist moet men zijn. Dit is echter nimmer vermakelijk, maar smartelijk. Onder de diepe vernedering onder God, in het bewustzijn van zonde en schuld, waartoe wij vooral moeten geleid worden, ook onder de prediking van Gods Woord, kunnen alleen de beloften van God, die juist voor de zoodanigen zijn, met blijdschap worden aangenomen.

Doch ook met het oog op bovenstaande hebben wij toe te zien. Het is mogelijk dat wij ook in het hooren daarop uit zijn gaarne hooren wat gepredikt wordt, ook wat regel en voorschrift voor het christelijke leven betreft. De spreker kan bij sommige menschen in geen geval te veel zeggen; nimmer te sterk aandringen, ook niet op het praktische leven. Maar hooren ze ook waarlijk met het doel om wat zij hooren in beoefening te brengen? Zijn er niet die nimmer met dat doel hooren? Als hoorders zijn ze voldaan. Zij prijzen den leeraar. Zij laten niet na om over leeraar en wat ze gehoord hebben te spreken, maar geen praktijk. Zijn ze niet gelijk aan hen die beschreven worden in de profetië van Ezechiel? ,,En gij, o menschenkind! de kinderen uws volks spreken steeds van u bij de wanden en in de deuren der huizen; en de een spreekt met den ander, een iegelijk met zijnen broeder, zeggende: komt toch en hoort wat het Woord zij, dat van den Heere voortkomt. En zij komen tot u, gelijk het volk pleegt te komen, en zitten voor uw aangezicht, als mijn volk, en hooren uwe woorden, maar zij doen ze niet; want zij maken liefkozingen met hunnen mond, maar hun hart wandelt hunne gierigheid na En ziet, gij zijt hun als een lied der minnen, als een die schoon van stem is, of die wel speelt; daarom hooren zij uwe woorden, maar doen ze niet.'' Zulk hooren en zulk eene tevredenheid met den spreker is gewoonlijk kort van duur. Het vuur of de ijver waarmede gehoord wordt, verdooft spoedig. Waarachtige aandoening en levendigheid onder het hooren van Gods Woord, kan alleen bestendig plaats hebben, zoo wij hooren met belangstelling des harten, want dan zullen wij ook trachten het gehoorde te beoefenen.

4. Nog blijft er een vierde zaak over, en bij de vraag: hoe

hoort gij, moet ook hier op worden gelet. Want hoe aandachtig, hoe onbevooroordeeld, hoe ernstig van hart wij ook mogen zijn in het hooren, wij zullen in hetzelve te kort schieten. Wel kan al het genoemde medewerken tot bevordering. Wat dit vierde dan mag zijn? De apostel heeft het ons aangewezen in Hebreën 4:2: ,,Want ook ons is het Evangelie verkondigd, gelijk als hun; maar het woord der prediking deed hun geen nut, dewijl het met het geloof niet gemengd was in degenen die het gehoord hebben.'' De vraag is dus: *of wij hooren met geloof*, *geloovig hooren.* En het geloof dat vereischt wordt is niet slechts eene historische overtuiging van de waarheid des Evangelies, ofschoon dit niet kan ontbreken; maar een vaste kennis van God en zijne beloften, met een vast, recht kinderlijk vertrouwen in de heerlijkste, de alles omvattende belofte, de vergeving der zonden in het bloed van Jezus Christus. Het is het vaste vertrouwen, dat het 't Woord van God is dat ons gebracht wordt. Het is de rijke zegen Gods, in de verlossende genade verkondigd aan in zichzelven verlorene zondaars, aan te nemen. Daartoe heeft Hij toch die prediking des Woords verordend, en die rijke genade beteekend en verzegeld door de Sacramenten. Zulk een geloof komt niet dan tenzij er een waarachtig hooren is: ,,Zoo is dan het geloof uit het gehoor.'' Die dus zal hooren tot zijn waarachtig nut, moet opgaan en nederzitten met een verootmoedigd hart, als een zondaar, die Gods genade onwaardig is, ja die den dood verdiend heeft, maar wien door die genade Gods een weg des heils wordt aangeboden, dien hij zelf nimmer had kunnen uitdenken. Zoo moet dan het woord ontvangen worden, niet als eens menschen woord, maar gelijk het waarlijk is, als Gods woord. Men moet hooren om in deze overtuiging gesterkt te worden. Er moet in het hooren steeds opgezien worden tot Hem van Wien het geloof als eene gave komt, opdat ook, het woord ontvangende die gave meer zou mogen worden genoten, die naar zijne liefde ook steeds het woord gebruikt tot versterking des geloofs. En hebben wij zoo leeren hooren, en door het hooren onzen Schepper, Verlosser en Heiligmaker meer leeren liefhebben, dan zullen wij de hardste zaken, doch die voor ons ook soms zoo zeer van noode zijn, met blijdschap aanvaarden

en in beoefening leeren brengen. Daarom is ook het woord van Jakobus van zooveel beteekenis: ,,En zijt daders des Woords en niet alleen hoorders, uzelven met valsche overleggingen bedriegende. Want zoo iemand een hoorder is des Woords, en niet een dader, die is een man gelijk, welke zijn aangeboren aangezicht bemerkt in eenen spiegel; want hij heeft zichzelven bemerkt, en is weggegaan, en heeft terstond vergeten, hoedanig hij was.'' Wat daarin gezegd wordt schijnt wel de plaag te zijn, die vele menschen heeft aangedaan. Zelfs een groot gedeelte van hen die komen uit overtuiging des gewetens, is zoo weinig geloovig werkzaam in het hooren van het Woord Gods. Zij blijven steeds dezelfde. Zij weten wel dat God getrouw is. Zij twijfelen er niet aan dat God niet liegen kan. Zij zouden strijden voor de waarheid. Zij willen zich geen enkel woord laten ontnemen van al wat God geopenbaard heeft. Maar geloovig aannemen geschiedt niet. Er is geen hooren met geloof. Van daar dat ze ook steeds dezelfde blijven in de praktijk van het leven. Want even zoo min de beloften kracht uitoefenen op het hart, even zoo min doen het de voorschriften des levens. En al willen zulke menschen God nu al niet tot een leugenaar maken, toch staat het woord bij Johannes vast: ,,Die God niet gelooft heeft Hem tot een leugenaar gemaakt, dewijl hij niet geloofd heeft de getuigenis die God getuigd heeft van zijnen Zoon.''

Dat wij daarom hooren mochten zooals de Heere het van ons eischt, leggende af alles wat ons hinderlijk is; dat het ook zij met ernst, zonder vooroordeel en met belangstellende harten. Doch vergeten wij niet, vooral moet het geloovig geschieden. Doen wij dit, mijne lezers, dan ook alleen zullen wij vrucht genieten in het hooren van het Woord Gods. Bepaalt uzelven daarom ernstig bij de vraag: Hoe hoor ik! Het is een vraag van vele beteekenis. De eere Gods in de prediking is er zoo nauw mede verbonden; uw eigen zieleheil hangt er van af. Vergeet ook niet dat de prediker met meerder genot steeds zijn werk zal verrichten, als hij mag vernemen dat zijne hoorders alzoo onder de verkondiging des Evangelies ter nederzitten. Daarom ,,als nieuw geboren kinderkens, zijt zeer begeerig naar de redelijke en onvervalschte melk, opdat gij door de-

zelve moogt opwassen; indien gij anders gesmaakt hebt, dat de Heere goedertieren is.'' En voorts: ,,Wast op in de genade en in de kennis van onzen Heere Jezus Christus.'' (1 Petri 2:1, 2; 2 Petri 3:18.)

J. MANNI.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

BAPTISTEN.

De Baptisten verschillen onderling op vele punten; doch stemmen hierin met elkaar overeen, dat bekeering en geloof aan den Doop moeten voorafgaan, en dat alleen de Doop door onderdompeling schriftuurlijk is. Zij verwerpen daarom den kinderdoop als ongeldig, en den Doop door besprenging als onschriftuurlijk.

De geschiedenis der Baptisten dateert van 1523. De beweging ontstond in Zwitserland, en liep vandaar over Duitschland en Nederland naar Engeland. Overal herdoopten zij personen, die in hunne kindschheid reeds gedoopt waren. Vandaar de naam Wederdoopers, Anabaptisten.

De Amerikaansche Baptisten hebben hun oorsprong in Roger Williams, die, als niet-Congregationalistisch leeraar uit Massachusetts verdreven, in Rhode Island eene kolonie stichtte met vrijheid van godsdienst. In 1639 werd hij Baptist, en liet zich onderdompelen door een lid van zijne gemeente, waarna hij dat lid met nog elf anderen onderdompelde. Zoo ontstond de eerste Baptiste gemeente in Amerika. Doch Williams was al zeer spoedig onvoldaan over zijn eigen doop, als niet komende van de Apostelen, zoodat hij na vier maanden zich weer onttrok van de gemeente.

Door bijkomende immigranten en anderszins nam het getal Baptiste gemeenten steeds toe, en thans zijn ze in 13 kerkengroepen verdeeld.

1. Regular (North). 2. Regular (South). 3. Regular (Colored). 4. General Six Principle. 5. Seventh-Day. 6. Free-Will. 7.

Original Free-Will. 8. General. 9. Separate. 10. United. 11. Baptist Church of Christ. 12. Primitive. 13. Old-Two Seed-in-the-Spirit Predestinarian.

Deze 13 groepen hebben thans 35,564 leeraars, 51,142 gemeenten, en 4,629,487 Avondmaalgangers.

Nagenoeg alle groepen zijn Congregationalistisch in kerkregeering. Elke gemeente is independent, onafhankelijk, en doet hare eigene zaken af, zonder Kerkeraad, Classis en Synode. Zij kan in moeilijke gevallen om raad vragen aan een Council van leeraars en vertegenwoordigers van naburige gemeenten; maar de Kerk in haar geheel heeft geenerlei kerkelijke macht en gezag en tucht over de enkele gemeenten, ook niet zoolang ze in kerkverband aaneengesloten zijn. Deze Councils of raadsvergaderingen doen in gemeentelijke zaken niets dan nieuwe gemeenten erkennen, op verzoek raad geven, herders ordenen, enz., terwijl allerlei conferenties en vereenigingen zich bemoeien met de leiding en regeling van de algemeene aangelegenheden der Kerk, zooals de Zending, de Hoogescholen, de Zondagsscholen, enz. Er zijn slechts tweeërlei ambtsdragers, de herders en de diakenen. De diakenen zijn belast met de armenzorg, het kraukenbezoek, enz. Het ambt van regeerende ouderlingen wordt hier gemist, en deze leemte komt in heel de kerkregeering uit. De gansche ambtelijke rechtssfeer in Christus' Kerk treedt hier terug achter het goedvinden der leden zelven, en daardoor wordt de zichtbare gestalte der Kerk tot eene schaduw herleid; zij trekt zich schier geheel terug in haar geestelijk karakter als vergadering van uitverkorenen.

Wat de leer betreft, dan zijn de drie groepen van Regular Baptisten, die verreweg de meerderheid vormen, alsmede de twee of drie Primitive Baptisten, vrijwel Calvinistisch. Doch de twee groepen van Free Will Baptisten, alsmede de General Baptisten, enz., zijn Arminiaansch. Alle groepen erkennen de Heilige Schrift als eenig symbool, als de eenige regel voor geloof en leven. En toch heeft men ook zekere Geloofsbelijdenissen, die gewicht onder hen hebben als uitdrukkingen van hun geloof. Zoo hebben de drieërlei Regul r Baptisten twee Geloofsbelijdenissen, de Philadelphia en de New

Hampshire Confession. De eerste volgt vrij getrouwelijk de Westminstersche Geloofsbelijdenis, behalve in de Artikelen aangaande den Doop en de Kerkregeering. De tweede is opgesteld in tegenstelling tot de Arminiaansche Free Will Baptisten.

De Regular Baptisten zijn door de slavenkwestie uiteengegaan in een noordelijke en een zuidelijke afdeeling. De zuidelijken wachtten niet op een concreet geval, maar eischten uitdrukkelijke en volkomene gelijkstelling van de slavenhouders met de niet slavenhouders in alle kerkelijke aangelegenheden en werkzaamheden, zelfs al zou het gaan over de benoemingen tot de algemeene kerkelijke functies en deputaties, en over de beroeping van zendelingen voor de uit- en inwendige zendingsvelden. Naardien de slavenhouders opbrachten voor de onderscheidene functies der Kerk, moesten zij ook verkiesbaar zijn tot allerlei betrekkingen in de Kerk. Doch de noordelijken weigerden met alle beslistheid zich te verbinden aan eenige regeling, welke de goedkeuring van slavernij insluiten zou. De scheiding volgde, 1845.

Later vormden ook de Neger-Baptisten een afzonderlijke kerkengroep, en deze werd zelfs de grootste van de drie.

De vierde groep, de *General Six-Principle Baptisten*, is zeer klein. Hare zes beginselen zijn getrokken uit Hebr. 6:1, 2: De bekeering van doode werken, het geloof in God, de leer der doopen, de oplegging der handen, de opstanding der dooden en het eeuwig oordeel.

De vijfde groep, de *Seventh Day Baptisten*, vroeger Sabbatarian Baptisten genoemd, verschilt van de andere Baptisten alleen in de viering van den zevenden dag der week als den van God ingestelden Sabbat, 1671.

De zesde groep, de *Free Will Baptisten* (1780) is Arminiaansch in de leer van de voorverordineering, de uitverkiezing, de borgtochtelijke voldoening, de menschelijke onmacht, en de volharding der heiligen. Ook staat zij „open communion" voor, in tegenstelling tot de „close communion" bij de Regular Baptisten. En sedert 1791 ordent zij ook vrouwspersonen tot den Dienst des Woords. In de kerkregeering echter is zij iets strenger. Eene quarterly conferentie van afgevaardigden van naburige gemeenten doet onderzoek

naar den toestand der gemeenten, en is gemachtigd om te adviseeren, te vermanen, en de gemeenschap op te zeggen. Zij mag evenwel eene gemeente niet haar eigen vorm van regeering ontnemen, noch haar recht om de tucht op hare leden toe te passen; en zij mag zich niet inlaten met de afzonderlijke leden der gemeenten als zoodanig; zij mag alleen handelen met de gemeenten als gemeenten. De algemeene, jaarlijksche conferentie, bestaande uit afgevaardigden van de quarterly conferenties, staat in dezelfde verhouding tot de quarterly conferenties als deze tot de gemeenten. Terwijl eindelijk de generale conferentie op hare beurt weer in dezelfde verhouding tot de jaarlijksche staat als deze tot de quarterly. De hoogere vergaderingen mogen de lagere vermanen en terechtwijzen; maar nimmer mag de beslissing van een ondergeschikte vergadering omgekeerd of veranderd worden. De quarterly conferentie ordent tot het predikambt door middel van een Council van leeraars. Elke gemeente heeft benevens een herder, een clerk en een penningmeester, een board van deacons, die in afwezigheid van den herder ook de godsdienstoefening leiden.

De zevende groep, de *Original Freewill Baptisten*, is ietwat ouder dan de Freewill Baptisten. Zij leert dat alle menschen vroeger of later de capaciteit hebben om door de genade Gods gezaligd te worden, en dat kinderen in kindsheid stervende niet aan den tweeden dood vervallen. Ook hebben zij de voetwassching der heiligen, de zalving der kranken, en regeerende ouderlingen om twistgedingen tusschen broederen te vereffenen. Negers mogen daarbij niet als getuigen tegen blanken optreden. En alle leden moeten zich onthouden van de race track, de card-table, shooting matches en andere wanordelijke plaatsen.

De achtste groep, de *General Baptisten*, stemt ook vrijwel overeen met de Freewill Baptisten. Zij heet General, omdat zij wat liberaal is en de algemeene verzoening voorstaat in tegenstelling tot de beperkte, particuliere verzoening van de Regular Baptisten. Ook leert zij dat kinderen en idioten zonder bekeering en geloof zalig worden.

De negende groep, de *Separate Baptisten*, stemt in de leer ook

overeen met de Freewill Baptisten; doch heeft zich van hen losgemaakt, door zich bij de Whitefield revival beweging aan te sluiten.

De tiende groep, de *United Baptisten*, is ontstaan door de vereeniging van eenige groepjes, die uit Baptiste en Congregationale gemeenten met de Whitefield revival meegegaan waren. Zij is matig Calvinistisch, en onderhoudt ook de voetwassching.

De elfde groep, de *Baptist Church of Christ*, beweert de oudste te zijn, en matig Calvinistisch te wezen; doch zij leert de algemeene verzoening: „Christ tasted death for every man,'' en onderhoudt de voetwassching.

De twaalfde groep, de *Primitive Baptisten* (1835), ook wel Old-School en Anti-Mission Baptisten genoemd, verzet zich tegen alle vereenigingen tot bevordering van de uit- en inwendige zending, tegen Bijbel- en tractaatgenootschappen, tegen Colleges en Theologische Scholen, enz., wijl zij die beschouwt als inrichtingen die uitgaan van het beginsel dat de zaligheid afhankelijk is van menschelijke inspanning, en dus als menschelijke pogingen en werkzaamheden, die onschriftuurlijk en onnoodig zijn. Zij is streng Calvinistisch in de leer van de predestinatie, den zondeval waardoor alle Adams nakomelingen zondaren werden in de oogen Gods, des menschen onwil en onmacht om zichzelven te herstellen in de gunst Gods, de rechtvaardiging alleen door Christus' toegerekende gerechtigheid, de volharding der heiligen, enz. Doch bij die eene zijde van de waarheid blijft zij teveel staan, en wordt daardoor eenzijdig, geloovende dat God in zijn eigen weg en op zijn eigen tijd de wereld wel bekeeren zal, zonder dat zij daarbij ook evenzeer nadruk legt op 's menschen roeping en verantwoordelijkheid. Zij blijft teveel staan bij het werk dat God doet, en bij de onmacht des menschen tot eenig goed, in plaats van ook met denzelfden nadruk te verkondigen den weg der middelen door God verordend, en den eisch Gods om dien weg der middelen te bewandelen, alsmede den instrumenteelen dienst der menschen als middel in de hand Gods, de beloften Gods aan dit alles verbonden, enz. Zij verwacht alles en uitsluitend van Gods Woord en Geest, en niets van het aanwenden der middelen. Ook zij heeft de voetwassching.

De dertiende en laatste groep, de *Old-Two-Seed-in-the-Spirit Predestinarian Baptisten*, is zeer conservatief, en heeft veel overeenkomst met de Primitive Baptisten. Zij houdt geene gemeenschap met de andere Baptisten. Zij beweert Calvinistisch te zijn, en spreekt veel van het zaad Gods en het zaad der slang. Zij is Antinomiaansch, en gelooft dat de Zaligmaker zijn zaligmakend werk uitvoert zonder de hulp van menschen.

J. WIJNGAARDEN.

Voor Jongelieden-vereenigingen bij het onderzoek der Heilige Schrift.

Jeugdige Vrienden! Ezech. 40—48.

Oppervlakkige lezing van Ezechiëls voorspelling omtrent Israëls toekomst heeft er velen toe gebracht zich een uitwendigen voorspoed voor te stellen, die aan den terugkeer des volks tot zijnen God zou verbonden zijn. Allereerst waren het de Joden zelf, die deze verwachting koesterden. Hunne opvatting van de profetische schriften is door vele anderen overgenomen, en wordt ook thans nog door menigeen voorgestaan, zij het dan ook met eenige wijziging. Heeft men eenmaal die meening zich eigen gemaakt, dan vindt men zich daarin versterkt door vele uitspraken van andere profeten. Zelfs het Nieuwe Testament wordt aan die opvatting dienstbaar gemaakt. Men meent dan den sleutel in handen te hebben waarmede men de verborgenheden der toekomst voor den dag kan brengen. En het is niet te ontkennen dat men in het laatste gedeelte van de gezichten door Ezechiël beschreven tot zulk eene verklaring aanleiding vindt. Reeds in Cap. 36 wordt aan de belofte van een nieuw hart en een nieuwen geest deze andere verbonden: ,,Gij zult wonen in het land dat Ik uwen vaderen gegeven heb, en gij zult Mij tot een volk zijn, en Ik zal u tot een God zijn,'' vs. 28; waarop dan in het 29e tot het 38e vers met de vergeving hunner ongerechtigheden al-

lerlei lichamelijke zegeningen aan het volk des Heeren worden toegezegd. Zoo zeer zou de vruchtbaarheid en de rijkdom van de woonplaats der wedergekeerden in het oog loopen dat men er van zeggen zou: ,,Dit land, dat verwoest was, is geworden als een hof van Eden'' vs. 35. Volgens Cap. 37 zou het begin dezer verandering zijn als een leven uit den dood, en de vereeniging der verstrooide ballingen wordt te kennen gegeven door twee houten, die in de hand van den profeet tot één moesten worden. Opgenomen in een verbond des vredes, zouden al de verstrooide schapen onder het bestuur van éenen Herder zich veilig gevoelen en door David geregeerd worden. Aan het slot van dit hoofdstuk wordt de belofte gevonden: ,,Mijn tabernakel zal bij hen zijn,'' en voorts: ,,De heidenen zullen weten dat Ik de Heere ben die Israël heilig, als Mijn heiligdom in het midden van hen zal zijn tot in eeuwigheid.'' Hier wordt de beschrijving van Israëls toekomstigen gelukstaat afgebroken om de vernietiging der vijandelijke macht te beschrijven, die voor een tijd zou aankomen om dit geluk te verstoren. Het is een profetie die dienen moet om het volk des Heeren te waarschuwen, eenerzijds om op zijne hoede te zijn, wijl de vijandschap nog altijd voortleeft in het hart zijner tegenstanders en deze niet zullen nalaten daarvan proeven te geven indien het hun wordt toegelaten. Anderdeels dient deze profetie om te verzekeren dat de eind-triomf niet zal zijn aan de zijde der vijanden, maar bij de gemeente Gods. Hier had de profeet zijn boek kunnen eindigen, indien de Heere niet had gewild dat in bijzonderheden het wonen des volks in zijn land, met den Heere in zijn midden, voor het nageslacht zou beschreven worden. Het thema was aan het slot van Cap. 37 gegeven. Wat men in Cap. 40—48 vindt is er de uitwerking van. Het is hier niet als bij Mozes, die eene nauwkeurige opgave verkreeg van al de deelen des tabernakels, met het bevel dat naar het gegeven bestek zou gebouwd worden. Het ging er niet mede als bij David, die in een gezicht te verstaan was gegeven hoe door zijn zoon het huis Gods gebouwd zou worden. De grootte der gebouwen, en de afmeting van het land dat bestemd was voor de priesteren, de Levieten, de stad en de vorst, werden den profeet te zien gegeven als iets dat

komen zou. Geen bouwmeester wordt aangewezen en geen bevel gegeven om het werk uit te voeren. Het is eenvoudig: ,,Zoo zal het zijn.'' Die het gezicht te kennen geeft zorgt, zonder eenige opdracht, voor het tot stand komen Het plan is er. De uitvoering zal niet achterwege blijven. Is het nu waar, wat wel door geen enkelen eenvoudigen Bijbellezer zal tegengesproken worden, dat de samenvatting van dat geheele plan in Cap 37 wordt gevonden, dan volgt daaruit dat voor de verklaring der specificatie, een recht begrip van de teekening in haar geheel onmisbaar is. Wanneer ik het plan van een bouwmeester in bijzonderheden wil nagaan, en de geheele teekening voor mij ligt, dan dien ik eerst te weten of die man een huis, een kerk, een school of een fabriek wil bouwen. Ik moet een begrip hebben van zijn doel, om over de deelen te kunnen oordeelen. Zoo ook hier. Is de bedoeling des Heeren geweest om aan Ezechiël te doen zien dat de nakomelingen van Abraham, Izak en Jakob weder in Palestina zouden wonen; en dat de Heere in een te bouwen stoflijk heiligdom onder hen wonen zal, dan moet natuurlijk alles wat in Ezech. 40—48 gelezen wordt, in letterlijken zin verstaan worden. Is Cap. 37 letterlijk te verstaan, dan ook de nadere omschrijving daarvan. Laat eene gezonde uitlegkunde dat toe? Dat niet geheel Ezech. 37 letterlijk verstaan kan worden, is spoedig te zien. Het zal toch wel niemand in den zin komen om te zeggen dat volgens vs. 11 al de nakomelingen Israëls uit hunne graven zullen komen en dat naar vs. 24 en 25 David tot in eeuwigheid hun koning zal zijn. De hoofdvraag is echter: Zal het vleeschlijk nageslacht van Abraham weder in Kanaän komen, en de Oud-testamentische Godsvereering in een verbeterden toestand terugkeeren? Volgens de verwachting der Joden was dit de meening der profetie. Reeds door Mozes had de Heere immers beloofd, dat Hij de kinderen Israëls, wanneer zij zich bekeerden, uit de landen der heidenen zou terugbrengen. En niet alleen Ezechiël, maar ook vele anderen van de profeten hadden in denzelfden geest gesproken. In deze verwachting hebben zij bijval gevonden onder christelijke schriftverklaarders van naam. *Een* hunner (Hofman) zegt: ,,Mozes' afscheidslied, dat eindigt met de woorden: Juicht gij hei-

denen met zijn volk! want Hij zal het bloed zijner knechten wreken; en Hij zal de wraak op zijne tegenpartijen doen wederkeeren en verzoenen zijn land en zijn volk,'' klinkt voort in de geheele Oud-testamentische profetie. En het is waar, dat niet alleen bij Ezechiël maar bij al de profeten van het Oude Testament, de beloften des Heeren aan zijn volk het uitzicht geven op een gerust en vreedzaam leven in hun eigen land. En de zegeningen die op grond van die toezeggingen te wachten zijn, komen doorgaans voor onder beelden aan Israëls volksleven in zijne beste en meest gezegende dagen ontleend. Misschien zegt gij, dan moet toch wel een van twee worden aangenomen, of dat werkelijk het volk des Heeren in Palestina die welvaart zal genieten, of dat de profeten Israël hebben misleid door de wijze waarop zij hunne voorspellingen hebben ingekleed. Is dat waar? Zeker niet. Aandachtige overweging leidt tot eene geheel andere opvatting. Bedenkt allereerst wel, dat in die voorspellingen dingen voorkomen, die de letterlijke opvatting onmogelijk maken. Het is alsof de Heere daarmede heeft willen zeggen: Ik zal er voor zorgen dat gij de beelden, die mijne knechten gebruiken om u te onderwijzen, niet voor de werkelijkheid aanziet. Denkt b.v. aan Jes. 11:6—8, Cap. 65:20—22, en vele andere voorspellingen. Het is een bewijs van de goedertierenheid Gods, dat Hij zich voegt naar de vatbaarheid der menschen, en zich tot hen nederbuigt om verstaan te worden. De opperste Wijsheid was spelende in de wereld van Gods aardrijk; en zijne vermakingen zijn met der menschen kinderen. Dergelijk onderwijs merkt men nu ook nog wel onder des Heeren kinderen. Menigmaal gebeurt het dat een broeder of zuster, uitziende naar vertroosting en versterking des geloofs, zich begeeft tot het onderzoek der Heilige Schrift. Men vindt eene terechtwijzing, eene belofte of eene sterkte die door het hart wordt aangegrepen en vastgehouden. Men gevoelt zich getroost, verkwikt en gesterkt in zijn geestelijk leven. Toch blijkt niet zelden dat het woord waardoor dat een en ander verkregen werd verkeerd was opgevat. Het gedeelte dat men uit Gods Woord gelezen had bedoelde iets anders en de toepassing was met eene gezonde uitlegkunde niet te rijmen. Maar heeft in zulke gevallen

een ernstig zielverzorger altijd den moed, om van die ervaringen te zeggen dat zij buiten den invloed en de leiding van Gods Geest staan? Buigen *wij* ons niet insgelijks naar het kinderlijk verstand en leeren wij hun niet dikwijls zonder dat wij alle hunne misvattingen bestrijden. Bij de voorspelling van de toekomst der gemeente bestond daarvoor nog wel eene bijzondere rede. Niet alleen blijft de toekomst voor ons altijd als het zien door een spiegel in eene duistere rede, maar het geldt hier dingen die van geestelijken aard zijn, op aarde aanvangen en in den hemel voltooid worden. Als in perspectief werd aan de profeten en door hen aan de gemeente, het begin, de voortgang en het einde te zien gegeven van de bedeeling der genade, die in de eeuwige heerlijkheid eindigt. En op de vraag wat dan toch onder het beeld van Israëls wederkomen in Kanaän en de herstelling van tempel en godsdienst, te verstaan gegeven wordt, schijnt mij geen beter antwoord mogelijk dan dit: De profeten hebben onder de leiding des Geestes, de gemeente des Nieuwen Testaments, zooals zij na de komst van den Messias zijn zou, geschilderd in beelden, die aan de gemeente van het Oude Testament ontleend zijn. Het natuurlijke zaad van Abraham is het beeld en de onderbouw van de kerk der laatste tijden, die, door de volken te maken tot geestelijke zonen en dochteren van Abraham, uitgebreid zal worden over den ganschen aardbodem. Er wordt gesproken van een eigen volk des Heeren, maar niet in den zin waarin de vleeschelijke Joden, en op hun voetspoor de Chiliasten het zich voorstellen. Het volk Gods is de groote schare die uit al de natiën den Heere gelooft en belijdt. Niet alleen Palestina is dan ook meer het heilige land; maar de gansche aarde is gewijd ten heiligdom des Heeren, wijl Hij er met zijne genade woont. In dien zin spreekt er ook de Apostel Paulus over als hij de Oud-testamentische beloften toepast op de gemeente van lateren tijd en zegt: „Ik zal in hen wonen, en Ik zal onder hen wandelen; en Ik zal hun God zijn, en zij zullen mijn volk zijn," 2 Cor. 6:16. Wel zullen tot het volk des Heeren ook nakomelingen Abrahams behooren. Er zal volgens den zooeven genoemden Apostel eene inenting van het geloovige Israël plaats hebben, Rom. 11; maar niet om als een bijzonder volk te staan.

De volheid der heidenen en gansch Israël zijn deelgenooten van dezelfde beloften. Beschrijft nu Ezechiël in de laatste van zijne visioenen de heerlijkheid van dat volk en den dienst waarmede het zijnen God zal vereeren, dan laat zich die geheele beschrijving het best verstaan als men haar beschouwt in verband met Openb. 21 en 22. Er is tusschen die beide gedeelten der Schrift, bij verschil, groote gelijkheid. Het verschil dat vooral ook den vorm en de inkleeding der denkbeelden betreft, laat zich gemakkelijk verklaren uit den tijd waarin de beide profeten hebben geleefd en gesproken. Ezechiëls profetie kenmerkt den profeet die onder de oude bedeeling leefde en aan priesterschap en offer gewoon was. Johannes daarentegen is de profeet der nieuwe bedeeling. Bij hem is het oude voorbij gegaan. De gelijkheid is in het oogvallend, waar beide spreken van eene heilige stad en een stroom van levend water. Toch schijnt ook hier weder het standpunt van den ziener verschil in de wijze van zien teweeg gebracht te hebben. Uit het geheele verschil bekomt men den indruk dat de profeet van het oude verbond een blik gegund is op den tijd der nieuwe bedeeling, die voortloopt van haren aanvang totdat zij in heerlijkheid eindigt, terwijl de profeet op Patmos bij meerder licht een nog verhevener gezicht gegund werd op de tegenwoordige bedeeling, die, trots alle wisseling en worsteling, in de heerlijkheid van het nieuwe Jeruzalem, de stad zonder tempel, zal opgaan. Zoo beschouwd gaat ons, hoeveel donkers er ook moge overblijven, een heerlijk licht op over de profetie. Wij hopen dat het voor onze jongelieden niet te vergeefs zal geweest zijn wat wij hiervan geschreven hebben; en dat zij bewaard mogen worden van in een doolhof te verdwalen, waartoe zoovele verklaringen van het profetisch woord aanleiding geven. Geeft acht, jongelieden! op de teekenen des tijds, en bidt dat het woord der profetie u daarbij dienst moge doen, als een licht dat in eene duistere plaats schijnt. Wacht u wel van teveel in bijzonderheden te bepalen. De profeten van de dagen des Ouden en des Nieuwen Testaments hebben ondervraagd en onderzocht omtrent de genade die aan ons is geschied. Zij zijn vragers en onderzoekers gebleven. Laten wij ook zoo doen.

H. VAN HOOGEN.

Levensschets van Ds. H. Van der Werp.

MET PORTRET.

Waar de onder ons zoo welbekende broeder, Ds. H. Van der Werp, in deze maand zijn vijfentwintig-jarige ambtsbediening herdenkt, zal eene korte schets van zijn leven en arbeid zeker niet onwelkom zijn aan onze lezers. En het is ons een genoegen het een en ander aangaande hem hieronder te laten volgen. Bedum, in Groningen is de geboorteplaats van onzen broeder. Aldaar zag hij op den 20 Maart 1846 het eerste levenslicht. Drie jaren later trof hem reeds de zware slag van 't verlies van beide vader en moeder. De vreeselijke cholera raapte hen weg binnen ééne week tijds. Zij lieten drie weesjes achter. De jongste, eenige maanden oud, stierf al spoedig. De oudste, door een familie-lid aangenomen, overleed als jongeling van 23 jaren aan de geele koorts. Hij was destijds varensgezel. Zijn stof rust te St. Thomas op de Westkust van Afrika.

Het onderwerp van deze schets is dus de eenig overgeblevene van zijns vaders huisgezin. Hij werd als kind aangenomen door een tante van moeder's zijde, die gehuwd was met een leeraar uit den tijd der Afscheiding, Ds. P. J. De Groot, welke in 1850 een beroep naar Schiedam aannam, waar de aangenomen wees zijn eerste onderwijs ontving. Ettelijke jaren geleden is de Eerw. P. J. De Groot de eeuwige rust ingegaan, spoedig gevolgd door zijn trouwe gade.

Daar Ds. en Juffrouw De Groot geen kinderen hadden, was en bleef Hendrik hun eenig kind, wien zij al hun zorg en liefde wijdden. Van deze ontving hij een ouderwetsche en uitstekende opvoeding, maatschappelijk, kerkelijk en geestelijk. Al wat hij is, dankt hij, naast God, volgaarne aan zijn vrome pleegouders, die geen moeite en kosten ontzagen om hem een degelijke opvoeding te geven en zoodoende voor het werkelijke leven te bekwamen. Zoo bezocht hun pleegkind achtereenvolgens de lagere school en de school voor uitgebreid lager onderwijs, waar hij de beginselen der moderne talen aanleerde.

Gaarn had Ds. De Groot zijn pleegzoon willen laten opleiden

voor het predikambt, doch de eenvoudige en ware overweging, dat een leeraar bekeerd moet wezen en dat het beter is onbekeerd een schoenlapper te zijn dan een leeraar in Christus Kerk, deed hem hiervan afzien, daar hij in Hendrik geen voldoende bewijzen van genade meende te ontdekken

En zoo studeerde de jongeling voort, zich bekwamende voor een eerste onderwijzersexamen. Hierin was hij aanstonds voorspoedig. Toen legde hij zich toe op nieuwe talen en verkreeg na enkele jaren diploma's voor de Fransche en Engelsche talen. Met privaat les geven verdiende hij ruim zijn brood. Een vijftal jaren was hij ,,goeverneur,'' zooals men dat in Nederland, en in 't Engelsch ,,tutor'' noemt. In een rijke familie te Rotterdam, waar hij een drietal knapen voor zijn rekening had op een traktement van 1000 gulden 's jaars behalve emolumenten, en wat privaat lessen hem opbrachten. Kennelijk toonde hem de Heerè dat Hij een Vader is der weezen. Steeds genoot hij den stichtelijken omgang en de lessen van godvreezende en gezond kerkelijke lieden. Vóor hij Schiedam verliet had hij belijdenis afgelegd van het geloof op raad van zijn goeden pleegvader. En dit heeft hem nimmer berouwd. Hij gevoelde zich steeds gehecht en verbonden aan de Kerk, die hem had gebaard en gemaakt die hij was op geestelijk gebied. En zoo vinden wij hem tijdens zijn verblijf te Rotterdam een getrouw lid van Ds Enting 's gemeente.

Schoon hij op twaalf of zestienjarigen leeftijd niet zeggen kon bekeerd te zijn, iets dat men dertig of veertig jaren geleden ook niet zoo spoedig of lichtvaardig betuigde, had de waarheid hem toch van kindsbeen onder beslag. Eerst verstandelijk en later meer gemoedelijk, was hij door de genade Gods en zijn Bijbelsche opvoeding steeds overtuigd van zonde en ellende en zijn onbekeerden staat. Dit dreef hem met afwisselenden drang der ziele menigmalen uit tot de kinderbede: ,,Heere, bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn; Heere, ach vernieuw mij; maar de weg der verlossing zooals ze in Christus Jezus is, bleef hem jaren lang een geheim. Hij gebruikte getrouw de genademiddelen; behalve het Avondmaal, dit durfde hij niet om licht te bevroeden redenen; was niet

zonder indrukken; doch altijd stond bij hem op den voorgrond der ziele de sombere gedachte dat de genade der vergeving en het kindschap Gods te veel, te groot was voor hem. „Ik heb tegen U, o Heer! zwaar en menigmaal misdreven," was zijn hartelijke belijdenis, maar licht in den weg der verlossing genoot hij niet. Wat de overvloedige prediking der ellende in die jaren daarmede te doen had, laat hij in 't midden. Zeker is dat hij jaren lang zoozeer in overtuiging van zonde leefde, dat hij meende dat er geen genade voor hem was.

De donkerheid is soms het meest tastbaar even voor het aanbreken van den dageraad. Dit was ook Van der Werp's ervaring. Toen hij zich eens meer dan anders gansch verloren schatte, behaagde het den Heere, op zekeren Sabbat onder de prediking zich aan hem te openbaren in zijn groote zondaarsliefde, zooals Hij eerst bij hem het gevoël van Gods rechtvaardig ongenoegen had gewekt. God openbaarde kennelijk en krachtig in hem zijn Zoon, en zoo leerde hij de liefde Gods smaken, die de kennis te boven gaat. Toen hij bij Geestes licht leerde inzien dat Jezus Christus gekomen is om *goddeloozen* te rechtvaardigen; toen hij leerde inzien dat Jezus Christus grooter Zaligmaker is, dan hij een zondaar—toen bracht de liefde Gods in Christus aan zijn ziele toegepast, die zalige en algeheele omkeering te weeg, welke terecht genoemd wordt een overgang uit den dood in het leven.

Maanden lang verkeerde hij in het zalige bewustzijn, door een oude dus bezongen:

Mijn zonden al,
En zonden tal,
Zijn gunstiglijk vergeven, al vergeven,
Ik had den eeuwigen dood verdiend,
Maar Jezus schonk mij 't leven.

Sedert was het zijn lust om den gevonden, dierbaren, algenoegzamen Zaligmaker anderen aan te prijzen.

Nu leeraar worden? Wat zou dit het hart van zijn goede pleegouders streelen!

Gaarn zou hij het ruim bestaan hebben opgegeven, om zich te wijden aan de studie voor 't Ambt, indien hij vast had mogen ge-

looven daartoe geroepen te zijn. Want tegen den wil des Heeren begeerde hij niet te handelen. Maar dit geloof miste hij. Liefst had hij een stem uit den hemel ontvangen. Doch deze bleef uit. Eerst enkele jaren later schonk hem de Heere den onweerstaanbaren drang, om de keuze, door God in zijn hart gelegd, op te volgen. En eerst toen hij besloten was zich, met wat hij was en had, den Heere en zijn dienst te wijden, herkreeg hij den zielevrede, die voor een tijd en tijden geweken was. Alle bezwaren ruimde de Heere uit den weg, ook de geldelijke, die in Nederland groot zijn, en kon hij zijn weg weder met blijdschap wandelen.

Na volbrachte theologische studiën te Kampen, ontving hij eerlang een drietal beroepen. Eerst van de gemeente Aduard, Prov. Groningen; daarna van de gemeente Vroomshoop. Prov. Overijsel; vervolgens van de gemeente Beverwijk, Noord Holland, een zendingstation. Ofschoon zijn keuze de oude, welgeordende en sterk roepende gemeente Vroomshoop was, drong hem de Heere om het beroep van de kleine, om de bediening des Woords schreiende gemeente Beverwijk aan te nemen, hetgeen hij deed. Een oefenaar had daar ettelijke jaren gearbeid, doch de uitkomst was, om er niet meer van te zeggen, zeer ten nadeele der gemeente geweest. Hier was werk in en buiten de gemeente, in het moderne Noord Holland.

Beverwijk had noch kerk noch pastorie toen zij Ds. Van der Werp beriep. De gemeente was steeds bijeengekomen in een gehuurde woning. Doch toen genoemde het beroep had aangenomen, grepen allen weer moed. Rijke vrienden van Beverwijk en het Godsrijk, te Amsterdam woonachtig, hielpen krachtig mede; Classis en gemeente deden het hunne en zoo geschiedde het dat de jeugdige leeraar, die reeds in Juli 1878 kandidaat geworden en beroepen was, eerst den 12den Januari 1879, maar dan ook in een nieuwe pastorie met zijn gade intrek nam, en in een nette, nieuwe, steenen kerk zijn intrede deed, na bevestigd te zijn in zijn dienstwerk door zijn pleegvader Ds. De Groot, toen predikant te Baambrugge, Prov. Utrecht. Vrome, Godgewijde ziel, die hij was, kon hij niet nalaten bij deze gelegenheid Simeons woorden de zijne te maken: ,,Nu laat

gij, Heer, uw dienstknecht gaan in vrede, naar uw Woord, want mijne oogen hebben uwe zaligheid gezien."

Ruim twee en een half jaar mocht Ds. Van der Werp met kennelijken zegen tot bekeering van zondaren, tot opbouw van Gods kinderen en tot meerdere saamverbinding der gemeente Beverwijk arbeiden, en daarbij aangenaam, schoon moeilijk zendingswerk verrichten in het Godvergeten Noord Holland, toen—gansch onverwacht—de roeping der gemeente Noordeloos, Ottawa Co., Mich., hem ten eenenmale, zelfs bij name, onbekend, tot hem kwam.

Hij kende er niemand en niemand kende hem. Een broeder, die hem eens te Amsterdam had hooren prediken, had—zooals hij later vernam—de aandacht der Noordeloozers op hem gevestigd.

Hij beschouwde deze onverwachte roeping als een stemme Gods en ging, geloovende, niet wetende waar hij komen zou. Den 10den November 1881 ging hij met vrouw en tweetal kleinen, nu volwassen, op reis. Na een lange en bange zeereis zetten zij den 31sten December voet aan wal in de nieuwe wereld. Na enkele dagen getoefd te hebben onder het gastvrije dak van wijlen Rev. L. Rietdijk—zijn neef door diens gade, de oudste dochter van wijlen Ds. D. J. Van der Werp, die broeder was van Ds. H. Van der Werp's vader—vervolgden zij hun weg naar Michigan en kwamen op Vrijdag 6 Januari 1882 te Noordeloos aan, waar zij, als aan den dood ontkomen en van den Heere geschonken, met open armen werden ontvangen.

Den 8sten Januari daaraanvolgende werd Ds. Van der Werp in den Heiligen Dienst bevestigd door Prof. G. E. Boer. Hier arbeidde hij met grooten zegen en snellen aanwas der gemeente, mede door de troebelen destijds in de (toen Dutch) Reformed Church.

Achtereenvolgens diende hij de gemeente Drenthe, van 9 Sept. 1883 tot 24 Jan. 1886; Roseland, van 31 Jan. 1886 tot 9 Oct. 1892; Fremont, van 16 Oct. 1892 tot 4 Juni 1899. En sedert 18 Juni 1899 tot heden te Cincinnati, O.

Zoolang onze broeder in dit land is—hij voerde reeds de pen in Nederlandsche bladen—heeft hij ook met de pen de Kerk en zijn Heiland trachten te dienen. Van stonde aan schreef hij in *De*

Wachter, waar hij een uitvoerig en treffend verhaal bood van zijn aan bange ondervinding rijken tocht van Beverwijk naar Noordeloos. En sedert over allerlei belangrijk onderwerp, den welstand der Kerk en haar leden rakende. Bij voorkeur beweegt zich de schrijver op stichtelijk en praktisch gebied, hetzij in proza of poëzie. Hij schrijft voor jong en oud. Van zijn hand noemen wij: ,,De Kleine Samuel,'' ,,Cardiphonia,'' ,,Lentebloemen,'' (poëzie) benevens verspreide gedichten. Verder: ,,Overzicht van de Hoofdwaarheden des Geloofs,'' een vragenboek. ,,Outline of the History of the Christian Reformed Church in America''(Engelsch), het eerste van dien aard in ons land verschenen, en van groote waarde, vooral voor zulken die het Hollandsch niet of niet genoeg machtig zijn. Verder geschriften voor de jeugd als: ,,Hannes, de Krantenjongen,'' ,,Boeiend en Leerzaam,'' ,,Zaaien en Oogsten,'' ,,Henry Bunyan, Verloren en Wedergevonden,'' terwijl nog een ander van zijn hand: ,,Jozef de Jood,'' ter perse is. Op heden heeft ZEw. de redactie van de Young People's Department in de vernieuwde Engelsche *Banner of Truth*. Even uit de school klappend deelen we hier nog mede dat Irenaeus, McKirk, Oom Chris en H. Van der Werp één en dezelfde persoon zijn, al naar dat hij optrad in *Wachter*, of elders, als schrijver van Opstellen, Gedachten en Wenken, Brieven, enz.

Den 12den Dec. 1903 mocht hij met zijn gade en een zestal, zonen en dochteren, zijn vijfentwintig-jarig huwelijksfeest vieren, en den 12den Januari 1904 herdenken dat hij een kwart eeuw geleden in het Ambt werd ingeleid. Hij deed het met een Eben-Haëzer, tot hiertoe heeft de Heere geholpen!

Het is onze hartelijke bede dat onze getrouwe God en Vader in Christus hem en de zijnen verder zij tot hulp en sterkte; dat hij nog lang moge gespaard blijven voor een hem dierbaren arbeid in Kerk, gemeente en gezin; op den kansel en in de pers, en hij eens—zij het spade!—ervaren moge de vervulling van het heerlijke Godswoord:

,,Hij kroont met vreê het einde zijner knechten!''

HENRY BEETS.

Verklaring van den eersten Brief van Petrus.

I:3*b*. Die naar zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden.

Nadat het ons duidelijk geworden is, wat het beteekent, dat God ons heeft wedergeboren tot een levende hoop, moeten wij onze aandacht vestigen op de beide andere hoofdgedachten van dit vers. De eerste hoofdgedachte is, dat God ons heeft wedergeboren *naar zijne groote barmhartigheid*, en de tweede, dat Hij ons wedergeboren heeft *door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden.*

Naar zijne groote barmhartigheid. Barmhartigheid is de eigenschap of deugd Gods, die Hij aan ons bewijst in onzen toestand der ellende. Zij valt onder het algemeene begrip der genade Gods. Genade is de vorm, waarin God zijne liefde jegens zondaren bewijst. Ellende is de toestand, waarin de mensch gekomen is ten gevolge van de zonde. Al de vreeselijke gevolgen der zonde worden samengevat in dat eene woord *ellende.* God bewijst barmhartigheid door den zondaar in den toostand zijner ellende te helpen. Barmhartig heid staat tegenover oordeel, Jak. 2:13.

Het is *zijne* barmhartigheid. In den zin waarin hier het begrip gebruikt wordt, is er buiten God niemand, die barmhartigheid bezit. De barmhartigheid bestaat alleen bij God. Alle barmhartigheid is oorspronkelijk goddelijk. Bij niemand anders was er voor ons in den toestand van onze ellende barmhartigheid. Zij was bij God alleen. Alle barmhartigheid is *zijne.* In dezen toestand zijner ellende heeft de zondaar zelfs geene barmhartigheid met zich zelf. Hij is wel ontevreden of ook bedroefd over den toestand zijner ellende, doch hij ontfermt zich niet over zich zelf. Onaandoen lijk blijft hij voortleven in den toestand zijner ellende, en maakt dien door zijne zonde nog erger. Hij is onbarmhartig jegens zich zelf. Hij heeft ook geen enkele poging aangewend om Gods barmhartigheid jegens hem op te wekken. Nooit deed hij iets om God er toe over te halen hem barmhartigheid te bewijzen. Er is geen enkel element in deze barmhartigheid, waarvan de mensch zeggen kan: dat is het mijne. De barmhartigheid is geheel en al goddelijk. De

mensch vroeg er niet om, was ze niet waardig, gaf er geen aanleiding toe. Al wat aan deze barmhartigheid is, is van God.

Hier wordt die barmhartigheid in verband beschouwd met den toestand onzer ellende uit een bepaald oogpunt; vooral in verband met onze ellende der hopeloosheid. Deze hopeloosheid in betrekking tot het eeuwige leven is éen van de gevolgen der zonde, en een vreeselijk deel onzer ellende. En niemand, noch wij zelf, noch een ander mensch, noch een engel kon ons de hoop hergeven. Gods barmhartigheid alleen kon dit en deed dit.

Petrus noemt haar de *groote* of eigenlijk *de vele* (poler) barmhartigheid. Dit woord wordt hier niet gebruikt in extensieven zin, zoodat het een groot getal, een omvangrijke menigte zou aanduiden, maar in intensieven zin, zoodat het wijst op de volheid en de innerlijke kracht van Gods barmhartigheid. Het is hier niet te doen om het groot aantal zegeningen aan te wijzen, die door God gegeven worden, maar om duidelijk te maken welk eenig, alles overtreffend werk God door zijne barmhartigheid tot stand brengt. Het is hier barmhartigheid, die in een daad openbaar wordt, en deze daad is een wonder. Barmhartigheid zegt meer dan medelijden. Medelijden kan men voelen en betuigen, zonder dat zij zich in een daad uit. Barmhartigheid moet men betoonen, met een daad bewijzen. Barmhartigheid is hier niet slechts een inwendige gezindheid, maar een uitgaande daad. In de barmhartigheid ligt het element van genade, en genade bewijst men met een daad.

Dat dit een groote, machtige barmhartigheid is ligt in den aard der zaak. Het is *zijne*, *Gods* barmhartigheid. De grootte van deze barmhartigheid moet niet berekend worden naar onze waardigheid, want dan zou er geen barmhartigheid Gods zijn voor ons, want er is bij ons geen waardigheid voor God. Alle menschen, die gelooven, dat zij waardigheid hebben tegenover God, heffen dan ook de barmhartigheid Gods in den eigenlijken zin op. Ook moet de grootte van deze barmhartigheid niet berekend worden naar de grootte van onze ellende. Dit stelt haar veel te klein voor. Hoe groot onze ellende ook zij, zij is toch altijd de ellende van een klein, nietig geschapen wezen, dat uit het oogpunt van grootte met God niet ver-

geleken kan worden. De grootte van deze barmhartigheid moet berekend worden naar de grootte van Hem, die deze barmhartigheid heeft. En hierbij moet ook nog in 't oog gehouden worden dat de barmhartigheid, zooals die op menschelijke wijze bij ons bestaat, nog altijd veel kleiner is dan wij zelf zijn. De barmhartigheid is bij ons slechts een deel van ons. Wij hebben barmhartigheid, doch wij *zijn* geen barmhartigheid. Wij zijn nooit barmhartig met onze geheele persoonlijkheid, met al wat aan ons is. Onze barmhartigheid is altijd ten deele. Bij God is dat anders. Hij is barmhartig met al wat aan Hem is. God heeft niet, maar Hij *is* barmhartigheid. De grootte van Gods barmhartigheid is dus zoo groot als God zelf is. God is barmhartig met al zijne goddelijke kracht. In zijne barmhartigheid is Hij almachtig. Wilt gij berekenen hoe groot Gods barmhartigheid is, bereken dan hoe groot God is. Dat gaat uwe berekening oneindig ver te boven. Zoo groot is Gods barmhartigheid. Gods barmhartigheid is dus zóo veel grooter dan onze ellende als God grooter is dan wij zijn. Naar die groote barmhartigheid nu heeft Hij ons wedergeboren tot een levende hoop.

Het woordje *naar* (kata) zegt ons allereerst dat de barmhartigheid Gods de norma, de maatstaf is, waarmede de daad der wedergeboorte vergeleken wordt Doch de samenhang van gedachten hier, en het gebruik van dit voorzetsel op andere plaatsen in de H. Schrift zooals b.v. in de uitdrukking ,,naar genade'' (kata charin) bewijzen duidelijk, dat het hier ook dient om aan te wijzen, dat de barmhartigheid Gods oorzaak en motief van de wedergeboorte is, zoodat deze daaruit alleen te verklaren is, en daardoor dus tot stand gekomen is.

Door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden, Col. 3:1. Deze laatste woorden van vs. 3. wijzen het middel aan, waardoor God ons wedergeboren heeft tot een levende hoop. Het woord (anastasis) stelt de opstanding voor als eene daad, die op niemand en niets overgaat maar alleen betrekking heeft op hem, die deze daad doet, (intransitief). Opstanding onderstelt een nederliggen, een gevallen zijn. Het sterven is een vallen, een nedergeworpen worden door het oordeel Gods. Opstanding in den eigenlijken en

volledigen zin, zooals het hier bedoeld wordt, onderstelt dus ook, dat dit oordeel Gods is opgeheven. Opstanding in den eigenlijken zin des woords is een opstanding ten leven. Opstanding tot de verdoemenis is slechts opstanding in formeelen zin. De inhoud van het begrlp opstanding wordt daarbij geen werkelijkheid, want hoewel zij opstaan blijven zij toch in den dood. Opstanding in essentieelen zin is de uitgang uit den staat des doods en tegelijk de ingang in het onsterfelijke en onverderfelijke leven. In dezen zin is Jezus opgestaan.

Uit de dooden. Het is hier geen opstanding *der dooden*, ook niet slechts *uit den dood*, maar *uit de dooden*, uit het midden der dooden, uit de wereld, uit den staat der dooden. Het zegt dus dat van alle dooden Christus alleen opgestaan is, terwijl op dat oogenblik alle andere dooden in den staat des doods bleven. Christus ging door zijne opstanding niet slechts uit den kring der lichamelijke dooden weg, maar ook uit den kring der sterfelijke menschheid, die onder het oordeel des doods ligt. Door zijne opstanding komt Hij zoo hoog te staan, dat Hij boven de sfeer des doods verheven is. Hij is geheel uit de wereld der dooden en des doods uit. Door zijne opstanding staat Hij dus hooger dan zij, wier zielen in den hemel, doch wier lichamen nog in de sfeer der dooden zijn.

God gebruikt deze opstanding van Christus als een *middel*, niet zóo alsof Christus onafhankelijk van God dit middel Hem aanbiedt, maar zóo, dat dit middel door God zelf wordt daargesteld. Vandaar wordt ook gezegd, dat God Hem *opgewekt* heeft uit de dooden. Door het begrip opwekking wordt het feit meer als een daad Gods en uit een juridisch oogpunt aangeduid. Doch hier wordt het als een machtsdaad van Christus op den voorgrond gesteld.

Het is d opstanding van *Jezus Christus.* Dat Hij als Jezus is opgestaan, zegt ons dat Hij dezelfde is, die als historische persoon onder de menschen leefde. Hij stond op in de hoedanigheid van Jezus, d.i. van Zaligmaker. De opstanding is een daad die Hij in de hoedanigheid van Zaligmaker verricht, en waardoor Hij de zaligheid van zijn volk bewerkt.

Het is weder de opstandiug *van Christus*, d.i. een daad van Hem

in zijne ambtelijke hoedanigheid. Hij is de gezalfde, gezalfd ook om op te staan, om den dood te overwinnen. Dat Hij als Christus opgestaan is, zegt ons dat ook de opstanding behoort tot zijn ambtelijk werk, en dat God Hem opgedragen heeft om dit werk te doen, en dat Hij dus niet eigenmachtig uit den kring der dooden is weggegaan.

De opstanding van Jezus Christus moet niet slechts in verband gebracht worden met het begrip *wedergeboren*, maar met de geheele gedachte: *wedergeboren tot een levende hoop.* Petrus was toch reeds wedergeboren voor het feit der opstanding van Christus. Wedergeboorte ziet hier niet op de principieele vernieuwing van den inwendigen mensch in zijn wezen, maar in zijne geestelijke daden, en hier bepaald in de hoop. Vroeger zagen wij reeds, dat de volgelingen voor dat Jezus stierf een doode hoop hadden, gericht op het denkbeeldige aardsche Messiasrijk. Deze hoop was met Jezus in het graf gegaan. Toen waren zij een oogenblik zonder hoop, hopeloos. Doch toen Jezus opstond, en toen zij op den pinksterdag de eigenlijke beteekenis van deze opstanding eerst recht leerden verstaan, ontstond er een nieuwe hoop in hun hart. Door de opstanding toonde Christus overwinnaar van den dood te zijn, en nu was het eeuwige leven niet alleen mogelijk, maar voor zijne volgelingen zeker. Nu konden zij hopen, dat eeuwige leven verwachten. Zoo heeft God hen wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden. God heeft dat gedaan; niet de opstanding op zich zelf. God deed het door de werking des H. Geestes, waardoor zij het evangelie, en daardoor het feit der opstanding in zijne beteekenis voor hun eeuwig leven verstonden en geloofden, en dus op grond van dit geloof op dat eeuwige leven hoopten.

F. M. TEN HOOR.

Verhouding van Gemeente en Ouderlingen tot elkander.

V.

Ouderlingen zijn—met den leeraar—vertegenwoordigers van en opzieners over de geheele gemeente, om namens de gemeente die ze daartoe zelf verkoos, de geestelijke belangen der gemeente te behartigen. Door de keus der gemeente ontvangen zij hun ambt van God, en zijn nu hare regeerders en opzieners, en kwamen in eene ambtsverhouding tot de gemeente te staan. God woont en werkt door zijnen Geest in de gemeente, maar Hij werkt ook door zijne gemeente om zijn Rijk te volmaken. Hij doet dat door kerkendienst en scholen tot stand te brengen en te onderhouden; door zendingsarbeid van velerlei aard, maar ook door onderhouding der ambten in de gemeente. Niet alleen de leeraar maar ook ieder kerkeraadslid moet zich dit helder voorstellen en van zijn ambt zich bewust zijn. Dit schijnt moeilijker te zijn omtrent de ouderlingen en diakenen dan met de leeraars, daar laatstgenoemden hun ambt voor hun leven ontvangen en de andere broeders voor een bepaalden tijd, en dit is in Art. 27 der D. K. O. zelfs zoo gezegd: „De ouderlingen en diakenen zullen twee jaren dienen, en ieder jaar zal het halve deel veranderde en anderen in hunne plaats gesteld worden, ten ware de gelegenheid en het profijt van eenige kerken anders vereischten." Van deze bepaling weet de Presbyterische Kerk niet, en daar is het ook een ambt voor heel het leven evenals met de dienaren des Woords, of hij moet begeeren ontslagen te worden dan kan dit door beslissing der gemeente, en tusschen hun en ons zit het verschil in de bepaling van twee jaren. De gemeente kiest dus niet alleen tot het ambt, regeert ook den tijd of diensttermijn, en wij onthouden ons om hierover uit te wijden, maar aanvaarden, dat de verkozene door de gemeente, waar die verkiezing een wettige was, van God is geroepen. Middellijk ontvingen ze hun ambt door de gemeente, maar door de gemeente van God. Het was God, die door de gemeente de ambten in zijn Kerk onderhoudt, die hen in deze ambtelijke verhouding tot de gemeente stelde. Uit deze verhouding

ontstaat de plicht, om op de leer en het leven der geheele gemeente te moeten toezien, van den jongste tot den oudste. Het is een werk van grooten omvang, en wij mogen er ook wel bij zeggen: ,,Die tot een opzieners-ambt lust heeft, die begeert een treffelijk werk.'' Zij moeten werk doen en daarin hun lust hebben. Zij hebben niet alleen het genot om in nader contact met den leeraar te komen, en des zondags een eereplaats te hebben in de kerk en dan op de rechtzinnigheid der preek te letten, of op den vorm acht te geven, maar heel de gemeente ligt voor hen om er over te waken, en dat besef mag wel bij de opzieners leven. Nu is in vele gemeenten aan te bevelen, dat het werk wordt verdeeld onder de broeders. Zij moeten ieder in belijdenis en leven kennen en dit alleen is niet wel mogelijk in een tamelijk groote gemeente als bijv. de gemeente niet in wijken onder de broeders wordt verdeeld, en niet éen of twee hebben de gemeente te kennen maar de kerkeraad als een geheel. Ook hebben zij te zorgen dat de leer der waarheid wordt ingeprent aan de jeugd; zij moeten er onderzoek naar doen, of de ouders hunne kinderen naar behooren onderwijzen, en bij het opgroeien laten onderwijzen; voor zulke scholen te pleiten en te werken waar de leer der godzaligheid onderwezen, en kennis nemen hoe de catechisatiën bezocht en gehouden worden. Het is van groote beteekenis en wijden omvang, en het is zeer ongelukkig als alles aan den leeraar wordt opgedragen en overgelaten, maar zij moeten hem steunen met al wat in hen is; ook het werk der vermaning en bestraffing alleen aan den leeraar overlaten behoort niet; en vooral wanneer er zijn die ontevreden zijn, moeten deze Aärons en Hurs de armen van hunnen Mozes sterken, en voor zijn eer en goeden naam zorgen. Tegen kwaadwilligen den leeraar alleen laten zorgen is liefdeloos jegens hem en de gemeente. Veel erger is nog het kwaad spreken van hem in de gemeente. Zij moeten dit van de gemeente zelfs niet verdragen of steunen, gelijk de leeraar voor hun goeden naam heeft te zorgen, opdat de opzieners als éen lichaam een invloedrijke waardigheid in de gemeente kunnen hebben, dat, helaas, maar al te veel gemist wordt.

Zal de verhouding der opzieners tot de gemeente eenigszins in praktijk worden gebracht, dan kan de onderlinge goede verstand-

houding ook niet worden gemist. Daarvan ook nog de *sencura morum* onder de broederen ook nog in gebruik. De opzieners zijn ook nog de vertegenwoordigers op de breedere vergaderingen der kerk, om over het leven en tuchtzaken hun oordeel te geven en het welvaren der kerk in 't breede te behartigen. Zij hebben ook opzicht over de belangen der armen, en staan als opzieners mede verantwoordelijk voor hetgeen de diakenen doen, en heel de gemeente moet worden nagegaan of ieder zijn plicht naar behooren doet.

Nog even zij weer gezegd: ,,Die tot een opzieners ambt lust heeft, begeert een treffelijk werk,'' hij begeert niet zoozeer de eer, ten minste niet de eer der menschen, maar het werk. Niet het genot, maar de arbeid zij zijn genot, met al de moeite en miskenning er aan verbonden. Ook de ouderling mag wel uitroepen: ,,Wie is tot deze dingen bekwaam!'' Voor de gewone regeer-ouderlingen is er nu ook een moeilijkheid die de leerende-ouderling niet heeft. Voor de tijdelijke belangen van den leeraar zorgt de gemeente en hij kan zijn tijd daarom aan de gemeente besteden, maar zij hebben ook voor hunne huisgezinnen hunnen arbeid te verrichten, en het is goed, dat er van de meeste ouderlingen veel overgezien wordt. Werd dit niet gedaan, dan zou er in onze behoeftige kringen veel moeite wezen voor de gemeente ouderlingen te vinden. Zeer weinigen zouden den moed hebben het ambt te aanvaarden, maar dit neemt niet weg, hij staat in verhouding tot de gemeente en is ook van zijn ambt aan God, Die hem riep, verantwoording schuldig. Wij moeten in het weinige, zoowel als in het vele, getrouw bevonden worden.

J. NOORDEWIER.

De Protestantsche kerk in Nederlandsch-Indie.

Gaarne wil ik voldoen aan het vereerend verzoek om eenige mededeelingen te verstrekken aangaande de Protestantsche kerk in Nederlandsch-Indië, of, juister gezegd, aangaande hetgeen onder dien

naam verstaan wordt. In de uitdrukking „de Protestantsche kerk in Nederlandsch-Indië" wordt toch het woord „kerk" in een zin gebezigd, die nog al afwijkt van de gewone, historische beteekenis. Dit zal uit het volgende vanzelf blijken.

Laat mij beginnen met iets mee te deelen omtrent den oorsprong dier kerk. Het was in het laatst der 16e eeuw, dat de Nederlanders begonnen naar Oost Indië te trekken. In 1602 werd de Nederlandsche Oost Indische Compagnie opgericht, eene maatschappij die zich het drijven van handel ten doel stelde. Zij zond hare schepen naar de keerkringslanden en knoopte handelsbetrekkingen aan met de bevolking in den Indischen archipel. Handel drijven en daardoor winst behalen was het natuurlijk doel dier maatschappij. Maar hare bestuurders waren toch ook niet onverschillig omtrent de geestelijke belangen van de Europeanen, die in haar dienst stonden en zich daartoe in Indië vestigden, en evenmin voor die van de inboorlingen dier ver gelegen landen. Predikanten, catechiseermeesters en ziekentroosters werden uitgezonden om die belangen te behartigen. De uitzending geschiedde door kerkelijke vergaderingen, terwijl de finantieel zeer bloeiende maatschappij voor hunne bezoldiging zorgde. Ook werden Inlandsche jongelingen op kosten der maatschappij naar Nederland gezonden om daar eene christelijke opvoeding te ontvangen en daarna naar hun geboorteland terug te keeren. In 't midden van de eerste helft der 17e eeuw werd er te Leiden eene Theologische kweekschool gesticht voor de opleiding van predikanten voor Indië. Zij stond onder toezicht van den Hoogleeraar Walaeus, doch hield slechts weinige jaren stand. De Gouverneur-Generaal Van Diemen ijverde niet alleen voor de bevordering van handel en landbouw, maar ook van godsdienst en wetenschap. Onder zijn bestuur werd in 1642 te Batavia eene Latijnsche school gesticht, vooral bestemd voor de opleiding van godsdienstleeraars. Allen waren van gereformeerde belijdenis en arbeidden dan ook als zoodanig met meer of met minder ijver om het woord van God te verkondigen en aan te bevelen, op de betrachting er van aan te dringen en alzoo in 't gemeen te doen het werk van evangelisten. Zoo ontstonden op vele plaatsen in Indië groepen van christenen, die de

waarheid Gods beleden, zoowel groepen van Europeanen als van Inboorlingen.

In de 18e eeuw kwam er een schromelijk verval in alle opzichten. De Oost Indische Compagnie behaalde geene winsten meer en kon zich niet staande houden. De staat der Vereenigde Nederlanden nam hare zaken over, zoo kwam Nederland aan zijne koloniën. De ambtenaren der Compagnie werden staatsambtenaren. De staat wilde ook omtrent de zaken van den godsdienst niet onverschillig zijn. De predikanten werden staatsambtenaren, belast met de zaken van den godsdienst. Naar den geest des tijds werd op hunne leer en hun leven uiterst weinig gelet. Hun werd eene zeer groote mate van zelfstandigheid en onafhankelijkheid verleend, die niet weinig gevaar voor bandeloosheid met zich bracht. In 1835 werd bij koninklijk besluit bepaald, dat alle Protestanten in Nederlandsch-Indië één kerkgenootschap zouden uitmaken. Men scheen niet te begrijpen, dat de leden van een kerkgenootschap, dat dien naam in waarheid zal kunnen dragen, door een geestelijken band, door eenheid van geloof moeten verbonden zijn, en dat zulk eene eenheid zich niet bij koninklijk besluit laat scheppen. Het besluit is echter uitgevaardigd en tot nu toe niet opgeheven. Vandaar dat elk, die van protestantsche herkomst is en in Indië woont of er aankomt, tot de „Protestantsche kerk in Nederlandsch-Indië" behoort, die begrensd wordt niet door eenige belijdenis, maar door den oceaan, die de eilanden van den Indischen archipel omspoelt. Plichten rusten op de leden dier kerk als zoodanig volstrekt niet. Recht hebben ze om, als zij het verkiezen en gelegenheid daartoe kunnen vinden, voor zich zelven en hunne kinderen gebruik te maken van de diensten, door de predikanten dier kerk aangeboden. Verlangen zij die diensten niet, dan laten zij ze ongebruikt. Wie uitdrukkelijk verklaart niet tot die Protestantsche kerk te willen behooren, behoort er ook niet toe, doch wat rechten en plichten aangaat, heeft zulk eene verklaring geene gevolgen.

De predikanten dier „kerk" worden gekozen uit die dienaren der erkende protestantsche kerkgenootschappen in Nederland, welke lust hebben in Indië het Evangelie te verkondigen en zich daar-

voor beschikbaar stellen. Eene ,,Commissie voor de zaken der Protestantsche kerken in Nederlandsch Oost en West-Indië'', ook wel bij verkorting ,,Indische Commissie'' genoemd, welker leden door de Koningin worden benoemd, beveelt ze bij den Minister van Koloniën aan. Deze doet eene voordracht aan de Koningin, welke ze benoemt. De Indische Commissie te 's Gravenhage bevestigt ze voor den dienst in Indië in het algemeen, waarna zij worden uitgezonden. Standplaats en werkkring in Indië wordt hun aangewezen door den Gouverneur Generaal op voordracht van het kerkbestuur, dat bestaat uit de vier predikanten der Protestantsche gemeente te Batavia en nog vier aanzienlijke leden dier gemeente, benoemd door den Gouverneur Generaal. Ter standplaats gekomen, werkt elk op eigen gelegenheid en doet zijn dienst. Vooral op de eilanden buiten Java zijn de afstanden vaak zoo groot, dat menig predikant jaren lang geen ambtgenoot ontmoet. Van gemeenschappelijk overleg of steun of tegenwerking is daar geen sprake. Op Java, waar de middelen van verkeer goed en dus samenwerking en overleg mogelijk zouden zijn, is er echter evenmin band tusschen de predikanten, behalve alleen hier en daar de band van persoonlijke sympathie. Van iets, dat op classicale, provinciale of synodale vergaderingen zou gelijken, is hier geen spoor. Elk predikant doet den dienst, die hem is voorgeschreven, naar eigen opvatting. De predikanten zijn natuurlijk als alle ambtenaren verplicht zich goed te gedragen. De publieke opinie eischt zelfs van hen wat meer nauwgezetheid dan van anderen. Op punten, die de leer betreffen, mag geen predikant bemoeilijkt worden, ,,tenzij hij openlijk van het Evangelie afwijkt''. Het wordt evenwel aan elks oordeel overgelaten, wat hij onder ,,Evangelie'' wil verstaan. In de ,,Protestantsche kerk van Nederlandsch Indië'' worden dan ook de meest tegenstrijdige elementen gevonden.

,,Kerkeraden'' bestaan er op verscheidene plaatsen; doch ook deze benaming is weer niet in den gewonen zin te verstaan. Ouderlingen en diakenen doen weinig anders dan met den predikant eenige finantieele, stoffelijke zaken regelen met betrekking tot de verzor

ging van armen of met het oog op gebouwen en meubilair voor den eeredienst.

Doop en Avondmaal worden op de grootere plaatsen, waar vele Europeanen zijn, vrij geregeld bediend. Op kleinere plaatsen geschiedt dit nu en dan, hier en daar, als er begeerte naar openbaar wordt. Op vele plaatsen, waar nog wel het Evangelie verkondigd wordt, kan geen Doop of Avondmaal bediend worden wegens het ontbreken van belangstellenden. Onttrekking aan deze heilige instellingen voor eigen persoon of kinderen komt veelvuldig voor, zoodat aan afwering ter voorkoming van ontheiliging van het heilige niet gedacht wordt, en veeleer gearbeid moet worden, om, wat afdoolt en dreigt te sterven, op te zoeken en te verzorgen. Op niet weinige plaatsen bestaat de Europeesche bevolking grootendeels of geheel uit ambtenaren en militairen, die gedurig van woonplaats verwisselen. Daardoor wordt menigmaal geregelde bearbeiding met het Evangelie ten zeerste bemoeilijkt of zelfs onmogelijk gemaakt.

Uit het gezegde blijkt, dat de Protestantsche kerk in Indië niet zoo zeer is eene geordende kerk als wel een terrein voor Evangelisatie of zendingsarbeid. De predikanten, die op dat terrein arbeiden, hebben hun ambt dan ook niet ontvangen van die Indische ,,kerk'', maar van de kerk, die zij in Nederland dienden. Hun getal bedraagt officieel 41. Er zijn echter altijd enkele vacatures. Thans staan er 40 namen van predikanten op de lijst, van welke 4 met verlof naar Nederland zijn, terwijl 2, pas benoemd, den dienst in deze landen nog niet hebben aanvaard. Er zijn alzoo 34 in functie. De overgroote meerderheid is uit de Nederlandsche Hervormde kerk; 4 zijn Luthersch van herkomst, en 2 zijn uit de voormalige Christelijke Gereformeerde kerk. Hun is de godsdienstige verzorging aanbevolen van ongeveer 60,000 Protestanten, over den geheelen Nederlandsch Indischen archipel verspreid. Niet weinigen liggen als dooden op dat uitgestrekte veld, verstikt door den pestwalm van ongeloof en materialisme, totaal onverschillig en ongevoelig voor God en godsdienst of ook soms bitter vijandig. Anderen zijn diep onkundig, maar niet afkeerig om het goede woord te hooren, dat voor hen wat geheel nieuws is. Sommigen openbaren belangstelling.

Dat de arbeid onder zulk eene gemengde schare menigmaal ervaringen oplevert, die niet bemoedigend of opwekkend zijn, behoeft nauwelijks gezegd te worden. Dubbel smartelijk is het, soms te moeten vernemen, dat het zaad, met moeite gestrooid, bedreigd wordt met verstikking door het onkruid, dat een ander daarna op denzelfden akker gaat zaaien. Met blijdschap mag echter vermeld worden, dat in de laatste jaren het getal der verkondigers van de Goede Boodschap onder de Indische predikanten is toegenomen. Mochten openvallende plaatsen in 't vervolg steeds worden aangevuld door mannen, die spreken, omdat zij geloofd hebben, en met den Apostel Paulus zeggen: ,,Wee mij, indien ik het Evangelie niet verkondig."

Het bovenstaande geldt meer bepaald de Europeesche Protestanten in Indië. Bovendien behooren er nog omstreeks 270,000 Inlandsche christenen tot de Indische Protestantsche kerk. Zij wonen meest in de Molukken en in de Minnahassa (Noord-Oost Celebes, hebben over het algemeen vaste woonplaatsen en vormen alzoo meer geordende gemeenten. Hunne verzorging is aanbevolen aan hulppredikers, bijgestaan door Inlandsche leeraars en onderwijzers. De hulppredikers, 27 in getal, zijn meestal vroeger zendelingen geweest. Hun ambt en werk is nagenoeg hetzelfde gebleven. Alleen is hun naam of titel veranderd, en de zorg voor hun onderhoud overgegaan van de zendingskas op het gouvernement. De hulppredikers houden zooveel mogelijk jaarlijks hunne conferentiën, waarin de belangen der gemeenten worden besproken. Enkele predikanten hebben ook Inlandsche gemeenten onder hun toezicht en bearbeiding. Ik zelf had dat voorrecht bijna zeven jaar lang. Ik noem dat een voorrecht, omdat de arbeid onder de Inlandsche christenen mij bijzonder aangenaam was. Onder hen trof ik niemand aan, die de historische feiten, waarop ons Christelijk geloof is gegrond, loochende of twijfel openbaarde aangaande de Heilige Schrift als openbaring van God. Onder de Europeanen komt die loochening, helaas, maar al te veelvoudig en met gruwzamen trots voor.

Aan het leven in het zonnig Indië zijn zulke schaduwzijden verbonden, dat ik niemand durf aanraden voor genot hier

te komen wonen. Maar ten zeerste zal ik mij verblijden, indien nog menig christen hier heenkomt uit drang des harten, om, in welke betrekking of op welke plaats ook, getuige des Heeren te zijn. Moge ook in de Protestantsche Kerk in Nederlandsch-Indië het getal toenemen van hen, die erkennen en toonen te zijn missionaire dienaren des Woords, al is het ook zonder dien titel officieel te dragen. Tegenover de eigenaardige bezwaren en onaangenaamheden, die hier zich opdoen, en waarvan een dienaar des Woords in eene geordende gemeente in het vaderland verschoond blijft, wordt hier toch nu en dan ook een genot gesmaakt, dat daar niet zoo wordt gekend, n.l. het evangelie te mogen verkondigen aan dezulken, die het nog zelden of nimmer hebben gehoord, en alzoo te mogen bouwen niet op een anders fondament, maar daar, waar Christus nog weinig of niet is genoemd. De ervaring leert, dat hier is eene geopende deur, en dat er zijn vele tegenstanders. Maar Jezus leeft. Hij heeft overwonnen. Zijne getuigen zullen niet beschaamd worden, ook niet in Indie. T. PILON.

Madioen, Java, 12 November, 1903.

Uit de Vragenbus.

Van Rev. J. Noordewier en enkele anderen zijn er enkele vragen ingezonden, die in de vorige afleveringen niet konden beantwoord worden, omdat er geen ruimte voor was. Thans willen wij echter een begin maken, en hopen in de volgende aflevering ook de vragen van M. P. een beurt te geven.

De vragen van Rev. J. Noordewier luiden als volgt:

1. In welke verhouding staat de bediening van het verbond der genade onder de O. Test. bedeeling tot die onder het N. Test. vooral in verband met de erkenning, dat de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is?

2. Hoe moet ik het verklaren, dat wij in eigen kring den doop

willen beperkt hebben tot kinderen van belijdende geloovigen, terwijl wij de wettigheid van den doop buiten ons in breeden kring erkennen?

In verband met de eerste vraag verwijzen wij Rev. J. Noordewier naar de Dogmatiek van Prof. H. Bavinck, die in Dl. III bldz. 207—221 en in Dl IV in het stuk over doop en besnijdenis een breedvoerig antwoord geeft op deze vraag. Mocht het zijn, dat men daarin geen voldoend antwoord vindt op het een of ander punt, dan zijn wij gaarne bereid om dat te behandelen, indien men het nauwkeurig formuleert. Mocht er bij onze lezers in 't algemeen behoefte aan bestaan, dat de verhouding tusschen de Oud- en Nieuw Test. bedeeling van het genadeverbond in de GEREF. AMERIKAAN eens opzettelijk behandeld wordt, dan zijn wij ook daartoe wel bereid. Of zijn er andere onderwerpen van leerstellig of practisch belang, die naar de meening van de lezers noodig moesten behandeld worden, dan verzoeken wij hen daarvan melding te maken.

De tweede vraag van Rev. J. Noordewier is de moeilijkste. Zij kan met een paar woorden niet beantwoord worden. Voor de duidelijkheid is het noodig, dat wij dit punt een weinig breedvoerig behandelen.

Rev. Noordewier heeft het oog op het feit, dat de Geref. kerk sinds de reformatie ten allen tijde den doop der Roomsche kerk erkend heeft als een waren doop, hoewel de Roomsche kerk beschouwd werd als een valsche kerk. Dit standpunt van de oude Geref. kerk wordt ook thans nog ingenomen door alle Geref. kerken. Als iemand uit Rome overkomt naar een Geref. kerk wordt hij niet herdoopt. Men erkent dus den doop, die vroeger in de Roomsche kerk ontvangen werd als een wettigen, d.i. als een waren doop. De kinderen zijn over het algemeen geen kinderen van geloovige ouders. De ouders, die deze kinderen lieten doopen staan in geestelijken zin verre beneden onze doopleden, en toch willen wij het aan onze doopleden niet toelaten om hunne kinderen te laten doopen. Dit schijnt dus met elkander in strijd te zijn.

De moeilijkheid wordt echter nog grooter als wij bedenken, dat de Gereformeerden de Roomsche kerk hielden voor een valsche kerk. De vraag is dus: hoe kan een doop, die bediend wordt in eene valsche kerk, als een ware doop erkend worden? Daarbij komt nog, dat deze doop wordt bediend door bijgeloovige priesters, die een geheel verkeerde opvatting hebben van den doop, en dus niet bedoelen den doop toe te dienen zooals de H. Schrift hem voorstelt. Nog eens, hoe kunnen wij dezen doop erkennen en onze doopleden weigeren tot den doop hunner kinderen toe te laten?

De moeilijkheid, die in de ons toegezonden vraag aangeduid wordt, hebben wij in het voorgaande opzettelijk wat duidelijker op den voorgrond geplaatst, opdat elk zou kunnen begrijpen wat de vraag eigenlijk bedoelt. Tevens willen wij hierdoor laten uitkomen, dat het ons niet te doen is om de moeilijkheid der kwestie te vermijden.

Ter verduidelijking van het vraagstuk is het noodig, dat wij eerst eene juiste onderscheiding maken tusschen de twee zaken, die in de vraag met elkander verbonden zijn. Het eerste deel der vraag heeft betrekking op de *wettigheid van den doop* zelf. Het tweede deel heeft betrekking op de *toelating van de doopleden* tot den doop hunner kinderen. In de vraag worden dus twee ongelijke zaken met elkander vergeleken, wat natuurlijk onjuist is. Uit de erkenning van *den doop* der Roomschen als ware doop kan ik niet besluiten tot de wettigheid van *het toelaten van doopleden* tot den doop hunner kinderen.

Indien de kwestie ging over *de wettigheid* van den doop, door doopleden voor hunne kinderen ontvangen, dan zou men dit vergelijken kunnen met de erkenning van den doop der Roomsche kerk, en hieruit de gevolgtrekking kunnen afleiden, dat de doop, door doopleden voor hunne kinderen ontvangen, ook als een wettige doop moet erkend worden. Doch dit is niet de gevolgtrekking, die men er uit afleiden wil. Niemand onder ons betwijfelt de waarheid van den doop, die door doopleden voor hunne kinderen ontvangen wordt.

De vraag is dus, of wij uit de erkenning van de waarheid van

een Roomschen doop de gevolgtrekking kunnen afleiden, dat onze doopleden toegelaten mogen worden tot het doopen hunner kinderen. Zullen wij op deze vraag een duidelijk antwoord geven, dan moeten wij eerst aanwijzen, op welken grond de doop der Roomschen door ons erkend wordt, en wat deze erkenning insluit.

Men heeft wel eens beweerd, dat de erkenning van den doop der Roomschen geen theoretische, maar alleen practische beteekenis heeft. Daarmede wilde men dan zeggen, dat wij geen oordeel uitspreken over den doop der Roomschen in het algemeen, maar dat wij daarover alleen oordeelen in het geval, dat iemand uit de Roomsche Kerk tot ons overkomt en belijdenis des geloofs doet. In dat geval erkennen wij den Roomschen doop als een waren doop, en behoeft zoo iemand dus niet weer gedoopt te worden. De grond waarop men dan in zulk een geval de waarheid van dien doop erkent, zoekt men daarin, dat deze gedoopte nu blijkt een geloovige te zijn, en dus recht op den doop had. Daarom kan nu zijn doop als ware doop erkend worden.

Deze redeneering is echter niet in overeenstemming met de Gereformeerde, maar met de Labadistische en Baptistische opvatting van den doop. Immers of een doop al of niet werkelijke doop is laat men niet rusten op voorwerpelijke gronden, en leidt men niet af van God, maar men laat het beslissen door den subjectieven toestand van den gedoopte. Is of wordt hij een geloovige, dan is zijn doop een werkelijke doop. Is of wordt hij geen geloovige, dan is zijn doop geen werkelijke doop, maar slechts schijn en uitwendige vorm. En dan is het eene vergissing, dat hij gedoopt is; eene vergissing, die uit onze onkunde voortvloeit. Hij is dus niet gedoopt, en zal dus ook niet als een gedoopte geoordeeld worden. Hij is dus ook niet in het verbond, en zal dus ook niet in de hoedanigheid van een bondeling geoordeeld worden. Dit is de zuiver logische gevolgtrekking uit die subjectivistische opvatting van den doop. Zij is echter rechtstreeks in strijd met de Schrift, die ons zegt, *dat kinderen des koninkrijks* zullen buiten geworpen worden.

Doch wij willen hierop thans niet verder ingaan. Dit weinige zij genoeg om aan te wijzen, dat de erkenning van de waarheid van

den doop der Roomschen niet mag rusten op den subjectieven toestand van den gedoopte. De Geref. Kerk heeft ten allen tijde deze erkenning op voorwerpelijke gronden laten rusten. De doop is alleen ware doop door de instelling Gods. De vraag is dus, welke zijn de wezenlijke elementen van den doop als instelling Gods. De Geref. Kerk heeft altijd geantwoord, dat de doop als instelling Gods moet erkend worden, als hij bediend wordt in den naam van den drieëenigen God, door een wettigen dienaar des Woords, en soms werd er nog bijgevoegd: in de vergadering van eene gemeente. Doch het is uit de geschiedenis duidelijk, dat men de beide eerste gronden beschouwde als de hoofdgronden, waarop de wettigheid van den doop rust.

Hieruit blijkt dus, dat de Gereformeerden de waarheid van den doop nooit afhankelijk gemaakt hebben van den onderwerpelijken, geestelijken toestand van den gedoopte. Men ging zelfs nog verder, en maakte de waarheid van den doop ook niet afhankelijk van den staat der kerk, waarin de doop bediend werd. Men beschouwde immers de Roomsche Kerk als valsche kerk, en erkende toch haar doop als ware doop. De Gereformeerden waren geene absolutisten, d.w.z. zij vatten het begrip waar en valsch niet in absoluten, in volstrekten zin op. In absoluten zin gelden deze begrippen niet in deze bedeeling, maar alleen in de toekomende. In de hel zal alles absoluut valsch, en in den hemel alles absoluut waar zijn. Het begrip valsch moeten wij in deze bedeeling dus altijd in relatieven, in betrekkelijken zin gebruiken. Wie het in absoluten zin op deze bedeeling toepassen wil, kan niet meer spreken van een valsche, maar dan ook evenmin van een ware kerk. Dan heft men de tegenstelling van waar en valsch in deze bedeeling op, en men houdt alleen gradueel onderscheid over. Men kan dan niet meer spreken van een ware en valsche kerk, maar alleen van meer of minder ware, en meer of minder valsche kerken. De onderscheiding tusschen ware en valsche kerken valt dan weg. Dit is echter rechtstreeks in strijd met onze Geref. Belijdenis, art. 29. Onze Geref. vaderen hebben deze tegenstelling altijd beslist gehandhaafd. Doch zij hebben het begrip valsche kerk nooit gebruikt in dien zin, dat alles in zulk

eene kerk valsch was. Zij erkenden, dat er in een valsche kerk nog wel ware elementen konden zijn. Zoo erkenden zij ook, dat b.v. het ambt en de doop in de Roomsche kerk nog ware bestanddeelen waren. Zij deden dit op grond van de H. Schrift. Hoewel het Joodsche volk als volk Gods geheel afgeweken was, en opgehouden had het ware volk Gods te zijn, werden de instellingen des Heeren in het midden van dat volk door Jezus nog als ware instellingen erkend. De besnijdenis werd erkend als een waar sacrament, en de hoogepriester als een werkelijke ambtdrager. Zelfs nadat Israël Christus heeft uitgeworpen door Hem te kruisigen bleef Paulus het ambt van den Hoogepriester nog als een waar ambt erkennen.

Derhalve uit de valschheid van eene kerk volgt nog niet de valschheid van haren doop. Wanneer de doop beantwoordt aan de objectieve eischen, door God gesteld, dan is hij een ware doop. De waarheid van den doop hangt ook niet af van de waarheid van den doopsbedienaar, noch van zijne opvatting van of van zijn geestelijke stemming en gezindheid bij het bedienen van den doop. Ook de waarheid van het ambt hangt niet af van de gezindheid en geestelijken toestand van den ambtdrager. Doop en ambt blijven in weerwil van alle ongeloof van den bedienaar ware doop en waar ambt.

Ook hangt de waarheid van den doop niet af van den geestelijken toestand van den doopeling, noch van het geloof of de belijdenis van hen, die een kind ten doop houden. Wie de waarheid van den doop afhankelijk maakt van den geestelijken toestand van de menschen, die den doop ontvangen, laat het wezen van den doop afhangen van een mensch. Hij moet dit dan ook toepassen op de belofte. Wie zegt, dat de doop zonder ons subjectief geloof geen ware doop is, moet ook zeggen, dat de belofte zonder ons subjectief geloof geen ware belofte is. Dan maakt men de voorwerpelijke waarheid der instellingen Gods afhankelijk van de onderwerpelijke gezindheid van den mensch. Dan heeft men in beginsel het theologisch en Gereformeerd standpunt losgelaten, en beschouwt alles niet meer van God uit, en is overgegaan op het mystisch-Pantheïstisch standpunt, waarbij alle waarheid van uit den mensch opkomen moet.

Deze korte uiteenzetting was noodzakelijk, om de vraag, die wij onder handen hebben, principieel te kunnen beantwoorden. Uit het gezegde volgt nu, dat uit de erkenning van den doop der Roomsche Kerk volstrekt niet volgt, dat onze doopleden bevoegd zijn om hunne kinderen te laten doopen. Uit de erkenning van dien doop volgt immers niet, dat wij de priesters, die dezen doop hebben bediend, als wettige ambtdragers erkennen. Met andere woorden, uit de waarheid van het ambt van een persoon volgt nog niet, dat hij op wettige wijze in dat ambt werkzaam is. Uit de waarheid van het ambt volgt nog niet de waarheid van den persoon die dat ambt draagt. Het is de vraag of zulk een persoon beantwoordt aan de eischen die door God voor een ambtdrager gesteld zijn. Doch al is dit niet zoo, daardoor wordt de waarheid van zijn ambt als instelling Gods niet opgeheven. Daaruit volgt alleen, dat hij als persoon niet in het ambt mocht staan.

Wat nu geldt van de bedienaars van den doop, geldt evenzoo van hen, die de kinderen ten doop houden. Uit de erkenning van de waarheid van den doop der Roomsche Kerk, volgt volstrekt niet, dat wij de doopheffers erkennen als ware of wettige doopheffers. Ook deze twee zaken moet men juist onderscheiden. De doop is een ware doop als hij bediend wordt naar de objectieve eischen Gods. Deze regel nu geldt ook voor doopheffers. De ouders, die de kinderen ten doop houden doen dit op ware of wettige wijze als zij het doen in overeenstemming met de eischen, die door God voor zulke doopheffers gesteld zijn.

Dit laatste nu, en dit punt alleen is de eigenlijke zaak bij onze doopleden kwestie. De vraag is niet of de doop wel ware doop zou zijn, als doopleden tot den doop hunner kinderen toegelaten worden, maar de vraag is eeniglijk en alleen of doopleden, die geen belijdenis des geloofs kunnen doen, den doop voor hunne kinderen kunnen aanvaarden in overeenstemming met den eisch des Heeren. Hierop antwoordt onze kerk, neen. De gronden, waarop dit antwoord rust, liggen voor de hand. Van hen, die geene belijdenis des geloofs doen, hebben wij geen voorwerpelijk bewijs, dat zij de beteekenis van den doop verstaan; dat zij hun eigen doop door het ge-

loof hebben aanvaard, en wie dat niet doet, kan ook den doop voor zijne kinderen niet geloovig ontvangen; en eindelijk als men hen toelaat tot den doop hunner kinderen, moet men hen ook toelaten tot het avondmaal. Het avondmaal willen zij niet hebben, niet geloovig ontvangen, omdat zij er geene behoefte aan hebben. Welnu dan kunnen zij ook geen ware behoefte gevoelen aan den doop hunner kinderen, en deze doop ook niet geloovig ontvangen. En al wat niet uit het geloof is, is zonde. De kerkeraad heeft van zulke doopleden dus duidelijke en voorwerpelijke bewijzen, dat zij den doop hunner kinderen niet op wettige wijze kunnen ontvangen. Daarom moet hij arbeiden om dezen misstand in de gemeente te reformeeren, en daarbij moet hij uitgaan van het beginsel, dat onze kerk uit het woord des Heeren heeft aanvaard.

F. M. Ten Hoor.

Attentie, Lezers!

Het wenschelijke van een compleet Register, loopende over de zeven verschenen jaargangen, van al de onderwerpen in ons maandschrift behandeld, werd ons meer dan eens betuigd.

Wij zijn voornemens zulk een Register in orde te brengen, en het verkrijgbaar te stellen voor 25 cent, als er genoegzame deelneming gevonden wordt bij onze lezers. Ieder die zulk een compleet Register verlangt, melde ons zulks, doch zende vooralsnog niet de 25c. Dat kan later geschieden.

H. Holkeboer.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. FEBRUARI 1904. No. II.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindr-dacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Zijn de Gereformeerden eene Secte?

Met de Gereformeerden bedoelen wij alle kerken en personen, die niet slechts in naam, maar in werkelijkheid gelooven en belijden, wat uitgesproken is in de Belijdenisschriften, die door de aloude Gereformeerde kerken zijn opgesteld. Voor de Gereformeerden uit Engeland is de Gereformeerde leer geformuleerd in de Westminster confessie, en voor de Gereformeerden uit Nederland in de drie formulieren van Eenigheid, n.l. de Nederl. Geloofsbelijdenis, de Heidelbergsche Catechismus en de Leerregels van Dordrecht. De Kerken en personen, die deze Belijdenissen handhaven in hun leer en levensopenbaring, zijn Gereformeerd.

De vraag is nu of deze Gereformeerden eene secte zijn. Er is aanleiding voor deze vraag. In Amerika is men gewoon om de onderscheidene kerken denominaties of ook secten te noemen. Het eerste woord zegt op zichzelf niet veel. Het woord duidt de onderscheidene kerken alleen aan uit het oogpunt van de onderscheidene namen. Het woord secte is echter veel ouder, en heeft ook veel meer beteekenis. Evenals het vorige is het ook van een Latijnsch woord afgeleid; van een woord, dat volgen beteekent. Een secte is een kring van volgelingen. Daarin ligt aangeduid, dat er een voorganger, een leider moet zijn, dien men volgt. Zulk een leider plaatst de eene of andere waarheid op den voorgrond, en wel uit een bepaald door hem aangegeven oogpunt. Deze eene waarheid uit dat bepaalde oogpunt wordt dan de maatstaf, waarnaar elk beoordeeld wordt. Wie het dan met die waarheid naar de persoonlijke opvatting van dien leider eens is, is zuiver christelijk, of meer] spe

ciaal zuiver, echt Gereformeerd; wie het daarmede niet eens is, wordt door zulk een sectarischen kring voor min of meer onvolledig en gebrekkig Gereformeerd gehouden Ja, indien de sectegeest wat sterk op den voorgrond treedt, dan worden allen, die den leider niet volgen, voor onzuiver en dwalenden gehouden.

Doordat de secte éene waarheid op den voorgrond plaatst, komen de andere waarheden in mindere of meerdere mate op den achtergrond Het noodwendig gevolg daarvan is, dat men den natuurlijken samenhang of het organisch verband van alle waarheden uit het oog verliest Voor zoover men de andere waarheden blijft handhaven, worden zij opgevat in overeenstemming met die éene waarheid, die door den leider op den voorgrond gesteld wordt, en daarnaar gewijzigd.

De secte treedt dus niet buiten de Kerk en tegen de Belijdenis der kerk op, maar in de kerk, en plaatst zich op het standpunt van de Belijdenis der kerk. Het onderscheid bestaat hierin, dat de kerk in hare Belijdenis op alle waarheden evenveel nadruk legt, ze alzijdig opvat en ze in haren organischen samenhang beschouwt, terwijl de secte éene waarheid uit die Belijdenis neemt, deze uit één bepaald oogpunt beziet, en alle andere waarheden uit dat éene oogpunt beschouwt en waardeert,en naar dezen maatstaf alle menschen beoordeelt. In den regel zijn de aanhangers van zulk eene secte geneigd om zich te noemen naar den naam van hun leider.

Eene secte is dus zulk eene richting in het Christendom of in de kerk, die onder de leiding van een bepaald persoon de eene of andere waarheid eenzijdig op den voorgrond stelt. Indien zulk eene secte sterk gaat drijven, en indien de kerk in haar geheel zich niet laat verleiden, maar bewust blijft vasthouden aan hare veelzijdige Belijdenis, dan komt de secte op den duur in officiëel conflict met de kerk. Indien de secte haar eenzijdige opvatting consequent doordrijft, moet zij noodwendig vervallen tot ketterij, d.i. tot afwijking en verwerping van sommige waarheden. Men kan toch de waarheid alleen behouden door haar in hare alzijdigheid te erkennen, door op alle waarheden gelijkelijk nadruk te leggen, en door ze in den van God gegeven onderlingen samenhang te handhaven.

In dezen zin van secte nu vatten velen in Amerika de onderscheidene kerken op. Men eischt b.v. dat het onderwijs op de publieke school niet sectarisch mag zijn. Daarmede wil men zeggen, dat dit onderwijs niet mag gegeven worden in overeenstemming met de Belijdenis van de Gereformeerde of van de Luthersche of van de Roomsche Kerk of van een der andere kerken. Men moet wel vergaand onnoozel zijn als men dan nog in de meening leeft dat zulk onderwijs christelijk kan zijn in den historischen zin van het woord. Evenals vroeger de Modernen in Nederland wil men een zoogenaamd christendom boven geloofsverdeeldheid, d i. een christendom dat geen christendom is.

Doch dit slechts in 't voorbijgaan. Duidelijk is hieruit dat men uitgaat van de idee, dat elk der onderscheidene kerken de waarheid slechts uit een bepaald oogpunt beschouwt Elke kerk, zoo men meent, heeft een deel der waarheid, doch er is niet éene kerk, die *de* waarheid heeft. Alle kerken zijn secten in het algemeene christendom; alle Belijdenissen zijn sectarisch. Dus ook de Gereformeerde En er zijn, helaas, menschen, die zich Gereformeerd noemen, en die deze meening reeds hebben aanvaard. In het congres van godsdiensten op de wereldtentoonstelling van Chicago heeft deze opvatting zich op de meest bedroevende wijze belichaamd.

Deze opvatting gaat in beginsel uit van de verwerping der H. Schrift als openbaring van God. Men ontkent de voorwerpelijke waarheid, die onafhankelijk van het menschelijk denken bestaat. De waarheid is ons niet door God gegeven; is niet door openbaring van buiten af tot ons gekomen maar is uit de menschheid zelf opgekomen, en subjectief van oorsprong, aard en beteekenis. Godsdienstige waarheid is dus niets anders dan menschelijke meening aangaande onze verhouding tot God. De voorstelling hierover diept men op uit zijn eigen rede of godsdienstige gewaarwordingen en ervaringen. Deze ideeën en ervaringen zijn onderscheiden; doch hoe verscheiden ook, zij zijn alle gewaarwordingen van hetzelfde algemeene religieuse verschijnsel in het menschelijke leven Elk mensch vindt dat verschijnsel in zijn eigen leven, en vormt er zich

eene voorstelling van. Al deze voorstellingen zijn even waar of— misschien even onwaar. Doch dat laatste doet er ook niets toe. Het komt niet op de waarheid aan, maar alleen op de waarde. Naar de mate, dat eene voorstelling waarde voor ons heeft, d.i naar de mate men er genot van heeft, naar die mate heeft ze beteekenis. Alle geloofsovertuigingen zijn dus persoonlijke meeningen of waardeeringsoordeelen; menschelijke, persoonlijke voorstellingen van dezelfde zaak Voorwerpelijke waarheid, die voor alle menschen geldt, bestaat er volgens deze opvatting niet. In de onderscheidene kerken hebben wij dus niets anders dan de verscheidenheid der menschelijke voorstelling van het religieuse leven der menschheid. De eene kerk legt meer op dit punt, de andere op iets anders den nadruk. doch dat is onderscheid van oogpunt, waaruit men de zaak beziet. Daarom zijn al de kerken *denominaties*, d.i. onderscheidene namen voor dezelfde zaak; of ook: *secten*, d.i. onderscheidene voorstellingen van dezelfde waarheid. Dit is de beschouwing, die in Amerika hoe langer hoe meer de overhand krijgt

De secten, die in de kerken van positieve en voorwerpelijke waarheid. optreden. gaan natuurlijk niet bewust van bovengenoemd standpunt uit. Ook is er nog nooit eene secte in eene kerk ongestaan, die zelf beweerde of erkende eene secte te zijn. Elke leider van eene secte heeft altijd beweerd de speciale verdediger van de leer zijner kerk te zijn; en zijne volgelingen beweerden natuurlijk hetzelfde. Doch onbewust en onwillens neemt zulk eene eenzijdige richting feitelijk toch bovengenoemd standpunt in. Door eene waarheid uit *een* bepaald oogpunt op den voorgrond te plaatsen, maakt men haar los uit het organisme der waarheden, en hecht men er langzamerhand eene beteekenis aan, die zij in samenhang met de andere waarheden niet hebben kan. En dit is de persoonlijke meening van den leider van zulk een eenzijdige richting Zulk een leider heeft het een of ander lievelingsidee, dat hem boeit en vervult, en door hem op den voorgrond wordt geplaatst. Van deze idee uit poogt hij alles te beschouwen en te verklaren. Hij staat niet meer nuchteren voor de H. Schrift, maar beschouwt alle teksten door den bril van deze lievelings-idee. De sectarische neiging

van zoo iemand blijkt vooral daaruit, dat vele teksten in hun verband, en zulke die een andere zijde der waarheid op den voorgrond stellen, bij zijne opvatting niet tot hun recht kunnen komen Juist daardoor wordt zijne idee eene persoonlijke meening, die bij logische gevolgtrekking leidt tot voorstellingen, die met de H. Schrift en de Belijdenis der kerk in strijd zijn. En zoo glijdt hij ongemerkt van het objectieve standpunt der H. Schrift af, en komt feitelijk op het bovengenoemde subjectieve standpunt te staan, althans wat zijn hoofd-idee betreft. Hij geeft aan die hoofd-idee een zin, die niet aan de H Schrift, maar aan zijn subjectief denken ontleend is.

De Gereformeerde kerk heeft echter in alle tijden, waarin zij bewust in hare Belijdenis leefde, zich verzet tegen zulke sectarische richtingen in haar midden, en nooit heeft zij zich zelve beschouwd als een sectarische richting in het algemeene Christendom. De eerste leiders der Gereformeerde Kerken, en de opstellers van hare belijdenissen hebben nooit bedoeld om de waarheid der H. Schrift uit één enkel oogpunt te formuleeren en te belijden, maar om zoo veel als hun mogelijk was, de volle, rijke, alzijdige waarheid uit te drukken. Zij hebben nooit erkend, dat zij de waarheid uit het éene oogpunt beleden, en dat in denzelfden zin de Lutherschen en de Roomschen diezelfde waarheid uit andere oogpunten beleden, en dat elke Kerk een deel van de waarheid bezat, en dat die andere Kerken de waarheid van eene zijde beschouwden, waarvan zij de waarheid niet beschouwde. De Gereformeerde Kerk heeft wel erkend, dat de Luthersche Kerk waarheden beleed, en zelfs dat er in de Roomsche Kerk nog waarheden waren, doch zij heeft nooit erkend, dat die Kerken waarheden beleden, die zij *niet* beleed, of dat zij de waarheden beschouwde uit oogpunten, waaruit zij ze *niet* bezag. Wie dit beweert, weerspreekt rechtstreeks het standpunt, dat de Gereformeerde Kerk historisch heeft ingenomen, en zoo iemand moet zoo eerlijk zijn, dat hij erkent het niet eens te zijn met het aloude standpunt der Gereformeerde Kerk.

Niet alleen de Gereformeerde, maar ook de Luthersche en de Roomsche kerk hebben elk voor zich datzelfde standpunt ingenomen. Zij hebben nooit gezegd, dat de punten, waarin zij van el-

kander verschilden, slechts onderscheidene zijden waren van dezelfde waarheid. Elk van deze kerken heeft ten allen tijde beweerd, dat de punten, waarin de andere kerken van hare Belijdenis afweken, *geene* waarheden waren, maar *afwijkingen* van de waarheid en dus onwaarheden. En de Gereformeerde kerk heeft altijd gezegd, dat alle waarheden, die er in andere kerken waren, ook door haar beleden werden. Zij heeft de sectarische idée altijd met volle overtuiging van zich gestooten. Zij wilde geene bekrompene, eenzijdige, enghartige secte zijn, maar draagster van de volle, rijke, alzijdige waarheid. De Gereformeerde kerk heeft het onderscheid tusschen haar en andere kerken nooit daarin gezocht dat zij *andere* waarheden beleed dan die andere kerken, of dat zij een *andere zijde* van de gemeenschappelijke waarheid op den voorgrond plaatste, maar alleen daarin, dat de andere kerken in alles waarin zij van de Gereformeerde kerk afweken, van de zuivere waarheid der H. Schrift afweken. Het verschil lag dus in de dwalingen van de andere kerken, dus in wat het tegenovergestelde van waarheid was.

Juist de anti sectarische geest, de breede universeele opvatting der waarheid maakte het mogelijk, dat de Gereformeerde kerk een open oog had voor de waarheden, die er nog in de Roomsche kerk, zij het ook verminkt, overgebleven waren, en die in de Luthersche kerk beleden werden. De geschiedenis leert duidelijk, dat de Luthersche kerk in de 16 en 17e eeuw veel feller tegen de Gereformeerde kerk optrad dan de Gereformeerde tegen de Luthersche. De Gereformeerde kerk kon ten allen tijde de waarheden, die in de Luthersche kerk worden beleden, veel beter waardeeren dan omgekeerd. Deze felheid tegenover de Gereformeerden was in de Luthersche kerk een sectarische neiging. Ligt toch het kenmerkende van de secte daarin, dat zij éene waarheid uit een bepaald oogpunt op den voorgrond stelt, en die meer of minder los maakt van de andere waarheden, dan volgt daaruit noodzakelijk, dat alles daarnaar beoordeeld wordt, en dat men voor andere waarheden geen oog en geene waardeering meer heeft. Zoo komt de secte er toe om allen, die op dat eene punt van haar afwijken geheel te verwerpen.

Uit dit alles blijkt duidelijk hoe gevaarlijk de eenzijdigheid en

de sectarische neiging is. Elk gereformeerde belijder late zich onderwijzen door de historie, en vermijde alle eenzijdige opvatting van de waarheid, en alle drijven van het een of andere punt of oogpunt der leer, want dit lijdt onvermijdelijk tot een sectarische richting in de kerk, en veroorzaakt twist en tweedracht, en loopt ten slotte al licht op scheuring uit.

De eenheid, zekerheid en kracht der Gereformeerde kerken ligt daarin, dat zij de universeele waarheid, dat zij alle waarheden wil hebben en elke waarheid in hare alzijdigheid en rijkdom, en in haar organischen samenhang met alle andere waarheden erkent, belijdt en beleeft. Maar dan ook alleen *de waarheid*, met uitsluiting van al wat geen waarheid is. Tegenover de eenzijdigheid van de verenging der grenzen staat het gevaar van de verflauwing en uitwissching der grenzen. Doch hierover later D.V.

F. M. TEN HOOR.

Vlugmaren.

Zoo pas ontvingen wij ons kerkelijk weekblad *De Wachter*. Het is nu Vrijdag. Met verlangen zien we er altijd naar uit, te meer omdat wij gewoon waren het kerkelijk nieuws een paar dagen vroeger te hebben elke week. Het Oosten en Westen zijn tamelijk ver van het hart der kerk verwijderd; maar wij gevoelen toch de polsslag van het kerkelijk leven. En daartoe werkt *De Wachter* mede. Wanneer het blad bezorgd wordt zijn er doorgaans een acht of tiental handen gereed om het aan te vatten. Het is ons haast onbegrijpelijk dat er nog leden der kerk zijn, die het niet lezen. Wij hooren er onze moeder (Gal. 4) in spreken. Zij vertelt ons het wetenswaardig nieuws van hare kinderen, zij geeft raad en bestuur waar het noodig is. Van knorren en kijven houdt zij niet. Zij spreekt op een vriendelijken toon, en als zij eens van een fout of een dwaling melding moet maken, dan doet zij dat ernstig en hartelijk maar, niet hard. Moederlijke zorg en arbeid, moederlijke blijdschap en droefheid verneemt men uit hetgeen zij zegt. En

door alles heen proeft men de moederlijke liefde. Er zijn meer lezenswaardige bladen, maar niet een is zooveel waard als dat van moeder komt. En zij weet wat zij wil. Zij is geen draaibare handwijzer, die nu eens naar de eene en dan naar de andere zijde wijst. Zij geeft standvastig dezelfde richting aan. Met vele van de groote en kleine Amerikaansche bladen is dat zoo niet. Het zijn meest bazuinen die een onzeker geluid geven. Sommige menschen zeggen dat zulke bladen geen kleur hebben. Dat kan ik mij nooit recht begrijpen. Mij dunkt dat zij doorgaans bont zijn. Koffie van Java en beste Hollandsche jenever; biduren en danspartijen; kerk en komedie; zending en geheime genootschappen worden beurtelings en naast elkander aanbevolen. En toch worden zulke bladen veel gelezen. Voor sommigen is het om hunne maatschappelijke positie noodzakelijk. Anderen willen ze lezen om wat nieuws te weten en later te kunnen zeggen. Een kerkelijk blad kan niet alles geven. Moeder zorgt voor de huishouding en geeft voor het leven van hare kinderen de beginselen aan; maar als de jongens de wereld ingaan, dan wordt de een student; een ander leert een ambacht; een derde krijgt plaats op een kantoor, en een vierde krijgt nog eene andere plaats in de maatschappij. Zoo vormt zich een andere kring die wel met het huisgezin in betrekking staat, maar toch hare eigene belangen heeft. Nu komen de jongens zelf aan het woord. Zij hebben aanraking met elkander. De een moet rekening houden met den ander. Er is overleg en leiding noodig. En hiervoor zijn kerkelijke stemmen niet geschikt. Het maatschappelijk leven, waar iedereen belang bij heeft moet voorlichting en bestuur ontvangen van hen die de maatschappij kennen. In een tijd als de onze waarin zooveel gelegenheid is om met den maatschappelijken en politieken toestand over de geheele beschaafde wereld bekend te zijn en te blijven, is het noodzakelijk te lezen, veel te lezen zelfs, indien men niet als een vreemdeling onder zijne tijd- en plaatsgenooten wil leven. Nu is het ongeluk dat vele van onze nieuwsbladen bloot te lezen geven wat de wereld voor nieuws oplevert, zonder ook maar eenigszins tusschen goed en kwaad, waar of onwaar, te onderscheiden. Het zijn vuilnisbakken, waar elk het

zijne in kan werpen. Door zulke leesstof wordt de jeugd in eene richting geleid, die van de waarheid en van de kerk afvoert en onverschillig maakt voor de beginselen door haar uitgesproken. Broodnoodig is het ook voor het maatschappelijke leven, bladen te hebben, die de eeuwig geldende beginselen van waarheid en recht vasthouden en de toepassing daarvan op elk gebied weten aan te wijzen. In Nederland heeft men zulk een wegwijzer in de *Standaard.* En wie eenigszins met den toestand aldaar op de hoogte is zal moeten erkennen dat de werking gezegend is. En nu is het wel waar dat het voor een land zoo groot als Amerika moeilijk gaat om door een enkel blad leiding te geven aan den volksgeest, al denkt men ook alleen aan hen die van Hollandsche afkomst zijn Er is te veel tijd voor noodig om wetenswaardig nieuws en noodige wenken van het Oosten naar het Westen over te brengen, of omgekeerd. Zelfs wanneer in het midden van de Vereenigde Staten een dagblad werd uitgegeven, dan nog zou het voor menigeen veel te laat komen. Niettegenstaande dit bezwaar schijnt het mij toch toe dat hier een terrein ligt dat op bearbeiding wacht. Wanneer mannen met bekwaamheid zich tot dezen arbeid zetten, de benoodigde stoflijke middelen werden bijeengebracht en de kerk hare goedkeuring en aanbeveling gaf zou de zaak volstrekt niet onmogelijk zijn. Plaatselijke bladen zouden daardoor niet overbodig worden. Ook in Nederland bestaan naast de *Standaard* plaatselijke couranten, maar het leidend beginsel zoekt en vindt men in de *Standaard.* Wanneer een politieke richting door een of ander blad wordt aangegeven, dan wordt het door de *Standaard* aanbevolen indien het anti-revolutionair is, of er wordt tegen gewaarschuwd indien het in tegengestelde richting stuurt. Omtrent vele van onze plaatselijke bladen zou zulk een controle hoog noodig zijn. Sommige kiezen op politiek gebied partij; maar weten voor de partij die zij voorstaan nauwelijks iets anders te zeggen dan dat zij de meeste stoflijke voordeelen waarborgt. Anderen bekommeren zich om partijkeus niet, of willen liefst met elke partij bevriend zijn. De inhoud is doorgaans geheel in den geest der wereld. Een enkel artikeltje doet dan dienst als een knoop of strik, om te vertellen dat de redactie

godsdienstig is en men met een vertrouwbaren gids te doen heeft. Onder eene vrome vlag wordt menige verderflijke lading in onze maatschappelijke kringen binnengeloodst. Wij hebben woordvoerders noodig, die door een geregelden persarbeid zulke dingen onder de oogen des volks brengen. En niet enkel om te kritiseeren en af te breken, maar om te gelijk op te bouwen en er iets beters voor in de plaats te geven. Ongetwijfeld zal menigeen, dit lezende, zeggen: ,,Waar vinden wij de mannen, die daartoe bekwaam zijn?" En dan is men niet direkt gereed om ze met den vinger aan te wijzen. Toch mogen wij tot roem van Gods goedheid zeggen, dat het ons niet geheel ontbreekt aan mannen, die bij een warm hart een helder hoofd is gegeven, mannen die met de kerk en om en door haar met de maatschappij medeleven, hare nooden kennen en hare belangen behartigen. Wel zal niemand terstond van een dagblad kunnen maken wat het behoort te zijn. Wie echter met eenigen arbeid wil wachten tot dat, volgens zijne meening, het ideaal bereikt is, past voor den arbeid niet. Dr. Kuyper was ook niet terstond een journalist zooals hij later geworden is.

,,Zij heeft gedaan wat zij kon" zeide Jezus eens van een vrouw. Laten wij trachten ook die lofspraak te verwerven. Tot de volmaaktheid voortvaren is iets dat altijd overblijft. En mochten er in onze persvrucht dan ook al leemten en gebreken zijn, wij hebben immers geleerd op elkander acht te hebben tot opscherping der liefde en der goede werken. Of zegt misschien iemand: ,,Wij zijn al reeds op weg om te komen waar gij heen wilt?" Zoo zou het kunnen zijn met het oog op *Ons Vaandel.* Ik wil bij anderen niet achterstaan in de waardeering van dat blad. Gaarne, zeer gaarne zou ik zien dat dit blad, na eene moeilijke worsteling, er eens boven op kwam. En wij mogen iets goeds verwachten nu onze waarde Prof. Schoolland zijne krachten er aan gaat wijden. Kon het *Vaandel* na niet al te langen tijd uitgroeien tot een dagblad, dan waren nu de kiemen reeds aanwezig. Het zou mij en velen met mij tot blijdschap zijn. Het is mij evenveel hoe het tot stand komt, als 't maar goed gaat. Zeker is het, dat indien *Ons Vaandel* het kindeke is waaruit de reus moet groeien, er dan aan de opvoeding veel zorg

moet besteed worden en meer kracht dan er op heden aan gewijd wordt. Men zegge nu niet, zooals vroeger, dat men om wille van dat blad, het plan om een dagblad te hebben, moet laten varen, om dan straks het *Vaandel* toch weder aan zichzelven over te laten. Dan bereiden wij ons nog eens eene teleurstelling misschien zooals er een achter ons ligt.

H. VAN HOOGEN.

De Vrienden der Waarheid.

Ons onderwerp brengt ons weer eens terug naar het land onzer vaderen. Dat land zoo klein van omvang, en door de genade onzes Gods vaak zoo groot van macht. Het heeft een roemrijke geschiedenis achter zich, zoodat velen nog bij haar ter school gaan om een ruimen blik te kunnen werpen in het staatkundig, maatschappelijk en kerkelijk leven. Er zijn echter nog dingen, niet zoo algemeen bekend en die het waard zijn om der vergetelheid te worden ontrukt.

Eene van deze is ook de geschiedenis der Waarheidsvrienden. Het is er ons volstrekt niet om te doen, eene volledige geschiedenis van deze Vrienden te beschrijven, want in de omstandigheden waarin wij verkeeren, is dat ondoenlijk. Hoofdzakelijk bepalen wij ons bij het doel van hun optreden en wat resultaat dat optreden gehad heeft. Er dient hierbij in het oog gehouden te worden, dat hun geschiedenis in nauw verband staat met de kerkelijke bewegingen in de eerste helft van de 19de eeuw. Het is bepaald een vereischte, dien toestand in het kort mee te deelen. Wij vertrouwen daarbij dat de lezers van de GEREFORMEERDE AMERIKAAN bekend zijn met de vreeselijke verwoestingen der revolutie in het begin van de vorige eeuw. De leuze was: ,,gelijkheid, vrijheid en broederschap.'' Donkere wolken pakten zich samen boven het oude vaderland. Verwonderen behoeft het ons niet dat het daartoe kwam, ook op het terrein van de vaderlandsche kerk. De zaden van het Modernisme, sedert lang uitgestrooid begonnen welig op te schieten. Wijd en

zijd waren ze uitgeworpen en velen die vóor den tijd der revolutie nog zwegen, waren blijde dat ze in de dagen van beroering met hun verlichte ideeën in het openbaar konden verschijnen. Het Modernisme trad vroeger op dan menigeen zich dikwijls voorstelt. Het is een kind van de geestesrichting, die zich in het midden van de 18de eeuw onder de Europeesche volken krachtig openbaarde en een revolutie bewerkte op het gebied van den gedachtengang. Tot dus ver was de openbare meening Christelijk geweest, onder den indruk der openbaring, maar toen werd het anders.

De openbaring werd als bron van kennis verworpen. De menschelijke rede en de ervaring als kenbron en toetssteen aanvaard.

In Frankrijk waren het Rousseau en Voltaire die spotten met de Waarheid. In Engeland verhief zich het Deïsme dat het Wonder in de Openbaring verwierp, en daarmede ook de bijzondere Openbaring.

In Duitschland traden mannen op als Lessing, Semler en Kant, die het bijgeloof deden schokken, de echtheid der bijbelboeken ontkenden en in vage termen slechts spraken van God, deugd en onsterfelijkheid. Door alle deze afwijkingen van de Waarheid, en het verspreiden der geschriften van bovengenoemde mannen in Frankrijk, Engeland en Duitschland, werden velen in Nederland meegesleurd.

O! wat schrikkelijke taal werd op het terrein der kerk al gebruikt, om de dierbare Waarheid en onze heerlijke belijdenis, ons van de vaderen overgeleverd, in een bespottelijk daglicht te stellen. Slechts enkele leeraars durfden de zonden des volks te bestraffen, en zoo kwam het dat met de verlossing van Frankrijks banden en den revolutiegeest, Koning Willem I aan de Nederlandsche Hervormde kerk een bundel reglementen kon geven die bijna op elke bladzijde tegen Gods dierbaar en heilig Woord indruischten.

Niet veel roering kon men bespeuren in de eerste dagen na 1816. Een enkele Classis had bezwaar, sommige leeraars teekenden samen een soort protest, maar over het algemeen liet men zich in 't eerst stillekens door denkouing en zijne helpers aan banden leggen. Lang duurde het niet. Enkelen begonnen te ontwaken.

In 1819 liet Schotsman, destijds predikant te Leiden, zich uit over de voortreffelijke Synodale Vergadering te Dordrecht in 1618 en 1619.

Bilderdijk verbergde in 't minst niet zijn tegenzin met de reglementeering van 1816. Dirk Molenaar predikant te 's Gravenhage in zijn adres aan al zijne Hervormde geloofsgenooten, 1827, deed veler oogen opengaan voor het bederf in de kerk, maar door niet een werden de banden verbroken, waarmede men zich had laten binden. Alleen J. W. Vijgeboom. Gereformeerd oefenaar in de Hervormde kerk te Axel had den 22en Juni 1823 met een deel der gemeente zich van de Hervormde Kerk afgescheiden. Tot het jaar 1834 was hij de eenigste die zulk een kloeke daad durfde wagen. Doch in 1834 werd het anders. De Scheiding begonnen te Ulrum in Groningen met dat jaar, werd een daad van beteekenis. Langzaam maar zeker, en te midden van druk en vervolging, breidde de scheiding zich uit. Zelfs werkte zij ten zegen voor velen in de Nederlandsche Hervormde kerk, al trachten anderen het te loochenen. Ook van de afgescheidenen hebben velen geleerd dat de Gereformeerde Waarheid naar Gods Woord, is uitgedrukt in de belijdenisschriften der Gereformeerde Kerken. Doch afscheiden was bij velen eene gruwelijke zonde. De Hervormde kerk was naar 't zeggen van vele rechtzinnigen de eenige ware kerk. Het was er wel niet alles pluis, maar als een en ander wat opgelapt werd, zou ze kunnen schitteren, als de beste openbaring van het lichaam van Christus. Van die gedachte doordrongen toog men aan den arbeid.

Eerst werkten velen samen, die het feitelijk in beginsel niet eens waren. Sommigen zochten de handhaving der formulieren en kerkenordening, anderen daarentegen wilden dat liever niet. Er werd geëvangeliseerd, geprotesteerd, vriendenkringen werden gehouden, en met kracht trad men op om het werk der barmhartigheid in beoefening te brengen. Maar niet lang duurde het, of duidelijk bleek dat Ethischen en Irenischen tegenstanders waren van hen die Gereformeerd wilden zijn.

Vooral ,,Groen van Prinsterer'', de man die op het punt gestaan had zich bij de afgescheidenen te voegen, kon niet in alles meegaan

met wat Da Costa, Beets, Heldring en meer anderen wilden. Hij wilde de kerk, d.i. de Nederlandsche Hervormde Kerk, hebben zooals zij na de Synode van 1618 en 1619 in Nederland een tijd gebloeid had.

Toen nu 1852, in de regeering van Koning Willem III de banden van 1816 nog wat sterker werden aangetrokken, achtte Mr. Groen van Prinsterer het noodig andere middelen te gebruiken om de Hervormde Kerk voor ondergang te bewaren. Bij de afscheiding zich voegen en de gehoorzaamheid opzeggen aan een genootschap, dat Christus Koningschap over de Kerk met daden verloochende, wilde er toen bij Groen van Prinsterer en zijne vrienden niet meer in, zoo het scheen.

Reeds boven meldden we, dat van Prinsterer zijne begeerte om zich tot hen te wenden, niet verborgen heeft. Het was in 1837. De hoogleeraar van Oordt, dat vernomen hebbende, ging naar Chevallier, Waalsch predikant destijds te Amsterdam, en sprak: Ik heb een boodschap van Jezus voor u. Weerhoud uwe vrienden van zich af te scheiden. Chevallier volbracht deze boodschap en van Prinsterer en zijne vrienden bleven buiten de scheiding. Dit feit is ons medegedeeld door Dr. L. Wagenaar in zijn ,,Reveil en de Afscheiding,'' bladz. 266. Vele middelen waren er sinds 1816 beproefd, om eenige veranderingen te krijgen in de droevige kerkelijke toestanden, en toen ook het jaar 1852 in die dingen geene verandering bracht, werd er op initiatief van Groen van Prinsterer te Amsterdam eene Vereeniging van Vrienden der Waarheid opgericht. Deze vereeniging werd ook wel geheeten: ,,Vereeniging die de leer en de rechten der Hervormde kerk tracht te handhaven, en in den juridischen (rechtskundigen) weg kerkherstel zoekt.'' Met zekerheid kunnen we niet zeggen, wanneer de oprichting plaats had, maar naar we mogen veronderstellen was het in 1854. Deze vereeniging nu van Vrienden der Waarheid zocht overal in den lande steun. Velen sloten zich bij hen aan, door mee te helpen tot bovengenoemd doel, en eene jaarlijksche bijdrage of vaste contributie te storten. Groot werd het aantal leden, en in plaatsen waar een liberaal of modern predikant in de Hervormde kerk stond, werden

onderafdeelingen opgericht, meestal onder den naam van „Vereeniging voor Christelijke belangen," die hunne eigene huishoudelijke statuten hadden, rechtspersoonlijkheid bij de regeering aanvroegen en die ook verkregen. Aller doel was, de Hervormde kerk te zuiveren van de verkeerde elementen, en geest en hoofdzaak der belijdenis te handhaven tegenover de Modernen, Groningers, Ethischen en Irenischen. Men wilde dus niet de kerk los maken van de om haar gelegde knellende banden, en drukte zich aangaande de belijdenis met dat „geest en hoofdzaak" al te toegevend uit.

F. J. DROST.

Uit de Vragenbus.

TWEESLACHTIGHEID.

Vraag. Is het geen tweetongigheid, wanneer een dienaar des Woords, die het met het beginsel onzer Synode in zake de doopleden kwestie eens is, en dit beginsel publiek bepleit, toch nog kinderen van doopleden doopt, als hij in eene gemeente komt waar dit nog in gebruik is. N.

De broeder, die deze vraag inzond, schijnt zulk een geval te weten, en kan niet begrijpen dat dit geen tweeslachtigheid en oneerlijkheid was. Voor wij op de vraag zelf ingaan, maken wij de opmerking, dat wij van niet een van beide kanten onverstandig mogen drijven. De Synode heeft met haar besluit niet bedoeld, dat nu *op eens* overal het doopen van kinderen van doopleden moet afgeschaft worden. De kerk heeft bij monde van hare Synode een beginsel uitgesproken, en dit beleden als eene waarheid uit het Woord Gods. Dit beginsel moet door alle gemeenten en door alle leden worden aanvaard, of men moet uit het Woord Gods aan de Synode duidelijk maken, dat het niet uit het Woord Gods, maar daarmede in strijd is.

Indien men dit beginsel aanvaardt, dan moet men het toepassen. Doch bij deze toepassing mag men niet als een drijver te werk gaan, maar men moet verstandig handelen. Als er nu eene gemeente is,

die opgekweekt is in het doopledenstelsel, zoodat zij in de meening leeft, dat het doopen van kinderen van doopleden Gereformeerd is, dan kan men de meening van zulk eene gemeente door middel van de afkondiging van een kerkeraadsbesluit zoo maar niet veranderen en omzetten.

Hoe wij in zulke gevallen handelen moeten wordt ons door woord en voorbeeld in de H. Schrift duidelijk geleerd. Wij wijzen hier slechts op een voorbeeld. De gemeenten uit de Joden in den tijd der apostelen meenden dat men zich niet alleen moest laten doopen, maar ook moest laten besnijden. Volgens Hand. 15 werd daarover eene vergadering van apostelen en ouderlingen gehouden. Besloten werd, dat christenen zich niet moesten laten besnijden, en dat men dit in elk geval aan de gemeenten uit de heidenen niet mocht opleggen. Het beginsel werd aanvaard. Doch bij de toepassing ging men verstandig te werk. Men zeide niet, dat er in de gemeente uit de Joden geen éen meer besneden mocht worden. Integendeel, men handelde opvoedkundig. Men ging allereerst de gemeenten uit de Joden onderwijzen, om op hunne overtuiging te werken, en hun duidelijk te maken, dat het in strijd was met Gods Woord, dat christenen zich lieten besnijden. Doch ondertusschen lieten de apostelen nog toe, dat sommigen besneden werden. Zelfs Paulus, die in de overtuiging van het beginsel zoo beslist was, liet het nog een enkelen keer toe.

Was Paulus en waren de andere apostelen nu tweetongig of tweeslachtig of dubbelhartig? Welnu, zoo min is ook thans een dienaar des Woords tweetongig, als hij in eene gemeente, waarin kinderen van doopleden nog gedoopt worden, daaraan een enkelen keer toegeeft. Men kan dit gebruik niet met geweld afschaffen. Men moet alles doen om de gemeente te overtuigen, dat het beginsel, door onze Synode aanvaard, naar den eisch van des Heeren Woord is. Doch niemand wordt daarvan overtuigd door het met geweld toepassen van een besluit.

Ondergeteekende is het van harte eens met het besluit onzer Synode, en heeft gedurende meer dan twintig jaren dat beginsel verdedigd en toegepast, doch als hij dienaar des Woords werd in

eene gemeente, waar men nog kinderen van doopleden doopt, zou hij eerst onderzoeken hoe het stond met de kennis en de meening der gemeente op dit punt. En bleek het hem dan, dat er een groot gedeelte van de gemeente was, dat nog in de meening leefde, dat het doopen van zulke kinderen geoorloofd was, dan zou hij eerst een voorloopigen maatregel nemen, opdat alleen ernstige doopleden tot den doop werden toegelaten, en dan zijn best doen om door onderwijs aan allen het ware beginsel duidelijk te maken. Hij zou in zulk eene gemeente niet optreden met: Ik wil geen kinderen van doopleden doopen. Wie dat in zulk eene gemeente zou doen handelt niet opvoedkundig, en dus niet verstandig. Hij zoekt niet werkelijk het heil der gemeente. Hij wil wijzer zijn dan Paulus en de andere apostelen.

Wij kunnen ons niet begrijpen, welk overwegend bezwaar er tegen deze methode kan ingebracht worden. Het is immers geen verloochening van het beginsel, maar een schriftmatige methode om het beginsel door de gemeente te doen aanvaarden.

Wanneer een leeraar en een kerkeraad in eene gemeente, waarin nog kinderen van doopleden worden gedoopt, *niet hun best doen* om de gemeente van het beginsel onzer Synode te overtuigen, maar in de plaats daarvan maar eigenzinnig voortgaan in de oude gewoonte, en ook geene poging doen om uit des Heeren woord de synode te overtuigen, dat haar beginsel onschriftmatig is, dan moet men zulk een leeraar en kerkeraad aanklagen bij de Classis, en als dit niet baat, bij de Synode, opdat zij door middel daarvan onder den zegen des Heeren op den rechten weg mogen geleid worden.

Wij hopen, dat het broeder N. uit het bovenstaande duidelijk zal zijn, dat er in het door hem bedoelde geval geen sprake kan zijn van tweetongigheid.

OUDERLINGEN OP HET PLATFORM.

Vraag. Is er in de Geref. Kerk in Nederland ooit een besluit genomen, dat ouderlingen niet op het platform mogen staan om eene predikatie te lezen? Zoo niet, hoe komt het dan dat zulks door andere leden onzer kerk beschouwd wordt als eene afwijking van de leer der vaderen? M. K.

Wij herinneren ons niet, dat de synode der kerk in Nederland, vroeger onder den naam van Christel. Geref. thans onder den naam van Geref. kerk, op dit punt ooit een besluit genomen heeft. Wel is er hier en daar op de classis over gehandeld, en over het algemeen was men niet genegen om een ouderling ter voorlezing van eene predikatie op den kansel toe te laten. Toch is het in den lateren tijd wel eens gebeurd.

Op zich zelf is het geen belangrijke kwestie, omdat er geen beginsel in zit. Wanneer een lezer een slechte stem heeft, en de gemeente hem anders *niet kan verstaan*, is het om deze reden beter, dat hij op het platform gaat. Is dit niet het geval, dan is het niet noodig. En als een ouderling het dan toch opzettelijk doet, dan doet hij iets *onnoodigs*, waarvoor hij geen andere reden heeft dan dat *hij* het wil. Dit maakt allicht een onaangenamen indruk op de gemeente en legt een verkeerden schijn op zulk een ouderling, en geeft aantoot aan de zwakke leden der gemeente.

Voor alle openbare handelingen in de gemeente moet men een voorwerpelijken grond hebben. Subjectieve meeningen en neigingen mag men niet doordrijven. Dat verwekt eene verkeerde stemming, en is niet tot stichting, maar kweekt verwarring. Paulus heeft voor al dergelijke gevallen den regel aangegeven in 1 Cor. 8:7—13.

F. M. TEN HOOR.

Correspondentie.

Naar aanleiding van ons antwoord op de vraag over de wettigheid van den doop buiten onzen kring bediend, hebben wij van Rev. Noordewier een schrijven ontvangen, waarin hij in de eerste plaats instemming betuigt met ons antwoord, en in de tweede plaats enkele gedachten mededeelt over het verschijnsel, dat hier en daar in onze kerk waargenomen wordt, dat de doopleden algemeen belijdenis doen, maar dat er velen van die belijders geen avondmaal houden. Onder de ingekomen vragen is er ook een, die op dit punt be-

trekking heeft. Als wij deze vraag beantwoorden, hopen wij ook gebruik te maken van de gedachten door Rev. Noordewier in zijn schrijven ons medegedeeld.

Ook de vragen van M. P. zullen beantwoord worden zoodra er plaats voor is.

EINDREDAKTEUR.

Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.

In die dagen werd Hizkia krank tot stervens toe; en de profeet Jesaja, de zoon van Amos, kwam tot hem: Alzoo zegt de Heere: Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven, en niet leven. Toen keerde Hizkia zijn aangezicht om naar den wand, en hij bad tot den Heere.

Deze woorden stellen ons een persoon voor uit den hoogsten rang, in de kracht van zijn leven, en onder het voorrecht van te mogen deelen in den voorspoed des levens, doch aangetast door eene doodelijke krankheid. Dit voorbeeld mag ons allen dienstbaar zijn. Hoe sterk wij ook zijn, hoe de voorspoed ook ons deel zij, niets is zeker, en ook de ure des doods kan elk oogenblik over ons komen. Niets is zekerder dan de onzekerheid, en wat is er onzekerder dan den tijd van onzen dood te willen bepalen? Alleen dit is zeker dat hij moet komen.

Door de goedheid Gods werd een profeet tot Hizkia gezonden, opdat hij voorbereiding zou maken voor de ure van zijn sterven overeenkomstig zijn staat. Diezelfde goedheid Gods heeft er voor gezorgd dat ook wij gedurig daarop zouden gewezen worden; opdat wij bereid zouden zijn wanneer de dood komt. De vermaning die hem gegeven werd en die hij ter harte zal genomen hebben, was hem ten nutte om de verlenging zijner dagen met vrede en aangenaamheid te kunnen doorbrengen. En de vermaningen die wij gedurig ontvangen kunnen, zoo ze op de rechte wijze ontvangen en gebruikt worden, dienen om ons met het oog op onze natuurlijke en

geestelijke belangen het leven, dat God ons hier nog schenken wil, met blijdschap voort te zetten en vooral om ons voor te bereiden voor de eeuwige zaligheid. De bekendmaking aan Hizkia, hoe ongaarne wij zulks ook hooren, is, naar het oordeel Gods, tengevolge der zonde in het Paradijs, evenzoo waarheid aangaande elk menschenkind. ,,Gij zult sterven en niet leven.'' De gezondste onder ons draagt de zaden des doods in zijne leden, allen kinderen des toorns, ook allen kinderen des doods zijnde. Of het nog eenige uren, dagen of jaren duren zal eer dat die dood zijn kracht zal openbaren, om de scheiding tusschen ziel en lichaam te veroorzaken, moge naar de meening der menschen grootelijks verschillen, maar dit verschil is eigenlijk weinig van beteekenis. Mocht men maar steeds beseffen hoe snel de tijd, dien wij geleefd hebben, voorbij gevlogen is, en hoeveel te kort wij kwamen in hetgeen wij te doen hadden; opdat wij verstaan mochten dat het alzoo ook gaat met onze overige levensdagen. Jeugd is slechts de morgenstond, en de volle kracht des levens slechts de middagstond van een korten dag. En wat wordt ons daarin te zien gegeven? Alles predikt daarin op het sterkst de vergankelijkheid. Telkens als er een vriend of bekende weg valt predikt het ons hoe vergankelijk wij zijn. Elke waarheid roept ons toe met luider stemme, opdat wij er aan denken zouden hoe kortstondig ons leven is; ja alles rondom ons spreekt of fluistert ons: slechts enkele oogenblikken nog en dan gij! Vooral is het de ouderdom die het gevoel geeft, zoo duidelijk spreekt: de dood is slechts een enkele schrede van u verwijderd.

Zulk een bestendige vermaning aangaande die veelbeteekenende verandering, die er bij ons eenmaal moet plaats grijpen en elk oogenblik kan plaats grijpen, komt zeker zoo onder de wijze besturing Gods tot ons, opdat wij met allen ernst er onze aandacht aan zouden wijden. Zoo wij nu alle mogelijke middelen beproeven om het uit onze gedachten te verdrijven, waar Gods voorzienigheid zoovele roepstemmen tot ons doet komen om het er in te houden, wat anders doen wij dan, dan strijden tegen God en dat met betrekking tot een zooveel beteekenende zaak voor ons. De gedachte toch aan ons einde behoeft ons volstrekt niet te verontrusten en den vrede

uit het hart te verdrijven, zoo er anders geen reden is dat de vrede verre van ons zoude wezen; maar zij dient veeleer om ons voor te bereiden, opdat wanneer het komt—en vroeger of later moet het komen—wij met blijmoedigheid hetzelve te gemoet zouden kunnen gaan.

Zeer zeker is de beste voorbereiding voor een ziekbed, wat lichtelijk ons sterfbed kan worden, een leven in de vreeze Gods. Zoo dit nagelaten wordt, een ander leven kan nooit voldoende zijn. Wij moeten Christus ingelijfd zijn door de werking des Heil. Geestes; wij moeten met en voor God leven door waarachtig geloof en bekeering. Hoevelen veronachtzamen dit. Doch aangezien dat wij op goede gronden meenen dat wij ons in dezen voorbereid hebben, hoe worden dan nog velen overvallen op het krankbed met veel dat nog moet geschieden. Hoe noodig kan het daarom zijn, waarlijk vooraf ernstig na te gaan wat onze roeping is in vervulling van veel dat moet gedaan worden. Ook dit behoort tot een leven voor God. In dezen zijn de kinderen der wereld dikwijls veel voorzichtiger dan de kinderen des lichts. Zoo wij uitstellen tot de tijd van krankheid voor ons aanbreekt,—en wie zegt ons dat wij een krankbed zullen hebben? En zoo ja, wie kan ons dan zeggen hoe spoedig dit zou kunnen zijn, en hoe kort of hoe lang?—dan is het voor sommige dingen wellicht te laat; van sommige zijn wij dan wellicht onwetend, en andere vergeten wij; en die rondom ons zijn, zijn dikwijls evenmin er op bedacht, of te bevreesd om ons er aan te herinneren. Anderen zijn wellicht niet in de gelegenheid om ons er aan te herinneren; of zoo ze het zijn valt het toch soms zeer moeielijk om ons er op te wijzen. In het geheel moet gezegd worden, dat weinig in zulke dagen gedaan wordt van wat eigenlijk reeds moest gedaan zijn.

De innige bede moge steeds wel tot God opgaan, dat de Heere ons beware voor een haastigen dood, een dood die ons onverwachts zou kunnen overvallen, zoo als dit bij sommigen geschiedt. Er zijn menschen die meenen dat zulk een dood begeerlijk is. Zonder strijd en zonder pijn te kunnen heengaan schijnt hen het gemakkelijkst toe. Anderen meenen dat in elk geval zulk een bede voor

hen niet tot God behoeft opgezonden te worden, gelijk het ook bij hen nooit in de gedachte komt om daarom te bidden. Maar zouden zij, vooral die menschen die het begeerlijk achten om zoo te mogen heengaan, niet met ernst mogen vragen of ze al hunne zaken, hun aardsche zoowel als hunne eeuwige belangen, waarlijk wel zoo in orde hebben gebracht, als dit kan en moet geschieden? Of zou het ook kunnen zijn, dat zij die niet gaarne bidden of niet gaarne willen dat voor hen gebeden wordt met het oog op den dood, liever niet begeeren om de gedachten des doods maar steeds verre van hen te houden? Er is een praktijk in onze dagen om alle gedachten des doods verre weg te doen. Zoodra iemand krank is wordt in aller haast een geneesheer gezocht. In vele huisgezinnen moet, wanneer de ziekte toeneemt ook de leeraar der gemeente komen. Zeldzaam wordt de voorbede der gemeente gevraagd. Maar waar de leeraar ook al aan huis moet komen, daar ontvangt hij bij het binnenkomen al terstond de orders van den geneesheer om toch den kranke niet te verontrusten. Op zijn best wordt hem toegelaten een bemoedigend woord met hem, of haar, te spreken. Vooral moet hij hem niet verontrusten met de gedachte dat hij zou kunnen sterven aan deze krankheid, noch in zijn spreken, noch in zijn gebed. Tevergeefs is het dat men de gedachten des doods verre van de zoodanigen zoekt te houden. Juist in zulke gevallen is het 't meest, dat een onverwachten dood hen overvalt, al hebben ze ook een lang en ernstig krankbed gehad. En dat in zulke gevallen weer zooveel achterwege blijft, van wat nog had kunnen gedaan worden, of zelfs naar de begeerte des kranken zou gedaan zijn, zoo hij geweten had dat zijn einde zoo nabij was, behoeft ons dan ook niet te verwonderen. O hoe dwaas, om de werkelijkheid van de aankomst des doods steeds te verbergen.

Daarom is het noodig om te leeren wat wij te doen hebben in onze gezonde dagen, vooral wat voor ons te veel zou zijn, wanneer wij met krankheid overvallen worden. En waar velen zich niet zetten om deze dingen in te denken, omdat het hen te onaangenaam voorkomt, zoo kan het zijn nut hebben om onze lezers eenige dingen voor te houden die van algemeen nut kunnen zijn. In de

prediking des Woords, ook zelfs bij begrafenissen gaat het niet altijd om op deze dingen in te gaan. In een tijdschrift als ons maandblad kunnen wij zulke dingen ten sprake brengen. Onze lezers zullen ons, zoo wij veronderstellen, gaarne willen volgen als wij van uit den bovenstaanden tekst voor ons ten nutte op twee dingen wijzen: 1. Onze verplichting jegens onze betrekkingen en medemenschen; 2. Onze verplichting jegens onszelven en jegens onzen God. Voor het eerste wijzen wij op het Woord: ,,Geef bevel aan uw huis," en voor het tweede op de woorden: ,,Toen keerde Hizkia zijn aangezicht om naar den wand en hij bad tot den Heere."

1. *Onze verplichting jegens onze betrekkingen en medemenschen*, aangewezen in het woord: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven." Gewoonlijk wordt deze zinsnede een weinig anders aangehaald en wel: Bereid uw huis want gij zult sterven. Doch de beteekenis is in hoofdzaak gelijk. Zeker mag dit bevel van onzen God wel breeder opgevat en ook van toepassing gebracht worden buiten ons huis of eigen huisgezin en gedacht worden aan al wat ons betreft, met alle personen waarmede wij in betrekking staan en alle personen betreffende aan wie wij iets schuldig zijn hetzij in woord of daad.

Wij verstaan dan dat dit betrekking heeft op onze aardsche omstandigheden en verhoudingen. En wie, hetzij hij een man is van zeer uitgebreide beteekenis, of minder uitgebreid, of zelfs zeer gering kan zeggen dat hij beter de zaken betreffende een persoon verstaat dan de persoon zelfs? Daarom is het de roeping voor ieder onzer om getrouw te zijn. En terwijl er zooveel nalatigheid gevonden wordt, zoo is het noodig vermaand te worden, om toch te doen wat onze hand vindt om te doen, om al onze aardsche belangen in een goede orde te hebben. Niet allen zullen gaarne zien, dat alles zoo zal zijn in de ure van hun sterven, als het gewoonlijk is geheel hun leven door, of bepaald wel den meesten tijd van hun leven. Sommige menschen hebben een groot gedeelte van hun leven gebruikt om alles wat hun huis betreft door elkaar te werken, in wanorde te brengen, hetzelve te verwoesten door verkwisting, nalatigheid en slordige handhaving. Deze behooren zeker het verma-

nende woord wel zonder uitstel ter harte te nemen, om alles zoo mogelijk te herstellen, voor zoo verre van herstellen sprake kan zijn. En zij in wie wellicht de gedachte een plaats heeft, dat ze een lang leven zullen genieten, hebben wellicht ook nog niets gedaan in betrekking tot de mogelijkheid van spoedig te kunnen sterven. Krankheid geeft gewoonlijk maar zeer weinig gelegenheid; en vooral brengt zij eene onaangenaamheid met zich, die reeds genoeg geeft te dragen, zonder dat wij ons nog voor andere zaken moeten inspannen. Hoe lichtelijk is bovendien in zulk een toestand ons oordeel, ons geheugen, onze aandacht geheel verward. Zwakheid, veroorzaakt door krankheid, en tevens dikwijls onder den invloed van toegediende middelen die ons min of meer benevelen, belemmeren ons en die ons omringen verhinderen ons. Onze beste vrienden en meest noodige raadgevers zijn afwezig of worden van ons gehouden. In 't kort er is zoo veel gevaar dat wat wij dan nog ondernemen te doen slechts half of verkeerd gedaan wordt. Vrees en overtuiging, dat wij niet gedaan hebben wat gedaan moest worden, kan onze ellende op het krankbed grootelijks bezwaren, onze gevaren vergrooten. En ofschoon wij onszelven al niet verontrusten door besef dezer dingen, dan verontrusten wij menigmaal anderen, zonder dat zij het ons openbaren, of ook wij worden verontrust omdat zij het niet kunnen verbergen. En waarom zouden wij deze dingen niet voorkomen? Wij moeten nalaten wat wij hebben, tenzij wij er over beschikken of niet. En zoo wij uitstellen om er over te beschikken, omdat wij geen moed genoeg bezitten, dan moeten wij strijden om zulk een dwaasheid te mogen overwinnen. De moeielijkheid om er over te beschikken, of hoe er over te beschikken wordt eerder grooter of erger bij uitstel, dan dat deze daardoor overwonnen wordt. Eenige verandering, zoo wij van de noodzakelijk overtuigd zouden worden na onze beschikking, staat ook nog altijd in onze macht. En die dwaze gedachte alsof de dood eerder ons zou overvallen, of wij daardoor korter bij onzen dood zouden zijn, omdat wij over onze goederen beschikking hebben gemaakt is eene schandelijke bijgeloovigheid die bij christenen niet mag worden gevonden en ook door de dagelijksche ervaring wordt gelogenstraft.

Veeleer is het tegenovergestelde waar. Men zal zijn leven meer gerust kunnen voortzetten. Een gerust leven is niet tot verkorting maar zal eerder langer doen leven. Bovendien bevorderen wij ook de rust en den vrede van anderen, ja dikwijls ook hun voordeel. Wat onrecht en strijd is er al niet voortgekomen uit nalatigheid van de roeping dergenen die heengegaan zijn. Honderden zijn er die er geheel hun leven door in vijandschap hebben geleefd. Schatten zijn verwoest; duizenden en tienduizenden van dollars zijn er in handen van advokaten gegeven, die zooveel nuttiger hadden kunnen worden besteed. Zoo de kerk van Jezus Christus had mogen ontvangen uit de nalatenschappen van christenen, die heengegaan zijn en veel of weinig nagelaten hebben, wat in de handen der rechtsgeleerden terecht is gekomen, zeker zoude er een leger van zendelingen in het heidendom van kunnen worden onderhouden, om hetzelve het Evangelie der zaligheid Gods te verkondigen.

Iedereen die een weinig aardsche goederen van zijn God heeft mogen ontvangen, moet daarom zoo getrouw mogelijk in tijds er beschikking over maken. Maar zoo hij nu in zijne gezonde dagen nalatig is geweest, mag zeker de zoodanige op het ziekbed daaraan herinnerd worden. Wij vrezen dat het een gebrek is bij de leeraars, dat ze wellicht maar al te zeldzaam daarop wijzen, wanneer ze in de tegenwoordigheid van kranken geroepen worden en somtijds zelf wel kunnen vermoeden dat er in dien weg nog wel iets te doen is. Wel heeft het den schijn alsof men in iemands stoffelijke aangelegenheden zich wil indringen. Maar getrouwheid in dezen behoort ook tot onze roeping, is ook godsdienst. Velen hebben zelfs niet alleen vermaning maar beslist leiding van noode. En hij die geroepen is geestelijke belangen te behartigen en toevertrouwd zijn, zal deze niet de vertrouwde persoon kunnen zijn, omtrent de stoffelijke dingen? Die in het minste niet getrouw is, zal men hem het ware kunnen vertrouwen?

J. MANNI.

Unionisme.

Op de Predikanten Conferentie te Chicago, Ill., werd meer dan eens ter sprake gebracht, hoe te handelen met leden die tot de ,,Labor Union'' behoorden, en hoe geoordeeld moest worden over Union en Unionisme. Een paar broeders namen op zich om het voor en het tegen in zake de Union te bepleiten. De stelling: ,,Het lidmaatschap in de Union is onvereenigbaar met het lidmaatschap der Kerk des Heeren'' werd breed besproken. Aangezien in onze omgeving, maar ook elders deze kwestie gedurig besproken wordt en ook onze aanstaande Synode zekere groepen zal worden om op nieuw deze zaak te overwegen, oordeelde de conferentie, dat het wellicht nuttig kon zijn om genoemde stellingen vóor en tégen de Unions, den lezers der GEREFORMEERDE AMERIKAAN aan te bieden, met de slotsom waartoe wij als conferentie kwamen, opdat ook in breeder kring wisseling van gedachten kon plaats hebben. De volgende punten werden vastgesteld en toegelicht als gronden dat het lidmaatschap in de Union onvereenigbaar is met het lidmaatschap der Kerk des Heeren:

a. Het Unionisme ruimt geen plaats in voor het onbepaald christelijk geloofsvertrouwen. God vraagt van ieder geloovige onbepaald geloofsvertrouwen of elk terrein des levens. Dit vertrouwen eischt God met het heiligst recht. Het Unionisme eischt het vertrouwen op en bindt de leden om op hare bepalingen en beloften te vertrouwen, zoowel in voor- als in tegenspoed, in tijden van ziekte en dood. In die gevallen treedt de Union op en biedt stoffelijken steun. Zij eischt de geregelde gaven tot steun van werkeloozen, armen en kranken in haren kring, en onttrekt de kerk de middelen tot barmhartige ondersteuning der armen.

b. Het Unionisme rekent stelselmatig met macht en nut en niet met het recht en de verordeningen Gods. God heeft op deze aarde werkman en werkgever in betrekking tot elkander geplaatst, als knecht en heer. De geheele strekking van het Unionisme is om door macht den werkgever te dwingen aan de eischen van den werkman te voldoen. Het Unionisme beweert, dat bij consequente doorvoering harer beginselen en de uitvoering van het Union plan, dat er dan ook evenredige jaren van welvaart en voorspoed zullen volgen waarin allen deelen kunnen. Rijken en armen zouden er niet meer zijn. Gods woord evenwel zegt ons, dat Hij ze beide gemaakt heeft, en dat zij elkander ontmoeten. Sinds het Unionisme het hoofd opstak is er tusschen werkman en werkgever hier te lande, niets anders gaan heerschen dan twist en tweedracht. Hoog gespannen is de toestand tusschen capitaal en arbeid. Voetstoots moet toegegeven worden dat een zeker deel der schuld ligt voor rekening van den capitalist die zijn capitaal afgrenst en beschermt, ja vaak zich poogt te verrijken ten koste van den arbeid der armere werklieden. Evenwel het Unionisme toont evenzeer die vreeselijke tyrannie, want het tracht werkman en werkgever beide te binden. Er is geen knellender juk dan het Unionisme. Zooals het thans staat is er bijna geen meester, geen heer, geen werkgever meer, dan alleen in naam slechts. De belangen van den werkgever worden miskend door het Unionisme. Alleen het eigenbelang wordt beoogd. Of de werkgever verliest, schade lijdt of failliet gaat. daar vraagt het Unionisme niet naar. Kan het Unionisme zijn doel bereiken door contracten, enz., dan is het wel, zoo niet dan langs den oneerlijken, onchristelijken weg. Het Unionisme verbreekt even gemakkelijk een aangegaan contract, wanneer men namelijk meent te ontdekken dat er voordeel in schuilt voor de Union. Voor den Unionist is geen contract heilig. Het doel van het Unionisme is om den werkgever en den non-union werkman zoolang te verdringen en te kwellen tot men zich eindelijk onwillens onderwerpen moet. Hiertoe gebruikt het Unionisme zulke middelen als: ,,Boycot; lock-out; strike; blacklist,'' enz. Dit geweld is onvereenigbaar met en in strijd met Gods Woord en dus ook met het lidmaatschap der Kerk

des Heeren, waar een stil lijdzaam vertrouwen beveelt.

c. Het Unionisme verbiedt feitelijk de beoefening der christelijke liefde tot den naaste en maakt hare beoefening onmogelijk. Het Unionisme dwingt de leden, om niet samen te werken met non-union werklieden. Stellig wordt dit verboden in de constitutie der „American Federation of Labor." Stel u voor twee leden derzelfde gemeente van Christus, de eene lid eener Local Union, de andere, om des gewetens wil, om Christus wil, een non-union werkman. Stel u voor B. zoekt bij A. werk te verkrijgen om als eerlijk burger en Christen zijn brood te verdienen, dan mag A. met B. niet samenwerken en B. niet laten werken, maar moet hem als een non-union man belemmeren zoo veel mogelijk naar eisch der Union. Den volgenden rustdag zitten zij samen aan het Avondmaal. Zes dagen mocht A. geen christelijke liefde jegens B. beoefenen, maar op den zevenden wel.

d. De Unions dragen het karakter van met eede-verbonden genootschappen, en in vele gevallen zijn ze het. Uit getuigenissen van sommige leden der Union blijkt zulks duidelijk. Uit sommige Rituals en By-Laws kan men duidelijk merken dat ze met eede verbonden zijn. Er is een plechtige gelofte, om geen der dingen daar verhandeld te zullen openbaren. In de Carpenters Local Union alhier is een driemaandelijks „password" alleen voor leden. De Bricklayers Union ontkent niet een geheim genootschap te zijn. De geheele American Federation of Labor draagt dit stempel min of meer duidelijk. Ten slotte is de invloed van het socialisme zeer sterk ingedragen in het Unionisme, waardoor het ten eenenmale tegen de ordinantie Gods komt te staan. Op al die gronden is het lidmaatschap in de Union en het lidmaatschap der kerk des Heeren onvereenigbaar."

Tegen deze stelling werd het volgende ingebracht:

„De strijd tusschen kapitaal en arbeid, tusschen werkgever en werkman is niet nieuw. Hij is zoo oud als het bestaan van de twee partijen zelf. Zoodra de menschheid zich in twee partijen splitste, één die werk gaf en een ander die werk nam, zoodra de eene heer,

de andere knecht werd ontstond die strijd. Wij zien dien strijd bij Laban en Jakob. Hij ontstaat door de zonde, hij wortelt in het zelfzuchtige menschenhart. Werd het gebod Gods in eere gehouden: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelven, en werd het recht begrepen dat beide klassen in de maatschappij elkaar noodig hebben en dat het belang van den éen ook van den anderen is, dan zou er geen strijd zijn, dan nog wel twee klassen, maar geen twee partijen. Dan geen verschillende vereenigingen. De verschillende vereenigingen van werkmannen zijn in den lateren tijd ontstaan. Zij hebben hun ontstaan te danken aan tweeërlei oorzaken. Eerste oorzaak is het misbruik maken van macht, de onderdrukking van de zijde der mannen die het kapitaal, het land, het vee hadden, de bezittende klasse. Zij hadden behoefte aan werkvolk, zij kochten slaven, zij kochten en behandelden ze als vee, niet als hunne medemenschen. Toen de slavernij langzamerhand ophield en er vrije arbeiders kwamen, verzekerde de bezittende klasse zich zooveel mogelijk van de arbeiders-klasse voor zoo min mogelijk loon om eigen vermogen te vermenigvuldigen, al moest de arbeider met de zijnen soms gebrek lijden. Soms ging het zoover dat men de arbeidende klasse zelfs liefst zoo onkundig zoo onontwikkeld en zoo arm mogelijk hield, om ze des te beter onder zijn macht te krijgen en in zijn dienst te kunnen houden en tot zijn voordeel te kunnen gebruiken. Het misbruik maken van macht door de bezittende klasse is de eerste oorzaak. Men vergete dit niet. De tweede oorzaak is de meerdere ontwikkeling der arbeidende klasse. Hierdoor ontstonden twee dingen. Vooreerst de behoeften van den werkman vermeerderden. Beschaving en ontwikkeling veroorzaakt telkens nieuwe behoeften. De werkman heeft meer noodig voor woning, kleeding, spijs en drank, opvoeding zijner kinderen enz. Dit dringt hem om meer loon te vragen. Maar ten tweede, door de meerdere ontwikkeling begon hij in te zien dat het *zijn* arbeid was die den werkgever rijk maakte, terwijl hij gebrek leed. Hij berekende dat de millioenen die bij enkelen opgestapeld werden, door zijn arbeid verdiend werden. Hij begon zijn reehtmatig aandeel in de verkregen winst te vragen. Hij diende zijne klachten in. Had werk-

gever en rijke naar deze billijke klachten gehoord, dan waren de Unions en strikes voorkomen. Helaas, het tegendeel gebeurde. Vele werkgevers en rijken volgden liever Rehabeams voorbeeld. Men ging zich zelf vereenigen in groote en machtige combinaties en Trusts. De arbeids- en handwerksman zag in, dat hij tegen zoo machtige combinaties alleen niets vermocht, daarom zocht ook hij zijn kracht in de vereeniging. Dit zijn de oorzaken van de Unions. Hieruit volgt:

a. Dat een Union van menschen die in het maatschappelijk leven dezelfde belangen hebben, op zich zelf volstrekt niet te veroordeelen is. In vroegere dagen had men de Gilden, die in menig opzicht gunstig werkten voor den stand der handwerkslieden. Mij heugt nog dat men b.v. de z.g.n. zetting van het brood had, waarbij de bakkers gemeenschappelijk den prijs van het brood bepaalden. Ter kwader ure zijn deze dingen door en onder de valsche leuze van *vrijheid* afgeschaft. Maar niemand dacht er aan dat de gilden, of een gemeenschappelijke bepaling van den broodprijs ongeoorloofd was.

b. Dat de tegenwoordige Unions uit den nood der tijden geboren zijn, dat ze hoogst noodzakelijk zijn om de rechten en belangen der werkende klassen, die waarlijk al te lang miskend en vertreden zijn te handhaven. De werkende klassen hebben ook de roeping hun eigen huis te verzorgen, elk afzonderlijk is hun dit zoo goed als onmogelijk, daarom moeten zij heil zoeken in vereeniging.

c. Dat het hier maatschappelijke belangen geldt, die geloovigen en ongeloovigen in gelijke mate gelden. Geen bezwaar is er op dat gebied om met ongeloovigen mede te werken. David en Salomo stonden in bondgenootschap met Hiram den koning der heidensche Tyriërs. Zij zijn hierover nooit bestraft. Willem de Zwijger zocht de hulp en het bondgenootschap van het Roomsche Frankrijk. De Antirevolutionaire partij werkt in Nederland in combinatie met de Roomsch Katholieken, en in de oude gilden en bakkers vereenigingen werd naar geloof of ongeloof niet gevraagd.

d. Dat de Unions zeer veel goeds kunnen uitwerken en ook waarlijk reeds doen, zooals afschaffing van den soms veel te langen

arbeidsdag; het door sommigen onzinnig en overmatig werken, waardoor zwakkeren en minder bekwame werklieden vaak genoodzaakt worden boven vermogen te werken; het afschaffen van allen Zondagsarbeid, zooals nu reeds ten deele geschiedt.

e. Dat de Unions in den tegenwoordigen tijd op verre na niet zijn wat zij behooren te zijn, door dat zij geen rekening houden met God en zijn Woord, sommigen een eed afvragen, de vrijheid niet geëerbiedigd wordt, want evenzeer als de werkgever vrijheid heeft om te bepalen hoe lang in zijn fabriek zal gewerkt worden, hoeveel loon hij betalen wil, zoo heeft ook de werkman de vrijheid te bepalen hoelang en voor welk loon hij al of niet werken wil. Die vrijheid echter moet ook persoonlijk geëerbiedigd worden. Geen Union mag iemand dwingen om lid te worden, en niemand buiten de Union mag gedwongen worden, of ook niet belemmerd in zijn arbeid. De Unions moeten van alle geweld en dwang afzien en voor de vrijheid strijden. Conclusie is daarom ten slotte:

Al onze Christen werkmannen moeten zoo spoedig mogelijk bij de verschillende Unions zich aansluiten. Zij mogen zich echter niet door eed verbinden en geen geheimhouding beloven van wat zij misschien vooraf niet eens weten. Zij moeten tegen alle daden van geweld en dwang protesteeren. Zij moeten al hunne krachten inspannen om ontheiliging van den dag des Heeren tegen te gaan. Zij moeten pogingen aanwenden dat alle Zondags arbeid worde afgeschaft. Zij moeten ook in de Union het bederfwerend zout, het lichtverspreidend licht trachten te zijn, opdat alzoo de Unions een zegen worden voor land en volk.

Na overweging van bovengenoemde stukken kwam de Conferentie tot de volgende conclusie:

1. Dat vereenigingen van werklieden of vakmannen op zich zelf niet ongeoorloofd zijn, mits zij in geest en strekking in overeenkomst zijn met Gods Woord.

2. Dat het recht van werkstaking, hetzij alleen of in vereeniging met anderen geoorloofd is, mits er billijke redenen voor zijn en er geen aangegane contracten door verbroken worden.

3. Dat de tegenwoordige Unions beide in haar vorm en openba-

ring in strijd zijn met de letter en geest der Heilige Schrift en dus voor den Christen ongeoorloofd:

a. Door lid te worden van de Union, geeft men zijn eigen vrijheid prijs en wordt dienstknecht van menschen, iets wat den menschen maar vooral den Chisten onwaardig is. 1 Cor. 7:23.

b. De bepalingen der Unions in hare reglementen, noodzaken om op maatschappelijk terrein, den broeder die om des gewetens wil, zich aan de Union onttrekt, te dwingen tegen zijn geweten te handelen, of men moet medewerken dat die broeder zonder arbeid en dus zonder brood komt.

c. Door maatregelen van dwang en soms van geweld, komt men in strijd met de tweede tafel der wet, die gebiedt den naaste lief te hebben als onszelven, en wordt men verhinderd de Apostolische vermaning te behartigen naar Gal. 6:10.

d. Het lid worden van de tegenwoordige Unions komt voort uit gebrek aan vertrouwen op God en leidt er zoo gemakkelijk toe om vleesch tot zijn arm te stellen, waarover de Heere den vloek uitspreekt. Jer. 17:5.

e. Hoewel het misbruik van het recht en de macht die zij bezitten, door de bezittende en machthebbende klassen, het Unionisme uitlokt, en versterkt, toont toch het Unionisme een Socialistisch karakter en tracht de orde door God gesteld om te keeren; het wil den knecht doen heerschen en de macht van den werkgever doen overgaan in de handen van den werkman.

f. En eindelijk de rules of regelen van sommige Unions toonen geheel het karakter van geheime genootschappen en verplichten de leden door plechtige geloften, sommigen door eeden, tot de onderwerping aan en uitvoering van besluiten die den belover onbekend zijn. Weshalve leden der gemeente vermaand behooren te worden om zich van het lidmaatschap te onthouden, of waar ze leden der Union zijn, dat ze zich onttrekken.

B. H. Einink.

Opvoedkundige Aphorismen.

(XVI. EIGENLIEFDE.)

God lief te hebben boven alles, ook boven de kinderen, is een zware eisch voor veler ouderliefde.

Wie in waarheid den eersten eisch van Gods wet betracht en dus God liefheeft boven alles moet ook de zonde in zijne kinderen haten en straffen.

Vele ouders hebben hunne kinderen zóó lief, dat ze die lieve kinderen niet eens durven kastijden, als ze noodig en volstrekt gekastijd moeten worden. Dat komt wijl zulke ouders zelf te weinig last van het kwaad hebben.

Jan werd behoorlijk gestraft, toen hij uit baldadigheid een glasruit brak, maar toen vader hem daags daarna op een leugen betrapte, liep het met een sisser af en was het alleen: „Foei, Jan, moog je liegen?" Die glasruit kostte vijftig cent; en de leugen? Ach, dat kan men zoo niet in centen uitdrukken.

Het rechtgeaarde kind van God kent smart over eigen zonde; een tweede smart, daaraan gelijk, wordt hem veroorzaakt door de zonden zijner kinderen. Gelukkig voor ouders en kinderen, indien dat zondengevoel levendig is.

't Is jammer, maar vaak is ouderliefde eigenliefde. Zoo was het ook met den ouden Eli, en het maakte hem onvergeeflijk lief en zacht jegens zijne goddelooze zonen; daarentegen was hij wreed en norsch tegen de biddende Hanna.

Men zegt, dat er apen zijn, die puur uit teederheid hunne jongen dooddrukken. En—alsof de menschen waarlijk van de apen afstammen—vele ouders doen ook zoo: zij drukken hunne kinderen zedelijk dood.

Men zegt: ,,Hebt uwe kinderen lief, maar laten zij het niet merken.'' Hebt ge 't ooit dwazer gehoord? Men kan even goed tot de zon zeggen: Schijn, maar geef geen licht en warmte.

,,Eigen doet eigen geen kwaad'', zei een man, die van winkel veranderde, omdat zijn zoon ,,in business'' was gegaan, wien hij nu zijn nering gunde. Mocht zijn zeggen ook buiten de stoffelijke wereld waarheid zijn.

Gods gebod is concentrisch. De liefde tot de naasten begint in letterlijken zin van huis uit. Maar dan moet ook de liefde in wijderen kring tot haar recht komen. Hoe menigeen kent slechts het kleine kringetje van eigen ik!

B. J. BENNINK.

Nog eens: Verlies van het Ambt.

AAN DS. J. ROBBERT:

Weleerw. Vriend en Broeder!

Ik had niet eerder de gelegenheid om de aandacht te geven aan uw schrijven in het Dec. No., 1903, van de GEREF. AMERIKAAN, om reden ik eenige weken van huis was.

U komt terug op mijn stuk: ,,Nalaten van den Dienst,'' in het Nov. No., 1903. Of liever: U vond daarin eene zaak, door mij genoemd, die u bezwaart, ja, zelfs schrik schijnt aan te jagen, en voor de predikanten-wereld zorgwekkend is, wanneer mijn stelling eens regel mocht worden in de Kerk. Hetgeen u nu geen oorzaak tot vreugde is zat hierin. Ik had geschreven: ,,De kerk kan, door in ons (predikanten) teleurgesteld te worden, ophouden ons te begeeren en verder te roepen, en dus op negatieve wijze ons ontslaan. Wij zijn dan niet in staat ons in het ambt te handhaven, en het ambt moet eindelijk hierdoor wel vervallen. Hiertegen heeft u bezwaar en doet ge mij een achttal vragen om te mogen beantwoorden.

Nu is vragen—vooral voor dominé's—gemakkelijk, en ik ben als catechiseermeester gewoon geen vragen te doen of ik moet ze ook zelf kunnen en willen beantwoorden. Ik vertrouw dan ook wel van

u, dat ge voor u zelf de antwoorden op uw vragen wel hebt, maar gij wilt dat van mij nu maar eerst eens hooren.

Mag ik dan allereerst zeggen: Achter de 2de vraag van u zou ik zetten: De gemeente mag er niet alleen mee ophouden om te zeggen: ,,Wij begeeren hem niet langer''. Maar ze moet er zonder dringende redenen nooit mee beginnen zoo iets te zeggen. Dat windje waait bijna altijd uit een verkeerden hoek en verraad te veel koudheid en kwaad, en zulke lui kunnen ons, zonder mijn steun, het leven lastig genoeg maken. Mijn 34jarige arbeid in dit land heeft mij wel geleerd, dat wij tegenover zulke stekelige lui dankbaar mogen zijn als wij flinke ouderlingen aan onze zijde hebben om ons wat te steunen. Wij behoeven dat kwaad niet te steunen, of wij slaan ons zelf de glazen in, en maken 't ons zelf lastig. Nu ben ik blij dat u zelf erkent: 1. Dat in mijn schrijven blijk was gegeven, dat ik ook, in deze zaak strikt bij de Geref. beschouwing van het ambt wensch te blijven. Ja dat wil ik mijn broeder, als ik maar weet hoe 't zit. Vergun mij dat ik hier zeg, vroeger eens een paar stukjes te hebben geschreven in *De Wachter* over een paar art. der Kerkorde, en een medebroeder in de Bediening mij schreef een andere beschouwing te hebben dan ik had over art. 15 der D. K. O. en mij verzocht niet meer over die dingen te schrijven voor en aleer ik onderzocht had wat hij mij met name aangaf. Dat was recht vaderlijk en ik beloofde den raad op te volgen.

Ik wil—nog eens gezegd—gereformeerd wezen als ik maar weet hoe 't zit, en beken dat het mij begint te schemeren, als men spreekt van ambtsdragers zonder verband tot de gemeente, maar daarover hadden wij het niet met elkaar. Blij was ik ook dat ge erkent; 2. dat ik het oog had op bizondere gevallen, maar in mijn schrijven was toch—naar uw oordeel—een algemeene basis aan de hand gedaan, en dat kon in de gevolgen kwaad werken vreest u. Laat mij hierop zeggen: Dat ik het zou verfoeien als een algemeene basis, dat een gemeente omdat zij zich in haren predikant teleurgesteld ziet, zou gaan zeggen: ,,Wij begeeren hem niet langer.'' Als wij er zulken in onze gemeenten hadden, en er zijn er altijd die met de predikanten zoo willen leven, dan dient de kerkeraad, en bij

name de regeerende ouderlingen, zulke lidmaten terecht te zetten, maar wij mogen er ook nooit aanleiding toe geven.

Op uw 2de vraag nog dit: Zooals u ze stelde, dan zou ik antwoorden: Een gemeente mag er om allerlei oorzaak niet mee beginnen van te zeggen: ,,Wij begeeren hem niet langer," en als ze er mee was begonnen, dan moest ze er mee ophouden. Maar! ik dacht—toen ik die zinsnede neerschreef—niet eens aan predikanten die een gemeente dienen, maar! zoo als u terecht hebt opgemerkt, had ik het oog op bizonder gevallen, zoo bizonder zelfs, dat ik dacht aan predikanten zonder gemeente, en dat jaar uit jaar in, en waarmee de kerk dus ophield ze te roepen, omdat ze niet meer begeerd worden. Nu is dat wel zeer pijnlijk en moet ons altijd smarten. Ik geloof met u wat u in de 4de vraag wil, dat een leeraar gebonden is aan de roeping der gemeente, en de gemeente aan de roeping op haren leeraar uitgebracht, zoolang als die van Godswege op wettige wijze is opgeheven. Dat wederzijdsch recht en wederkeerige plicht blijve ongeschonden. Er kan dan ook naar vraag 5 geen spraak zijn, dat een gemeente die een leeraar heeft,zou ophouden hem te beroepen, dat kan in onze gereformeerde kringen niet, hij is daar en zij zijn aan elkaar verbonden totdat God, door naar elders te roepen, dien band losmaakt. De lijn van mijn voorstelling was daarom volstrekt niet zoo, zooals u in vraag 6 zegt: de gemeente begeert zijn predikant niet meer, een ander beroept hem ook niet en dit is dan het bewijs dat hij niet in staat is zich in zijn ambt te handhaven, en het ambt moet daarom eindelijk wel vervallen omdat de gemeente hem niet meer begeert. Ik zou zeggen: in de Gereformeerde Kerk is dat een onmogelijke redeneering en nog eens: Ik dacht niet aan een leeraar die een gemeente heeft en weet er ook heusch niet van dat in gereformeerde kringen ooit zoo is gesproken, gedacht of gehandeld, dat de gemeente zich bij teleurstelling in haren wettigen leeraar zoo mocht aanstellen, van maar te zeggen: Wij begeeren hem niet langer en dan maar ambteloos kon stellen en broodeloos laten. Zoo iets zou gruwelijk wezen, en was gezalfden aantasten in den ergsten graad. Ik heb zelf al mijn leven een te groote gedachte van de gemeente des Heeren gehad, om zoo

iets ook maar van haar te denken zelfs, al vrees ik dat een gemeente wel eens in mij is teleurgesteld. Wel is ze met mij nooit erg teleurgesteld, wijl ik nimmer zoo hoog stond, waardoor er buitengewone verwachtingen gekoesterd konden worden, en zij heeft mij doorgaans beter gedragen dan ik het gemaakt heb. Ambteloos verklaren, zonder positieve redenen, doen een gemeente, kerkeraad of Classes niet, omdat ze dit kan noch mag, en ook niet wil. Stond de zaak in de Kerk zoo, och ja! Ofschoon ik 64 jaar ben, dan zag ik misschien nog naar een andere betrekking uit en hield de eer maar liever aan mij zelf. En hiermede is hoop ik onze openbare woordenwisseling weer uit over deze materie en hoop dat wij elkaar verstaan hebben en aan het Democles zwaard mogen ontkomen.

Met hoogachting uw Vriend en Broeder,

J. NOORDEWIER.

Rubriek voor Jongelieden.

Een eerlijke vinder.

Het was een wonderschoone avond midden in den zomer. Een van die avonden, die een kind van God met heimwee doen denken aan de beloofde wereld, waarin alles vrede en genieting zijn zal, omdat er op de geheele aarde geene zonde gevonden zal worden. De velden en weiden lagen daar in den overvloed des zegens, waarmede de Heere hen versierd en des menschen vlijt beloond had. Een zachte koelte deed de aren, rijp om te oogsten, heen en weder golven als de baren der zee, waar een vriendelijk windje mee speelt. De liefelijke reuk des velds vervulde de lucht. Over de rijkgezegende akkers verspreidde zich eene stilheid, die ieder weldadig aandeed. Die een ontvankelijk gemoed en een open oog voor deze schoonheid, aan alle zijden ten toon gespreid, had, kon ja, moest, zich daar wel hartelijk in verblijden en met den dichter dankbaar en vroolijk jubelen: ,,Loof den Heere, mijne ziel! o Heere, mijn God! Gij zijt zeer groot: Gij zijt bekleed met majesteit en heerlijkheid. Hij bedekt zich met het licht, als met een kleed; Hij rekt den hemel uit als een gordijn. Die zijne opperzalen zoldert in de wateren. Die op de vleugelen des winds wandelt. Hoe groot zijn Uwe werken, o Heere! Gij hebt ze alle met wijsheid gemaakt, het aardrijk is vol van Uwe goederen.'' (Psalm 104,)

Een eenzame wandelaar liep langzaam den weg langs, welk van het dorp zijner inwoning naar eene nabijgelegene stad voerde. Voor het schoone rondom hem liggend had hij geen oog. Aan Gods grootheid, zoo luide door de natuurpracht gepredikt, dacht hij niet, zijn hart was vol zorg. Hij was zeer bekommerd. De rust, welke hem aan alle zijden omgaf, bracht hem geenen vrede. Hoe meer hij zich de zaken indacht, hoe stelliger hij was, dat hij alle reden had om bekommerd en bedrukt te zijn.

De eenzame wandelaar was een jongeling, wiens naam Christiaan

Martens was en zijn beroep schaapherder. Op een der boerderijen van den omtrek. Hij had Maria, de dochter eener welvarenden landman, recht hartelijk lief gekregen. Deze zijne liefde werd met wederliefde beantwoord. Zij waren het met elkaar eens geworden, dat Christiaan dezen dag den vader van de jonge dochter om hare hand en zijnen zegen over hun huwelijk zou vragen. ,,Ik ga'', zoo had Maria gisteren tot den jongen man gesproken, ,,morgen naar de stad. Verzoek in den loop van den dag vader om zijne inwilliging tot onzen echt en kom dan tegen den avond mij tegemoet en bericht mij wat gij uitgevoerd hebt''. En gelijk het afgesproken was zoo was het uitgevoerd. Christiaan had Maria's vader beleefd en dringend verzocht om zijne dochter. Maar de zaak was niet naar hun wensch en begeeren uitgevallen.

,,Waarop,'' zoo had de vader koelbloedig gevraagd, ,,waarop wilt gij dan eene vrouw nemen? Hebt gij soms eene boerderij, waarvan ik niet weet?''

,,Neen,'' antwoordde Martens, ,,maar ik heb een paar gezonde armen, en lust tot den arbeid, zoo sterk als een. Ik heb ook eene tamelijke som gespaard en hoop van tijd tot tijd zooveel te verdienen, dat ik nog daarvoor eene hoeve zal kunnen koopen.''

,,Nu, doe dit dan,'' had de oude zoowat spottend geantwoord, ,,en als gij zooveel verdiend hebt kom dan weder, en gij zult *dan, maar niet eerder*, mijne dochter hebben.''

Dit was het korte en koude bescheid, dat Martens op zijn eerbaar pogen verkregen had. En dit wedervaren was het dat zijn hart met droefheid vervulde en veroorzaakte, dat hij op dezen schoonen zomeravond geen oog of zin had voor al het schoone aan alle zijden uitgestald.

Op den duur ontmoetten de twee minnenden elkaar. Hij groette haar hartelijk en verhaalde haar toen uitvoerig hoe haar vader zijn verzoek opgenomen had en met welke woorden hij hem had laten gaan. Ook zij werd treurig gestemd, want zij had den jongen man lief. De twee jongelieden overlegden met elkaar, dat ze door stille zijn en hopen den vader mogelijk nog winnen en het doel van hun wenschen ten slotte toch nog gelukkig bereiken konden.

Middelerwijl dat onze jeugdige vriend en vriendin aldus elkaar bemoedigend samenspraken en al nader kwamen aan het dorp hunner inwoning, werd het rondom hen gaande weg donkerder. Daar stiet Martens met zijnen voet op het onverwachtst tegen een hard voorwerp aan dat op den weg lag. Bijna ware hij er over gevallen. Het bleef echter bij een struikelen. Daar hij benieuwd was, wat het toch zijn kon en het van den weg wilde verwijderen, opdat niet een ander er over viel, bukte hij zich om te voelen. Zijne hand kwam in aanraking met een klein kistje, dat voor zijne grootte zeer zwaar was. Tevens bemerkte hij, dat het kistje een slot had en dat de sleutel in het slot stak. Hij streek een lucifer aan om ten minste oppervlakkig en vluchtig den inhoud te onderzoeken en te kennen.

,,Wat zie ik!'' riep hij plotseling jubelend uit, toen hij ontdekte dat het kistje geheel met rollen gelds gevuld was. ,,Er bevindt zich een groot vermogen in dit kistje; wie weet hoe groot!''

,,God zij dank'' zeide Maria, ,,nu zit gij in eenmaal rijk geworden.''

,,Hoera,'' riep de gelukkige Martens, terwijl hij zijne hand in de lucht wierp en in het rond huppelde. ,,Hoera, Maria, nu wordt gij met Gods hulp nog mijne vrouw.''

Recht gelukkig en blij liepen beiden het dorp in. Op eenmaal stond Martens getroffen, ja verschrikt, stil. ,,Maria,'' zeide hij, ,daar valt mij wat zwaars op het hart. Wij meenden dit geld zou, ons gelukkig maken. Maar behoort het ons dan? Heeft niet iemand het verloren en moeten wij het hem niet eerlijk wedergeven? Ja, dat moeten wij. Het te behouden ware eene even groote zonde als het te stelen. Hoe zal de arme man, die het verloren heeft, zich bezorgd gevoelen en bedroefd ook. Misschien bevatte dit kistje wel geheel zijn vermogen. Neen, lieve Maria, wij moeten het hem wedergeven.''

,,Dat moeten wij gewis,'' antwoordde Maria langzaam, maar zeer beslist en zuchtte meteen. ,,Kom, kom,'' zeide Martens snel, ,,wij willen het den leeraar verhalen. Hij kan ons het best raden

en zeggen, hoe wij het aanleggen moeten, om den bezitter te ontdekken en hem zijn eigendom weer uit te keeren.

De maagd was het met dit voorstel terstond eens en samen gingen ze de pastorie binnen. ,,Dominé," zeide Martens tot den grijzen zielezorger, ,,dit kistje, waarin zich eene groote som gelds bevindt, heb ik zoo even op den weg buiten het dorp gevonden. Ik heb deze jongedochter hartelijk lief en als ik dit geld houden mocht zou haar vader mij heur zeker geven ter vrouw. Geef ik het terug dan is alle hoop zoo goed als afgesneden, dat wij beiden ooit een paar zullen worden. En toch Dominé het zou zonde zijn het geld zoo maar te houden. Geef ons daarom raad, hoe wij het aanvatten moeten om den bezitter te ontdekken en hem zijn eigendom eerlijk terug te bezorgen."

Dat was eerlijke taal! Taal, die zelfverloochening eischte. Taal, waardoor de beker der zoozeer begeerde vreugde van voor de lippen weggestooten werd.

Met vreugde in het hart had de leeraar de woorden van den jeugdigen schaapherder aangehoord. Metblijkbaar welgevallen zag hij het jonge paar, hem welbekend, aan, diep geroerd door hunnen edelen zin. ,,Kinderen," sprak hij, ,,blijft immer zoo vroom en rechtschapen, de lieve God zal u zeker in dezen zegenen. Wij zullen doen, wat in ons vermogen is om den eigenaar van dit kistje en het zich daarin bevinde geld op te sporen. Hij zal u ongetwijfeld voor uwe eerlijkheid beloonen en dan, mijn zoon, zult gij uwe Maria hebben. Ik beloof u, dat ik dan zelf een goed woord voor u met uwen vader spreken zal, en alles doen wat in mijne macht is om zijnen toestemming tot uwen echt en zijnen vaderlijken zegen te verkrijgen." Hij telde daarop het geld, dat geheel uit goudstukken bestond en bevondt, dat de som dertig duizend mark ($7,300) beliep. Martens liet het geld bij den leeraar en deze plaatste in het eene dagblad na het andere eene advertentie, dat het geld gevonden was en bij hem berustte, bij wien de eigenaar het kon afhalen. Maar er kwam niemand. Geen letter werd dienaangaande ontvangen en het geld bleef waar het was.

Eenige weken later zou er in het dorp eene schoone pachthoeve

verpacht worden. De oude predikant deed alle moeite om de hoeve den jongen Martens, dien hij hartelijk liefhad, te doen geworden. Waarbij hij het feit van het gevondene geld niet verzweeg. Dit gelukte hem ook werkelijk, en Maria werd met bewilliging van haren vader de vrouw van den gelukkigen pachter. O, wat jubelden beiden toen zij hun hartewensch verkregen! Tevredenheid en vreugde woonden, en regeerden in hun huis. Beide echtelieden waren, ieder voor zijn deel en in zijn beroep trouw en vlijtig. Zij dienden te zamen en in hun gansche huis den Heere, hunnen God. En ze ondervonden de vervulling van de belofte: Welgelukzalig is een iegelijk, die den Heere vreest, die in zijne wegen wandelt. Want gij zult eten den arbeid uwer handen; welgelukzalig zult gij zijn en het zal u welgaan.'' Ps. 128:1, 2.

Zoo gingen twee jaren voorbij. Alhoewel de aankondiging van het gevondene kistje met het geld gedurig in de nieuwsbladen herhaald werd, zoo had zich toch niemand aangemeld als de eigenaar van het gevondene en om het op te eischen. Ten slotte ging de leeraar naar de hem liefgewordene echtelieden en sprak: ,,Mijne lieve kinderen, geniet nu het goede, dat de goede God u beschikt heeft. Die tien duizend thaler zijn nu uw rechtmatig eigendom, dewijl niemand zich aangemeld heeft. Met een goed geweten moogt gij ze houden. Hier zijn ze. Gebruikt ze gelijk het u 't best toeschijnt.'' Bij deze woorden nam hij het kistje van onder zijnen mantel en zette het voor hen op den disch. ,,Dominé,'' antwoordde Martens, ,,het is immer nog mogelijk, dat de rechtmatige eigenaar des gelds na langer of korter tijd opgespeurd wordt. Ik ben van plan daarom het geld alzoo te beleggen, dat niets daarvan verloren gaat.''

,,Hoe zult gij dit aanleggen?'' vraagde de predikant.

,,De pachthoeve, welke ik gehuurd heb zal binnen kort verkocht worden. Daar behooren vele landerijen bij en ze zal wel tien duizend thaler kosten. Daartoe wil ik het gevondene geld gebruiken en het alzoo beleggen. Komt dan na korter of langer tijd de man, dien wij zoeken, zoo is de hoeve zijn rechtmatig eigendom en ik ben en blijf zijn pachter, gelijk het tot hiertoe geweest is.'' Den

predikant leek deze voorslag goed toe. Het plan werd ook uitgevoerd. De hoeve werd na eenige maanden door de bepaalde som aangekocht.

Zoo was dan Christiaan Martens voor een wijle ten minste eigenaar eens landgoeds geworden. Hij bewerkte dit met wijsheid en vlijtige hand. Geen moeite werd gespaard, maar al het mogelijke gedaan, om de boerderij te verbeteren. Van dag tot dag ging onze vriend vooruit. Twee lieve kinderen gaf God den echtelieden. Twee kinderen van lichaam en geest gezond, geregeld naar het eerste wassende en naar den tweede ontwikkelende, de vreugde, het leven van het ouderlijke hart en huis. De belofte werd ook in dit deel aan Christiaan Martens bewaarheid: ,,Uwe huisvrouw zal wezen als eene vruchtbare wijnstok aan de zijden van uw huis; uwe kinderen als olijfplanten rondom uwe tafel. Ziet alzoo zal zekerlijk die man gezegend worden, die den Heere vreest.'' Ps. 128:3, 4.

Na verloop van eenigen tijd stierf de oude leeraar, aan wien de beide echtelieden zooveel van hun geluk te danken hadden. Zijn heengaan herinnerde onze jeugdige vrienden aan hun eigen verscheiden, dit op Gods tijd zeker zou komen. Het was voor hen de persoonlijke waarschuwing: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven en niet leven.'' ,,Wij zullen na korter of langer ook sterven,'' sprak Martens tot zijne Maria, ,,en onze kinderen zullen dan dit goed van ons erven. Als dan daarna de rechtmatige eigenaar, wien deze hoeve eigenlijk toebehoort, kwam, zou hij zijn recht op dezelve verloren hebben en wij hadden onze tot wederrechtelijke bezitters gesteld.''

De godvruchtige man stelde daarom een schriftelijk stuk op, waarin hij de omstandigheden van de vondst vermeldde, en den voormaligen bezitter van dit geld voor God en menschen den eigenaar van het landgoed noemde. Hij liet dit geschrift door de aanzienlijkste mannen van het dorp onderteekenen, en lei het bij den nieuwen leeraar ter bewaring. En nu verkregen de brave man en zijn edele vrouw eerst den moed en de opgeruimdheid om voorts met een vrij en rustig geweten op de pachthoeve te blijven en dezelve met allen vlijt en in alle trouw te beheeren.

Zoo hadden zij dit landgoed bijna tien jaar bezeten en bearbeid toen Martens eens tegen den middag van het veld naar zijn huis ging. Daar zag hij hoe een koets, waarin twee vreemde heeren zaten, op de straat omgeworpen was. Hij liep haastig toe om den reizigers in hun ongeval te helpen. Deze hadden door de genade Gods geene schade geleden. Hij groette hen beleefd en noodigde hen vriendelijk uit, bij hem in te keeren en bood hen ook een paard aan, om hun bagage naar zijne woning te vervoeren, dewijl een rad van hun voertuig geheel verbroken was.

Daar sprak een der reizigers tot zijn metgezel: ,,Deze buurt is voor mij beteekenisvol en gevaarlijk. Dezen dag moest mijn wagen hier omgeworpen worden en een rad daarvan aan stukken gebroken. Wat echter nog erger is: voor tien jaar heb ik in deze nabijheid een groote som gelds verloren.''

,,Hoe is dat geschied?'' vroeg Martens, natuurlijk vol belangstelling, ,,en hebt gij geene pogingen gedaan om uw eigendom terug te bekomen?''

,,Dit was mij bepaald ondoenlijk'', antwoordde de vreemdeling. ,,Eene valsche aanklacht tegen mij ingebracht noodzaakte mij in aller ijl te vluchten, indien ik niet wilde gearresteerd. Ik raapte derhalve al het geld bijeen, dat er in het huis was, omtrent tien duizend thaler, zette het kistje met dit geld op den bodem van mijn wagen en reed met den meest mogelijken haast dag en nacht, nergens toevende, om toch zoo spoedig ik maar kon over de grenzen te ontkomen. Het onderste plankje van mijn wagen was reeds lang onbetrouwbaar maar van wege den grooten spoed van mijn vertrek kon er vooraf niet wat aan gedaan. Het brak terwijl ik door deze streken reed zonder dat ik 't merkte. Eenige uren later, in den nacht merkte ik mijn verlies. Er was echter geen tijd te verliezen, indien ik mijne vrijheid redden zoude. Ik liet dus mijn geld in den steek, reed verder tot Hamburg, ging aan boord van een schip, dat op punt was af te varen en nam passage naar Oost-Indië. Eerst nadat mijne onschuld bleek, ben ik uit den vreemde weer in mijn vaderland teruggekeerd.''

Het gelaat van den eerlijken Martens straalde van vreugde bij

het hooren van dit verhaal. Hij stond er nu nog sterker op dat de vreemdelingen bij hem zouden inkeeren. Dezen bezweken eindelijk voor zijnen vriendelijken drang en volgden hem naar zijne woning. Spoedig was zijn gade bekend gemaakt met het ongeval en gezegd, dat zij twee onverwachte gasten te verzorgen had. Terwijl zij in keuken en kelder de noodige toebereidselen maakte tot een waardig maal hield Martens met de vreemdelingen een vertrouwelijk en vriendelijk gesprek. Zoo ongemerkt en behendig wist hij het gesprek weer te brengen op het verloren geld om zich te overtuigen, dat het werkelijk *hetzelfde kistje* en *dezelfde geldsom* was als die hij voor jaren gevonden had.

Toen hij hierover geen twijfel meer gevoelen mocht, verzocht hij van zijne gasten een oogenblik verlof en ijlde naar den nieuwen predikant in het dorp. Hij deelde hem de verrassende ontdekking van den eigenaar des gelds mede en noodigde hem uit ten zijnent te komen en in het gezelschap der twee vreemdelingen aan zijnen disch het middagmaal te nuttigen.

De leeraar, die zich van harte over de eerlijkheid en Godsvrucht van den wakkeren jongen man verblijdde, nam die uitnoodiging terstond blijde aan. Zoo geschiedde dan ook. Onder vriendschappelijk gesprek werd het middagmaal recht vroolijk gebruikt. De vreemde gasten werden door het open en vriendelijk gelaat van den huisheer alsook door de beminnelijke gedienstigheid en goedwilligheid van de huisvrouw, en tevens door de goede orde en strikte netheid, welke overal in de huishouding heerschte, in eene zeer tevredenen en opgeruimde stemming gebracht. Ze gevoelden zich in het huis, waar men hen met de grootste voorkomenheid behandelde en van het noodige overvloediglijk voorzag, blijkbaar zeer op hun gemak.

Toen het middagmaal genuttigd was, leidde Martens zijne gasten de geheele boerderij over. Hij toonde hun zijn huis, zijn tuin, zijne paarden, zijne koeien, zijne schaapskudden, zijne velden en weiden; in één woord de boerderij met alles wat er toebehoorde. De beide vreemden bewonderden alles naar behooren en roemden uit volle overtuiging en met sterken nadruk het verstandig beleid

en de vlijtige hand, die in alles duidelijk op te merken was. Op de vragen door hen gedaan verhaalde Martens zonder eenige zelfverheffing van de verbeteringen, welke hij aan huis en tuin, aan stallen, velden en weiden voor en na aangebracht had, alsmede de jaarlijksche opbrengst van het landgoed.

,,Dat is een heerlijk eigendom, dat gij hier hebt,'' riep de oudere der beide vreemden, ,,men mocht u er waarlijk wel om benijden.''

,,Ik ben echter niet de bezitter, slechts de pachter van dit goed,'' antwoordde Martens bescheiden.

,,En waar is dan de gelukkige bezitter van hetzelve?'' werd gevraagd.

,,U mijnheen,'' was het even onverwacht als verrassend antwoord.

,,Hoe? Ik? Gij schertst,'' riep de vreemdeling.

,,Neen ik schers niet, maar het is de volle waarheid wat ik zeg. Het geld dat gij op uwe vlucht voor tien jaren in deze omgeving verloren hebt, is door mij gevonden. Ik heb al het mogelijke gedaan den eigenaar op te sporen en hem zijn verlies te herstellen. Al de oproepingen in vele couranten gedaan, bleven, gelijk gij weet, vruchteloos. Gij waart in den vreemde. Er kon dus niets op volgen. Eindelijk kocht ik dit goed met het geld om het als pachter te beheeren en aan den eigenaar, als deze nog eens opdaagde, over te geven. Ook bleef in geval van mijn dood deze bezitting naar goed recht de uwe, gelijk deze predikant kan en wil betuigen. Ik ben niets anders en wil ook niets anders zijn dan de eerlijke vinder, die het gevondene geld verstandelijk aangelegd waardiglijk beheerd en den rechtmatigen eigenaar conscientieus terug gegeven heeft.''

De predikant haalde nu de schriftelijke verklaring van den wakkeren man, welke reeds langen tijd bij hem in bewaring lag, te voorschijn en gaf het den verbaasden vreemdeling in handen, die het stuk opmerkzaam van begin tot einde doorlas. Na het lezen zag hij de beide echtelieden zwijgend en nadenkend aan. Deze stonden voor hem met vroolijke aangezichten, alsof ze het landgoed, dat ze zoo den eigenaar zouden overgeven, op dit oogenblik gevonden en

ten geschenke gekregen hadden. ,,Heere, mijn God,'' riep hij ten laatste verbaasd en diep bewogen uit, terwijl de tranen der hartevreugde hem uit de oogen sprongen en over de wangen liepen, wie had gedacht dat dit mogelijk ware! Dat is eene eerlijkheid die men wijd en zijd zoeken kan, maar wellicht nergens vinden zal.''

Door zijn gevoel overmand viel hij den pachter en zijne vrouw om den hals, kustte beiden hartelijk, drukte hun de handen en zeide: ,,Wilt gij mij eene groote eer en liefde betoonen, neemt mij als uw vriend aan gelijk gij mijne beste en meest beminde vrienden geworden zijt. Uwe verstandigheid heeft den rijksten en schoonsten loon verdiend. Ik dank op dit oogenblik den Heere, mijnen God, dat Hij den arbeid van mijn hoofd en mijne hand in het vreemde land zoo rijkelijk gezegend heeft, dat ik uwe rechtschapenheid nu ook naar behooren vergelden en loonen kan.'' Bij deze woorden verscheurde hij de schriftelijke verklaring hem door den predikant ter hand gesteld tot vele kleine stukken, wierp dezelve op den grond en sprak: ,,Dit goed is van nu aan uw persoonlijk rechtmatig eigendom. Dit is mijn dank, dien ik met hartelijke blijdschap bij dezen breng. Ik verzoek u terstond den notaris te roepen, opdat de schenking naar de wet mag beschreven worden.''

Martens en zijne Maria stonden sprakeloos van verwondering en blijdschap. Zij wisten niet wat ze tot dit alles zeggen zouden. De predikant zond echter snel een bode naar het raadshuis om den notaris te ontbieden. Deze kwam terstond en had spoedig een stuk opgesteld, waarin de vreemdeling aan de beide echtelieden het gevonden geld en den hoeve, daarmede gekocht, tot rechtmatig eigendom vermaakte. Toen het geschrift gereed en onderteekend was wilde Martens en zijne vrouw hun edelmoedigen weldoener te voet vallen. Zij gevoelden zich zoo dankbaar! Deze richtte hen echter op en en omhelsde hen. Allen die getuigen waren van deze dingen waren diep bewogen, sommigen hunner vergoten zelfs tranen van hartelijke vreugde.

Nog enkele ure bleven de gelukkige lieden samen in een vroolijke kring. Ten laatste moesten ze wel van elkaar scheiden. De vreemdeling riep, terwijl hij het huis verliet en in zijnen wagen

steeg: „Deze dag is de schoonste mijns levens geweest.” Martens en zijne vrouw stemden, wat henzelven aangiug, met hem in. Zij hadden het dezen dag tot hunner verrassing en vreugde ondervonden dat God reeds in dit leven de eerlijkheid ruimschoots beloont.

Wij kunnen ons het geluk der wakkere lieden voorstellen en verheugen ons met hen van ganscher harte. Mogelijk denkt menigeen onder ons wel: „Ik wilde ook wel eens zoo gelukkig een vinder zijn.” „Maar was ik dan ook zoo eerlijk?” doe ieder onzer zich die vraag. Zouden wij onder dezelfde omstandigheden zoo recht en verstandig gehandeld hebben als de eerlijke Martens en zijne brave vrouw? Wij kunnen van deze Godvruchtige lieden zeer veel leeren. Wel onzer, als wij, in alles reine handen en een goed geweten behouden. Daar ligt de zegen des Heeren op. Die zal ons niet ontgaan. Want „de Godzaligheid is tot alles nut, hebbende de belofte van dit en van het toekomende leven.” (1 Tim.4:8) —*Naar het Duitsch.*

J. W. BRINK.

Aan onze lezers.

Sedert eenige dagen zitten we thuis met de Griep, reden waarom onze correspondentie vertraagd is.

H. HOLKEBOER, Adm.

Oude Delft met Oude Kerk, waar Lodenstein gedoopt is en begraven ligt.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. MAART 1904. No. III.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Gereformeerde Vaderen.

JODOCUS VAN LODENSTEIN.

I. ZIJN LEVEN.

Het was het woelige tijdperk vlak na de Dordsche Synode. De regeering der Vereenigde Zeven Provinciën der Nederlanden had de handen vol om de veroordeelde Remonstrantsche predikanten een acte van stilstand te laten teekenen, of het land uit te bannen en daar buiten te houden. De kerkelijken waren druk in de weer om de pas vastgestelde Kerkenorde door de regeering te doen erkennen, iets wat hun slechts in een paar provinciën gelukte. De burgerij was overladen met arbeid door den wonder snel ontwikkelenden handel die Nederlands vlag op alle zeeën deed wapperen, en Nederlands markt in een wereld markt herschiep. En allen te zamen maakten zich gereed om den kamp tegen den ouden aartsvijand Spanje, door het Twaalfjarig Bestand (1609—1621) onderbroken, weer te hervatten. In dezen tijd werd er te Delft een jongske geboren dat als een boetprofeet zou optreden om het woelende Nederland toe te roepen: „zoekt eerst het koninkrijk der hemelen; bedenkt de dingen die boven zijn!" Dat jongske was *Jodocus van Lodenstein*, op 6 Februari 1620 te Delft geboren en den 19den daarop plechtig gedoopt in de Oude Kerk aldaar.* Zijne ouders behoorden tot de voornaamste en rijkste kringen van Delft. Zijn vader was veertigraad, schepen, en later burgemeester van zijne woonplaats, en diende zijne stad met eere. Het schijnt dat de vreeze Gods niet in dit voor-

* Zie de bijgaande gravure. Een authentiek portret van Lodenstein is niet bekend.

naam gezin ontbrak. Althans wij lezen van hem dat zijne ouders het hunne deden om hem ,,eene grondige kennis der waarheid die naar de godzaligheid is", in te prenten. Ook droegen zij zorg dat de jonge Joost, zooals hij eigenlijk gedoopt was, geoefend werd ,,in de wijsheid der vrije konsten". De ouders schenen de hope te koesteren dat hun zoon zou komen tot eene plaats van eere onder de bewindhebbers des lands. ,,Maar," zoo schrijft een leerling en vriend, Ds. Everarding van der Hooght,* ,,het was geen wereld die met haren glans den jongeling bekoren konde. De smaadheid Christi (welke Mozes meerderen rijkdom achtte te zijn dan de schatten van Egypte, Heb. 11:26) prees hij (predikant zijnde) dikwijls aan, en is ook zijn spoor geweest om liever te worden een knecht van den Heere Jezus, dan een gebieder over den volke." De jongeling was al bij tijds voor den Heere geheiligd. Meer dan een ried hem sterk af om predikant te worden, hem wijzende op een gebrek in zijne uitspraak. Lodenstein liet zich echter niet overreden. En naar het schijnt is dit gebrek *later geheel* of bijna geheel weggenomen, zoodat hij een der welsprekendste leeraars van Nederland werd. Zoo beloont en verblijdt de Heere vaak degenen die hem van ganscher harte begeeren te dienen! Omtrent het jaar 1636 begaf Lodenstein zich naar de pas gestichte Utrechtsche Hoogeschool. Hier werd hij onderwezen door den wijd beroemden Gijsbertus Voetius (GEREF. AMK. Jrg. II, p. 296), door Meinardus Schotanus en Carolus de Maats. Alle deze drie, maar inzonderheid den eersten schatte hij zeer hoog. Op 28 April 1642 onderging hij met goed gevolg zijn praeparatoir examen voor de classis van Delft en Delfland, en werd beroepbaar gesteld. ,,De zoon van den aanzienlijken Delftschen schepen bekostigde zelf de zitting tot het afnemen van het examen vereischt".† Destijds waren er geene gemeenten vacant. Lodenstein's vader begeerde niet dat zijn zoon veel zou rondgaan te prediken, en liet hem daarom naar eene andere academie trekken, en wel naar die van Franeker. Hier doceerde destijds met

* In de Geestelijke Opwekker. Derde druk, p. 23. (Uitg. 1857.)

† P. J. Proost, ,,Jodocus van Lodenstein," eene. kerkhist. studie, Amst. 1880. Dit uitnemend werk werd door ons als hoofdbron gebruikt.

grooten lof de welbekende Johannes Coccejus. (GEREF. AMK. Jrg. II, p. 411.) Lodenstein kwam bij dezen in huis als kostganger en studeerde er twee jaren aaneen in de Oostersche talen. Gedurende dezen tijd leerde hij Coccejus liefhebben en hoogachten, hoewel hij zich meer een geestverwant van Voetius gevoelde. Het plan bestond dat Lodenstein zich na afloop der tweejarige studie aan de Friesche Hoogeschool naar Engeland zou begeven. Daar bloeide destijds de practicale godgeleerdheid zeer. En naar de bevindelijke waarheid ging juist het hart van onzen held uit. Zijn lang en vurig gekoesterde wensch werd echter niet vervuld. Er kwam een beroep van Zoetermeer en Zegwaard nabij Delft en Lodenstein nam het aan. Op 28 Aug. 1644 werd hij er bevestigd na voorafgaand examen op 11 Aug. gehouden. Reeds toen hij beroepen werd waren er enkele leden tegen hem. Na zijne bevestiging evenzeer. Het schijnt deze tegenstanders waren dezulken die geen nauw toezicht over hun leven konden verdragen. De Heere bestuurde alles echter zóó genadig voor den jeugdigen Nazireër dat hij met teedere genegenheid werd ontvangen en dat zijne vijanden zich aan hem onderwierpen. Ja zóó werd Lodenstein gezegend „dat de vrucht zijner bediening niet alleen vertoond wierde in dat aanzienlijk dorp, maar ook in de plaatsen daar rondomme".* In Maart 1650 werd hij beroepen te Sluis in Staats Vlaanderen. Op 11 Sept. werd hij aldaar bevestigd. Slechts anderhalf jaar was hij er in den arbeid des Heeren of Utrecht's kerkeraad en regeering beriepen hem. Reeds vroeger was het oog op hem gevestigd geweest. De raad der kerk van Sluis vernam van het beroep met veel leedwezen. Vergeefs was echter al zijn pogen om hem te behouden. Lodenstein meende dat het de weg des Heeren was en nam de roeping aan. Langdurige krankheid verhinderde hem echter om voor April 1653 te worden bevestigd.

Zoo was de jeugdige leeraar dus in de beroemde stad waar zijne Alma Mater, de bekende Hoogeschool, stond. Voetius doceerde er nog altijd. In Teelinck en van de Velde vond hij ambtgenooten

* V. d. Hoogt, a. w. p. 26.

naar zijnen smaak. Straks kreeg hij in Ds. Justus van den Bogaert een ,,Jonathan'' met wien hij in de innigste vriendschap verkeerde. Anna Maria Schuurman en andere godzalige mannen en vrouwen maakten deel uit van een uitgelezen kring, een godvruchtig gezelschap, dat van tijd tot tijd vergaderde om over de ervaringen op weg naar den hemel te spreken. Als prediker maakte Lodenstein van stonden af aan veel opgang in Utrecht. Een vermaard professor riep eenmaal in bewondering van zijn preektalent uit: ,,Daar is in dien man iets apostolisch; ik geloove dat de Apostelen zoo gepredikt hebben!'' Als hij den predikstoel beklom zag men een glans op zijn aangezicht herinnerend aan dat eenmaal door Mozes vertoond na zijn gemeenzamen omgang met God. Zijn voorgebed wordt hart en ziel doorkruipend genaamd. ,,Daar bragt hij dan eerst de schare tot een hoog begrip van Gods majesteit; vandaar wierd men gebragt tot een levendig gezigte van onze walgelijke nietigheid. Daar wierden de aanlokkende voortreffelijkheden van het geheiligd Christendom van begin tot het einde toe zoo bekoorlijk voorgesteld, en afgebeden dat eene ziele die met opmerking had helpen zuchten, gereed was om naar des Heeren wille te luisteren.''* De prediking die daarop volgde was altijd gericht naar de vatbaarheid der hoorders. ,,Groot waren zijne bekwaamheden om den Bruidegom der kerke, den Heere Jezum Christum in zijne aanlokkelijke voortreffelijkheden tot zijn bebloede hoofd toe, der kerke zoo levendig af te schilderen dat degenen (die niet te veel op de wereld verslingerd waren) als gedwongen wierden om den Heere Jezum met al hun harte te begeeren.

En zoo zielroerende als deze man was in de bewegelijke stoffen, zoo ernstig en krachtig kon hij het harte roeren door het donderend geluid van Gods oordeel over den zondaar. Krachtig wist hij, door den schrik des Heeren, den mensch tot het geloove te bewegen.... Zijn donderend en zwaar geluid ('t geen hij in die groote kerken zonder inhouden konde uitzetten) was daartoe een groot behulp.† Toch was zijn prediking eenvoudig. ,,Loopjes in de predikaties

* V. d. Hoogt, a. w. p. 45.

† Idem p. 47.

waren hem maar lompjes; bloempjes in de redenen waren bij hem niet beter als de bloempjes in het koren die maar het zuivere graan bederven.''

Lodenstein's wandel kwam geheel overeen met zijne prediking. Donderde hij op den predikstoel, zijn leven was als het heldere bliksemlicht dat het voorafging. Inderdaad leefde deze prediker der waarheid op eene zeer godzalige wijze zoodat hij een zeldzaam voorbeeld is geweest van een volkomen toegewijd mensch Gods. Hij was met ootmoed bekleed. Van zijn vele goederen gaf hij een zeer groot deel aan de armen der gemeente. Zelf leefde hij spaarzaam, zelden wijn of vleesch gebruikend, maar den ongelukkigen gaf hij te milder. Zijne twee dienstmaagden—Lodenstein is nooit getrouwd geweest—onderwees hij gedurig in de vreeze des Heeren. Zijne overdenkingen van de wetten en wonderen des Heeren waren menigvuldig, en diep. Zijn tijd kocht hij uit door nauwgezette studie, zoowel als door ijverig mediteeren, en ook door getrouw acht te geven op zijne kudde. Wij lezen van hem dat hij eens, ter bruiloft zijnde, den tijd die er was tusschen de verschillende tafelen, besteedde om elders den een of anderen kranke te gaan bezoeken. En over tafel hoorde men geestelijke gezangen, of gebeden of stichtelijke redenen.* Wat zijn werkzaamheid als predikant aangaat: ,,behalve de algemeene predikatiën en catechisatiën onderhield hij nog een zeer vol gepropte catechisatie des middags. Daarna, des Dinsdags in de Katharina kerk voor degenen die zich ten avondmaal zouden laten bereiden. Daarna des Woensdags eene catechisatie in de Nicolaï kerk. En des Vrijdags eene catechisatie over de praktijk in het Weeskerkje.'' Vooral deze laatste werd zeer druk bezocht door hoog en laag dergenen die het werkelijk te doen was om vooruitgang in de godzaligheid. Ook onderhield Lodenstein twee colleges voor de studenten, welke hij oefende in de predikkunde.

Men zou kunnen verwachten dat zulk een ijverig en nauwlevend dienstknecht Gods veelal in het volle licht des Heeren wandelde.

---

* Idem p. 41.

Toch was dat niet het geval. Zelfs wordt er gemeld:* „Vreemd scheen het dat onze Lodensteyn... nogtans dikwijls wilde klagen dat de Heere hem (ten opzigte van de gevoelige genade) deed wandelen in duisternis. (Jes. 50:10.) En dat hij weinig licht van vertroosting gewoon was te voelen. De heer van Rijp hierover zijne gedachten uitende, zeide: dat de Heere zijnen knecht Mozes hadde geleid in het donker, (Ex. 19:9) opdat Hij aan Mozes zooveel te bekwamer... zoude geven den indruk van de goddelijke Wet en wille." Evenmin werden aan Lodensteyn allerlei aardsche tegenheden bespaard. Zware krankheid bezocht hem meer dan eens, en altijd was zijn lichaam eenigszins zwak. Van Nov. 1673 tot Feb. van het volgend jaar was Lodenstein in handen der Franschen die hem als gijzelaar op het fort Nieuw Rees in Duitschland vasthielden. Bange uren heeft de vrome man destijds doorgebracht. Van tijd tot tijd mocht hij zich daar sterken in den Heer zijn God en enkele schoone liederen dichten. Zelfs werd hij er het middel der bekeering van den grootvader des beroemden F. A. Lampe. (GEREF. AMK., V. p. 57.)

Haat der menschen ontging hem evenmin. Meer dan één boekje werd er tegen hem in 't licht gegeven in rijm en onrijm. In een er van noemt men hem:

Den liefdeloozen Lodensteyn,
Zoo koud van liefd' als lood en steyn."

In een ander vers werd zijn prediken „zielmoorden" genoemd. Dit doelde op zijn donderen tegen allerlei zonde, ook tegen het slapen in de kerk. Men ried hem aan „om eene bondige theologie te verkrijgen", daar hij te spoedig in zijne predikaties tot de praktijk overging. Ja, men voegde hem onder „die nieuwe Methodisten (die) door haer laffe predikatien en meditatiën, haer mufsche pedanterieën en phantasieën den sleutel der kennis hebben weggenomen, en de luy met praetjes onderhouwen". Tevens ontvingen Lodenstein en de zijnen de namen van „oproerige, ongeruste, weerspannige, laatdunkende, stoute, onbeschaamde krijters tegen hoge en la-

* Idem p. 37.

ge". Voetius werd een ,,aartsmuitmeester'' genoemd, waarvan Lodensteyn c.s. de ,,kockmessen'' en ,,creaturen'' waren.

Wat dat muiten en oproerig zijn aangaat, men bedoelde daarmede Lodenstein's manhaftig strijden voor de zelfstandigheid der kerk des Heeren. In Utrecht hadden verschillende personen te beschikken over de ,,geestelijke goederen''. Dit waren eigendommen die vóór de Hervorming aan de Utrechtsche kerk waren vermaakt en waaruit domheeren, vicarissen, abten enz. hunne inkomsten trokken. Na de Reformatie had men Gereformeerden gekozen om als zoodanig te fungeeren en jaargelden te trekken. De oude titels bleven bestaan. Maar daar er in de Geref. kerk geene plaats is voor dergelijke ambtsdragers werden deze inkomsten herhaaldelijk getrokken door menschen die heel geen eigenlijk kerkelijk ambt vervulden, ja misschien der kerk vijandig gezind waren. Lodenstein en anderen protesteerden sterk tegen dit misbruiken van gelden baarblijkelijk voor den dienst der kerk bestemd. Ook waren zij er tegen dat de stedelijke regeering grooten invloed uitoefende op de verkiezing van predikanten. Men had de handen des kerkeraads feitelijk geboeid. Tegen dit ,,roven'' van de heerschappij der kerk door de overheid getuigde hij soms zeer scherp. Dit leidde tot velerlei botsingen. Groot was de woede der regeering somtijds. In Juli 1660 werden Lodenstein's medestanders, de leeraren Teelinck en Van de Velde, de stad uitgezet, als straf voor hun optreden tegen de regeering. Lodenstein raakte men niet aan. Ongetwijfeld omdat hij tot de aanzienlijke regeeringsfamiliën behoorde. Misschien ook omdat men de scharen die veel van hem hielden, te veel vreesde. Toch nam men ook tegen hem meer dan ééne veroordeelende resolutie aan. Zoo b.v. besloot de Staten vergadering 15 Aug. 1666 ,,naar behooren (te doen) corrigeeren Ds. Lodensteyn over de licentieuse ende exorbitante predicatie bij de selve den 27 Juni voorleden in de Domkercke alhier gedaan''. Om de een of andere reden schijnt Lodenstein deze correctie te hebben ontgaan.

Gewoonlijk was de groote meerderheid van den Utrechtschen kerkeraad aan Lodenstein's zijde. In éene zaak kon deze hem echter niet terwille zijn. Op 3 Oct. 1673 deelde Lodenstein zijn

kerkeraad mede ,,dat hij eenige scrupelen had omtrent de bediening des Avondmaals, om welker wille hij het zelve niet zoude kunnen bedienen''. Daar zoovele, klaarblijkelijk onboetvaardige menschen destijds aantraden, zoo schreef hij, was het ,,of een emmer met koud water over mijn hert gegoten wierd, als ik denke om het Avondmaal uyt te deelen; 't en ware de kerk eerst gesuyverd wierdt in Zeden, gelijkse is in de Leere.'' Natuurlijk kon de kerkeraad aan Lodensteyn geen verlof geven om de avondmaalsbediening na te laten. Godzalige geestverwanten, zooals Ds Koelman, keurden Lodenstein's weigering af. Toch schijnt het dat het den Utrechtschen leeraar gelukte om de bediening van het Sacrament aan de andere, minder scrupeleuze collega's over te laten. Naar alle waarschijnlijkheid bediende hij sinds 1673 tot zijn dood toe, het Avondmaal niet meer. Ook over de bediening des Doops had Lodenstein zwarigheid. Hij geloofde dat het alleen recht was dit sacrament te bedienen aan kinderen die geheiligd zijn door het geloof van één der beide ouders, zoodat zij moeten gesproten zijn uit christenen of geloovigen.* Toch zag Lodenstein geen kans naar het gestelde criterium bij den doop te werk te gaan. De regeering zou het nooit geduld hebben. Hij sloeg een anderen weg in. Hij wijzigde het gebruikelijk Doopsformulier op zulke wijze dat het zijn geweten vrij liet. Zelfs wordt er gemeld dat hij en een collega het heel niet lazen. Hier over kwam hij in 1675 in scherp conflict met de synode der provincie Utrecht, die hem en zijne geestverwanten beval ,,om stip te blijven bij gemelte formulieren sodat men die altoos uit een boek zal voorlesen....sonder eenige verandering.'' Dit conflict ware zeker ernstig afgeloopen, want Lodenstein gaf door zijn willekeurig veranderen veel aanstoot. Eer echter deze zaak zulk een ernstig stadium inging werd de Utrechtsche predikant aangetast door eene krankheid die ten doode toe zou zijn. In Maart 1677 kwam hij reeds op zijn laatste ziekbed. Waarschijnlijk leed hij onder meer aan de waterziekte. Met groote gelatenheid, overgegevenheid en geloofsvertrouwen lag hij op zijne sponde. ,,Ik leg als in de rozen. Zoo zoet is 't mij den wille van mijnen God te doen,''

* *Proost, Lodenstein*, p. 158, aangehaald uit ,,*Beschouwing van Zion.*''

zoo getuigde hij. Gedurig vermaande en vertroostte hij met liefdevollen ernst. Toen hij stervende was zeide hij: ,,Is dit sterven? Zoo sterve ik wel gemakkelijk." Zijne laatste woorden waren: ,,Ik ben zeer vol van gedachten.'' Op 6 Aug. 1677 ontsliep hij in vollen en heerlijken vrede met God; nalatende zegt van der Hoogt,* ,,voor zichzelven een grooten naam; voor zijne bloedverwanten vele tijdelijke middelen; voor de behoeftigen vele legaten; voor de wereldsche menschen vele krachtige overtuigingen, en voor zijne gunstelingen een diepen indruk zijner deugden.'' Op 20 Aug. werd zijn lijk ter ruste neder gelegd in dezelfde Oude kerk te Delft waar eenmaal het water van het Heilig Sacrament des Doops op zijn voorhoofd werd gesprenkeld. Daar rust zijn stof tot op heden. Verre boven deze zondige aarde zingt hij nu volkomen den lof des Heeren, hier zoovaak in zijne liederen bezongen. En onder ons en allen die Zion liefhebben en kennen, leeft Lodenstein's gedachtenis nog voort omwille van zijn *Leven* en zijne *Werken*. Over die laatste D.V. de volgende reize.

HENRY BEETS.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

RIVER EN PLYMOUTH BRETHREN.

A. De RIVER BRETHREN tellen 108 gemeenten en 3,605 avondmaalgangers. Zij waren oorspronkelijk Mennonieten, en hebben nu nog veel overeenkomst met hen. Zij kwamen 1750 uit Zwitserland naar Pennsylvania aan de Susquehanna rivier, en daarin doopten zij toen hunne leden. Vandaar de naam.

Zij hebben vier Sacramenten: de Doop der volwassenen door drievoudige onderdompeling, het Avondmaal des Heeren waaraan alle Christenbelijders genoodigd worden, de Communie en de voetwassching.

Zij hebben drie kerkelijke ambten: dat der bisschoppen, der ouderlingen en der diakenen. De predikers worden door meerderheid

* A. w. p. 63.

van stemmen gekozen, en indien de stemmen staken, dan wordt het lot geworpen. Deze predikers zijn gewoonlijk onontwikkelde, maar vrome mannen, die een boerderij hebben, en als predikers geen salaris ontvangen.

Deze Broederen staan op bizondere ongelijkvormigheid aan de wereld, en verbieden zelfs het afscheren van den baard.

Zij bestaan in drie afdeelingen:

1. De *Brethren in Christ* vormen de grootste en best-georganiseerde tak. Deze hebben 20 district conferenties en een algemeene conferentie welke de geheele tak vertegenwoordigt.

2. De *Old Order of Yorker Brethren* is zeer klein. Zij bevond zich in York county, toen de overige Broederen verdeeld werd. Zij ging met die beweging niet mee, maar hield zich aan de oorspronkelijke leer en praktijk der Broederen.

3. De *United Zion's Children* scheidden zich in 1853 af om zeer nietige redenen. Bij de River Brethren geschiedde de voetwassching zóó dat één persoon het wasschen, en een ander het afdroogen verrichtte; doch de Zions kinderen wilden dat eenzelfde persoon beide het wasschen en het afdroogen doen zou.

B. De *Plymouth Brethren* ontstonden in Ierland en Engeland 1827—30, vooral te Plymouth. Vandaar de naam, hoewel zij zelven dien naam niet erkennen. Zij spreken van zichzelven als Geloovigen, Christenen, Heiligen, of Broederen.

In Europa worden ze gewoonlijk Darbisten genoemd, naar den hoofdleider, den Ier John Darby.

De Darbisten staan bekend wegens hunne afwijking op het leerstuk der Kerk, de Ecclesiologie. Zij meenen dat de Kerk geen zichtbare organisatie, inrichting en regeering hebben mag, met Formulieren van Eenigheid, Geloofsbelijdenis, Kerkenordening, Liturgie, ambten, enz., wijl elke uitwendige kerkformatie noodzakelijk tot resultaten leidt, die met den Geest des Christendoms onvereenigbaar zijn. Alle geloovigen zijn priesters, en de Heilige Geest is de eenige band, die hen aaneenbinden mag. Daarom veroordeelen zij alle georganiseerde kerken als gebouwd op menschelijke Belijdenisschriften, afzonderlijke organisaties en geordende

ambtsdragers, en scheiden zich van alle geïnstitueerde kerken af. Zij bekreunen zich over geen kerk meer, wat haar organisch bestaan betreft.

Het Darbisme is alszoodanig de rijpe en consequente vrucht van het Methodisme. De strijd begon tegen het latitudinarisme, de onchristelijke bestanddeelen, in de Staatskerk, en zette zich later voort ook tegen de vrije kerken. De Staatskerk was hun te ruim, en de vrije kerken waren hun te eng, en ten slotte liep de strijd uit op de besliste verwerping van alle kerk en kerkvorm, alsof er ganschelijk geen Nieuw Testamentische kerk meer bestond. Het program werd allengs meer: niet reformatie, maar separatie. En dat niet om in een afzonderlijke reorganisatie zich sterk te maken tot het reformeeren der kerken, maar om zonder eenige organisatie zich terug te trekken in het uiterste independentisme.

De Darbisten rekenen dus niet meer met de bestaande kerken. Zij staan er eer vijandig tegenover. Wel erkennen zij dat de Heilige Schrift stellig en omstandig van de kerk handelt, en dat God ook de Nieuw Testamentische bedeeling van het Genadeverbond met kerk en ambt begiftigd heeft; maar die kerk is er niet meer, zeggen zij. Zij is er geweest, maar is reeds in den Apostolischen tijd door der menschen ontrouw en van Gods wege verworpen. Zij is toen reeds afgevallen en weggezonken. En alle kerken sedert dien tijd zijn niets dan een zondige caricatuur van de echte kerk, geheel en al bedorven, voorbereidingen van den Antichrist, enkel Babel, en Babel moet door de geloovigen ten eenenmale verworpen, verlaten en gemeden worden.

Zij gronden deze verregaande bewering op Rom. 11:22, waar Paulus aan de Kerk des Nieuwen Verbonds verklaart: „Zie dan de goedertierenheid en de gestrengigheid Gods; de gestrengigheid wel over degenen die gevallen zijn, maar de goedertierenheid over u, indien gij in de goedertierenheid blijft; anderszins zult ook gij afgehouwen worden.'' Vooral op de laatste woorden legt Darby den nadruk, en redeneert dan aldus: De Kerk des Ouden Verbonds verwierp haar Heiland, en is daarom ten slotte verworpen en afgehouwen. En zoo zou ook de kerk des Nieuwen Verbonds afge-

houwen en verworpen worden, indien ze Israël volgde in zijn ongeloof en afval. En juist dat is geschied. Ook de kerke des Nieuwen Verbonds is tot afval gekomen, en is diensvolgens door God afgehouwen en verworpen. Wel redt God hier en daar nog wat afzonderlijke zielen, eenlingen, die als twee of drie in Jezus' naam en met Jezus in hun midden vergaderen; maar van een organische kerk kan geen sprake meer zijn. Al wat ons nu te doen staat is: zielen redden, en ons als geredde zielen van alles terugtrekken, om elkander in onderlinge bijeenkomsten met onze verschillende gaven te stichten, en zoo in stilte de wederkomst van Christus afwachten.

Zij verwerpen dus alle kerken, belijdenisschriften, kerkenordeningen, formulieren, ambtsdragers, ja zelfs kerkgebouwen. Zij willen terugkeeren tot wat zij meenen, dat de Apostolische kerk geweest is. Tegenover het gedeelde christendom willen zij een vereenigde broederschap vormen, welke bezield en geleid wordt alleen door Gods Geest en Woord. De Geest is de gids van alle ware kinderen Gods, en het Woord de eenige levensregel, voor zoo verre het nog voor toepassing vatbaar is sedert alle kerk wegviel. Gewone huizen en zalen zijn de vergaderplaatsen. Gewone leden zijn de voorgangers in de openbare godsdienstoefening. Allen mogen de Sacramenten van Doop en Avondmaal bedienen. En al wie de begaafdheid tot stichting heeft, is gerechtigd tot de uitoefening van het voorrecht van het priesterschap aller geloovigen, de Heilige Geest zijnde de gids.

De Darbisten hebben veel overeenkomst met de Quakers. Beiden verwerpen alle kerkelijk instituut voor den Dienst des Woords met wat daartoe behoort. Zij verwerpen alle Belijdenisschriften enz., maar beiden hebben een grooten bundel brochures, welke echter meer strijdschriften bevat dan eene leerstellige uiteenzetting van de beginselen der broederschap. Beiden onderscheiden zich van allerlei wereldsche praktijken, vooral in spijze en drank, in kleeding en verkeer, en beiden leggen denzelfden nadruk op de tegenwoordigheid des Heiligen Geestes in de geloovigen en in de kerk. Zij verschillen echter van hen in de erkenning van Doop en

Avondmaal als blijvende instellingen in de kerk. Zelfs hebben zij alle Zondagen de breking des broods.

Wat de leer betreft, daarin zijn ze zeer toegeeflijk jegens allerlei persoonlijke zienswijzen, indien men van iemand maar den indruk heeft dat hij een waar Christen is, en in de leer niet schuldig staat aan zulke grove afwijkingen als genoemd worden in den tweeden brief van Joh. Over het algemeen erkennen zij de Evangelische leerstukken, de Drieëenheid, Christus' zondelooze menschheid en absolute Godheid. Zijn borgtochtelijke offerdood (echter zonder onderscheiding in lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid), de volharding der heiligen, en de eeuwige straf der goddeloozen. Doch zij zijn antinomiaansch, die zichzelven beschouwen als niet meer staande onder de wet als een regel des levens, zijnde daarvan verlost door Christus. En zij verwachten meestal de persoonlijke wederkomst van Christus vóór het Duizendjarig rijk, en een persoonlijke regeering van Christus op aarde, en der geloovigen over de aarde.

Doch hoezeer de Darbisten gesteld waren op een harmonische gemeenschap van ware geloovigen, geleid door den Heiligen Geest, zij waren al spoedig onderling verdeeld in onderscheidene uiteenloopende groepen. Darby kon dat niet verhinderen. En in dezen gedeelden toestand kwamen zij ook naar Canada en de Vereenigde Staten.

Van de zeven takken in Engeland zijn er vier ook in de Vereenigde Staten. Afzonderlijke namen dragen ze niet. Een tak wordt soms *Open Brethren* genoemd, wijl deze minder streng in de tucht zijn, en inzake de ambtelijke Bediening ook nader komen bij de kerken die geordende herders hebben. Een andere tak beweert zelfs dat de kerk zoodanige goddelijke macht heeft, dat alle de broederen zedelijk verplicht zijn zich aan hare beslissing te onderwerpen, zelfs al zou de beslissing geacht worden onrechtvaardig te zijn.

De vier groepen tellen samen 314 vergaderingen en 6,661 Avondmaalgangers.

J. WIJNGAARDEN.

Aan den Schrijver van het Budget in „De Hope."

Rev. P. De Pree D. D. schrijft in *De Hope* van 10 Febr. 1904 eene beoordeeling van een artikel in DE GEREF. AM. Jrg. VIII No. 1. Boven deze beoordeeling plaatst hij: *Geen woord voor de kinderen.* Indien wij hier slechts met een persoonlijke meening van Rev. De Pree te doen hadden, wij zouden hem laten redeneeren; doch in hem spreekt blijkbaar de geest van de Ref. D. Church zich uit. De geschiedenis van Rev. Fortuin, en wat Prof. Steffens onlangs in *De Hope* over dit onderwerp geschreven heeft, bewijzen dit afdoende. Ging het nu over eene zaak van minder belang, wij zouden er niet op ingaan, doch nu het een zeer ernstig punt betreft, mogen wij niet zwijgen. Ook bij de doopledenkwestie komt het uit of de kerk hare Gereformeerde beginselen wil handhaven, en wat daarmede in strijd is, werkelijk wil overwinnen, of dat zij zich laat leiden door het nuttigheidsbeginsel, en daarom maar toegeeft aan ongereformeerde toestanden en gewoonten. De Ref. D. Church schijnt hoe langer hoe meer naar het laatste over te hellen. Dit is voor ons eene groote teleurstelling, en tot diepe droefheid. Wij hebben vroeger de hoop gekoesterd, dat alle Hollanders, die zich Gereformeerd noemen, zich meer ernstig indenken zouden in de beginselen van onze Gereformeerde Belijdenis, en dientengevolge ook in de practijk den strijd aanbinden tegen alles wat in het kerkelijke leven daarvan afwijkt. Allerlei verschijnselen toonen ons echter, dat velen in de Ref. D. Church dezen weg niet op willen. Dit blijkt ook uit het bovengenoemde artikel van Rev. P. De Pree.

Evenals Prof. Steffens erkent ook hij, dat de zaak der doopleden in de kerk niet is in overeenstemming met den eisch des Heeren. Immers hij zegt: „Neen, de kerk kan en mag niet onverschillig

zijn omtrent den geesteloozen, ongewettigden toestand der menigte van doopleden, die voor zich zelve nog de aanspraak Gods niet erkennen, en toch voor hunne kinderen den doop begeeren. Maar wat is beter geschikt hen tot die erkentenis te brengen dan de verzekering van Gods wege, *dat zij met hun zaad Hem toebehooren?* Zoo dit hen niet beweegt, welk Evangelie zal dan daartoe het middel moeten zijn?''

Rev. De Pree erkent dus zelf, dat het een *ongewettigde* toestand is. Er moet dus een *wet* zijn, waarmede die toestand der doopleden in strijd is. Welke is deze wet? Niets anders dan de H. Schrift, doch niet naar de willekeurige opvatting van den enkelen persoon, maar naar de opvatting van Gereformeerde Belijdenis. Elk lidmaat van een Gereformeerde kerk is aan deze Belijdenis gebonden en moet zich in zijn leer en leven daaraan onderwerpen, tenzij dat hij zijne kerk overtuigen kan, dat deze Belijdenis op het een of andere punt in strijd is met de H. Schrift. Wie lidmaat is van een Gereformeerde kerk, en in het een of andere punt niet eens is met de Gereformeerde Belijdenis, en dan zonder deze zaak kerkelijk aanhangig te maken toch in die kerk blijft, is *een oneerlijk man* voor God en menschen. Wij mogen met den inhoud van onze Belijdenis maar niet doen wat wij persoonlijk willen, en er van maken wat naar onzen zin is of wat op de toestanden past. Wij mogen onze Belijdenis en onze opvattingen niet pasklaar maken voor de gegeven toestanden, maar omgekeerd, wij moeten de toestanden in de kerk in overeenstemming brengen met de Belijdenis. Wie dit niet aanvaardt, laat de Gereformeerde Belijdenis in beginsel los, en verlaat het standpunt der Gereformeerde kerk.

Dit geldt ook in zake de doopledenkwestie. Gedurende de laatste twee jaren hebben wij deze zaak in eene reeks van artikelen in De Geref. Amerikaan breedvoerig behandeld. Wij hebben aangetoond, dat het doopen van kinderen van doopleden, die geen belijdenis kunnen doen en niet tot het avondmaal mogen toegelaten worden, in strijd is met de leer aangaande de kerk en aangaande de sacramenten, zooals die uit de H. Schrift in onze Belijdenis en Doopsformulier door de kerk beleden wordt.

Indien Rev. De Pree meent, dat wij de zaken onjuist hebben voorgesteld, was het zijn plicht als lid van de Gereformeerde kerk en als ernstig man om onze bewijzen te weerleggen. Waarom deed hij dit niet? Heeft hij misschien niet den moed, om de Gereformeerde beginselen, waarvan het besluit onzer synode uitgaat, onder de oogen van zijn lezers te brengen, omdat er dan gevaar bestaat, dat de oogen van vele ernstige leden zijner kerk zullen opengaan? Of durft hij zelf die beginselen niet onder de oogen zien, wijl het dan openbaar zou worden, dat hij ze niet weerleggen kan, en dat hij op dit punt partij kiest tegen de Gereformeerde beginselen? Wij kunnen nog geen beslist antwoord geven op deze vragen. Het maakt echter een zonderlingen indruk, dat hij al de principieele stukken, die vroeger over deze zaak in DE GEREF. AMERIKAAN geschreven zijn, met stilzwijgen voorbijgaat, en dat hij nu een klein stukje aanvalt, waarin de kwestie slechts zijdelings ter sprake komt.

Vooral wanneer men zulke ernstige en grove beschuldigingen tegen iemand inbrengen wil, moet men eerst eens ernstig en nauwkeurig onderzoeken wat hij over de zaak in kwestie geschreven heeft. Het is toch beneden de waardigheid van een ernstig man om zoo maar lichtvaardig iemand verdacht te maken bij zijne lezers. Wij verzoeken Rev. De Pree vriendelijk en dringend om de boven bedoelde artikelen eens aandachtig te lezen, want dit schijnt hij nog niet gedaan te hebben. En als hij kans ziet om ze uit de beginselen der Gereformeerde Belijdenis te weerleggen, dan verzoeken wij hem dringend om dit te doen. Doch dan moet hij niet om en over de zaak heen redeneeren. Dat brengt ons geen stap verder.

Dat hij lichtvaardig grove beschuldigingen tegen ons uitspreekt, willen wij even bewijzen. Hij zegt, dat wij het Woord Gods „*onvoldoende*'' achten, en dat wij dat „*aanvullen* en *van kracht* maken" door een menschelijk bewijs. Hij zegt tot vijf maal toe, dat wij *geen woord*, (d. i. hier geene belofte Gods) *hebben voor de kinderen van doopleden*''. Verder zegt hij, dat wij ons „aan koude bespiegeling en wijsgeerige redeneering overgeven en *het menschelijk verstand boven het Woord Gods stellen.*'' En eindelijk beweert hij, dat ons beginsel niets anders is *dan eigenwillige godsdienst*.

Meent Rev. De Pree nu werkelijk, dat al zijne lezers nu op zijn woord gelooven zullen, dat Prof. Ten Hoor zulk een grove ketter is? Gelooft hij zelf werkelijk, dat het waarheid is, wat hij in die beschuldigingen heeft uitgesproken? Dat is erg voor hem. Gelooft hij dat niet, dan is het al even erg. In elk geval is het een bewijs, dat het voor hem noodig is om, voor dat hij iemand beschuldigt, eerst wat nauwkeuriger te onderzoeken en ernstiger na te denken.

Uit alles blijkt, dat Rev. De Pree de zaak, waarover het verschil loopt, nog niet voldoende heeft ingedacht. Zelfs heeft hij het artikel, waartegen hij te velde trekt, niet nauwkeurig genoeg gelezen, want in dat geval zou hij niet meer durven beweren: ,,Prof. Ten Hoor heeft geen woord voor de kinderen." Hij kon uit dit artikel immers weten, dat wij ook de kinderen van doopleden erkennen als kinderen des verbonds, en dus als kinderen, aan wie God zijne beloften gegeven heeft. Wij hebben dus wel degelijk een woord voor die kinderen. Hoe ter wereld kan hij dan zoo maar het tegenovergestelde neerschrijven?

Dat hij de zaak zelve niet voldoend heeft ingedacht blijkt duidelijk hieruit, dat hij drie punten met elkander verwart. Het eerste punt is, dat de bedoelde kinderen in het verbond zijn; het tweede, dat zij recht op den doop hebben; en het derde, dat de ouders den doop voor hunne kinderen moeten aanvaarden. Zonder deze drie zaken nauwkeurig te onderscheiden, springt hij zoo maar van het eene op het andere over.

Wij willen dit bewijzen. Hij gaat uit van het laatste punt, en zijne gedachtengang is blijkens zijn artikel aldus: Als de doopleden, die geene belijdenis kunnen doen, niet toegelaten kunnen worden tot den doop hunner kinderen, dan wordt daarmede ontkend, dat deze kinderen recht op den doop hebben; en als deze kinderen niet gedoopt worden, dan wordt daardoor ontkend, dat zij in het verbond zijn.

Om met het laatste te beginnen. De kerk zegt tot die ongehoorzame doopleden: Neen, gij moogt zoo niet toegelaten worden tot den doop uwer kinderen. Rev. De Pree zegt: ,,Met dit steile, barre

neen, zegt men tot de doopleden: Uwe kinderen moeten maar met de tegenwoordige booze wereld vereenzelvigd blijven.''

Hier gaat hij dus uit van de gedachte, dat de kinderen der gemeente, die niet gedoopt worden tengevolge van de ongehoorzaamheid der ouders, ook niet in het verbond zijn. Dat hij het in dezen zin opvat blijkt ook uit dat telkens herhaalde woord: ,,Geen woord, d. i. geen belofte, voor de kinderen.'' Kinderen voor wie er geene belofte is, staan buiten het verbond. Zijne idee is dus, dat kinderen der gemeente, die niet gedoopt worden, buiten het verbond staan.

Dit is niet in overeenstemming met de opvatting der Geref. Kerk. Deze leert niet, dat wij door den doop in het verbond komen, maar dat wij gedoopt moeten worden, *omdat wij in het verbond zijn.* Wij en onze kinderen zijn in het verbond alleen door de belofte Gods: Ik ben uw God en uw zaads God. Onze kinderen worden in het verbond *geboren.* En als onze Catechismus spreekt van afzondering van de ongeloovigen dan bedoelt hij dat niet in den zin, zooals Rev. De Pree dat opvat. Hij leert niet, dat onze kinderen eerst door gedoopt te worden, de belofte ontvangen. De genoemde gevolgtrekking van Rev. De Pree is dus onjuist.

Nu zijn tweede gevolgtrekking. Als de ongehoorzame doopleden niet toegelaten worden tot den doop hunner kinderen, dan stelt hij het voor alsof daaruit volgt, dat het recht van deze kinderen op den doop wordt ontkend. Heel zijne redeneering over het menschelijk bewijs boven het woord Gods gaat van deze gedachte uit. Doch ook deze gedachte is onjuist. De kinderen ontvangen het recht op den doop niet van de ouders, noch van de kerk, maar alleen van God Zij ontvangen dit recht in en met de belofte Gods, waaronder zij geboren worden. Dit recht als zoodanig kan geen mensch hun geven of ontnemen. En dit recht blijven de kinderen behouden, ook al kunnen zij ten gevolge van de ongehoorzaamheid der ouders niet gedoopt worden. Wij kunnen dit met een ander geval duidelijk maken. Stel u voor dat een belijdend lidmaat ten gevolge van openbare zonde van het avondmaal afgehouden wordt. Volgt daaruit nu, dat hem het recht op het avondmaal ontnomen wordt? Immers neen, hij behoudt dat recht.. Doch hij wordt met

de tucht behandeld, opdat hij daardoor gehoorzaam worden zal, en zal leeren om op de rechte wijze van zijn recht gebruik te maken. Zoo moeten ook de ongehoorzame doopleden door vermaning en tucht behandeld worden, opdat zij op de rechte wijze van hun recht en van het recht hunner kinderen gebruik kunnen maken.

Heel de kwestie gaat dus niet over de vraag of de kinderen van doopleden recht op den doop hebben; ook niet of zij in het verbond zijn. Dit wordt door niemand van ons ontkend. En Rev. De Pree kon dit weten. En dan zou hij ook begrepen hebben, wat wij bedoelden met de door hem aangehaalde uitdrukking: „Dit punt alleen is de eigenlijke zaak bij onze doopledenkwestie.'' Hij rukt deze woorden los uit hun verband, en geeft er een geheel andere beteekenis aan. In ons artikel in DE GEREF. AMERIKAAN hebben wij aldus geschreven:

„De ouders, die hunne kinderen ten doop houden, doen dit op ware of wettige wijze als zij het doen in overeenstemming met de eischen, die door God voor zulke doopheffers gesteld zijn. Dit laatste nu, en dit punt alleen is de eigenlijke zaak bij onze doopledenkwestie.''

Dit is toch waarlijk duidelijk genoeg. Indien onze doopleden aan de eischen, door God hun gesteld voldoen, dan is de doopledenkwestie uit de wereld. De Heere eischt van hen, dat zij gelooven, belijden en beleven zullen de beloften en den doop, die zij van God hebben ontvangen. Doen zij dit, dan is alle moeilijkheid uit den weg. Dit is dus de eenige kwestie.

Maar, zegt Rev. De Pree, de Heere eischt toch ook, dat hun kinderen gedoopt moeten worden. Volkomen waar. Deze kinderen hebben dus recht op den doop. Volkomen waar. Doch nu de gevolgtrekking. Volgt hieruit nu, dat die ouders maar tot den doop hunner kinderen toegelaten moeten worden terwijl de geheele gemeente weet, dat *zij deze daad doen* in strijd met den eisch des Heeren? Elk lidmaat der gemeente heeft recht op het avondmaal. Volgt hieruit nu, dat gij elk lidmaat maar toelaten moet, ook zulken, die het in strijd met den eisch des Heeren gebruiken? Wij mogen niet oneerlijk zijn, en niet met twee maten meten. Wij mogen niet den

eisch des Heeren in toepassing op de kinderen handhaven, en den eisch des Heeren in toepassing op hunne ouders opheffen en ter zijde schuiven. De ouders moeten gelooven in de beloften hun gegeven, en ootmoedig buigen voor de eischen des Heeren, dan is de doopledenkwestie uit. Willen zij dit niet, in weerwil van alle noodig onderwijs en alle lankmoedige en ernstige vermaning, dan moeten de kinderen deelen in de gevolgen van de zonden der ouders. Ook dit punt hebben wij vroeger reeds breedvoerig behandeld.

Rev. De Pree schijnt het hiermede niet eens te zijn. Immers hij wil zulke openbare ongehoorzame ouders toch maar toelaten tot den doop hunner kinderen, al wordt Gods verbond daardoor ook ontheiligd en de toorn Gods over de gemeente ontstoken. Heeft hij daarvoor gronden? Hij meent zoo. Hij beroept zich allereerst op het O. Test , en wijst er op, dat de Heere de kinderen zelfs van ongeloovige Israelieten *zijne kinderen* noemt. Indien dit wat bewijzen zal, dan bewijst het zeker ook op het standpunt van Rev. De Pree veel te veel. Hij wil daaruit afleiden, dat de kinderen van doopleden gedoopt moeten worden, want die kinderen der Israelieten waren besneden. Doch wij vragen: Zouden die kinderen van zulke ouders besneden geworden zijn, indien de eischen des Heeren op die ouders waren toegepast geworden? Bovendien, indien dit als een bewijs kan gelden, dan moet Rev. De Pree de meest goddelooze menschen toelaten tot den doop hunner kinderen.

Wil Rev. De Pree uit dit bewijs niets meer afleiden dan dat de kinderen van zulke goddelooze Israelieten door den Heere nog als kinderen des verbonds erkend worden, dan is zijn argument geheel overbodig. Want niemand van ons ontkent, dat de kinderen van doopleden kinderen des verbonds zijn. Doch al zijn die kinderen verbondskinderen, daaruit volgt nog niet, dat die ouders in staat zijn om op de rechte wijze den doop voor hunne kinderen te ontvangen.

Hetzelfde geldt van zijn bewijs, dat hij aan het woord des Heeren over de kinderen van Ninevé ontleent. Is dit een bewijs voor wie men toelaten moet tot den doop zijner kinderen, dan volgt daaruit, dat men Heidenen moet toelaten.

Eindelijk beroept hij zich op het woord van Jezus: ,,Laat de kinderkens tot mij komen'' enz. *Heeft Jezus deze ouders toegelaten tot den doop hunner kinderen?* Immers neen. Jezus heeft alleen beloften gegeven, en zijne liefde bewezen aan deze kinderen. Doch dit behoeft Rev. De Pree voor niemand van ons te bewijzen. Hij redeneert dus geheel buiten het eigenlijke punt om. Het punt, dat juist bewezen moet worden laat hij rusten.

Hieruit is ook te verklaren zijne zonderlinge bewering, dat wij het Woord Gods aanvullen en van kracht maken willen door een menschelijk bewijs. Ook hier springt hij van het eene punt op het andere over. Hij bewijst uit Gods Woord dat de kinderen der gemeente mogen en moeten gedoopt worden. En nu stelt hij het verder voor alsof ons dit niet genoeg is, en dat wij daarenboven nog een voorwerpelijk bewijs eischen van de ouders. En zoo voort redeneerende komt hij er toe om ons de ketterij toe te dichten, dat wij het menschelijk bewijs boven het Woord Gods stellen.

Wij kunnen Rev. De Pree met zijne verdenking volkomen gerust stellen. Niemand van ons heeft een menschelijk bewijs van de ouders noodig, dat hunne kinderen mogen en moeten gedoopt worden. Wij gelooven allen, dat de kinderen van doopleden *recht* hebben op den doop. Doch dat is niet het punt van de doopleden-kwestie. De vraag is of die doopleden bekwaam zijn om den doop voor hunne kinderen te ontvangen, d. i. of zij hunne kinderen kunnen laten doopen in overeenstemming met den eisch des Heeren. De kerk moet het gebruik van het Sacrament van den doop evengoed heilig houden als dat van het avondmaal. De Sacramenten staan in waarde en heiligheid gelijk. Dezelfde eischen gelden dus voor de ouders bij het aanvaarden van den doop voor hunne kinderen als bij hun gebruik van het avondmaal. Van deze voorwerpelijke eischen schijnt Rev. De Pree niets te willen weten. Wij gaan op dit punt niet met hem mede, maar handhaven ook hier de eischen des Heeren. De eisch voor de ouders is gelooven en belijden. Dezen voorwerpelijken eisch ontleenen wij niet aan den mensch. Het is een eisch des Heeren, waaraan de doopleden moeten voldoen. Anders kunnen wij hunne kinderen niet doopen als *kinderen van geloovigen*,

en kunnen wij die ouders niet aanspreken als *geliefden in den Heere Christus*, en kunnen zij niet antwoorden op de *doopvragen*. Rev. De Pree wil dezen eisch des Heeren voor de ouders niet handhaven. In werkelijkheid staat de zaak dus zoo dat wij niets aan het Woord des Heeren toevoegen, maar dat Rev. De Pree een deel van het Woord des Heeren loslaat, d.w.z niet in de praktijk handhaaft.

Aan het einde van zijn artikel laat Rev. De Pree een paar gemoedelijke uitroepen hooren. Hij zucht: „Arme Kerk, die geen woord heeft voor de kinderen! Arme kinderen, die het ongeluk hebben van in eene Kerk geboren te zijn, in welke zij—schoon zich daarvan onbewust—niet tot hunne rechten kunnen komen."

Wij kunnen hem echter de verzekering geven, dat dit zijn medelijden met onze kerk op dit punt gansch overbodig is. Op grond van ervaring die wij in de praktijk van het gemeentelijke leven van Rev. De Pree hebben opgedaan, kunnen wij de gedachte niet onderdrukken, dat deze uitroepingen eene politieke hebben. Zij moeten dienen om de doopleden, die in onze Kerk in conflict komen, bij ons weg te lokken en tot zijne kerk over te halen. Doch als eene Kerk op zulk een wijze in stand moet gehouden worden, dan moet zij zich wel zwak gevoelen.

Dat is geen geneesmiddel voor de ongehoorzame doopleden. Rev. De Pree beweert, dat het beste geneesmiddel is, om hun te vertellen, dat zij met hun zaad Gode toebehooren, en onvoorwaardelijk hunne kinderen te doopen. Als men niet meer doet, dan sterkt men deze doopleden in hunne ongehoorzaamheid. Dat brengt hen niet tot bewustzijn van hunne krankheid. Het geneesmiddel moet op de kwaal aangelegd worden. De kwaal is ongeloof jegens de belofte en ongehoorzaamheid tegenover den eisch des Heeren. Daarop moet de bearbeiding met het Woord, met vermaning en tucht aangelegd zijn. Dat wil de Heere en daarop zal Hij zijn zegen geven. De Kerk, die toegeeft aan de ongehoorzaamheid zijner leden, alleen om ze maar bij de Kerk te houden, wordt zelf ongehoorzaam jegens den Heere, en verbeurt de geestelijke zegeningen des Heeren. Gevolg daarvan is, dat zulk eene kerk zich dan zelf door allerlei kunstmiddeltjes zoekt te versterken.

F. M. TEN HOOR.

P.S. Aan de Redaktie van *De Hope* verzoeken wij dringend dit artikel op te nemen.

Het Hollandsche Element in de Presbyteriaansche Kerk.

De Hollandsche Gereformeerde Kerk en de Presb. Kerk hebben groote overeenkomst. In den laatsten tijd is er in de Presb. Kerk wel eene afwijking openbaar geworden van die schoone Westminster Belijdenisschriften, welke zooveel overeenkomst hebben met onze Gereformeerde symbolen, en is men in de uitoefening der kerkelijke tucht ook steeds verder afgeweken van het ideaal, dat onze Dordtsche vaderen zich voorstelden; maar vroeger was dat verschil zoo groot niet, en vandaar, dat vroeger, nu een 40 á 50 jaar geleden, een overgang van een Geref. Hollander naar de Presb. Kerk gemakkelijker was dan tegenwoordig. Het is dan ook in den eersten tijd der emigratie uit Nederland naar de meer westelijke staten van ons land, dat er een Hollandsch element in de Presb. Kerk is ingedragen.

Er was echter nog eene oorzaak, waarom een deel der eerste Hollandsche nederzetters zich bij de Pres. kerk hebben aangesloten. Deze oorzaak laat zich lichtelijk vermoeden, wanneer wij er aan denken, dat het grootste gedeelte van het Hollandsch element in de Pres. Kerk in den staat Wisconsin is te zoeken, hetwelk waarschijnlijk een reden is, waarom men juist mij verzocht om iets te schrijven over het Hollandsch element in de Pres. Kerk. De oorzaak, die we bedoelen is deze: De emigratie in de maagdelijke wouden van Michigan geschiedde onder vaste leiding van den energieken Dr. Van Raalte. In de bosschen van Wisconsin ontbrak het geheel aan zulk een vaste kerkelijke leiding, waardoor een ieder meer zijn eigen weg koos, en waardoor bijna een ieder, die een weinig in invloed boven anderen uitstak, zich gemakkelijk een aanhang kon verwerven. Zoo is onze eigene gemeente georganiseerd uit broeders en zusters, die, ofschoon ze op den duur geen voldoening vonden, toch vroeger voor het grootste gedeelte een zekeren Koppejan waren gevolgd, die predikte en de sacramenten bediende zonder zelf geordend te zijn. Ook deze stand van zaken maakte den overgang tot de Pres. Kerk zeer gemakkelijk.

De oudste Holl. Presb. gemeente is zeker wel die te Cedar Grove, niet ver van Oostburg. Uit Milwaukee althans kregen we bericht, dat de oudste Holl. Presb gemeente aldaar nu ongeveer 46 jaren geleden door Ds. Zonne gesticht is, die destijds predikant te Cedar Grove was. De gemeente in Cedar Grove moet daarom wel ouder zijn dan 46 jaar. Deze gemeente moet echter niet als een Holl. Presb. gemeente gesticht zijn. Ds. Zonne, als predikant uit Nederland gekomen, had hier een Vrije Gereformeerde gemeente gesticht in Sheboygan bosch, zooals destijds geheel het bosch in onze omgeving genoemd werd. Na verloop van tijd ontstond er echter tweedracht in die gemeente, tengevolge waarvan er een deel uittrad, dat zich als eene nieuwe gemeente organiseerde en zich bij de Dutch Reformed Church aansloot, terwijl de overgeblevenen zich aansloten bij de Presb. Kerk. In deze Holl. Presb. gemeente hebben achtereenvolgens onderscheidene leeraren gediend, waaronder ook Ds. J. Fles, die nu reeds jaren onze kerk met eere dient en die zoo vriendelijk was mij bovengenoemde inlichtingen te verschaffen. Ook vinden wij onder hen den naam van Ds. E. Bos, die ook evenals Ds. Fles uit deze gemeente tot ons overkwam en waarvan we ook het voorrecht hebben, dat hij nu geruimen tijd onze kerk mocht dienen. De tegenwoordige leeraar is Dr. J. W. F. Roth.

In Milwaukee zijn er een tweetal Holl. Presb. gemeenten.

De oudste dezer twee is die van de 18de straat, waarvan we reeds hebben gemeld, dat ze ruim 46 jaar geleden door Ds. Zonne gesticht is. Nu ruim 13 jaar geleden is men er toe overgegaan, om geheel den dienst in het Engelsch te verrichten. Het is dus een Engelsch sprekende Holl. Presb. gemeente geworden. Zij schijnt echter niet alleen de Engelsche taal, maar ook, helaas, de algemeen Engelsche heerschende wijze van denken en doen te hebben aangenomen. Zoo werd er een tijdlang geleden op een vergadering van jongelieden, waaraan men den naam van catechisatie gaf, over gesproken of men op die vergadering een deel der H. Schrift zou bespreken of dat men een of ander belangrijk onderwerp zou behandelen, terwijl men er over dacht iemand van de Y. W. C. A. als leider te verzoeken. Dit geschiedde toen de gemeente vacant was.

Zulk een vergadering echter heeft voorzeker niets meer dan den naam, die aan het Holl. Geref. karakter herinnert.

De stichting van de tweede Holl. Presb. gemeente is nu ongeveer 41 jaren geleden. Zij heeft haar kerkgebouw aan de 13de straat. Van haar oorsprong ontving ik verschillend bericht. Het meest waarschijnlijk is, dat ze uit de Dutch Reformde gemeente ontstond. Zij, die de Dutch Reformde gemeente verlieten, schijnen zich eerst bij de Presb. gemeente aan de 18de straat te hebben aangesloten. Zij vertegenwoordigden echter een streng orthodox element, hetwelk oorzaak was, dat zij zich in die gemeente niet te huis gevoelden, zoodat ze na slechts een korten tijd met die gemeente vereenigd te zijn geweest, eene zelfstandige gemeente hebben gevormd. Deze gemeente is dan in sympathie met de zoogenoemde oude school, terwijl in de andere meer trekken van overeenkomst met de nieuwe school worden gevonden. Dat deze gemeente zich eerst bij ons Christ. Gereformeerden zou hebben aangesloten gehad, maar zich later bij de Presb. Kerk zou hebben aangesloten, omdat ze bang was, dat ze bij ons niet van leeraren zou kunnen worden voorzien, zooals het al eens voorgesteld is geworden, daarvan heb ik tot nog toe geen spoor kunnen ontdekken. In elk geval zouden ze dan al een verkeerden stap hebben gedaan, zooals we straks zullen zien, wanneer we spreken over de positie welke deze gemeenten innemen in het groote lichaam der Presb. Kerk. De lidmaten dezer gemeente behooren meest tot den werkenden stand. En daar de laatste predikant, Ds. Van der Kam, nog al spoedig bereid was om pas aankomende emigranten de helpende hand te bieden, zoo is het jongste Holl. element meest in die gemeente vertegenwoordigd. Van al de drie Holl. gemeenten in Milwaukee is deze gemeente het meest Hollandsch.

Die eene Holl. Presb. gemeente is nu sedert 13 jaar geheel Engelsch en nu heeft men er in de Dutch Reformed gemeente aldaar ook al over gehandeld, om alle diensten in 't Engelsch te hebben. Van zoo iets kan bij de Holl. Presb. gemeente aan de 13de straat nog geen sprake zijn. Ofschoon het waar is, dat ze ook ten deele reeds haar dienst in 't Engelsch heeft.

Van uit deze stad Milwaukee trok in Juni van het jaar 1866 Ds. J. De Rooy, die van uit het Oosten hier slechts kort geleden bij een zijner vrienden was aangekomen, naar Oostburg (zie GEREF. AMER. Jaarg. V, No. 5). In de Dutch Reformed gemeente te Oostburg stond destijds Ds. Verschuur, een bejaard man. Ds. De Rooy predikte in deze gemeente en beviel bijzonder wel. Men wilde hem beroepen, om dan naast Ds. Verschuur hen als leeraar te dienen. De classis stemde in deze roeping niet toe. Daar men echter toch Ds. De Rooy begeerde, liet men hem nu eens hier en dan eens daar in een schuur optreden, en men bouwde ten slotte een kerkgebouw, waarin men onder leiding van Ds. De Rooy wenschte te vergaderen. Daar velen zich echter bepaald bij een kerkgenootschap aan wilden sluiten en men van Dutch Reformde zijde zijn wensch niet vervuld had kunnen krijgen, sloot men zich bij de Presb. Kerk aan. Zoo ontstond de Holl. Presb. gemeente in Oostburg. In het jaar 1875 is Ds. De Rooy uit deze gemeente uitgegaan. Niet, omdat hij iets tegen deze gemeente had, maar hij had bezwaar in de vereeniging van de oude en nieuwe school in de Presb. Kerk. Met hem gingen toen onderscheidenen mede uit, die ons gemeentje, dat reeds in 1866 in Gibbsville georganiseerd was, toen aanmerkelijk hebben versterkt. Om hunnentwil is toen de plaats der vergadering Oostburg geworden, waarom deze onze gemeente thans Oostburg in plaats van Gibbsville heet.

Deze Presb. gemeente is thans nog de grootste in Oostburg. In deze gemeente zijn nog degelijke elementen aanwezig. Zij weet eene Gereformeerde predikatie te waardeeren. Onder hunne Zondagschool papieren heeft onze Holl. *Sabbatschool Bode* eene eereplaats. De tegenwoordige leeraar is Ds. Van Griethuizen. Hij toont weinig smaak te hebben voor die literatuur onzer dagen, waar alle pit en merg aan ontbreekt, maar hij leeft veeleer mede in de tegenwoordige Nederlandsche Gereformeerde gedachtenwereld en in den geestesarbeid daaraan verwant in Amerika. Over de verandering der belijdenis in de Presb. Kerk wordt door velen leed gedragen. Anderen schijnen den ernst er van weinig te beseffen.

Buiten dit viertal Holl. Presb. gemeenten, waarop we wezen, be-

staan er nog eenige zulke gemeenten. In Alto, ongeveer 60 mijlen ten westen van Oostburg, bevindt zich naast de Dutch Ref. en onze gemeente aldaar ook een vrij groote Presb. gemeente, die minstens een 50 huisgezinnen telt. Evenzeer vindt men zulk een gemeente in Nieuw Amsterdam en één in Baldwin, geheel in 't noordwestelijk deel van Wis. Ook deze twee gemeenten moeten nog al een weinig van beteekenis zijn en hebben elk een eigen herder en leeraar. In Sheboygan, Wis., treft men ook een Holl Presb. gemeentje aan. Een der Holl. Presb. predikanten meende, dat zulk een gemeente hier in Sheboygan recht van bestaan had tusschen de Chr. Geref. en Dutch Reformde gemeenten, omdat zij een vrijer standpunt vertegenwoordigde. Het is in deze gemeente geen bindende wet, om psalmen te zingen, de wet des Heeren te lezen en belijdenis des geloofs te doen in den openbaren eeredienst iederen Rustdag volgens de Twaalf Artikelen van ons algemeen christelijk geloof. Tengevolge van deze beschouwing werd niet lang geleden deze gemeente in Sheboygan gesticht. Ook zijn er buiten den staat van Wis. nog een paar zulke gemeenten. Eén in Hospers, Ia., en één in Palmer, South Dakota. Deze moeten echter niet veel van beteekenis zijn. Te zamen tellen zij dus een tiental gemeenten. In de veelbelovende bosschen van Marathon Co. echter, geheel in het noordelijk deel van Wis., waar Ds. Van der Kam zoowat predikant en landagent is, heeft men een soort zending station, waar dan zeer waarschijnlijk nog een elfde gemeente zal verrijzen.

Wanneer wij nu een blik op de geschiedenis dezer gemeenten in het algemeen werpen, dan zien wij, dat deze gemeenten niet door eene gemeenschappelijke actie zijn ontstaan, zooals b.v. de Scheiding en Doleantie in Nederland en de terugtreding uit de Dutch Reformed Church hier in Amerika, maar dat eigenlijk elke gemeente geheel zijn eigen geschiedenis heeft. Ook ligt aan de aansluiting bij de Presb. Kerk geen eigenlijk beginsel ten grondslag, waarom men zich voor God gedrongen gevoelde zich juist bij die kerk en bij geen andere aan te sluiten. Op dit punt vindt men nog bij velen weinig beginsel. Bij velen van hen hoort men het, dat eigenlijk alle kerken gelijk zijn.

Wat nu de positie aangaat, die deze gemeenten innemen in het groote lichaam der Presb. Kerk, deze is in zekeren zin eene positie van isolement. Er is geen levendig contact tusschen deze gemeenten en de andere gemeenten dier Kerk. De leden voor een groot deel verstaan het Engelsch niet, waardoor velen de beweging in de Presb. Kerk niet persoonlijk na kunnen gaan. Mogelijk enkele gemeenten uitgezonderd, maar over het geheel is het volk veel te gehecht aan onzen Catechismus en wijze van kerkbestuur, dan dat men in alles geheel en al het standpunt der andere Presb. gemeenten zou willen innemen. De Catechismus prediking, al is het niet zoo geregeld als bij ons, wordt toch nog op prijs gesteld in sommige gemeenten. Deze gemeenten leven dus voor een groot deel hun eigen leven in de Presb. Kerk. Het spreekt vanzelf, dat dit op den duur niet zoo kan blijven. Zij zijn te nauw met het lichaam der Presb. Kerk verbonden, dan dat zij niet na verloop van eenigen tijd door den heerschenden geest in die kerk zouden worden vervormd en aan de andere deelen gelijk gemaakt. Reeds nu hebben sommige gemeenten al groote schreden op den weg van geheele assimilatie voorwaarts gedaan en ook de anderen zullen op den duur wel moeten volgen, de eene wat vlugger, de andere wat langzamer.

Het is voor deze gemeenten eene groote moeilijkheid om predikanten te verkrijgen. Om namelijk Hollandsche Gereformeerde predikanten te verkrijgen, die een behoorlijke opleiding hebben gehad. Die toch uit de Gereformeerde Kerken in Nederland komen, sluiten zich niet gemakkelijk aan bij de Presb. Kerk, zoo zij bij de Geref. Kerk of de Christ. Geref. Kerk kunnen worden opgenomen; en de Presb. Kerk heeft zelve geen school, waardoor deze gemeenten behoorlijk van Leeraars kunnen worden voorzien. Er zijn wel Engelsche scholen en ook een Duitsche school, maar er is geen Holl. school in de Presb. Kerk. En leefden zij nu in het zalig vooruitzicht, dat, wanneer zij nu maar eenmaal die moeilijke Hollandsche periode zouden hebben doorworsteld en door geregelde leeraars der Presb. Kerk kunnen worden bediend, dat zij dan de frissche levenswateren dier kerk met volle teugen zouden kunnen indrinken, om dan eene heerlijke vergoeding voor deze moeilijkheid te ontvangen,

dan ware er redenen, om zich te troosten; maar immers, dan is het gevaar des te grooter, dat die geest, welke thans in de Presb. Kerk heerscht, en die de goede belijdenis herzien heeft, ook deze gemeenten binnen zal dringen, en zoo zal de waarheid, die velen zelf nog zoo innig lief hebben, voor hunne nazaden verloren gaan. Dit is het, dat door velen hunner niet ingezien wordt, ofschoon het aan ernst en goede gezindheid vaak niet ontbreekt.

Wij zijn zeker, dat, indien de Presb. Kerk de herziene belijdenis aan deze gemeenten op eens wilde opdringen, dat velen van onze Presb. Broederen mede van de eersten zouden zijn, die eenvoudig het verband met deze Kerk zouden opzeggen. Nu echter de Kerk hen niet bemoeilijkt, maar hen laat gelooven wat zij willen, nu kunnen zij zoo moeilijk tot dien stap komen.

Hiermede heb ik nu gehandeld over de Holl. gemeenten in de Presb. Kerk. Ik ben het mij echter bewust, dat mijn onderwerp: ,,het Hollandsche element in de Presb. Kerk,'' hiermee niet ten volle is behandeld. Wij weten er zijn ook eenige Holl. professoren en predikanten, buiten de predikanten in genoemde gemeenten, in de Presb.Kerk.. Bovendien zijn er in vroegere dagen ook geweest in de Oostelijke staten, die zich bij de Presb. Kerk hebben aangesloten. Tegenwoordig zijn deze Hollanders geheel en al in de Presb. Kerk opgelost en hun naam doet nog slechts vermoeden, dat ze van Hollandsche afkomst zijn. Zoo denken wij b.v. wanneer wij lezen den naam Dr. Van Dyke, die de hoofdleider in de belijdenis revisie geweest is. Wij weten niet met zekerheid of hij een Hollander is, maar dit is zeker, dat wanneer men in de gemeenschap van zulk een Kerk ingaat, dat men dan licht met den heerschenden geest in zulk een Kerk wordt besmet en dat men er zelfs een voorstander van kan worden. Om echter over al deze op zich zelf staande en verspreide elementen afzonderlijk te handelen, zou, indien het al mogelijk ware, toch te veel plaats en tijd vragen. Dit algemeene overzicht oordeelen we daarom voldoende. En overtuigd zijnde van de waarheid, dat geschiedenis wijs maakt, houden we ons verzekerd, dat onze moeite, zoo het den Heere behaagt, ook in het schrijven dezer gebrekkige schets zal worden beloond.

M. Borduin.

Het Godsbegrip der Navajo Indianen.

Het is een moeielijk onderwerp, dat we thans onder handen nemen; zoo moeilijk, dat we het nauwelijks aandurven; maar de gedachte aan de hooge belangrijkheid der zaak, vooral voor ons volk, deed ons er toe besluiten, datgene wat we konden gewaar worden ten beste te geven. Dit voordeel hebben we echter, dat het een onderwerp is waarvan slechts enkelen ook maar iets weten, en verreweg de meesten zich verkeerde begrippen voorstellen.

We komen terug op ons artikel in het Februari nummer, 1903, getiteld: ,,Een gebed van een Navajo priester.'' Daar staat op bld. 74, den eersten regel, een hoogst belangrijke uitdrukking, die echter minder juist geschreven staat. Ze moest eigenlijk zoo staan: ,,Waar mannelijke regen hoog boven staat, *o mannelijke Godheid!*'' Ge bemerkt dan dat al het voorgaande slechts een inleiding is om tot dit wezen, tot wien het geheele gebed gericht wordt, te komen. Daarom noemden we Hem dan ook de ,,Aangesprokene'' in het gebed. Uit deze uitdrukking kan men echter niet gewaar worden of éen of meer godheden in het gebed aangesproken worden, wijl de Navajo taal geen meervoudsvorm heeft.

Uit hunne legenden blijkt dienaangaande echter het navolgende: Er wonen meer dan éen godheid in dat ontzagwekkende huis in Tsegihie; er zijn ook godheden die niet in Tsegihie wonen; bovendien zijn er niet alleen mannelijke, maar ook vrouwelijke godheden.

Uit het voorgaande blijkt ten overvloede dat hun godsbegrip een *polytheistisch godsbegrip* is. Een veelgodendom houden zij er op na. In het getal en de verscheidenheid hunner goden behoeven zij volstrekt niet voor de oude Grieken en Romeinen onder te doen.

Vele goden hebben zij, laat mij er slechts enkele opnoemen: Djohanoaih, Astsanatlehi, Yolkai-astsan, Nayenezgani, Tobadsistzinni, Hasttjejalthti, Hasttjezinni, Tonehnilli, Dsahodoldza, Ganaskidi en vele anderen, wier namen even moeilijk uit te spreken zijn. Later komen we wel eens op de beteekenis hunner namen, en op de plaats die zij onder het godendom innemen, terug.

Opmerkelijk is het, dat zij onder hunne vele goden, aan niet éen

de plaats van opperste godheid toekennen. Hierin komen hunne goden met de Navajos zelf overeen. Zij hebben geen eenhoofdig bestuur, geen ,,big chief,'' geen hoogsten gebieder. Wel hebben zij opperhoofden, ,,chiefs'' maar hun werk is meer recht spreken en raad geven, dan heerschen; hunne regeering is door en door democratisch, het volk regeert zichzelf; van hen kon naar waarheid gezegd: ,,er was geen koning in die dagen, een ieder deed wat goed was in zijne oogen.''

In dit opzicht zouden we nu ook kunnen zeggen, dat zij zich goden geschapen hebben naar hun beeld en naar hunne gelijkenis. Onder hunne goden is geen opperste, die over de anderen eenige zeggenschap heeft, onder de goden doet een ieder wat goed is in zijne oogen, en is aan geenen andere rekenschap schuldig. Bovendien leven de goden in goede harmonie met elkander; helpen zij de een den ander wanneer het noodig is; roepen zij elkanders hulp in wanneer zij die behoeven, en spannen soms hunne krachten samen om hunne gunstelingen onder de menschen te helpen. Over de verschillende functiën, die de goden afzonderlijk waarnemen, schrijven we later.

Welke eigenschappen schrijven zij aan hunne goden toe? Onsterfelijkheid allereerst. Daarom heeten zij ook Todatzaih, ,,die niet ziek worden, niet sterven''. Aangaande de onsterfelijkheid der menschen hebben zij een zeer vaag begrip, maar de goden, dat staat vast, die zijn onsterfelijk; toch hechte men daaraan niet het begrip van eeuwigheid, zooals wij daarvan spreken, want velen hunner hebben wel een begin, zijn menschen die tot den godenrang zijn opgeklommen.

Ook macht, maar geen almacht. Ze zijn sterk, ze hebben bovennatuurlijke krachten, maar ze hebben behoefte aan elkanders hulp en bijstand in vele gevallen, er komen zelfs gevallen voor waar vele goden hunne uiterste krachten moeten inspannen, om uit te voeren wat ze voor hebben. Ook hebben zij een soort tooverkracht; door het uitspreken van zekere magische formules, kunnen zij werken verrichten, die anders onmogelijk zouden zijn. Wel macht en kracht, maar niets dat op almacht gelijkt.

Ook geestelijkheid in zekere mate. Zij kunnen verschijnen, zichzelven aan menschen openbaren, hoewel zij in den regel onzichtbaar zijn. Wanneer zij zich vertoonen, dan trekt vooral hunne heerlijkheid de aandacht, die voornamelijk bestaat in de schitterende kleuren van hun gewaad. En al wat grootsch en verheven is wordt aan hunne woningen toegeschreven, zooals blijkt uit de inleiding van hun gebed.

Ook kennis en wijsheid wordt hun toegeschreven. Zij weten veel meer dan de menschen. De voornaamste der geheimen die de ,,medicine men'' alleen weten, zijn hun overgeleverd door hunne voorvaderen, aan wie ze door de goden zijn geopenbaard. Maar alwetend zijn ze niet. Zelfs weet de een niet wat de ander doet. Wel ziet de Zonnegod, die dagelijks door het luchtruim reist met de zon op zijn rug, alles wat er op de aarde voorvalt, maar uit niets blijkt dat hij daarin eenig belang stelt, hij ziet ook slechts zoolang het dag is, des avonds is hij vermoeid, en des nachts ligt hij ter ruste neer. Wel bovenmenschelijke kracht, en bovenmenschelijke kennis, maar almacht en alwetendheid wordt niet aan hunne goden toegekend.

Ook laten zij zich tot op zekere hoogte met de menschen in. Opmerkelijk is het echter dat hun slechts natuurlijke en geen zedelijke eigenschappen worden toegeschreven. Het zijn geen goden, die het goede beloonen en het kwade straffen. Alleen trekken zij voor hun volk, het Navajo volk partij, ten nadeele van andere stammen.

Daarom vindt ge ook in hun gebed geen zweem van iets geestelijks, geen smeeken om vergeving van zonden of iets van dien aard; slechts om natuurlijke zegeningen, om regen op hun land en om herstelling van kranken, om blijdschap en genoegen in het leven. De goden hebben te beschikken over weer en wind, over vruchtbare en onvruchtbare tijden, en willen er om gevraagd worden. Verhooren de goden hunne gebeden niet, dan is dit gewoonlijk aan booze geesten te wijten, die de goden tegenwerken, maar met de zonde wordt geen rekening gehouden.

Onsterfelijkheid, geestelijkheid, macht, kennis, wijsheid en be-

langstelling in menschelijke zaken zijn dus de hoofdeigenschappen, die de Navajos aan hunne goden toekennen.

Ge hebt wellicht hooren beweren dat de Indianen in een grooten Geest gelooven, die Manito heet. Die bewering is veel te ruim, waar ze van de Indianen in het algemeen beweert wat slechts van enkele stammen kan gezegd worden. Neen, ieder Indianenstam houdt er zijn eigen godsdienst op na, en de Navajos weten van geen Manito, van geen grooten Geest dien zij als god vereeren. Ook de naam Todatzaih is niet de naam van éen goddelijk wezen, allen heeten ze Todatzaih, d.i. onsterfelijken.

En daarom kunnen we ook moeielijk dit woord als naam van onzen God overnemen, daar dit tot verwarring van begrippen leiden zou. En hiermede hebben we u een weinig op de hoogte gesteld met het godsbegrip der Navajo Indianen.

L. P. BRINK.

Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.

II.

De groote hoofdzaak die voor alle andere dingen in acht moet genomen worden, in de beschikking over onze aardsche goederen, is *recht en gerechtigheid te oefenen.* Een der eerste onderdeelen om alzoo te doen is het betalen van onze schulden. Onze voornaamste zorg moet eigenlijk zijn om geen schulden aan te gaan, die wij niet naar redelijke wijze zouden kunnen verwachten te betalen. Maar verder moet dan ook gezorgd worden, dat, waar wij schulden hebben gemaakt, wij ze zoo spoedig mogelijk geheel of gedeeltelijk afdoen. Zoo wij dit niet doen loopen wij gevaar dat wij wellicht anderen schade veroorzaken, hetzij personen of huisgezinnen, die ons vertrouwen bewezen hebben. Het is ten zeerste onteerend, ja schandelijk om onze eigene genoegens of grootheid te bevorderen ten koste van anderen. Doch waar krankheid ons aangrijpt en er met recht reden zijn, dat wij wellicht nimmer aan hen kunnen voldoen, dan tenzij wij het terstond doen; dan zullen wij ook gevoelen,

vooral in zulke uren, zoo spoedig mogelijk aan onze verplichting te moeten voldoen. Zeker zal menigeen denken ook zulke dingen gemakkelijk aan anderen te kunnen overlaten. Er is echter niets gemakkelijker, dan een belofte te verkrijgen van hen die rondom ons ziekbed staan. Doch duizende beloften, zoo gedaan, zijn, wat de vervulling betreft, achterwege gebleven, terwijl de stervenden meenden gerust te kunnen sterven. Er kunnen bovendien toestanden aan verbonden zijn, waardoor onze persoonlijke tegenwoordigheid bepaald vereischt wordt. Als wij over schulden spreken, bedoelen wij juist niet zulke schulden, waar de schuldeischer goede securiteit voor verkregen heeft. Dit kunnen eigenlijk geen schulden genoemd worden. Wanneer ik een huis of boerderij koop en ik heb geen voldoend kapitaal om te betalen, waarom de verkooper of iemand anders een hypotheek over dat eigendom ontvangt, dan kan dit eigenlijk geen schuld genoemd worden. Hij heeft daarvoor wat hij begeert te hebben, een recht dat de wet hem toekent.

Doch behalve zij die gewoonlijk schuldeischers genoemd worden, zijn er nog anderen die somtijds iets van ons te vorderen hebben en wel van veel ingrijpender aard. Wij bedoelen hen aan wie wij onrecht gedaan hebben en daarom *herstelling in hun recht* verschuldigd zijn. Onrecht moest nimmer iemand aangedaan worden. Maar wanneer het geschied is moet herstelling, waar het kan, dan ook zoo spoedig mogelijk geschieden. En tot zoolang wij niet hebben gedaan, wat wij verschuldigd zijn, blijven wij schuldenaars tegenover hen en zondaars voor God. Zoo wij uitstellen tot het laatste oogenblik dan wordt het wellicht in 't geheel niet gedaan. En zoo het dan nog als door den nood gedrongen geschiedt, zal het dan Gode aangenaam zijn? En zoo wij dan ook nog uitstellen of weigeren recht te herstellen zal er dan grond der hope voor ons zijn? Het is daarom ten allen tijde zoo noodig met ernst na te denken of er ook van onze medemenschen zijn, die onrecht of lijden van ons hebben moeten verduren; en vooral ook op wat bereidwilligheid zij aanspraak hebben tot herstelling, hetzij in den striksten zin van recht of billijkheid of wat meer een gewetenszaak moet genoemd worden. Het gaat voor onszelf dikwijls niet heel gemakkelijk, om

een recht antwoord op zulk een vraag te geven; maar die het onrecht doet zal het onrecht dragen, tenzij hij het herstelle. Ook is het altijd niet even gemakkelijk om een geschikten weg te vinden, zoo wij ons al bewust zijn en bereid om onrecht te herstellen. Noodig is het dan ook om naar de geschikte gelegenheid te zoeken, of goeden raad in te winnen. Alles moet beproefd worden, en hebben wij gedaan wat wij verschuldigd waren te doen, dan eerst kunnen wij voor onzen God komen, al kunnen wij dan ook al niet verder komen met onze naasten. Dikwijls willen menschen de zaak met hunnen God in het reine brengen zonder met hunne naasten te rekenen.

Een andere van onze verplichtingen tegen onzen naaste is om ook *vergeving te schenken*, waar ze bij ons gezocht wordt en onrecht ons was aangedaan. Zoo anderen ons kwalijk hebben bejegend, zullen wij gedenken aan het woord des Apostels: ,,Vergeldt niemand kwaad voor kwaad, maar bezorgt hetgeen eerlijk is voor alle menschen.'' Vriendelijkheid en bescheidenheid mag ook onzen vijand nimmer ontzegd; evenmin mag men slechter van hen denken dan ze verdienen. Nimmer mag dan ook misbruik van hen gemaakt worden in dezen weg van hun verlegenheid, waarin ze zouden kunnen geraakt zijn; noch van de ontwaking huns gewetens, waartoe ze mochten gekomen zijn; noch van de vreeze des doods, waarin ze zouden kunnen verkeeren. Niets meer mag geëischt worden dan wat ook in dezen recht en billijk is, en anderen—geheel onpartijdig—in zulke gevallen zouden oordeelen. Dit is naar den eisch der liefde, waarin wij steeds ons leven behooren te openbaren. Dit mag niet alleen als wij vreezen dat ons einde nadert, maar ten allen tijd behoort dit de openbaring onzes levens te zijn. Doch ook een late, een uiterste verzoening met hen, die verzoening bij ons zoeken, is beter dan in 't geheel niet, zoo namelijk zulk een verzoening ernstig gemeend is. Hoe droevig is het met sommige menschen, dat ze alleen hun toevlucht nemen tot vergevingsgezindheid in de stervensure, terwijl ze in hunne gezonde dagen met haat en bitterheid vervuld zijn en van verzoening niets willen weten; ja die met opzet uitstellen tot de stervens ure, omdat ze hun haat zoolang mogelijk

willen vast houden. Soms kunnen er redenen zijn, ja het kan soms wijs geacht worden, om waar wij in ons hart vergeven hebben, toch de vergevensgezindheid nog niet te openbaren. Doch dit kan toch nimmer lang uitgesteld worden, en die uitstelling mag dan ook niet geschieden tot de laatste oogenblikken van ons leven; opdat wij noch schade voor onzen naaste, noch schade voor onzen zielevrede zouden aanbrengen. Op deze vergevensgezindheid moet dan ook steeds aangedrongen worden. Het is de roeping om daarop te wijzen ook in de prediking des Woords. Wij hebben licht gevaar dat wij voor ons volk te veel in het leerstellige opgaan, en niet genoeg op het praktische des levens wijzen. Hetgeen onze God ons geopenbaard heeft in zijn Woord, heeft betrekking op het geheele leven, en niet alleen op de wijze waarop wij moeten zalig worden. In alles hebben wij met onzen God te rekenen, al stemmen wij toe dat het soms zoo moeielijk is, om sommige dingen in de prediking voor te brengen.

Het volgende dat wij zouden kunnen noemen, na onze schulden te hebben vereffend, is eene *rechte beschikking over onze aardsche goederen*, wat behoort te geschieden in onze gezonde dagen. Doch zoo het in onze gezonde dagen niet geschied is, dan mag het zeker niet uitgesteld worden als krankheid komt. Hier onder kan nog al het een en ander gebracht worden. Dit maakt vanzelf ook een groot onderscheid of wij veel of weinig van God verkregen hebben; of wij met velen of weinigen in dezen te rekenen hebben. Vele van onze lezers zullen dan ook wellicht zeggen: dat gaat mij persoonlijk ook weinig aan. Men zegge dit echter niet te spoedig. Menig mensch die wel niet veel had om over te beschikken, is even zoo wel ontrouw geweest, als dat er ontrouwen zijn geweest onder hen die rijk bedeeld waren. Het komt hier niet aan op het *hoeveel*, maar op het *hoe* wij er mede handelen. Ook onder ons volk zijn er reeds velen die met aardsche goederen bedeeld zijn, terwijl ze als geheel zonder middelen in dit gezegende land gekomen zijn, of dat ze uit ouders geboren zijn die vroeger in zulk een toestand verkeerden. Daarom mag hierover zeker wel eens een woordje gezegd worden.

Een vereischte is het dan om in dezen naar vaste regels werkzaam te zijn en op alle wenken der goddelijke voorzienigheid acht te geven. Wel is waar, dat men in zekeren zin kan zeggen, dat de mensch in zijn volle vrijheid is om over zijne goederen te beschikken, toch mag hij ook van die vrijheid geen misbruik maken. Evenmin mag hij zich ook in dezen door overdreven hartstochtelijkheid laten leiden. Toen eenige jaren geleden een welgesteld persoon zijn geheel vermogen aan den vermaarden Spurgeon vermaakte en zijne kinderen of andere betrekkingen geen cent daarvan konden verkrijgen, en dit deed omdat hij door het lezen van Spurgeon's preeken tot bekeering was gekomen, was dit niet wijs. De welbegaafde prediker handelde dan ook naar de wijsheid hem door God gegeven, rekenende met des mans verkeerde handelwijze en gaf alles weer terug aan de wettige erfgenamen. Ouders zullen er dan ook niet spoedig toe overgaan, dan wellicht in zeer uiterste gevallen, na wijs beraad en raadpleging met verstandige personen die vertrouwbaar zijn, opdat men meer zeker zij, dat men zich niet te veel door zijn gevoel heeft laten beheerschen, wat lichtelijk kan geschieden, zoo het ouderlijke hart op overdreven wijze getergd is door kinderen. Ouders, zeiden wij, zullen er niet licht toe besluiten om hunne kinderen te onterven. Dezen toch nemen de eerste plaats in naar den regel: „Kinderen vergaderen geene schatten voor de ouders, maar de ouders voor de kinderen''; te meer omdat zelfs in vele gezinnen de kinderen reeds vroeg ijverig mede werken tot verkrijging van eenig aardsch goed. In dezen moet ook vooral gezorgd worden dat men niet lichtelijk het eene kind voor het andere trekke, dan tenzij om gegronde reden, waardoor het eene *een zeker recht* boven het andere zou hebben. Het mag echter niet zijn tengevolge der liefde, die dikwijls een ongegronde voorliefde is, uit allerlei dwaasheden voortkomende, meest uit naamgeving of iets dergelijks.

Soms kan het zijn dat wij zaken doen waardoor wij met anderen buiten onze kinderen of bloedverwanten in zeer nauwe betrekking staan, die zoo ingewoven zijn in onze maatschappelijke belangen, dat ze voor ons zeer veel te beteekenen hebben en wij gedeeltelijk

ook, naast God, aan hen te danken hebben onze maatschappelijke welvaart. Nooit mag onrechtvaardig in onze wilsbeschikking met hen gehandeld worden ten behoeve van onze kinderen. Met hen moet ten zeerste gerekend, opdat wij in alles erkentelijk zouden zijn naar des Heeren wil. Een vuile handeling in ons testament die eerst na onzen dood te voorschijn komt, bezoedelt ons karakter en staat bij God aangeschreven als een zonde gepleegd voor onzen dood, ofschoon de gevolgen eerst komen na onzen dood. Een goede handeling laat na een goede gedachte. ,,Beter is een goede naam dan goede olie.'' Onze naam moet niet door het slijk kunnen worden gesleurd, nadat wij gestorven zijn, door onze eigene handelingen veroorzaakt. De christen naam moet in eere gehouden worden.

Hierbij behoort ook dat menschen, die wel bedeeld zijn, in vele opzichten te rekenen hebben met hunne dienstbaren, aan wie ze dikwijls veel dank verschuldigd zijn; hetzij dat dezen dienstbaar zijn in hunne zaken, of hetzij dat het dienstbaren zijn in het huisgezin, die hen bijstonden in de genoegens van het huiselijke leven, wellicht wel menigmalen in uren van krankheid en lijden, waardoor groote verlichting en gemakkelijkheid in zulke dagen mocht worden ondervonden, door de zorgen grootelijks op hunne schouders te doen neerkomen. En hoe vaak hebben dienstbaren geheel hun leven niets meer ontvangen, dan voor hun dagelijksch onderhoud van noode was, en daarom dan na den dood van hen die ze gediend hebben behoeftig achterblijven. Zullen tevens degenen die wel bedeeld zijn met aardsche goederen, die alleen van God zijn verkregen, niet moeten bekennen, dat zij alleen door behulp van dienstbaren de genoegens van hunne aardsche goederen kunnen maken? Zoo voor een enkele maand eens al de dienstbaren ontnomen waren aan hen, die rijker bedeeld zijn en steeds gewoon zijn om zich door hen te laten bedienen, wat zou hun leven zijn? Voor hen mede te zorgen, zoo dit noodig is, in onze wilsbeschikking moet dan ook als een roeping gevoeld worden. Ook mag dit niet uitgesteld tot de laatste ure van ons leven. Doch zoo het niet geschied is in gezonde dagen, dat men zich dan haaste, wanneer er te meer reden is om ons tot haast te laten aansporen. Velen hadden dikwijls goede voorne-

mens, maar gewoonlijk bleef het daarbij. Men had nog tijd genoeg. Op het ziekbed, ja het sterfbed werd het nog uitgesteld. Om reden dat men zijne krankheid niet zoo gevaarlijk inzag, en de dokter hen met ijdele hoop vleide; en zij die wel in hunne gedachten waren mee gerekend in de beschikking van hunnen laatsten wil, bleven er buiten. Hoe droevig handelen sommigen met hetgeen, waarover ze door den Heere als rentmeesters zijn aangesteld Wat noodig moest gedaan worden wordt nagelaten door uitstel òf vergetelheid òf onwil, die uit zelfzuchtigheid of dwaze voorliefde voor kinderen voorkomt, terwijl weer andere dingen krachtig in hunne ziel leven en soms met stervende lippen bevolen worden, van zeer ondergeschikten aard, wat dan ook nog menigmaal door de kinderen der wereld geprezen wordt.

Zoo heeft men soms allerlei bevelen gegeven aangaande begrafenissen, betreffende de kist, het graf en wat dies meer zij, tot in de kleinste bizonderheden, terwijl nagelaten werd wat God de Heere beslist van hen eischte. Of dan daaraan niet mag gedacht worden? Wij zullen die vraag niet ontkennend beantwoorden. Doch zoo men meent dat men bepaald dienaangaande bevelen moet geven, dan zorge men ook dat het noodige in goede orde is. En dan is het vooral noodig om bevel te geven, dat alle onnoodige kosten moeten gespaard blijven, alle overdrevenheid achterwege moet blijven, ofschoon met rang en stand zeker mag en moet gerekend worden. Dat er in onze dagen groote overdrevenheid gevonden wordt, zullen wij niet kunnen ontkennen. Een christen moet zorgen dat dit niet geschiedt, en daarom kan het zelfs ook zeer goed zijn, dat hij in dezen bevel aan zijn huis geve. Sommige dwaze menschen zullen dit weer overdreven achten. Daarom zijn ze zelf ook dikwijls oorzaak, dat er bij hun begrafenis geheel in strijd met hun wil wordt gehandeld. Zij zouden het anders bevelen, indien ze dan nog maar in staat waren om bevelen te geven. Is niet menigmaal het woord gehoord: „Indien hij—of zij—het hoofd eens uit de kist kon opheffen om te zien hoe dat het er toegaat, zou hij dan zijn goedkeuring er wel aan kunnen geven? Zou dit nu overeenkomstig zijn christelijke belijdenis zijn?'' Niet zonder reden worden soms zulke vragen ge-

daan. Laten wij niet meenen dat onze godsdienst niets te doen heeft met de dingen die wij tot hiertoe genoemd hebben. Onze godsdienst staat in verband met geheel ons leven en alles wat er toe behoort, en ook met alles wat behoort tot ons sterven. Dat wij dit meer gevoelden. Met alles hebben wij te rekenen, opdat wij het verkeerde mogen vermijden; en opdat wij het woord in beoefening mogen brengen: ,,Al wat waarachtig is, al wat eerlijk is, al wat rechtvaardig is, al wat rein is, al wat lieflijk is, en zoo er eenige lof is, bedenkt datzelve.'' En dit hebben wij te onderwijzen, zoowel als dat het beoefend moet worden.

Wij komen thans tot een punt van nog meerder beteekenis, waarop naar onze overtuiging in onze dagen ook onder ons volk zelfs meer mag aangedrongen worden, opdat ook ons volk de overtuiging wegdrage, dat zulks roeping is. Ook dit moet onder ons opschrift gebracht worden. Het is *het beweldadigen van armen na onzen dood en het gedenken aan de uitbreiding van het Koninkrijk Gods door testamentaire beschikking*. Onze liefde voor anderen in het beoefenen der barmhartigheid en het geven tot het Koninkrijk Gods, moet in ons geheele leven gezien worden. Het is een vereischte voor ieder christen, om daarin naar ontvangen gaven bezig te zijn. Niemand zegge, ik kan niets doen. Denkt, mijne lezers, aan de arme weduwe met de twee kleine penningskens. Een bedelaar, of een bedeelde, die waarlijk zulks is, kan nog wat afzonderen van wat hij, of zij, in dezen weg van God ontvangt. In geheel ons leven moet dit geschieden. De minder bedeelde moest zoowel de tienden onder Israël opbrengen als de rijke. De Heere wil dit zoo. Wij zullen dit niet doen met een groote gave in eens, terwijl wij anders onze hand terugtrekken; opdat wij niet dwaselijk handelen en de oogen van anderen zoeken te verblinden, alsof wij ook onzen God zouden kunnen bedriegen. Daarmede zal het geven van bizondere gaven, door liefde voor een goede zaak gedrongen, volstrekt niet afgekeurd worden. Neen, het is veeleer roeping, zoo de Heere God ons daartoe in de gelegenheid stelt. Er zijn echter sommige menschen die er praktijk van maken en alzoo de aandacht op zich zoeken te vestigen. Iets van den verkeerden geest van Ananias en

Saffira leeft in hen. Vooral doen sommigen dit ook nog wel bij hun dood door testamentaire beschikking, terwijl ze in hun leven er niet af konden, eigenlijk het geheele leven soms gebruikt is om maar bijeen te vergaderen. Is ons leven nu een leven, waarin wij betoonen dat liefde en barmhartigheid kan beoefend worden, wij zullen voortgaan tot den einde toe. De zoodanigen hebben groote beloften van hunnen God, ook voor de ure van krankheid. ,,Welgelukzalig is hij die zich verstandiglijk gedraagt jegens eenen ellendige: de Heere zal hem bevrijden ten dage des kwaads. De Heere zal hem bewaren en zal hem bij het leven behouden; hij zal op aarde gelukzalig gemaakt worden. Geef hem ook niet over in zijner vijanden begeerte. De Heere zal hem ondersteunen op het ziekbed; in zijne krankheid verandert gij zijn gansche leger.''

Maar er zijn er velen die eigenlijk niet zoo veel in hun leven kunnen doen, als zij eigenlijk wel wenschen dat ze bij machte waren. Deze zijn dikwijls wel in staat om het, of althans iets, te doen bij hunnen dood door hun wilsbeschikking. Ook dit wordt door den Heere genadiglijk goedgekeurd. En zoo men nu in zijn gezonde dagen daarvoor niet gezorgd heeft door nalatigheid of anderszins, dan zal het noodig zijn, dat wij op ons ziekbed daaraan vooral uitvoering geven, in de overtuiging dat het beter laat is dan in 't geheel niet.

Ieder versta dan ook in dezen zijne roeping, om veel van wat in het leven had moeten geschieden, in de laatste ure vooral niet te verzuimen. Die weinig aan de armen gedacht heeft in zijn leven, hij gedenke dezelve toch in zijn sterven. Die wellicht veel gedaan heeft, bedenke dat hij toch niet meer gedaan heeft, dan hij aan dezelve verschuldigd was, vooral omdat hij het deed naar den wil van zijn God, en hij vergete ze niet in zijn sterven. Die veel gedaan heeft zorge echter in wat hij ook voorts doe, gelijk dat ook roeping was in het verledene, dat hij zulks doe zonder zichzelven te zoeken, opdat het woord des Heeren op hem niet van toepassing zou moeten zijn: ,,Voorwaar, zij hebben hunnen loon weg.'' Daarom moet mildadigheid, hetzij in het leven of hetzij bij testamentaire beschikking nooit beschouwd worden als gaven, die wij even goed zouden

kunnen terughouden, maar als een schuld die wij te betalen hebben om des Heeren wil.

En hieronder noemden wij met nadruk *de uitbreiding van het Koninkrijk Gods.* Wij willen niet tegenspreken dat het soms goed kan zijn om nuttige dingen voor het maatschappelijke leven te gedenken, als ook wat betrekking heeft op de bevordering van land en volk. Maar het Koninkrijk Gods moet de eerste plaats hebben. Om dan op eenige dingen te wijzen, die noodzakelijk met de uitbreiding van zijn koninkrijk in verband staan, noemen wij eerst de School met al zijn toebehooren in de opleiding van de bedienaars des Woords. Deze moet de eerste plaats in ons hart hebben. Zij heeft zooveel te beteekenen voor het welvaren der kerken, en ook voor den arbeid der zending is zij van groot gewicht. Hoe noodig moet deze bedacht worden door hen, aan wie God de Heere gaven gegeven heeft. Vooral mag daarbij gedacht worden aan de uitbreiding van het onderwijs, waardoor zulk een machtige invloed kan uitgeoefend worden door onze studeerende jeugd. Zeker kan door dezen veel gedaan worden, ook nog nadat wij gestorven zijn. Dikwijls wordt zeer weinig aan deze dingen gedacht. Velen maken zich zeer druk over *de beginselen* en schrijven en kibbelen of een college van de kerk mag uitgaan en of het door een vereeniging moet geschieden. Wij zullen ons thans daarover volstrekt niet druk maken. Maar het zou wenschelijk zijn dat meer aan de noodige fondsen daarvoor gedacht werd voor het heden. Wij zijn niets bezorgd dat indien de kerk de fondsen had voor een degelijke college wij ons allen er in zouden verblijden, en aan niemand beter zouden wij het bestuur daarvan kunnen overgeven dan aan de Kerk, in verband met onze Theologische School. En wat zouden velen nu een machtigen invloed kunnen te weeg brengen tot in lengte van dagen door aan deze inrichting te gedenken; ja, door eenige honderden te vermaken bestendig kunnen blijven geven, nadat zij gestorven zijn. Zoo kunnen wij ook op de zendingsfondsen wijzen, een werk, de zending namelijk, dat evenzoo moet blijven doorgaan. Hoe goed dus als wij in dezen ook een blijvenden zegen mogen nalaten, door de zendingskassen te gedenken in onze wilsbeschikking. Een arm

man kwam eenmaal bij ondergeteekende, nadat zijn vrouw gestorven was met een klein offer voor de Inwendige Zending. Het was op het dringend verzoek van zijn stervende gade dat hij dit bracht. Het was klein, maar wij gelooven dat, zoo het onder de zegenende handen van onzen Heiland doorgaat, 't tot iets groot kan worden, gelijk de weinige brooden waarmede de groote schare moest worden gevoed.

Velen meenen dat het onrechtvaardig zou zijn, zoo ze hunne kinderen het zouden onthouden en aan zulke inrichtingen vermaken, of aan zendingsfondsen overdoen. Doch deze dwaasheid mag nimmer een plaats in ons hart gegund worden. Het zou zeker Gods goedkeuring niet kunnen wegdragen, zoo wij onze kinderen of kindskinderen behoeftig zouden achterlaten en alleen aan zulke zaken in testamentaire beschikking zouden denken. Dit zou een berooving onzer kinderen kunnen genoemd worden. De Heere wil geen roof ten brandoffer (Jes. 61:8), evenzoomin wil Hij dat wij onze naasten zouden ontrooven om anderen giften te geven; vooral niet dat wij dus onze wettige erfgenamen zullen ontrooven. Maar zoo de Heere onze God ons met goederen bedeeld heeft en onze kinderen een onbezorgd bestaan hebben of kunnen hebben, vooral als dit nog verbeterd wordt door een gedeelte der erfenis, kan het geen roof genoemd worden, zoo het koninkrijk Gods of de armen zouden bedacht worden door onze wilsbeschikking. Wie heeft het ons gegeven? Komt het alles den Heere niet in de eerste plaats toe? Is dikwijls in het leven niet door al te groote bezorgdheid voor onszelven en voor de kinderen een terughouding in onze gaven voor het koninkrijk Gods geweest, van wat eigenlijk had moeten gegeven worden? Wie zal voor de kinderen zorgen? En heeft de Heere hun reeds een goed bestaan gegeven, dan zal het hun eigenlijk niet tot nadeel verstrekken, zoo gedeeltelijk onze nalatenschap voor goede zaken geschonken wordt. De Heere zal er veeleer zijn goedkeuring aan hechten, en Hij zal de kinderen van zoodanige ouders zijn zegeningen doen genieten. Ziet maar wat de Heere zegt: ,,Welgelukzalig is de man die den Heere vreest, die grooten lust heeft aan zijne geboden. Zijn zaad zal geweldig zijn op de aarde;

het geslacht der oprechten zal gezegend worden." (Ps. 112:1, 2.) Er is een verborgen zegen en een verborgen vloek. De Heere onthoudt menigeen zijne zegeningen, omdat zij uit te overgroote zorg terughouden wat zij verschuldigd zijn aan Hem. Meer geloovig werkzaam zijn in dezen past dan ook beslist Gods volk. Het behoort tot de roeping die op ons ligt: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven en niet leven." Het moet gedaan zijn *eer de dood ons overvalle*, opdat ons bevel gegeven zijnde uitgevoerd kan worden, door degenen die achter blijven. Het moet gedaan worden *in tijds*, eer het te laat is. Het moet gedaan worden *met gezond verstand*, zonder dat ons iets benevelt. Het moet gedaan worden *in de vreeze Gods*.

J. MANNI.

Voor Jongelieden Vereenigingen bij het Onderzoek der Heilige Schrift.

III.

Jeugdige Vrienden! Onlangs was ik te Princeton. Bij die gelegenheid had ik het genoegen een college bij te wonen van den onder ons zeer goed bekenden Dr. Vos. Het onderwijs werd gegeven aan een twintigtal studenten. De inhoud was: ,,Bijbelsche Theologie" naar den brief aan de Hebreën. Het gehoorde in dat gezelschap werkte mede om mij eens meer in het bijzonder tot de bestudeering van dien brief aan te zetten en met het een en ander, dat mij daarvoor het meest gewenscht scheen, onze jongelieden-vereenigingen te dienen. Eenige opmerkingen over het geheel zullen noodig zijn om enkele deelen meer met vrucht in overweging te nemen. De brief aan de Hebreën, in onze geloofsbelijdenis Art. 4 aan Paulus toegekend, heeft iets dat hem van de andere Paulinische brieven onderscheidt. Het Oud Testamentische heiligdom, met den dienst daaraan verbonden, wordt ons hier met schoone kleuren geteekend; geheel anders dan wij dat van dien Apostel gewoon zijn. Blijkbaar moet echter die schildering dienen om een veel heerlijker bediening in het licht te stellen. Maar is Paulus werkelijk de schrijver? Die

vraag is meermalen gedaan en verschillend beantwoord. Dat onze gereformeerde belijdenis dit bevestigend beantwoordt is voor ons niet van beteekenis ontbloot. Een stuk, zoo zorgvuldig gesteld en zoo nauwkeurig getoetst, heeft voor ons wel geen goddelijk, maar toch kerkelijk gezag, ook in die dingen die niet rechtstreeks de leer der zaligheid betreffen. Bovendien hebben bijna al de kerkvaders, die veel nader aan den tijd der Apostelen leefden dan wij, Paulus voor den schrijver gehouden. Wel is waar dat Tertullianus, die in de laatste helft der tweede en in het begin der derde eeuw leefde, Barnabas wilde gehouden hebben voor den schrijver, maar hij heeft de bewijzen daarvoor niet geleverd. En Origenes, die zijn tijdgenoot was, beantwoordde na verschillende gissingen de vraag naar den oorsprong des briefs met de ontboezeming: ,,God weet het.'' In lateren tijd zijn onderscheiden bedenkingen tegen den Paulinischen oorsprong aan den inhoud van den brief ontleend. Vooreerst vond men het vreemd dat de naam van den schrijver niet aan het begin wordt gevonden, zooals men dat in de brieven van Paulus gewoon is. Niemand kan met zekerheid zeggen waarom de schrijver zijn naam verzwegen heeft. Hij kan daarvoor zeer goed meer dan éene reden gehad hebben. In geen geval kan men daardoor geleid worden tot de stelling van dezen of genen schrijver, want er wordt in het geheel geen schrijver genoemd. Vervolgens vindt men aanleiding om aan een anderen schrijver te denken doordat de stijl van den brief zoo zeer verschilt van den gewonen stijl in de andere brieven van Paulus. Daar tegenover staat echter dat de denkbeelden die men hier vindt geheel in overeenstemming zijn met wat die apostel in zijne andere brieven leert en dat zelfs vele spreekwijzen, hem bijzonder eigen, in dit bijbelboek voorkomen. Ook moet men niet vergeten dat de stijl van een en denzelfden schrijver dikwijls gewijzigd wordt door het onderwerp dat hij behandelt. De stof die in den brief aan de Hebreën verwekt wordt gaf de wijze van bewerking aan de hand. Geeft men bij dit alles acht op de nauwkeurige kennis die de schrijver aan den dag legt aangaande de wetten en schaduwen van het Oude Verbond; aan wien zou men dan denken indien het niet was aan den Apostel die in het Jodendom had toegenomen, reeds in zijne jeugd, boven velen van zijnen ouderdom en zijn geslacht, volgens Gal. 1:14? En als men dan nog uit Hebr. 13:23 merkt dat de schrijver in eene nauwe betrekking tot Timotheüs moet gestaan

hebben, dan blijft er al niet veel bezwaar over waarom men Paulus niet den schrijver van den brief aan de Hebreën zou durven noemen. Het is wel mogelijk dat sommigen van onze jeugdige lezers er minder belang in stellen om te weten wie de schrijver is van het een of ander gedeelte der Heilige Schrift als de goddelijke ingeving er van maar genoegzaam verzekerd is. De beteekenis van de bekendheid met den schrijver is echter volstrekt niet gering te achten.

Wij erkennen dat al de Heilige schrijvers door denzelfden Geest zijn geleid, maar dat daarbij elke schrijver zijn aanleg en eigenaardigheid heeft behouden. Wanneer nu bij de verklaring het gezegde op eene zekere plaats mij donker is dan zoek ik mij den persoon des schrijvers, zijne denkbeelden die elders te vinden zijn en de gewone wijze zijner uitdrukking voor den geest te trekken, om over de onderhavige donkere plaats meer licht te verkrijgen. In den brief aan de Hebreën zullen wij teksten ontmoeten, waarin de meening van den schrijver ons niet oogenblikkelijk helder is. Weten wij nu dat Paulus de schrijver is dan zoeken wij naar gezegden, die op deze hetzij in den vorm of omtrent den inhoud betrekking hebben. Zoo laten wij zijne uitdrukking door hem zelven verklaren.

Een andere vraag, die bij de bespreking van den brief in aanmerking komt is: Wie zijn die Hebreën waaraan de brief geschreven is? Die vraag is even als de eerste, den schrijver betreffende, verschillend beantwoord. Hier is geene plaats aangewezen zoo als b.v. in de brieven aan de Romeinen, Corinthen, enz. Alleen zegt het opschrift dat het Hebreën waren aan wien de schrijver zijn diepzinnig onderwijs gericht heeft. Zeer waarschijnlijk is dit, gelijk andere op en onderschriften, niet van den Apostel zelf. Daar het echter in alle afschriften en vertalingen gevonden wordt moet het wel zeer oud zijn en verdient het als waar aangenomen te worden. Men verstaat er dan zulke lezers onder, die van afkomst Joden waren, en niet alleen daarom Hebreën werden genoemd, maar ook omdat zij de taal van hun vaderland, Palestina, spraken en niet zoo als vele uitlandsche Joden de Grieksche. Christenen uit de oude moederkerk zijn dus bedoeld. Maar welke was hunne woonplaats? Het kunnen toch wel niet allen Hebreeuwsche christenen geweest zijn die bedoeld werden. Dan had de schrijver niet wel kunnen zeggen dat hij hen spoedig hoopte te zien, zoo als hij dat doet aan het slot van den brief. En waarom zou hij de groetenis van de broeders in Italië doen indien de daar wonende christenen mede onder de Hebreën behoorden voor zoo ver het Joden christenen waren? De meeste schrijvers hebben dan ook gedacht aan eene bij-

zondere woonplaats dezer christenen. Tal van plaatsen zijn genoemd als adres. Rome, Antiochië, Macedonië, Thessalonica, Spanje en nog meer plaatsen zijn daarvoor opgegeven. De meeste waarschijnlijkheid heeft, denk ik, de meening dat Jeruzalem de plaats van bestemming is geweest.

De inhoud van den brief is blijkbaar gericht tegen het zoogenaamde Judaïsme, dat door een Duitschen schrijver genoemd wordt: ,,De verongelukte herstelling van het Hebreïsme" Aan de ware gemeenschap met God, waarin de vrome vaderen met hunnen godsdienst naar 's Heeren instellingen zich gelukkig gevoeld hadden, was het nageslacht van die dagen vreemd geworden. Een slaafsch en angstig vasthouden aan letteren en vormen had de plaats van vroegere geestdrift ingenomen, en voor de betere bedeeling, waarop de geloovigen van vroeger gehoopt hadden waren de oogen gesloten. Nergens vertoonde dit Judaïsme zich meer in zijne kracht dan ter plaatse waar de oude instellingen haar middelpunt hadden, dat is te Jeruzalem. En hoe groot ook de verandering moge zijn in denkwijze en leven, wanneer iemand door het geloof Christus ingeplant wordt, de geloovigen zijn kinderen huns tijds. Zij kunnen zich moeielijk losmaken van vooroordeelen en valsche begrippen, die hun als met den paplepel zijn ingegeven. Bij de Joden-Christenen in Palestina was dat ook zoo. En Paulus wist dat. Toen hij den laatsten keer Jeruzalem bezocht, Hand. 21, in eene vergadering kort na zijne aankomst aldaar met de ouderlingen gehouden, zeiden hem de broeders dat de duizenden der Joden, die geloofden, allen ijverden voor de onderhouding der wet. Zij bedoelden daarmede de ceremonieele wet des Ouden Verbonds, gelijk blijkt uit den raad dien zij aan den apostel gaven. In de Jeruzalemsche gemeente was reeds bekend geworden dat Paulus den Joden, die onder de heidenen woonden, leerde dat zij hunne kinderen niet zouden besnijden en dat hij hun alzoo van de wet van Mozes afvallig maakte. Zoo sterk was zelfs de neiging om met het geloof aan Christus en de omhelzing van den christelijken godsdienst, de Mozaïsche wetten te vereenigen, dat de broeders hem den raad gaven zich aan eene bijzondere heiliging te onderwerpen, opdat hij bij de gemeente niet in ongenade zou vallen. Sedert dien tijd was de toestand niet verbeterd. Velen stelden zich niet tevreden met voor zich zelven aan den ouden schaduwdienst te blijven hangen; maar op echt Joodsche manier ijverden zij daarvoor ook bij anderen. Zelfs de Christenen uit de heidenen werden niet ongemoeid gelaten. En van de Joden die in hun ongeloof en miskenning van Jezus als den Messias bleven

volharden gingen verschillende aanvallen op het geloof der Christenen uit. Eenerzijds zochten zij door beloften de geloovigen afvallig te maken en anderzijds door vervolging en berooving van hunne goederen het booze doel te bereiken. Door dit alles was het gevaar, waarin die Christenen verkeerden, zorgwekkend voor den apostel. Hen hiervoor te waarschuwen en hen te sterken in den strijd schijnt het eerste oogmerk te zijn dat aan het schrijven van den brief ten grondslag lag. Onder de leiding des Heiligen Geestes en met de kennis die Paulus had van den wettischen ijver zijner broederen naar het vleesch plaatst hij tegenover hunne bewering de waarheid, zooals zij in de geschriften en plechtigheden van het Oude Testament is geopenbaard en in dien tijd haar beslag had gekregen in de gemeente des Nieuwen Testaments. Een der voornaamste bezwaren tegen de nalating der vroegere instellingen was gelegen in haren Goddelijken oorsprong. Daarom, zoo meende men, kon niemand zich ooit daarvan ontslagen rekenen.

Paulus maakt hier tegen de opmerking dat de christelijke godsdienst niet minder van God zelf afkomstig was. Door Gods eigen Zoon ingesteld is zij volgens den brief de volmaking van wat de Heere in het Oude Testament door Mozes en de Profeten had bekend gemaakt en verordend. Op Mozes en het gezag waarmede hij bekleed was beriep men zich om daardoor het Apostolisch gezag te ondermijnen; maar de schrijver toont aan dat de eer en het gezag van Christus zoo veel grooter is als de bouwmeester de waardigheid van het gebouw te boven gaat. En wilde men zich beroepen op de waardigheid van het Aäronisch Priesterschap dan stelt Paulus daartegen het Priesterschap naar de ordening van Melchizedek dat veel voortreffelijker is. In de ordening der Oud Testamentische priesteren was eene bestendige opvolging noodig, deels omdat geene offerande van een uit die rij voldoende was om de schuld te verzoenen. Telkens waren er weder nieuwe offers noodig; maar Christus had met eene offerande volmaakt degenen die geheiligd worden.

Anderdeels was het vorige Priesterschap gebrekkig omdat zij die den dienst pleegden sterflijke menschen waren; maar deze Hoogepriester is in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand Gods. Met deze voorbereidende beschouwing hebben wij ons eenigszins den weg gebaand tot nadere verklaring van bijzondere gedeelten van den brief. Voor de tijdgenooten des schrijvers was dit schrijven zeer belangrijk. Moge verder blijken dat er ook voor ons een rijke zegen in ligt.

H. VAN HOOGEN.

Kerkgebouw der Gemeente Walnut St., Kalamazoo, Mich.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. APRIL 1904. No. IV.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Vijfendertig-jarig Bestaan van de Chr. Geref. gem. Walnut St., Kalamazoo, Mich.

De Christelijke Gereformeerde gemeente Walnut straat, Kalamazoo, Mich. is georganiseerd 11 April, 1869. De eerste incorporatie had plaats 16 April, 1870. Eene vernieuwde incorporatie geschiedde 13 Juni, 1881, en 29 Dec., 1891. De laatste incorporatie had plaats den 25en Sept., 1902, onder den naam van: „The Christian Ref. Church."

HAAR ONTSTAAN.

Ons weekblad *De Wachter* schreef in dien tijd, dat er te Kalamazoo een volk tot eene gem. is georganiseerd, dat bij gemis aan zuivere prediking, door bizondere waarheidsliefde is gedreven, om zich af te scheiden.* In dit getuigenis moet wel de naaste oorzaak gezocht worden dat genoemde gem. tot stand kwam. In die dagen was de strijd tusschen de Gereformeerden en Chr. Gereformeerden sterk. Ook hier was het niet onbekend, dat de zuivere leer, tucht en dienst in de Geref. Kerk op sommige punten niet gehandhaafd werd, gelijk dat o.m. door Chr. Geref. leeraren werd aangetoond in de Brochure, gedrukt bij C. Vorst 1869, waarin zij de grondfouten van de Geref. Kerk en den terugkeer tot het standpunt van en voor 1849 verdedigden. Maar de meestal eenvoudige menschen in Kalamazoo vroegen minder naar wortel en grondslag van de kerk, zij zochten gezonde zielespijze. Wat hen in Kalamazoo tot kerkformatie bracht, was volgens getuigenis der nog levenden, het gebrek aan zuivere prediking. Men vond niet, wat men zocht. De

* Zie *Stemmen* uit de Holl. Geref. Kerk, door Dss. De Bey en Zwemer.

oude waarheid, die men in Nederland hoorde verkondigen, werd min of meer gemist. Vandaar dat sommigen van de stichters hun attest, uit Ned. meegebracht, niet hadden afgegeven, en anderen met, of spoedig na het ontstaan der Gem. van de Geref. kerk overkwamen.

DE TOELEIDENDE OORZAAK.

De toeleidende oorzaak voor het ontstaan der Gem. ligt daarin, dat er leeraren uit de Chr. Ger. kerk kwamen prediken. De eerste die hier eene weekbeurt kwam vervullen, was Ds. J. v. d. Werp, daartoe uitgenoodigd door de gebroeders Bockulo. Dit voorbeeld werd later door anderen gevolgd, op wiens verzoek Ds. F. Hulst van Holland, Mich., in de week kwam prediken. Er waren vele toehoorders, en wel voldaan, werd door elf hoofden van huisgezinnen de besliste begeerte uitgesproken, om eene Gem. te worden. Dit verlangen werd op „de groote vergadering" (er was nog geene formeele Synode) gebracht, met dit gevolg, dat Ds. F. Hulst en Oud. Legerstee naar Kalamazoo werden afgevaardigd. Zij hadden de opdracht, om naar bevind van zaken te handelen.

DE ORGANISATIE.

Ds. F. Hulst predikte te Kalamazoo, 11 April 1869. Nadat de godsdienst geëindigd was, werd er overgegaan tot het organiseeren van eene Gem. Volgens aanteekeningen van de Brs. H. v. d. Velde en W. Hoek, en de lijst van het Adm. boek, werden 18 hoofden van huisgezinnen dadelijk lid. Hunne namen zijn als volgt: W. Brink, P. Trof, J. van Antwerpen, L. de Bruin, D. Plating, H. Kok, D. Kok, J. Meijer, M. Meijer, H. Zuidema, C. Tieleman, C. Hanenberg, G. Koole, J. Corstanje, P. B. van Appeldoorn, W. Langejan, J. Robijn, H. v. d. Velde. De drie laatstgenoemden zijn nog bij de kerk, de overigen zijn, op een paar na, allen overleden. Tot ouderlingen werden gekozen P. B. van Appeldoorn en J. Meijer, tot diakenen H. v. d. Velde en L. de Bruin, die staande de verg. in hun ambt werden bevestigd. De organisatie van de Gem. werd door de Classis Michigan erkend op hare verg. van 28 April 1869.

EEN OPENLIJK AANVAL.

In het werk: „Stemmen uit de Holl. Geref. Kerk," pag. 156 maakten Dss. de Bey en Zwemer, de pas ontstane Gem. te Kalamazoo er een verwijt van, dat P. B. van Appeldoorn antinomiaansch was in de leer, en niet onbesproken in den wandel, weshalve hij in de Geref. Gem. alhier onder kerkelijke behandeling lag. De waarheid daarvan kan niet ontkend worden. Ook waren de pogingen om hem van zijne dwalingen terug te brengen vruchteloos, vandaar dat hij nog in het jaar '69 door de Classis Michigan uit zijn ambt is ontzet.*

DE EERSTE UITBREIDING.

Volgens het lidmaten- en Adm. boek zijn er reeds in het eerste jaar van haar bestaan velen, hetzij als lid of als dooplid, tot de Gem. toegetreden. Anderen bleven getrouwe kerkgangers. Zelfs van godsdienstlooze menschen ontving de zwakke Gem. finantieelen steun.

DE VERGADERPLAATS.

De gemeente vergaderde eerst in eene gehuurde zaal, corner Water en Burdick Sts. Voor allerlei doeleinden gebruikt, moest die zaal soms Zondags morgens nog voor kerkgebruik worden gereed gemaakt. Dit noopte te meer om pogingen aan te wenden, ten einde een eigen kerkgebouw te verkrijgen. Op de gemeentevergadering van Nieuwjaar 1871 werd dan ook besloten eene kerk te bouwen. De inschrijving voor dat doel bedroeg slechts $45. Niettegenstaande deze geringe som, werd er eene commissie benoemd voor kerkbouw. Onder de kennelijke blijken der goddelijke leiding, werd het terrein gekocht, waar nu de kerk nog staat. En in Nov. 1870 had de zoogenaamde inwijding van het nieuwe kerkgebouw plaats, onder leiding van Ds. K. Van den Bosch.

DE EERSTE LEERAAR, DS. J. NOORDEWIER.

Na enkele malen teleurgesteld, werd Ds. J. Noordewier andermaal beroepen met gunstig gevolg. In het laatst van Aug. 1871 aanvaardde hij te Kalamazoo zijn herderlijken arbeid. De Gem. telde bij zijne komst 27 stemhebbende lidmaten, maar zij groeide

* Zie de classic. verg. van 30 Sept., 1869, art. 21.

aan. De eerste leeraar bleef kort, wij zouden zeggen, te kort. Na 16 maanden vertrok Ds. Noordewier naar Holland, niet wetende, dat hij later den neergelegden herderstaf weer zou opnemen.

DE TWEEDE LEERAAR, DS. E. V. D. VRIES.

Den 13 Sept. 1874 kreeg de Gem. tot haren leeraar, Cand. E. v. d. Vries, die in haar midden vijf jaren met zegen heeft gearbeid. De Gem. nam gestadig toe. Eene Chr. school, Sabbatsschool en jongelingsvereen. kwamen tot stand. Er was over 't geheel rust en vrede, maar helaas, het was eene rust voor den storm. Ds. v. d. Vries vertrok in 1879 naar Grand Haven.

TROEBELEN. C. DE BEST.

Nu volgde er een tijd van moeite. Op aanraden van vrienden kwam Ds. C. de Best in Kalamazoo, om de Gem. in de prediking te dienen. Hoe goed ook bedoeld, was de uitkomst toch ongunstig. Ds. de Best was door de Chr. Afgesch. Geref. kerk in Ned. als zendeling naar Suriname gezonden; teruggekomen werd hij op de Synode te Middelburg 1869 niet weer beroepbaar gesteld,* maar de Synode te Groningen 1872 stelde hem beroepbaar.† Daarop heeft hij een tijdlang in Tilburg gearbeid, en is toen door de Vlaamsche Gem. in Brussel (België) beroepen. Hij nam dat beroep aan en vertrok in Juli '76 derwaarts.|| Van de Belgische zendingskerk ging hij naar Amerika zonder voldoende attest. De Algemeene Vergadering gehouden te Chicago 11 Juni '79 gaf hem vrijheid in de vacante gemeenten te mogen prediken, zonder bediening van de sacramenten. Hij kwam hier al in Mei '79 en woonde in de pastorie. Met 24 tegen 23 stemmen wist hij door te drijven, hier te mogen prediken, zonder het oordeel van de Vergadering te Chicago af te wachten. Door niet gunstige berichten werd zijn crediet minder, de oppositie meerder. De éen was voor de ander tegen hem. De éen wilde hem behouden de ander niet.

VERDEELDHEID EN SCHEURING.

Er ontstond groote verdeeldheid. Een Comm. van classiswege

* Zie art. 71 van de Syn. te Middelburg.
† Zie art. 138 van de Syn. te Groningen.
|| Zie de 1e jaarg. van de Vrije Kerk p. 244.

kwam, en besloot, dat hij zou heengaan.* Ds. de Best hoorde niet. Den 22 Sept. 1879 deed hij wel zijn laatste preek in ons kerkgebouw, maar den volgenden Zondag predikte hij in eene zaal. Een twintigtal huisgezinnen gingen met hem mede, waarvan later enkele zijn teruggekeerd. Ds. de Best richtte een Vrije Evangelische Gem. op. Door zijn bedrijf verrees er een kerkgebouw, een block van het onze verwijderd. Deze Gem. werd later door de Geref. kerk opgenomen, en bestaat nog onder den naam, ,,Vierde Geref. Gem." Dutton Str. Met de Best liep het later geheel verkeerd, zoodat de kwade geruchten van vroeger bevestigd werden.

HERSTEL EN WEDEROPBOUW.

Ongeveer 40 huisgezinnen bleven bij de Gem. Deze waren finantieel niet sterk, en bezwaard met eene kerkelijke schuld van $2400, hadden ze alle moeite zich staande te houden. De overgeblevenen waren min of meer verward en moedeloos. Doch de Heere zorgde. Prof. G. E. Boer, Ds. de Vries e.a. hebben als Ezra's en Nehemia's veel gedaan, om weer eenheid in de gelederen te brengen en de slappe handen te sterken. God zorgde voor een leeraar.

DS. J. NOORDEWIER'S TWEEDE ,,TERM".

Met toestemming van de classis werd bij vrije stemming Ds. J. Noordewier voor de tweede maal beroepen, die deze roeping gretig opvolgde. Hij schreef l.l.: ,,'t zag er wat donker uit, de Gem. was verscheurd, maar ik weet goed, waarom ik in dien verwarden toestand de roeping aannam." Ds. Noordewier werd in Dec. 1879 door Prof. G. K. Hemkes bevestigd. Onder zijne bediening werd de Gem. vermeerderd en vaster gemaakt. Bij zijn heengaan was het kerkgebouw weer bezet, en de Gem. telde 100 huisgezinnen.

DERDE LEERAAR, DS. F. WILANDT.

In 1885 werd de Gem. weer vacant. Na drie vergeefsche pogingen werd Ds. F. Wilandt beroepen, die in Dec. 1885 door Prof. Hemkes tot zijn dienstwerk werd ingeleid. Onder zijne bediening nam het ledental sterk toe, zoowel door emigratie als anderzins. In 1886 werd eene galerij gebouwd en in 1887 de kerk vergroot

* Zie de notulen van 3 Nov., '91—18 Mei, '92.

Toen kreeg het kerkgebouw den vorm en de grootte, die het nog heeft, terwijl de pastorie naar eene andere plaats werd overgebracht. Maar hoe sterker uitbreiding, hoe sterker ook het element werd, dat zwak en onvast was in de zuivere opvatting van de waarheid, Dit maakte het eenigszins moeilijk, om onder de schare de eenigheid des geloofs en den band des vredes te bewaren.

VIERDE LEERAAR, DS. J. POST.

In Jan. 1890 vertrok Ds. Wilandt naar Niekerk. Zijn opvolger, Ds. J. Post werd den 17 Aug. 1890 door Ds. P. Ekster bevestigd. Hij heeft de gemeente vijf jaren met zegen gediend. De kerk werd weer te klein. Dit gaf aanleiding dat er weldra eene nieuwe gemeente in het noordelijk deel der stad ontstond. Eerst werd daar grond gekocht, en een gebouw gezet voor catechisatie, dag- en sabbatsschool* en den 6 Juni 1893 werd de gemeente aan North West str. georganiseerd.† De organisatie van de gemeente N. W. str. geschiedde met wederzijds goedvinden. Doch iets anders is het met de gemeente So. Burdick str., die al eerder door de classis Gr. Rapids als gemeente onzer kerk was opgenomen. Ds. K. Kreulen kwam circa 1889 in Kalamazoo, en vormde hier eene zich noemende ,,doleerende'' gemeente, vrij en los van elk kerkverband. Op de classic. verg. van 1, 2 Nov. '92 werd eerst Ds. Kreulen, en daarna zijne gemeente met éen stem meerderheid in den schoot onzer kerk opgenomen. De wijze van opname dier gemeente gelegen in het midden van onzen kerkelijken kring noopte ons m.a. tot protesteeren. Het bestaan van twee gemeenten zoo dicht bij elkander veroorzaakte zorg en onaangenaamheid. Het bleek, dat de opbouw van de éene de afbreuk van de andere was, terwijl de tucht er onder leed. De opgenomen gemeente door de classis ontzien of gespaard, maakte onzerzijds den band aan de classis niet sterker. En de slotsom van deze zaak is geweest, dat sommigen vroeger of later zijn teruggekeerd, terwijl So. Burdick St.'s gem. in 1902, bijna dadelijk na den dood van haren leeraar, Ds. Langereis, zich van onze kerk heeft losgemaakt.

* Zie de notulen van 7 Juni en 18 Juli, '93.

† Zie de classic. notulen van 12 Aug., '79.

Den 15 April 1894 herdacht de gemeente haar 25-jarig bestaan. Ds. J. Post sprak bij die gelegenheid over 1 Sam. 7:12. Wel mocht hij de schare toeroepen: ,,Eben-Haezer," want de Heere had tot zoover geholpen, soms bizonder geholpen.

VIJFDE LEERAAR DS. E. BROENE.

Ds. Post vertrok in Juli, '95, naar Lamont, en in October van datzelfde jaar nam Ds. E. Broene zijne plaats in, en heeft circa 5 jaren met veel zorg en toewijding gearbeid. Door het bestaan van twee zustergemeenten en de vermindering van emigratie was er vanzelf niet zulk eene sterke uitbreiding meer te wachten. Tijdens Ds. Broene werd er eene meisjes vereen. opgericht, een orgel in de kerk gebracht, en eene commissie tot aflossing van de schuld aangesteld. Deze comm. bestaat nog en werkt met gunstig gevolg. Door het aankoopen van grond, door het bouwen of verbouwen van kerk en scholen, was de finantiëele schuld in 1898 nog $3,100, en nu is zij zoover gedaald, dat wij onder den zegen des Heeren, en met bizondere krachtsinspanning, dit jaar de laatste schuld hopen af te doen. Het meest belangrijke feit tijdens Ds. E. Broene is wel de opheffing van het ,,doopledenstelsel." De kerkeraad had al lang gevoeld, dat met het ,,doopledenstelsel" de orde en tucht en de heiligheid van het Sacrament des Doops moeilijk was te handhaven, derhalve werd er 6 Dec., 1899, besloten, om met April van het volgende jaar het Synodaal besluit in toepassing te brengen, om n.l. geen kinderen van gedoopte lidmaten, zonder gedane belijdenis, meer te doopen. Dit veroorzaakte in 't eerst veel opschudding en tegenstand. Sommigen zijn met dat besluit nog niet geheel verzoend, doch het meerendeel is nu overtuigd, dat Doop en Avondmaal gelijke waarde en heiligheid bezitten, zoodat tot het gebruikmaken van beide gelijke subjectieve genade wordt vereischt, n.l.: geloof des harten.

DE ZESDE LEERAAR DS. J. ROBBERT.

Nadat Ds. E. Broene in Dec., 1900, naar Kellogsville was vertrokken, werd Ds. J. Robbert van Roseland beroepen, en den 15en Juni, 1901, door Ds. Langereis bevestigd, aanvaardde hij zijn werk in Kalamazoo met de woorden: ,,die met tranen zaaien, zullen met gejuich maaien." Hoe eigenaardig, want dit Schriftwoord zonder

bepaalde bedoelingen gekozen ziet hij in zijn werkkring bevestigd. Hij mag duidelijk zien, dat hij in menig opzicht de vruchten van den arbeid en strijd zijner voorgangers oogst. Hij ondervindt, dat het maaien aangenamer is dan het zaaien. Gods Geest, die Kalamazoo's oudste gem. nu 35 jaren heeft geleid en behoed, laat zich tot heden toe niet onbetuigd. En als wij op dat tijdperk terugzien, dan zijn het wel de goedertierenheden des Heeren, dat wij niet vernield zijn. Zeker, die 35 jaren behelzen veel zoets en goeds, maar ook veel dat niet was naar de reinheid van Gods heiligdom.

VERKEERDE PRAKTIJKEN.

De gem. werd soms met verkeerde invloeden van binnen zoowel als van buiten bedreigd. Wie de kerkelijke boeken opslaat, ziet, dat er van de gem. zijn afgedaan of weggegaan, die later in allerlei dwalingen en verkeerdheden zijn vervallen. Zij waren uit ons niet, want indien zij uit ons geweest waren, zoo zouden ze met ons gebleven zijn. Bovendien waren er (gelijk bijna in elke gem.) soms van die langdurige en ingrijpende broedertwisten. Maar Gode zij dank, dat zij vroeger of later meestal gunstig zijn beëindigd.

DE CHR. SCHOOL.

Het Chr. onderwijs in den tijd van Ds. E. Van der Vries begonnen is in stand gebleven tot nu toe. De eerste onderwijzer was Ds. T. Bosch. De tweede Ds. J. B. Hoekstra. De school was en is nog eene gemeenteschool. Op de verg. van 21 April 1902 werd een nieuw reglement aangenomen. Van toen af zijn er twee onderwijzers werkzaam. De tegenwoordige onderwijzers zijn: Mr. P. Monnigh voor het Hollandsch, en Miss Dina Oosterhof voor het Engelsch.

SABBATSCHOOL EN VEREENIGINGEN.

Sabbatschool, jongelings- en jongedochtersvereeniging hebben elk hun afzonderlijk reglement, waarin het recht en de macht van den kerkeraad is gewaarborgd. Deze alle bevinden zich in een bloeienden toestand. Gelijk altijd, zoo is er ook thans nog eene schare van jonge menschen, die met hart en ziel schijnt gehecht te zijn aan kerk en waarheid, Met de vrouwenvereeniging werken zij als om strijd in het belang van de zaak des Heeren.

EEN GEZEGEND SLOT.

Als wij op die 35 jaren nogmaals terug blikken, dan zien wij, dat vele trouwe vrienden zijn gegaan in den weg der gansche aarde. Hunne gedachtenis is nog onder ons ten zegen. Zij zijn heengegaan, maar de Heere bleef. Ja, wat een zegen, dat de Heere nu 35 jaren zijne gemeente heeft staande gehouden. Dat is niet om onzentwil, zelfs niet om onzen ijver in het werk des Heeren. Bij ons is schuld en zonde, bij ons beschaamdheid des aangezichts. Wij waren geringer, dan al zijne weldaden ons betoond. Zijn naam dan ook alleen de eere! Voorgangers en leden, jongen en ouden, looft den naam des Heeren! Psalm zingt Hem, die in het midden der gouden kandelaren wandelt, en de zeven sterren in zijne rechterhand houdt. Uit Hem en door Hem en tot Hem zijn alle dingen, Hem zij de heerlijkheid in deze en in al zijne gemeenten door Jezus Christus.

J. ROBBERT.

N. B. Dank aan de Brs. leeraren die hier gediend hebben, en Dss. T. v. d. Ark en H. Beets voor hunne officieele gegevens. Ten dienste van latere kerkeraadsleden zij hier bericht, dat de officieele stukken bij het opmaken van deze kroniek gebruikt, letterlijk zijn afgeschreven in het notulenboek IV dl.

DE Heere is met zijne oordeelen in onzen lande. Nu reeds eenigen tijd. Wat al ongelukken van allerlei aard gedurende het jaar 1903! Duizenden kwamen in spoorweg- en mijnrampen of branden om. Millioenen aan geld werd hierbij verloren. Velen gevoelen in lichaam en ziel nog de naweeën van de droevige dingen welke gebeurd zijn.

En wat zal het nu zijn? Zeker niet beter. Wie vreest niet, dat 1904 zijn voorganger nog overtreffen zal als hij denkt aan den brand van het Iroquois theater te Chicago, waarbij honderden werden gedood door het vuur, den rook en de zelfzucht van hunne medemenschen?

Die brand was het begin van rampen. Tot de honderden, die te Chicago het leven verloren zijn alreede honderden toegevoegd,die op buitengewone wijze den dood vonden.

En dan die brand in de stad Baltimore! Hier werden, dank zij Gods goedheid, geene levens afgesneden. Maar die brand was toch een ramp. Meer dan zevenhonderd gebouwen werden door het vuur verteerd. Sommige daarvan waren nog wel ,,fire proof''. Enkelen telden veertien verdiepingen. In weinige uren was er aan waarde meer dan twee honderd millioen dollars door het onverzadigbare, niets ontziende, vuur verslonden.

Onze geneesheeren betuigen ons, dat er in geen jaren zooveel krankheid in dit land geweest is als deze laatste maanden. En de lijkbezorgers hebben in jaren zooveel werk niet gehad met de verzorging der dooden. Overal hoort men rouwklagen, op alle straten ontmoet men lijkstaties. Nieuwe kerkhoven moeten aangelegd.

Ja waarlijk, de Heere is met zijne oordeelen in den lande. Mocht het Amerikaansch volk zich vernederen onder de krachtige hand Gods in den weg der bekeering op zoo menig gebied van ons volksleven. ,,Ga henen mijn volk! ga in uwe binnenste kamers en sluit uwe deuren na u toe: verberg u als een kleinen oogenblik, totdat de gramschap overga.''

***

WAT dunkt u van den oorlog thans in het Oosten gevoerd tusschen Japan en Rusland? Die met aandacht dit laatste paar jaren zijn nieuwsblad heeft gelezen en ietwat met de aardrijkskundige aangelegenheden van het oorlogsterrein op de hoogte is en daarbij rekent met het godsdiesntig streven van Rusland, zal wis zeggen: ,,Die oorlog kwam niet onverwacht. Hij was reeds lang te voorzien!''

Peter de Groote vermaakte bij testamentaire beschikking aan zijne opvolgers de taak geheel de wereld aan Ruslands heerschappij te onderwerpen. En dat legaat heeft Ruslands vorstenhuis aanvaard. In verband met de taak om den christelijken godsdienst zuiver te bewaren en straks, als de algemeene afval en verbastering gekomen is, allen volken den waren godsdienst terug te geven. Dat

is: het Christendom zoo het in de Grieksche kerk wordt gevonden.

Rusland heeft reeds jaren gepoogd zeehavens te verkrijgen, welke niet altijd, of een groot deel van den tijd, van wege het ijs onbruikbaar waren. Gaarne had hij na den Turks-Russischen oorlog Constantinopel in beslag genomen. Maar daar staken de Europeesche mogendheden een stikje voor. Eindelijk is het den Rus gelukt in Manchuria het gezag zoowat geheel in handen te krijgen. Een spoorweg is door dat deel van Azië gelegd, welke te Port Arthur, aan de Gele zee, ten westen van Korea, en te Vladivostok, ten oosten en noorden van Korea, zijne voornaamste eindstation heeft. Dit alles en veel meer onder voorwendsel, dat de bezetting van Manchuria slechts voor een tijd zou wezen. Rusland heeft hierin bedriegelijk gehandeld. Hij staat voor de rechtbank der volken veroordeeld als een roover, die onder leugenachtige betuigingen voortgaat met zijn goddeloos werk.

Nu moet men weten, dat Rusland reeds Korea binnentrok en dat Korea vlak tegenover Japan, het eiland keizerrijk ligt. Op één punt zelfs zoo nabij dat slechts honderd mijlen waters deze twee scheiden. De Japanneezen zeggen: „Korea ligt daar als een pijl gericht op ons hart." Kan Japan nu stil zitten waar het Rusland kennelijk te doen is om Korea in bezit te nemen; Korea, dat eigenlijk Japan toebehoort, maar hem door de Europeesche mogendheden onthouden werd? Wat wordt er van Japan als Rusland in Korea den boventoon krijgt? Wat anders dan een wingewest of een provincie van Rusland? Japan moest den strijd wel aanbinden. Het is voor hem een vraag van leven of dood, als natie.

Wat zal de uitkomst zijn? Dat is alleen bij God bekend. Er wordt stellig verzekerd, dat de oorlog, zonder ongedachte gebeurtenissen, binnen twee jaar niet eindigen zal. Dit is zeker, zoo het ons voorkomt, dat de christen-natiën er mede in betrokken zullen worden. God zal haar het lijdelijk toezien van de laatste jaren onmogelijk maken.

***

HET volgende is een afschrift van een kennisgeving, gehecht aan de deur eener kerk te Whitechurch, Londen:

Vermist, verleden Zondag, eenige huisgezinnen, uit de kerk.

Gestolen, verscheidene uren van den Dag des Heeren, door een groot aantal menschen, van onderscheidenen leeftijd, in hun Zondagsgewaad.

Verdwaald, een tiental lammeren, denkelijk gegaan in de richting van „Geene Zondagschool".

Verlegd, eene hoeveelheid zilveren en koperen munten op de toonbank van een publiek huis, terwijl de eigenaar in een toestand van groote opgewondenheid verkeerde.

Ontbrekend, verscheidene jongelieden. Men heeft ze laatst twee aan twee de Sabbat Schenders Laan, welke naar de stad Geen Goed leidt, zien opgaan.

Verloren, een jongeling, zorgvuldig opgevoed, nog niet lang van onder het ouderlijke dak, die voor een tijd veel goeds van zich deed verwachten. Wordt verondersteld, dat hij met een of twee oudere kameraden gegaan is naar de stad Doorbrenger, aan de Draf Laan.

Een ieder, die medewerkt om het bovengenoemde terug te brengen zal zijn loon geenszins verliezen.—*Exchange*.

***

Ds. W. P. Hines, leeraar van de Park View Baptistische gemeente te Portsmouth, verloor op eene reis met den Norfolk en Western spoorweg zijn valies. En daarmede 202 predikatiën, welke ZEw. met alle voorzichtigheid daar in geborgen had. Daar het valies als baggage door de spoorwegbeambten was aangenomen, beschouwde de dominé de maatschappij als de verantwoordelijke partij, en eischte eene schadevergoeding van $1,000. Deze bescheidene som kwam de maatschappij te hoog voor. Ze kwamen met elkaar tot het besluit de zaak door een „board of arbitration" te laten beslissen. De maatschappij stelde voor dat deze board zou bestaan uit drie dominés van hetzelfde kerkgenootschap als waartoe Ds. Hines behoorde. Deze kon daar geen bezwaar tegen inbrengen. Het scheidsgerecht was negen uren met het geval bezig en kende toen aan Ds. Hines de som van $250 toe.

Dit komt ons wel wat min voor. $250 voor 202 preeken? Vooral als ze nieuw waren. Preeken die voor het eerst zouden ge-

bruikt. Mogelijk waren het oude, zeg van 1889 of 1890, uit het vat, dat reeds een en andermaal was omgekeerd. Dan kon het nog.

J. W. BRINK.

Voor Jongelieden Vereenigingen bij het onderzoek der Heilige Schrift.

DE BRIEF AAN DE HEBREEN.

II.

Het eerste gedeelte van dezen brief is leerstellig. Tot aan vers 10 van Hoofdstuk 10 wordt de voortreffelijkheid van de tegenwoordige verbondsbedeeling boven die van het Oude Testament in het licht gesteld. Wel was ook de godsdienst van vroeger vrucht van Goddelijke openbaring, maar de wijze waarop de Christelijke instellingen zijn tot stand gekomen is veel verhevener. Zoo vol was de schrijver van de gedachte aan deze grootheid en heerlijkheid dat hij die terstond uitspreekt. Zonder eenige inleiding en zelfs zonder groete grijpt hij zijne lezers en hoorders aan, met woorden, die als een vlietende stroom, er op ingericht zijn om alle vooroordeel weg te spoelen. „God voortijds veelmaal en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende door de profeten heeft in deze laatste dagen tot ons gesproken door den Zoon.'' Zoo luidt de eerste zin. Er is iets dichterlijks in die woorden. De uitdrukking is verheven. De vorm, waarin hij spreekt beantwoordt aan den inhoud. Dat volgt van zelf, zonder zoeken, wanneer een schrijver vervuld is met het onderwerp dat hij behandelt. God heeft gesproken in vorige tijden, en dat niet slechts door de stem der natuur en door de leiding der geschiedenis. Die spraak der schepselen hebben ook de Heidenen kunnen hooren volgens Ps. 19:4 en Rom. 1. Op een ander spreken doelt de schrijver als hij zegt dat God tot de vaderen gesproken heeft. De godsdienst van Israëls voorgeslacht was door die spraak in het leven geroepen. Op den inhoud van dat spreken waren al die plechtigheden gegrond, door de Christenen uit de Joden zoozeer gewaardeerd. Zij zijn dus niet te beschuldigen dat zij die hoogachten. De schrijver doet dat ook. Hij wil in dit op-

zicht voor hen niet onderdoen. Maar er is een ander spreken dat wel het vorige niet vernietigt, maar toch overtreft. Spreken is geen tegenspreken. God kan zichzelf niet tegenspreken. Het is eene aanvulling en te gelijk voltooiing van het vroeger spreken. Geen nieuwe openbaring is meer te verwachten. Het zijn de laatste dagen, waarin de wereld hare voleinding tegemoet gaat. Van de vroegere openbaring heet het: ,,God sprak vele malen. ,,Welk een nederbuiging van den Schepper tot het schepsel. Hij wilde spreken omdat Hij met menschen in gemeenschap wilde treden die door hunnen afval van Hem die gemeenschap verbroken hadden. Hij sprak werkelijk bij het verloren Paradijs en tot de ontkomenen aan den Zondvloed. Hij sprak tot de stamhoofden van Israël, en tot Mozes den leidsman uit Egypte. En niet slechts sprak Hij op verschillende tijden en tot verschillende personen; maar ook met dezelfde personen trad Hij niet zelden meermalen in gesprek. En Hij deed dit op velerlei wijze naar de behoefte en de vatbaarheid van hen die het gold. Droomen en gezichten, woorden en daden, teekenen en voorbeelden gebruikte Hij om den glans zijner heerlijkheid door zekere lichtstralen te doen schijnen, tot dat Hij zou gekomen zijn, die zeggen kon: ,,Ik ben het licht der wereld." De dagen van verschillende openbaringen liepen daarmede ten einde. De laatste, de voltooide openbaring tot heil van zondaren is niet door de profeten, maar door den Zoon gegeven. Deze laatste was de kroon op heel de openbaring. De profeten die voor Hem geweest waren spraken door zijnen Geest, 2 Petri 1:25. Hij sprak als de van ouds beloofde Profeet wat Hij zelf van zijnen Vader gehoord had. Hij was *de* Zoon. Den naam zijns Vaders te noemen was niet noodig. De lezers van den brief wisten wel wie hier bedoeld werd. En uit alles wat later van Hem gezegd wordt zal dat nog meer duidelijk worden. Tot ons heeft Hij gesproken. Tot de nakomelingen van Abraham, Izak en Jacob? Zeker worden ook die bedoeld, ofschoon vele van hen Hem niet hebben verstaan; maar Hij is dan toch door sommigen verstaan. Zondaren uit Joden en Heidenen weten *dat* en *wat* Hij gesproken heeft. Met inbegrip van zichzelven, zegt daarom de

schrijver tot de Hebreeuwsche Christenen, ook tot ons: ,,God heeft gesproken door door zijn Zoon.'' En nu is het niet weder vele malen en op velerlei wijze. Het spreken door den Zoon is maar één. Zijne verschijning is één spreken. Het vormt met zijn woorden één geheel. Wie Hem gezien heeft, heeft den Vader gezien. Zijn komen, zoo wel als zijn woord, heeft de gemeente in een anderen toestand gebracht. En niet enkel door zijnen Geest, zooals Hij dat deed voor zijn menschwording, sprak Hij. Met eene menschelijke stem sprak Hij tot menschen. In menschelijk vleesch openbaarde Hij zich. En zijne openbaring was de openbaring Gods. Van dien Zoon spreekt hij verder om de heerlijkheid zijner Godheid te doen uitkomen. Dat Jezus mensch was stond vast. De wijze en het doel zijner menschwording zal vervolgens besproken worden. Zijne verhevenheid boven elk Hoogepriester uit de menschen genomen, zal eerst dan verstaan worden, wanneer zijne Godheid in erkentenis wordt gehouden. In de beide verzen die volgen vindt men eene van die redeneeringen, die, vergeleken met Coll. 1:15 en verv., sterk pleiten voor den Paulinischen oorsprong van den brief. Er is in die twee verzen eene opklimming te bespeuren in den gedachtengang. Eerst komt de Zoon voor als voorwerp der Goddelijke werking. ,,Welke Hij gesteld heeft tot een erfgenaam van alles.'' Daarna wordt van Hem gesproken als Uitvoerder van het Goddelijk plan. ,,Door Welken Hij ook de wereld gemaakt heeft'' en eindelijk als Zelfwerkend in het reinigen van zondaren en plaats nemen aan de rechterhand der Majesteit in de hemelen. De Zoon is erfgenaam zegt de schrijver, erfgenaam van alles. Van de geloovigen wordt ook gezegd dat zij erfgenamen zijn, Rom. 1:17. Dit strijdt echter niet met de verklaring dat Christus erfgenaam is van alles. Zij zijn ook kinderen, maar om zijnentwil. De leiding door den Geest Gods is de oorzaak en het bewijs van hun kindschap. Zij zijn niet erfgenamen zonder Hem of naast Hem; maar met Hem en door Hem. De Zoon, die erfgenaam is van alles, is het Hoofd en de vertegenwoordiger der gemeente en ook in die betrekking erfgenaam.

Aan dit getuigenis dat God Hem tot erfgenaam gesteld heeft,

wordt nog een ander vast gemaakt en wel dit: „Door welken Hij ook de wereld gemaakt heeft." Het woordelijk verband wordt spoedig opgemerkt omdat die beide door het woordje „ook" aan elkander zijn verbonden; maar een aandachtig lezer wenscht ook het zakelijk verband te weten. Men veronderstelt toch dat aan het woordelijk een zakelijk verband ten grondslag moet liggen. En dat is niet ver te zoeken. Met het Zoonschap is dit maken der wereld althans in eene schoone overeenstemming. Voor dat die wereld er was bestond er niets dat gemaakt was. Alleen de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, de drieëenige God bestond voor de tijden der eeuwen. Wat stemt nu beter overeen met de wijze van bestaan der drie Personen dan dat het plan aan den Vader wordt toegekend waarnaar alles tot stand kwam; dit plan ter uitvoering aan den Zoon werd gegeven en deze weder den Heiligen Geest zond om aan alles beweging en leven mede te deelen? Zoo is er gelijkheid tusschen Gods werk in de natuur en in de genade. Immers leert ons ook de Heilige Schrift het plan der verlossing aan den Vader toe te kennen. Hij heeft ons volgens Efeze 1:4 uitverkoren in Christus voor de grondlegging der wereld. Ook dat liefdeplan des Vaders is uitgewerkt door den Zoon en het is weder de Geest des Zoons, die uitgezonden wordt in de harten van zijne verlosten, waardoor zij roepen Abba, Vader! De schepping der wereld en het Zoonschap behooren dus bij elkander. Zeer duidelijk blijkt dit vooral uit het begin van het evangelie van Johannes. En evenals het Zoon zijn en de schepping aan elkander verbonden zijn, zoo ook de schepping en het erven van alle dingen. In het Gods-plan is alles aangelegd op het einddoel. Door Hem die de wereld bezitten zou deed Hij haar maken, en verlossen tevens. Vers twee en drie staan dan ook met elkander in onafscheidelijk verband. Zij die het Bijbelsch begrip van schepping miskennen, en in plaats daarvan eene ontwikkeling stellen, uit de kracht der natuur, rukken schepping en verlossing dus uit hun verband. In den regel willen dezulken ook van verlossing door verzoening niets weten; maar al wilden zij deze ook behouden dan berooven zij onzen Zaligmaker toch van de eer die Hem als Maker van alles toekomt. Men scheidt

zoo doende, wat God heeft tezamen gevoegd, neemt eene van de gronden waarop zijn eigendomsrecht gebouwd is weg, en daarmede worden ook de medeërfgenamen in hunne hoop op het bezit van hemel en aarde in de toekomst aangetast. Wie niet gelooft kan de heerlijkheid Gods niet zien. Hij ziet haar ook hier niet.

Tot zoo ver vers 2. Het volgende vers is zoo rijk aan denkbeelden en de opvatting daarvan zoo uiteenloopend, dat wij beter doen met dit voor een volgend artikel te sparen. Waarschijnlijk denken de jeugdige lezers voor wie het in de eerste plaats bestemd is: „Als wij op die manier den brief zullen doorgaan dan kunnen jonge menschen in den tijd die er over verloopt wel oud worden.'' En ik zou er bij voegen: „Dan mag de schrijver wel tot honderd jaren leven als hij het werk voltooien zal.'' Het is echter mijn plan niet van vers tot vers dit Bijbelboek te ontleden en te verklaren. Slechts die gedeelten waarvan het wel verstaan van het geheel het meest afhankelijk is, zal ik trachten te verduidelijken en bij alles in het oog houden dat het doel van deze rubriek is, jongelieden te hulp te komen bij het onderzoek der Heilige Schrift. Aan het einde van elk artikel zullen eenige vragen geplaatst worden, opdat zij die lust tot studie hebben zich een weg zien aangewezen, om zichzelven en anderen te dienen met de resultaten van hun onderzoek. En indien het somtijds noodig mocht zijn dan wil ik gaarne opheldering geven zooveel mogelijk indien dat gevraagd wordt. Zie hier enkele vragen om te beginnen: Is er onderscheid in het gezag tusschen het woord dat God Zelf tot de profeten sprak en wat wij nu hebben in de Heilige Schrift? Moet de geest die in de Kerk leeft de toetssteen zijn der Heilige Schrift, of is het omgekeerde waar? Wat was het eigenaardige van het Profetisme en welke beteekenis heeft het voor onzen tijd? Waren er onder de Nieuw-Testamentische bedeeling geene profeten? Zoo ja, wat was het verschil tusschen hen en die waarvan Hebr. 1:1 gesproken wordt?

H. VAN HOOGEN.

De Christelijke School en de Christelijke Zedenleer.

(*Referaat, gehouden op de Verg. voor Chr. Onderwijs te Muskegon, Sept. 1903, door Ds. J. B. Hoekstra.*)

,,Er bestaat een zedelijke wereldorde. En in onze schatting staat zij zeer hoog. Tot hetgeen ons omringt, inzonderheid tot de menschenwereld, in eene zedelijke verhouding te staan, komt met de zedelijke waarde des menschen het meest overeen. In het verkeer met anderen, bijzonder wanneer wij op anderen invloed uitoefenen, geldt dit van het hoogste, dat wij ons tot hunne zedelijke natuur richten. Ik beroep mij op de ervaring van allen, die geroepen zijn tot het geven van onderwijs. Wat is hunne schoonste taak, hun begeerlijkste loon? Kennis en bekwaamheid mede te deelen is noodig en goed, maar niet het hoogste. Kennis kan worden vergeten, bekwaamheid worden verleerd, maar de zedelijke werking, welke het onderwijs gehad heeft, de winst, dien de leerling voor de ontwikkeling van zijn zedelijk karakter verkregen heeft, ziedaar een hooger, een blijvend bezit. In den leerling den mensch te treffen en te boeien, blijft de hoogste taak van den leeraar. En zoo het ons gelukt, in een knaap, in een jongeling, de vonk des zedelijken levens aan te blazen, aan te wakkeren, verschaft ons dit eene vreugde, waarbij in dezen beroepskring geen andere haalt; eene vreugde, die de onvergankelijke bekoorlijkheid van het leeraarsambt zal uitmaken, zoolang er leeraren zijn, die zedelijke geestdrift kennen, en leerlingen, die zedelijke ontvankelijkheid bezitten. De zedelijke invloed is de hoogste.''

Zoo schrijft een Duitsch geleerde, van Lutherschen stempel, in een zijner werken. Zonder nu critiek op deze aanhaling te maken, meenden we ze als inleiding te mogen gebruiken voor het onderwerp, ons heden ter behandeling opgegeven, n.l.:

DE CHRISTELIJKE SCHOOL EN DE CHRISTELIJKE ZEDELEER,

en doet ons deze inleiding al dadelijk het gewicht en de beteekenis van ons onderwerp kennen. Het is waarlijk niet van ondergeschikt belang, maar van gewichtige beteekenis na te gaan welken invloed

de Christelijke Zedeleer door de Christelijke School moet uitoefenen. Om hierover nu iets mede te deelen—iets, want naar eisch dit onderwerp te behandelen durven we niet belooven--willen we: Eerst een weinig bij de Christelijke Zedenleer in het algemeen stilstaan; dan nagaan of deze ook voor onze kinderen beteekenis heeft, en eindelijk overwegen of de Christelijke School hier iets mede te maken heeft.

I. Wat hebben we door zedeleer te verstaan?

Het woord zede beteekent een tot gewoonte geworden handeling. Wij spreken van de zeden van een volk, en verstaan er door de gewoonten, gebruiken en handelingen in het leven van zoo'n volk, die standvastig geworden zijn, een bestendig gebruik erlangden. Is nu, bloot op den klank van het woord afgaande, zedenleer de mededeeling van zulke gewoonten van een volk, misschien met de bijvoeging hoe men zich die eigen moet maken, zich daaromtrent behoort te gedragen? Dat is gewis de bedoeling niet waarom heden dat onderwerp ter sprake zou komen.

Zedenleer is datgene wat op het zedelijk leven betrekking heeft. En zedelijk is wat in 's menschen handeling als goed of kwaad aangemerkt moet worden. Hiervoor ligt evenwel iets ten grondslag. Er moet een regel wezen waarnaar het zedelijke beoordeeld wordt. Is er zulk een vastgestelde regel, dan is zedelijk goed wat daarmede overeenkomt, en zedelijk kwaad wat daarvan afwijkt. Niet alles wat zedelijk goed genoemd wordt is het daarom nog. Niet iemands eigen oordeel beslist in dezen, maar de vastgestelde zedelijke regel beslist.

Ook is het zedelijk leven geen onverschillig iets, waarop de aandacht niet behoeft gevestigd, waaromtrent we niet bekommerd behoeven te wezen. Geluk of ongeluk staat er meê in verband. Zedelijk goed leidt tot geluk; zedelijk kwaad maakt ongelukkig.

En daarom zijn vragen als de volgende van het grootste gewicht: Wat is het zedelijk goede? Waaruit kennen we het? Hoe ontstaat het in ons? Hoe moet het beoefend worden?

Niet door allen worden deze vragen op dezelfde wijze beantwoord. Wat een verschil in de zedeleer der Heidenen en der Chris-

tenen. En onder de christenen is er onderscheid in de zedeleer zooals Rome die geeft, en zooals de Protestanten ze voorstellen. En onder de Protestanten verschillen weer Lutherschen en Gereformeerden in deze zaak. Het woord Christelijke zedeleer wordt door al de partijen in de Christenheid gebruikt. Rome noemt hare zedeleer Christelijk; en de Luthersche, Methodist en Remonstrant evenzoo.

Nu bedoelen we zeker ook weer geen zedeleer volgens Roomsche, Remonstrantsche of andere opvatting; maar zooals de Gereformeerde die verstaat en opvat. Dus de Christelijke Zedenleer volgens Gereformeerde opvatting.

Geloofsleer en Zedenleer, Dogmatiek en Ethiek, zijn zoo nauw aan elkander verbonden. De eerste deelt ons mede wat God voor, aan en in den mensch doet; de andere stelt ons voor, hoe de door Gods genade vernieuwde mensch, nu voor God leeft en Hem dient. Hier kan geen scheiding gemaakt worden. De leer der H. Schrift is op het leven gericht. Gods Woord is geen filosophisch handboek. Het houdt zich niet met afgetrokken redeneeringen bezig. Het is voor het leven gegeven. Het leert ons wie God is, en wie wij zijn tegenover Hem, en behooren te wezen; en dat wij dien hoogen, heiligen God moeten dienen, vreezen en liefhebben. Wij moeten dus de leer hebben, om tot de rechte zedeleer te komen. We kunnen deze onderscheiden, maar niet van elkander afscheiden.

Toch is en wordt dit gedaan. De zedeleer wordt losgemaakt van de geloofsleer. Daarmede wordt het zwaartepunt van het zedelijk leven in den mensch gelegd. Op het goed- en welleven valt de nadruk. Zedenleer wordt deugdsbetrachting en plichtsvervulling zonder meer. Er komt eene opleiding tot braafheid en deugd. Men wil goede menschen vormen; en wij moeten goede menschen worden. Het beginsel van het goede, naar men leert in den mensch aanwezig, moet in hem ontwikkeld en aangekweekt. Hij moet het kwade laten, en het goede doen. Kinderen moeten brave, deugdzame menschen worden. Er ligt immers een goed beginsel in. Dat moet gevormd. Deze zedeleer wil den mensch goed maken door eigen deugd, en in eigen kracht; wil hem Gode welbehagelijk ma-

ken door eigen werken. Het zedelijk leven wordt een beschaafd, fatsoenlijk, uitwendig godsdienstig leven.

Wij gelooven, dat het zedelijk leven in den mensch is verdorven. De zonde trad in. Adams wil was zuiver en goed. Hij wilde wat God wilde. Maar dat is door den val anders geworden. De mensch kan noch wil het goede zooals God het vraagt. Er is zedelijk besef overgebleven bij den mensch. Besef van goed en kwaad is nog bij hem. De mensch heeft niet opgehouden mensch te zijn. Hij noemt het eene goed en het andere kwaad. Maar het zedelijk goede te betrachten, zooals God het eischt, doet hij niet en kan hij niet. Het ware, rechte zedelijk leven is leven voor God, tot zijn eer. De mensch mag zichzelf niet ten doel stellen. God moet het doel van zijn leven zijn. En dat is verleerd door de zonde. We kennen dat van nature niet meer. Het moet ons door genade geleerd worden. We moeten daartoe kracht van God ontvangen. Zedelijke vernieuwing moet plaats hebben. Wedergeboorte is noodzakelijk, of het leven wordt niet goed, en zal zich nimmer op God kunnen richten, maar in zichzelf eindigen. Het verduisterd verstand moet verlicht worden. Nieuwe hebbelijkheden moeten in den wil aangebracht. Algeheele vernieuwing moet plaats hebben, en dan wordt het leven anders. Wenschen, begeerten, gedachten, woorden en daden zullen dan anders worden. Het zedelijk leven is hersteld. Er komen goede werken uit het geloof, naar Gods wet, tot Gods eer. Dat is het ware, rechte zedelijk leven. Dan wordt God gediend en verheerlijkt. Men leeft dan niet voor zichzelf, maar voor God. Heel het leven eischt Hij voor Zich op. Alle krachten en gaven moeten Hem gewijd. Met geheel ons verstand, en met geheel onze ziel, en met geheel ons hart, en met al onze krachten moeten we Hem dienen.

De Catechismus stelt heerlijk en schoon het zedelijk leven in het stuk der Dankbaarheid voor. De christen is een verloste. Daden Gods zijn voor, aan en in hem geschied. Hij was een ellendige; schuldig voor God; onbekwaam tot eenig goed, geneigd tot alle kwaad. Christus werd gegeven in zijn plaats. Christus droeg zijn straf, betaalde zijn schuld, en maakte de werking des H. Geestes in

hem mogelijk. Vernieuwd werd hij, herboren naar Gods beeld. In Gods gunst en gemeenschap werd hij weer opgenomen. Die verloste moet God dankbaar wezen, moet Hem dienen. Dat moet beoefend naar 's Heeren wet, in de kracht des gebeds.

Gods wet is de onfeilbare regel voor het zedelijk leven. Hij is de Rechter der gansche aarde; de eenige Wetgever, die behouden kan en verderven. Naar die wet moet ons zedelijk leven bevorderd, en daaraan getoetst.—En de Christelijke Zedenleer houdt zich bezig om de eischen en verplichtingen aan te wijzen en vast te stellen omtrent hetgeen gedaan en gelaten moeten worden, in de kracht der genade Gods, en onder het afsmeeken van zijn hulp en sterkte.

II. Heeft nu deze Christelijke Zedenleer ook voor het kind beteekenis en waarde?

En we kunnen niet anders, dan deze vraag bevestigend beantwoorden. Het kind is een mensch, en heeft God noodig. Aan het kind den godsdienst onthouden, is hetzelve het edelste en beste te onthouden wat het noodig heeft. Wat baat verstandelijke ontwikkeling alleen? Zullen we het kind slechts allerlei wetenswaardige dingen inprenten, en het onbekend laten met God? Zullen we het niet leeren, welke zijne betrekking tot God is, en wat de Heere ook reeds van het kind eischt en vraagt? Maar waarom toch niet! Welke geldige, afdoende redenen zijn daartegen in te brengen!—Het kind heeft eene dubbele bestemming: voor dit leven, en voor de eeuwigheid. Het moet leeren als burger des lands, als lid der maatschappij op te treden. Het kind wordt man, en het heeft een taak in het leven te vervullen; het wordt tot arbeid geroepen. Maar de opvoeding mag daarin niet opgaan. Niet slechts vorming voor de aardsche levensbestemming mag beoogd. Geschiedt dit, dan is ze nog onvolledig, en uiterst gebrekkig. Want ook tot het vervullen van de aardsche levenstaak hebben we den Heere noodig. Ook hier geldt: ,,Zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne gerechtigheid.'' En wederom: ,,de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte van dit en van het toekomende leven.'' Het kind moet leeren, dat God te dienen, de hoogste levenstaak is, die in alles moet uitkomen.

Bovendien: Onze kinderen zijn kinderen des Verbonds. Ze zijn een erfdeel des Heeren. Niet de ouders, God de Heere heeft het hoogste recht op hen. Hij vertrouwt ze ons toe. Wij moeten ze voor Hem opvoeden, in zijne vreeze en vermaning. Het teeken des Verbonds werd gesprenkeld op hunne voorhoofden. En we beleden omtrent hen, dat ze ,,in Christus geheiligd zijn, en daarom als lidmaten zijner gemeente behooren gedoopt te wezen." Ze staan met Gods Kerk in betrekking. Ze zijn de gemeente der toekomst. Van meet af moet dus hier de opvoeding mee rekenen. Ook het kind ligt onder de verplichting om God den Heere te dienen. Het moet leeren verstaan, dat alle andere verplichtingen hieraan ondergeschikt zijn.

De zedewet, door God gegeven, geldt dan ook voor het kind reeds. Het staat niet boven de wet. Daarom werd aan Israël geboden, in betrekking tot 's Heeren inzettingen en ordeningen: ,,Gij zult ze uwen kinderen inscherpen, en daarvan spreken, als gij in uw huis zit, en als ge op den weg gaat, en als ge nederligt en als ge opstaat." En in het N. Testament is dit niet veranderd. Het Apostolische voorschrift luidt: ,,Voedt uwe kinderen op in de vreeze en de vermaning des Heeren." Het kind is een zedelijk wezen, want het is een verantwoordelijk wezen. Maar het zedelijke beginsel moet in het kind ontwikkeld worden. God plant het. De opvoeding moet het ontwikkelen. De volle, zedelijke verantwoordelijkheid wordt nog niet van het kind geëischt. Het volle, zelfbewuste handelen is nog niet aanwezig. Men laat een kind geen eed doen. Niet dan noode treedt het in de rechtzaal als getuige op. De daden van het kind worden naar de wet anders beoordeeld dan die der volwassenen; we bedoelen, de volle toerekenbaarheid wordt er nog niet aan toegekend. Maar het kind moet leeren verstaan wat het doet. Het moet tot zedelijke zelfstandigheid gebracht worden. Het moet zijn plicht leeren kennen, en weten, dat het, als mensch, niet doen kan wat de booze natuur wil; dat het onder de zedewet staat, en verantwoordelijkheid aan God is verschuldigd. Aan Hem heeft het rekenschap te geven van zijne gedachten, woorden en handelingen. Het heeft plichten te vervullen, opgelegd door den hoogsten Wetge-

ver. 't Is aan God onderworpen. Hij heeft zeggenschap over onze kinderen. En dat moeten ze weten; die kennis mag hun niet onthouden.

Hunne betrekking tot God moet hun duidelijk gemaakt. Hun moet geleerd, dat ze zondaren zijn; dat ze van nature een hart hebben, vervreemd van God. De ernst van het leven moet hun voorgehouden. Wij moeten hen op hunne verplichtingen wijzen. Als kind reeds hebben ze die tegenover ouders, onderwijzers, volwassenen, broeders, zusters, speelmakkers, ja de dieren zelfs; en tegenover die allen, en dat alles om Gods wil. Hij is ook hun God. Hij liet hen doopen in zijn Naam. De Doop is geen uitvindsel der kerk, of van geleerden. 't Is Gods ordening. De leer des H. Doops moet hun duidelijk gemaakt, en daardoor aangewezen de betrekking waarin God ze tot Zichzelven stelde. Reeds het kind moet weten, dat Jezus „de bron der zedelijke kracht'' is. Hij alleen. Het: „zonder Mij kunt ge niets doen,'' mag ook voor het kind niet verzwegen.

Het kind moet leeren, dat God God is, en gediend moet worden om zijns Zelfswil. Dat het Gods Sabbath moet heiligen. Dat God vloeken, liegen, stelen, ongehoorzaamheid verbiedt. Dat ruwheid, woestheid, vechten zonden zijn. Het moet gevormd tot arbeidzaamheid, vlijt, orde, reinheid, netheid. Het zedelijk karakter moet ontwikkeld en gevormd, opdat het straks bij het zelfstandig optreden in het leven, ten minste eenigszins wete hoe het te handelen hebbe, en er van doordrongen zij aan God verantwoordelijk te wezen.

Zonder leer en zedeleer kan het kind niet gevormd voor zijn levenstaak. Ja, met zedeleer vangt eigenlijk de opvoeding aan; maar zelfstandigheid is haar doel. We moeten beginnen met het kind gehoorzaamheid te leeren. Dat is het machtige, ethische beginsel ter vorming van het zedelijk karakter. Gehoorzaamheid leidt tot vrijheid, zelfstandigheid. De mensch is eerst gebonden voor hij vrij kan wezen. De redenaar, de dichter, de kunstenaar konden niet terstond vrij en zelfstandig optreden; maar ze waren gebonden om eerst aan bepaalde voorschriften en regels zich te onderwerpen,

om in dien weg hun kunsttalent te ontwikkelen, tot zelfstandigheid te brengen. Die gehoorzaamd wil worden, moet beginnen met zelf gehoorzaam te zijn. Het kind moet leeren gehoorzamen. Het moet dat *leeren*. Het is in zijn opvoeding gebonden. Het weet zelf niet, welken weg in te slaan, hoe in het leven op te treden. En zijn zondige natuur is genegen tot ongebondenheid, ongehoorzaamheid. Het moet zich leeren onderwerpen. God eischt deze gehoorzaamheid. Liefde tot Hem, is ware gehoorzaamheid aan Hem. Zelfs geloof in Christus heet ,,gehoorzaamheid aan den Zoon.'' Zoo groot, zoo machtig is daarom de invloed der gehoorzaamheid, en de vorming daartoe. Langs zedelijken weg trachte men die gehoorzaamheid af te eischen. Maar bij moedwillig verzet mag dan ook de tucht niet uitblijven, en moet er straf toegepast. En die straf is vergelding voor het gepleegde onrecht in zekeren zin; maar 't is ook weer ter andere zijde een zedelijk middel om de natuur te bedwingen, en tot gewillige gehoorzaamheid te leiden. En waarom zullen we het kind verbergen, dat de genade Gods alleen bekwaam maakt om zijn plicht te vervullen, als kind te gehoorzamen, en straks zelfstandig als mensch op te treden?

Zoo heeft de Christelijke Zedenleer wel degelijk beteekenis voor het kind. We kunnen er bij de opvoeding niet buiten. Telkens, en telkens op nieuw, komen we er mede in aanraking bij onze kinderen. Ja de opvoeding vangt er mede aan.

III. Maar wat heeft de Christelijke School hier nu mee te maken?

Op elke school wordt zedeleer onderwezen. Dat kan niet uitblijven. De school toch stelt zich niet ten doel om kundigheden en wetenschappen te onderwijzen zonder meer; maar zij wil het kind vormen voor zijn levenstaak. Het zal een bekwaam, bruikbaar lid der maatschappij worden. 't Is dus geen africhting slechts, neen, ook vorming, opvoeding voor het leven bedoelt ze. Opvoeding ook door onderwijs alzoo. ,,Vorming tot alle christelijke en maatschappelijke deugden'', werd in de Nederlandsche onderwijswet opgegeven, al mocht daar in de Staatsschool ook geheel niet over den Christus gesproken worden. En zoo wil men het eigenlijk nog.

Men wil door de school geen vloekers, dronkaards, dieven of moordenaars vormen; maar welopgevoede, beschaafde, fatsoenlijke menschen wil men vormen, die met eere in het leven optreden kunnen. Alleen maar, men wil het zonder den Bijbel, en dus zonder Christus. En in de H. Schrift vinden we alleen de zuivere zedeleer vervat. Daar wordt geleerd, dat „onze gerechtigheden een wegwerpelijk kleed zijn", en dus de beoefening van het goede, in eigen kracht ondernomen, voor God niet bestaan kan. Toch eischt de Schrift een heilig leven, en de beoefening van goede werken, en vraagt ze liefde tot God en den naaste. Maar ze blijft niet in gebreke, om ons te zeggen, dat zulks alleen in Christus' kracht mogelijk is; en we daartoe, door het geloof, met Hem in gemeenschap moeten staan. Waarom dat den kinderen onthouden? Waarom zulks niet rond en eerlijk geleerd?

Het is duidelijk dat in onzen tijd de zedeleer losgemaakt wordt van de H. Schrift. En waartoe moet dat leiden? Het leidt tot een zedeleer zonder geestelijk leven, zonder vernieuwing. zonder genade. Het gaat uit van een goed beginsel, in iederen mensch aanwezig, dat door onderwijs en ontwikkeling kan aangekweekt worden. Maar dat goede is dan niet God, het is de mensch zelf. De mensch verheft, vereert, aanbidt zichzelf. En God wordt bijzaak. Men kan het zonder Hem stellen Men zal zichzelf helpen, en God, de Heere, zal ten hoogste met dat streven ingenomen zijn. Hij zal hem aanmoedigen; zijne fouten en gebreken, als onvermijdelijke, maar toch ook weer vormende, zwakheden, vergeven, niet achten, en ten slotte, dat (hoogmoedig, verwaten) streven met eere kronen.

Onze hedendaagsche zedeleer is materialistisch en evolutionistisch, pessimistisch en optimistisch. Het woelt alles dooreen, want er is geen vast beginsel, geen recht leidend uitgangspunt. Onze geleerden en kunstenaars vergeten God, en hebben voor het zedelijk leven, en de zedelijke beginselen, hnn eigen gedachten en beschouwingen. De een stelt het dus, een ander weer anders voor. Men zal de wereld en het leven genieten, zoo wil men. Ellende en verdriet komen immers spoedig genoeg. Men zal de kindernatuur met

dergelijke spoken niet kwellen. Laten ze genieten, die kinderen, als vergetende, dat er in de wereld ellende bestaat. Laat het lichaam gezond ontwikkeld worden, in allerlei spelen en lichamelijke oefeningen zich vormen, harden en sterken, dat zal voor de levenstaak veel beter geschikt maken, dan de H. Schrift met haar zedeleer. Op het stoffelijke wordt alleen nadruk gelegd. Aan eten, drinken, kleeding, verdienste, lichaamsvorming, vermaak en uitspanning besteedt men alle zorg. En de hoogere levensvragen, en de bestemming voor de eeuwigheid worden vergeten. 't Is of schoonheid, ontwikkeling, spierkracht, genot, elk op eigen manier de zaligheid brengen.

Men wil de menschheid verbeteren, het leven veranderen en veredelen buiten God om. Er klinkt een stemme in al die bewegingen, er ligt een feit voor ten grondslag. ,,De zonde is in de wereld gekomen." En het wordt in die wereld niet beter.. Er moet wat gedaan! En men vervalt van het eene kwaad in het andere. Ach, God wordt vergeten. Men eert den Christus niet, en zoekt Hem niet.

De hedendaagsche zedeleer biedt geen steun in het leven. Zij schildert gewoonlijk het leven zoo hoog en zoo edel. En de werkelijkheid stelt teleur. Zij vormt niet om de lasten des levens te torschen, en de stormen des levens te verduren. Zij stelt teleur!— Dat is voorwaar geen karaktervorming, geen opvoeding tot zelfstandigheid te noemen. De groote levensvragen worden er niet door beantwoord, en de ellenden der maatschappij er niet door verzacht.

En waar de Bijbel van de school wordt verwijderd, en dus de grondslag van de zedeleer en den waren regel van het zedelijk leven wordt weggenomen, daar moeten christelijke scholen verrijzen, om getrouw te blijven aan onze belijdenis: ,,De Bijbel, het richtsnoer van ons geloof en leven.'' Hieromtrent ons onzijdig houden, of werkeloos blijven, mogen we niet. De tijdgeest woekert voort. En het is, als in Israëls dagen toen het in Egypte zuchtte, om onze kinderen te doen. Daar legt de vijand het op toe. 't Is Satans taktiek. Op den achtergrond van het leven werkt hij onzichtbaar voor ons oog. Maar daarom is hij er wel, al aanschouwen wij zijne ge-

daante niet. Er is een kamp, een worsteling, een strijd, geestelijk van aard. Satan stelt zich tegen God, en beroert de geesten. Hij schroomt niets. Hij ontziet niemand. Om de ontwikkeling en uitbreiding van Gods kerk en koninkrijk te verhinderen, dat is zijn ideaal. En rusteloos is hij daarmede bezig. Wij moeten wel op onze hoede zijn, anders konden we handlangers en dienaars van satan zijn, zonder het te weten, zonder het te willen wezen. En dan zouden we ons te laat beklagen, de eere Gods te hebben tegengestaan. Te allen tijde gaat het om de jeugd, in welke Satan zooveel belang stelt. Indien Gods Woord geen licht verspreidde, omtrent dezen geestelijken kamp, wij zouden er niet of nauwelijks aan gelooven. Maar daaruit weten we, dat het Vrouwenzaad en slangenzaad kampen. En de kinderen des Verbonds, in 's Heeren naam gedoopt, wil hij van God aftrekken, in den werelddienst inleiden, onder zijne banier vormen tot strijders tegen God. Zoo dreigt er gevaar in leer en leven voor onze kinderen. Oog en hart worden op het stoffelijke en zinnelijke gericht, en het zedelijk leven wordt van God afgeleid en losgemaakt.—Heel de opvoeding moet zich hiertegen stellen, aan Gods Woord zich houden, en zich daarnaar richten. En daarom kunnen we de Christelijke School niet missen. Zij is dringend noodzakelijk. Konden we er maar eenigszins buiten, we zouden het stil laten rusten; want het kost opoffering en zelfverloochening, worsteling en strijd. Maar er ligt een heilig beginsel voor ten grondslag. Daarom kunnen, mogen we niet onzijdig zijn, en moeten we handelen. De school is van te grooten invloed op de vorming van het kinderleven en kinderkarakter, om met de zedelijke beginselen hier niet te rekenen. En als op school een zedeleer wordt gehuldigd, gebaseerd op wijsgeerige beschouwingen, en alzoo wereldsch in strekking, dan is dat geen goede plaats voor de ,,kinderen des Koninkrijks.''—Het Christelijk gezin, en de Christelijke school moeten éen lijn trekken, al doet ieder het naar zijn eigenaardige roeping.

Al de kundigheden, op de School onderwezen, moeten doortrokken zijn van het zedelijk beginsel, hetwelk Gods woord onderwijst.

En dat beginsel moet alles beheerschen en leiden in de School. Leerstof, en methode van onderwijs, belooning en straf moeten daarop gegrond zijn. Dan is er zedelijke vorming, en wordt het doel der opvoeding voor oogen gehouden. Geen school dus waar men maar wetenschappelijke kundigheden onderwijst, met een weinigje Bijbelsche geschiedenis op den koop toe. Als het zóó kon, behoefden we ons niet zooveel opoffering te getroosten, konden we het gemakkelijker doen. Maar het groote doel moet voor oogen staan, om het kind naar verstand en hart, door de godsdienstige en zedelijke beginselen der H. Schrift te vormen voor de levenstaak, die het wacht.

We moeten ons alzoo ook niet met den naam „Christelijke School" tevreden stellen, maar arbeiden om het onderwijs aldaar tot steeds meerder volkomenheid te brengen, in overeenstemming met de eischen van het zedelijk leven volgens de H. Schrift. Ook in dezen is het hoogtepunt nog niet bereikt. Er blijft nog veel ter verbetering over. Maar we wanhopen niet. „Een wolkje als een mans hand" is zichtbaar, en dat doe ons bemoedigend en worstelend voortgaan.

Reeds wezen we er op hoe de Christelijke Zedenleer op de Christelijke School dient onderwezen te worden. Niet door het kind een handboek over de zedekunde voor te leggen. Ook niet door stelselmatig langere of kortere toespraken daarover tot de kinderen te richten, want dat zou meer doodend dan vormend werken. Maar zóo, dat heel het onderwijs met de ware zedelijke beginselen doortrokken zij.

Een woord van een jeugdig Nederlandsch geleerde mag ten slotte aan dit alles toegevoegd worden.

„De opvoeding naar het Christendom is dus een gansch andere, dan die met het Christendom niet rekent. Zij gaat van de gedachte uit van der kinderen inzijn in het Verbond der genade, rekent met de verdorvenheid onzer natuur, die nawerkt in verstand en wil, bedoelt de ordinantiën Gods te doen kennen, waarnaar het leven moet ingericht, en den wil te buigen om straks ook naar die ordinantiën Gods te wandelen. En, voordat tot in het kleinste deel

van het onderwijs èn wat methode, èn wat leerstof, èn wat doel aangaat, is doorzien en aangewezen, hoe het Woord Gods daar werkt, is de taak van hen, die in deze dingen van 's Heeren wege geroepen zijn om leiding te geven, niet afgeloopen."

Over de nederzetting der Hollanders in den Staat Iowa, V. S. van N. A.

Toen in Nederland de verhuizing naar den vreemde de gemoederen had gaande gemaakt, ook door de verhuizing van den zoo zeer geachten leeraar der afgescheidenen Rev. A. C. Van Raalte, in het jaar 1846, besloot Rev. H. P. Scholte, predikant der afgescheidene gemeente te Utrecht, de gaven die God hem geschonken had, ten beste te geven ter leiding van eene colonisatie in ons tegenwoordig vaderland. Als wij terugzien op den toestand van de meesten der emigranten in Nederland, dan gewis mogen de meesten, waaronder ook de schrijver dezes, God den Heere wel ootmoedig danken, dat het Hem behaagde daartoe een tweeden Mozes te verwekken, die niet alleen zijne genegenheid maar ook voor een groot deel zijn tijdelijk vermogen ten beste over had voor zijne land- en geloofsgenooten. Om dit doel te bereiken, werd er besloten eene vergadering van belanghebbenden saam te roepen op den tweeden kerstdag van het jaar 1846 in de kerk der afgescheidenen te Utrecht, leeraar Rev. H. P. Scholte.

Na het behandelen van onderscheidene zaken, de verhuizing betreffende, kwam als van zelfs ter sprake, waarheen. De verhuizing naar eene der Oost-Indische koloniën van Nederland was reeds eene afgesnedene zaak. De Nederlandsche regeering door den minister van koloniën had reeds geweigerd hare toestemming daartoe te geven, daar het niet bewezen was dat de tropische landen geschikt waren voor den Hollandschen werkman.

Opde vergadering der belanghebbenden was ook tegenwoordig Ds. Zonne die meende dat Wisconsin bijzonder geschikt was voor eene kolonisatie van Nederlanders. Zijn Eerw. wilde zich met nog anderen aansluiten aan de vereeniging, niet ongenegen zijnde om het Leeraarsambt in Amerika op te nemen, wanneer daartoe een beroep op zijn Eerw. werd uitgebracht.

De noodige bespreking over de plaatselijke keus der nederzetting werd besproken. Texas werd zeer geprezen van wege de vele open landerijen voor eene groote kolonie; maar de Mexicaansche oorlog maakte aan dat plan een einde, wel gelukkig dat dit plan verijdeld werd, daar de militairen ons reeds passeerden op de Mississippi, op reis naar Mexico.

Op de vergadering in Utrecht, was iemand tegenwoordig, die een uitvoerig verslag gaf van een Duitschen emigrant, die met zijn gezin zich in den staat Iowa gevestigd had en met nog eenigen daar zich zeer op hun gemak bevonden, van wege het klimaat, de vette prairiegronden, afgewisseld door overvloed van hout langs de rivieren en beken. Ook hadden zij reeds steenkolen in overvloed gevonden, voor nog toekomende geslachten.

Dit vond bijval en ook onze geachte leidsman had daar een geopend oor voor. De vergadering werd met gebed en smeekingen tot God geopend, en de keuze heeft ons nooit berouwd.

Het is waar, sommigen hebben ons verlaten en in plaatsen aan de Mississippi of aan fabrieken werk gevonden; maar dit was niet het plan van den voorzitter noch van de aangesloten leden; maar het gelukkig leven door den dichter Poot beschreven lachte ons toe, om het hier in beoefening te brengen.

Menschen die hier met ijver de hand aan den ploeg geslagen hebben zijn vrij algemeen welgeslaagd, enkelen zelfs kapitalisten geworden, eigenaars van een duizendtal akkers vruchtbaar land.

April 1847 vertrokken de emigranten van Rotterdam met vier schepen, de Naugasaki, de Catharina Jackson, de Pieter Floris en de Maasstroom op reis naar Baltimore, Maryland.

Veertig tot zestig dagen duurde de zeereis, zoodat wij hartelijk verblijd waren weer voet aan wal te zetten.

Omtrent dertig dagen op zee zijnde werd de Naugasaki overvallen door een zwaren storm. De kapitein des schips beval de sluiting van de luiken, nadat de passagiers bevel kregen naar beneden te gaan. Schrijver dezes kreeg verlof van den kapitein boven, met order boven te blijven totdat de storm bedaard zoude zijn. Een schip op eenigen afstand kon nu en dan gezien worden; maar ook scheen het in de diepten verzwolgen te zijn. Te midden van den storm, komt een matroos en spreekt als volgt: Ik heb bij de begrafenis van uw kind gehoord, dat Christus Jezus komen zal in heerlijkheid, om de dooden die in Hem ontslapen zijn weder te brengen met Hem. Ziet hier bij de groote mast moet gij blijven zitten en aan deze touwen u vast houden, vaarwel, ik geloof in den Heere Jezus Christus. Hier is een aandenken voor u, mij een Duitsch en Engelsch woordenboek overhandigende en nu de mast beklimmende, in grooten spoed, riep hij een haastig vaarwel.

Na in Baltimore aan land gekomen zijnde bekenden onze twee bestuurders voor de reis dat zij noch Engelsch noch Duitsch konden spreken.

De visiteur der regeering sprak Engelsch en Duitsch en onderzocht alle de kisten enz. der Hollanders die ook gewogen werden. Hier was eene gelegenheid voor een Achan, een zoon van Çarmi, om een diefstal te begaan, waardoor een arme man zeer ontroofd werd.

Zij die de zee bevaren
  Met schepen rijk bevracht,
Zien op de groote baren
  Gods wijsheid, gunst en macht;
Daar leeren zij de daân
  Des Heeren klaar bemerken.
  En in de diepe paân
Zijn groote wonderwerken.

James Muntingh.

(*Wordt Vervolgd.*)

De toekomstige vergelding, voorgesteld naar het Nieuwe Testament.

De theologische woordvoerders stemden oudtijds en stemmen ook tegenwoordig tamelijk in hoofdzaak met elkander overeen als zij tot thema van behandeling hebben: het eeuwig leven, of de eeuwige belooning die God uit genade hier reeds bij den aanvang geeft, en op den jongsten dag bij hereeniging van ziel en lichaam bij den voortgang in volkomenheid geven zal aan allen, die op aarde den Heere Jezus Christus liefhebben in onverderfelijkheid.

Op een ander punt is men echter op verre na zoo overeenstemmend niet, en dat is met betrekking tot de eeuwige straf of de vergelding des toorns, waarmede God naar zijne rechtvaardigheid allen zal treffen, die zijne reddende liefde versmaad, de welmeenende roepstemmen verworpen, het Evangelie met voeten getreden en het bloed van Jezus Christus onrein geacht hebben.

De Kerk als kerk heeft ten allen tijde gemeend beide begrippen te moeten vasthouden, op grond der eeuwige getuigenissen van God. En dit heeft zij ook gedaan. In den lateren tijd vooral waren en zijn er nog velen niet meer zoo vast in die meening. Onze eeuw is bij uitnemendheid een eeuw van twijfelen en door den twijfel, die velen beheerscht, zijn er, die bij het vasthouden van de eeuwige straf te kort meenen te doen aan de eeuwige liefde Gods. Wat sommigen sterk beweren is, dat de eeuwige verdoemenis nooi in overeenstemming gebracht worden kan met de teleologie (doelleer) der goddelijke liefde. Alvorens wij de onschriftmatige redeneering van sommigen op dit punt aangeven, zien wij den weg dien men algemeen betreden heeft vóor er zulk eene uitlegging gegeven werd.

Het spreekt van zelf, dat ieder—wat bizonderheden betreft—er op *zijne wijze* kwam om zulk eene uitlegging te geven; maar over het algemeen is dit de gemeenschappelijke weg.

De eerste fout, waardoor velen tot die onschriftmatige redeneering kwamen, was daarin gelegen, dat men de *praedestinatie* of voorverordineering geweldig *verzwakte* of geheel op zijde zette.

Een tweede fout werd daardoor begaan, dat men *practisch* de goddelijke liefde niet zuiver, heilig en rein, maar ietwat in het kwade toegevend, een weinig onverschillig betrekkelijk het kwaad gedacht heeft. Er zijn theologen, die de goddelijke liefde theoretisch schriftmatig hebben verklaard, maar bij het aantoonen, in welke betrekking nu die liefde staat tot het kwaad, bij de toepassing dier liefde op zondige voorwerpen hebben zij practisch de reinheid en zuiverheid dier liefde losgelaten, en hebben haar zoo behandeld, dat de liefde geen heilige, reine liefde bleef, maar eene het kwaad een weinig door de vingeren ziende liefde werd.

Daarbij kwam een andere fout, en die is de uit het hart des menschen opkomende *neiging om den naaste*—al is het dan ook langs den weg des ongeloofs—*te behouden*, of hem ten minste niet eeuwig van wege zijn ongeloof het voorwerp der straffende rechtvaardigheid Gods te doen zijn. De neiging om den naaste te behouden, is den geloovigen zoo eigen als het leven. Zij is alleszins loffelijk, als zij maar in den rechten weg zoekt te behouden, en maar niet een tweeden weg tracht te banen tegen het Evangelie in, om ongeloovigen de deur van het koninkrijk Gods te openen. Maar dikwerf—het blijkt uit veler geschriften—baant die neiging een tweeden weg tegen de Schrift. Men misleidt alzoo ten slotte zich zelven en anderen en offert de rechtvaardigheid Gods op aan zijne liefde, zonder de waarheid der oude theologen te beseffen als zij zeiden: ,,God is zoo barmhartig alsof Hij niet rechtvaardig—en zoo rechtvaardig alsof Hij niet barmhartig ware.'' Zeer waar zegt Dr. Doedes op dit punt, dat: ,,Als wij de beschikking over de hel en den hemel hadden, wij groot gevaar zouden loopen van den hemel tot hel te maken, zonder dat wij de hel daarom in den hemel zouden herscheppen.''*

De drie hier genoemde fouten begaande, heeft men beproefd of men met goed gevolg de eeuwige verdoemenis niet kon wegredeneeren.

Men heeft echter, om tot hetzelfde doel te komen, niet steeds denzelfden weg ingeslagen.

* Dr. Doedes, de leer der zaligheid, bladz. 104.

Sommigen hebben gezegd, dat de verworpenen die reeds op aarde den strijd met den Schepper hadden begonnen, dien strijd een tijd lang in de eeuwigheid zouden voortzetten, en onder den vruchtloozen strijd met den Schepper, onder voordurende kwellingen ten slotte naar hun wezen opgelost en volkomen vernietigd zouden worden. Na de vernietiging van de onzaligen zou er slechts een rijk der zaligen zijn.

Men vraagt: is er ook bewijs voor deze redeneering in de H. Schrift? Antwoord: daarin is er geen bewijs voor. Deze gedachte is alleen in de voorstelling dier theologen gegrond. Anderen hebben dit begrepen en gezegd: Deze aangegevene gedachte is ongegrond. Zij strijdt met de Schrift en met de zielkunde. Maar de volgende oplossing zal voldoening geven:

De eeuwige verdoemenis kondigt slechts subjectief zich aan het eigen bewustzijn der verdoemden aan, *alsof* deze straf nooit ophouden zal, terwijl er objectief slechts in den zin van *innerlijke* oneindigheid der straf van een eeuwige verdoemenis sprake kan zijn.*

Men heeft gevraagd: is er voor deze wijsgeerige verklaring ook bewijs in de H. Schrift? Antwoord: Volstrekt geen bewijs.

Ook deze redeneering—hebben wederom anderen gezegd—vindt geen weerklank noch in de Schrift, noch in het geweten des menschen.

Zij hebben verder het woord eeuwig van aeonen verstaan, die hoewel lang, ten slotte toch zouden afloopen. In de Schrift is er sprake van zonde tegen den H. Geest, die niet vergeven zal worden in deze, noch in de toekomende eeuw (aeon); maar die toch—en dit wordt er heel willekeurig bijgevoegd—in een tweede op de eerste volgende eeuw (aeon) vergeven worden kan.†

In deze verklaring wordt de eeuwigheid in denzelfden zin als de tijd genomen, d. i. als eene opvolging en aaneenschakeling van oogenblikken, als in vele eeuwen (aeonen) bestaande, d. i. eeuwig-

---

* Een voorlooper van deze dwaling was reeds Amalrich van Bena, 1209. Zie Herzog's Real Enc. 1 deel, pag. 268.

† Deze wijze van verklaren is in de Luthersche Kerk reeds aangegeven van den ouden J. A. Bengel. Zie Martensen, Chr. Dogm. S. 540.

heid is geen eeuwigheid, maar een lange tijd. Ook deze redeneering moet naar de Schrift worden verworpen.

Zij lost niet op de mogelijkheid der bekeering na dezen tijd voor de rampzaligen, en vooronderstelt toch, dat er een onmiddellijke overgang kan plaats hebben uit den vuurpoel tot den toestand der volkomene zaligheid, hetwelk door de Schrift wordt verworpen. Op dezen duisteren weg dwaalt men terug tot de Origenistische voorstelling, welke Zoroaster* reeds vóor dezen ontworpen had, en door mystieken en pantheïsten dikwerf vernieuwd ter tafel gebracht werd, n.l. dat er nog werelden ter ontwikkeling, proeftijden en scholen moeten zijn, door welke de overgang mogelijk wordt.

Anderen hebben wederom een anderen weg tot verkrijging van hun doel ingeslagen. Zij meenden daarvoor bewijs te vinden in de leer van de herstelling aller dingen, vooral gegrond op Matth. 19: 28; Hand. 3:21; Rom. 8:18—25; 1 Cor. 15;26; 2 Petr. 3:7. Maar ook zulk een leer van de herstelling aller dingen waarin begrepen is de eindelijke toetreding van alle goddeloozen en van satan met zijne engelen tot het zalig koninkrijk van Jezus Christus moet naar het onderwijs der H. Schrift worden verworpen. Er zal in de waarschijnlijke herstelling van den Paradijs-toestand een eeuwige klove zijn tusschen de ijdelheid *gewillig en als oorzaak* te hebben betracht, zooals de verworpenen, menschen en booze geesten, ten einde toe hebben gedaan, èn der ijdelheid onderworpen geweest te zijn, „*niet gewillig*”, maar „*al zuchtend*”, en om diens wil, die het der ijdelheid onderworpen heeft.

Laten wij voor onszelven en voor anderen toezien, dat wij onze treden op de baan des levens voorwaarts zetten op een vasten, onbedriegelijken grond vermits van onze tegenwoordige levensstappen alles in de eeuwigheid afhangt.

Nooit moeten wij het wagen éene trede voorwaarts te doen op een loszinnig en roekeloos *misschien*, dat noch op de rede, noch opde eeuwige getuigenis Gods is gegrond. Het getuigt van eene verregaande roekeloosheid en onverantwoordelijke waagzucht om de herstelling aller dingen te leeren in zulk een zin als boven genoemd.

* Hutterus Redivivus S. 132, Damnatio et Ceatitudo Aeterna.

Doordien het weekelijk gevoel van onzen tijd zich een valschen weg ter ontkoming kiest, en geen moed heeft om den vreeselijken ernst der eeuwige straffen door te redeneeren wordt die ernstige leer der Schrift van kracht beroofd en laat men haar geen recht wedervaren. Zoo deed een predikant van wien Ds. Spurgeon verhaalt, die in zijne prediking over de vreeselijke toekomst tot zijne hoorders zeide: ,,Zoo gij niet gelooft en alles ten einde toe verwerpt, dan zult gij komen in eene plaats, waarvan het niet behoorlijk is dat hier gesproken wordt.'' Zal men zeggen, zegt Spurgeon, als men het huis van zijn buurman in brand ziet staan: Het schroeit hier? Neen, ik zal roepen: brand! brand! opdat het ieder duidelijk zij wat ik bedoel.

En nu is het een ernstige taak om het wee, dat is het eeuwig wee den goddeloozen aan te kondigen.

Het hart van elken waardigen dienaar des Evangelies wordt met een somberen weemoed en smartelijke gedachte vervuld als hij het toekomstig vergeldend gericht bloot legt en met bewijzen staaft betrekkelijk den ongeloovige, die zich ten einde verhardt. Maar het moet ons genoeg zijn, dat de groote Zender ook dat aan de prediking des Evangelies verbonden heeft.* Hoe onverantwoordelijk zou het zijn aan het oog der menschen het door Gods Woord ontstoken licht te onthouden en hen te laten voortwandelen in den duisteren nacht op den rand des eeuwigen afgronds, op welks bodem is weening en knersing der tanden! Neen, o neen, laten wij den fakkel van Gods getuigenis hoog omhoog heffen; laten wij de brandende kaars van het goddelijk woord vastzetten op den kandelaar, en de in een zóo groot gevaar verkeerende menschen hunnen weg verlichten en zeggen: Ziet ge het, o sterveling! Zulk een eeuwige afgrond is dicht aan uwe voeten! Keert terug, keert terug, gij afkeerige kinderen, tot den Heere, en Hij zal uwe afkeeringen genezen. Ziet dat woord is waarachtig en zuiver Evangelie.

G. K. HEMKES.

(*Wordt Vervolgd.*)

* Marc. 16:16: Predikt het Evangelie allen creaturen. Die geloofd zal hebben en gedoopt zal zijn, zal zalig worden, maar die niet geloofd zal hebben, zal verdoemd worden.

Eenige Beschouwingen van „Leven."

Leven is iets waar niet veel over gedacht wordt. Menigen hebben nooit bij de vraag stil gestaan, wat is leven? Door hen bij wie deze vraag is opgekomen zijn al verschillende antwoorden gegeven, toch altijd overeenkomstig hun hoofdbegrippen en altijd tot staving hunner theorieën.

Het is niet ons doel om aan te halen hetgeen door al de philosophen van Thales af al gezegd is in betrekking tot leven, maar ons te houden bij de evolutionistische en gereformeerde leer.

Ik weet dat de bespreking van evolutionistische stellingen niet altijd even duidelijk voor allen is, maar toch is het zeer noodig dat ons volk meer kennis van deze verderfelijke leer heeft, want zij is onze grootste en sterkste vijand.

Willen wij ons tegen dien vijand weren, zoo moeten wij met zijne sterkte en zwakte bekend zijn.

Mr. Spencer, die zooveel op het gebied der evolutie gedaan heeft, zegt omtrent de algemeenheid van de werking der evolutie: dat het in de ontwikkeling van de aarde, in de ontwikkeling van Leven op de aarde, in de ontwikkeling van de Maatschappij, van de Regeering, van de Fabriceering, van Taal, van Literatuur, van Wetenschap, van Kunst, deze vooruitgang van het eenvoudige tot de veelvoudige, algemeen blijft. En van de vroegst merkbare kosmosische veranderingen tot de laatste resultaten der beschaving zien wij dat de evolutie uit de veranderingen van de gelijksoortige in de ongelijksoortige bestaat.

In dezen laatsten zin hebben wij niet alleen evolutie bestaande in veranderingen, maar ook de onderstelling „dat de laatste resultaten der beschaving ontwikkeld zijn als noodzakelijke en onvoorkomelijke gevolgen van de vroegst kosmische veranderingen." „Menschelijk leven is ontwikkeld uit infra menschelijk leven. Het leven van dieren en van planten, is in de eerste instantie ontwikkeld uit niet levend stof."

Prof. Tyndall zegt dat de wereld--zelfs de klericale wereld—voor het grootste deel gekomen is tot het besluit dat Darwin's boek

de waarheden der natuur weergeeft, en dat wij die „foremost in the files of times'' zijn, er gekomen zijn door oneindige trappen van ontwikkeling van de laagste tot de hoogste vormen van leven.'' En verder: „Het wordt nu algemeen erkend dat de mensch van den huidigen dag het kind, een product is van onwaarneembaren vooraf-gaanden tijd.''

Prof. Huxley heeft voor de Britsche Vereeniging gezegd: „ware het mij gegeven dat ik over den geologischen tijd kon zien, dan zou ik een getuige kunnen zijn van de evolutie van levend protoplasma uit de doode stof.''

Sprekende van evolutie in 't algemeen, zegt Prof. Whewell: „Het Systeem moet beschouwd worden als een Systeem van Orde, in welke levend stof uit doode stof groeit, de hoogere uit de lagere dieren." Maar vragen wij: Is „Het Systeem'' in de eerste plaats waar of onwaar? Groeit leven uit doode stof?

Omtrent deze laatste vraag zullen wij zien wat Prof. Huxley ons wil leeren.

In zijn Essay, getiteld: „Physical Basis of Life," zegt hij, „dat hij in de sporen treedt van dat leger van onderzoekers welke morphologische, physiologische en chemische bewijzen gevonden hebben ten gunste van de „immense unite de composition elementaire dans tous les corps vivants de la nature,'' en dat hij tegen de algemeene conceptie van leven is, als iets dat door stof werkt, maar dat hij een voorstander is van de leer dat stof en leven onscheidbaar verbonden zijn, en dat alle levende wezens uit dezelfde stof bestaan.'' Verder zegt hij: „niettegenstaande de groote verscheidenheid van levende wezens, is het toch waar dat al de plantaardige en dierlijke weefselen, zonder uitzondering, een in compositie en bouwsel zijn. Al de wezens, groot en klein, bestaan uit dezelfde units en deze kunnen in dezelfde elementen opgelost worden. De units zijn corpusclen of lichamen, bestaande uit Oxygen (zuurstof), Hydrogen (waterstof), Nitrogen (stikstof), en Carbon (koolstof). De eerste en tweede, H. en O. vormt water (H_2O); de vierde en eerste, C. en O. vormt koolstofzuur, (CO_2); de tweede en derde, H. en N. vormt ammonia. Als men deze drie mengselen water, koolstofzuur en ammonia vereenigt wordt protoplasma gevormd.''

In al hetgeen hier door Prof. Huxley gezegd, wordt niets nieuws medegedeeld, behalve de naamlijst.

Maar de zaak wordt grootelijks veranderd wanneer hij beweert, ,,dat onder al de verscheidenheid in levende wezens een drievuldige eenheid bestaat, een eenheid van faculteit, een eenheid van vorm, en een eenheid van substantie.''

In betrekking tot de eerste van deze, n.l. faculteit, kracht, activiteit, zegt hij: ,,zelfs de menschelijke activiteiten moeten onder drie catagorieën gebracht worden—samentrekbaarheid, voeding en voortplanting; en voor de lagere vormen van leven, hetzij dier of plant, zijn er niet minder dan deze drie. De binnenste laag van den celwand van den netel bezit samentrekbaarheid. En in het bezit van dergelijke samentrekbare substantie komen alle planten en dieren met den netel overeen. Protoplasma is eigen aan alle dingen. Deze laag of voering in den netel is niets dan protoplasma. De krachten van het laagste dier of de laagste plant en van de hoogste zijn niet verschillend in soort, maar in graad. De kleurlooze bloedlichaampjes van den mensch of van het dier zijn identisch met de protoplasma van den netel; en allen, mensch, dier en plant bestond eerst uit niets anders dan een verzameling van deze protoplastische lichamen. Protoplasma is het bestanddeel dat zij gemeen hebben; in protoplasma hebben zij hun gemeene oorsprong. En, alles wat leeft, en elk deel van alles wat leeft, is enkel protoplasma.''

Deze reeks van beweringen eindigen in nog vreemder dogma. Protoplasma ,,de basis'' wordt ,,de stof van leven.'' De ,,verschijnselen van leven,'' volgens hem, vertoonen geen kracht of faculteit die niet van de bestanddeelen van de materieele ,,basis'' afkomstig is. Al de werkzaamheden van leven, hetzij plantaardig, dierlijk of menschelijk; physische, intellectueele, religieuse-ontstaan alleenlijk (zoo wordt ons verteld) door ,,de rangschikking van de moleculen of deelen der gewone stof.''

Welk bezwaar is er tegen, om de gedachte als een eigenschap van denkend protoplasma te beschouwen, juist als het bevriezen een eigenschap van water is? Prof. Huxley zegt dat hij er geen bezwaar in ziet. ,,Wij noemen,'' zegt hij, ,,de verschillende verschijn-

selen welke water eigen zijn, de eigenschappen van water, en aarzelen niet om te gelooven dat zij op een of andere wijze ontstaan door de eigenschappen van de verschillende deelen van water. Waarom dan, als koolstofzuur, water en ammonia verdwijnen, en in hunne plaats een gelijk gewicht van stof des levens zich vertoont, zouden wij veronderstellen een bestaan van iets in levende stof, welke geen vertegenwoordiger in de doode stof heeft? Waarom zouden wij ons verbeelden dat er in deze nieuw gevormde substantie, ontstaan door de vereeniging van koolstofzuur, water en ammonia iets intrad, dat vitaliteit genaamd wordt?''

In 't kort, de geheele positie van Mr. Huxley, dat alle organismen uit dezelfde levensstof bestaan, en welke aan scheikunde het ontstaan te danken heeft, moet voor onhoudbaar verklaard worden en ook het materialisme dat hij er op grondt.

In deze beweringen van Mr. Huxley hebben wij een gevolg,zelfs een geheele rij van gevolgen zonder een oorzaak, ook een besluit welke door de meeste Evolutionisten beschouwd wordt als niet wetenschappelijk. Om uit dit onmogelijke en toch onvoorkomelijke besluit te komen is geen kans dan door: 1. een mechanische of scheikundige verandering te stellen; of 2: door te bekennen dat de ,,subtle influence'' (invloed) iets is door scheikunde voortgebracht (maar onder een anderen naam) wat hetzelfde is als levenskracht of levensprincipe, waaraan het nu zoo onwetenschappelijk is te gelooven.

De grond waarop Mr. Huxley's protoplastisch materialisme rust is niets anders dan een verwijzing naar een scheikundige analogie. Het kan niet ontkend worden, dat protoplasma een scheikundige substantie is. Het kan niet ontkend worden dat protoplasma een physische substantie is. Physisch en scheikundig, zijn water en protoplasma analogisch. Wat het scheikundige en physische bouwsel betreft zijn zij op dezelfde hoogte, maar verder ook niet. Een stap verder, en dan zien wij dat protoplasma niet alleen een scheikundig en physisch bouwsel heeft, zooals water, maar dat het ook een georganiseerd of organisch bouwsel bezit. En op grond hiervan is er geen analogie. Nu zegt Mr. Huxley: ,,Als de verschijnselen de eigenschappen van water zijn, dan zijn de verschijnselen

van protoplasma, hetzij levende of doode, ook de eigenschappen." Voor Mr. Huxley is doode en levende protoplasma hetzelfde. Dit is wel waar voorzoover de scheikunde betreft, maar het is daarom toch duidelijk dat het verschil tusschen de twee niet afhangt van hetgeen waarin zij identisch of gelijk zijn.

Leven dan, is iets anders dan het gevolg van scheikundig of physisch bouwsel, het behoort tot een andere spheer, dan die van physics of scheikunde, en de verklaring moet elders gezocht worden. Water en zijne bestanddeelen hebben meer scheikundige en physische qualiteiten, beide zijn organisch. Maar zoo niet met protoplasma; hier hebben wij wel de scheikundige en physische gelijkheid, maar ook een ongelijkheid, n l. van leven, van organisatie, en van ideeën. Deze ongelijkheden zijn een wereld in hunzelven; een nieuwe en hoogere wereld, de wereld van gedachten. De verhouding van de organische tot anorganische—van doode protoplasma tot levende protoplasma—is niet een analogie, maar een antithesis of tegenstelling. Hier staan wij voor een groote kloof—een kloof welke Mr. Huxley, met zijne protoplasma niet dempen kan—de groote kloof tusschen dood en leven.

Tot zoover Mr. Huxley's ,,Physical Basis of Life." Wij zullen nu beschouwen wat door H. Spencer op het gebied van leven gezegd is.

Als wij iets beginnen, moeten wij met het begin aanvangen. Dus beginnen wij met de eerste atoom van de anorganische natuur. Wat is schepping? De eerste atoom is de strenge beproeving van alle philosophische systeemen. Van waar is de eerste atoom? De eerste atoom is de troon van een persoonlijken God en het graf van de onpersoonlijke evolutie. Hoeveel ook de skeptische wetenschap de aandacht van de rede op zij trekt, toch verlangt de rede dat de wetenschap terug gaat naar en verslag geeft van de eerste atoom. De rede laat geen overslaan of ontwijking op dit punt toe.

De eerste atoom. Vanwaar is die?

Evolutie veronderstelt het bestaan van stof, maar zegt niets van den oorsprong. Maar wanneer Mr. Spencer evolutie aankondigt als eeuwig en algemeen, en de werking des wils en de scheppingsdaad

buitensluit, dan antagoniseert of weerstaat hij de theïstische philosophie en het fondament van alle religie.

Mr. Spencer valt de fondamenten van religie aan, hetzij opzettelijk of niet, wanneer hij de macht onpersoonlijk maakt, zoodat niets overblijft om te aanbidden of te dienen.

(*Slot Volgt.*) H. STADT.

Rubriek voor Jongelieden.

Vurige Kolen.

Onder de adelijke familiën van het tegenwoordige Hongarije is de grafelijke Von Szapary, een der meest geëerde en welvarende. Tot stamvader heeft ze den dapperen en edelmoedigen Peter Von Szapary, die zich op zoo menig slagveld den roem eens helds heeft verworven. Van dezen Peter Von Szapary wenschen wij u iets mede te deelen.

In de dagen toen hij een knaap was op het kasteel zijns edelen vaders, beleefde Hongarije bange tijden van wege de Turken. Deze vijanden van al wat Christen heette en voornamelijk van Oostenrijk, hadden door menig bloedigen krijg hun gezag tot over den Donau uitgebreid en een groot deel van Hongarije veroverd. Zelfs hadden ze de hoofdstad Ofen in hunne macht. Aldaar voerde een Turksche stadhouder het bewind. Voor zijn geweldigen arm moesten de Hongaren wel bukken of ze wilden of niet. Van uit de onderworpene deelen des lands deden ze uitvallen, gingen ze op stroop-, vernielings- en moordtochten uit, zoodat alle deelen des lands den druk van de Turksche macht ondervonden. Schrik was er van rondom. Op het onverwachtst vaak trokken de Turksche horden over de grenzen en overrompelden de vreedzame bewoners der naaste steden en dorpen. Jongelingen en jongedochters, mannen, vrouwen en kinderen werden in menigten gevangen genomen en tot slaven gemaakt. Oude, gebrekkige lieden, die tot den arbeid niet meer deugden, werden zonder barmhartigheid vermoord. De steden en vlekken werden in brand gestoken als ze uitgeplunderd wa-

ren en alzoo geheel verwoest. Even snel als ze gekomen waren verdwenen de rooversbenden niets achterlatende dan ruïnen en rookende puinhoopen, jammer en ellende, en beladen met de vervloekingen dergenen, die ze ongelukkig hadden gemaakt. O, het was een booze tijd!

Peter Von Szapary hoorde als knaap dagelijks van dit vreeselijk huishouden der Turken. Op het slot zijns vaders waren de invallen en rooverijen van de soldaten van de halve maan het voorwerp van ernstige bespreking. Dit moest wel van grooten invloed zijn op het gemoed van den knaap. Zijn jeugdig hart werd vervuld met een gloeienden haat jegens de veroveraars en verdrukkers van zijn Vaderland. O, wat kon zijn hart soms zuchten om het uur, dat hij het zwaard ter hand nemen mocht, om zijn verdrukte landgenooten te beschermen tegen hunne vijanden!

Hij was nog geen twintig jaren oud toen hij met een bloedverwant in het jaar 1650 op een krijgstocht toog. Het doel van den tocht was de stad Esakvar door een onverwachten en snellen aanval uit de hand der Turken te rukken. De onderneming mislukte, dewijl de vijanden gewaarschuwd en dus op hunne hoede waren. Onze jonge held had zich in den strijd wat te ver naar voren gewaagd. Door een Turksche lans getroffen zonk hij gewond ter aarde neer. Door de goede hand Gods over hem, viel hij den Turken niet in handen. Met veel moeite werd hij naar eene plaats van veiligheid gebracht door een zijner strijdmakkers.

Verscheidene maanden lag hij aan zijn leger gekluisterd, daar zijne wonden hem zeer verzwakten en niet dan langzaam heelden. Hierdoor werd zijn moed niet gebroken, zijn strijdlust niets minder noch ook zijn hart gunstiger jegens de Turken gestemd. Integendeel nauwelijks was hij genezen of hij verlangde meer dan ooit naar den krijg, opdat hij daardoor de verdrukking zijns vaderlands en de ellende van vele duizenden zijner landslieden wreken mocht. O, wat wou hij het den vijanden van het Christelijk geloof gaarne betaald zetten!

Mettertijd kwam de oude graaf Szapary te sterven en Peter volgde hem op in de grafelijke waardigheid en werd de bezitter van zijn vaders uitgebreide bezittingen. De jonge graaf zocht zich eene vrouw en bekwam er van God een hem in elk opzicht waardig. De Heere zegende het jeugdige paar met gezonde kinderen tot vreugde van beiden.

Nog immer bleef zijn hart uitzien naar den kamp met de vijanden zijns vaderlands. Een zijner nabestaanden heette Adam Von

Batthyanye, een man later zeer geëerd in zijn vaderland. Deze twee sloten met elkaar een verbond van innige vriendschap, dat ze tot hun dood onderhielden. Beide mannen waren dapper van gemoed en vervuld met gloeienden haat jegens de vijanden huns vaderlands. Zij vereenigden zich tot een onophoudende bestrijding en bereidden hun menige nederlaag. Spoedig waren hunne namen bij hunne landslieden zeer bemind en geëerd. De vijanden daarentegen werden om hunnentwille met verbittering en schrik vervuld. Niet dan met haat noemden zij de namen der helden.

In de vlakte bij de Donau lag een Turksch cohort onder den aanvoerder Hamsa Beg. Deze werd onophoudelijk door de twee vrienden bestookt. Nu eens brachten ze hem hier dan weer daar een gevoelig verlies van manschappen en voedingsmiddelen en krijgsmaterialen toe. Hamsa Beg was deswegen zeer op Peter Von Szapary en Adam Von Batthyanye verbitterd en zwoer herhaaldelijk in arren gemoede en met vreeselijken ernst, bij den baard van den profeet, dat hij zich voorbeeldig wreken zou zoo hij dit tweetal ooit in handen kreeg.

Al te spoedig werd zijn wensch, ten minste wat een der vrienden aanging, vervuld. Op zekeren dag toen de dappere mannen op een tocht uit waren vielen zij in een Turksche hinderlaag. Hun hoopje getrouwen verweerde zich dapper, maar de overmacht was te groot. Zij konden niets uitrichten. Peter Von Szapary werd in de worsteling zwaar gewond. Zijn paard stortte onder hem neer en dat op zijnen bewusteloozen berijder. Zijne wapenbroeders konden hem niet helpen, daar zij niet dan met de grootste inspanning door de vlucht hun eigen leven redden. Ook Adam Von Batthyanye ontkwam, maar het kostte hem wat!

Het duurde niet lang of de vijanden vonden Peter. Zij haalden hem van onder zijn paard en namen hem gevangen. Wat een gejuich in de kampplaats toen over dezen zoo gewenschten vang! De aanvoerder Hamsa Beg overlaadde zijn weerloozen vijand met alle mogelijke schimp en smaadwoorden. Hij liet hem honderd geeselslagen op de zolen zijner voeten geven, om alzoo zijne lang verkropte woede lucht te geven en liet zijne wonde slechts ten halvent verbinden. Daarna verplaatste hij zijnen gevangene naar Ofen, dewijl deze beter in de sterke vesting kon bewaard dan in het kleine dorpje, dat hij zelf bezette.

Peter Von Szapary werd ook in de stad Ofen op alle mogelijke manieren geplaagd en meer dan hard behandeld. Wat Turksche vindingrijkheid in dezen maar bezinnen kon werd gedaan om den

gehaten christen het leven ondragelijk te maken, zonder hem onder den last te laten bezwijken. De Turksche opperbevelhebber deed in fanatieken haat jegens dezen gevangene niets onder voor Hamsa Beg. Hij liet Von Szapary in een donkeren en kouden kelder werpen waar zijn eenig bed bestond uit vuil en verdorven stroo.

De wonden van onzen held, welke zeer slecht verbonden waren, braken weer open en veroorzaakten den ellendigen man haast ondragelijke smarten. Binnen drie dagen brachten deze vreeselijke ervaringen hem aan den rand van het graf. Het was echter in de verste verte niet des stadhouders plan zijnen gevangene te laten sterven. Hij wilde hem slechts plagen, om daardoor zich en zijne geloofsgenooten aan dezen zoo gevreesden en gehaaten vijand te wreken. Om dan ten slotte voor zijne bevrijding een groot losgeld te bekomen. Daarom gaf hij, toen de bedenkelijke toestand van zijnen gevangene hem bericht werd, terstond bevel hem naar een betere en gezondere gevangenis over te brengen en zijne wonden zorgvuldig te verbinden. Alzoo werd gedaan en door Gods genade genas Szapary gestadig van zijne wonden.

Maar nu begon een nieuw lijden voor den armen gevangene. De meest vernederende en zware diensten werden hem opgelegd. Hij, de dappere held, die door zijne soldaten hartelijk bemind, door zijne landslieden grootelijks geëerd en zelfs door zijnen koning in groote waarde gehouden werd, moest in de keuken van den Turkschen stadhouder allerlei onteerenden arbeid verrichten.

Hij moest hout sleepen, water aanbrengen, in het kort, elk werk verrichten, dat den kok en zijnen helpers òf te lastig, òf te gering was. Een karig stukske brood was zijn deel. Ja, menigmaal moest hij het voedsel eten, dat geheel ongeschikt was om gebruikt te worden, en daarom overgelaten door anderen. Wat men een hond niet zou voorzetten en wat dit dier ook zeker zou versmaden, was meer dan eens het eenige wat Szapary werd gegeven. Er ging haast geen dag voorbij waarop de gevangene door zijne gruwelijke en overmoedige plagers niet onmededoogenloos gegeeseld werd. Nu eens onder dit, dan weer onder dat voorwendsel. Eene allersmartelijkste tuchtiging was onveranderlijk aan de orde elke reis, dat Hamsa Beg te Ofen kwam. En deze Turk kwam er niet te minder om omdat hij zijnen vijand dan naar hartelust zou kunnen zien ineenkrimpen van pijn. De waardige volgeling van de halve maan liet geen enkele gelegenheid voorbijgaan om zich in de ellende van den edelen volgeling van het kruis te vermaken. Immer was hij er op bedacht hem nieuwe smaadheid en smart te veroorzaken. En

een Turk kan het hierin al buitengewoon ver brengen. Pijnigen daarin is hij een meester. Door vele oefeningen geworden.

Met mannelijke standvastigheid en stille onderwerping aan den wille zijns Gods en Vaders droeg de edele Szapary het harde lot hem beschoren. Maar in de eenzaamheid stegen sterke smeekingen naar boven, dat zijn barmhartig God en Vader zijn ongelukkigen toestand in genade aanzien en hem ter zijner tijd en op zijne wijze uit den ondragelijken drang met hooge hand verlossen wou. Maar tegenover zijne vijanden kwam er nooit éene klacht hem over de lippen. Dit zou hun overmoed versterkt, hun plaaglust vermeerderd hebben.

Op zekeren dag vroeg Hamsa Beg hem honend, hoe hij zich bevond. Peter Von Szapary verwaardigde den onedelen spotter niet eenmaal een blik, veel minder nog een woord. Hij ging stil en rustig met den arbeid, welken hij verrichtte, voort, alsof hij niets gehoord had. Dit waardig gedrag verbitterde den Turk ten zeerste. In heftigen toorn riep hij: „Men behandelt u, gij hond, nog te goed. Daarom zijt gij nog zoo trotsch. Maar ik zweer u bij den grooten profeet, dat ik dien trotsch wel klein krijgen zal. Gij zult als het vee behandeld worden en gelijk het vee mij dienen.”

Hij begaf zich terstond tot den stadhouder om zijn toornig gemoed lucht te geven en hem een helsch voorstel te doen. Hier vond hij, het spreekt wel van zelf, een oor maar al te open, een hart, maar al te gewillig. Weldra was het onderhoud geëindigd. O het was Harmsa Beg zoo naar den zin gegaan. Hij verloor dan ook geen oogenblik tijd om het afgesprokene uit te voeren. Het was hem aan het honend oog en den grijnzenden mond te zien, dat hij in het voorgenomene heel wat genoegen had. Als men dat genoegen noemen mag.

Hij gaf bevel, en een ploeg werd gebracht. Peter von Szapary werd met een ander christenslaaf er voor gespannen. En nu werden de beide gevangenen onder het honend gelach der ruwe menigte en den spot eener uitgelatene jeugd naar een nabij gelegen veld gedreven, ja gedreven, om hetzelve te ploegen!

Deze ingrijpende vernedering brak den edelen graaf, die zich tot hiertoe zoo standvastig gedragen had, bijna het hart. Met alle kracht verzette hij zich tegen deze bejegening, hem door zijnen verbitterden vijand aangedaan, maar hij maakte de zaak daardoor des te erger. De geeselslagen regenden op hem neer. Aan tellen werd niet gedacht.

Wilde hij niet doodgeslagen worden dan moest hij den arbeid,

waartoe men hem dwong en die hem zoo uitermate tegen de borst stuitte, wel verrichten. Hoe pijnen hem ook kwelden naar het lichaam, en hoe schaamte zijn hart ook vervulde, hij moest te zamen met zijn medeslaaf het veld wel omploegen.

Terwijl Peter von Szapary in zoo harde en zware gevangenschap smachtte, was Adam von Batthyanni geen oogenblik nalatig geweest om pogingen aan te wenden zijn trouwen en hartelijk beminden vriend te redden. Hij wendde zich eerst tot Hamsa Beg om van hem te vernemen, tegen hoe hoogen losprijs zijn vriend zijne vrijheid kon herkrijgen. Van dezen ontving hij ten antwoord dat hem de gevangene voor geen prijs zou overgegeven worden. Daarna schreef hij aan den stadhouder te Ofen en deze meende dat dertig duizend gulden waarlijk een billijke koopprijs was voor een gevangene zoo voornaam en zoo gewichtig voor volk en vorst. Dertig duizend gulden! Dat was een som, welke men in dien tijd haast met geen middelen bij elkaar brengen kon. Maar desniettegenstaande gaf de trouwe en edelmoedige vriend den moed niet op. Hij had tot hiertoe liefdevol voor de vrouw en kinderen van den dierbaren gevangene gezorgd en zette zich er voor om den losprijs bijeen te krijgen. Alles wat hij van zijne bezittingen en van die des gevangenen graven te gelde maken kon, werd verkocht. Alle juweelen, kleinodiën en snuisterijen, welke de gravin Von Szapary bezat, werden te gelde gemaakt. De onderdanen van den graaf waren meestal lieden, ver van rijk, maar om den heer, dien ze zoo hoogachtten en zoo van harte beminden te verlossen, daar hadden ze alles voor over. Alle vrienden en bekenden van den gevangenen graaf werden verzocht in deze poging tot bevrijding mede te werken. En ze deden het met bereidvaardigheid. Maar nadat alles gedaan was wat kon, was nog slechts de helft van den losprijs voorhanden. Nog pas de helft.

Men gaf het nog niet op. De onderdanen van den graaf zonden mannen uit, die door het geheele rijk grootere en kleinere bijdragen vroegen en verkregen. Trots alle deze bemoeiingen eener vindingrijke en zelfopofferende liefde ging het werk niet dan langzaam vooruit. Het grootste deel van het Hongaarsche land was in de macht van de vijanden. En wat zij niet beheerschten en verdrukten of zich toegeëigend hadden, was uitgeplunderd of door den voortdurenden strijd zoo geheel verarmd, dat de inwoners eerder hulp noodig hadden dan verleenen konden.

J. W. BRINK.

(*Wordt Vervolgd.*)

Rev. J. I. Fles.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. MEI 1904. No. V.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

De Christen Werkman in den Socialen Strijd.*

Het is geen nieuwe strijd, de strijd tusschen arbeid en kapitaal, tusschen werkman en werkgever, die in onze dagen zoozeer op den voorgrond treedt. Hij kan met het volste recht genoemd worden een strijd der eeuwen. We weten, dat zelfs de rijken onder Israel zich herhaaldelijk schuldig maakten aan onderdrukking van den arme. In den tijd, toen Jerobeam II over Israel regeerde en Uzzia koning van Juda was, toen de grenzen aan alle zijden werden uitgebreid en de heerschappij van Israel weer erkend werd van Hamath in het Noorden tot aan de golf van Akaba in het Zuiden, en van Tadmor in de woestijn tot aan de groote Westersche zee, — toen Israel dus in nationalen zin herleefde, was de zedelijke toestand van het volk tot een laag peil gezonken. Jesaja werd door den Heere gezonden, om de oudsten en vorsten in Jeruzalem te bestraffen, omdat zij den wijngaard opaten, en omdat de bezitting der armen in hunne woning gevonden werd, 3:14; en Micha, om tegen diezelfde zonden te getuigen in de landelijke streken van 't Zuiden. Terzelfder tijd moesten Hosea en Amos in het Noordelijke rijk het wee uitroepen over degenen, die de armen onderdrukten en met lasten bezwaarden, terwijl zij zichzelf kostelijke huizen bouwden en sliepen op ivoren bedden.

Een soortgelijke toestand bestond er in de dagen na de ballingschap. Er was schaarschte in het land, en de rijken maakten er gebruik van, om den armen geld en koren op woeker te leenen, en ten

* Dit stuk werd door ons geleverd op een vergadering van de Christenwerklieden Vereeniging te Paterson, N. J., en wordt op verzoek van deze vergadering gepubliceerd. L. B.

slotte hunne bezittingen aan zichzelf te trekken. Maar Nehemia, wellicht bijgestaan door Maleachi, stuitte het kwaad, dat hij als een ontzettenden gruwel beschouwde.

Het is opmerkelijk, dat we juist onder Israel dien strijd ontwaren, dat juist daar de rechten der armen gehandhaafd worden, terwijl we in de heidenwereld geen spoor van die worsteling ontdekken. Gods openbaring alleen doet den mensch, geschapen naar Gods beeld, zijn waarde kennen, doet den arme gevoelen, dat voor God alle menschen gelijk zijn, en dat ook hij tegenover den rijke zijn rechten heeft. In de heidenwereld, waar dat licht niet scheen, was voor zulke gedachten geen plaats. Daar was het probleem tusschen kapitaal en arbeid reeds opgelost, maar opgelost ongeveer op de wijze, waarop de tijger het vraagstuk van zijne verhouding tot zijn prooi beslist. De rijken konden niet gelooven, dat zij van hetzelfde maaksel waren als de armen. De arbeider werd veracht, en het merk der slavernij op iedere nuttige bezigheid gestempeld, terwijl hij, die het moorden tot zijn bedrijf koos, als een held werd geprezen. Plato sprak de gedachte uit, dat er aan de ziel van slaven heel wat ontbrak; en Aristoteles, dat een slaaf niets is dan een beweegbaar instrument met leven begiftigd. Storrs' ,,The Divine Origin of Chr'y.'' 482, 483. In den tijd van Demosthenes kon men een slaaf koopen voor $30 van ons geld; in den tijd van Horatius, voor $90; terwijl in het kamp van Lucullus, in Pontus, een man gekocht kon worden voor 80 cent. Ibid. p. 157.

Het Christendom kwam met een geheel andere beschouwing, die wel vreemd moest schijnen in zulk een wereld. Het verkondigde, dat eenzelfde God beide rijken en armen geschapen heeft, dat Hij hen allen schiep uit éenen bloede, zoodat zij elkanders broeders zijn; dat de eene zoowel als de andere onsterfelijk is; dat een iegelijk niet moet zien op hetgeen het zijne, maar ook op hetgeen des anderen is; en dat de arbeider zijn loon waardig is. Het riep der wereld toe — en welk een klank moet het geweest zijn in zulk een wereld: — ,,In Jezus Christus is noch dienstknecht, noch vrije.'' Het Christendom kwam als een zuurdeeg in het leven der volkeren, om van binnen uit, door de wedergeboorte der individuen, ten slotte geheel het maat-

schappelijke leven te transformeeren. Het was een langzaam, maar toch zeker proces, dat met de prediking van den Christus een aanvang nam. Er was tijd toe noodig, om eerst de Romeinsche wereld, en om daarna de Aziatische horden, die Europa overstroomden, tot deze nieuwe wereldbeschouwing te brengen, om hen de waarde van ieder individu voor God te doen kennen. En ofschoon de donkere Middeleeuwen niet gunstig waren voor de ontwikkeling der vrijheid, zoo was er toch zelfs in die eeuwen een voortgaande maatschappelijke verbetering. Toen in de 15de eeuw de Renaissance bloeide en het verstand zich emancipeerde; en in de 16de eeuw de hervorming Godsdienstige vrijheid verkondigde, werden de omstandigheden gunstiger, maar deze bewegingen wijdden zich niet aan de oplossing van sociale problemen. Gevolg was, dat, toen er in de vorige eeuw een sociale ontwaking kwam, de kerk zich ineens geplaatst zag voor vraagstukken, die zij maar al te zeer verwaarloosd had. Trots haar nalatigheid, om ook voor dit terrein de beginselen van Gods woord duidelijk te omschrijven, is de arbeidende klasse onder de beademing van den geest van het Christendom in het algemeen, langzamerhand ontwaakt tot het gevoel van zijn waarde, tot het besef van zijn recht. Sociale strijd is er thans allerwege; de sociale quaestie is aan de orde van den dag. Niet genoeg, dat individu zich stelt tegenover individu, hebben de machten zich thans vereenigd en staan als vijandelijke kampen tegenover elkaar. Geen wonder, dat de Christen, die zoo weinig voorlichting op dit gebied had, nauwelijks wist welke houding hij in dezen strijd moest aannemen, en soms een stap deed, die met den geest van het Christendom niet wel bestaanbaar is Het is thans ons doel, om op de houding van den Christen-werkman in den Socialen strijd een weinig de aandacht te vestigen.

De strijd, waarvan we spraken, is een strijd, die niet op kerkelijk, noch op staatkundig, maar op maatschappelijk gebied thuis behoort; en daarom kan het zijn nut hebben, dat we bij onze bespreking van het begrip der maatschappij uitgaan. De staat moet zich wijden aan de belangen van een volk als eenheid opgevat; in de maatschappij zoeken de verschillende individuen zichzelf stof-

felijk en geestelijk te ontplooien, hetzij dan ieder op zichzelf, of in den weg van vereeniging met anderen. We moeten dit echter niet zoo opvatten, dat in de maatschappij een ieder slechts zichzelf heeft te zoeken, zonder aan zijn medemensch te denken. Wij menschen liggen niet als zoovele korrels zand los naast elkaar, maar staan met elkander op allerlei wijze in het nauwste verband. We kunnen de maatschappij in zekeren zin een organisme noemen. Zij is een geheel, dat uit verschillende deelen is samengesteld, die met elkander in verband staan, van elkander afhankelijk zijn, op elkander inwerken,—en allen ten slotte dienstbaar zijn aan het geheel. De maatschappij als organisme heeft echter dit eigenaardige, dat zij is samengesteld uit redelijke wezens, die in hunnen wil het vermogen hebben, om zichzelf te bepalen. Daaruit volgt natuurlijk, dat de harmonische samenwerking van het geheel in zekeren zin afhankelijk is van de vrije keuze der samenstellende deelen, dat zijne werking gestoord kan worden door den wil van het individu. Er volgt bovendien uit, dat de maatschappij, om waarlijk te bloeien, niet alleen met natuurwetten te rekenen heeft (dit zou de leer van het Materialisme zijn), maar bovenal rekening moet houden met de zede wet. We wijzen hierop met opzet, omdat velen in onze dagen het al zeer vreemd vinden, dat men de Christelijke zedeleer op maatschappelijke toestanden zou willen toepassen. De maatschappij, zooals zij is samengesteld, moet beheerscht worden door een zede-wet, en waarom zou het dan niet de Christelijke zijn, die door alle eeuwen heen hare vormende en hervormende, hare samenbindende kracht heeft getoond, en hare uitnemende waarde overvloedig heeft bewezen? —

Doch, genoeg hiervan. De maatschappij is een eenheid, waarin alle leden op elkander zijn aangelegd en dus ook elkander moeten dienen. De zelfzucht is bij zulk een opvatting natuurlijk buitengesloten. Op deze eenheid legt de wetenschap vooral in onzen tijd zeer den nadruk, zij het dan ook op eenzijdige en minder juiste wijze. Maar het is bovenal het Woord van God, dat ons hierop wijst, waar het ons zegt, dat God uit eenen bloede het gansche geslacht der menschen geschapen heeft, en ze geschapen heeft naar Zijn beeld. Er is dus een natuurlijke en een geestelijke band, die alle kinderen

der menschen samensnoert tot een schoon geheel. In haar diepste wezen, we herhalen het, is de maatschappij een eenheid. Eenvormigheid zoekt men er echter te vergeefs; zij is rijk aan schakeering. Aanzienlijken en geringen, minder en meer gegoeden, heeren en knechten, grooten en kleinen zijn er; zij allen hebben een roeping te vervullen, zij moeten hunne gaven en krachten ontwikkelen, en langs dien weg medewerken aan de verwezenlijking van het ideaal, dat Gods beeld ten slotte in de menschheid in al zijn veelzijdigen rijkdom moge schitteren. — En gelijk het eene deel van het lichaam grootere toevoer van levenskracht heeft dan het andere, maar dan ook meer verbruikt, en alles ten slotte ten goede van het geheel komt, zoo moet het ook zijn in de maatschappij, ofschoon de een meer ontvangt dan de andere van het geld en het goed dezer wereld, zoo zal hij ook meer moeten verteren in het vervullen van zijne goddelijke roeping; en langs dien weg komt alles in het eind' ten bate der samenleving. Dan zou wel hij, die een groote taak te verrichten had, op ieder gegeven oogenblik meer in zijn bezit hebben dan een ander, wien een eenvoudiger werkkring was aangewezen; maar toch zou er bij dat onderscheid altijd evenredigheid heerschen, en de leden der maatschappij zouden elkander dienen in het besef, dat zij elkander tot een hand en tot een voet moeten zijn. Dat is ons ideaal; en uitgaande van de gedachte, dat de maatschappij een organisme is, kunnen we niet anders zien, of de verhoudingen en wisselwerkingen moeten aldus zijn. En het komt ons voor, dat, zoo de zonde niet in de wereld ware ingetreden, de maatschappij zich geheel spontaan op dergelijke wijze zou hebben ontwikkeld.

Maar, helaas! — door den wil van het schepsel kwam er storing in de schepping Gods, en zonder de openbaring van Gods algemeene en bijzondere genade zou de oplossing van het menschelijk geslacht spoedig gevolgd zijn. Waartoe kwam het zelfs niet in de heidenwereld trots den beteugelenden invloed van Gods genade? — Daar werd de vrouw het lastdier van den man; daar mocht men de kinderen bij de geboorte dooden, indien men er liever niet mede belast wilde zijn; daar werden de duizenden ongelukkigen, wien de kansen tegenliepen, het absoluut eigendom van een enkelen geweldenaar, die over hun

leven en dood beschikte als over dat van zijn vee. — Maar gelukkig, waar die spontane ontwikkeling onmogelijk werd, waar wij het ideaal uit het oog verloren, waar het licht, dat in ons was, duisternis werd, waar de zede wet geschreven in onze harten bijna geheel werd uitgewischt, — daar ontstak de Heere het licht zijner genade, daar gaf Hij ons in zijn Woord de zedelijke grondbeginselen aan, waarnaar ons maatschappelijk leven geregeld moet worden. Onder de beademing daarvan moeten we het ideaal weer benaderen. En dat Woord zegt ons, dat gerechtigheid de grondtoon moet zijn in het leven der volkeren, maar gerechtigheid door de liefde geheiligd. De rijke moet onthouden, dat hij slechts rentmeester is (gelijkenis van de talenten); dat hij geen recht heeft, om zijn geld op te stapelen, waar anderen in armoede ter neder zitten (Rijke dwaas); dat de arbeider zijn loon waardig is, en het hem kwalijk zal gaan, zoo hij dit terughoudt (Jes. 22:13; Spr. 22:16; Mal. 3:5; II Tim. 2:6); en dat het zijne dure roeping en groote eer is, om bedeelaar der armen te zijn (Matt. 19:21, Lukas 16:9; I Tim. 6:17-19). — De arme onthoude, dat hij tot arbeiden geroepen is en met blijdschap de hem aangewezene taak verrichten moet (Ex. 20:9; Ps. 128:2; II Thess. 3:10); dat hij getrouw moet zijn in het werk hem opgedragen (8ste gebod); en dat hij gehoorzamen moet degenen, die over hem gesteld zijn (Eph. 6:5-8; Col. 3:22 25; I Pet. 2:18). Beiden moeten zoeken niet alleen het hunne, maar ook hetgeen des anderen is. Zoo, maar ook zoo alleen, kunnen we het ideaal benaderen.

En nu keeren wij ons tot de werkelijkheid. Waar wij leven in een Christelijke natie, beschenen door het licht, dat in de Zonne der gerechtigheid is opgegaan, daar vragen we natuurlijk vol belangstelling: Hebben wij dat ideaal reeds in het zicht, zijn wij reeds op den weg, die daarhenen leidt?—Wat wreede ontnuchtering, wanneer wij rondom ons zien! Ontwaarden we alleen, dat we het ideaal nog niet bereikt hebben, dat we nog niet meer dan de schemering van den nieuwen dag kunnen zien, we zouden ons troosten met de gedachte, dat we, zoolang de zonde heerscht, die verdeeldheid aanbrengt, nooit die schoone eenheid geheel verwezenlijkt zullen zien; met

de gedachte, dat we toch in den weg des Heeren zijn, die ons leidt naar het door Hem beoogde doel. Maar nu,—nu doet zich het diep treurige feit aan ons voor, dat de maatschappij als geheel niet wandelt op het rechte pad; nu schijnt het alsof men alle bewustzijn van een hooger ideaal uit het oog verloren heeft. Zelfzucht is de grondtoon van het maatschappelijke leven. Een ieder schijnt zichzelf te beschouwen als het middenpunt, om hetwelk geheel de wereld zich beweegt. Zij zoeken allen het hunne, niet hetgeen des anderen is. De maatschappij is een strijdperk in het groot, waarin de belangen van den een bestendig strijden met die van den ander, waarin allen tuk op roof zijn. De eene mensch staat tegen den ander op, en de eene classe omvat de andere in een doodelijk conflict. Er wordt gestreden met de pen, er wordt gestreden met de vuist, er wordt gestreden met het zwaard. De macht van het geld wordt gesteld tegenover de kracht van den arm Daar zijn rijken, die nog rijker worden; daar zijn armen, die in hunne armoede omkomen. Daar zijn er, die de millioenen verdubbelen, die prachtige paleizen bouwen en dezelve bewonen, die naar het woord van den profeet ,,op ivoren bedden slapen'', die zich in weelde baden;—en daar zijn er duizenden, die kommer en gebrek lijden, die in de vunzige holen onzer steden een ellendig leven slijten, die des avonds hunne kinderen op een bos stroo ter ruste leggen. En terwijl er vreugdebedrijf is in het paleis van den onderdrukker, ontglipt er een kreet om recht aan de lippen van den onderdrukte. Terwijl de rijke meent dat hij met reine handen tot zijnen God kan naderen, hooren we uit de diepten de helsche kreten van Socialisme, Communisme en Anarchisme opdoemen, die hem aanklagen bij den Allerhoogste.—Waarlijk hachelijk is de strijd. Het is geen worsteling meer van man tegen man; wij zien thans legers tegenover elkander staan. Het kapitaal vereenigt zich met het doel, om steeds meer geld op te stapelen, om zich in deze zijne sterkte goed te verschansen, om den geringen man te onderdrukken, en om het loon van den arbeider te verkorten. En de arbeiders op hun beurt scharen zich in het gelid, om zichzelf tegenover dien sterke te verdedigen, om hunne rechten te laten gelden, om het kapitaal eischen te stellen en te dwingen tot

de overgave zijner vesting. En aan beide zijden wordt de gerechtigheid vergeten, al rust ook de grootste verantwoordelijkheid in dezen op het kapitaal.

Hoe dient nu de houding van den Christen werkman te zijn in dezen strijd? Moet hij zich aansluiten bij de vereenigingen, die er zijn opgericht ter bestrijding van het kapitaal, of moet hij eenvoudig gelaten het onrecht dragen, dat hem wordt aangedaan. Er zijn nog altijd, en er zullen wellicht altoos wezen, ernstige, welmeenende christenen, die denken, dat het laatste de ideale gedragslijn is. En we kunnen ons dit zeer goed verklaren. Paulsen wijst er in zijn ,,Ethiek'' (Eng. Vert. p. 71 v.v.) op, dat de idee, die wij van gerechtigheid hebben, niet in overeenstemming is met de leer van het Nieuwe Testament. Wij meenen, dat de beoefening der gerechtigheid daarin bestaat, dat we, aan de eene zijde, geen onrecht doen; maar ook aan de andere zijde, niet toelaten, dat ons of een ander onrecht aangedaan worde. Het Nieuwe Testament, daarentegen, kent slechts eene zijde van die deugd; wijst alleen op de verplichting, om geen onrecht *te doen*. Christus zegt in de bergrede: ,,Maar indien iemand u op de rechterwang slaat, keer hem ook de andere toe; en indien iemand met u rechten wil en uwen rok nemen, laat hem ook den mantel; en zoo iemand u dwingen zal, om met hem een mijl te gaan, ga met hem twee.'' En Paulus vraagt: ,,Waarom lijdt gij niet liever schade; waarom lijdt gij niet liever ongelijk?'' Daaruit volgt nu, zoo redeneert Paulsen, dat wij niet verplicht zijn, neen, meer nog, dat het ons niet geoorloofd is, naar de voorstelling van Christus en de Apostelen, om eenig onrecht, dat men onszelf of anderen wil aandoen tegen te gaan. En ofschoon hij er zelf in de verste verte niet aan denkt, om naar dien regel te leven, zijn er toch altijd en ook in den huidigen dag, zooals we reeds zeiden, nog vele ernstige christenen, die meenen, dat zij in al hunne levensbetrekkingen zich daaraan moeten houden, en dientengevolge een afkeer hebben van alle vereenigingen, die daarin niet berusten kunnen. Nu kunnen we op dit oogenblik natuurlijk niet ingaan op de exegese van al de Schriftuurplaatsen—en er zijn er vele—die in ge-

noemden geest spreken. We maken alleen de volgende opmerkingen: In de eerste plaats is het niet waar, dat Christus en Paulus in de aangehaalde plaatsen leeren, dat wij niet mogen strijden tegen het onrecht, dat onszelf en anderen wordt aangedaan, maar hetzelve lijdelijk moeten aanzien. Zij maken niet het minste gewag van onrecht, dat *anderen*, maar alleen van hetgeen *ons* wordt aangedaan. Zij zeggen met geen enkel woord, dat het onze plicht is, om het onrecht in anderen te dulden en maar vrijelijk te laten voortwoekeren. Wie zou zich ook zulk een dwaasheid in den Heiland en zijne apostelen kunnen voorstellen? Gerechtigheid toch is de levenswet der maatschappij, is de noodzakelijke voorwaarde van haar bestaan. En hare miskenning heeft noodwendig de oplossing van het maatschappelijk organisme ten gevolge. En in de tweede plaats mogen we zeggen, dat dergelijke woorden der Schrift, instede van ons aan te sporen, om het onrecht maar onverhinderd te laten voortgaan, ons juist een bepaalde methode aan de hand doen, om het onrecht te bestrijden. De Heiland zegt feitelijk in de aangehaalde woorden, zij het ook op geheel eenige wijze, niets anders dan dit: *dat wij niet op zelfzuchtige manier, dorstende naar wraak*, voldoening zullen zoeken voor het onrecht, dat ons werd aangedaan; maar *dat wij in den geest der liefde* zullen zoeken den broeder te winnen, en tot inzicht te brengen van hetgeen hij misdaan heeft Daaruit volgt dan ook, dat we door dergelijke woorden volstrekt niet gebonden zijn, om de maatschappelijke toestanden maar lijdelijk te aanvaarden, zooals ze zijn, zonder ook maar iets te doen ter bestrijding van het onrecht, dat er heerscht. Integendeel, zij verplichten ons zelfs, om op Christelijke wijze al het mogelijke te doen, om de bestaande misstanden weg te nemen. Dit is dan ook duidelijk de eisch der gerechtigheid in het algemeen.

Daarmede zeggen we echter niet, dat de christen zich moet aansluiten bij de bestaande werklieden-vereenigingen. Eer we dit kunnen doen, moeten we eerst overtuigd zijn, dat deze voldoende rekening houden met het feit, dat de maatschappij een organisme is, waarin alle leden met elkander in het nauwste verband staan, zoodat de een tot den ander niet kan zeggen: Ik heb u niet van

noode; dat zij zich waarlijk ten doel stellen, om zooveel mogelijk den idealen staat der samenleving weer te benaderen; dat zij de zedelijke beginselen van Gods Woord tot grondwet hebben; en dat zij in den geest der liefde hun doel zoeken te bereiken. We meenen, echter, dat juist het tegendeel het geval is. De bestaande vereenigingen hebben geen oog voor de eenheid der maatschappij. Zij kunnen zich maar niet voorstellen, dat de belangen van het kapitaal ook de hunne, en hunne belangen ook die van het kapitaal zijn. Daarom stellen zij de belangen van den werkman *tegenover* die van den werkgever; ja, aarzelen ze zelfs niet, om te verklaren, dat hun welstand het noodzakelijk maakt, dat zij andere werklieden die met hen niet vereenigen, het leven onmogelijk maken. Sociologen klagen er altijd over, dat de werklieden-vereenigingen verwijdering aanbrengen tusschen den patroon en zijn werkvolk; en dat zij door allerlei willekeurige handelingen, die vaak ingrijpen in het recht van den werkgever, in dezen een geest van vijandschap kweeken, die de oplossing van het sociale vraagstuk steeds moeilijker maakt. Nog bitterder is hun klacht over het onwedersprekelijk feit, dat de vereenigingen verdeeldheid aanbrengen in het kamp der werklieden zelf; dat zij op tyrannische wijze trachten te heerschen over degenen, die met hen niet samengaan, en door allerlei lage middelen hen willen dwingen om zich bij de vereeniging aan te sluiten. (Crafts' Christian Sociology, p. 124, 125; Bascom „Social Theory'' p. 247, 248; Cadman „The Christian Unity of Capital and Labor'' p. 234 v.v.) Dan wil het ons voorkomen, dat de bestaande vereenigingen zich volstrekt niet ten doel stellen, om bevorderlijk te zijn aan het ideaal, dat ons in Gods Woord geteekend wordt. Ofschoon we zeer goed weten, dat we hun streven niet maar klakkeloos weg als socialisme mogen brandmerken—en dat willen we ook volstrekt niet—, zoo vragen we toch onwillekeurig: Is er niet een socialistische klank in dat bestendig roepen om gelijkheid? Is het niet een socialistisch getint ideaal, waarnaar zij streven: Algeheele onafhankelijkheid van het kapitaal? Schijnt het niet menigmaal, alsof men de orde geheel wil omkeeren en den knecht wil plaatsen boven zijnen heer? Gods Woord leert wel een

gelijkheid in dezen zin, dat alle menschen als menschen gelijke waarde hebben, maar verkondigt op geen enkele bladzijde, dat alle menschen gelijk bedeeld moeten zijn, dat zij allen een gelijke, in zekeren zin onafhankelijke, positie in de maatschappij zullen innemen. Evenredigheid, niet gelijkheid, is het ideaal van den Bijbel in dezen. ,,Rijken en armen ontmoeten elkander, de Heere heeft ze beide gemaakt,'' en die beide zullen er zijn, zoolang deze wereld staat. En waar wij in den weg van Gods voorzienigheid tot arbeiden geroepen zijn, en anderen ons werk verschaffen, daar is het onze roeping, on hen te erkennen als de zoodanigen, die van Godswege over ons gesteld zijn. Vervolgens weten we, dat de bestaande vereenigingen niet rekenen met de zedelijke beginselen van Gods Woord. Ze maken er volstrekt geen gewag van in hare constituties en ze handelen er niet naar in de praktijk. En toch, die beginselen moeten toegepast worden in de maatschappij, zal er ooit eenige verbetering komen. Onzes inziens is het een der ergste der ongeloovigen, die meent, dat hij in den handel en bij zijnen arbeid niet met Gods Woord behoeft te rekenen. Maar, meer nog; de werklieden vereenigingen negeeren niet alleen de Christelijke beginselen, maar vertrappen ze met den voet en maken het voor hunne leden zelfs onmogelijk, om de algemeene wet der broederliefde in beoefening te brengen. Houden zij niet hunne vergaderingen bij voorkeur op den dag des Heeren? (Crafts' ,,Christ. Soc.'' p. 129.) Maken zij er geen praktijk van, om anderen, die niet tot haar behooren het leven lastig te maken, en zoo mogelijk, buiten werk te stellen en te houden? En al is het dat alle leden daaraan niet direct meedoen, zij staan schuldig aan de zonden van het geheel, waartoe zij behooren. En eindelijk werken de bestaande vereenigingen niet in den rechten geest. Leert de Heiland ons, dat wij in den geest der liefde met onzen broeder moeten handelen, dat wij desnoods onszelf een weinig op den achtergrond moeten stellen, om onzen naaste te winnen; hier stelt men zichzelf op den voorgrond en roept men om wraak. Gerechtigheid moeten we zoeken te bevorderen naar het Woord van God; hier zoekt men menigmaal *zijn vermeend persoonlijk recht*, zoekt men dikwerf rijkdom bovenal. Men

stelt het kapitaal zijn eischen, en zoekt hetzelve dan tot de inwilliging daarvan te dwingen. De eischen, die gesteld worden, zijn volstrekt niet altijd eischen der gerechtigheid, maar zijn menigmaal —en naar het ons voorkomt vooral in den laatsten tijd—buitensporig. En niet altijd hebben de vereenigingen er voldoende rekening mee gehouden, dat ieders loon geëvenredigd moet zijn aan zijne bekwaamheid tot den arbeid. (Bascom „Social Theories," p 249.) Om den werkgever te kunnen forceeren tot het inwilligen van hare eischen, eigenen ze zich eerst de monopolie van zekeren arbeid toe —iets dat zij in het kapitaal altijd ten hoogste afkeuren—en nemen dan de toevlucht tot werkstakingen, die reeds zooveel natuurlijk en zedelijk onheil gewrocht hebben. Zij nemen het recht in eigen handen insteê van gerechtigheid te zoeken in den weg door God bepaald.

Nu zult ge wellicht zeggen, dat we een zeer eenzijdige voorstelling van de werklieden vereenigingen gegeven hebben, dat we alleen de donkere zijde hebben aangetoond, terwijl er toch ook een lichtzijde is. En we stemmen dit toe. We denken er dan ook geen oogenblik aan, om het goede, dat er in gevonden wordt te miskennen; om ze onvoorwaardelijk te veroordeelen; en om al het euvel dat er in de maatschappij gewrocht werd, alleen ten hunnen laste te leggen. We erkennen, dat zij in vele gevallen het middel waren om den arbeider een meer menschwaardig bestaan te verschaffen, dat zij veel hebben bijgedragen tot verkorting van den werkdag en tot het verkrijgen van hoogere loonen. We bedoelden dan ook volstrekt niet, om u in het gezegde een onpartijdige beschouwing van de bestaande vereenigingen te geven, maar slechts om aan te toonen, waarom een christen, onzes inziens, zich niet bij dezelve kan aansluiten.

Ge vraagt wellicht: Hoe moeten we dan, zoo het onze roeping is, om de gerechtigheid in het maatschappelijke leven te bevorderen, en we ons toch niet bij genoemde vereenigingen mogen aansluiten? Moeten we dan als enkelingen, ieder voor zichzelf, den strijd tegen het onrecht aanbinden? Maar wat zullen we zonder organisatie ver-

mogen, waar de taak zoo veelomvattend is? — Naar het ons voorkomt, hebben christen-werklieden het volste recht, om eigen vereenigingen te organiseeren met het bepaalde doel, om mede te werken tot verbetering van maatschappelijke toestanden. Is onze beschouwing juist, dan zijn ze daartoe zelfs verplicht, dewijl zij anders onmogelijk aan hunne roeping in dezen kunnen beantwoorden. Wie in onze eeuw iets tot stand wil brengen moet zijn kracht zoeken in organisatie. Waar het kapitaal zich vereenigt, moeten ook de arbeiders hetzelfde doen; maar ze moeten het doen, niet om de kracht van den arm te stellen tegenover de macht van het geld, niet om aldus met meer hoop op succes het kapitaal den oorlog aan te doen; maar slechts, om in zekeren zin met hetzelve op een voet van gelijkheid te staan, en om zoodoende onderhandeling mogelijk te maken. Een werkgever zou wellicht een enkel individu het oor niet willen leenen, terwijl hij wel met een vereeniging zou willen onderhandelen. Ook zou onderhandeling met ieder individu afzonderlijk onmogelijk zijn. Christen-werklieden moeten zorgvuldig zelfs den schijn zoeken te vermijden, dat zij zich vereenigen met kwade bedoelingen jegens den werkgever. Zij moeten toonen, dat het hun niet om wraak te doen is; dat zij niet in de eerste plaats eigen belang zoeken, maar het belang van de maatschappij in haar geheel; dat zij desnoods gewillig zijn, om zichzelf te verloochenen, *zoo daardoor de gerechtigheid bevorderd worde.* Want indien zij optreden met zelfzuchtige bedoelingen, indien zij zich werkelijk of schijnbaar stellen *tegenover* het kapitaal, zoo snijden ze zichzelf den weg af, waarop zij anders bij gerezene geschillen zouden kunnen wandelen, den weg n.l. van arbitrage. Het wil ons voorkomen, dat de bestaande vereenigingen dit maar al te zeer uit het oog hebben verloren, en dat ze, terwijl ze voorgeven allereerst langs den weg van arbitrage hun recht te willen zoeken, deze vooraf menigmaal onmogelijk maken. Laten onze werklieden hun nut doen met de ervaring van het verleden en zich wachten voor die fout.

We leggen daarop al den nadruk, omdat we meenen, dat onze arbeiders vooral in arbitrage hun kracht moeten zoeken. Het spreekt van zelf, dat het voor alle dingen hun doel moet zijn, om alle geschil-

len, door vriendelijke bespreking daarvan met den werkgever, weg te nemen. Wanneer een zaak van beide zijden bezien wordt, en wederzijdsche verklaringen gegeven worden, zal het menigmaal blijken, dat het vermeende onrecht slechts schijnbaar is en er dus geen de minste reden bestaat, om verandering aan te brengen. En waar dit niet het gevolg is, daar leidt zulk een bespreking er minstens toe, dat beide zijden een zuiverder beschouwing van de zaak krijgen, en daardoor in staat gesteld worden om de kwestie gemakkelijker op te lossen. Wanneer men op deze wijze echter niet tot een bevredigend einde kon komen, dan zou arbitrage moeten volgen. Deze zij liefst geheel vrij, d.w.z. de betrokkene partijen benoemen gezamenlijk een commissie van arbiters met opdracht, om de onderhavige zaak te onderzoeken, om van beide zijden inlichtingen in te winnen, en om daarna onpartijdig uitspraak te doen;—en verbinden zich geheel vrijwillig, om zich aan het oordeel der commissie te onderwerpen en naar hun uitwijzingen te handelen. Deze methode grijpt, dunkt ons, het minste in in de vrijheid der industrie, en laat het meeste recht wedervaren aan de zedelijke persoonlijkheid der betrokkene partijen.

Is men echter aan de eene of aan de andere zijde, of aan beide zijden overtuigd, dat men op deze wijze niet genoeg waarborg heeft, dat men over en weer zich aan de uitspraak der commissie zal houden; ontbreekt het vertrouwen eenigszins, wat natuurlijk bij den zondigen toestand des menschen zeer goed het geval kan zijn, dan zoeke men—liefst gezamenlijk—regeling van arbitrage door de wet, zoodat de verschillende partijen desnoods gedwongen kunnen worden, om aan de gestelde voorwaarden te voldoen. Cadman zegt, dat onderscheidene staten der Unie het beginsel der arbitrage reeds in hunne statuten hebben geïncorporeerd. (Chr. Unity of Cap. and Labor, p. 191.) Dezelfde schrijver meldt ons, dat het beginsel van arbitrage in Frankrijk en Engeland met groot succes wordt toegepast, en „strikes" en „boycotts" bijna geheel heeft uitgebannen. Verder zegt hij: „Staande commissies van arbitrage zijn er sinds 1860 in Engeland opgericht in verband met de voornaamste takken van nijverheid, en hun algemeen succes toont aan, dat al de moeilijkheden tusschen het kapitaal en den arbeid vatbaar zijn voor een

gemakkelijke en goedkoope oplossing.'' (p. 194; zie verder: W. S. Jevons ,,The state in rel. to Labor'', p. 148 v.v. en Craft's Christian Sociology'', naar het register). Nu kan zich echter de mogelijkheid voordoen, dat de werkgever in het geheel niets van arbitrage weten wil, en dus feitelijk weigert, om langs dien amicalen weg de geschillen uit den weg te ruimen. In dat geval is, naar het ons toeschijnt, appél aan het recht de aangewezene weg. De overheid bestaat om der zonde wil en is geroepen, om de welvaart van staat en maatschappij te bevorderen, en om alle misstanden, die de zonde met zich sleept, zooveel mogelijk te bestrijden. Of zou een individu wel het recht hebben om zich op de regeering te beroepen, terwijl vereenigingen aan welke persoonsrechten verleend worden dit niet mogen? Haar persoonsrechten moeten onze werklieden-vereenigingen natuurlijk staan, en bezitten ze die, dan kunnen ze zich desnoods op de regeering beroepen.

Desnoods, zeggen we, want we zouden niet willen, dat ze bij iedere moeilijkheid, die zich voordeed, daartoe maar terstond overgingen. Eerst wende men al het mogelijke aan, om zonder de regeering tot een gewenscht einde te komen, en—eerst waar dit mislukt, wende men zich tot de overheid. Voor deze zouden er dan verschillende wegen openstaan. Zij zou zelf direct door middel van het recht uitspraak kunnen doen,—of zij zou een commissie van arbitrage kunnen benoemen en het kapitaal kunnen noodzaken tot arbitrage,—of anders nog—en misschien beter—zij zou een kamer van industrie kunnen oprichten, waarhenen de arbeiders zich in ieder geval konden wenden. Maar hoe, zoo vraagt ge, indien de regeering weigert, om ons te erkennen, en om in dezen haar plicht te vervullen? Dan staat men industrieel op heidensch standpunt, waar macht recht is, waar een ieder doet, wat goed is in zijn oogen, waar geweld gesteld wordt tegenover geweld en men ten slotte de tyrannie van den sterkste moet huldigen. In dit geval alleen heeft de werkstaking voor den christen eenig recht van bestaan als middel der verdediging van de gerechtigheid. Maar ook hier moet de christen-werkman zich houden aan de zedelijke beginselen van Gods Woord. Hij mag zich door het kapitaal niet laten verlokken, om

tot dat lage peil af te dalen, en willekeur tegenover willekeur, en onrecht tegenover onrecht, en geweld tegenover geweld te stellen. Daardoor zou ook hij zich schuldig maken aan het schenden van de gerechtigheid, aan overtreding tegen den Rechter van hemel en aarde. Zijn strijd moet een strijd zijn voor de gerechtigheid, moet trots al het onrecht, dat door de andere partij bedreven wordt, gevoerd worden naar de beginselen van Gods Woord. Hieruit volgt, dat hij geen deel kan nemen aan werkstakingen, zooals die door de bestaande vereenigingen in praktijk gebracht worden. Hij heeft geen recht, om zich de monopolie van eenig vak van industrie toe te eigenen; om waar hij zelf het werk er neer legt, anderen te dwingen er ook af te blijven; om het werk te staken, zoo zijn gezin er door in armoede gedompeld wordt; om middelen van geweld te gebruiken tegenover den werkgever en tegenover dezulken, die den arbeid, door hem neergelegd zouden willen opvatten. Het is hem geoorloofd om ter verdediging van de gerechtigheid zijn werk er neer te leggen, zonder meer. Ge zegt wellicht, dat we daardoor de werkstaking van alle kracht berooven. Ter eener zijde wil het ons echter voorkomen, dat de werkstakingen van het verleden niet aan de verwachting hebben beantwoord, over het geheel niet veel vrucht hebben afgeworpen; en dat het nog zeer de vraag is, of de enkele voordeelen, die hier en daar behaald worden, wel kunnen opwegen tegen de kosten, die er aan verbonden waren, en tegen de demoralisatie, die er menigmaal het gevolg van was. En aan de andere zijde gelooven we dat, indien onze Christen-werklieden er zooveel mogelijk voor zorgen meesters van hun vak te zijn, indien zij toonen de beste werklieden te zijn—gelijk ze behooren te wezen—, het dan door den werkgever smartelijk gevoeld zal worden, zoo zij ten slotte, schoon tot hun leedwezen, den arbeid staken.

Me dunkt, dat zulk een werkstaking zonder wraakzucht, zonder dreiging, zonder geweld, zonder „rechthaberei" meer invloed zou oefenen dan dezulken, waarin het geweld den toon aangeeft.

———

Aan het einde van onze bespreking gekomen, maken we ten slotte de opmerking, dat we in het voorgaande slechts hebben aan-

gewezen, welke houding de Christen-werkman, onzes inziens, in den Socialen strijd moet aannemen *bij den bestaanden industrieelen toestand.* We beperkten ons daartoe, niet omdat we meenen, dat de bestaande inrichting der maatschappij op zichzelf goed is, maar omdat we in de eerste jaren nog geen hervorming in dat opzicht te wachten hebben, en onze werklieden allereerst met de tegenwoordige inrichting moeten rekenen. We gevoelen echter zeer wel, dat een inrichting, waarbij zulke ontzettende misstanden mogelijk zijn als er tegenwoordig gevonden worden, onmogelijk goed kan zijn. We meenen dan ook, dat een Christen-werklieden vereeniging zich volstrekt niet moet beperken tot de taak, om bij den bestaanden toestand zooveel mogelijk gerechtigheid te zoeken, maar dat zij haar taak veel breeder moet opvatten, en met allen, die het welzijn der maatschappij zoeken, moet medewerken, om een betere inrichting van haar te verkrijgen. Wij voor ons verwachten niet veel heil van het oprichten eener kleine Christelijke maatschappij in het midden van de groote. Dit zou weer te veel verdeeldheid aanbrengen, waar eenheid behoort te zijn. Ook heeft de geschiedenis in Engeland reeds getoond, dat zooiets op een mislukking moet uitloopen. (Cadman ,,Chr. Unity of Cap. and Labor," p. 163) Een zekere vorm van productieve co-operatie wint tegenwoordig meer en meer veld; die n.l. waarbij de arbeider wekelijks een zekere som wordt uitgekeerd, de werkgever het noodige voor de administratie en een billijken interest van zijn geld ontvangt, en—zeg aan het einde van het jaar—de profijten, die er bovendien nog zijn, naar evenredigheid verdeeld worden. Deze co operatie is reeds op vele plaatsen in werking en bevredigt daar beide den arbeider en den werkgever. (Cadman, p. 170 ff. Bascom, Social Theories, 255, Bliss Encyclopedia of Social Reforms, Artikel: Profit Sharing.) De beginselen van deze inrichting worden, naar het schijnt, langzaam maar zeker aanvaard door groote werkgevers in Europa en Amerika, worden steeds gunstiger beschouwd door Sociologen, en zijn, dunkt me, het meest in overeenstemming met de Christelijke beginselen. Laat een Christen-werklieden vereeniging op een dergelijk ideaal aansturen door lezingen te laten houden, door anderen

van de noodzakelijkheid van zulk een hervorming te overtuigen, door conferenties te houden met de werkgevers, en door zich aan te sluiten bij de „National Bureau of Reforms'' in Wash., D. C. Het doel van dit Bureau is, om zulke zedelijke verbeteringen als de Christelijke kerken in het algemeen goedkeuren te bevorderen. Het staat er te dien einde naar om door petities, brieven en persoonlijk onderhoud met de wetgevende macht de aanneming en uitvoering van goede wetten te verkrijgen in betrekking tot de viering van den dag des Heeren, industrieele arbitrage enz.

Verwacht echter niet, dat gij in den Socialen strijd terstond veel vrucht zult zien, want dan zult ge ongetwijfeld teleurgesteld worden. Maar dat ontmoedige u niet. Die gelooft zal niet haasten. Werkt in de overtuiging, dat gij het werk des Heeren doet, en dat, al is het ook, dat gij zelf niet eens de vruchten van uwen arbeid moogt plukken, het nageslacht u zal zegenen voor hetgeen gij gedaan hebt. Het is wel het moeilijkste werk om een begin te maken, maar het is een arbeid, die loonen zal. Aanvaardt uw taak met de gedachte: „Wij zijne knechten zullen ons opmaken en bouwen, en God van den hemel zal het ons doen gelukken.''

L. BERKHOF.

De Synode volgens de opvatting der Gereformeerde Kerk.

Daar onze gemeenten weldra weer in Synode zullen samenkomen kan het zijn nut hebben eens opzettelijk na te gaan hoe de Gereformeerden op grond van hunne Belijdenis en in overeenstemming met hunne kerkenorde zulk eene synodale vergadering opvatten.* In onderscheiding van de Congregationalisten of Independenten ge-

* Zie *G. Voetius*, Politica ecclesiastica, IV bladz. 120 v. v.
C. Vitringa, Redevoering over de Synoden 1742.
K. Rieker, Grundsätze reformirter Kirchenverfassung 1900, bladz. 157 v.v.
H. E. Von Hoffmann, Das Kirchenverfassungsrecht der Niederländischen Reformirten bis zum Beginne der Dordrechter Nationalsynode von 1618-19. 1902. bladz. 124 v. v.

looven de Gereformeerden, dat de geestelijke, organische eenheid van het lichaam van Christus zich ook in het zichtbare zoo veel mogelijk openbaren moet. Zooals de leden in eene gemeente gemeenschap der heiligen oefenen, zoo moeten ook de gemeenten met elkander die gemeenschap onderhouden.

Het lichaam van Christus kan zich in deze bedeeling niet in éene zichtbare vergadering openbaren, want een deel van dit lichaam is in den hemel en een ander deel op aarde, en het deel, dat op aarde is, is over zulk een groote uitgestrektheid verspreid, dat het samenkomen in éene vergadering onmogelijk is. De eenheid der geloovigen, zooals die bestaat in het lichaam van Christus, kan zich in deze bedeeling niet anders dan in eene plaatselijke vergadering der geloovigen zichtbaar openbaren. De gemeente als zichtbare vergadering der geloovigen op een plaats is daar de openbaring en vertegenwoordiging van het lichaam van Christus. Deze plaatselijke gemeente is zelfstandig en onafhankelijk in dezen zin, dat geen andere gemeente en geen andere macht over haar heerschen mag. Alle plaatselijke gemeenten zijn in dit opzicht gelijk. Zij zijn souverein in eigen kring.

Een andere grondgedachte voor het kerkverband bij de Gereformeerden is boven reeds aangeduid. De geestelijke eenheid van alle geloovigen d. i. van het lichaam van Christus moet zich toch ook zooveel mogelijk in het zichtbare belichamen. Deze eenheid kan zich echter niet openbaren in eene vergadering van leden, maar alleen in eene vergadering van gemeenten, en dan niet van die gemeenten in haar geheel, maar van hare vertegenwoordigers n.l. de ambtdragers.

Op deze grondgedachten berust het kerkverband volgens de Gereformeerde opvatting. Dit kerkverband is dus geene uitvinding van menschen, maar vloeit noodzakelijk voort uit de eenheid van het lichaam van Christus toegepast op de plaatselijke openbaringen van dat lichaam. Deze eenheid der gemeenten in het kerkverband, als de openbaring van de eenheid van het lichaam van Christus, treedt zichtbaar te voorschijn en belichaamt zich in de classikale en synodale vergaderingen.

Hoewel wij hier niet nader op het kerkverband kunnen ingaan, moesten deze gedachten toch even aangeduid worden, om daardoor aan te wijzen, dat de Gereformeerde idee van Classis en Synode rust op een objectieven grond, en wortelt in een geestelijk beginsel. Classis en Synode zijn dus niet door menschelijke willekeur in de wereld gekomen, maar daarin wordt eene belangrijke waarheid gehandhaafd voor zoover dit in deze bedeeling mogelijk is, n.l. de eenheid van alle geloovigen in het lichaam van Christus.

Hieruit blijkt tevens, dat Classis en Synode niet slechts uit de nuttigheidsidee te verklaren zijn. De nuttigheidsidee wijst op het doel en de vrucht, doch het doel kan nooit grond zijn. Zullen classis en synode erkend worden als wettige vergaderingen in de kerk, dan moet daarvoor een grond zijn, die door God zelf gegeven is. Indien er geen objectieve grond voor is, dan zijn zij subjectief voor de kerk ook niet in waarheid nuttig. Waarlijk goed en nuttig is iets alleen als het in overeenstemming is met waarheid en recht.

Hoewel wij dus het recht en de noodzakelijkheid van eene synode niet zoeken in het nuttigheidsbeginsel, daarmede wordt echter niet ontkend, dat de synode voor de kerk van groot belang is. De mensch is niet bestemd om alleen en op zich zelf te staan. Hij is een gemeenschaps-wezen. Door God zelf is hij op het gemeenschapsleven aangelegd. Hij is in zekeren zin een orgaan van een organisme. Dit geldt niet alleen van het maatschappelijke, maar evenzoo van het geestelijke leven. Alleen in het gemeenschapsleven kan de mensch tot volledige ontwikkeling en tot zijn doel komen. Daarvoor zijn in hoofdzaak twee redenen. Elk mensch heeft hulp noodig, en hij heeft gemeenschappelijke belangen met anderen, d. i. belangen, die anderen evenzeer aangaan, en die hij alleen in gemeenschap met anderen behartigen kan.

Dit is waar van elk lid in de gemeente, doch het is even waar van elke gemeente. Er is geen enkel lid, waarin alle geestelijke gaven vertegenwoordigd zijn, zoodat hij van niemand afhankelijk is. Er is verscheidenheid van gaven, en daardoor is er wederzijdsche afhankelijkheid, en daardoor is het mogelijk, dat de leden elkander dienen kunnen. Zoo is het ook met de gemeenten. Er is

geen enkele gemeente, waaraan de H. Geest alle geestelijk leven en alle gaven heeft medegedeeld, zoodat zij in niets afhankelijk is van andere gemeenten. Er is verscheidenheid ook in de gemeenten. De eene is sterker in het eene en de andere op een ander punt van het Christelijke leven. En door deze verscheidenheid is er afhankelijkheid der gemeenten, en daardoor zijn zij er op aangelegd om elkander te dienen. Zij zijn dus door God zelf aangelegd op het kerkelijke gemeenschapsleven. Dit blijkt ook duidelijk uit het kerkelijke leven zelf. Het gebeurt immers niet zelden, dat een kerkeraad, die de vertegenwoordiger der gemeente is, met eene zaak op eene classis, en dat eene classis met eene zaak op de Synode komt. Waarom? Zij zijn zelf zoowat, of soms geheel met de zaak verlegen, en weten niet hoe te handelen. Nu komen zij tot de andere gemeenten, vergaderd in Classis of Synode, en vragen om hulp.

Bovendien hebben de gemeenten gemeenschappelijke belangen. Zij hebben allereerst eene gemeenschappelijke Belijdenis. Deze Belijdenis moet gemeenschappelijk bewaard, verklaard, toegepast, en indien noodig uitgebreid of gewijzigd worden. En als er kwesties ontstaan, die de Belijdenis raken, heeft niet de enkele gemeente het recht om daarover te beslissen. Dat raakt immers het eigendom, dat de gemeenten gemeenschappelijk bezitten. Bovendien zijn er nog zoo veel andere belangen, als de opleiding van de dienaren des Woords, de In- en Uitwendige zending, de uitoefening der tucht enz. die alle gemeenten gelijkelijk aangaan, en die zij ook alleen gemeenschappelijk behartigen kunnen. En dit kan door de gemeenten van eenzelfde Belijdenis alleen geschieden in de Synode.

Uit het gezegde is dus het recht en de noodzakelijkheid van de Synode duidelijk gebleken. Een tweede vraag geldt de samenstelling der Synode. Volgens de Gereformeerde opvatting is de Synode geen eigen, zelfstandig en blijvend lichaam in de kerk, evenmin als de Classis. Het eenige zelfstandig en blijvend bestuurslichaam in de kerk is de kerkeraad. In dit opzicht staan de Gereformeerden in beginsel tegenover de Episcopale, Roomsche en Collegialistische stelsels van kerkrecht. En ook dit beginsel is weder geen gevolg van willekeur of van nuttigheidsberekening, maar rust op een objec-

tieven grond, op de ordinantie Gods. Hij heeft Christus aangesteld tot Hoofd der gemeente. Christus alleen is dus de drager van alle macht in de kerk. Daar Hij Hoofd is van de kerk, en dus organisch met de kerk als zijn lichaam verbonden is, volgt uit den aard der zaak, dat de kerk in de uitoefening van de macht van Christus betrokken is. Het Hoofd regeert het lichaam, doch in gemeenschap met en door het lichaam. Het Hoofd gebruikt de leden of organen van het lichaam om het lichaam zelf te regeeren. Deze regeering van Christus heeft niet slechts betrekking op het inwendige en onzichtbare leven der kerk, en is dus ook niet alleen zedelijk en geestelijk van aard, maar heeft ook betrekking op het uitwendige en zichtbare leven, en is ook juridisch van aard. Voor deze regeering in het uitwendige en zichtbare gebruikt Christus menschen als instrumenten. Hij gebruikt daarvoor in het algemeen alle leden der gemeente als zijn lichaam. Doch die gemeente moet ook als een geheel geregeerd worden. Dat kan niet geschieden door alle leden. Het geheel kan alleen geregeerd worden door enkelen, die vertegenwoordigers van het geheel zijn. Met het oog daarop heeft Christus ambten in de gemeente ingesteld. Een ambt is de door Christus verleende bevoegdheid, waardoor iemand het recht heeft en verplicht is een bepaalde taak in en voor de gemeente als een geheel te vervullen. Dit ambt is echter niet vastgemaakt aan een bepaalden en afzonderlijken stand van menschen, zooals de Roomschen en Episcopalen leeren, maar aan de gemeente als zijn lichaam. Een persoon kan dus alleen in gemeenschap met de gemeente in het ambt komen en blijven. Daar het lichaam van Christus zich nu plaatselijk openbaart, volgt daaruit dat de macht van Christus zich ook plaatselijk openbaart. De macht van Christus wordt dus uitgeoefend door den kerkeraad van de plaatselijke gemeente. Er is in het zichtbare geene macht die boven alle kerkeraden staat, en geldt voor alle gemeenten als een geheel. De Gereformeerden erkennen dus geen paus of bisschop of overheid of algemeen kerkclijk bestuur als macht in de kerk. De plaatselijke kerkeraad is de hoogste, en de eenige macht in de kerk. Dat deze macht alleen bedienend, dat is aan Christus en zijn Woord gebonden is, behoeft hier niet nader aangetoond te worden.

Deze korte toelichting was noodig om duidelijk te maken hoe een Synode samengesteld wordt, en welke kerkrechtelijke beteekenis zij heeft. Daar het lichaam van Christus zich plaatselijk openbaart en de ambten aan de plaatselijke gemeente verbonden zijn, en de kerkeraad de bestuursmacht van de plaatselijke gemeente is, en er anders geen bestuursmacht door Christus is ingesteld, en er dus geen apart bestuur is over en boven alle gemeenten samen, zoo volgt daaruit, dat al wat voor de gemeenten samen gedaan moet worden, van de plaatselijke kerkeraden moet uitgaan, m. a. w. dat al die kerkeraden dat samen moeten doen. Er is in de kerk geen andere macht en er is dus niemand anders, die het doen mag.

Daarom zegt onze kerkenorde, Art. 41: ,,De Classikale vergaderingen zullen bestaan uit nagebuurde *kerken*, dewelke elk een dienaar en een ouderling ter plaatse en tijd,....met behoorlijke credentie afvaardigen zullen.'' Dat de meerdere vergaderingen moeten samengeroepen worden door een kerkeraad, gaat ook van hetzelfde beginsel uit. In een kerkelijke vergadering ten behoeve van meerdere gemeenten zouden al de kerkeraadsleden van die plaatselijke gemeenten dus moeten samen komen. Wijl dit in de practijk echter onmogelijk is, kiest elke kerkeraad twee personen uit zijn midden als afgevaardigden naar de Classis. Deze afgevaardigden zijn dus vertegenwoordigers van den kerkeraad in zijn geheel. In hen gaat de kerkeraad naar de classis.

Deze opvatting wordt aangeduid in Art. 33 van onze Kerkenorde, dat zegt: ,,Die tot de samenkomsten afgezonden worden, zullen hunne credentiebrieven (geloofsbrieven) en instructiën, onderteekend zijnde van degenen, die ze zenden, medebrengen, en dezen zullen alleen keurstemmen hebben.''

De Classis is dus eene vergadering van kerkeraden. Deze in Classis vergaderde kerkeraden kiezen de afgevaardigden naar de Synode. Ook deze afgevaardigden worden beschouwd als vertegenwoordigers van de kerkeraden, want de kerkeraden, in classis vergaderd, verkiezen en zenden hen ter Synode. In deze afgevaardigden zijn dus de kerkeraden in Synode samen gekomen. Ook de Synode is dus niets meer en niets anders dan eene vergadering van

kerkeraden. En deze kerkeraden zijn de vertegenwoordigers van de gemeenten; derhalve de Classis en Synode zijn vergaderingen van gemeenten. Wat zij doen, doen de gemeenten.

Dat de afgevaardigden vertegenwoordigers zijn, maakt hun taak zoo ernstig. Zij hebben op de Synode geen eigene, persoonlijke zaken te behandelen, maar de zaken der gemeenten. Daarom zijn zij ook voor de wijze van hun handelen verantwoordelijk bij de gemeenten, wier vertegenwoordigers zij zijn.

Wil iemand officieel rechtens als vertegenwoordiger van anderen optreden, dan moet hij afdoend bewijs kunnen toonen, dat hij daartoe door die anderen aangesteld is. Daarom moeten de afgevaardigden credentie- of geloofsbrieven hebben als bewijs, dat zij vertegenwoordigers zijn, zie Art. 33 Kerkenorde. Deze geloofsbrief herinnert allereerst den afgevaardigde zelf, dat hij niet voor zich zelf en voor zijn eigene zaken in de Synode zitting heeft. Zij zegt hem, dat de kerkeraad en in den kerkeraad de gemeente, en in de gemeente Christus, het Hoofd der gemeente, zijn lastgever is. Als lid der synode ontleent hij zijne rechten en plichten aan zijn lastgever, dus aan de gemeente. Hij is gebonden aan de opdracht hem door den lastgever gegeven. Dit sluit dus alle persoonlijke willekeur en eigen afwijkende inzichten uit. In 't algemeen genomen heeft niemand op de synode het recht om persoonlijke meeningen door te drijven, die in strijd zijn met de overtuiging van zijn lastgever. Zelfs in het geval, dat de overtuiging van de gemeenten naar de meening van de afgevaardigden in strijd is met de Belijdenis, is het zeer onwijs om een besluit te forceeren tegen de overtuiging der gemeenten in. Dan is het wijzer, en ook meer in overeenstemming met het formeele recht der kerk, dat men de zaak ter synode laat rusten, en eerst de opinie der gemeenten ga bewerken.

Om eigenwillige en persoonlijke handelingen te voorkomen, worden de vertegenwoordigers der gemeenten in hun geloofsbrief (ook *last*-brief genoemd) gebonden aan de H.Schrift, de Belijdenis en kerkenorde van de gemeente. Al wat zij ter synode doen moet daarmede dus in overeenstemming zijn. Dit is de norma, waaraan de gemeenten hare vertegenwoordigers binden in al hunne handelin-

gen. Hiermede is echter nog niet aangewezen hoe zij in elk bizonder geval stemmen moeten. Slechts in 't algemeen wordt daardoor gezegd, dat zij altijd in overeenstemming met die norma moeten stemmen. Wat in elk bizonder geval in overeenstemming met die norma is, moeten de vertegenwoordigers door deliberatie uitmaken. Deze norma, waaraan de gemeenten hen binden, zegt dat zij niet naar den maatstaf van eigen opinie, en evenmin naar den even gevaarlijken maatstaf der utiliteit mogen spreken en stemmen. Het doel der synode is elkander voor te lichten, en te beraadslagen wat in bepaalde gevallen in overeenstemming is met Gods Woord, de Belijdenis en Kerkenorde.

Toch kan men niet zeggen, dat een kerkeraad niet het recht heeft om aan zijne afgevaardigden ter synode een bepaalde stem (mandaat imperatief) mede te geven. In de geschiedenis is het in zeer ernstige gevallen ook wel eens gebeurd. Wanneer er zaken op de synode behandeld moeten worden, die van zeer groot belang zijn; zaken die de hoofdbeginselen der Gereformeerde kerk betreffen, waarmede de kerk staat of valt, of ook andere zaken, die zeer diep in het kerkelijk leven ingrijpen, die zeer duidelijk en aan alle gemeenten voldoende bekend zijn, mag een kerkeraad aan zijn vertegenwoordiger wel voorschrijven hoe hij stemmen moet.

Doch dit zijn uitzonderingen. Indien de kerkeraad in alle gevallen zulk een bepaalde stem aan zijne afgevaardigden mede gaf, zou de synode doelloos worden. Het doel is toch elkander voor te lichten en zoo gemeenschappelijk tot de overtuiging te komen, wat is in overeenstemming met de norma der kerk.

Uit het bovenstaande bleek, dat de geloofsbrief inhoudt het bewijs, dat iemand vertegenwoordiger is der gemeente, en zegt tevens naar welke norma hij handelen moet. In de derde plaats houdt hij in den regel ook in de zaken, die hij namens zijn gemeente der Synode ter behandeling moet aanbieden.

Dit laatste leidt ons tot een derde hoofdpunt aangaande de Synode, n.l. wat op de Synode behandeld mag en moet worden. Art. 30 der kerkenorde zegt: ,,In de samenkomsten zullen geene andere dan kerkelijke zaken, en die op kerkelijke wijze, behandeld

worden. In meerdere vergadering zal men niet behandelen dan wat in mindere niet is afgehandeld kunnen worden, of wat tot de kerken der meerdere vergadering in 't gemeen behoort."

De Gereformeerde kerk gaat van de idee uit, dat elke gemeente het recht heeft en verplicht is door haar kerkeraad alle zaken, die op de plaatselijke gemeente alleen betrekking hebben, zelf te behandelen. Alleen de zaken, die zij niet afhandelen kan, mogen naar meerdere vergaderingen gebracht worden. Classis en Synode hebben niet het recht om te doen wat des kerkeraads is. Zij mogen niet doen wat de kerkeraad *moet* en *kan* doen. Dit is in strijd met de idee, dat de gemeente de plaatselijke openbaring van het lichaam van Christus is, en dus als zoodanig zelfstandig en souverein in eigen kring, bezittende alle rechten en plichten. Een kerkeraad mag dus ook nooit uit gemakzucht of om andere utiliteits redenen een zaak naar de Classis of Synode brengen. Een kerkeraad zou uit gemakzucht of uit vrees voor de verantwoordelijkheid zich kunnen laten verleiden om eene zaak maar naar de Classis, en evenzoo eene Classis om eene zaak om dezelfde reden naar de Synode te brengen, terwijl men daarbij de gedachte koesterde: dan ligt de verantwoordelijkheid van de beslissing niet voor onze rekening. Als een kerkeraad voldoende inzicht heeft in eene zaak, en in goede meerderheid een besliste overtuiging heeft hoe daarover besloten moet worden, dan is het niet geoorloofd om zulk eene zaak naar een meerdere vergadering te brengen. De kerkeraad moet dan een besluit nemen. Zijn er dan leden van den kerkeraad, die niet met de beslissing vereenigd zijn, en overtuigd zijn, dat zij is in strijd met de kerkelijke norma, dan kunnen *zij* appelleeren op eene meerdere vergadering. Is het echter, dat ook de meerderheid van den kerkeraad geen voldoende helderheid heeft over een moeilijke zaak, dan is het geoorloofd om er mede naar een meerdere vergadering te gaan, en daar te vragen om advies, d. i. om meer licht in de zaak. Doch dan neemt de meerdere vergadering geen besluit over de zaak, maar de kerkeraad keert terug met de ontvangen toelichting, en moet dan in eigen vergadering over de zaak beslissen.

De gedachte is geheel onjuist, dat een kerkeraad, door eene zaak

naar een meerdere vergadering te brengen, zich daardoor van de verantwoordelijkheid van het besluit zou bevrijden. Classis en Synode zijn immers samenkomsten van kerkeraden, en daarin is dus ook die kerkeraad vertegenwoordigd. Het besluit dat daar genomen wordt is ook mede door dien kerkeraad genomen, en de verantwoordelijkheid daarvan rust mede dus ook op hen. Zich ontslaan van de verantwoordelijkheid van een besluit is in de Gereformeerde kerk niet mogelijk, omdat de kerkeraad het hoogste bestuur is in de kerk, en het eenig verantwoordelijk lichaam.

Gemeentelijke zaken, waarover eene Classis of Synode alleen beslissen mag,zijn dus zulke,die een kerkeraad onmogelijk behandelen kan, zaken die hun bekwaamheid te boven gaan. Op de meerdere vergaderingen mag alleen het meerdere behandeld worden, d. i. zaken die meer bekwaamheid enz. eischen dan een kerkeraad of classis bezit. Daartoe behoort ook het appél tegen een genomen besluit. Tot die meerdere zaken behoort ook alles wat alle gemeenten gemeenschappelijk aangaat. De regel is hier dus, dat alles, wat breeder en meerder is dan de bevoegdheid en bekwaamheid van een plaatselijken kerkeraad, tot een breedere en meerdere vergadering behoort. In de zaken van algemeenen aard heeft de kerkeraad wel macht of bevoegdheid om er over te besluiten, want indien de kerkeraad die bevoegdheid niet heeft, dan is er niemand, die er over besluiten kan, wijl er geen andere macht in de kerk is. De kerkeraad heeft wel de bevoegdheid om er over te besluiten, doch hij mag dit niet *alleen* doen, maar in gemeenschap met de andere kerkeraden. Zijn het zaken, die alleen de gemeenten van eene classis gemeenschappelijk aangaan, dan moeten de kerkeraden in classis daarover besluiten. Hebben de zaken betrekking op alle gemeenten, dan moeten de kerkeraden in Synode daarover beslissen. Tot deze algemeene zaken behooren de Theologische School, In- en Uitwendige Zending enz. enz.

Hierbij dient de aandacht nog even gevestigd te worden op een belangrijk punt. Het kan gebeuren, dat er op de Synode zaken van algemeen belang ter tafel komen,die zeer gewichtig zijn of ook ingewikkeld, en waarvan de gemeenten en kerkeraden vooraf zoo goed

als niets gehoord hebben, zoodat geen kerkeraad of classis er vooraf over kon beraadslagen. Het is voor de Synode zeer gevaarlijk om over zulke zaken een besluit te nemen. Men houde toch in het oog, dat de Synode bestaat uit *vertegenwoordigers* van kerkeraden en in de kerkeraden van de gemeenten. De kerkeraden zijn de lastgevers van de afgevaardigden, en dezen zijn van alles wat zij ter Synode doen verantwoordelijk aan de kerkeraden. Indien nu de afgevaardigden ter Synode eene beslissing nemen in zulke belangrijke algemeene zaken, zonder dat zij vooraf weten hoe hunne lastgevers, de kerkeraden, in meerderheid er over denken, dan laden zij eene zware verantwoordelijkheid op zich. De afgevaardigden verkeeren dan in het groote gevaar, dat zij eene beslissing nemen, waarvan zij geen voldoende verantwoording kunnen geven aan hunne kerkeraden.

Er kunnen soms onverwachts en plotseling zaken van algemeen belang opkomen, waarover ook in het algemeen belang dadelijk *moet* beslist worden, doch dit zijn groote uitzonderingen. In den regel zijn deze zaken in den een of anderen kring van commissies wel bekend, en is men dus ook wel in staat om alle kerkeraden lang genoeg vooraf op de hoogte te brengen met de zaken van algemeen belang. Het is niet genoeg, dat men met enkele woorden in het algemeen aanduidt, waarover op de Synode gehandeld zal worden. Elke commissie is even als elke kerkeraad en classis verplicht om publiek bekend te maken alle zaken, waarover de kerk in haar geheel beslissen moet, en dit moet men zoo breedvoerig en duidelijk doen, dat elke kerkeraad duidelijk begrijpen kan waarover het gaat en van welke beteekenis de zaak is. Men is dit aan de gemeenten verplicht, *en de kerkeraden hebben het recht dit te eischen.* Anders worden de afgevaardigden soms onverwacht en gansch onvoorbereid geplaatst voor plannen, die vooraf in elkaar gezet en zeer ingewikkeld zijn, en waarvan enkelen de sterke punten tot in alle bizonderheden kennen, terwijl de afgevaardigden in het algemeen niet in staat zijn om de zwakke zijden zoo in eens te doorzien, en dus ook niet om met welbewuste en welgegronde overtuiging te beslissen. De leden der Synode doen in zulke gevallen verstandiger door de beslissing uit te stellen en de zaak naar de mindere verga-

deringen te verwijzen, opdat zij daar van alle kanten eerst eens kalm overwogen worde. Anders laadt de Synode voor 't minst den schijn op zich, dat zij zelfstandig en onafhankelijk van de gemeenten over zulke belangrijke zaken beslist, en haar van boven af zulk een besluit opdringt. En zulk een schijn des kwaads moet elke Gereformeerde Synode zooveel mogelijk vermijden. Wij hebben in de Gereformeerde kerk geen zaken op de Synode, die alleen zaken van een enkel persoon, of van een enkelen kring zijn, maar alleen kerkelijke zaken, d. i. zaken die op de gemeenten betrekking hebben, en in haar belang zijn. Het zijn hare zaken, en van niemand anders. Zij hebben alleen alle rechten en plichten in deze zaken; en zij dragen de verantwoordelijkheid voor God en menschen. Daarom hebben alle kerkeraden en in de kerkeraden alle gemeenten het recht om voor er over beslist wordt kennis te nemen van haar eigene zaken. Anders geeft men aanleiding tot wantrouwen, en dit is zeer schadelijk voor het gezag der Synode.

De laatste gedachte leidt ons tot een vierde punt, n. l. het gezag der Snode. Gezag in de kerk is de bevoegdheid van Christus om de kerk te regeeren; dus de bevoegdheid om wetten te geven en gehoorzaamheid te eischen. In dezen eenigen en volstrekten zin berust alle macht bij Christus. Hij is het souvereine Hoofd der kerk. Zijn gezag is een *heerschende* macht. De macht, die Hij aan de gemeente heeft medegedeeld is *bedienend* van aard. En dan geldt dit voor de gewone ambten der gemeente nog in beperkten zin. Voor zijne wetgevende macht heeft Christus wel het apostelaat als instrument gebruikt, maar niet de gewone ambten. Niet zijne wetgevende, maar alleen zijne uitvoerende macht oefent Christus instrumenteel uit door de gewone ambtdragers, in gemeenschap met de gemeente. Christus doet dit in overeenstemming met zijne wetten d.i. zijn Woord. In hunne bedienende macht zijn de ambtdragers dus absoluut gebonden aan de H. Schrift. Daaraan ontleenen al hunne handelingen het gezag.

Dit bedienend gezag nu heeft Chr. gegeven aan de gemeente, en het wordt uitgeoefend door den kerkeraad. Daar het lichaam van Christus zich plaatselijk openbaart, is elke plaatselijke gemeente

voor haar eigen kring in denzelfden zin draagster van dit gezag. Een centraal gezag, dat staat boven alle kerkeraden of gemeenten, is bij deze schriftmatige opvatting niet mogelijk. Hierin onderscheidt de Gereformeerde kerk zich van de andere. De Roomschen hebben zulk een centrale macht in den paus, de Lutherschen in de overheid, de Episcopalen in den aartsbisschop, de Collegialisten in het hoogste kerkelijke bestuur of synode. Bij deze stelsels daalt de macht van boven af naar beneden; er zijn hoogere en lagere machten in de kerk, en de lagere ontvangen hunne bevoegdheid van de hoogere. De Gereformeerden verwerpen dit op grond van de H. Schrift. Zij erkennen slechts éene heerschende macht, n.l. Christus; en slechts één bedienende macht, n.l. de kerkeraad der plaatselijke gemeente.

En hieruit volgt nu ook hoe wij over de macht en het gezag van eene Synode te denken hebben. Alle macht toch is kerkeraadsmacht. Er kan dus geen sprake zijn van hoogere en lagere macht, evenmin als van hoogere en lagere vergadering of bestuur. Boven zagen wij, dat Classis en Synode samenkomsten zijn van kerkeraden, die daar in hunne afgevaardigden vertegenwoordigd zijn. Deze kerkeraden brengen hunne macht samen in de Synode. Doch daardoor krijgt deze Synode geen hoogere macht, die boven die van den kerkeraad staat. De Synode heeft niets meer dan kerkeraadsmacht. De aard, graad of hoogte van de macht als zoodanig is volkomen gelijk. In de Gereformeerde Kerk mag men dan ook niet spreken van hoogere en lagere vergaderingen of besturen, maar alleen van meerdere en mindere vergaderingen, en dan ziet dat meerdere en mindere niet op het hoogere en lagere van de macht, maar op den omvang van de vergadering. De meerdere vergadering is een breedere; de classis is een breedere dan een kerkeraad, omdat in de classis vele kerkeraden samen komen; en de synode is de breedste vergadering, omdat daarin alle kerkeraden vertegenwoordigd zijn. Meerdere vergadering beteekent dus niet hooger in macht, maar breeder van omvang, omdat meerdere gemeenten of kerkeraden bijeenvergaderd zijn. Op de Synode zijn dezelfde ambten als in den kerkeraad; geen hoogere; en de synode heeft dus ook dezelfde macht.

Als dit eerst vast staat, kan het andere element, dat in het begrip meerdere vergadering ligt, zonder gevaar erkend worden. Een grooter aantal personen toch hebben meer macht dan een kleiner aantal. Vier en vijftig kunnen meer dan twaalf. Doch dit heeft geen betrekking op de macht als bevoegdheid en recht of gezag, maar op de macht als bekwaamheid of kracht. Elke gemeente heeft haar eigenaardige gaven van licht en bekwaamheid; en evenzoo elke kerkeraad en elke ambtdrager. Nu worden al deze geestelijke bekwaamheden uit alle gemeenten samengebracht op de synode, om daar dienstbaar gesteld te worden aan de gemeenschappelijke belangen en daarin aan de macht van Christus. Hieruit volgt dan ook, dat een kerkeraad of classis bij de keuze van afgevaardigden zich door deze schriftmatige gedachte moet laten leiden. Op de synode komen de moeilijkste zaken ter tafel, en daarvoor is de grootste bekwaamheid niet te groot. Juist met het oog op de moeilijker zaken heeft Christus de grootere gaven gegeven. De kerkeraden moeten dus die mannen kiezen, in wie de grootste bekwaamheden uit hunne gemeenten ter synode gedragen worden. Dan wordt in dezen zin de synode ook een meerdere, d. i. een meer bekwame (niet een hoogere) vergadering ten behoeve van de meerdere, d. i. de meer gewichtige en moeilijke zaken, die daar behandeld worden.

Uit het voorgaande blijkt dus duidelijk, dat de synode geen eigen zelfstandige macht heeft buiten of boven de kerkeraden. Haar macht is niet oorspronkelijk, maar ontvangen en dus afgeleid van de kerkeraden. De kerkeraad is de eenig oorspronkelijke en zelfstandige macht in de kerk.

Verder blijkt, dat de synode ook geen blijvende macht heeft. Zij is slechts een tijdelijke vergadering van kerkeraden, maar geen zelfstandig, blijvend bestuurslichaam. Als de laatste samenkomst gesloten is, is er geen synode meer. Deze sluiting kan daarom ook geen „verdagen" van de synode genoemd worden, want dit gaat van de gedachte uit, dat zij een blijvend lichaam is, en later weer samenkomen zal. Dezelfde synode kan niet weer samenkomen, omdat zij geen zelfstandig blijvend lichaam is. Het eenigste zelfstandig en blijvend bestuurslichaam in de kerk is de plaatselijke kerke-

raad. Deze kan als zoodanig verdagen, en deze kan met de andere kerkeraden later weer in synodale vergadering samenkomen, en dus een nieuwe synode vormen.

Vervolgens blijkt uit eene vergelijking van eene Synode met een kerkeraad, dat er onderscheid is in macht; niet in aard of grond van macht, gelijk boven is aangetoond, maar wel wat den omvang betreft. De Synode komt niet in de plaats van den kerkeraad en heft ook zijne macht niet op. Terwijl de vertegenwoordigers van den kerkeraad in synodale vergadering aan den arbeid zijn, blijft de plaatselijke kerkeraad zijne gemeente besturen. En dit bewijst dat de kerkeraden niet al hunne macht samenbrengen in de Synode, want dan zou de plaatselijke kerkeraad geen macht kunnen uitoefenen tijdens de Synodale samenkomsten. En de Synode heeft ook niet de macht om de plaatselijke gemeenten te regeeren, alsof er tijdens de Synode geen kerkeraad bestond. De kerkeraden brengen slechts een deel van hunne macht samen in de Synode, en wel dat deel, dat een plaatselijke kerkeraad alleen niet uitoefenen kan. Bij de zaken, die wegens hare moeilijkheid door den kerkeraad niet afgehandeld kunnen worden, vraagt hij andere kerkeraden om hulp, en deze hulp wordt hem geboden in classis en Synode. De plaatselijke kerkeraad heeft wel de bevoegdheid of het recht om deze moeilijke zaken te behandelen, maar hij heeft niet de bekwaamheid, en daarom vraagt hij hulp. In al de andere zaken der plaatselijke gemeente, welke de kerkeraad wel afhandelen kan overeenkomstig de gemeenschappelijke norma der kerk, heeft de Synode niets te zeggen. In dit opzicht is de macht van een plaatselijken kerkeraad dus breeder dan die der Synode.

Anderzijds is echter de macht der synode breeder en dus meerder dan die van een kerkeraad, want de synode ontleent aan de kerkeraden de bevoegdheid niet alleen om die zaken te behandelen, welke zij zelf niet afhandelen kunnen (waartoe ook de zaken van appél behooren), maar ook alle zaken, welke alle gemeenten samen aangaan. De kerkeraad heeft ook wel recht en macht om deze te behandelen, maar hij kan ze niet alleen behandelen. Hij moet dit doen in gemeenschap met de andere kerkeraden in de classis en sy-

node. In dit opzicht heeft de synode dus meerdere of breedere macht dan een plaatselijke kerkeraad.

Eindelijk blijkt uit het voorgaande, dat de Synode geen onafhankelijke macht heeft. Het is waar, dat dit ook geldt van de macht des kerkeraads, want ook deze is afhankelijk van en onderworpen aan Christus, het Hoofd der kerk. Doch deze afhankelijkheid bedoelen wij hier niet. Wij nemen het hier in kerkrechterlijken zin. De afgevaardigden ter Synode zijn gezonden door de kerkeraden, om daar als hunne vertegenwoordigers hunne zaken te behandelen. De kerkeraden hebben hun dus een bepaalde taak opgedragen, en nu hebben die kerkeraden het recht om te beoordeelen of hunne gelastigden de hun opgedragen taak volledig en in overeenstemming met de voorgeschreven kerkelijke norma hebben uitgevoerd. Zij zijn verantwoording verschuldigd aan hunne lastgevers.

Met dit alles nu staat in verband het gezag der Synode. Dat de Synode gezag heeft is reeds duidelijk gebleken. Zij heeft het recht om besluiten te maken met bindende kracht. De kerkenorde zegt in Art. 36: „Hetzelfde zeggen heeft de Classis over den kerkeraad, hetwelk de....Synode heeft over de Classis.'' Dit gezag is wezenlijk geen ander en hooger gezag dan dat van den kerkeraad. 't Zijn immers de kerkeraden zelve, die in Synode de besluiten gemaakt hebben. Het gaat dus wezenlijk over de vraag of de besluiten van de gezamenlijke kerkeraden ook bindend gezag hebben voor de kerkeraden. Dit is toch waarlijk eenvoudig en duidelijk genoeg.

De gemeenten en dus kerkeraden, die met elkander in kerkverband treden, en daardoor zich verbinden om gezamenlijk de zaken te behandelen en daarover te besluiten, hebben zich daardoor ook verbonden om zich aan de besluiten te onderwerpen en ze uit te voeren. Zulk een besluit op wettige wijze genomen is dus bindend voor alle kerkeraden en gemeenten. Anders is het geen besluit, maar slechts een advies. Doch om een advies te verkrijgen heeft men geen kerkverband en Synode noodig. Daarvoor kan een kerkeraad wel enkele personen bezoeken of uitnoodigen. Wij zijn begonnen met duidelijk te maken, dat de eenheid van het lichaam

van Christus eischt de eenheid in het kerkverband, dat zich zichtbaar en feitelijk belichaamt in Classis en Synode, waarin al de gemeenten als eene eenheid optreden. In het gemeenschappelijk besluiten, en uit de erkenning van deze besluiten door allen komt de eenheid der gemeenten, en daarin de eenheid van het lichaam van Christus zichtbaar uit. Anders neemt men het standpunt van het Independentisme in, en verbreekt feitelijk het kerkverband.

Doch hoe beslist wij het gezag en de bindende kracht van de besluiten der synode ook handhaven, wij mogen toch niet vergeten dat zij geen absoluut en onafhankelijk gezag heeft, zooals Rome aan den paus toeschrijft. In Art. 31 zegt onze kerkenorde: ,,Hetgeen door de meeste stemmen goed gevonden is zal voor vast en bondig gehouden worden, tenzij dit bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods, of tegen de artikelen in deze generale Synode besloten.'' Hier wordt aan elk lid der gemeente het recht toegekend om te beoordeelen of een besluit in overeenstemming is met Gods Woord. Dit wil echter niet zeggen, dat iemand het recht heeft om eigenwillig een genomen besluit te negeeren, en te handelen alsof er geen besluit bestaat. Als iemand dat doet, maakt hij zich zelfstandig en onafhankelijk van de gemeente of van het kerkverband, en verbreekt feitelijk zijne gemeenschap met de kerk en zijn lidmaatschap. Dat is willekeur en revolutie. Hij moet als lid der kerk, als deel van het geheel, dus in organische gemeenschap met de kerk blijven handelen.

Erkend moet worden, dat elk het recht heeft om een genomen besluit te beoordeelen, doch niet naar een willekeurigen maatstaf, maar naar Gods Woord en de Belijdenis. Meent iemand, dat een besluit daarmede in strijd is, dan moet hij appelleeren op een meerdere vergadering, zelfs tot op de Synode. De mogelijkheid bestaat dat een verkeerd besluit genomen wordt, en de appellant moet dan al het mogelijke doen om duidelijk te bewijzen uit Gods Woord, dat het besluit daarmede in strijd is. Daarmede wordt de Synode voor een hoogst ernstig geval geplaatst, en in zulk een geval mag zij wel uiterst voorzichtig zijn. En als de Synode dan het besluit handhaaft, wat dan? Afscheiden? Dat hangt af van het gewicht

der zaak, en vooral van de duidelijkheid en de zekerheid der bewijzen uit Gods Woord. Is dit voor een appellant werkelijk zoo, en eischt de Synode uitvoering van het besluit, en wordt het geweten daardoor gekrenkt, zoodat onderwerping aan het besluit hem werkelijk zonde voor God is, dan blijft er niets anders over dan zich te onttrekken. Doch ook zulk een appellant mag wel ernstig toezien wat hij doet. Indien hij het eens mis had, wat deed hij dan een groote zonde.

De Synode moet echter ook voorzichtig zijn. In onzekere en niet belangrijke zaken, waartegen oppositie is, moet zij niet haastig zijn met een besluit te nemen, maar eerst lankmoedig onderwijzen en overtuigen. In ernstige zaken, die de conscientie raken, is de Synode verplicht om hare besluiten duidelijk met teksten uit de H. Schrift te bewijzen.

F. M. TEN HOOR.

Korte Levensschets van Ds. J. I. Fles.

(MET PORTRET.)

De leeraar, wiens beeltenis gij in dit nummer vindt, waarde lezer, heeft het groote voorrecht op 17 Mei den dag te herdenken, op welken hij een dertigtal jaren geleden in de Heilige Bediening des Goddelijken Woords werd ingeleid. Het zal u zeker niet onaangenaam zijn iets uit zijn levensgeschiedenis te vernemen.

Jan Izak Fles is den 2den Juni 1842 geboren te Aalten, Prov. Gelderland, Nederland. Zijn vader Izak Jakob Fles was een Christen uit Israel en vroeger een leeraar in de Synagoge. Doch op 34-jarigen leeftijd door Gods Geest en genade geleid tot het licht, tot het waarachtig geloof in Jezus van Nazareth als den waren Messias. Twee jaren na zijne bekeering trad hij in den echt met Everdina Grada Mina Geurink. De zoon ontving met zijne zusters en broeder een goede christelijke opvoeding. Naar de publieke school werd hij niet gezonden, want hoewel er toen over het ver-

keerde in de staatsschool nog niet veel gesproken werd, zoo zag toch vader Izak het schadelijke er van in, en begon zelf een christelijke avondschool te houden, die zeer druk bezocht werd. Jan Izak ontving alle onderwijs dat noodig was, en daar hij lust had in het leeren onderzocht hij zooveel hij kon. Van kinds af heeft de Heere hem die genade bewezen, dat hij lust openbaarde om den Heere te vreezen, schoon hij de volle bewustheid des geloofs, dat hij zijns Heilands eigendom was eerst bij latere voortdurende leidingen en ontdekkingen des Heiligen Geestes ontving. Ook de begeerte des harten om den Heere in zijnen wijngaard te dienen, was vroegtijdig bij hem aanwezig. Op ongeveer 15-jarigen leeftijd gekomen zijnde, ontstond er in de Chr. Geref. Gem. te Aalten eene bijzondere verlevendiging onder de prediking en leiding van Ds. D. Breukelaar, van wien thans nog een drietal zonen in de bediening des Woords in Nederland arbeiden. In die verlevendiging had de jeugdige Fles ruim zijn deel. Er werden veel jonge menschen tot den Heere bekeerd. Er ontstonden gezelschappen, die zeer druk werden bezocht. Op aanzoek van velen nam hij de leiding van een talrijk gezelschap in het groote dorp op zich. Dit breidde zoo uit, dat men eerlang een huis huren moest om te vergaderen. Hij hield hier Bijbeloefeningen op zeer eenvoudige wijze. Ds. Breukelaar en de ouderlingen kwamen ook zien en hooren en gaven hunne goedkeuring op dit werk. Voor hoevelen deze bijeenkomsten, die des Zondagsavonds werden gehouden, ten eeuwigen zegen zijn geweest, zal de Dag des Heeren aan het licht brengen. Maar zeker is het, dat de Chr. Ger. Gem. in dien tijd een grooten groei- en heerlijken bloeitijd had en dat de later ontstane kerk B daaraan haar oorsprong te danken heeft, want het waren niet alleen Afgescheidenen maar nog veel meer uit de Herv. Kerk die dit gezelschap bezochten. Op 19 jarigen leeftijd werd hem door het lot aangewezen om soldaat te worden. Hij diende in het leger van Z. M. Willem III 18 maanden achter elkander in het garnizoen te Maastricht, prov. Limburg. Hier kwam hij in kennis met een Evangelist van de Evangelische Protestantsche Vereeniging, Van Veen genaamd, die er met hem over sprak om Evangelist te worden. Naar huis met groot verlof

teruggekeerd sprak hij er over met zijn leeraar, Ds Breukelaar, die hem aanraadde met hem mede te gaan naar de Classicale Vergadering, die over een paar weken stond gehouden te worden te Varseveld. Hier kwam hij in kennis met den ook in de Hollandsche kringen in Amerika welbekenden geleerde Ds. J. Van Andel, destijds predikant te Zutphen. Hier moest nu onze Fles voor deze vergadering preeken! en wel over Rom. 8: 1, iets dat hij nooit vergeten zal. ,,Want,'' dus zegt hij zelf, ,,ik wist nauwelijks waar ik was en wat ik zeide, en toen kwam Ds. Van Andel nog wel bij mij en gaf mij de hand en verzekerde mij, dat het goed gegaan was. Ik wist van verlegenheid niet wat ik zeggen zou.'' De Classis besloot, dat Fles vooreerst onderwijs ontvangen zou bij Ds. Breukelaar en bij Ds. Bulens, om de andere week, en tevens des Zondags de gemeente te Winterswijk dienen. Dit was in den herfst van 1865. Des Zondagsmorgens ten 6 ure kon men hem zien wandelen van Aalten naar Winterswijk, twee volle uren. Ten negen ure op den preekstoel en 's namiddags twee uur. Ten vier ure wandelde hij naar Aalten terug en, bij gunstig weer, leidde hij ten zes ure daar de vergadering. En op menigen avond in de week (ja somtijds ook bij dag) den achterhoek van Gelderland doorkruisende, strooide hij het zaad des Woords, waarvan menigen korrel in de door Gods Geest toebereide aarde viel en vrucht voortbracht, en nog tot op heden, waarvan ook in Amerika getuigen zijn, en waarvoor de naam des Heeren eeuwig zal geprezen worden. In September 1867 zond de classis hem naar de Theol. School te Kampen, waar hij de studiën genoot en volbracht tot 1873. In den herfst van dat jaar ontving hij eene roeping van de Holl. Presbyterische gemeente te Cedar Grove, Wis. waar velen in die gemeente en in de omgeving hem kenden, die uit Aalten en Winterswijk afkomstig waren. Deze roeping nam hij aan en vertrok derwaarts met vrouw en kind en schoonmoeder. Want in 1872, Januari 10, was hij in het huwelijk getreden met Johanna Hermina Bokhorst. Den 26 November kwam hij na een stormachtige reis aan. Daar het winter was, werd des Zondags geregeld de dienst waargenomen, dewijl het toch niet gebiedend noodzakelijk geacht werd eene speciale vergadering der

classis of presbytery er om te beleggen. In April 1874 werd hem het classikale examen afgenomen en op Zondag den 17 Mei door de leeraars Ds. Huyser en Ds. Van der Las bevestigd. Met veel zegen en genot heeft hij hier zes en een half jaar mogen arbeiden, voor onderscheidene roepingen bedankt, tot hij in 't voorjaar van 1880 eene roeping ontving en aannam van de eerste, de oudste (oorspronkelijk Scholtens) gem. te Pella, Iowa, die toen aan geen kerkengemeenschap behoorde, maar onder voorwaarde dat zij zich bij de Presbyterische Kerk zoude aansluiten. In 't begin van April vertrok hij derwaarts en werd in de Bediening bevestigd door Ds. De Baun D. D. van Oskalooza. Ook hier gaf de Heere rijke zegeningen. In 't voorjaar van 1883 ontving en nam hij de roeping aan van de Chr. Ger. Gem. Zeeland North St., waarheen hij in 't begin van April verhuisde. Hier werd hij bevestigd door Ds. L. Rietdijk, destijds in de eerste kerk te Zeeland. Een zevental jaren mocht hij ook hier de goede hand zijns Gods ondervinden. Onder hartelijke liefde en genot vlogen zij voorbij Nog getuigen velen te Zeeland: die zeven jaren zijn voor ons de meest gezegende en genoegelijke geweest. En zoo getuigen velen te Cedar Grove en te Pella. En het is wel vrij opmerkelijk, dat èn Cedar Grove èn Pella èn Zeeland hem later weer terugriepen, de beide eersten zelfs tweemaal ieder. In het voorjaar van 1890 ontving hij eene roeping van de eerste gem. te Muskegon. Niet zonder strijd nam hij deze roeping aan en kwam den 2den April aldaar en werd door Ds. J. Post bevestigd. Hier is hij tot op heden werkzaam in het werk des Heeren. En hoewel de ouderdom en grijsheid aanwezig zijn zoo wordt het hem toch gegeven om nog met ijver en blijdschap het Woord Gods aan een talrijke schare te verkondigen. Deze 14 jaren te Muskegon zijn—onder alles wat er gebeurde, den grooten brand, den 16 Mei 1891, waarin de gem. hare kerk, pastorie, kapel, school, alles om zoo te zeggen,verloor, en vele andere omstandigheden—getuigen van Gods ondersteunende genade, die zegende, sterkte, bewaarde.

Neen, niet zonder kruis gingen die dertig jaren voorbij Een viertal kinderen werden Ds. Fles en gade door den dood ontrukt, een vijftal liet de Heere hun behouden. En zoo mogen zij met

elkander in liefde en vrede hun levensweg bewandelen. En als gij hem en haar vraagt: Wat is het dat u onder alles sterkte? dan is het antwoord: ,,Het woord des Apostels is ook het onze: ,Niet ik, maar de Genade Gods, die met mij is.' "

H. BEETS.

De Vrienden der Waarheid.

II.

In ons eerste artikel deelden we mee hoe er op initiatief van Groen van Prinsterer eene Vereeniging van Vrienden der Waarheid tot stand kwam. Het hoofdbestuur dezer vereeniging bleef ten allen tijde te Amsterdam, maar over het geheele land had men onderafdeelingen. Samen vormden als het ware een bond van vereenigingen. Het schijnt echter dat men in de Provincie Friesland meer zelfstandig optrad. Wel beoogde men hetzelfde doel, trad voor dezelfde beginselen op en werkte in volkomen harmonie met de anderen mee, maar men werkte als eene Provinciale Friesche Vereeniging. Deze nu heeft haar ontstaan te danken aan Ds. Felix. Deze ijverige en werkzame leeraar was van 1848–1851 predikant te Schettens en Longerhouw en van 1853–1860 te Heeg, beide plaatsen in Friesland. De heer J. Kuiper, hoofd eener christelijke school te Schraard, heeft in zijn ,,*Geschiedenis van het Godsdienstig en Kerkelijk Leven in Nederland*'' onder meer het volgende meegedeeld van Ds. Felix' arbeid*: ,,Door de oprichting van eene Vereeniging van Vrienden der Waarheid, wist hij het geestelijk leven in vele Friesche gemeenten aan te wakkeren. Hij reisde schier de geheele provincie af, en overal verdrong zich het gereformeerde volk, om hem te hooren....Eenmaal 's jaars hielden de Vrienden der Waarheid eene algemeene vergadering in Frieslands hoofdstad, Leeuwarden. Dat waren glorie dagen. Stille menschen, die anders nooit uitgingen misten daar nimmer. Daar werd de hope aangewakkerd op kerk-

* Bladz. 613, tweede druk.

herstel. Daar ontmoette men de getrouwe leeraars. Wij zien ook weer hieruit, hoe het bij allen te doen was om herkherstel. Kerk in kerk reformeeren was de leuze. Degene die daarvoor sprak en onder die banier mede optrok was getrouw. Doch wee! hem, die den moed had ook te handelen, door Gode meer te gehoorzamen dan de menschen. Hij kon er gerust op rekenen, dat de vrienden in vijanden veranderden.

Er moest geijverd voor gereformeerde predikanten, voor een kerkeraad en kerkvoogdij die de gereformeerde beginselen waren toegedaan. Kreeg men dit tot stand, dan was er spoedig verandering te wachten. Classicaal bestuur, Provinciaal bestuur en wat bestuur al niet meer, kon dan overgaan in de handen van hen die het voor de gereformeerde waarheid opnamen. En kon men dan zoo de meerderheid krijgen, dan zou de Synode kunnen omgezet, en alles was klaar. Deze redeneering nu was heel mooi. Velen vonden ze voor geene verbetering vatbaar. Een ieder die anders dacht en anders deed werd als een verwoester van Gods kerk beschouwd. Vooral de afgescheidenen werden door de vrienden, om hun uitgaan uit de Hervormde kerk gehaat. Het is niet mogelijk dien haat in woorden te brengen. Als men de vrienden hoorde dan waren de afgescheidenen, de gehate fijnen, veel meer te vreezen, dan de modernen en Groningers. Gevaarlijker dan Socialisten en Anarchisten. In Dr. Wagenaars „*Reveil en de Afscheiding*" lezen we van Dr. Kohlbrügge dat hij eens tegen Ds. Brummelkamp gezegd heeft, met betrekking tot de gescheidenen: „Zegt aan die mannen des Heeren Woord: 1. De akker waarop, en de zaaier door wien zij gezaaid werd zijn vervloekt van den Heere. 2. De leer uwer gemeenten is niet de leere Christi, en de geest die onder u is uitgegaan is een logengeest in den mond aller uwer profeten. Gij loopt goden na die geen goden zijn, maar Baäl Berith." Deze uitdrukking van Dr. Kohlbrugge is geheel in overeenstemming met hetgeen de vrienden spraken van de gescheidenen. Wrange vruchten heeft die vijandschap afgeworpen, en zal het beter worden, dan moet er door de genade onzes Gods nog veel gebeden worden, maar ook veel vergeten. De hoop mag gekoesterd, dat alles eindelijk terecht zal

komen. Veel toch is er reeds door den Heere, die het oog open houdt over zijne gemeente, in een goeden weg geleid. En zou Hij die begonnen is, zijn volk van een schadelijken weg af te voeren, het ook niet volenden?

Doch laten we de geschiedenis niet vooruit loopen. Zij heeft te veel belangrijks. Toen de Vereenigingen van Vrienden der Waarheid waren opgericht, is er met ijver gearbeid. Er is ook veel goeds tot stand gekomen. In vele gemeenten stonden moderne predikanten, en dat terwijl een groot deel der gemeente nog vasthield aan de leer der Vaderen. Men richtte niet veel anders uit dan tehuis een ouden schrijver te lezen en eens een reisje te ondernemen naar een genabuurde gemeente, om een rechtzinnig leeraar te hooren. Een rechtzinnig leeraar was hij die in de Hervormde kerk gereformeerd preekte, en de modernen of andere afwijkende gezindheden eens duchtig onder handen kon nemen. Met het oprichten eener afdeeling van vrienden, kwam er verandering. Men zocht gelegenheid, om samen te kunnen vergaderen. Voor den een was dit gemakkelijker dan voor den ander. Sommigen moesten zich tevreden stellen met een kamer. Anderen konden over een Christelijke school beschikken, of huurden een gedeelte van een logement of dorpsherberg. Vele predikanten die zich bij de Vrienden der Waarheid hadden aangesloten, stelden zich beschikbaar, nu en dan een reis te doen om de vrienden het Woord te brengen, en raad en hulp te verschaffen. Sommigen—het moet tot hun eere gezegd—hebben hierbij een ijver aan den dag gelegd, die ons tot een beschamend voorbeeld kan strekken. Zij offerden hunne genoegens en ontspanningen, die ze soms ruimschoots hebben konden, op, om het volk overal aan te wakkeren, krachtig te strijden tegen het on- en bijgeloof, dat de kerk der Vaderen—zooals ze zeiden—ging verwoesten. De vereeniging van Vrienden der Waarheid ging ook nog „oefenaars"—ten onrechte Evangelisten genoemd—aanstellen. Deze mannen reisden heel het land door, bijna op gelijke wijze als onze binnenlandsche zendelingen. Ambtsdragers evenwel waren het niet. Het hoofdbestuur bezoldigde deze oefenaars. De gelden daarvoor

werden verkregen uit de contributie der leden, en de giften van begunstigers.

Zagen de vrienden dat ze in de eerste jaren geene meerderheid konden krijgen in de Hervormde kerk, men sloeg ook nog een anderen weg in. Men ging namelijk een catechiseermeester of oefenaar benoemen, die in een nieuw gebouwd kerkje of Evangelisatie locaal, geregeld elken Zondag optrad, in de week bijbellezingen hield, en daarbij catechiseerde. Zulk een oefenaar deed alles wat een predikant doet, met uitzondering van het bedienen der Sacramenten. Met de Sacramenten had men nog al wat moeite. Al vergaderde men al afzonderlijk, en hield een ietwat eigen kerkelijk leventje, men zorgde dat men lidmaat bleef in volle gemeenschap, en dat ook de gedoopten werden geboekt in het lidmatenboek van de Hervormde kerk. Het hinderde niet, al was de predikant ook een vertreder van Christus. „Lid blijven, en meer aanwerven voor onze beginselen", ziedaar de leuze. Om nu zijn kind gedoopt te krijgen, was er door de reglementen der Hervormde kerk een weg geopend, die een wonderlijke handelwijze mag genoemd. Men wilde zijn kind niet gedoopt hebben door den modernen leeraar der gemeente waartoe men behoorde.

Dat moest geschieden door een rechtzinnig leeraar, in eene genabuurde plaats. Zou deze het doen, dan moesten de ouders hem een getuigschrift overleveren van den leeraar uit eigen woonplaats. Daarmede reisde men heen, het kindje mee, en als Dominé het kindje had gedoopt, dan werd daarvan bewijs gegeven. Kort na de tehuiskomst werd het bewijs van doop in handen gesteld van hun eigen modernen leeraar, en klaar was het. In het doopboek opgeschreven, was er weer een lid bij, dat straks, zoo het de Heere wilde, mee kon strijden om de overwinning te behalen door in de meerderheid te komen. Wel een bewijs dat het kerkrechterlijke er niet diep in zat, en de praktijk tot dingen overging, die in anderen, als kettersch werden veroordeeld.

F. J. Drost.

(*Wordt vervolgd.*)

Wat dunkt U er van?

Wat ziet men dezer dagen vele *mannelijke vrouwen!* Dat zijn zij, die door God den Heer als vrouw zijn geschapen, maar die met dit Godsbestuur in strijd zich als mannen openbaren. Het getal vrouwen neemt hand over hand toe, die als mannen praten; als mannen rooken; als mannen vloeken; als mannen drinken; als mannen aan het spel deelnemen; als mannen....gekleed gaan.

Als iemand krankzinnig wordt, zeggen de lui, dan komt het hem in het hoofd aan. Deze spreuk past ook met het oog op mannelijke vrouwen. Men vindt ze vooral onder de hoogere standen, onder de rijken, de edelen, de wijzen dezer wereld. Onder de vierhonderd met hun blauw bloed. Ongelukkig genoeg apen vele jongedochters en vrouwen uit den minderen stand, waartoe gij en ik behooren, deze wijze van kleeding na. Wel gaan ze niet zoover als hare voorbeelden. Maar ze kunnen ook menigmaal niet, dewijl de onkosten zoovele zijn.

Was het niet om het geld menig jongedochter en vrouw uit den geringen stand ging er ook toe over om met den hoed van den man, den overjas van den man, de strik van den man, het overhemd van den man, het vest van den man, den wandelstok van den man, zich in de samenleving te vertoonen.

Wij noemen dit streven en doen *zonde*. Zonde tegen Gods souvereine ordinantie, in de schepping neergelegd en in de Schrift opgeteekend: „*Het kleed eens mans zal niet zijn aan eene vrouw en een man* zal geen vrouwenkleed aantrekken; *want al wie zulks doet is den Heere, uwen God een gruwel.*" Deut. 22:5.

Eéne reden waarom dit kwaad zich zoo uitbreidt onder de werkende klasse ligt in het feit, dat zoo menige jongedochter of vrouw op de drukke markt des levens, in den winkel, op het kantoor, op de fabriek, enz., *het werk des mans doet.* Let wel: *het werk des mans doet.* Niet alle arbeid buiten het gezin komt hier onder. Maar o zooveel wel. Die arbeid des mans door de vrouw verricht ontvrouwt haar. En nu wil ze als de man gekleed.

J. W. BRINK.

Rubriek voor Jongelieden.

Vurige Kolen.

Slot.

Drie jaren van groote, haast ondragelijke, lijdenssmarten gingen alzoo over den graaf Szapary voorbij. De edele graaf was echter niet de eenige, die leed ten gevolge van deze vijandschap. Voor de liefhebbende gade en den trouwen vriend waren deze jaren eveneens zeer treurige en kommervolle. Het losgeld was nog op verre na niet bijeengebracht en alle verzoeken en voorslagen den Turken om de bevrijding der gevangenen gedaan, werden hard en mededoogeloos, ja zelfs met diepe verachting, afgewezen.

Op zekeren dag ontving de graaf Batthyanye van een zijner spionnen het bericht, dat een Turksche gezant met een zeer gewichtige opdracht aan den bevelhebber van Ofen op weg was. Terstond was het kloek besluit genomen dezen afgezant, het mocht dan kosten wat het wou, gevangen te nemen. Mogelijk zou daar bevrijding uit kunnen geboren worden voor den dierbaren vriend. Alle manschappen, die hij maar bijeen brengen kon, werden in der haast en op het geheimst verzameld.

Met hen toog de graaf naar een groot woud, waar de gezant doortrekken moest op zijne reis naar Ofen. Niet lang liet de Turk op zich wachten. Met zijn groot en welgewapend gevolg trok hij weldra het woud binnen. Graaf Batthyanye rees met zijne manschappen op uit de hinderlaag en viel verwoed de niets kwaads vermoedende Turken aan. Vooraf had hij zijnen mannen strenge bevelen gegeven, dat zij in geen geval den gezant dooden zouden. Om zijn doel te bereiken moest de graaf den Turk levend in handen krijgen.

Bitter, ten bloede toe, werd er gestreden. De Turken weerden zich met de dapperheid der vertwijfeling. Zij waren echter niet bestand tegen de overmacht, welke hen omringde en hadden het weldra verspeeld. Wat niet vlieden wilde of konde werd door de Hongaren onbarmhartig in de pan gehakt. De gezant daarentegen werd van zijn paard getrokken, aan handen en voeten gebonden en zoo snel mogelijk naar een verborgene plaats gebracht.

Nauwelijks vernam de Turksche stadhouder te Ofen, dat de afgezant gevangen genomen was of hij begon onderhandelingen tot diens vrijlating met graaf Batthyanye. Dit was juist wat deze zich had voorgesteld dat het geval wezen zou. Zijn beslist antwoord

was, dat hij den gezant vrij laten zou als de Turk zijn vriend graaf Peter Von Szapary in vrijheid stelde. Wat de vijanden ook aanwendden om hem te doen veranderen, hij bleef onverzettelijk de vrijheid van zijn vriend eischen als eenige losprijs voor den gezant. Ten laatste moesten ze er wel in bewilligen. De gevangenen werden verruild. O wat een oogenblik, toen graaf Adam von Batthyanye het zoo lang verbeide voorrecht mocht smaken zijnen geliefden vriend en wapenbroeder, na bijna vier jaren smartelijke en smadelijke gevangenschap, aan het hart te drukken. O wat vreugd! Maar wie beschrijft de gemoedsgesteldheid der edele gravin en der kinderen toen zij hun geliefden man en vader weder zagen?

Er werd ook nog iets anders gevoeld dan blijdschap. En wel smart. Och, wat zag de geliefde man, vader en vriend er uit. De eens zoo dappere en edele held was in ellendige lompen gehuld. Zijn aangezicht was bovenmate bleek en vervallen. Zijn gezondheid door de mishandelingen en ontberingen gebroken. Hij had meer van een wandelend lijk dan van een krachtigen man. Met weemoed en tranen zag ieder vanwege zijnen ellendigen toestand hem aan. De blijdschap van het wederzien verslond toch ten laatste de droefheid. Alle huisgenooten en onderdanen des graven gingen met hem ter kerk, om voor alle dingen den genadigen God in den hemel te danken voor de zoo heerlijke verlossing. Hier ging het dus anders dan wel menigmaal het geval is met de menschen op de verhooring der gebeden. Na het ontvangen van weldaden wordt de dankzegging zoo licht vergeten. De zegeningen liggen ons zoo menigmaal zoo licht in het geheugen, dat wij ze spoedig vergeten. Wij schrijven ze menigmaal als op het zand aan het strand der zee.

De edele graaf leed lang aan de gevolgen van zijne smartelijke ervaring. Dagen van angst werden na den wederkeer doorleefd. De oude wonden, welke slechts oppervlakkig geheeld waren, braken spoedig weer open. De builen, door de slagen veroorzaakt, en door de ijzeren ketenen gedrukt, veroorzaakten hem hevige smarten. De voeten, die zoo menigmaal door geeselslagen waren verwond, weigerden hunnen dienst. In één woord de geheele man was zoo uitgeput en lijdend dat hij lange maanden niet weer op het verhaal komen kon. Er scheen geen herstel mogelijk te zijn. Alleen de zorgvuldige verzorging zijner trouwe gade en zijn natuurlijk sterk gestel wonnen het onder Gods zegen ten slotte. De man kwam ten laatste de treurige nawerkingen van zijn lijden in de gevangenschap te boven. Zijne herstelling vorderde met den dag. Maar langzaam.

Middelerwijl had de keizer een groot leger verzameld om de Turken uit Hongarije te verdrijven. Zestig duizend Oostenrijksche krijgers rukten met acht duizend Brandenburger, acht duizend Beiersche, vijf duizend Saksische en nog een groot aantal andere hulptroepen op, om onder aanvoering van den dapperen hertog von Lotharingen de stad Ofen eindelijk uit de hand der ongeloovigen te rukken. Aller Hongaarschen man beefde het hart in die dagen van verlangen en vreugde. Hun vaderland zou bevrijd van het juk zijns onbarmhartigen veroveraars. Ieder, die een zwaard dragen kon, sloot zich vrijwillig en vol geestdrift aan. Ook Peter von Szapary wilde aan dezen krijgstocht meedoen. Het was hem onmogelijk stil en rustig toe te zien, waar zoo groote dingen voor de deur stonden. Hij voelde het, nieuwe krachten werden hem gegeven, zijne sterkte nam bij den dag toe. Zijne zwakheid verdween geheel en al, zijn lijden werd vergeten. Zijne voeten waren als te voren. Krachtig en vast stond hij daar, vol vroolijke hoop wat de uitkomst van den strijd betrof. Te vergeefs bad hem zijne bezorgde gade, aan zijne wonden te denken en zich in acht te nemen. Te vergeefs wees de arts hem er op, dat zijne wonden nog niet ten volle genezen waren en dat een veldtocht voor hem zeer schadelijke gevolgen hebben kon.

De edele graaf leende het oor aan geen smeekbede, liet zich door geen voorstelling van bezwaren van zijn stuk brengen. ,,Laat van mij af,'' dit was en bleef zijn eenig antwoord, ,,ik kan en wil niet leven als ik niet deelnemen mag aan dezen grooten kamp voor het vaderland en de vrijheid.'' Hij riep zijne strijdbare onderhoorigen tot den strijd op, bracht zijne gade en kinderen op eene veilige plaats, en toog toen met zijne trouwe en beproefde vrienden op en was weldra opgenomen in het leger van den grooten Lotharingen. Met alle eer en blijdschap werden ze ontvangen met nog vele anderen. Van alle zijden stroomden de strijdbare Hongaren tot het leger toe.

Spoedig was de stad Ofen in staat van beleg gesteld. Bitter was de tegenstand door de belegerden geboden. Hardnekkig werd er gestreden. Lang duurde het eer er vorderingen te zien waren. Maar eindelijk gelukte het den keizerlijken den 2den Sept. 1687 stormenderhand de vesting in te nemen. Duizenden der Turken, die zich dapper verweerd hadden, vielen of gewond of gedood ter neder. Daarentegen werden slechts enkele honderden gevangen genomen. Maar onder die honderden bevond zich ook de gruwelijke en onbarmhartige pijniger van den graaf von Szapary, Hamsa Beg. De

stadhouder had hem met zijne krijgslieden naar Ofen ontboden om de stad mede te verdedigen en zoo viel hij na manhaftig gestreden te hebben een jubelenden vijand in handen.

Als eindelijk in de veroverde stad de rust eenigszins hersteld was, hielden de overwinnaars een groot feestmaal waaraan al de aanvoerders deelnamen. Peter von Szapary moest hun zijn gevangenschap verhalen en deed dit op zoo wegsleepende manier dat de dischgenooten allen op het innigste aangegrepen werden. ,,Wel aan'' sprak eindelijk hertog von Lotharingen, ,,uwe onbarmhartige vijand is thans in onze hand, heer graaf. Ik schenk hem u. Doe er geheel en al mee naar dat het goed is in uw oog.'' Dankend nam onze held dat geschenk aan en de gasten putten hunne vindingrijkheid uit om voorslagen te doen, hoe hij den gevangene martelen en hem de geledene smarten vergelden zou.

Een der bedienden, die er zich over verheugde dat de gehate Turk zijn loon zou krijgen, ijlde heen naar den kerker en vertelde Hamsa Beg wat er geschied was. Meteen wenschte hij hem honend geluk met zijn nieuwen meester. Daarop maakte hij zich weer snel van daar. Met schrik en groote ontzetting hoorde de Turk het bericht. Dat zag er slecht voor hem uit!

Toen de maaltijd geëindigd en de tafel weggenomen was haastten de twee vrienden zich naar den gevangene en vonden zwaarmoedig en in zichzelven gekeerd hem in een hoek van zijn kerker. ,,Von Hamsa'' riep Peter hem toe, ,,herkent gij mij? Weet gij wel dat gij mij toebehoort met lichaam en leven.''

,,Ik weet het,'' was het wederwoord, ,,dat de hertog mij u ten eigendom heeft gegeven; maar daarom behoor ik u nog lang niet toe. Ik veracht al uw onmachtig dreigen.''

,,En wat gelooft gij nu wel, dat ik met u zal doen?'' vroeg de graaf verder.

,,Wat anders dan u wreken?'' antwoordde de Turk trotsch.

,,Neen Hamsa," sprak de edele held lachend, ,,ik wreek mij niet aan u, maar ik schenk u uwe vrijheid, zonder eenig losgeld en zonder eenig beding.''

Verstomd, verward, gelijk een die droomt, zag de gevangene onbeweeglijk een tijdlang zijn grootmoedigen vijand aan. Eindelijk riep hij uit: ,,Neen, dat is niet mogelijk. Gij bedriegt mij, want geen mensch is tot zoodanige edelmoedigheid in staat."

Toen antwoordde hem Peter von Szapary: ,,Gij hebt hierin recht Hamsa, en hebt het ook zeker aan mij niet verdiend, dat ik u uwe vrijheid schenke. Maar wij Christenen hebben een Heiland, Die

ons toeroept: Hebt uwe vijanden lief; zegent ze die u vloeken; doet wel dengenen, die u haten; bidt voor hen, die u geweld aandoen en u vervolgen, opdat gij kinderen uws hemelschen Vaders moogt zijn. Wij Christenen hebben een Heiland, Die stervend aan het kruis nog voor zijne vijanden bad: ,,Vader vergeef het hun, want zij weten niet wat ze doen.'' Ik wil gaarne zijn trouwe jonger en navolger zijn. Daarom doe ik u, gelijk Hij mij geboden heeft. God is mijn Getuige, dat ik mijn woord eerlijk meen. Daarom weest getroost, Hamsa, *gij zijt vrij*. Ga in vrede uit dezen kerker weer terug naar uw land.''

Daar sprong de gevangene plotseling op, omvatte de knieën zijns edelmoedigen vijands en riep onder tranen: ,,Nu is het mij eerst recht leed wat ik u en mijzelven gedaan heb. Weet het, ik kan van uwe hemelsche mildheid en goedheid geen gebruik maken. Toen uw dienaar, vroolijk over mijn ongeluk, mij berichtte, dat de hertog mij aan u ten eigendom geschonken had, vreesde ik, dat gij mij evenzoo zoudt martelen als ik u gemarteld had en dat gij mij ten slotte met ontzaglijke kwellingen ten dood brengen zoudt. Om deze smarten en dezen smaad te ontgaan nam ik vergif, dat ik steeds bij mij draag, in. Ik gevoel dat zijne doodende werking reeds in mij begint. Vergeef mij wat ik in mijne dwaasheid en verkeerdheid gedaan heb. En nu heb ik slechts een wensch mijns harten. Uw God en Heiland moet de rechte zijn, daar Hij een zoo heerlijke leer en een zoo schoon voorbeeld gegeven heeft. Ik begeer den Heiligen Doop in zijnen Naam, opdat ik ten minste als een Christen en in het geloof sterven mag.''

Diepe ontroering had de beide vrienden bij deze woorden van den ongelukkigen gevangene aangegrepen. Zij deden wat ze konden om het lichaam en de ziel des armen mans te redden. Een arts, dien zij ontboden, deed het uiterste zijner kunst. Maar te vergeefs. De dienaar des Evangelies had nog tijd om hem met weinige woorden de schoone boodschap des heils te verkondigen, dat het bloed van Jezus Christus, Gods Zoon, ons reinigt van alle zonden.

Hamsa Beg kwam tot de belijdenis, dat hij geloofde in den Heere Jezus Christus en werd gedoopt. De beide vrienden waren de getuigen bij deze zoo dubbel ernstige plechtigheid. Spoedig daarop blies de Turk in vrede den laatsten adem uit. Toen hij ten grave gedragen werd liep de edele Peter Von Szapary als eerste rouwdrager achter de baar van zijn eenmaal zoo gruwzamen vijand. Hij had leeren verstaan en beoefenen het Woord Gods: ,,Wreekt uzelven niet, mijne geliefden, maar geeft den toorn plaats, want er staat geschreven: Mij komt de wrake toe, ik zal het vergelden, spreekt de Heere. Indien dan uw vijand hongert, geeft hem te eten; indien hem dorst, geeft hem te drinken. Want dit doende zult gij vurige kolen op zijn hoofd hoopen.'' J. W. BRINK.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. JUNI 1904. No. VI.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan h dres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rap-

.f bevel aan uw huis, want gij zult sterven.

III.

Wij hebben tot dusver gezien, wat de roeping is die op ons ligt naar het woord des Heeren: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven." Doch tot hiertoe zagen wij nog slechts gedeeltelijk, wat in dit woord voor ons besloten ligt. Wij wezen er op, hoe dat wij behooren te zorgen om al onze zaken in orde te hebben eer de ure van sterven komt, voor zoover dit betreft onze stoffelijke aangelegenheden, of schulden die wij behooren weg te doen. Nu moeten wij elkaar op een andere zaak wijzen, die ook uit dit woord moet afgeleid worden en wel *onze verplichting jegens hen met wie wij ten nauwste verbonden zijn.* Vooral zijn dit de huisgenooten. Daaronder kunnen ook in sommige gevallen dienstbaren begrepen zijn, en verder ook alle vrienden met wie wij dagelijks omgaan.

Wat treffend getuigenis is het dat de Heere God van Abraham gegeven heeft: ,,Want Ik heb hem gekend, opdat hij zijnen kinderen en zijn huis na hem zoude bevelen, en zij den weg des Heeren houden, om te doen gerechtigheid en gerichte; opdat de Heere over Abraham brenge, hetgeen Hij over hem gesproken heeft." Wij mogen gelooven dat dit de karaktertrek is geweest van velen der vrome vaderen uit het O. T.; terwijl wij ook gelooven mogen, dat er velen zijn die alzoo handelen onder de kinderen Gods. In dezen moet toch ook het karakter der geloovigen, zooals het zich in den vromen Abraham heeft geopenbaard uitkomen. Het is echter zeer opmerkelijk dat wij er zoo weinig van lezen en slechts van enkelen er iets van gemeld staat, en dan nog wel dat het geschiedde waar de

dood in het gezicht was. Wij willen daarmede niet zeggen dat het in het leven, of in gezonde dagen niet geschied was. Dit is zeer wel mogelijk, ja moet geschieden. Maar vooral mag hun voorbeeld die op het sterfbed bevel aan hun huis hebben gegeven, nagevolgd worden. De woorden toch van stervende lippen gesproken, hetzij van ouders tot kinderen, of van meesters en meesteressen tot dienstbaren, of van vrienden tot vrienden, of van veel beteekenende personen tot anderen hebben dikwijls een ongewonen indruk ach gelaten. De toestand is dan ook ingrijpend. Het gemoed derg die de woorden hooren van stervende lippen gesproken is dan woonlijk teeder en aangedaan. In zulke ernstige oogenblikk waar het vermanende woord gehoord mag worden is het hart soms meer gevoelig en bereid om de zondige wegen te verlaten en het getrouwe woord tot hen gericht met ernst op te volgen. Rijk en heerlijk zijn de vruchten geweest die volgden op het woord door stervende lippen gesproken. Ook dien loon verliezen zij niet, maar even als alle werken in het geloof verricht, zullen ook deze volgen en brengen vrucht voor de hemelsche schure.

Zoo kan en mag dan het geschikte oogenblik niet nagelaten worden, dat God geeft aan hen, die vooral de ure des doods—al is het ook niet met volkomen zekerheid—te gemoet zien. Te meer is dit roeping zoo wij ons bewust zijn dat ons heengaan bepaald een berooving is, wat de geestelijke kweeking en vorming betreft, voor hen die steeds in onze omgeving verkeerden of over wie wij gesteld waren. Wij denken hier in de allereerste plaats aan vrome ouders in betrekking tot hunne kinderen. Hebben zij toch het voorrecht door de genade Gods mogen leeren kennen, als is het ook slechts maar voor een gedeelte van hun leven, om in de vreeze Gods hun weg te bewandelen, dan is het vooral roeping om op dien weg te wijzen als den eenigen weg tot vrede en blijdschap. Vooral moet er dan ook op gewezen worden, hoe dat nu ook in de ure waarin de dood in aantocht is, men mag gevoelen hoe de liefde Gods en het geloof in Hem een krachtige ondersteuning is in de worsteling in den Jordaan des doods, waardoor de vaste hope in de ziele mag leven om straks het hemelsche Kanaän te mogen binnen gaan.

Zoo men dit nalaat dan zal men onwillekeurig een reden te meer veroorzaken voor ongerustheid omtrent ons eigen persoon. Wij doen de eere onzes Gods te kort. Er mag in betrekking tot zijn genadewerk aan ons gewrocht geen twijfel over blijven, ook niet voor hen die ons gadeslaan in onze stervensure.

Hebben wij ons schuldig gemaakt aan grove zonden, zonden die zelfs openbaar geworden zijn, wij zullen met een ootmoedig hart onze zonden belijden. Waarachtig schaamtegevoel over onze zonden met ootmoedige belijdenis verstrekt ons niet tot schande maar tot eer, in de oogen van God en de menschen. En anderen in zulke uren te vermanen voor de klippen waarop wij zelf gestrand zijn heeft zijn gezegenden invloed, om hen af te houden van de verkeerde wegen der zonde. Te vermanen voor de wegen der zonde is in elk opzicht een vereischte vooral van ouders tot kinderen. Moest het niet veel meer geschieden? De dwaasheid die vele ouders begaan, om nimmer tot hunne kinderen te spreken over de gevaarlijke strikken der zonde heeft voor menigeen de droevigste vruchten afgeworpen. Het getuigt niet van hunne wijsheid in de opvoeding hunner kinderen. Zoo men den wijste der koningen wilde hooren, men zou verstaan hoe dat vooral op de zondige wegen der goddeloozen moet worden gewezen, de zonden met name moeten worden genoemd. En hoevelen laten het zelfs na bij de ure des doods. Is het te verwonderen dat vele ouders het in hun leven moeten zien, hoe dat de kinderen bij het opgroeien in de wegen der zonde gaan? Men is hen voor gegaan in die paden. Vele kinderen, groot geworden zijnde, drukken slechts de voetstappen der ouders, al is het ook dat deze op verderen leeftijd tot God bekeerd mogen worden. Maar dan houdt valsche schaamte hen nog terug, om hunne zonde voor hunne kinderen te belijden, en het gevaarlijke van die wegen kennende wordt er niet eens krachtig tegen gewaarschuwd. En hoevelen die het niet zien, maar zoo ze hunne oogen uit het graf zouden kunnen opslaan, zouden het gewaar worden, dat ze mede oorzaak zijn voor het bewandelen der zondige wegen, omdat noch in het leven noch op het sterfbed een vermanend woord van hunne lippen is gekomen.

Er zijn ook die het voorrecht hebben dat hunne kinderen in een deugdzamen weg wandelen, ja toonen den Heere te vreezen. Men zal niet nalaten om ook daarover zijn blijdschap te kennen te geven, en hen te verzekeren dat het tot het grootste genot en tevens tot den hoogsten zegen voor hen is, zoo ze blijven voortwandelen in de vreeze Gods. Vindt men nu zwakke punten in hen, waardoor het noodig is om hen daarop te wijzen, men late het niet na. Dit moet echter geschieden met allen ernst en vooral met al de blijken der toegenegenheid, de volle overtuiging bij hen verwekkende dat men hen liefheeft, opdat ze door het zwakke in hen niet zouden afgeleid worden tot hun eigen verderf. Het moet zoo geschieden, dat ons woord altijd gemakkelijk door het herinneringsvermogen teruggeleid wordt. En moet het dan zijn, dat niettegenstaande ons woord der vermaning, ze toch op verkeerde wegen gaan, dat dan ons woord nog eenmaal met kracht in hunne ziel tot ontwaking mocht komen, opdat er toch een terugkeeren plaats grijpe. Is er wellicht veel nalatigheid geweest in het leven in de onderwijzing der noodzakelijkste dingen des levens, laat men het ootmoedig bekennen; maar hen tevens voorhoudende, hoe dat ze zelf nog met allen ernst en vlijt er zich op toeleggende, veel kunnen overwinnen in wat voor hun burgerlijk en kerkelijk leven van noode is.

Komt het tot ons bewustzijn dat wij hun iets verkeerds hebben ingeprent, hetzij door leer of door voorbeeld, verzuime men niet om in het laatst terecht te maken, wat nog kan gedaan worden door ootmoedig er op te wijzen, al is het dat wij ons zelf als schuldig moeten openbaren. Doch over het algemeen heeft men er voor te zorgen, dat men geen beloften van hen afperse die moeielijk te vervullen zijn, of die hen zelf strikken zouden kunnen leggen, vooral niet door hen te leiden tot bijgeloovige dingen, die gevaarlijk zouden kunnen zijn voor hun zieleleven. Hoe vaak toch zijn beloften geëischt, die gemakkelijk konden worden verkregen, juist omdat ze door stervende lippen geëischt werden en daarom niet gaarne wilde weigeren, die later zoo menigeen in moeielijkheid hebben gedompeld, omdat men niet ontrouw wilde zijn aan de dooden, maar toch bevond dat men daardoor ontrouw moest worden aan zijn God.

Het zijn van de bitterste dingen des levens, wanneer zulks plaats grijpt. Vooral is het zeer pijnlijk indien moet worden bemerkt, dat dit geschied is met boozen toeleg. Menige schandvlek is alzoo over het sterfbed gekomen van anders achtbare personen. Dikwijls hebben zulke dingen plaats onder den schijn van godsdienst, waardoor ze des te gevaarlijker zijn.

Menigmaal gebeurt het dat de krankheid aantast in zulk eene hevige mate, dat op het ziekbed weinig meer kan geschieden. Van daar dat het zoo noodig is om ook in dezen steeds voor onze aandacht te houden, wat wij in een vorig nommer reeds hebben gezegd. Om der zonde wil geldt het woord ons allen: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.'' En dat ook waar wij gezond zijn dit door ons ter harte behoort te worden genomen, zullen wij dus zeer gemakkelijk verstaan. Onze roeping en verplichting die op ons rust mogen wij in dezen ook niet nalaten tot het laatste oogenblik. Doch zoo krankheid ons aantast dan is het noodig, dat wij daarop ernstig bedacht zijn. En is zij hevig en ondermijnt ze sterk onze kracht, dan is het toch altijd beter wat te zeggen, schoon laat, dan het geheel na te laten.

J. MANNI.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

CATHOLIC APOSTOLIC CHURCH.

In 1830 kwamen onderscheidene Presbyterianen en Anglicanen in Schotland en London tot de overtuiging, dat de geestesgaven der apostolische kerk door gebed en geloof konden en moesten vernieuwd worden. Zij begonnen te bidden, en ja, weldra vertoonde zich ook bij sommige mannen en vrouwen, wat men aanzag voor de gaven der talen, der profetieën, der gezondmakingen, enz. Men hoorde ze spreken zooals nimmer te voren. Met nieuwe tongen in onverstaanbare spreek- en uitdrukkingswijzen, in hoogdravende uitroepingen en voorspellingen.

Enkele van deze lieden waren leden van de Schotsch-Presbyteriaansche gemeente in London, waarvan *Eduard Irving* toen leeraar was. Hij was een eerste voorstander in deze beweging, en is menigmaal voorgesteld als de stichter dezer kerk, welker leden daarom ook wel *Irvingianen* genoemd worden; doch deze kerk zelve beschouwt hem niet alszoodanig. Wel was hij haar een krachtig en geliefd prediker, en ook erkent zij gaarne zijne diensten; maar zij beschouwt hem slechts als een voorlooper, niet als den stichter. Hij was dan ook kettersch in de Christologie, leerende dat aan de menschelijke natuur van Christus, even als aan de onze, de erfzonde eigen is geweest, maar dat deze zondigheid door de kracht der goddelijke natuur was overwonnen en uitgedelgd. En wegens deze ketterij werd hij door de Presbyteriaansche kerk van zijn ambt ontzet en in den ban gedaan. Daarna sloten zich vele rijke en aanzienlijke vrienden uit de Episcopaalsche Kerk bij Irving aan en verschaften hem de middelen om een nieuwe kerk te stichten, waarin ook het apostelambt vernieuwd werd. Na herhaalde mislukte pogingen was eindelijk in 1835 het twaalftal vol. Deze apostelen gaven voor de bestuurders en verzorgers der gansche Christelijke kerk te zijn; doch zij werden slechts in hun eigen groep alszoodanig erkend.

Van deze apostelen heeft die kerk hare leerstellingen, inrichting en eeredienst ontvangen.

In de *Leer* kwam zij, in weerwil van Irving's tegenkanting, allengs meer in eene naar Rome overhellende richting, waardoor niet alleen zijne dwaling aangaande Christus, maar ook zijne goede puriteinsche beginselen verdrongen werd. Zij aanvaardt de drie oecumenische symbolen, het Apostolische, het Niceensche en het Athanasiaansche, en houdt vast aan de woordelijke inspiratie der Heilige Schrift; maar ook aan de overleveringen der kerk, de wedergeboorte door den Doop, en de lichamelijke tegenwoordigheid van Christus in het Avondmaal, de verandering van brood en wijn in het lichaam en bloed des Heeren door de wijdingsbede des priesters. Het Avondmaal is ook volgens haar tweeërlei, een onbloedige herhaling van het offer van Christus, en een communiefeest der

gemeente tot voeding en versterking van het nieuwe leven. Dat offer is echter naar de Irvingianen alleen een dankoffer, ongeveer als bij de oude Kerkvaders, en ook is bij hen het gemeenschapsfeest der gemeente altijd aan het offer verbonden. In de leer der Laatste Dingen zijn zij chiliastisch. Zij gaan uit van de gedachte, dat de tijd van het vierde wereldrijk van Daniël bijna is afgeloopen, 't welk zij afleiden uit het weer opleven der apostolische geestesgaven. Daarom verwachten zij de spoedige wederkomst van Christus tot oprichting van het Duizendjarig-rijk. Israël gaat naar Palestina terug, en zal als het volk Gods staan aan de spits der natiën 1000 jaren lang. De geloovigen die dan nog leven, worden den Heere tegemoet gevoerd in de lucht om daar als verzegelden verlost te zijn van de laatste zware beproeving.

In hare *Organisatie* is deze kerk zeer omslachtig en hierarchisch. Zij heeft apostelen, profeten en evangelisten voor de algemeene besturing en verzorging der geheele kerk, en engelen (herders), priesters (ouderlingen), diakenen en diakonessen voor elke afzonderlijke gemeente. Deze allen worden aangesteld door den Heiligen Geest, door middel van de profeten, behalve de diakenen, die gekozen worden door de gemeenten als hare vertegenwoordigers. En alle ambtsdragers dragen een ambtsgewaad.

In haren *Eeredienst* is deze kerk ook zeer uitgebreid en ritualistisch. Allerlei plechtigheden nam zij over van de Episcopaalsche en de oude Grieksche kerk, en ook van den tabernakeldienst, dien zij beschouwt als eene type voor den eeredienst der tegenwoordige Christelijke kerk in de woestijn. Het Avondmaal wordt elken Rustdag gevierd, en op de feestdagen moeten ook de kinderen van 9 jaar oud en daarboven daaraan deelnemen. De overblijfselen van den disch worden in den tabernakel bewaard, en in de andere godsdienstoefeningen bij wijze van toonbrooden voor het aangezicht des Heeren neergelegd. En ook moeten ze altijd, wanneer de gemeente samenkomt, op 't altaar aanwezig zijn, om daardoor de gemeente van Christus' eigene tegenwoordigheid te overtuigen, en haar tot ontzag en aanbidding te stemmen. Ook worden van elken dag het

eerste en het laatste uur gewijd aan morgen- en avonddienst, en er worden elken dag gebeden opgezonden om 9 en om 3 uur.

Merkwaardig is, dat de leden dezer kerk over 't algemeen een hooge mate van vroomheid en nederigheid vereenigen met hunne verbazingwekkende aanmatigingen, welke, indien ze welgegrond waren, eischen zouden dat het gansche Christendom zich gedwee en onderdanig overgaf aan de autoriteit van hunne geïnspireerde apostelen. Doch terwijl deze apostelen achtereenvolgens wegsterven, worden hunne ledige plaatsen niet weer aangevuld. Eerlang is er geen enkele van hen meer overig, en dan zal de kerk over haar geheel er niets beter aan toe zijn dan toen deze beweging begon.

In de Vereenigde Staten tellen de Irvingianen 10 gemeenten en 1491 Avondmaalgangers. New York herbergt meer dan de helft van hun getal.

J. WIJNGAARDEN.

Voor Jongelieden Vereenigingen bij het onderzoek der Heilige Schrift.

HEBR. 1: 3 en verv.

God heeft tot ons gesproken door den Zoon. Dat maakt het evangelie en zijne bediening zoo heerlijk. Het woord en de dienst des Heeren hebben door Hem hunne vastheid. Zijn woord is alle aanneming waardig. Met die gedachte begint de schrijver. Aan de ontwikkeling daarvan is het vervolg gewijd. Ook vers 3, zoo rijk aan denkbeelden, moet daartoe dienen. De hoofdzin is dat die Zoon, waarvan hij spreekt, gezeten is aan de rechterhand der Majesteit in de hemelen. Gij ziet in uwen Bijbel dat het woord rechter aangevuld is met ,,hand'' dat tusschen haakjes geplaatst of met een andere letter gedrukt is. Zoo is het ook met het woord ,,hemelen''. Daarmede wordt te kennen gegeven dat in het oorspronkelijke die woorden niet uitgedrukt, maar wel bedoeld zijn. Het

eigenaardige van de Grieksche taal is op dit punt, dat men sprekende van „*de hoogste*" er plaatsen onder verstond zonder het door een apart woord uit te drukken. In het verband waarin het hier gebruikt wordt kan dus niet anders er bij gedacht worden dan „hemelen". Niet de luchthemel waarin wij ademen en waarin de wolken drijven is dan bedoeld, ook niet het uitspansel waarin de sterren vonkelen, maar hooger in de hoogste hemelen waarvan de Heere zegt: „De hemel is mijn troon." Daar is die Zoon gezeten. Met het woord hand is het evenzoo. Aan de rechter was voor hen die in die taal en in dien tijd spraken en schreven genoeg om te kennen te geven dat iemand met eer of macht bekleed was, wanneer men slechts zeide: „De rechter(zijde) is hem als zijne plaats aangewezen." Wij voegen er doorgaans het woord hand bij. De beteekenis dezer woorden laat zich dus gemakkelijk vinden, en kan geene andere zijn dan deze: „De Zoon, door wien God tot ons gesproken heeft is in eer en macht boven alles verheven, want Hij zit nu niet in het majestueuse slechts, maar heeft de eereplaats bij *de* majesteit zelf. Die majesteit is Godes. Zij is God zelf, 1 Kron. 29:11. De uitstraling van die majesteit is ook op aarde te zien. In bijzonderen zin is zij waargenomen op den berg waar Jezus in de tegenwoordigheid van Mozes en Elias en drie zijner discipelen verheerlijkt werd. Haren glans wordt echter vooral gezien in den hemel. Het is zeker niet de bedoeling van den schrijver geweest het plaatselijke en voor het lichamelijk oog waarneembare dezer heerlijkheid te beschrijven. Evenwel mogen wij ons dit niet geheel wegdenken. Het is de heerlijkheid des Middelaars, die bedoeld wordt. Na den arbeid die op aarde voor Hem te doen was heeft Hij die verkregen. Lichamelijk is Hij dus daar. En het lichamelijke is voor waarneming geschikt. Er moet dus eene heerlijkheid aan dien Middelaar geschonken zijn die aan het wezen zijner verlosten beantwoordt. Hare innerlijke waarde wordt verstaan door het geloof en hare uierlijke glans zal kunnen worden gezien met het oog des lichaams. Denkt over die heerlijkheid na, die eeuwig is als God zelf, om hare waardij te schatten, niet alleen boven de voorbijgaande bedeeling der genade onder het Oude Testament; maar ook boven alles wat op

aarde heerlijk heet. Al wat majestueus is, hier beneden, is geleend. Voor de geloovigen is de Voorlooper heengegaan als hunne Vertegenwoordiger bij de oorspronkelijke Majesteit om er eeuwig te blijven en hen tot zich te nemen. Om dit te kunnen doen moest Hij eerst zijn werk voor hen op aarde verrichten. Dat is dan ook geschied, zegt de schrijver. Door Jesaja was voorzegd: ,,Daarom zal Ik Hem een deel geven van velen, en Hij zal de machtigen als een roof deelen, omdat Hij zijne ziel heeft uitgestort in den dood, en met de overtreders is geteld geweest, en Hij veler zonden gedragen heeft.'' Jes. 53:12. Hier is de uitdrukking zeer kort, doch veelzeggend. Hij heeft, zoo staat er, de reinigmaking onzer zonden teweeggebracht. Dat de zonde niet kan gereinigd worden is oogenblikkelijk duidelijk voor iemand die weet wat zonde is. Zij is de onreinheid zelf. Haar te reinigen is niet mogelijk. Salpeter en veel zeep te gebruiken is onvoldoende zelfs om éene zonde schoon te wasschen. Hoe zouden dan ooit de *zonden* rein kunnen worden. Van de zonden te ontdoen en zoo van hare onreinheid te verlossen moet dan de bedoeling zijn. Hiermede is alles gezegd wat in den naam Jezus aan de wereld wordt verkondigd: ,,Hij zal zijn volk zalig maken van hunne zonden.'' De schuld der zonde nam Hij weg door de straf der ongerechtigheid te dragen, en ook van de zonde zelf heeft Hij vrijgemaakt, wijl Hij haar de heerschappij heeft ontnomen, van hare besmetting aanvankelijk verlost en hare geheele wegneming heeft verzekerd. Zij doen dan ook de zonde niet meer. Het is een tijdelijk inwonen der zonde wat nog overgebleven is. Deze reiniging heeft Hij teweeggebracht door zich zelven. Die uitdrukking dient vooral ter bereiking van het doel dat in den geheelen brief te bespeuren is. Het Hoogepriesterschap van Christus moet uitkomen in zijne heerlijkheid boven dat van de Aäronische priesters. Bij de laatsten waren het priesterschap en het offer verschillend. Hij was priester en offerande tegelijk. Vooral blijkt dat de schrijver dit op het oog heeft uit Cap. 7:27 en 10:10. De rust en de heerlijkheid die de Zoon geniet is dus in orde gevolgd op de reinigmaking van de zonden zijns volks. Zij kon niet eer plaats hebben omdat zij het gevolg is van dien arbeid. De Christus moest

lijden en alzoo in zijne heerlijkheid ingaan volgens zijn eigen verklaring aan de Emmausgangers. Luk. 24. Zoo was dan de heerlijkheid des Verlossers het gevolg van de verlossing. Men dient dit echter niet zoo op te vatten alsof de majesteit des Zoons niet zou bestaan hebben indien Hij zich met de verlossing van zondaren niet had ingelaten. Hij was, ook zonder dat, het afschijnsel van des Vaders heerlijkheid, en het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid. Dit is van dit vers het moeielijkste gedeelte. Het zou niet goed zijn wanneer alle verklaringen en omschrijvingen, die van deze uitdrukkingen gegeven zijn door de leden onzer gewone jongelieden-vereenigingen werden gelezen. Het ontbreekt hun doorgaans aan de noodige kennis om het ware van het valsche te kunnen onderscheiden. Bijbellezen vereischt een nuchteren verstand, en wie opneemt wat door de geesten van allerlei aard wordt opgedischt raakt allicht in bedwelming. Het *eenvoudige*, *ongezochte* is doorgaans het ware. Laten wij trachten het hier te vinden Onder de heerlijkheid Gods verstaan wij natuurlijk de volmaaktheid die wij niet kunnen bevatten; maar waarvan wij in gezonden zin zeggen kunnen dat zij schijnt in de wereld op al zijne werken. Zijne almacht, goedheid, heiligheid en waarheid stralen ons tegen uit zijn woord, uit de schepselen en het allermeest uit het leven zijner gunstgenooten. Is het zulk een afschijnsel misschien dat wij in den Zoon aanschouwen? Maar dat kan het niet zijn; want dan zou er tusschen Hem en de schepselen slechts een verschil in graad bestaan. En toch moet er meer dan dit onderscheid zijn. In den volgenden zin wordt Hij van de dingen buiten Hem zoo onderscheiden dat er gezegd wordt: „Hij draagt die door het woord zijner kracht." Hij door Wien de wereld gemaakt is, draagt haar ook. Het is niet de heerlijkheid der schepselen die men reeds toen Hij op aarde was in Hem zag. Johannes noemt haar eene heerlijkheid als des Eeniggeborenen van den Vader, vol van genade en waarheid. Joh. 1:14. Wat dan? Niet de weerkaatsing van den glans door het schijnsel veroorzaakt. Dat staat er ook niet. Het is het afschijnsel zelf. Hoewel wij met het gebruik van beelden zeer voorzichtig moeten zijn en nooit het goddelijk Wezen onder eenige gelijkenis ons mogen voorstellen is het

toch in dit geval misschien goed onze verklaring onder een beeld te verduidelijken. De zon schijnt op goud, en het schittert. De glans van het goud wordt zichtbaar. Die afstraling van het zonlicht is echter niet het wezen der zon. Het is slechts de werking van het afschijnsel. Het afschijnsel zelf is van de zon niet te scheiden. Het behoort tot haar wezen. Met den goddelijken glans is het ook zoo. Zijne heerlijkheid schijnt af, nu eens tot blijdschap en genot en dan tot verschrikking; al naar dat de voorwerpen zijn waarop die glans valt. Maar een afschijnsel is er. Een god van wien geene heerlijkheid uitstraalt bestaat niet. Zoo iets zou eene tegenstrijdigheid zijn. Dat afschijnsel nu is de Zoon van Wien de brief spreekt. Eene andere beschrijving die wij in den tekst vinden is: ,,Het uitgedrukte beeld zijner zelfstandigheid.'' De eerste uitdrukking wordt opgehelderd door deze: Zelfstandigheid kan in den volsten zin alleen aan God worden toegekend. Het zegt niet alleen bestaan te hebben van zich zelven, in zich zelven en door zich zelven, maar ook in zijn wezen eeuwig en onafhankelijk te zijn. Hij alleen kan zeggen: ,,Raad en het Wezen zijn mijne.'' Al wat buiten God bestaat is afhankelijk; Hij is onafhankelijk. Van die zelfstandigheid is de Zoon het uitgedrukte beeld. In zijne persoonlijkheid spiegelt zich het geheele Wezen Gods af. Hij is het levende beeld des Vaders, die evenals de Vader het leven heeft in zich zelven. Joh. 5:26. Wie hem gezien heeft, heeft den Vader gezien. Dat men beeld niet in stoflijken zin mag opvatten, spreekt van zelf. Met het oog op begaafdheden en karaktertrekken zeggen wij ook wel eens van een zoon: Hij is sprekend het beeld van zijn vader. Maar ook deze gedachte mag hier niet toegepast worden. Men komt er dan zoo licht toe de wet van oorzaak en gevolg op menschelijke wijze toe te passen. Men stelt zich dan de oorzaak altijd voor als verhevener en grooter dan het gevolg. En dan komt men er vanzelf toe den Zoon ondergeschikt te maken aan den Vader. Dat is natuurlijk in strijd met het denkbeeld onafhankelijkheid en volmaaktheid. In het goddelijk Wezen kan geene ondergeschiktheid zijn. Ook onze Nederlandsche geloofsbelijdenis wil zulk eene ondergeschiktheid niet. Lees met het oog hierop Art. 8 en 10. Toch is, denk ik, hiermede niet

alles gezegd wat door afschijnsel en uitgedrukt beeld wordt te kennen gegeven. Beide uitdrukkingen doen ons denken aan naar buiten openbaren en naar buiten werken. Juist dat is het wat de Heilige Schrift overal leert, dat de Vader zich openbaart in en werkt door den Zoon. Men denke vooral aan de eerste 14 verzen van Joh. 1. Maar bijzonder is het ook dit wat de schrijver van dezen brief bedoelt. Vs. 1 en 2 geven dit genoegzaam te kennen. En wij vinden dan geene meerderheid of minderheid onder de Personen in de Heilige Drieëenheid, maar alleen eene orde van bestaan en van werken. In de nu gevolgde beschrijving van den Zoon werd ons zijne betrekking tot den Vader aangegeven. Nog éene omschrijving moet worden nagegaan. Het geldt nu zijne betrekking tot de schepselen en zijn werk daaromtrent. Van die wereld, waarvan reeds gezegd is dat zij door Hem was gemaakt, wordt nu gezegd dat Hij haar draagt door zijne kracht en wel zoo dat Hij dat doet door zijn woord. Hij wordt ook zelf het Woord genoemd, en is alzoo de uitdrukking der gedachten Gods. Dat is hier niet het geval. De Zoon heeft evenals de Vader persoonlijkheid. Als zoodanig openbaart Hij ook zijne gedachten, zijn wil. Hij sprak, zegt de schrijver, vs. 1. Hij spreekt met een woord zijner kracht; en door dat woord houdt Hij dragende de dingen in stand. Alle macht is Hem gegeven in den hemel en op aarde en Hij maakt alles dienstbaar aan zijn doel. Gezeten aan de rechterhand der Majesteit in de hoogste hemelen zet Hij daar voort de toebereiding zijner gemeente tot de verheerlijking Gods. Zoo groot, grooter dan onze bevatting is de Nieuw Testamentische openbaring wijl zij door Hem is gegeven.

VRAGEN.

Hoe moeten wij ons het werk van den Zoon denken in betrekking tot Schepping en Voorzienigheid?

Is er onderscheid tusschen Wezens- en Openbarings- Drieëenheid?

Welke is de Rationalistische en welke de Mystieke beschouwing van Vader, Zoon en Heiligen Geest?

Wat is de beteekenis van dragen in de leer der Voorzienigheid?

Bestaat er verschil tusschen de onderhouding en regeering van alle dingen? Zoo ja, welk verschil?

H. VAN HOOGEN.

— *Organisatie beweging.* Als er een verschijnsel is, dat een teeken des tijds mag genoemd, dan is het de *sterke organisatie beweging* thans zoo algemeen. Organisatie, daar zit de lucht vol van. Overal is organisatie het voorwerp van geanimeerde gesprekken. Aan de tot stand brenging van organisaties en aan de verbetering der bestaande worden de beste gaven des verstands besteed.

Het kapitaal organiseert zich al meer en meer. Wat al machtige „associations,'' „trusts,'' en „mergers.'' De wetenschap wordt georganiseerd, het eene congres na het andere wordt er gehouden door de beoefenaars van de onderscheidene deelen van de wetenschap. De philosoof verbindt zich met anderen tot een philosophische vereeniging met grootschen naam. De geneesheeren vormen „associations'' met elkaar. Wat al „Historical Societies!'' Er komt geen eind aan het getal clubs van mannen of vrouwen, of beiden. Haast niemand, die wat is of wil, staat alleen.

Is het wonder dat de werkman zich met andere werklieden verbindt tot vak-organisaties? Ze moeten wel met den stroom mee.

„Maar is dat nu eene verklaring van de arbeiders-beweging onzer dagen? Moeten wij de Union beschouwen als geboren uit de zucht bij den werkman om, als andere menschen, met zijns gelijken eene organisatie te vormen?'' *Wis niet.* Zeker heeft de atmospheer van organiseeren en nog eens organiseeren invloed op den werkman, die met anderen die lucht inademt. Maar de Union historisch alzoo te willen verklaren zou getuigen van totale onkunde op dit terrein. De Union is in haar *eerste opkomen* een drang van de zucht tot leven den mensch ingeschapen. Eene onbewuste werking van de scheppingsordinantie Gods door Paulus aldus te boek gesteld: „Want niemand heeft ooit zijn eigen vleesch gehaat, maar hij voedt het en onderhoudt het gelijkerwijs ook de Heere de Gemeente.'' (Ef. 5: 29.) De Union beweging werd geboren in dagen toen de werkman als een lastdier werd beschouwd en behandeld, beter *mishandeld.*

———

De Union werd in den nood geboren. En *zonder eene vak-organisatie* kan de werkman nog zijne rechten niet ten volle handhaven.

De *werkman moet organisatie zoeken* met andere mannen van den arbeid. Er zijn te veel werkgevers, die hem zelfzuchtig tot eigen nut zullen gebruiken, hem tot lijfeigene zullen vernederen, hem alle ontwikkeling zullen onmogelijk maken en zijne vrouw en kinderen met hem bij den grond houden, indien hij op zich zelven blijft staan. Indien gij er aan twijfelt, raadpleegt de geschiedenis van de wereld der nijverheid, zeg der laatste vijftig jaren. Neemt dan de industrieele en zedelijke toestanden maar eens nauwkeurig op in de landen en fabrieken en andere plaatsen van arbeid, waar er geene Unions zijn. En vergelijk daar dan eens de toestanden mee van den werkenden stand waar werklieden vereenigingen reeds kracht hebben kunnen uitoefenen. Jammer is het, dat die beweging geheel los is van Gods Woord, soms tegen dat Woord indruischt in praktijk en bepaling en meer en meer van haar historisch standpunt en streven afgaat. De arbeidersbeweging nam oorspronkelijk Gods Woord niet tot richtsnoer en *ze doet het nog niet.* Daardoor ontaardt ze dan ook hier en daar reeds in een streven om den voorrang op het gebied van de nijverheid. Ze wordt steeds meer imperialistisch. Nog eens jammer, want ze had veel meer kunnen doen en zou in de toekomst nog veel meer kunnen uitrichten als ze haar pad naar Gods Woord had ingericht. Daarenboven zal ze op den duur het beste deel van haar lidmaatschap moeten verliezen n.l. het deel, dat het *waarachtig Christendom bezit.* Een levend Christen kan het, zoo hij wel op de hoogte is van het streven en de practijk der Union als los van en soms zelfs vijandig tegen Gods Woord, nooit uithouden in zulk eene vereeniging. Zijne liefde tot zijn Vader, Die in de hemelen is, en tot de medehuisgenooten des geloofs, en zijne conscientie zullen hem wel noodzaken zich te onttrekken.

—*John Calvin College.* Eén van de nooden der tijden, ten minste wat ons Christelijke Gereformeerden in dit land aangaat, is een *John Calvin College.* Dat is, eene Gereformeerde Hoogeschool, waar onze zonen en dochteren eene hoogere opleiding kunnen genieten in den geest van het geloof onzen vaderen overgeleverd. Eene inrichting van Hooger Onderwijs, die *waarlijk* van het Gerefor-

meerd beginsel uitgaat, Gereformeerde professors heeft, en Gereformeerde leerboeken heeft, en Gereformeerde jonge menschen kweekt. Daar is groote behoefte aan.

Onze kerk is reeds bezig stappen te nemen om zulk eene College in het leven te roepen. Eerst een Junior i.e. een min volledige en dan eene volledige. Mocht het den Heere behagen ons te verwaardigen tot zoo groote dingen. Het wil ons wel eens al te hoog voor ons ,,afgescheiden'' volk voorkomen. Maar het kleine en verachte is wel meer door God gebruikt tot wat groots. Wie had groote dingen van Kampen verwacht? En wat spotte men indertijd met de Vrije Universiteit! En wat heeft God al niet wonderen door die inrichtingen gedaan!

Wij komen niet dan met groote krachtsinspanning en zelfverloochening tot eene Gereformeerde College. Maar komen doen we er als wij maar getrouw blijven aan Hem, die ons roept en volharden tot den einde toe. *Op Gods tijd.* Gaarne zouden wij het beleven.

J. W. BRINK.

— Tusschen de graven van de oude kathedraal te Lubeck, bevindt zich een steen welks opschrift den voorbijganger roept tot ernstig nadenken. Hij vindt toch op dien steen de volgende woorden gebeiteld:

Dit zegt Christus onze Heere tot ons:
Gij noemt Mij Meester en gehoorzaamt Mij niet.
Gij noemt Mij Licht en ziet Mij niet.
Gij noemt Mij Leven en begeert Mij niet.
Gij noemt Mij den Weg en bewandelt Mij niet.
Gij noemt Mij Wijs en volgt Mij niet.
Gij noemt Mij Schoon en bemint Mij niet.
Gij noemt Mij Rijk en vraagt Mij niet.
Gij noemt Mij Eeuwig en zoekt Mij niet.
Gij noemt Mij Genadig en vertrouwt Mij niet.
Gij noemt Mij Edel en dient Mij niet.
Gij noemt Mij Machtig en eert Mij niet.
Gij noemt Mij Rechtvaardig en vreest Mij niet.
Indien Ik u veroordeel, beschuldig Mij niet.

Den WelEerw. Hooggel. Heer F. M. Ten Hoor.

Hooggeachte Professor! Uw artikel „Over de Synode volgens de opvatting van de Geref. Kerk" laat—zooals wij dat van u gewoon zijn—aan helderheid niets te wenschen over. Vergun mij, dat ik op éen puntje in uw belangrijk stuk, eenige bedenkingen heb. Het betreft uwe beschouwing over de verhouding van de Synode tot de mindere kerkelijke vergadering *in zaken van algemeen belang.*

U schrijft op pagina 219 van de GEREFORMEERDE AMERIKAAN: „Het kan gebeuren, dat er op de Synode zaken van algemeen belang ter tafel komen, die zeer gewichtig of ook ingewikkeld zijn, en waarvan de gemeenten en kerkeraden vooraf zoo goed als niets gehoord hebben, zoodat geen kerkeraad of classis er vooraf over kon beraadslagen."

Door u wordt in zulke gevallen aan de Synode *niet* het recht ontnomen, om beslissingen te nemen, maar zulke beslissingen zijn volgens u „gevaarlijk......de Synode laadt daardoor een zware verantwoording op zich......de leden der Synode doen verstandiger, om over zaken, waarover kerkeraden en classes niet vooraf hebben kunnen oordeelen, de beslissing uit te stellen....anders laadt zij den schijn op zich, dat zij zelfstandig en onafhankelijk van de gemeenten over zulke belangrijke zaken beslist en haar van bovenaf zulk een besluit opdringt." De Synode heeft dus volgens uw gewaardeerd oordeel, wel het recht om zonder voorkennis en beraadslaging van kerkeraad en classis over algemeene zaken, als Theologische School en Zending te besluiten. Maar nuttigheidsredenen als: „het is gevaarlijk....de Synode laadt een zware verantwoording op zich....Zij brengt over zich een verkeerden schijn, enz." ....moeten de Synode in zulke gevallen van beslissingen terughouden. En nuttigheidsredenen kunnen, volgens uw gevoelen, nooit grond zijn, (zie pag. 212).

Derhalve is er geen grond van recht voor mindere vergaderingen, om over school en zending te handelen, en als 't er op aan komt, heeft de Synode het recht, om zonder voorkennis van „hare lastge-

vers'' over school en zending te beslissen.

Is dat waar, dan laadt de Synode ook niet meer den schijn op zich, dat zij zelfstandig en onafhankelijk van de gemeenten over zulke belangrijke zaken beslist, en haar van bovenaf een of ander besluit opdringt, neen, dan is het haar recht. Zij heeft dan volgens recht niet op het oordeel der mindere vergadering te wachten, wanneer de Synode over algemeene zaken als school en zending besluiten wil nemen, alleenlijk is het volgens u gevaarlijk en geeft het een zware verantwoording aan de Synode. Dus strikt genomen hebben kerkeraden en classes over school en zending zelfs geen de zaak-voorbereidend zeggenschap. Zeker, de commissies in wier kring de belangrijke zaken worden voorbereid zijn naar uw oordeel wel verplicht mindere vergaderingen zeer nauwkeurig voor te lichten, opdat hare afgevaardigden weten waarover het gaat, opdat zij met eene welgegronde en welbewuste overtuiging kunnen beslissen als zij ter vergadering zijn, maar of bijvoorbeeld een classis recht heeft hare afgevaardigden, let wel: over algemeene zaken, de geheele kerk betreffende, haar raad en oordeel in den vorm van instructie mede te geven, wordt door u niet gezegd. ,,Zij kan beraadslagen,'' zij heeft alleen kennis te nemen van hare eigene zaken, aleer de Classis hare afgevaardigden ter Synode zendt, en als zij terugkomen hebben de afgevaardigden verslag te doen aan hunne lastgevers. Dus kerkeraden en classes moeten volgens uw oordeel kennis hebben betreffende de dingen die op school en zending betrekking hebben, en als de afgevaardigden zijn teruggekeerd, kunnen zij verslag vorderen. Dat is ook alles wat zij over deze zaken te zeggen hebben. Hare verantwoordelijkheid kan, wat de zaken van algemeen belang aangaat, dan ook niet zeer groot zijn, want zij heeft slechts het recht om kennis te nemen van de dingen, die o.a. school en zending betreffende, zullen verhandeld of bepaald worden. Over zaken van algemeenen aard, wordt door u aan kerkeraden en classes niet eens het recht van advies toegekend, ik kon het tenminste in uw artikel niet vinden. Wel wordt er door u gezegd (pag. 220): ,,opdat kerkeraden en classes er over kunnen beraadslagen" maar dit recht van beraadslaging wordt later door u

beperkt tot kennisneming, opdat elke kerkeraad duidelijk begrijpen kan waarover het gaat, en van welke beteekenis de zaak is, ten einde hare afgevaardigden op de Synode met de zaak op de hoogte zijn. Dus heeft de classis geen recht hare afgevaardigden met eenig mandaat ter Synode te zenden. En zoo hebben de afgevaardigden geen rekening te houden met de classis die hen zond, n.l. in de behandeling van zaken, die op alle gemeenten betrekking hebben. Wel weet ik, uit het geheel van uw artikel, dat u zulks geenszins bedoelt, maar ik oordeel naar hetgeen er staat of niet staat, in dat gedeelte van uw stuk, 't welk betrekking heeft op de zaken van algemeen belang, 't welk in uw schrijven een aparte rubriek uitmaakt.—'t Is door u terecht aangemerkt dat de bekwaamste mannen ter Synode dienen gezonden te worden, maar daarmede behoeven het toch nog niet altijd dezelfde te zijn. Het is toch niet goed, dat aan enkelen alle deputatie- en commissiewerk wordt opgedragen, want zoodoende zou de macht van ons kerkelijk leven te veel in de handen van enkelen komen.

Vertrouwende dat u mijn stukje zult opnemen, als van een in de zaak belangstellenden broeder, die u hoogacht, èn om uwe gave èn om uws werks wil.

J. ROBBERT.

De verhouding van de Kerkeraden tot de Synode.

Het eigenlijke punt, waartegen Rev. Robbert bedenking heeft, is: ,,dat de kerkeraden en classes over de kerkelijke zaken van algemeen belang, b. v. van de Zending en Theol. School enz., geen de zaak voorbereidend zeggenschap zouden hebben.''

Nu zegt hij zelf in het laatste gedeelte van zijn schrijven, dat het hem uit het geheel van ons artikel wel duidelijk is, dat deze stelling door ons niet geleerd wordt. Daarom is het niet duidelijk, waarom hij een critiek op ons schrijven noodig acht. De reden van zijn schrijven is dus niet zoozeer te zoeken in een objectieven grond,

maar meer in een subjectieve vrees voor een collegialistisch element in onze synodale kerkinrichting. En het is goed, dat wij daartegen waken met allen ernst, want er is altijd min of meer neiging om naar deze zijde af te wijken. In ons artikel over de Synode was het juist ons doel om de Gereformeerde opvatting tegenover de collegialistische dwaling te handhaven. En nu komt het ons wel een weinig vreemd voor, dat men in ons schrijven iets vindt, dat op collegialistische zuurdeesem gelijkt.

Wij meenen, dat er in ons artikel geen aanleiding is voor de opmerkingen van Rev. R. Bij herhaling hebben wij met nadruk gezegd, dat de kerkeraden en classes niet alleen het recht hebben om kennis te nemen van de algemeene kerkelijke zaken; maar ook het recht om deze zaken te behandelen. Bij den kerkeraad berusten alle kerkelijke rechten. Wij hebben zelfs gezegd, dat de kerkeraad bij zeer ingrijpende zaken het recht heeft om des noods een bepaalde stem (mandaat imperatief) aan de afgevaardigden mede te geven. Uit dit recht van den kerkeraad volgt, dat de commissies voor de algemeene kerkelijke zaken *verplicht* zijn om de kerkeraden en classes vooraf met deze zaken bekend te maken, en dat *de kerkeraden het recht hebben om dit te eischen*, en dit juist om de kerkeraden en classes in de gelegenheid te stellen er voorbereidend over te beraadslagen. Al deze uitdrukkingen staan letterlijk in ons artikel. Er wordt zelfs gezegd, dat juist de kerkeraden het recht hebben om al deze zaken te behandelen. Er is immers geen ander recht in de kerk kan kerkeraadsrecht. Ook de Synode handelt met kerkeraadsmacht. Wij erkennen dus zoo beslist mogelijk, dat de kerkeraden het recht hebben om de algemeene zaken te behandelen. Wat echter ontkend wordt is, dat een enkele kerkeraad of classis het recht heeft om over deze zaken *te beslissen*.

Indien wij dit in het oog houden, blijkt het duidelijk, dat er in het schrijven van Rev. R. op zich zelf geen reden ligt, om het op te nemen. Toch geven wij het een plaats, vooral om den verkeerden schijn te vermijden alsof wij critiek op ons schrijven wilden doodzwijgen, eene tactiek, die in de laatste jaren ook zelfs door sommige Gereformeerden gevolgd wordt. Daar deze methode alleen bij dic-

tators en demagogen thuis hoort, wijl het hen vooral om persoonlijk succes te doen is, mogen wij als Christenen haar niet volgen. En wij willen ook zelfs den schijn niet op ons laden alsof wij daaraan willen meedoen.

Een andere reden, waarom wij het artikel van Rev. R. plaatsen, ligt daarin dat het ons gelegenheid geeft om op een enkel punt nog wat nader in te gaan. Als Rev. R. zegt, dat de kerkeraden en classes het recht hebben om aan de afgevaardigden in betrekking tot algemeene zaken eene instructie mede te geven naar de meerdere vergadering, dan bedoelt hij daarmede toch niet, dat hun bevel gegeven wordt hoe zij moeten stemmen. Dit zou immers alle beraadslaging op de meerdere vergadering onmogelijk maken, en de Synode zou niets meer zijn dan een stembureau. De afgevaardidgen worden echter niet naar de Synode gezonden om daar niets anders te doen dan te stemmen zooals hunne lastgevers hun bevolen hebben. Indien elke kerkeraad in zijne vergadering beslissen wilde over de algemeene zaken, dan zou men van de gedachte moeten uitgaan, dat hij het volkomen licht over deze zaken bezit, en dat er op de meerdere vergadering niet meer licht over deze zaken kan opgaan. Dan heeft men geen Synode meer noodig.

Rev. R. wil dit natuurlijk niet, evenmin als eenig Gereformeerd mensch. Welnu dan is het ook duidelijk, dat het mede geven van eene instructie aan de afgevaardigden niets anders beteekent dan dat het hun door de deliberatie op de mindere vergadering duidelijk wordt, hoe deze voorloopig over de zaak denkt, en welke gronden voor deze opvatting aangevoerd en welke bezwaren er tegen ingebracht worden. Daarmede gaan de afgevaardigden naar de meerdere vergadering met de verwachting, dat andere afgevaardigden meer gronden voor of overtuigende bewijzen tegen de zaak zullen aanvoeren, om daardoor tot zulk een helder inzicht te komen, dat zij met volle overtuiging beslissen kunnen. En als deze afgevaardigden terugkeeren tot hunne classes en kerkeraden dan moeten zij het meerdere licht, dat zij op de meerdere vergadering ontvangen hebben, ook laten schijnen voor hunne lastgevers door re-

kenschap te geven van de gronden, waarop de meerdere vergadering de besluiten genomen heeft.

Het is dus duidelijk, dat een kerkeraad het recht heeft om voor of over de algemeene zaken te beraadslagen. Nu zou men echter kunnen beweren, dat het voor de kerkeraden en Classes niet noodig is om vooraf over die zaken te handelen, omdat de Synode beschouwd wordt als eene vergadering van kerkeraden, en dat dus de kerkeraden hier dus zelf handelend optreden.

Men houde echter in het oog, dat niet alle en ook niet de volledige kerkeraden op de Synode bijeen zijn, maar slechts vertegenwoordigers van de kerkeraden. Deze vertegenwoordigers mogen zich niet losmaken van het lichaam, dat zij vertegenwoordigen, en onafhankelijk optreden, want dan houden zij op vertegenwoordigers te zijn. De afgevaardigden zijn niet slechts in hunne personen vertegenwoordigers van hunne zenders, maar ook in de ideeën. Indien nu de classes en kerkeraden vooraf niet over de bedoelde algemeene zaken handelen, kunnen zij daarover ook geen voorloopig oordeel uitspreken, en dan kunnen de afgevaardigden niets van wege hunne lastgevers ter Synode brengen, en dus in dit opzicht niet als vertegenwoordigers optreden. Dan zijn zij op de meerdere vergadering geene vertegenwoordigers van zaken van den kerkeraad. Dan mogen zij hun persoonlijk licht ter Synode brengen, doch zij dragen er geen licht van den kerkeraad heen. En toch behoort ook dit laatste bij de Schriftmatige en Gereformeerde opvatting van eene Synode. De Gereformeerde idee van afvaardiging en vertegenwoordiging komt niet daarin volkomen tot haar recht, dat enkele personen benoemd worden, en dat deze, gebonden aan Belijdenis en Kerkenorde, op de Synode geheel zelfstandig optreden en naar hun persoonlijk oordeel over de voorkomende zaken beslissen. Ook dit behoort tot de taak der afgevaardigden, doch dit niet alleen. Er is meer. Omdat zij vertegenwoordigers zijn van de kerkeraden hebben zij als zoodanig een taak te vervullen, die aan de genoemde voorafgaat. Zij moeten zorgen, dat alle kerkeraden op de Synode zijn door als hunne vertegenwoordigers het voorloopig oordeel dier kerkeraden daar mede te deelen. De afgevaardigden zijn de mon-

den, waardoor alle kerkeraden op de Synode uitspreken, wat zij te zeggen hebben over de aanhangige zaken. De kerkeraden moeten op de Synode spreken door hen.

Deze eisch volgt uit de verscheidenheid en de eenheid der gemeenten. De Synode is geene vergadering van enkele zelfstandige personen, die naar hun eigene opinie over de zaken beslissen kunnen. De Synode is eene vergadering van kerkeraden, en daarin van de gemeenten. Deze zijn in de afgevaardigden op de Synode bijeen. En nu heeft elke kerkeraad het recht en is verplicht om door de afgevaardigden ter Synode te zeggen al wat hij over de voorkomende zaken zeggen kan. Als alle beschouwingen van de kerkeraden voor en tegen eene zaak door de afgevaardigden ter Synode medegedeeld worden, dan wordt al het licht, dat de H. Geest in de kerk over de te behandelen zaken geeft, op de Synode samengebracht, en dan kan de Synode bij dat licht ten slotte een besluit nemen.

Dan kan het wel gebeuren, dat sommige afgevaardigden van wege een kerkeraad of classis eene beschouwing ter Synode brengen, welke bij het licht, dat van wege andere kerkeraden ontstoken wordt, blijkt onjuist te zijn; en evenzoo kan een afgevaardigde na alles gehoord te hebben zijne beschouwing, waarmede hij ter Synode toog, wel eens moeten wijzigen, doch dit is juist de wijze, waarop de H. Geest tot een zekere overtuiging en tot het juiste besluit leidt.

Uit dit alles is het duidelijk, dat de kerkeraden recht hebben en verplicht zijn om vooraf te beraadslagen over de algemeene zaken, die op de Synode behandeld worden. Even zoo de classis; dat de afgevaardigden als vertegenwoordigers het resultaat van deze beraadslagingen ter Synode moeten brengen, en dat de Synode na al de beschouwingen gehoord te hebben een besluit moet nemen.

In de praktijk wordt deze Gereformeerde opvatting echter niet altijd volledig gehandhaafd. Er zijn nog altijd kerkeraden, die de zaken maar liefst aan de persoonlijke opinie van de afgevaardigden overlaten. Met het oog op dezen toestand schreven wij wat op bladz. 219 der vorige aflevering

te vinden is. De kerkeraden handhaven soms niet hun recht en plicht, en laten deze zaken maar loopen. Gevolg daarvan is, dat er niet altijd aan gedacht wordt om algemeene zaken als van Zending en Theol. School enz. vooraf bekend te maken. En als de Synode dan besluiten neemt, die niet naar den zin zijn, begint men tegen haar te murmureeren. De kerkeraden mogen echter niet vergeten, dat eigen nalatigheid de eerste oorzaak is van deze onvolkomenheden. Niemand denkt er in onze kerk aan om de kerkeraden in hunne rechten te bekorten. Doch elke kerkeraad is allereerst zelf verplicht om zijn rechten te handhaven. En nu bedoelde het gezegde op bladz. 219 van ons vorig artikel, dat de Synode met het oog op deze toestanden zeer voorzichtig moet zijn.

F. M. TEN HOOR.

Verhouding der gemeente en diakenen tot elkander

I.

Den geachten lezers is in voorgaande stukken iets gegeven over de verhouding tusschen de gemeente en den leeraar, en de gemeente en ouderlingen tot elkaar. Nu rest ons nog, om aan de diakenen en hunne verhouding tot de gemeente de aandacht te geven. Het wil mij voorkomen, dat het moeielijkste ons daarin nog wacht, en ben er niet trotsch op het te doen, maar nam het aan en geef mijne gedachten dan maar voor betere. Ik ben misschien wel de eerste, die in onzen kerkelijken kring in dit land over dit onderwerp wat ga schrijven, en lever dan natuurlijk het beste wat er hierover onder ons ooit geleverd is. Moge dat dan anderen aan 't werk zetten die het beter doen als ik het kan. Daarover hoop ik mij dan nog te mogen verblijden. De drie ambten in Gods gemeente stellen wij ons veelal voor in deze orde: leeraars, ouderlingen en diakenen. Aan die volgorde hield ik mij in 't schrijven ook, ofschoon het ambt der diakenen, als afzonderlijk ambt, eerder in de gemeente ontstond dan dat der regeerende ouderlingen, en ik ook den moed niet

heb, om te zeggen: Het ambt der diakenen is het laatste in orde, omdat het als het geringste moet worden geacht. De ambten in Gods Kerk zijn wel ongelijk, maar daarom mogen wij nog niet zeggen, dat het eene een meerder en het ander een minder ambt is.

In den gedachtengang der menschen gaat men er soms op deze wijze mee te werk: Leeraars no. 1, dat is toch het voornaamste ambt. Ouderlingen no. 2, want zij staan natuurlijk een heel stuk beneden de leeraars, en dan de diakenen no. 3, die dan nog weer ver beneden de beide anderen staan, en als behulpsels een soort knechten zijn, die nog wat hebben te doen, dat dominees en ouderlingen,—van wege de heiligheid van hun ambt—niet mogen doen. Dezen gedachtengang mag ik u niet recommandeeren maar zeg liever: Zet ze in uwe gedachten, en in het erkennen en waardeeren wel naast elkaar, maar niet zoo boven of beneden elkaar, en sluit ze alle drie aan bij het drieërlei ambt van Christus, waaruit ze zijn ontstaan. Nu brengt het werk der diakenen ook nog mede, dat het ambt gering wordt geacht, vooral waar er weinig of geen armen, om steun te ontvangen, zijn. In de gemeenten wordt veelal dit ambt niet hoog geacht, maar het ergste is nog, dat bij de diakenen zelf het ambtsbesef te laag staat. Alle ambtsdragers zullen het met mij zeggen, dat het zoo jammer is, dat wij niet waardiger in overeenstemming met ons ambt leven. In het ergste geval zou een diaken kunnen zeggen, of liever, denken: Nu ja! ik behoor dan toch nog tot den kerkeraad, maar het diakenambt ach! dat is anders niet veel. Zoo meent men soms, en het gebeurde—ik was er zelf eens getuige van—dat iemand tot diaken was verkozen, en op de vraag aan de verkozene broeders, of zij hun ambt zouden aanvaarden, antwoordde hij: Ik niet! Had men mij nog tot ouderling verkozen, dan was het anders, maar geen diaken. Dat kwam den man—en vooral voor hem—te vernederend voor. Men kon hem dan in latere jaren ook niet meer als lid gebruiken en leefde en stierf buiten de kerk. Nu zou ik gaarne wat schrijven om de eer en de waarde van het diakenambt wat te verheffen, maar ik weet niet of ik het wel kan, daar ik ook leef in een kringetje waar er voor de diakenen op hun bizonder terrein weinig te doen is. Het gaat bij ons zooals men het wel eens

hoort op de vraag naar art. 41. ,,Worden de armen bij u verzorgd?'' Wij hebben er geen; wij zijn allen arm, maar ieder redt zichzelf. Dit wordt dan ook nog als een geluk beschouwd, maar voor het nadenken stuit het toch wel wat, dat er op dat terrein in Gods gemeente niets te doen zou wezen. Als ik mij nu in ons eigen kerkelijk leven verplaats dan hebben onze stadsgemeenten wel armen, die hulp noodig zijn, en de landelijke gemeenten heel weinig en soms niets. In eerstgenoemde hebben de diakenen het geheele jaar door meer te doen en in plattelands gemeenten heel weinig of niets op hun terrein, en ook dit heeft invloed op het ambtsbesef.

Uit het Apostolaat ontstond het diakenambt het eerst, en daarop komen wij later terug.

Taalkundigen zeggen ons, dat de benaming ,,diaken'' afkomstig zal zijn van een Grieksch woord, dat in onze taal leest ,,Diakonia'' en ook, dat het ,,bediening'' te kennen geeft, en soms zelfs de beteekenis heeft van liefdadigheid. In het gemeen duidt het een ambtsbediening aan, en wordt gebruikt voor allerlei ambt of bediening, waarom dan ook het werk des evangelies bediening heet, Hand 1:12. Naar ons tegenwoordig spraakgebruik zeggen wij dan ook van een die leeraar werd ,,hij is in de bediening gesteld.'' Regeerend ouderling zijn is ook eene bediening, een ambtsbediening. Maar als Paulus naar Rom. 12:7 spreekt van ,,Bediening in het bedienen'' dan achten velen dat hij aan de diakenen herinnert, wier arbeid was om liefdegaven in te zamelen en uit te deelen, en er in vers 8 nog weer aan zal herinnerd hebben, hoewel sommigen meenden dat de apostel aan de rijken, als uitdeelers, dacht. Uitdeelen waren echter de apostelen zelf ook. Hoe het bizonder ambt der diakenen in de gemeente des N. Test. ontstond vinden we in de Handelingen der Apostelen. Met het ontstaan der N. Test. Kerk waren er onder de belijders van het evangelie vele armen, en Jezus had ook gezegd: dat zij de armen altijd met hen zouden hebben. En wat dezen uitwendigen toestand aangaat sprak de apostel Paulus later uit: ,,Het zijn niet vele rijken en niet vele edelen'' en Jakobus zeide: ,,Hoort mijne geliefde broeders, heeft God niet uitverkoren de armen dezer wereld, om rijk te zijn in het geloof, en

erfgenamen des Koninkrijks, hetwelk Hij belooft dengenen die Hem liefhebben." Het Godsrijk, of liever, Gods Kerk is naar zijn innerlijk karakter geestelijk, maar heeft voor zijne openbaring in de wereld stoffelijke behoeften en belangen, en ieder mensch, dus ook de geloovige, heeft een gestadige behoefte aan verzorging van het lichaam, als voor de ziel. Stoffelijke aangelegenheden kunnen daarom ook nooit weggedacht worden in Gods gemeente, al zou de overgeestelijke daar ook henen neigen, en de gierigaard gaarne heel dat belang met praten goed willen maken. Wij weten wel beter, als 't ons maar behaagt in de behoeften te voorzien en de armen te verkwikken. Nu waren in den eersten tijd de Apostelen, Leeraars, Opzieners en Ambtsdragers te gelijk, en droegen heel deze ambtsbediening in alle deelen als Apostelen des Heeren. Dat was met de heiligheid van hun werk en stand niet in strijd. Zij hebben geen diakenen in de gemeente gesteld, omdat zij dat werk, als in strijd met, of hun ambt onwaardig, niet mochten doen, maar, omdat zij bij de uitbreiding der gemeenten al dien arbeid niet meer konden doen. Weten doen wij het toch wel wat naar Hand. 6 tot het verkiezen van diakenen aanleiding gaf. Als wij eerst aan Handelingen 2 denken, dan weten wij dat er in den eersten tijd der N.T. kerk eene vrijwillige gemeenschap van goederen bestond, en bij Handelingen 4:35 lezen wij ook nog, dat aan een iegelijk werd uitgedeeld naar dat elk van noode had. Er was toen daarover nog geen moeite ontstaan. In Handelingen 2 lezen wij nog niet van gevormde gemeenten, en al de stoffelijke goederen en de arbeid der uitdeeling berustte bij de Apostelen. Zij waren als de ziel van heel de schare die geloofden, en beheerden heel den arbeid, zoowel stoffelijk als geestelijk. Zoo was het nog naar Handelingen 4, ofschoon er reeds eene groote menigte waren die geloofden, en wat Joses—later Barnabas genoemd—deed, kunnen wij aan het einde van dat hoofdstuk nog lezen. Ook kennen wij de geschiedenis van het bedrog door Ananias en Saffira gepleegd, en het ontzettend doch rechtvaardig strafgericht daarover. Zoo stond de zaak in de Chr. Kerk toen. Als wij nu Handelingen 6 opslaan, dan zien wij dat de gemeente zich reeds vrij sterk had uitgebreid, en de bekeerden

uit Israël niet alleen te Jeruzalem of in Palestina woonden, maar ook in Egypte, Syrië en Klein Azië, waardoor niet alleen de geestelijke arbeid veel vermeerderde, maar er ontstonden ook daardoor uitwendige moeielijkheden; er kwamen klachten—terecht of te onrecht—dat de buitenlandsche weduwen verzuimd, dat is: niet zoo getrouw verzorgd werden, als degenen die te Jeruzalem en hare omstreken woonden. Of deze klacht nu uit jaloezie—uit afgunst—ontstond of gegrond was, durven wij u niet verzekeren, maar zij was er, en zoo lang een gezelschap klein is, kan de vrede gemakkelijker bewaard blijven, als bij meerdere uitbreiding.

Naarmate de gemeente zich uitbreidde ontstond er ook natuurlijk meer behoefte aan regel en orde op den arbeid. In Gods gemeente—zoowel als in de natuur en maatschappij—ontstaat de eene behoefte uit de andere, en de Heere bevredigt de bestaande behoeften van zijn volk en zijne gemeente op zijn tijd ook. Door de uitbreiding der gemeente ontstond er behoefte aan orde en regel op de verzorging der armen. De Apostelen riepen zooveel mogelijk de geloovigen te zamen—en zeker zoowel van buiten als van Jeruzalem en Palestina—om op deze noodige zaak te letten. Zij waren terstond bereid om de klacht te gemoet te komen, en beklagen zich over de murmureering niet, maar riepen de gemeente te zamen om met haar deze zaak en arbeid te regelen; de zaken konden zoo niet blijven, en het was niet geoorloofd, dat zij door de zorg der armen belemmerd werden in den dienst des Woords. Door de bestaande behoeften in de gemeente, kwamen de ambten in haar belang tot stand. In de bestaande behoeften moet voorzien worden, en dat is Gods weg dien wij hebben te volgen. De Apostelen hebben daarom dit aan de gemeente voor te stellen: ,,Ziet dan om broeders, naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, welke wij mogen stellen over deze noodige zaak.'' Dat is het schoone voorstel der Apostelen, en zoo zou de voortreffelijke en liefelijke diakonale dienst ontstaan en voortaan in de kerk des Heeren blijven, omreden zij haren grond heeft in een altijd blijvende behoefte, want er zal wel nooit een tijd komen waarin Jezus woord: ,,De armen hebt gij altijd met u'' niet van

toepassing zou wezen. De armen zijn een erfenis des Heeren, opdat wij voortdurend barmhartigheid zouden betoonen, gelijk het door zijne barmhartigheid alleen is, dat zijne gemeente bestaat. Niet mededeelzaam zijn is dan ook altijd het treurige bewijs dat er weinig of geen besef en gevoel van Gods barmhartigheden in 't hart zijn. Het werk der barmhartigheid in Gods kerk moet hoog geschat worden, want Jezus zegt dat een dronk water aan een zijner kinderen zelfs beloond zal worden. God heeft in geven behagen, en wij moeten dat ook hebben, maar willen van natuur alles naar ons toehalen en voor ons zelf houden. Omdat Gods gemeente in hare openbaring in de wereld stoffelijke behoeften en belangen heeft, daarom is er voor veel te geven; niet alleen moeten wij, ook vooral op den rustdag, christelijke handreiking doen, maar kerkendienst en scholen moeten onderhouden worden, en al is dat nu juist niet een werk der barmhartigheid, zoo als geven aan de armen, daarom moet het toch wel gedaan, en naar den wil van God ook in die behoeften voorzien worden. Er is zooveel te geven, dat het een gierig mensch verdrieten en ontsteken kan, maar zonder geld komt er niets tot stand. Ik zou hiermede echter geheel van 't onderwerp afdwalen, en moet een volgenden keer maar weer op uw geduldige opmerkzaamheid hopen.

J. NOORDEWIER.

Over de Nederzetting der Hollanders in Iowa.

(*Vervolg van April nummer.*)

Op eene langdurige en dikwerf bange reis, gingen de wateren wel eens over hun hoofd. Menigeen bezweek het hart van vrees; zij vonden sterkte in hunnen God.

Meer dan immer te voren, ondervonden zij wat de Heere is voor degenen, die Hem vreezen, en richtten zij in hun hart een gedenkteeken op aan de hulp en trouw van hunnen Verlosser. Hij be-

waarde hen en hunne huisgezinnen; maar ook sommigen werden in diepen rouw gedompeld.

Als gewoonlijk dronken zij er eenige dagen uit een bitteren beker. Wat hun van menschen hulp nog ten steun kon zijn, moesten zij verliezen, om met meer kracht uit diepten van ellende tot hunnen God te kunnen roepen, en des te nadrukkelijker te ondervinden hoe goed de Heere het maakt, en hoe vaderlijk Hij zorgt. Dit blijkt o.a. uit: ,,*Eene stem uit Pella*'' door H. P. Scholte, V. D. M.*

,,Onderscheidene mijner vroegere landgenooten zullen reeds lang eenig bericht van mijne hand verwacht hebben.

De reden van mijn zwijgen tot hiertoe ligt niet in onverschilligheid omtrent het land mijner geboorte; gedurende mijn verblijf in de V. S. van Amerika volgde ik zooveel in mijn vermogen was, de lotgevallen in Nederland. Met smart vernam ik dat de omstandigheden zich na mijn vertrek zoo hebben toegedragen, dat het bloed van burgers vergoten moest worden, niet door vreemde overheerschers maar door eigene landskinderen. Evenmin moet de reden van mijn zwijgen gezocht worden in ontevredenheid wegens ondervondene miskenning. Met dankbare erkentenis van de goede hand Gods over mij, in de buitengemeene onderscheiding, mij in mijn nieuwe vaderland te beurt gevallen, heb ik van harte vergeven het ongelijk, mij in mijn geboorteland op verschillende wijzen aangedaan. De reden van mijn zwijgen tot hiertoe was, dat ik niet gaarne mijne oude landgenooten wilde bezig houden met dingen, die zij in elk boek over Amerika kunnen lezen, of hun iets vertellen, dat inderdaad weinig beteekent, maar door het geven van eenige kleur, eene zekere aantrekkelijkheid voor de zinnen krijgt. Ik geloof genoeg bekend te zijn geworden met de menschelijke natuur om te weten, hoe weinig er noodig is, om een geheel ander voorkomen aan eene zaak te geven, als met het wezen der zaak overeenkomstig is, en ik ben overtuigd zoo veel liefde voor mijnen naasten te hebben, dat ik niet handdadig wensch te zijn aan eenige zinsbegoocheling, van welken aard ook.

---

* Amsterdam, Hoogkamer & Co. 1848.

Zoodra ik in de V. Staten van N. Amerika was aangekomen, heb ik mij beijverd om alle mogelijke inlichtingen te verkrijgen, nuttig en noodig voor onze colonisatie. Het gerucht van onze overkomst was mij vooruit gegaan, en nauwelijks had ik Amerika bereikt of ik werd van verschillende zijden bestormd met aanbiedingen van land, zoo uitlokkend, dat het mij niet verwondert wanneer vreemdelingen hierkomende, in den strik vallen, door den een of anderen speculant in land voor hen gespannen. Ter geruststelling voor de toekomst, heb ik mij de moeite gegeven om de gelegenheden, in onderscheidene staten mij aangeboden, zoo nauwkeurig mogelijk te onderzoeken. Door aanbevelingsbrieven van den Noord-Amerikaanschen gevolmachtigde in Holland, en door vroeger mij reeds bekende invloedrijke vrienden, de toegang tot verschillende kringen voor mij geopend was, had ik overvloedige gelegenheid om onderrichting te verkrijgen in alles wat ik begeerde.

Te Washington vond ik insgelijks de hoogere beambten der regeering zoo gewillig en bereid om mij in alle opzichten behulpzaam te zijn, dat ik mijne eigene ondervinding niet kon vertrouwen, en onwillekeurig gedrongen werd tot het maken van eene vergelijking met Nederland en deszelfs beambten, welke vergelijking niet ten voordeele van het laatstgenoemde land uitviel.

Niet alleen ondervond ik geene norschheid, niet alleen werd er nergens eene begeerlijke hand uitgestoken; maar bij de grootste bescheidenheid en gewilligheid in het beantwoorden mijner onderzoekende vragen, werden mij zonder eenige belooning te vorderen, gedrukte bescheiden gegeven, terwijl mij eenige dagen later te New York kosteloos een stel kaarten van de verschillende staten werd toegezonden, met aanwijzingen van de verkoopbare gouvernementslanden.

Uit alles wat ik door die onderzoekingen te weten kreeg, werd ik meer en meer bevestigd, dat de gevestigde aandacht op de westelijke staten, eene goede besturing der Voorzienigheid was.

Gedurende mijn verblijf in de Oudere Staten heb ik niet vergeten, dat er ook reeds een beginsel van colonisatie door Hollanders in Michigan was. Terwijl ik te New York was, werden aldaar de

giften der christelijke liefdadigheid ingezameld, teneinde de Hollanders in Michigan in staat te stellen een zaagmolen te vervaardigen.

Bij het bewijzen van goedwilligheid jegens de Hollandsche colonisten in dien staat, werd mij echter het trekken naar die streek niet aangeraden. Hetzelfde ontwaarde ik te Albany, terwijl ik hier bovendien eenen brief vond van Sleijster, die uit Wisconsin naar Michigan gereisd was, om te onderzoeken, hoe het met de gelegenheid der colonie was, doch die er zulk eenen indruk van gekregen had, dat hij weder naar Wisconsin terugkeerde.

De oorzaken, die mij ten eenenmale van Michigan deden afzien, wat namelijk betreft de vestiging der colonie van Nederlanders, waren:

1. De noordelijke ligging dier streek.

2. Het geheele gebrek aan geschikte wegen in het land om er te komen.

3. Het gebrek aan genoegzame prairie, geschikt voor bouwgrond, daar bijna alles met dicht en zwaar geboomte bedekt is.

4. De nabijheid der Indianen, en de verwijdering van andere door blanken bewoonde en georganiseerde plaatsen.

Dit alles te zamen genomen, deed mij oordeelen, dat voor het soort van Nederlanders, waarmede ik zou coloniseeren, die streek niet verkieslijk kon geacht worden. Voor den Hollandschen landman, die reeds een gedeelte van zijn leven op den effen grond van gras en bouwveld gesleten heeft, kon de ongewone kampstrijd tegen boomen en het lang voortdurende tooneel van overblijvende stompen, temidden van weide en bouwland niet aangenaam zijn.

Niets te kort doende aan de vruchtbaarheid van Michigan, of aan de waarde van veelvuldige houtsoorten, of aan de aangenaamheid van kweelend pluimgedierte in het koele lommer van maagdelijke wouden, had ik echter reeds te veel van het werkelijke leven ondervonden, om niet te beseffen, dat voor den landman afgekapte boomstammen onaangename hinderpalen zijn, en dat de waarde van hout veel vermindert, wanneer alles hout is.

Daarenboven was ik te zeer overtuigd, dat de in Noord-Amerika

komende Hollanders, meer prozaïsch, dan wel poëtisch waren en ten gevolge daarvan het eerst dachten aan grond geschikt om te bearbeiden, en dan wel hoe gemakkelijker hoe beter.

Ik wist dat de Hollandsche landlieden, waaruit hoofdzakelijk onze vereeniging bestond, er voornamelijk op gesteld zouden zijn, om spoedig grasvelden met melkvee te kunnen hebben, en ploeg en egge door het land te drijven, en dat zij ten eenemale ongezind zouden zijn om de bijl voor de spade te kiezen en handelaars in hout te worden.

Eindelijk bragt mij de telegraaf de blijde tijding dat een onzer schepen te Baltimore was aangekomen, en vervolgens dat de anderen in het gezigt waren. De vlug voortdrijvende stoom bragt mij spoedig ter plaatse; waar ik mij verheugen kon in behouden aankomst van hen, met wie ik voortaan in gemeenschap zoude leven.

De algemeene verzamelplaats was bepaald te St. Louis, Mo. In langen tijd had men geene vreemdelingen zien aankomen, die er algemeen zoo goed uitzagen, en die zoo vele goederen medebragten. Nieuwsbladen verspreidden door het land de tijding van de aankomst der Hollanders, en sommigen zoo overdreven, dat men bijna zou denken, dat de schatten van Peru in de kisten, manden en pakken, uit Nederland naar de nieuwe wereld werden overgevoerd, daar de Hollanders uit koopende met goud betaalden...... Eindelijk kwam de geheele vereeniging te St. Louis aan.

De commissie ter onderzoek voor eene plaats ter vesting vertrok van St. Louis om eerst een overzicht te krijgen van de gelegenheid in Iowa, en daarna het noorden van den Staat Illinois.

Na onderscheidene informatiën, naar het naast bij zijnde landskantoor, waar het nog onverkochte land aanvaard konde worden tegen een en een kwart dollar per acre. Door brieven van aanbeveling aan den Generaal van Antwerp, ontvangen voor den verkoop der landen te Fairfield, Iowa. Met de grootste welwillendheid werden ons de kaarten van den Staat vertoond waar het land nog te koop of nog onverkocht was.

De laatst gedrukte kaart voor Iowa ging niet verder dan Fairfield. Spoedig bleek het ons dat God reeds gezorgd had, dat wij

geen kaart behoefden. Den vorigen dag was er een kindje gestorven in het huis van den registreerder, aan wiens huis het landskantoor was. De toebereidselen der begrafenis werden gemaakt, en de ontvanger noodigde mij om mede achter het lijk naar de begraafplaats te gaan.

Ik voldeed aan dat verzoek; en toen bleek het, dat reeds zonder menschelijke hulp of overleg voor een gids gezorgd was geworden.

Huiswaarts keerende werd ik bekend met een ander persoon, een Leeraar der Baptisten. Deze man had reeds zes jaren dit gedeelte van Iowa doorreisd als zendeling. Het grootste bezwaar bestond nu in het uitkoopen van de Squatters of claim eigenaars. Nauwkeurig merkende op zijn verhaal, zag ik in dezen de goede hand onzes Gods. Ik vroeg hem of hij ons niet ten gids wilde dienen. Dit achtte hij onmogelijk, daar hij den volgenden rustdag te Fairfield moest prediken wanneer van de omliggende plaatsen de verspreide leden aldaar samen kwamen. Eenmaal Gods hand opgemerkt hebbende, liet ik niet los, en na met de overige leden der commissie gesproken te hebben, bracht ik het bij dien Leeraar Rev. Post zoover, dat wij zijne diakenen opzochten, en dezen met onze zaak bekend gemaakt hebbende, was het besluit, dat er dadelijk een brief zou gezonden worden naar den naasten Leeraar, om den volgenden rustdag de bepaalde beurt te vervullen, en dat wij den volgenden dag op reis zouden gaan.

Wij begonnen dadelijk met den man waar wij het middagmaal hielden, en kwamen met hem overeen voor den prijs van zijn farm. Hij gaf ons eene lijst van de verschillende settlers, en van stonden aan rond rijdende, hadden wij voor dat de nacht daar was, het woord van allen om te verkoopen met de bepaling van den prijs onder getuigen met handgeld. Wij waren nu echter slechts half weg. Vrijdag morgen reden wij naar de Des Moines rivier. Zaterdag waren wij op de bestemde plaats en tijd aanwezig, wanneer er van wederzijden, door hen als verkoopers, door mij als kooper, schriftelijk bewijs gegeven werd, om in den tijd van eene maand volvoerd te worden. Ten einde dit te kunnen verkrijgen, moest ook in den koop het te veld staande gewas ingesloten worden, evenzoo het vee en landbouwgereedschap.

Hiertoe had ik geene volmacht, de gestorte gelden waren op verre na niet voldoende; doch lettende op de leidingen des Heeren, ziende de goede gelegenheid, en de uitnemende vruchtbaarheid van den grond, de gemakkelijkheid van deszelfs bewerking, aarzelde ik niet den koop aan te gaan op mijne verantwoordelijkheid.

Des Zondags hoorde ik twee uitnemende predikatiën van onzen tusschen-handelaar.

Dinsdag namen wij den terugtocht aan naar St. Louis om aan de leden der vereeniging de blijde tijding te brengen, dat wij een goede plaats ter woning gevonden hadden!

Toen de commissie te St. Louis terug kwam, en de tijding mededeelde dat er eene plaats gevonden was, ontstond er algemeene blijdschap; te meer daar het klimaat alhier in de maand Augustus, voor Hollanders bijna ondragelijk was. De school door mij begonnen in een vertrek, dat zeer passend had kunnen zijn, was door gebrek aan ventilatie, voor de scholieren en den onderwijzer zeer drukkend."

JAMES MUNTINGH.*

Wat?—Dit.

Wat is de reden dat de „saloon'' zich zoo op den been houden kan, hoewel hij van vele zijden bestreden wordt? Enkele van de voornaamste mannen van ons volk hebben zich ernstig en degelijk met deze vraag bezig gehouden. Om een antwoord te vinden begaven ze zich op het terrein van de saloon en dat in onze voornaamste steden, zooals San Francisco, Denver, St. Louis, Minneapolis, St. Paul, Chicago, enz. Het resultaat van hun onderzoek is, volgens Bisschop Fallows, kort samengetrokken, *dit:*

1. De zucht naar sterken drank of ander vocht brengt in de eerste plaats de saloon in het aanzijn.

---

* Wij vernamen deze week dat broeder Muntingh in hoogen ouderdom te Pella, Ia., is overleden. Wij betuigen der familie door dezen onze hartelijke sympathie. H. B.

2. De saloon doet echter veel meer dan slechts lessching geven aan den dierlijken dorst. Hij voorziet in de gebiedende, overweldigende behoefte aan het sociale leven. De mensch is een gezellig wezen. De saloon versterkt en bevredigt dat gevoel van gezelligheid. Men is er altijd welkom.

De Kracht van de „Saloon."

3. De saloon is met nadruk een societeit voor den arme. Hij is democratisch. Wat de mannen van handel en nijverheid samenbrengt in hunne clubs doet den werkman lid worden van de clubs door de saloon opgericht.

4. De „saloon" is het werklieden bureau bij uitnemendheid. Daar wordt hulp verleend om weer aan den arbeid te geraken.

5. Voorts is de „saloon" een groot politiek middenpunt. Sommige dienen zich openlijk aan als „Political Headquarters."

6. Hier moet men zijn om het resultaat te weten van een „baseball" of „boxing match."

7. Veel geeft de „saloon" tot aangenaam tijdverdrijf. Concerten, „pool" en biljarttafels, kaartspel, enz.

8. Nergens kan men gelijk in de „saloon" voor zoo weinig geld eene ledige maag gevuld krijgen. Voor vijf, meestens tien cent eet men naar hartelust.

9. De „saloon" is zoowat de eenige institutie, die vrije toilet kamers heeft. De toiletkamer van het hotel is voor den gast. Daar is de vreemdeling een indringer. Zoo staat het ook al met onze kantoorgebouwen. Maar in een „saloon" is ieder welkom.

—

Wat mij vooral aantrok op mijn bezoek aan de negen en negentigste zitting van de Synode der Gereformeerde kerk in Amerika als afgevaardigde van onze geliefde kerk? *Dit.* Allereerst de gulheid en vrijheid, welke daar heerschten onder de broederen. Niet bloot voor en na elke zitting, maar ook te midden van den arbeid. Allen gevoelden zich zoo op hun gemak. Zoo nu en dan kreeg men een verslag met een geestige uitdrukking er in of tusschen gelascht. Vooral als de vijf en zeventig jarige Dr. Wells aan het woord was.

Het duurde niet lang of ondergeteekende was geheel niet bang meer om op zijn beurt een woord namens zijne kerk tot deze vergadering te richten. Geheel niet bang meer. Ds. Beets kan men er naar vragen.

Wat mij er aantrok.

Voorts deed de geest van waardeering van anderer arbeid, die den broederen kenmerkte, ook weldadig aan. Waar het kon,en dat viel nog al eens voor, daar werden in de onderscheidene rapporten de ,,chairmen'' en leden der commissies voor onderscheidenen arbeid met eenige welgekozene woorden geprezen. Zoo werd ook het woord der vertegenwoordigers van andere kerkengroepen en van tractaatgenootschappen, enz. met aandacht aangehoord en met applaus begroet. Niet het minst was dit het geval met den afgevaardigde van de Chr. Ger. kerk van Amerika. En wat was dat wederwoord van den vice president, Dr. Fagg, iedere maal ad rem, zoo wat inhoud als wat toon aanging.

Ten slotte, om maar niet meer te noemen, vond ik het zeer in orde, dat de Synode tijd nam om in korte speeches sommige phasen van het godsdienstig, geestelijk leven in de onderscheidene gemeenten te bespreken. Dit geschiedde dan naar aanleiding van het een of ander rapport. Op gebreken werd gewezen in het rapport. Middelen ter verbetering werden aangegeven door onderscheidene sprekers. En wat ons vooral weldadig aandeed was, dat door enkele afgevaardigden uit dit westersch deel der Ger. kerk, zoo met nadruk werd betuigd, dat de verbondsidee onder het volk moest verbreid, der jeugd ingescherpt. ,,Ons volk, onze jeugd moet weten dat we een eeuwig verbond der genade met God hebben, wat dat geeft en wat dat eischt.'' Ja, dat deed mijn hart goed. Dat woord vinde weerklank ook in onze harten. Een eeuwig verbond der genade met God!

—

Wat hebben leiders en leden van de Unions wel ter dege ter harte te nemen als deze werklieden vereenigingen waarlijk een zegen en niet een vloek zullen zijn? *Dit:* ,,Er is mij meer aan gelegen, dat ik aan de zijde van de Heilige Schrift sta, dan aan die van ie-

mands theologie, philosophie of metaphysiek. Maar de eieren van een gier zullen enkel gieren uitbroeden. Geen systeem van uitbroeding is in staat ze te bewegen arenden of kanarievogels voort te brengen. Reguleer een ding dat in zijn wezen bedorven is en het wordt meer en meer bedorven.

Overvloed van lucht zal zeker rijpende vrucht bevorderen in het rijp worden, maar even zeker het verrotten van verrottende vrucht verhaasten. De groote fout van zoo vele evolutionisten is, dat ze meenen, evolutie is iets van nature goeds en iedere verandering is eene verbetering.

Feit is dat evolutie een ding slechts in meerdere mate dat doet worden wat het alreeds is. Evolutie alleen zal nimmer een verdorven mensch omzetten in een goed mensch. Dit proces brengt er nimmer in wat er niet reeds in is. En het ergste met betrekking tot het menschelijke hart is, *dat wat het alreede is.*

Unions, Attentie!

De mensch zoo wij hem kennen, is essentieel verdorven. De Bijbel zegt het en wij weten het. Het leerstuk van de wezenlijke verdorvenheid van den mensch is het minst troostrijke van onze theologie, maar het is ontzaglijk in overeenstemming met de Heilige Schrift, met de geschiedenis, de ervaring en de waarneming.'' Alzoo schreef Dr. C.M. Parkhurst onlangs in een der nieuwsbladen, uitgegeven in het belang van de werklieden beweging. Wij vonden het zeer gepast, dat zulk een woord opgenomen was in een persorgaan der werkliedenorganisaties. De Unions zijn het daarin geheel met de evolutionisten eens, dat ze hoegenaamd niets weten van het verderf van het menschelijk hart en als deszelfs vermogens en uitingen. Zij meenen door allerlei organisaties, reglementen enz. buiten Gods Woord en Geest om, de toestanden op industrieel terrein zoo te evolutioneeren in goede richting, dat het leven op sociaal en nijverheids gebied een ideaal leven wordt. En ze weten niet, dat ze het kwaad in wezen verergeren, terwijl ze uitwendig verbeteringen aanbrengen. Niet het verven van de pomp, maar het reinigen van de put zal het water gezond doen worden. Gaan de Unions voort met de veronachtzaming van Gods Woord, werken ze voorts over het we-

zenlijk verderf van 's menschen hart heen, ze worden, zoo God het niet verhoedt, een vloek voor de maatschappij in het algemeen en voor den werkman in het bijzonder. Zij evolutioneeren, zoo ze voortgaan op het pad thans door hen bewandeld, het kwaad tot eene hooge mate van—mag ik 't zoo zeggen?—volmaaktheid.

—

Wat is een punt van onderscheid tusschen een huis en eene vrouw? *Dit*: Een huis wordt door verf opgesierd, eene vrouw ontsierd.

Wat is een groot geluk met betrekking tot het werken? *Dit*, volgens Mr. Dolan, dat het gemakkelijker is uit te scheiden dan te beginnen. Aan dit heerlijk feit hebben wij het te danken, dat wij niet reeds omgekomen zijn van arbeidzaamheid.

Precies!!

Wat is toch wel de reden dat uwe kerk geene ,,Doctors of Divinity'' heeft?

Dit: Onze ,,Divinity'' is niet ziek. J. W. BRINK.

Uit de Vragenbus.

Wat beteekent het begrip,, *alle menschen*'' in 1 Tim. 2:4: Welke wil dat alle menschen zalig worden en tot kennis der waarheid komen. F. W.

—

Zooals algemeen bekend is wordt deze tekst door alle menschen van de Pelagiaansche en Remonstrantsche richtingen aangehaald als bewijs tegen de uitverkiezing. Men redeneert dan aldus: God wil dat alle menschen zalig worden. De leer der uitverkiezing zegt, dat God besloten heeft om sommigen zalig te maken en anderen niet. Hierin wordt dus geleerd, dat God *niet* wil, dat *alle* menschen zalig worden. Derhalve is de leer der uitverkiezing o. a. ook met bovengenoemden tekst in strijd en dus onschriftmatig.

Tegen deze opvatting geldt het volgende:

Ten eersten zij opgemerkt, dat bovengenoemde richtingen op dit punt met zich zelf in strijd zijn. Zij voeren tegen de leer der uitverkiezing een bewijs aan, dat zij zelf niet voor waar houden. De uitdrukking ,,alle menschen'' vatten zij onbeperkt en algemeen op, en verstaan daardoor alle personen hoofd voor hoofd. Indien zij deze uitdrukking niet in dezen algemeenen zin verstaan, dan is

het geen bewijs meer tegen de leer der uitverkiezing. Wil men de woorden ,,God wil dat alle menschen zalig worden'' als een bewijs tegen de uitverkiezing aanvoeren, dan moet men ze in dien algemeenen zin opvatten. Dan moet men leeren, dat ook alle Heidenen, Joden en Mohammedanen, dat alle menschen, die er ooit geweest zijn, en nu zijn en nog komen zullen, zalig worden. Dan moet men erkennen, dat niet alleen geloovigen, maar ook ongeloovigen, niet alleen deugdzamen, maar ook goddeloozen als Judas, Nero e.a. in den hemel komen.

Toch zijn er ten allen tijde slechts enkelen geweest, die deze juiste gevolgtrekking aandurfden. Deze enkelen verdedigen de apokatastosis d i. de leer van de herstelling aller dingen, de duivelen ingesloten. Zij beweren, dat er ook na dit leven nog bekeering mogelijk is. Doch met deze opvatting heeft men de H. Schrift als onfeilbare waarheid Gods ter zijde gezet, en daarmede het terrein des Christendoms verlaten. De bovengenoemde richtingen deinsden over het algemeen hiervoor terug. Welnu, dan leeren ook zij, dat niet *alle* menschen zalig worden. Dan behoeven zij het ook niet te bewijzen met 1 Tim. 2:4, want dan bewijzen zij iets dat zij zelf niet gelooven. Op hun eigen standpunt is de opvatting van ,,alle menschen'' in den onbeperkten zin onmogelijk.

Evenzoo zitten zij verlegen bij de uitdrukking: ,,God wil''.... Indien zij Gods wil hier nemen in den zin van Gods wil des besluits, en toch aannemen, dat niet alle menschen zalig worden, dan staan zij voor de volgende tegenstrijdigheid. God heeft besloten, dat alle menschen zalig worden, en toch worden niet alle menschen zalig. Derhalve God heeft iets besloten wat niet uitgevoerd wordt. Daaruit volgt, dat de wil van den mensch boven den wil van God staat, want hij verhindert de uitvoering van het besluit Gods. Dan is God geen God meer, wijl Hij dan onmachtig en veranderlijk is. Vatten zij Gods wil hier op als wil des bevels, dan is het geen bezwaar meer tegen de leer der uitverkiezing.

Uit deze beide opmerkingen blijkt dus duidelijk, dat de opvatting van het begrip ,,*alle menschen*'' in dezen tekst, op het eigen standpunt van de genoemde richtingen niets bewijst tegen de uit-

verkiezing. Ook is hierdoor duidelijk geworden, dat het begrip „*alle menschen*" hier niet in onbeperkten zin kan genomen worden. In welken zin wij het moeten opvatten blijkt duidelijk uit het verband. In vs. 1 zegt Paulus: „Ik vermaan......dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor *alle menschen*." De vraag is nu hoe Paulus dat woord *alle* bedoelt. Bedoelt hij daarmede alle menschen wat het getal betreft of alle menschen wat de soort of stand aangaat d.i. allerlei menschen. In het 2e vs. geeft hij zelf de nadere verklaring. In vs. 1 vermaant hij ons te bidden voor alle menschen. Wij vragen, voor wie? Paulus antwoordt in vs. 2: „Voor koningen en allen, die in hoogheid zijn." Dit wijst dus duidelijk aan, dat hij met „alle menschen" bedoelt menschen van allerlei stand. En van deze menschen van allerlei stand noemt hij alleen koningen en allen, die in hoogheid zijn. De reden waarom hij alleen de menschen van hoogeren rang en stand noemt, is niet verre te zoeken. Koningen en overheden waren in dien tijd algemeen vijanden en vervolgers van de Christenen. En de geloovigen zelve waren algemeen uit den lageren stand. Daaruit ontstond het gevaar, dat men niet voor de menschen van hoogeren rang bad. Daarom was daarvoor een opzettelijke vermaning noodig. Terwijl nu „*alle menschen*" in vs. 1 in den zin van allerlei soort van menschen moet opgevat worden, wordt daardoor ook de beteekenis van deze uitdrukking in vs. 4 bepaald. In vs. 4 voert Paulus den grond aan, waarop zijne vermaning rust. En nu ligt het voor de hand, dat het begrip „*alle menschen*" in het bewijs in denzelfden zin moet opgevat worden als in de stelling, die daardoor bewezen wordt. Anders zou hij meer bewijzen dan hij bewijzen wilde. God wil dus dat menschen van allerlei rang zalig worden.

F. M. TEN HOOR.

Een vraag over de vragen.

Hoewel de oogst der vragen over het algemeen niet zoo groot is, zijn er in den laatsten tijd toch enkelen ingekomen. En daarbij is ook eene vraag over de vragen, en wel deze: Zou het niet goed zijn, dat de ingekomen vragen in DE GEREF. AMERIKAAN mede-

gedeeld worden, en dat de lezers ook de gelegenheid gegeven wordt om die vragen te beantwoorden.

Op deze vraag antwoorden wij: Dat is zeer goed. Wij zullen dus dadelijk de vragen maar mededeelen, en daarmede elk in de gelegenheid stellen en zelfs dringend uitnoodigen om ze te beantwoorden in ons Tijdschrift. De vragen luiden aldus:

1. Onze vaderen hebben ons zulk een schoone, rijke Geloofsbelijdenis nagelaten, is het echter geen leemte, dat er geen artikel in voorkomt, dat handelt over de opstnading des Heeren? Wat zou hiervan de oorzaak zijn? M. P.

2. Waaraan is het woord vierschaar ontleend, en wat beteekent het. Waarom vier in onderscheiding van drie of vijf? M. P.

3. Kan men ook zeggen welke formule Johannes de Dooper gebruikte bij den doop, of liever, in wiens naam hij doopte?

M. P.

4. Kan het met een tekst uit den Bijbel bewezen worden dat een koningin een volk mag regeeren? C. H.

Eenige Beschouwingen van Leven.

II.

Mr. Spencer zegt: ,,Eene Macht, wier natuur ons altijd onbegrijpelijk blijft, en die noch in den tijd, noch in de ruimte begrensd kunnen denken, werkt in ons zekere werkingen.'' (F. P. no. 164) ,,Alle dingen zijn openbaringen van eene macht die onze kennis te boven gaat.''(Ib. no. 28.) Macht en openbaringen zijn niet twee oneindigheden; want zegt Mr. Spencer: ,,Hoe zichzelf tegensprekend is de bewering van twee of meer oneindigheden, want door begrenzing worden beide eindig." (F. P. no. 24.) Daar wij geen twee oneindigheden hebben, hebben wij een macht, onbegrensd in tijd en ruimte, met begrensde openbaringen. Als deze macht eeuwig is, dan zijn de openbaringen niet eeuwig. Als de openbaringen van macht niet eeuwig zijn, wat zullen wij ze noemen, scheppingen of evolutiën? Theïsten noemen ze scheppingen, door een Persoonlijk Wezen; Atheïsten noemen ze de evolutiën door een onpersoonlijke macht. Deze openbaringen moeten de een of de andere zijn. Hoe zullen wij besluiten?

Mr. Spencer zegt in zijne Riologie: ,,de toestemming van een algemeene evolutie is in zichzelf, de ontkenning van een absoluut begin van iets.'' ,,Ik ontken beslist, een absoluut begin van organisch leven op den aardbol.'' Mr. S. vraagt: ,,Wordt het ver-

ondersteld dat als een nieuw organisme zich openbaart, dat het uit niets geschapen is? Als dit zoo is, dan moet schepping van stof gesteld worden, en de schepping van stof is onbegrijpelijk." En hierom is Mr. S. tegen de scheppingstheorie. Hij erkent macht en hij erkent zijne openbaringen, maar daar nu de openbaringen niet eeuwig zijn, moeten zij een begin gehad hebben. Volgens Mr. S. moet evolutie beschouwd worden als de integratie (volkomenmaking) van stof en dissipatie (verdeeling) van beweging." Deze integratie moet zijn van anorganische tot organische stof. De evo lutie van anorganische stof wordt door Mr. S. voorbijgegaan.

In het voorwoord in zijne First Principles zegt Mr. S: „de toepassing van deze First Principles op de Anorganische Natuur zou wel in logische orde zijn, maar hij neemt zich voor om het voorbij te gaan; deels, omdat zonder dat reeds de schema te uitgebreid wordt; deels, omdat de verklaring van de organische, volgens de voorgenomen methode van meer belang is." Dit is inderdaad eene groote en onvergeefelijke sprong.

Mr. S. ontkent dat hij genoodzaakt is om een eerste organisme te stellen, en door de anorganische natuur over te slaan ontkomt hij aan de noodzakelijkheid om van de eerste atoom rekenschap te geven. Zeker is het, dat in het overspringen van de anorganische hij het bestaan er van beschouwt als de basis van de organische natuur. Daar de materiale atoom een feit is, ontstaat de vraag, wie is de factor? In het overspringen van de anorganische ontkent Mr. S. den philosophischen sluitsteen van de philosophische welf.

De atheïstische evolutie begint met de organische en houdt met het andere geen rekening, maar de theïstische scheppingsleer begint met de anorganische en hierdoor neemt het alles in aanmerking. Wie een onpersoonlijke macht erkent, ontkent een persoonlijken Schepper.

Spencer's systeem van philosophie is gelijk een huis met een onbekend fondament. Hij ontkent dat hij een materialist is, toch heeft hij gebouwd op anorganische stof en op een onpersoonlijke macht, van welke hij geen rekenschap geeft.

Daar Mr. S. de onkenbare stof van de anorganische natuur voorbijgaat, kan hij toch de vraag omtrent de onkenbare macht niet terug houden. Als de organische op de anorganische rust, waar rust de anorganische dan op? De menschelijke rede wil nimmer toestaan dat Mr. S. zijn agnostische philosophie beginnen kan waar hij maar wil, en de waarheden ontkennen, welke zijne besluiten ernietigen.

Als stof en stof alleen eeuwig is, hoe moet het geheim van ontwikkeling dan verklaard worden? Stof kan zichzelf niet veranderen. Als het verandert, moeten de conditiën veranderd worden. Maar wie verandert de conditiën? Het zaad in den grond moet hulp van de aarde en de zon hebben. Vanwaar het geheim van de Proteaansch verandering van stof, vooral de verandering tot leven en verstand?

Het Eerste Organisme. Vanwaar is het? Dezelfde macht die stof openbaarde—de eerste anorganische atoom—zonder leven, heeft stof met leven geopenbaard. Mr. S. wordt hier voor een grooter geheim geplaatst in betrekking tot het eerste organisme in de organische natuur. Mr. S. erkent geen eerste atoom en geen eerste organisme. ,,De conceptie van een eerste organisme is geheel in strijd met conceptie van evolutie.'' ,,Ik ontken een absoluut begin van organisch leven op de aarde.''

In het eerste organisme is het eerste leven in de natuur. Vanwaar komt dat leven? Is natuurlijk leven afkomstig van een bovennatuurlijk leven, of is het afkomstig van een bovennatuurlijk voorafgaande, zonder leven? In de anorganische natuur is geen erving—'t is alleen schepping. Maar in de organische natuur erft gelijke van gelijke.

De groote, fundamenteele wet van evolutie, de integratie van stof en de dissipatie van beweging, heeft nooit leven tengevolge. De kracht van leven is zoowel *ab extra* als de kracht van beweging. De kracht van beweging kan wel in werklooze stof zijn, maar is niet van stof. Het is hier waar Mr. S. met zijne evolutie begint. Hij zegt uitdrukkelijk, dat hij de anorganische natuur voorbijgaat als van minder belang. Het is door dezen willekeurigen sprong, dat hij de verschijnselen der natuur in tweeën snijdt, en in plaats hiervan rekenschap te geven beschrijft hij een paar feiten van stof. Het is tegen deze handelwijze dat wij op moeten komen.

Evolutie moet bij het begin beginnen. Wij beschouwen de eersten dooden vorm en den eersten levenden vorm als het begin der natuur, maar Mr. S. ontkent een dergelijk begin.

Te zeggen dat stof eeuwig is, is materialistisch; maar de stof-systeem van Lucretius moet vervallen als het macht-systeem van Spencer bevestigd wordt. Als het bewezen werd dat stof eeuwig is, kon het niet bewezen worden dat het oneindig is, tenzij dat ruimte stof is. Evolutie leert dat stof integreert, maar zegt ons niets van de macht waardoor het geschiedt.

Slot volgt. H. Stadt.

Rubriek voor Jongelieden.

De Bijbel in het Vogelnest.

In het landschap Altmark, in de nabijheid van een dennenbosch, niet ver van de Elbe lag een aanzienlijke boerenhoeve. Hier woonde in den tijd van ons verhaal het huisgezin Howald. Het bestond uit slechts drie leden, de oude vader en moeder en een eenigen zoon Gottfried. De oude lieden waren godvruchtige menschen. Hun schoone lijfspreuk was: *Aalmoezen geven verarmt niet en kerkgaan doet niet achteruitgaan*. Geen wandelaar verliet zonder verkwikking, geen arme zonder voorziening in den nood het huis.

De Zondag werd als een dag door God geheiligd in eere gehouden. De wakkere huismoeder liet reeds des Zaterdagsavonds alles voor den Zondag in orde maken, opdat geene der dienstmaagden verhinderd werd ter kerke te gaan. Evenzoo zorgde de man voor zijne knechten. Na het avondeten werd des Zaterdagsavonds geen arbeid meer gedaan. Al de huisgenooten verzamelden zich in de ruime kamer daarvoor bestemd. De huisvader las het Evangelie van den volgenden Zondag voor, waarna door de kleine huisgemeente menig bemind en geestelijk lied tot eer van God en eigene opbouwing gezongen werd. De Dag des Heeren werd waarlijk als een Rustdag voor lichaam en ziel gevierd. Veelal kwamen dan familieleden en vrienden van nabij en verre onder dit dak samen. Menig vertrouwelijk gesprek werd er dan tot opbouwing en bemoediging gevoerd.

Deze vrome gezelschappen waren voor den jongeling Gottfried een bestendige lust. Gaarne woonde hij zulke samensprekingen bij. Terwijl andere jongelui van zijne jaren de herbergen bezochten en zich daar vroolijk maakten, zat hij te midden van hen, die den Heere lief hadden. Of hij bleef thuis bij vader en moeder en wie er verder mochten zijn, òf hij maakte eene wandeling daar buiten in Gods vrije natuur. Nu eens nam hij zijn weg door schoone korenvelden naar de Elbe. Dan weer beluisterde hij in het donkere dennewoud het gezang der vele vogelen. Uren lang kon hij soms alleen daar buiten omwandelen en menigmaal keerde hij niet terug tot de gouden stralen van de ondergaande zon in den stroom weerspiegelden, of de maan aan het hemelruim het ingaan van den nacht aankondigde.

Gods zegen rustte kennelijk op de hoeve, en zijn vrede vervulde èn het huis èn het hart harer bewoners. Menig jaar ging alzoo in

stillen vrede en waarachtig geluk over de familie Howald voorbij. Daar brak de ongelukkige strijd uit, welke het Duitsche rijk dertig jaren lang in spanning hield en zoo veel verwoesting aanbracht. Het booze en verontrustende krijgsalarm drong ook tot dit stil oord door. Menige Zondag werd in treurigheid en tranen gevierd. En als de familieleden of vrienden als voorheen een bezoek brachten, dan sprak men al van niet veel anders dan van de verschrikkelijke verwoestingen, welke aan alle oorden door den oorlog werden aangebracht.

Al nader en nader kwam het krijgsgeschrei. De stad Magdeburg werd door den keizerlijken veldmaarschalk Tilly veroverd en verwoest. De vijanden lieten overal hunne drukkende hand gevoelen, zij eischten steeds meer geld en goed en dwongen de burgers en landlieden tot dagelijkschen en zwaren arbeid. De velden konden niet bewerkt worden. Was er nog wat te oogsten het werd geroofd of verwoest. De arme vreedzame bewoners werden door de ruwe en woeste soldaten mishandeld en geplunderd. Menig Altmarksche boer moest ten laatste huis en hof verlaten, wijl hij zijne bezitting niet langer behouden en verzorgen kon.

Ook de oude Howald ondervond de ellenden van den oorlog. Het eene verlies na het ander moest hij zich getroosten. Van nood en gebrek bleef ook hun huis niet vrij. Des te ernstiger en dringender baden ze tot den trouwen God, die alleen hier hulp verschaffen kon. En de Heere verhoorde hunne smeeking, daarin dat Hij hen voor den uitersten nood en ter rechter ure uit het land der levenden deed overgaan tot de gewesten van eeuwige zaligheid.

Bij den dood van vader en moeder nam de zoon Gottfried de met schuld bezwaarde hoeve over. Het wou hem echter niet gelukken de schuld op te heffen en de hoeve te behouden. De onzalige krijg vroeg immer zwaarder offers, veroorzaakte steeds meer achteruitgang. Ten slotte kwam het zoover, dat de arme jongeling wel besluiten moest de ouderlijke erve te verlaten om in den vreemde te trekken en hier of daar door handenarbeid zijn dagelijksch brood te verdienen.

Eer hij echter het huis en den hof verliet, waar hij de gelukkige jaren zijner kindsheid en jeugd doorleefd had, wilde hij eerst nog een kostelijk kleinood zeker verbergen opdat het niet in de handen van de wilde vijanden verviel. Dit kleinood was een oude erf bijbel waarin de namen zijner ouders en grootouders stonden. Uit dit boek had vader iederen dag den zijnen het Woord Gods voorgelezen en op het hart gedrukt. In dezen Bijbel had Gottfried als

jongen zoo menig schoon verhaal gelezen, een tal van schoone teksten geleerd. Dit Boek had zijne moeder stervend hem nog zoo dringend aanbevolen. Nog klonk hem de afscheidszegen in het oor, nog hoorde hij de laatste teedere vermaning, welke zij met gebrokene stem hem toegefluisterd had: ,,Het Woord van God zij uwen voet ten lamp en het licht op uwen weg." Dit Boek mocht niet in vreemde handen geraken en verloren gaan. Het meenemen ging ook niet aan, dewijl zijne reis wel eens een lange kon zijn. Hij wist ook niet werwaarts hij ging en waar hij weer een te huis vinden zou. Hij wilde het daarom op een goede plaats verbergen en afwachten of hij het nog eens in betere dagen terug vinden en er zich mede vermaken mocht.

Nadenkend en vol zorg stond de jongeling onder den grooten eik, die met zijne wijd uitgestrekte takken het ouderlijke huis overschaduwde. Verzuchtend richtte hij de oogen ten hemel. Daar zag hij in den top van den boom het nest van een raaf. Plotseling schoot het hem in dat zijne lieve Bijbel hier op het zekerst en best verborgen zou zijn. Zoo gedacht, zoo gedaan. IJlings klouterde hij in den boom op, en verborg zijn kleinood onder het mos en de twijgjes van het nest.

Nu hij zulk eene veilige plaats voor het Boek, hem zoo dierbaar geworden, gevonden had kon hij er met meerdere kalmte aan denken de vaderlijke erve in Gods naam te verlaten. In de eenzame kamer wierp hij zich op de knieën en bad zijnen trouwen God, dat deze zijnen uitgang uit de ouderlijke woning en zijnen ingang in den vreemde zegenen, hem op alle zijne wegen bewaren wou. Daarna ging hij nog eens naar het kerkhof en bezocht de graven zijner geliefde ouders. Wel stroomden hem de tranen langs de wangen toen hij die stille plaats eindelijk verliet, maar hij was toch kalm en aan God onderworpen in zijne smart. Hij wist en geloofde het van harte dat God, die de vogelen des hemels spijzigt en de leliën des velds kleedt, ook hem niet begeven zou. En zoo verliet hij, arm aan aardsche goederen, maar rijk aan moed en hoop de stille en geliefde erve zijner vaderen, om in den vreemde een heenkomen te zoeken.

De reis, welke Gottfried ondernam, was in het begin niet genoegelijk. Overal waar hij aanklopte en om werk vroeg werd hij afgewezen. Ieder was er in dezen tijd van nood en gebrek al op verdacht om zich zooveel mogelijk te bezuinigen en slechts het allernoodigste te doen. Daarom had men overal de arbeiders, die gemist konden, afgedankt en was er geene genegenheid om door het

huren van een vreemde nieuwe zorgen en onkosten te veroorzaken. Zoodoende werd de arme jongeling aan menig huis en hof afgewezen. Was het dat hij al eens werk kreeg dan kwamen de vijanden in die omgeving en moest hij ijlings vluchten, zoo hij niet in hunne handen vervallen wou, of tot den krijgsdienst genoodzaakt. Na veel angst te hebben uitgestaan, in velerlei nood geweest te zijn, daar hij herhaalde malen niet dan met veel inspanning gevangenschap en dood ontkomen was, bereikte onze zwerver eindelijk Oost-Friesland. Hier was alles nog rustig. De nood van den oorlog werd hier nog niet gevoeld. Spoedig had hij ook een onderdak daar een rijke boer hem als knecht in zijn dienst nam. De arbeid, welken hij nu verrichten moest, was hard en zwaar. Hij mocht hem echter met vreugde verrichten en dankte God, dat Hij hem een onderdak alsmede het dagelijksch brood gegeven had. Hij wist wat de apostel Paulus van den christelijken knecht eischt: ,,Gij dienstknechten, zijt gehoorzaam uwen heeren naar het vleesch, met vreeze en beven, in eenvoudigheid uws harten gelijk aan Christus; niet naar oogendienst als menschenbehagers, maar als dienstknechten van Christus, doende den wil van God van harte; dienende met goedwilligheid den Heere en niet den menschen; wetende, dat zoowat goed een iegelijk gedaan zal hebben, hij datzelve van den Heere zal ontvangen, hetzij dienstknecht hetzij vrije.'' Ef. 6:5—8. Onze vriend was een Godvreezend jongeling, zoodat hij ook zocht te doen naar des apostels woord. Hij was zijnen heer onderdanig. Wat zou 't er op het gebied van den arbeid anders uitzien als zij, die anderen om loon dienen, deze vermaning van Paulus ter harte namen. Nu wil menig arbeider niet weten van eene roeping door God hem opgelegd, om zijn patroon als meester te eeren om Gods wil. Menig werkgever is ontrouw aan zijn plicht tegenover God en zijn werkvolk en dit prikkelt den werkman tot eenzijdige handhaving van zijne rechten. Was slechts waarachtige Godsvrucht meer algemeen èn bij werkgever èn bij werkman er zou vrij wat minder beweging en wrijving zijn. Nu is het te vreezen dat het van erger tot erger zal voortgaan totdat de ellende tot God uitdrijft en het christendom meer waar en krachtig zij.

Het ging des landmans huis als dat van Potiphar. De Heere zegende Potiphar's zaken door en om den vromen Jozef. Alzoo bemerkte Gottfried's meester spoedig, dat hij door den vreemden jongeling werk te geven een schat in zijn huis gebracht had. Onder zijne hand tierde het vee waarlijk uitnemend en hij bewerkte den akker met zooveel zorg en verstand, dat de oogst van jaar tot jaar beter werd. Binnenshuis ordende en regelde hij de zaken met niet minder vlijt en overleg. In een woord hij wijdde zijne gansche kracht en al zijn tijd aan de behartiging van de belangen des landbouwers en alles wat hij deed gelukte hem wel. Daarom kreeg hem zijn heer lief en zegende den dag waarop hij hem in zijn huis opnam.

J. W. Brink.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. JULI 1904. No. VII.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende .. en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.

IV.

2. Hebben wij gezien onze verplichting jegens onze betrekkingen en medemenschen in verband met het woord: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven,'' zoo wenschen wij nu vervolgens na te gaan: *Onze verplichting jegens onszelven en jegens God, vooral wat den behoeften der ziele betreft.* Wij worden daarop gewezen door het woord: ,,Toen keerde Hiskia zijn aangezicht om naar den wand, en hij bad tot den Heere.'' Waar gevoel van ernst en waarachtige vroomheid gevonden worden, daar zal het gebed niet achter blijven, vooral niet, waar de ernst van het woord: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven,'' verstaan wordt.

Zijn gebed, zoo komt het ons voor, zoo althans het geheel geboekt is, was een gebed tot genezing van zijne krankheid. Zijn verhouding tot Israëls volk, en vooral dit volk beschouwd, als een volk dat groote behoefte had aan Hiskia, mag als een der oorzaken beschouwd worden, waarom hij zoo bad, en ook waarom deze bede zoo aanstonds verhooring vond. Onze behoeften echter zijn van zulk een aard, dat wij elk oogenblik kunnen opgeroepen worden, daar het woord steeds tot ons komt: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.'' Te meer moet dit bij ons gevonden worden, wanneer wij door krankheid aangetast worden en gevoelen hoe kort de dood in onze nabijheid is, zoo dat de kracht van dat woord ons aangrijpt.

Velen, en ook wel onder ons gereformeerd volk; want ach, het

is een kwaal die diep in onze ziel zit: velen dan leven zeer gemakkelijk voort. Er is godsdienst, maar ach, de godsdienst is zoo vormelijk en in dat vormelijke gaat men op. Men heeft er genoeg aan. Zij worden niet gemakkelijk verontrust en laten zich van dat geruste vormelijke leven niet gemakkelijk afbrengen. Men wil liefst van bizondere vroomheid en van ernstige gesprekken niet hooren. Vooral schijnt dit wel het geval in onze dagen. Geleerde uiteenzettingen, schoone reden, waarin elke zinsnede als een sierlijke bloem en het geheel als een prachtige ruiker mag beschouwd worden, zie voor zulke woorden heeft men soms nog een oor. Maar ernstige reden, waarin met al de kracht der waarheid van Gods Woord op dood en eeuwigheid gewezen worden, daarvan wil men niets weten. Niet alleen vindt men dit gebrek bij de jeugd, maar ook bij de meer bejaarden. Doch het is vooral het jeudig geslacht dat den ernst des levens in anderen veroordeelt en er voor zichzelven volstrekt niet van hooren wil. Zou de invloed van het onderwijs in onze dagen hier ook iets mede te maken hebben? Alle gedachten aan dood en eeuwigheid en aan de rechtvaardige vergelding Gods, wordt uit het leerplan gebannen, wordt van de kinderen verre gehouden. Het leven moet zoetsappig, gemakkelijk voortglijden, zonder vrees of onrust des gewetens. Dit zoude immers te veel invloed uitoefenen op de ontwikkeling der vermogens van ziel en lichaam beide. Daarom hebben wij ook tegenwoordig zulk een sterk, gezond menschelijk geslacht(?) Daarbij komt nog, dat men, wanneer krankheid intreedt, de kranken niet lastig moet vallen. Dit is naar de beschouwing van velen een zeer ongeschikte tijd. Dan moeten ze immers zoo stil mogelijk verzorgd worden naar het lichaam, zonder dat wij eenige inspanning van hen eischen, om hunne gedachten te laten gaan; vooral hen niet verontrusten over dood en eeuwigheid. Zoo men nu God en onze verhouding tot Hem maar uit de gedachten kan houden op het ziekbed, dan zal dit zeker nog veel gemakkelijker gaan in gezonde dagen. Zoo gaat dan alles naar den wensch van den natuurlijken mensch. Gerust liggen zij ter neer, gelijk ze gerust geleefd hebben, en menigeen sterft weg om als de rijke man te ontwaken in de hel, al is er ook een schijn van godsdienst geweest.

Ofschoon het een groote misvatting is te meenen, dat alles maar kan uitgesteld worden tot den laatsten dag,dagen van krankheid,om zich dan voor te bereiden voor de stervensure; zoo is het aan de andere zijde ook evenzoo verkeerd om te meenen dat in die ure niets mag en kan gedaan worden. De tijd van bezoeking is dikwijls de meest gunstige tijd. In dezelve kan het hart het best genaderd worden. Het is in de meeste gevallen dan meer open. En wanneer het alsdan met getrouwheid bearbeid wordt, dan geeft het, zco God de Heere weer herstelling geeft, een aangename vrucht, een zoete herinnering, ja menige ure waarin een vertroostend aandenken der zocdanigen deel is. Maar ook zoo de stervensure als gevolg der krankheid komt, heeft getrouwe bearbeiding menigeen gediend tot voorbereiding tot een gemakkelijk sterven, tot een waarachtige bekeering des harten, waardoor men met blijmoedigheid den dood mocht ingaan. Wij willen gaarne toestemmen dat het voor sommigen zeer gevaarlijk is, met het oog op de lichamelijke krankheid om hen te vermoeien, tot inspanning en bepeinzing der geestelijke dingen te bewegen, ofschoon het in de meeste gevallen volstrekt zoo gevaarlijk niet is, als voorgegeven wordt. Toch zal het zeer velen volstrekt geen schade veroorzaken, maar eerder hen weldadig aandoen. Duizenden hebben er troost en strekte bij gevonden. En is het God de Heere niet die geheel en al recht op ons leven heeft, geheel ons leven? Zou Hij dan ook niet het recht op ons hebben in de ure van krankheid? Moeten onze gedachten dan vooral niet met Hem bezig zijn, waar Hij ons zelf in zulke wegen leidt, waardoor wij wellicht spoedig voor Hem moeten verschijnen? Zouden wij behoeven te vreezen dat het 't lichaam schade zal veroorzaken, zoo wij onze gedachten op Hem werpen en op onze verhouding tot Hem? Hij die machtig is om de dooden levend te maken, zullen wij niet gelooven, dat Hij ook machtig is om ons uit onze krankheid op te richten, en ook vertrouwen dat ons geen gevaar zal overkomen in de ure van krankheid, zoo wij met Hem bezig zijn? De vrees die zoo menigeen bezielt, dat de kranke te veel zal verontrust worden door met hem of haar te spreken over zijn verhouding, waarin hij tot God staat, in de ure van krankheid, getuigt niet van geloof in de voorzienigheid Gods.

Het allereerste wat noodig is, zal onze verhouding tot God goed zijn, is *Geloof*. Wij zullen hierin geen strijd voeren over wat vooraf gaat, geloof of wedergeboorte. Deze zaak diene duidelijk genoeg te zijn voor allen die eenige studie hebben gemaakt van deze leerstukken. Ja elk goed ontwikkeld catechisant dient daarin onderwezen te zijn. En zoo wij nog twijfelen over wat vooraf moet gaan, dan zie men slechts wat onze Vaders daarvan hebben gezegd, en tevens de belijdenis onzer kerk is, in de Art. tegen de Remonstranten Hfst. 3 en 4, waar wij lezen: ,,Hij dringt ook in tot de binneste deelen des menschen met de krachtige werking deszelven wederbarenden Geestes; Hij opent het hart, dat gesloten is; vermurwt dat hard is; Hij besnijdt dat onbesneden is. In den wil stort Hij nieuwe hoedanigheden, en maakt dat diezelfde wil die dood was levend wordt; die boos was goed wordt; die niet wilde, nu metterdaad wil; die wederspanning was, gehoorzaam wordt; Hij beweegt en sterkt den wil alzoo, dat hij als een goede boom vruchten van goede werken kan voortbrengen. En dit is die wedergeboorte, die vernieuwing, nieuwe schepping, opwekking van de dooden en levendmaking, waarvan zoo heerlijk in de Schrifture gesproken wordt, dewelke God zonder ons in ons werkt.'' En verder luidt het: ,,Maar het is een gansch bovennatuurlijke, eene zeer krachtige, en tegelijk zeer zoete, wonderlijke, verborgene en onuitsprekelijke werking, dewelke, naar het getuigenis der Schrifture (die van den Auteur van deze werking is ingegeven,) in hare kracht niet minder, noch geringer is dan de schepping of opwekking der dooden; alzoo dat alle diegenen, in wier harten God op deze wonderbaarlijke wijze werkt, zekerlijk, onfeilbaar en krachtig wedergeboren worden en metterdaad gelooven. En alsdan wordt de wil zijnde nu vernieuwd, niet alleen van God gedreven en bewogen, maar van God bewogen zijnde, werkt hij ook zelf: waarom ook te recht gezegd wordt, dat de mensch door de genade, die hij ontvangen heeft''—en dat is de genade der wedergeboorte—,,gelooft en zich bekeert.''

Ofschoon nu de wedergeboorte als het allereerste en noodzakelijkste werk in onze harten moet gedacht worden, toch spreken wij hier niet van wedergeboorte maar van geloof als het eerste waarnaar

wij hebben te vragen, zal onze verhouding recht zijn voor onzen God en het sterfbed, vooral de dood, ons geene verschrikking zijn. Wij schrijven thans niet over de kleintjes die voor dat ze bewustheid des levens hebben wegsterven; maar wij denken in ons schrijven aan dezulken die reeds kunnen verstaan en dus persoonlijk met God werkzaam moeten zijn. De bewustheid der geschonkene genade spreekt zich uit in het geloof. Door het geloof grijpen wij God aan op zijn Woord. Door het geloof kunnen wij ons alleen in het gebed tot Hem wenden. Door het geloof leeren wij Christus aannemen als onzen Zaligmaker. ,,Zoovelen Hem aangenomen hebben dien heeft Hij macht gegeven kinderen Gods te worden, namelijk die in zijn Naam gelooven.'' Wij weten wel dat onze zaligheid niet afhangt van de mate onzes bewustzijns, maar van ons in zijn in Christus; toch kunnen wij voor ons zieleleven nooit gerust zijn, volkomen zeker zijn, tenzij er waarlijk een geloofswerkzaamheid is, in het waarachtig aannemen van den Christus.

Wanneer het nu een kranke of een stervende geldt, dan zullen wij ons niet bezig houden met allerlei twistpunten en diep liggende vraagstukken, maar allereerst en het meest met de vraag, of men den Christus door het geloof heeft mogen aannemen. Dus of men door het geloof kan zeggen: Christus is de mijne en ik ben de zijne. Toch mogen wij ons niet tevreden stellen met het oppervlakkige, dat zoo vaak bij menschen gevonden wordt, in wat genoemd wordt het geloof, terwijl er eigenlijk in 't geheel nog geen geloof aanwezig is. Zoo licht zijn er, vooral op het ziekbed, bij de gedachte dat men kan sterven, en men daarom zich toch behoort voor te bereiden, van die gemoedsbewegingen, waardoor er schijnbaar eenige werkzaamheid is, gelijk aan wat bij Gods ware kinderen plaats grijpt. Daaruit wordt dan dikwijls het besluit opgemaakt, dat men een geloovige is, terwijl er eigenlijk niets anders gevonden wordt, dan een geloof, dat er iets bizonders in het gemoedsleven heeft plaats gevonden. De waarachtig geloovige verlaat zich niet op de bewegingen des gemoeds, maar op de kruisverdiensten van Christus, die hem door het Woord van God zijn voorgesteld, waardoor hij weet dat zijne zonden weg gewasschen zijn.

Mogen wij nu, vooral in het gezicht van ons naderend einde, zeker zijn, dat de grond van ons geloof recht is, zoodat wij weten dat het voortkomt uit de wedergeboorte des harten, gewrocht door den Heiligen Geest; dan mag een volgende zaak zijn dat wij onszelven onderzoeken in onze handelingen. Onze daden moeten toch niet met ons geloof en onze belijdenis in strijd zijn. De gelijkenissen die onze Heiland uitgesproken heeft van wakende te zijn, omdat wij niet weten in welke ure de Zoon des menschen komen zal, wijzen ons dan ook uitdrukkelijk daarop, dat wij dan ook wel degelijke rekening hebben te houden met onze handelingen. Zoo onze handelingen in strijd zijn met zijnen wil, kunnen wij ons niet rustig gevoelen, nederliggende op ons ziekbed. Zijn ze in overeenstemming met zijnen wil dan kan er vrede in ons gemoed zijn. Wij weten het, dat geen onzer werken volmaakt is. Toch behoeven wij niet af te keuren wat goed is, even zoomin als wij wat kwaad is zouden mogen zoeken te bemantelen. Voor God zullen wij zulks niet doen, al is het ook dat wij voor de menschen zulks trachten te bewerken. En o hoeveel vinden wij, bij de belijdenis van ons geloof, waaraan wij schuldig zijn! En zoo wij niet tot dat inzicht gekomen zijn of komen, dan zal het de vraag zijn of ons onderzoek wel oprecht is. Bij dit zelfonderzoek kan immers een ernstig gebed niet vergeten worden? Een gebed om de leiding en ontdekking des Heiligen Geestes als David in Psalm 139.

Hebben wij dus onszelf onderzocht in onze daden, dan komt de vraag, in hoever er bij ons ook bekeering heeft plaats gehad. Bekeering nu van kwade werken, sluit in afkeering van dezelve en waarachtig berouw, zonder welke er van geen bekeering sprake kan zijn. Hetzij dat dit nu geldt den groven zondaars, of dat het betreft menschen die overigens als deugdzame menschen bekend staan, dit doet in dezen niets af, waarachtig berouw moet er zijn. Waarachtig berouw, zeiden wij. Er is soms ook zeer groot onderscheid in het berouw. Er kan droefheid zijn dat wij dwazelijk hebben gedaan, omdat het tot onze eigene schade uitloopt. Dit is zedelijk. De rationalist kent ook zulk een berouw, al gelooft hij wellicht niet eens in het bestaan van God. Het is deugdelijk als wij zien, dat wij de re-

gels van onzedelijk leven hebben overtreden. Maar het kan alleen een waar godsdienstig, een berouw naar Gods eisch genoemd worden, wanneer wij bewust zijn tegen God overtreden te hebben, die de zonde niet kan gedoogen en straft, omdat ze zijne eere te kort doet. Dit laatste moet gevoeld met het oog op al onze verkeerde handelingen. Het moet ons diep aangrijpen. En dank zij de genade Gods dat wij door de vele beloften in Gods Woord ten zeerste bemoedigd worden, waar er bekeering bij den aanvang of dagelijksche bekeering plaats grijpt. Dit zelfs sluit niet uit een bekeering op ons ziekbed, in het gezicht des doods.

J. MANNI.

Afvaardiging naar de Synode.

Over dit onderwerp is eenige discussie geweest vlak voor de stemmingen op de verschillende Classen. Ik vond het jammer, dat dit onderwerp toen ter sprake kwam. Er was toen geen tijd en gelegenheid om kalm en bedaard deze zeer belangrijke zaak te bespreken. Tot verdenking en verwijt gaf het weinige dat geschreven is aanleiding.

Thans is de Synode in zitting. Ik zit rustig tehuis. Mijn vrouw was blijde, dat ik tehuis mocht blijven, en ik voel hoe gemakkelijk het is, niet geroepen te zijn om over velerlei moeilijke vraagstukken te oordeelen, en ten s'otte mede door stemmen te beslissen, maar slechts mede te kunnen en te mogen werken door dagelijksch gebed voor de Synode.

Toch voel ik mij geroepen om de zaak der afvaardiging nu eens meer principieel ter sprake te brengen. Ik doe dit opzettelijk juist nu de Synode in zitting is, en ik van hare beraadslagingen, zelfs van hare samenstellingen wat moderamen enz. aangaat, nog niets wist. Ik wil niet, dat iets van dien aard op mij eenige invloed zal kunnen hebben, daarom schrijf ik nu reeds. En anderzijds wil ik niet, dat mijn schrijven op een der broeders afgevaardigden eenigen

invloed zal uitoefenen, tijdens deze Synode zit, en daarom schreef ik niet eerder.

Voorts nog een kleine confidentie vooraf. Niet de minste ontevredenheid is er in mijn hart, dat ik niet afgevaardigd ben, zooals mij publiek is ten laste gelegd, dat ik niet tevreden zou zijn, omdat ik en andere oudere broeders tehuis zouden moeten blijven. Ik heb daarover gezwegen vóór de Synode, om alle verdere moeite te voorkomen. Maar vind een dergelijke beschuldiging onbroederlijke, en werp ze verre van mij. Integendeel, in den tijd van mijn hier zijn, heeft de kerk mij zeer veel eer aangedaan, door mij gewichtige werkzaamheden toe te vertrouwen, en door Gods genade is mijn arbeid en getuigen niet onvruchtbaar geweest. Hiervoor is echter noch de kerk, noch God, mij eenigen dank schuldig, maar ik heb reden om ootmoedig dank te zeggen aan de classes en aan de kerken, die mij zulk een eer bewezen, en aan God bovenal, die mij verwaardigde iets te mogen zijn en te mogen doen in het belang van Kerk en School in dit land.

Maar juist dat gevoel aan dankbaarheid aan God en aan onze kerken, en de belangstelling in, en de liefde tot de eer van God en het welzijn en den bloei van zijne kerk op aarde, dringt mij nu tot schrijven en tot getuigen tegen wat in mijne schatting hoogstgevaarlijk is.

Vergis ik mij niet, dan heerscht er thans een geest bij velen, die aldus redeneert: ,,Alle Dominé's zijn gelijk, zij hebben allen dezelfde rechten, en moeten dus ook allen dezelfde voorrechten genieten. Naar de Synode gaan is een eer en een voorrecht. Allen verlangen die eer en dat voorrecht ook eens te deelen. Dus moeten ook allen op hun beurt eens afgevaardigden naar de Synode zijn.'' Nergens hoorde of las ik dat letterlijk zoo. Maar de wetenschap dat men op meer dan eene classe de namen voorlas van de afgevaardigden naar de laatste Synode of Synode's en—zoo ik niet verkeerd ben ingelicht—men zelfs in éene classe besloot om alphabetisch af te vaardigen, deed mij tot deze conclusie komen.

Hierin is iets waars. Evenals er iets waars in is als men zegt dat alle menschen, of ook alle leden der gemeente gelijk zijn, en

voor God gelijke rechten en gelijke waarde hebben, en dus ook door ons gelijke eer moeten waardig geacht worden. Alle leeraars staan in hetzelfde ambt, hebben gelijke rechten. De één mag over den ander niet heerschen. Pausen, Kardinalen, Bisschoppen en Kapelaans behooren bij Rome tehuis. Op Gereformeerd erf kennen wij ze niet. In ambt, in eer en rechten zijn wij gelijk.

Toch hebben daarom niet allen dezelfde gaven en bekwaamheden, niet allen evenveel of ook dezeltde talenten, al zijn ze allen dienstknechten. De Heiland leert ons immers in de gelijkenis van de talenten, dat de Heer den éenen dienstknecht tien, den anderen vijf en den derden twee talenten gaf. En wie nu daarom den eerste meer eere gaf dan den laatste zou zich zeker bezondigen, en het karakter van den dienstknecht miskennen. Maar wie van den laatste nu evenveel wilde vragen als van den eerste miskent de vrije wilsbeschikking van den Heer, en bezondigt zich tegen den Heer en den dienstknecht beide.

Paulus erkent dan ook bij de éenheid van het lichaam, en bij de éenheid van den Geest in de gemeente, een verscheidenheid van gaven en bedieningen, 1 Cor. 12—. En Ephez. 4:11 leert hij, dat de Heer der gemeente verschillende gaven, ambten en bedieningen in de gemeente gegeven heeft, maar allen en alles tot volmaking der heiligen, tot opbouwing van het lichaam Christi.

Dat juist is de heerlijkheid van Gods werk, bij de eenheid verscheidenheid en in de verscheidenheid eenheid. Eenvormigheid is de vloek van het moderne leven. Maar ook de geheele gelijkheid willen van de verschillende leden is de miskenning van het lichaam, en loopt uit op de vernietiging des lichaams.

Men schijnt te vreezen, dat te veel altijd dezelfden naar de Synode zullen gaan, en dat daardoor een zekere overwegende macht en invloed aan enkelen zal gegeven worden, en deze enkelen zich zelf als onmisbaar zullen gevoelen. Dat dit een schaduwzijde is van het telkens weer dezelfden te zenden is niet tegen te spreken. Dat dit bij onze wijze van afvaardiging meer denkbeeldig dan werkelijkheid is, blijkt wanneer men de lijsten van afgevaardigden in

de Acta onzer Synodes naleest, die van een bestendige wisseling en van voortdurende veranderingen getuigen.

Wil men om dit te voorkomen dan ook een bestendige afwisseling, en hetzij volgens een rooster, of op welke wijze ook afvaardigen, maar zoo, dat wie b. v. op deze Synode zitting heeft niet verkiesbaar is voor een volgende, of ten minste zoo, dat elk leeraar op zijn beurt afgevaardigd wordt dan is dit: onbijbelsch, ongereformeerd, inconsekwent en in strijd met het karakter der Synode.

Onbijbelsch noemde ik die gedachte, alle leeraars zijn gelijk, niet altijd dezelfden, maar allen moeten op hun beurt afgevaardigd worden naar de Synode. Uit O. en N. Testament blijkt ons, God is niet bang voor altijd dezelfden. Onder den O. D. verbond God het priesterschap aan den stam van Levi, het koningschap aan den stam van Juda, nader aan het huis van David. In de woestijn was Mozes leidsman, Aäron en zijne zonen priesters. Dat altijd dezelfden, die voorrang van Mozes en Aäron verdroot het volk. Hierdoor ontstond het oproer van Korach, Dathan en Abiram. Met welk vreeslijk gevolg weten wij. Onder het N. T. verkoos de Heer niet alleen 12 apostelen en 70 discipelen, de apostelen om blijvend zijne getuigen te zijn, de discipelen zoo het schijnt maar voor éene zendingreize. Maar onder de twaalve had de Heer nog weer zijne bijzondere uitverkorenen. Petrus, Jakobus en Johannes worden door Jezus meer dan eenmaal meegenomen, als de anderen achtergelaten worden. Denkt maar aan de opwekking van Jairus dochtertje, de verheerlijking op den berg, en het lijden in Gethsemané. Altijd dezelfden. En Paulus zegt later nog, dat Jakobus, Cephas en Johannes geacht waren pilaren te zijn. En moge ook Jakobus hier een andere zijn, dan de oudere van dien naam, Petrus en Johannes zijn nog dezelfden. Op de vergadering te Jeruzalem worden dan ook de namen van Petrus en Jakobus genoemd als woordvoerders en leiders. Waarlijk God is niet bang voor altijd dezelfden. Vrees hiervoor en maatregelen hiertegen is beslist onbijbelsch.

Evenzeer is dit *ongereformeerd*. Als gereformeerden belijden wij de Souvereiniteit Gods. Wij belijden vrijmachtige verkiezing, niet slechts tot zaligheid maar ook wat ambten, bediening, en werk-

kring betreft. Wij belijden met Paulus: Er is verscheidenheid van gaven, maar het is dezelfde Geest, die alles in allen werkt, die deelt aan een iegelijk gelijkerwijs Hij wil, en die aan een iegelijk zijne gaven geeft tot hetgeen nuttig is. Algeheele gelijkstelling van ambtsdragers is hiermee in strijd.

Onze Gereformeerde vaderen waren dan ook niet bang voor altijd dezelfden. Hoe zeer zij eenerzijds de gelijkheid handhaven, door b v. te bepalen, dat in kerkeraden waar meer dan éen predikant is, zij bij beurte presideeren zullen—Art. 28. D. K.—en dat op de classe dezelfde persoon niet tweemaal achtereen zal mogen presideeren—Art. 41 D. K.— Zoo geeft zij anderzijds geen bepalingen hoe men naar de particuliere of generale Synode zal afvaardigen. De bepaling echter, niet tweemaal dezelfde persoon presideeren, veronderstelt de mogelijkheid, dat dezelfde personen kunnen tegenwoordig zijn.— De bepaling voor de classe—Art. 41—geldt toch zeker ook voor de Synode.— Terwijl nadrukkelijk verklaard wordt, dat men de kerkvisitatoren zoolang zal mogen continueeren als de classe goeddunkt—Art. 44.—

Wie dan ook eenigszins met de kerkgeschiedenis bekend is weet, dat zoowel in de vroegere als latere gereformeerde kerken, sommige namen van personen telkens en bij herhaling voorkomen op de lijst der afgevaardigden. Denkt slechts aan de vroegere Chr. Geref. en thans Geref. Kerken in Nederland. Vindt men niet in vele telkens op elkander volgende Synodale verslagen of actas de namen: W. A. Kok, W. H. Gispen, J. D. Donner, H. Beuker, J. Van Andel, en later die van Dr. Kuyper, Rutgers, Van Schelven en meer anderen? De gereformeerden hebben steeds de vrijmacht Gods geëerbiedigd en hebben dankbaar aanvaard de gaven en krachten door God aan haar gegeven, zij het ook in niet allen, dan toch in sommigen van de dienaars en ambtsdragers der gemeente geschonken.

Alle leeraars op hun beurt naar die Synode noemde ik ook *inconsekwent*. Ik kon geen ander woord vinden voor mijn gedachten. Ik bedoel er mede dat men dezelfde gedachte op ander gebied in de Kerk niet toepast. Immers dan zou men moeten redeneeren: alle

leden der gemeente zijn gelijk, ook allen moeten op hun beurt ouderling en diaken zijn. Alle leeraars zijn gelijk, beurtelings behooren zij b.v. een paar jaar Professor te zijn in de Theologie. Er is echter niemand die hieraan denkt om zoo iets in te voeren. En toch het zijn consekwentiën die op dezelfde lijn liggen. Dit zou echter het ambt van ouderling in oneer en verachting brengen, en de studie in de Theologie zou onberekenbare schade lijden.

Ik noemde daarom ook eindelijk een stelselmatige en beurtelingsche afvaardiging naar de Synode, in *strijd met het karakter der Synode.* De Synode is naar het gereformeerd beginsel wel niet de hoogste; maar toch de breedste vergadering der gemeenschappelijke kerken. Zij heeft een dubbele taak; de zaken te behandelen van gemeenschappelijk belang, die allen kerken aangaan, zooals Zending, Theol. School en dergelijke, en wat op de kleinere vergaderingen niet kon afgedaan worden, of zoo tegen de besluiten van deze bezwaren of protesten inkomen, deze in behandeling te nemen—Art. 44. D. K.—

Ik weet dat men in sommige Amerikaansche Kerken naar volgorde afvaardigt, maar hoe machteloos die Synodes ook zijn, en hoe weinig zij uitvoeren is te zien uit hare handelingen. Was de Synode slechts een broederlijke samenkomst om de onderlinge gemeenschap in stand te houden, om eenige verslagen aan te hooren, eenige afgevaardigden van andere kerken te ontvangen en gemeenschappelijk Avondmaal te vieren, dan zou al wat in mij is pleiten voor een beurtelingsche afvaardiging van al onze predikanten, en zooveel mogelijk ook van alle ouderlingen. Nu echter de meest algemeene, de diepst ingrijpende, en moeilijkste zaken daar in hoogste resort behandeld worden, nu kieze men telkens onder biddend opzien, met heiligen ernst, de meest geschikste personen voor zooveel omvattenden en verreikkenden arbeid. Men kieze niemand omdat hij gewoonlijk afgevaardigde is, maar late ook niemand te huis omdat hij de vorige keer of misschien ook tien of meer malen ter Synode geweest is. Het gaat om de eer van God, om het welzijn der Kerken, niet om het genot of de eer van personen. Ook zoo echter zal er bestendige afwisseling in het personeel komen en

blijven, en zoo blijken mocht dat iemand zichzelf onmisbaar acht, dan blijkt daaruit reeds, dat hij niet meer de gewenschte persoon is, en een verstandige vergadering zal hem te huis laten.

Dit een en ander meende ik te moeten schrijven in het belang van kerk en school, in de kalme en rustige dagen, waarin ik op mijn gemak op mijn studeerkamer zit.

Geen gevoel van bitterheid of ontevredenheid bezielt mij. Geen eigenbelang behoeft mij te drijven. Mijn leeftijd is reeds zoover gevorderd, dat ik toch nog slechts een enkele Synode zou kunnen bijwonen. Maar ik meen een geest te bespeuren, die ik vrees dat in verkeerde richting ons voeren zal.

En hiermee bied ik deze gedachten aan de ernstige en biddende overweging van al de broederen aan. Aan wien tevens mijn broedergroete en heilbede wordt overgebracht.

K. KUIPER.

Vlugmaren.

Toen na de Babylonische gevangenschap door de teruggekeerde nakomelingen van Abraham de grondslag van den tweeden tempel gelegd werd was er eene zeer verschillende stemming merkbaar. De jongen juichten van wege de gunstige verandering. Uit de ballingschap waren zij teruggebracht in hun eigen land, en een Godshuis dat volgens hunne beschouwing iets groots zou worden voerde de blijde stemming tot juichen en vreugdebedrijf. Het oudere geslacht kon hierin niet mede doen. Zij die den eersten tempel gekend hadden zagen wel dat de latere op verre na niet zou kunnen vergoeden wat zij in hun oud en geliefd huis der samenkomsten verloren hadden. Het is meer gebeurd dat onder gelijke omstandigheden aan de *eene* zijde de stem des gejuichs en aan de andere die des geweens werd gehoord. Het scheelt veel hoe men de zaken beschouwt. Dat ontdekt men ook in onzen tijd. De godsdienstige toestand der christenvolken schijnt in het oog van sommigen met rasse schreden

tot de volkomenheid te naderen. Een tempel waarin allen kunnen samen wonen die den christelijken naam dragen is in hun oog een ideaal; en in dien tempel door zendingsarbeid ook de millioenen Heidenen samengebracht. Daaraan werkt men, en er is eene nadering tot dat wit merkbaar. Anderen hooren hun juichen maar kunnen niet recht mee doen. En waarom niet? Zij hebben kennis van den tempel der eerste eeuw en van zijne vernieuwing in de zestiende. En nu zien zij dat de tempel die in aanbouw is op heel andere grondslagen rust dan de vroegere en onmogelijk aan de behoefte van den mensch kan voldoen. Zij weten ook wel dat Jezus gezegd heeft: ,,Maakt volken tot mijne discipelen hen doopende,'' zooals het letterlijk luidt Matth. 28:19; maar de liefhebbers der wereld en de gemeente des Heeren kunnen niet samenwonen. Reeds in het Paradijs is de oorlog aangekondigd, die voortduren zal tot de voleinding der wereld. Wat hier ten onrechte vereenigd is zal toch in den grooten dag des gerichts weder gescheiden worden. En dan voor eeuwig! Wie een vriend der wereld wil zijn is stellig een vijand Gods. Wanneer de muren van Gods huis worden uitgezet om voor de wereld ruimte te maken dan wordt het goede fijne goud verdonkerd. Het christendom verliest er zijn glans en zijn smaak bij. Jeremina weende daarom. Er zijn ook nu die het doen even als hij, maar velen kunnen dat niet. De smaak is bedorven. En dat kan niet wel anders. Het voedsel voor den geest wordt veelal toebereid zonder zout. En onder de groote schare christenen zijn er velen die het niet anders verlangen. Bij duizendtallen zijn er die naar den geest aan watervrees lijden en aan zoutvrees tienduizenden. Het eerste wat zij hebben te doen is die menschen, zoo mogelijk, van hunne krankheid te overtuigen. Watervrees (hondsdolheid) is voor het lichaam eene verschrikkelijke kwaal, en heeft een vreeslijken dood achter zich. Op geestelijk gebied gaan beide te zamen. Wie het water des levens schuwt, tracht het zout der waarheid te ontvluchten. Gelukt het de lijders te doen inzien in welk een gevaar zij verkeeren dan is er reeds veel gewonnen. Waar dit het geval is kunnen wij met den profeet des ouden Verbonds noodigen tot de wateren en tegen de zoutvrees zout toedienen.

Van beide is er eene genoegzame hoeveelheid. En wij kunnen een Geneesmeester aanwijzen die in zijne behandeling nimmer faalt. Zoo houden wij het beëld van een lijder en zijne genezing voor den geest.

Over lichaamskwalen spreken wij thans niet. Dat laten wij aan onze medicijnmeesters over. Wij hebben het oog op geestelijke ziekten, of wil men liever, op de krankheid van den geest; en dan weder niet op al zijne krankheden, maar op eene die zeer algemeen is. In de laatste helft der vorige eeuw werd het bekende werk van Nelson nog al door velen gelezen dat den titel had: ,,Het ongeloof de grootste krankheid van onzen tijd.'' Hij was een specialiteit in de kennis van die kwaal en de middelen tot hare bestrijding. In den laatsten tijd schijnt men meer gebruik te maken van verdoovende middelen, om de lijders gevoelloos te maken, zoodat recepten als die van Nelson minder gewild zijn. De kwaal die wij nu hebben te bestrijden is daarvan een gevolg. Men behoeft geen specialist te zijn om te zien dat de wereld aan lafheid en lafhartigheid lijdt, en deze toestand heeft haren grond in het ongeloof. Die ziekte is niet sporadisch. Het is eene epidemie. De wereld is laf. Wij bedoelen daarmede niet dat het groot heelal, dikwijls met den naam wereld genoemd, aan zoutarmoede lijdt. Daar heeft de groote Schepper wel voor gezorgd. Het zijn de lieden die van de wereld zijn en de wereld voor hun heilgoed achten, waarop wij het oog hebben. De wereld is in zichzelve zouteloos. Wij behoeven ons niet te ontzien dit uit te spreken. Als Jezus zijne discipelen het zout der wereld noemt, en spreekt van een zout dat smakeloos worden kan, dan geeft Hij ons die gedachte aan de hand. Wie haar uitspreekt kan zich op tegenspraak of minachting voorbereiden. Wie een bedorven smaak heeft kan over spijs en drank geen rechtmatig oordeel vellen. Er zijn menschen in wier mond het zout een vergif schijnt. Voor dezulken kan er van klagen over lafheid geen sprake zijn. Maar wanneer die lafaards ons ,,smakelijk eten wenschen,'' dan zullen wij doen zien dat hunne spijs ons niet bevalt. Of zijn de lezers van deze regelen misschien niet ten volle overtuigd van de waarheid onzer bewering? Dan noodigen wij hen uit met ons in

de groote eetzaal der wereld te gaan en van verschillende tafels een proefje te nemen. Niet te veel om den smaak niet te bederven.

De eerste tafel die wij bezoeken is de tafel der wetenschap met een grooten voorraad van verschillende spijzen voorzien. Wij beginnen met een soepje, door natuurkundigen en philosophen toebereid en op onze spijskaart aangegeven met den naam: ,,Het wereldraadsel.'' Elk gerecht wordt aanbevolen als zeer gezond, wijl het naar de voorschriften van de beste koks en naar de eischen der wetenschap is gekookt. Tevens worden de bestanddeelen aangegeven waaruit het samengesteld is. Wij lezen en herlezen maar wat wij ook vinden, geen zout. Met groote geleerdheid wordt ons verzekerd dat de aarde een as heeft en om die as draait, maar of die as een rustpunt heeft lezen wij niet. Er wordt melding gemaakt van wentelende en stilstaande hemelbollen, maar wij worden niet gewaar, wie die beweging en stilstand regelt. Men spreekt van lichtgevende bollen en hunne verduistering, maar wat het licht is en wie het maakt komen wij niet te weten. Voorraad genoeg maar laf. Het smaakt alsof wij iemand hooren, die zijn wijsheid als werktuigkundige uitkraamt, en die met de meeste nauwkeurigheid weet te zeggen hoe de wijzer van uw uurwerk gemaakt is, hoe vaak de slinger in eene minuut heen en weer gaat en hoevele slagen gij van de klok hoort in een etmaal; maar als gij hem vraagt naar raderen en spillen of naar de drijfkracht waardoor de beweging van uwen tijdmeter onderhouden wordt dan blijkt het dat hij er niets van weet. En als zulk een man toch maar aldoor blijft praten om u van zijne wijsheid blijk te geven dan zegt gij: ,,Wat is dat een laffe man. Waarom houdt hij zich niet stil?'' Is de wetenschap die zich slechts op zinnelijke waarneming grondt beter dan zulk een werktuigkundige? Is het niet walgelijk wanneer men de vertegenwoordigers der wetenschap ongevraagd voorlichting ziet geven omtrent zon en maan, regen en droogte, onweder en aardbeving, terwijl blijkt dat zij de wijsheid en almacht miskennen van Hem die dit alles bestuurt? Het is laf, onsmakelijk, zonder zout! Genoeg van die soep? Wij zoeken iets beters. Daar staat op een tafel iets dat aangeboden wordt onder den veelzeggenden naam: ,,*Het groot-*

ste natuurproduct." Die naam geeft iets goeds te verwachten. Het eerste gerecht was verordineerd om den eetlust op te wekken; maar nu krijgen wij vaste kost. Wij nemen de wetenschappelijke verklaring ter hand en bemerken dat men ons menschenvleesch heeft voorgezet. Zuiver vleesch, van het allerfijnste. En onder de namen der veelweters die dit gebak tot zijn hoogste volkomenheid gebracht hebben, bekleedt die van Charles Darwin eene voorname plaats. De heeren gaan ons vertellen dat zij alles nauwkeurig onderzocht hebben. Hart, lever en long, aderen, zenuwen en spieren, het bloed en de hersenen, alles in een woord wat er aan is, is zoo nauwkeurig getoetst, dat zij volkomen overtuigd zijn dat er niets anders aan is dan stof. Van een geestelijk deel dat men vroeger bij dit natuurvoortbrengsel veronderstelde, is na de nieuwste ontdekkingen geen sprake. Met al die wetenschappelijke redeneeringen zien wij ons al weder duchtig teleurgesteld. Wij zochten smakelijke spijs voor den geest. Zoo gaarne zouden wij iets vernemen omtrent die zucht naar iets Hoogers dan de aarde, van die vrees in ons binnenste als wij iets onbehoorlijks gedaan hebben, waarvan geen mensch iets weet, van dien tegenzin tegen den dood terwijl wij in de noodzakelijkheid verkeeren om te sterven. Van den oorsprong des levens behoorde men ons toch iets te zeggen, al kon men ons niet zeggen wat leven is. En dan levensontwikkeling! Wat mag dat wezen? Men laat ons omtrent al die dingen raden en gissen. De wetenschap bouwt haar antwoord, als zij een geeft, op veronderstellingen die men elk oogenblik verandert. En dat noemt men wetenschap. Zeer laf! Beter is het dan gehoor te geven aan de noodiging van onzen ouden Bijbel: „Gij die geen geld hebt komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk." Dan weet men wat men heeft. Ons verstand moge er niet altijd in willen rusten, of ook bedenkingen er tegen hebben, wij kunnen er niets beters voor in de plaats geven; en de wetenschap doet het ook niet. Wij gaan deze zaal verlaten na nog even op gindsche tafel gekeken te hebben waar iets gepresenteerd wordt dat eigenlijk geen spijs kan heeten. Het staat er dan ook zonder naam. Wel kan men zien dat er vroeger eene menigte titels aan gegeven zijn. Zij

zijn thans uitgewischt omdat zij van zoo verschillende en strijdige meening waren, dat men, om de wetenschap niet al te zeer in discrediet te brengen, ze heeft trachten te vernietigen. Liever nog zou men dit gerecht geheel hebben weggedaan; maar de gestadige vraag der gasten, naar iets van dien aard, en de plaats die er altijd voor geweest is op de spijslijst, maakten dit onmogelijk. Het uitkrabben der namen is niet al te wel gelukt. Sommige overblijfselen zijn nog leesbaar. Zedelijke wereldorde, onzichtbare natuur, wereldziel, kracht, albestuur en meer titels kunnen wij nog ontcijferen. Wij nemen de omschrijving ter hand. En nu blijkt ons dat men het denkbeeld God, zoo als de Heilige Schrift ons dat geeft, verkneed en verkookt heeft in den keuken der wetenschap, en dit onding is er uit gekomen. Op die manier zoekt men ons het onmisbare te ontnemen. Geen God voor ons hart te hebben is hetzelfde als alles te missen. Hier is het op den duur niet uit te houden. De wetenschap die de Bron der wijsheid heeft verlaten voldoet niet aan onzen smaak en is voor onze geestelijke behoeften onvoldoende. En juist op die punten, waar men hare hulp het meest noodig heeft komt de lafheid en onsmakelijkheid van hare kost het meest uit. Zou op het gebied van kunst misschien meer voldoening te vinden zijn? Ook zij is, even als de wetenschap, eene gave Gods. Een enkelen keer wordt Hij in de Heilige Schrift zelf de kunstenaar en bouwmeester genoemd. Heb. 11:10. Het groot heelal is zijn kunstgewrocht, evenzeer als de stad die fondamenten heeft. Zijn beeld waarnaar Hij den mensch geschapen heeft komt ook hierin uit dat hij de gave bezit om de kunst van zijn Maker waar te nemen en op zijne wijze na te bootsen. En ofschoon alle rechtheid door den val van ons geslacht is verloren gegaan, zijn er ook op dit terrein van die kleine overblijfselen, waarvan onze belijdenis spreekt. Art. 14. Wij kunnen en mogen niet zeggen dat die kunstgave thans niet bestaat. Geheel gemist zal zij wel nooit worden zoo lang er menschen op aarde leven. Maar het beeld Gods moet door herschepping vernieuwd worden. Alleen waar dat geschiedt komt de kunstgave weder te voorschijn met dien smaak en die hartelijkheid die haar van nature eigen is. Wetenschap en kunst moeten waar zijn. De ongeloovige

kunstenaar scheidt wat God samengevoegd heeft. En dat geschiedt niet straffeloos. De natuurlijke aanleg heeft wijding noodig. Zonder het zout der waarheid is zij laf. Waarheid en vreeze Gods, brengen zonder kunstzin geene kunstproducten voort; maar de aanleg kan het zonder de waarheid evenmin. Wat toch is de taak waartoe de kunst is geroepen? Zij moet de gedachten Gods, uitgedrukt in zijne werken, onder het bereik van ons gezicht brengen, door bouw-, schilder- en beeldhouwkunst, en ze ons doen hooren in gedichten, muziek en gezang. Het gevoel van den Oud Testamentischen dichter dat hij uitdrukt in de woorden: „Hoe kostelijk zijn mij, o God, uwe gedachten!" mag bij den oefenaar der kunst niet ontbreken. Zij moet ons in den dienst van God en tot zijne verheerlijking bevorderlijk zijn. Wat daarop niet aangelegd is voldoet niet aan den goeden smaak. Het zout ontbreekt er aan. Het is laf. Het woord der Schrift en de gaven van wetenschap en kunst, zijn van denzelfden Gever afkomstig, en hebben de bestemming om met elkander samen te werken. Alle gaven Gods zijn gegeven met een zeker doel. En dat doel is in de eerste plaats zijne verheerlijking; maar dan ook het genot zijner schepselen. Hij geeft ons alle dingen rijkelijk om te genieten. 1 Tim. 6:17. Wordt het eerste gewoonlijk bedacht? Het doel waartoe vele kostbare en meest smaakvolle gebouwen zijn ingericht zegt ons wel het tegendeel. En waar dat uit het oog verloren wordt daar tast men in het tweede al zeer licht mis. Zelfs onze woonhuizen leggen, wat de bouwkunst betreft, daarvan getuigenis af. Wij kunnen hier buiten rekening laten dat velen bouwen boven hun stand en vermogen, omdat er toch voldoening moet gegeven worden aan den eisch der kunst, en zich zelven en anderen daardoor in moeite brengen. Men behoeft geen kunstkenner te zijn om met Mr. Fabius van onze woningen te zeggen: „Men heeft eene eetkamer en een slaapvertrek; meestal een logeerkamer; niet zelden eene kinderkamer; altoos een salon; maar hoe gij ook zoekt, er is geen vertrek dat den gezelligen naam van huiskamer draagt." En nu erkennen wij wel dat vooral onder hen die van handenarbeid leven moeten, er tusschen Nederland en Amerika groot verschil bestaat. Amerika wint het in dezen

ver van het oude Vaderland; maar op gezelligheid is onder ons ock in menig gebouw veel te weinig gelet. En voor gezellig samenwonen is toch vooral het huis bestemd. Van de drie Noordelijkste provinciën in Nederland heeft men wel eens gezegd: „Groningen bouwt het grootst en het kostbaarst; in Friesland zijn de huizen in het aanzien fraai en net. Drenthe heeft de meest geriefelijke en gezellige bouwtrant. Het is een geboren Nederlander zeker niet kwalijk te nemen wanneer hij een gedeelte van zijn geboorteland als voorbeeld gebruikt. Voor de inrichting onzer woningen geeft het meteen stof tot nadenken. Bij al den roem die uit den mond der ongeloovigen vloeit als zij de ontwikkeling en vooruitgang van den tegenwoordigen tijd bespreken, kunnen ook *zij* zelfs niet nalaten tusschenbeide omtrent de kunst een ongunstig getuigenis te geven. In zijne studiën op het gebied van ontwikkeling en beschaving zegt Sepp van de bouwkunst, dat zij zich in de 19e eeuw bij de antieke kunst aansloot. En in betrekking tot de poëzie en de overige kunsten zijn dit de woorden die hij bezigt: „Of de poëzie en de overige kunsten, die tegenwoordig overal op de erfenis van vroeger tijden teren, en vergeefs naar nieuwe beginselen en nieuwe idealen zoeken, in de toekomst andermaal tijden van bloei zullen beleven, de stoutste verbeelding waagt het niet over deze vraag uitspraak te doen. Het is ook moeielijk te bepalen op welk gebied der kunst nog iets hoogers zou kunnen worden voortgebracht, dan in den bloeitijd der volken tot heden tot stand gebracht is, of hoe geheel nieuwe vormen en idealen op het gebied van het schoone op aarde zouden kunnen ontstaan. Ieder beschaafd volk heeft zijn aesthetisch toppunt gehad, en met iederen kunstvorm was dat het geval. Thans zit in de poëzie de roman ten troon, in de toonkunst de dansmuziek, in de beeldende kunst het genre (geslacht), uitingen der kunst, die de vereeniging van het ideëele en het reëele, van de schoonheid en de doelmatigheid, van de hoogste ontwikkeling en de alledaagsheid bedoelen.'' Sepp is geen pessimist. En hij beschouwt die dingen niet van uit ons standpunt; en toch komt hij, of hij het wil of niet wil, tot hetzelfde resultaat waartoe wij komen: dat de wereld laf is. Wij noemen het lafheid wanneer menschen op rijperen leeftijd spre-

ken en doen als kinderen. Maar als menschen in de negentiende en twintigste eeuw nog niet verder gevorderd zijn, dan de Heidensche kunstenaars die voor den tijd des Christendoms leefden, zijn zij dan, op zijn zachtst gesproken, niet kinderachtig? Mag het Christendom met zijn kunsttalent teren op de voortbrengselen van een volk dat het evangelie niet kende? Sepp zegt harde dingen en heeft het waarschijnlijk zelf niet gevoeld. Wie het wel gevoelt maakt er zich ongerust over, dat er *zoo* weinig gevoel voor waarheid en werkelijkheid gevonden wordt bij het thans levend geslacht, dat in de poëzie de roman de eerekroon draagt. Nederland heeft in de 19e eeuw nog dichters gehad die iets beters gaven; maar het schijnt alsof de gave om vreugde en smart, gevaar en veiligheid, zonde en genade met den gloed van het Christelijk gevoel in woorden te brengen allengskens wegsterft. En de toonkunst? Het is niet zonder reden dat men zelfs van Roomsche zijde zich er bezorgd over maakt dat door de tegenwoordige muziek de ernst en godsdienstzin niet worden bevorderd, maar gebannen. Niet alleen in de danszalen en op straat zit de trippeltoon vooraan, maar ook in de scholen en kerken. Van de beeldende kunst kan men nauwlijks anders dan in bedekkende termen spreken. Van vele kunstgewrochten in onzen tijd dient men te zwijgen. Ze te beschrijven en onder de aandacht te brengen zou de onzedelijkheid in de hand werken. De ongeloovige beoefenaars weten wel dat de beeldende kunst dan het meest gezocht wordt wanneer zij beantwoordt aan de onreine begeerten, die in het menschelijk hart verborgen liggen, en zich daardoor het meeste succes bereidt. Maar waar zijn de kunstenaars die ons echt Christelijke ideeën te zien of te hooren geven? Wie niet gaarne het onsmakelijke eet zonder zout vindt op het gebied van de kunst al zeer weinig voor zijn genot. Wij verlaten voor heden ook deze eetzaal, om ons in die van het gezellige leven te begeven; doch eerst moeten wij een weinig uitrusten.

H. VAN HOOGEN.

Gereformeerde Vaderen.

JODOCUS VAN LODENSTEIN.

II. Zijne Werken en Leer.

Lodenstein was niet slechts een man Gods die ijverig arbeidde met den mond; ook voerde hij vaardig en menigmalen de pen, die verder reikt en langer duurt dan de meest welsprekende tong. Verschillende werken zagen van hem het licht, zoowel na zijn dood als gedurende zijn leven, beide in proza en in dicht, werken die niet alleen zijne talenten doen kennen maar ook zijne leer en gevoelens. Het eerste prozaschrift dat hij publiceerde was een werkje over „*J. Van den Bogaerts Laetste Uyren.*" (1663) In 't volgende jaar kwam de bekende „*Weegschale der Onvolmaecktheden*" uit, een minstens 4 maal herdrukt en kostelijk werkje. Kort daarop verschenen werkjes over de leeraren en gemeenten in de valleien van *Piedmont* en over den Sabbath. In 1673 publiceerde Lodenstein „*Opdragt van eens Christens Tijd'lijke Goederen aan haar Eygenaer;* Ofte Schrift- en Regt-matig oordeel nopende derselver Eygendom en Bestel." Drie jaren later, om kleinere inmiddels verschenen werkjes niet te noemen, werden zijne bekende „*Uytspanningen en andere Gedigten*" in 't licht gegeven, verdeeld in vier deelen. Binnen ongeveer eene eeuw werden deze meer dan vijftienmalen herdrukt. Zelfs in de vorige eeuw verscheen er nog eene bloemlezing van, (1867, door Dr. A. W. Bronsveld). Niet minder bekend dan Lodenstein's Gedichten is zijne „*Beschouwing van Zion:* Ofte Aandagten en Opmerckingen over den tegenwoordigen Toestand van 't Gereformeerde Christen Volck." Gestelt in eenige t'Samenspraken. Anno 1676. Ook dat werd meermalen uitgegeven, het laatst in 1839 door Ds. H. P. Scholte. Een paar boekjes over 't Geval van Ds. Jacobus Koelman verschenen in 1675 en 1679. Na Lodenstein's dood (1677) verschenen verschillende bundels zijner *predikaties.* Zij waren uit zijnen mond opgeteekend door verschillende belangstellende hoorders. De beroemde E. Van der Hooght gaf er in 1697 een negental van uit. In 1701 kwam de „*Geestelijke Opwekker,*" (10 Predikaties). Zes jaren later publiceerde Van der

Hooght „*Het Vervolg van den Geestelijken Opwekker*,” voorgesteld in 9 predikaties. De „*Heerlijkheid van een waar Christelijk Leven*” in 16 leerredenen vervat, zag verschillende malen, ook nog in de vorige eeuw, het licht. Hiermede hebben wij slechts het voornaamste van Lodenstein's werken genoemd. Verschillende kleinere werkjes konden hieraan worden toegevoegd, maar wij meenen hiermede te kunnen volstaan. Waarbij wij echter opmerken, dat het wel zeer te bejammeren is dat Lodenstein zelf zijne leerredenen niet ter perse legde. Want het opgeteekende toch, hoe nauwkeurig ook naar wij vertrouwen, is noodzakelijker wijze fragmentarisch en kort.

Uit alle deze geschriften is klaar op te merken dat Lodenstein een man Gods was, diep ingewijd in de waarheid die naar de godzaligheid is. Zijne predikaties en stichtelijke geschriften bewijzen dit overvloedig. Maar nog iets meer brengen Lodenstein's werken aan den dag. Het feit n.l. dat hij geheel *medeleefde* met zijn tijd en volk, dat hij de breuke van Nederland door en door had leeren zien, en het eenige redmiddel daarvan zag in terugkeer tot de waarheid en de wegen Gods. Als trouwe wachter stond hij niet slechts op de muren Jeruzalems, maar ook aan de zijde van de Nederlandsche maagd, de gevaren aanwijzend, met vuur en ijver alarm slaande, en zelf des noods in de bres springend voor zijne medeburgeren. Die alleen de „*Beschouwinge van Zion*” las, om niet van andere werken en daden van den godzaligen man te spreken, bemerkt de waarheid onzer beweringen ten klaarste. Nog iets anders bewijzen de geschriften van Lodenstein. Zijne z.g.n. „piëtistische neigingen.” Meer dan eens is hij beschuldigd van afwijking van de Gereformeerde leer. Wij zagen reeds op bldz. 102 (Mrt. No.) hoe men hem bij zijn leven uitschold voor een Methodist, en aanried om „eene bondige theologie” te verkrijgen, zoodat de lieden niet langer met „praatjes” behoefden te worden onderhouden. En na zijn dood is meer dan eens eene dergelijke beschuldiging uitgesproken. Wat is in dit geval toch de juiste opinie aangaande Lodenstein's *leer*?

Ons antwoord is dat Lodenstein in alle de fundamenteele leer-

stukken der waarheid rechtzinnig gereformeerd was. De waarheid zooals Gods Woord haar leerde, zooals Voetius haar had voorgesteld, beaamde hij van ganscher harte, schatte hij als de beste, en hij betwijfelde haar nooit.* Maar hij meende dat de Hervorming niet ver genoeg was gegaan. Niet slechts herstel van de *leer*, maar ,,het herstel van de ware verloochening en *heiligmaking* moest voornamelijk het oogmerk der reformatie geweest zijn, en de herstelling der leer aangemerkt als een noodzakelijk middel tot dezelve.† In sommige dingen was men te ver gegaan, zoodat men met het kaf van Rome ook enkele korrelen des waren Christendoms had weggeworpen. De ,,misbruikingen en verdraaiing'' moest men weggenomen hebben en de zaken gereformeerd laten blijven....Laat ons tot voorbeelden zijn de veelvuldige orden en kloosters van monniken en geestelijken....Zoude men niet dezelve hebben kunnen gebruiken tot zulken als zich oefenen tot den dienst der kerken, item, die zich wilden laten gebruiken onder het volk tot allerlei goede werken van barmhartigheid en andere?''‡ Ook de Metten en Vesperen, meende Lodenstein, had men slechts moeten reformeeren. De Oorbiechten evenzeer had men in gewijzigden zin kunnen en moeten behouden. En, zoo redeneert hij verder (p. 16): ,,De Transsubstantiatie verworpen zijnde, zijn de lieden die gansche genieting van Jezus vleesch en bloed, ja van Hemzelven, God en mensch, door het Sacrament, (als door een heilig Waarpand) waarachtiglijk geschiedende, kwijt gegaan; sterven in de letter van teeken en zegel, en (ten schoonste) gelooven, eenige weldaden, in plaats van den Persoon zelve, te verkrijgen. Hoe is met het bijgeloovig vasten en lichaamskwellen alle *ware* vasten en te onderbrenging van het lichaam vergaan en verloren?" Het schijnt dat Lodenstein ook het ongehuwde leven hooger achtte dan het gehuwde. Lodenstein legde zeer veel nadruk op persoonlijke oefening in de godzaligheid. Hij schreef strenge regelen voor omtrent de wijze waarop men zijne dagen behoorde door te brengen. Zelve besteedde hij veel tijd, zelfs des nachts, aan per-

---

* Vgl. ,,*De Heerlijkheid v. e. waar Chr. Leven*," pp. 136—140.
† ,,*Besch. v. Zion*," p. 12. (Uitgave van Scholte.)
‡ A. W. pp. 14, 15.

soonlijke devotie, en het vasten was iets dat hij zich menigmaal oplegde. Door het nadruk leggen op deze zaken der persoonlijke en practische godsvrucht verwierf hij zich den naam van ,,piëtist," en ,,methodist," meer dan door iets anders. Maar wie hem op grond van het bovengenoemde voor onrechtzinnig durft verklaren, doet iets waarmede wij gansch niet willen medegaan. Want ook wij gelooven dat de Hervorming, hoe gezegend ook, uit zeer verklaarbare reactie, te ver ging in zekere dingen en lang niet ver genoeg in betrekking tot het leven. Men stelde zich te spoedig tevreden met den titel ,,*Gereformeerde* Kerk," terwijl ,,*Reformeerende* Kerk" gansch geen verkeerden naam zou zijn geweest. En wat zijn nadruk leggen op persoonlijke devotie aangaat, instede van veroordeelen is navolgen veel wenschelijker.

Toch zijn er enkele dingen, gelukkig niet ingrijpend, waarin wij Lodenstein niet kunnen vrijpleiten van Piëtistische neigingen en van een afbuigen van gereformeerde lijnen. B.v. waar hij leert dat men op kerkelijke vergaderingen eigenlijk de stemmen meer behoorde te *wegen* dan te tellen, iets dat tot groote verwarringen zou moeten leiden, wat Lodenstein zelve, dit moet er bijgevoegd, eenigermate besefte en erkende.* Zulk een gevoelen riekt naar 't Labadisme, gelijk er trouwens een tijdperk in het leven van onzen held was, waarin hij tamelijk hoog liep met den Franschen dwaalleeraar. Gelukkig, Lodenstein liet hem varen zoodra hij oog kreeg voor het gevaarlijke en ongereformeerde van de stellingen van de la Badie.

Ook was Lodenstein min of meer afwijkende in betrekking tot de *Formulieren*. Dit blijkt klaar uit het werkje: *t'Samensprake, nopende de zake der Formulieren van Gebeden en Onderrichtingen* ende de Poginge van D. Jacobus Coelman, Predikant tot Sluys in Vlaenderen Daeromtrent, door Christianus Alethinus. Rotterdam, Henr. Goddaeus. 1675."†) Op p. 27 er van beweert hij dat ,,*gebruiken*"

* ,,*Zamenspraken over 't Geval v D. Koelman.*" Uitg. 1839 p. 41.)

† Dr. Proost betreurde het in zijn ,,*Lodenstein*," pp. 69 en 155, dat het hem ,,ondanks alle moeiten daartoe aangewend" niet mocht gelukken dit geschrift, deze ,,hoofdbron" in deze materie, in handen te krijgen. En ziet, hoe vreemd, dat 't welk hij in heel Ned. met al zijn zoeken niet vond, liep ons in Amerika onverwacht in handen, als het eigendom van Mr. Levi Janse in Grand Rapids.

van de Formulieren, zooals geboden door de Nederlandsche Synoden van vroeger, zekerlijk niet altijd zegt, ,,'t zelve van woordt tot woordt altijt uyt een Boek voor leesen. Gebruicken is oock deselve voor Formulieren der Waerheyt te houden, binnen welken palen men blijven moet om de Leere des H. Doops gesondelijck voor te stellen .... Selfs dat van den Salighmaker Jezus en is ons niet gegeven....om altijdt deselve woorden, sonder andere te gebruycken in den Ghebeden: hoe zouden dan Formulieren, van menschen t'samengestelt dat voorrecht konnen hebben?" Op andere plaatsen noemt Lodenstein het gebruik der Formulieren als een sleurdienst. Een leeraar, zoo oordeelt hij, moest zijn toegestaan om in het gebed en bij andere gelegenheden te spreken naar tijdsomstandigheden. Het letterlijk gebruiken der Formulieren kon er soms toe brengen dat men ,,van den sin des H. Geestes notoyrlijk afdwaalt." Als een exempel noemt hij* welk groot bezwaar er tegen zou zijn om bij het doopen van kindereu van een ,,uytgebannenen, ja der Heydenen, als er maar ,,Christen Beloovers" over stonden, te lezen dat zij in Christus geheiligd zijn en als leden zijner kerk behooren gedoopt te worden. Ten slotte vraagt hij: waar men ook bij het gebruik van Catechismus en Confessie andere woorden mag bezigen, wat reden is er dan ,,over de vrijheid in het onderrichten omtrent Doop, 't Avondmaal, Trouwen etc. zwarigheyd te maken?"

Hoe Lodenstein zelve het Doopsformulier in groote mate wijzigde, ja geheel niet las, zagen wij reeds vroeger. (Mrt. no. p. 104.) En nu gelooven wij dat hij in deze zaak een verkeerd gevoelen voorstond. Dat er menigmalen bezwaar is de formulieren van Doop en Avondmaal woordelijk te lezen, wordt gereedelijk toegestaan. Edoch, dat komt meestal doordat men de *tucht* verwaarloosde. Om, nu men ontrouw was in de discipline, óók het Formulier te verwerpen, zou eenvoudig nog tot meer afdwaling leiden. Daarenboven kan het niet anders of het nalaten van 't gebruik der Formulieren zal tweeërlei kwaad in de hand werken: *misvatting* en afdwaling

* *t' Samenspraak*, p. 21.

aangaande de *leer* en *beteekenis* des Doops en des Avondmaals, én steeds grooter wordende *slapheid* en *verwarring* in de *bediening* der Sacramenten.

Ook ging Lodenstein dunkt ons te ver wat betreft zijne opvatting der z.g.n. *Feestdagen*, zooals Kerstfeest, Paschen enz. Men moest, zoo leerde hij, alle gedachten van hoogtijden ver van zich werpen. Daar is geen Pascha meer onder de christenen. Wie dat zegt, spreekt leugen. De feesten zijn afgeschaft; in hem die ze nog houdt, is Christus niet: ,,een Feest Christen, is geen recht Christen.''* Wie bemerkt in dit alles niet de hand der Puriteinen met hunne sterke en te ver gedrevene reactionaire antipathie tegen alles wat naar de Episcopaalsche kerk riekte, en wie onzer gelooft niet dat Lodenstein hierin te ver ging?

Er is nog iets anders waarop wij wenschen te wijzen. En dat is hoe Lodenstein niet geheel vrij was van iets *mystieks*. Uit zijn gevoelen over het ,,wegen'' der stemmen kan men zoo iets reeds bemerken. Volmondig erkent hij zijne verwantschap met de middeleeuwsche mystiek van à Kempis en Tauler. Vooral de eerste beval hij der gemeente aan. Wel onderscheidt Lodenstein terecht tusschen gezonde en ongezonde mystiek. Wel beweert hij dat het kenmerk der gezonde mystiek is dat zij in alles met de gereformeerde leer overeenkomt; toch dunkt ons blijkt het uit het een en ander, vooral uit zijne gedichten, dat hij niet geheel vreemd was van wat onder gereformeerden is betiteld als onzuivere mystiekerij. Niet dat hij dit bewust voorstelde als leer, maar hij openbaarde het toch in enkele uitdrukkingen, waarvan sommigen niet slechts een mystiek reukje, maar zelfs een soort pantheïstisch kleurtje hebben. Zooals Dr. Proost terecht aanmerkt, waar Lodenstein, sprekende over Joh. 6:55, 56, zegt:

,,Teugen van het wonden-bloed
Maken ons dus hoog beschonken,''

mag het terecht betwijfeld of zulks zuivere gereformeerde exegese is. Mystisch gekleurd is het zeker, al moet men hier ook rekenen

---

* ,,*Vervalle Christendom*,'' p. 403 v.v. Proost, p. 174.

met dichterlijke ,,vrijheid.'' En wat het pantheïstisch kleurtje aangaat, ook hier moge men rekenen met de ,,licentia" van den poëet, maar voor een nuchter gereformeerd mensch gaat het toch te ver als b.v. Lodenstein van de ziel van eene afgestorvene christin zingt:

''Daer swemt sy nu, gedompelt mede,
In d' afgrond van d' oneyndighede,
d' Oneindige wil, 't oneyndig wel:
't Oneyndig woord, 't Oneyndige Reden,
(o Heyligheyd der heyligheden!)
Daar is sy dood, en sonder quel.

Daar 's Catherijn al heel verdronken.
En in de Godheyd weg-gesoncken.
....
En als wij opsien, en haar in den
Maalstroom van 't *Algenoegsaam* vinden,
Wensch yder, dat hij daar ook was.*

En dergelijke uitdrukkingen vindt men op vele plaatsen in zijn dichtwerken.

Met alle erkenning dus van Lodenstein's godzaligheid, met alle waardeering van zijn leven en streven, en volmondig erkennende dat hij volkomen instemde met de fundamenteele leerstukken der Gereformeerde Kerk, toch moet er toegestemd dat er bij het onderwerp onzer schets eene éenzijdigheid was, eene afwijking van de Nederlandsche gereformeerde lijnen en wel in de richting van het Piëtisme en de Mystiek. De rechtvaardigings- en de verzoeningsleer werd door Lodenstein min of meer, zij het ook onbewust, op den achtergrond geschoven door zijn nadruk leggen op het *leven* der geloovigen. Iets wat gemakkelijk te verklaren is wanneer wij letten op de losheid in het leven die bij alle stiptheid in de leer in Lodenstein's dagen zoo toenemende was, en die bij een godzalig mensch als hij, wel tot reactie *moest* leiden. Hoewel wij zijne eenzijdigheid daarom niet willen goedkeuren. Eenzijdigheid is nimmer goed. Dit eene echter willen wij hier getuigen: indien er in de onvolmaakte toestanden der Kerke Gods *moet* gekozen aan de eene hand tusschen

---

* Uytspanningen, Deel III, p. 237 v.v. (7de druk, 1713.)

eene doode, leerheilige orthodoxie, en aan de andere hand tusschen een *levend*, al is 't wat mystiek getint, Christendom zooals dat van Lodenstein, dan geve God ons 't laatste te kiezen boven het eerste. Maar, beter nog, de Heere geve ons genadiglijk dat in ons en onze kerken beide dingen mogen *samen*gaan: zuiverheid in de leer en godzaligheid in den wandel!

Wij besluiten ons opstel met enkele proefjes van het dichterlijk talent van Lodenstein, niet ten onrechte door meer dan een letterkundige geprezen.

Kinder-Lijck.

Henderickje's, Soete blickjes,
Hertestrickjes, Hadden 't hert
Van de Vader, En (kon 't nader),
Van de moeder, soo verwert,
Dat zij stonden Vastgebonden
Aan de ronden Van zijn oog.—

Mit ontglipte, Mit ontslipte
Hij, en gaf sig naar omhoog,
Om te schijnen Onder sijne
Cherubijnen, In het rond,
Daer het Geestje, Salig Weesje,
Niet en is dan Tong en mond—
Om de rijen Te geleyen
Die hem 't schreyen Van dit dal
Haast ontleeren En vereeren
Met hem sullen 't eenig Al.

Siet daar speelt hij Nu, daar queelt hij,
Daer verbeeldt hij d' Heyligheyd.
Siet daar blinckt hij Nu; daar drinckt hij
's Hemel's dranck in eeuwigheyt,
In den hoogen Slaat hij d' oogen
Onbedrogen Na beneên,
En vol wonder Siet hij onder
Al dit tranendals geween.

Den Nederigen Christen.

Mijn Vader, die mijn smerte siet
Mijn herte siet,
Mijn hert gebiedt,
En al zijn grepen weet:
Mijn dunckt, daar legt het neer,
Daar legt het nedrig neer,

Heerlyckheyds-Lof.

Hoog! omhoog, mijn ziel, na boven!
Hier beneden is het niet.
't Rechte leven, lieven, loven,
Is maar daar men Jesum ziet.
Al wat gij siet op aard,

En, dwaal ik, proeft het selve wis,
Of 't nog verheven is.

Siet, Vader of mijn oogen aan
Het hoge slaan.
Het hoge staan?
Siet mij gebogen gaan.
Mijn hert, mijn klein begrip,
Mijn oordeel, is een stip
En komt aan 't grondelooze niet
Dat het niet door en siet.

Heb ik mij niet in billyckheyd
Gewilligheyd
En stilligheyd
Ootmoedig neergeleyd?
Soo nedrig als een kind,
Soo nedrig als een kind
Dat sich ten vollen vergenoegt.
Als 't maar de moeder mint.

Soo mij Heer, uw genade stroom
Te stade koom;
Of spade koom;
Of sig van mij vertreckt,
O! droevigen vertreck!
O! droevigen vertreck!
Nog sal mijn siele swijgen stil
Omdat het Vader wil.

Al wat gij hoort op aard
Is uw kostlyck leven, lieven, loven.
Al wat gij wenscht op aard,
Is uw kostlyck hert niet waard.

Wenschelyck en lievensweerdig
Is mijn Jesus, daar de min
Altijd tot wat anders veerdig
Vindt alleen genoegen in!
Mijn ziel, na boven dan
Mijn ziel, na boven dan.
Daar ik Jesus lieven, lieven, lieven
Mijne ziel na boven dan,
Daar ik het heyl aanschouwen kan.

Ach, dat aller menschen tongen,
Aller Eng'len wackerheyd,
't Samen spanden, t' samen songen
Jesus lof en heerlyckheyd.
Waackt op Hert, mond en hand,
Waackt op mijne Cyter, want
Jesus is te loven, loven, loven,
Waackt, alle op hier is stoff,
Singt sonder eynden Jesus' loff.

Op een Leugenaar.

De waarheyd, vriend, zijt gij gewoon te *sparen*
Maar die zich inbeeld dat gij met er tijd
Een grooten schat van waarheyd zult vergaren,
Die mist; want dus raackt g'alle waarheyd kwijt.

Uyt-gelesen Boecken.

Andries, gij stoft op *uyt gelesen* boecken
En zegt, gij hebt uw kas en kamer vol.
So sijn uw kas, uw kamer en 'er hoecken,
Vol wysheyd, maar uw hersens blijven hol.
Wat laat 'et u, Andries of gij met pijn
En groote konst veel boecken t'saam vergadert.
En set se daar en *stoft* daar op. Dan zijn
En staan zij wel *bestoft*, maar niet doorbladerd,
En niet doorbladerd, zijn zij wel gepresen,
Wel *uyt gelesen*, maar niet *uyt*gelesen.

HENRY BEETS.

Een enkele opmerking.

Zou men niet een schrik krijgen voor onze ,,High Schools, Colleges en Universities" als opleidingsplaatsen *onzer jeugd?* Als toch de nieuwsbladen te velde moeten trekken tegen de vereenigingen, aldaar zoo talrijk gevonden, van wege haar verderfelijken invloed op de verstandelijke en zedelijke ontwikkeling der leerlingen, is het waarlijk toch al erg. Beter wordt het al niet, maar veel erger, als de ,,principals'' en ,,faculty'' die societeiten verbieden en de studenten driestweg verklaren, dat ze toch voortgaan en allen uitdagen hen te stuiten.

Wat zijn dat dan voor vereenigingen? Men noemt ze ,,fraternal societies'' kort weg ,,frats''. Ze hebben veelal namen ontleend aan het Grieksche alphabet, zijn in menig geval volslagen geheim van karakter, met eede verbonden genootschappen. Deze ,,frats'' hebben oogenschijnlijk ten doel het sociaal verkeer onder de studenten te bevorderen, alsook het onderling dienstbetoon. Ze hebben meestal een eigene kamer, ,,fratroom'' geheeten, of een eigen huis, bekend als ,,chapter house.''

Waarom bestrijdt men ze? Wat is er kwaads in? Om velerlei.

„Frats."

Ze gaan soms echt barbaarsch te werk in het opnemen van leden. Zoo zelfs dat er al beenen en armen bij gebroken, ja, levens verloren zijn. Ze nemen zóo den tijd en gedachten der leden in beslag dat de verstandelijke ontwikkeling er zeer onder lijdt. Vaak vervolgen ze studenten, die geene leden willen zijn en maken hun de studie op alle manieren moeielijk. Ook geraken menigmaal studenten door haar aan een diploma en graad, nooit zonder haar door hen te verkrijgen. Het lekt bij tijden ook wel uit, dat het in die ,,fratrooms'' en ,,chapter houses'' buitengewoon onzedelijk toegaat. Menig jongeling en jongedochter komt daar tot zonde tegen geest en letter van het zevende gebod. En wij voegen er nog bij, dat ze kweekholen zijn voor de geheime genootschappen, die dezer dagen de kerk van Christus ondermijnen, de maatschappij bederven, de politiek verrotten.

Kunnen wij daar onze zonen en dochteren laten opleiden, opdat zij later hunne plaats in kerk, maatschappij en staat mogen innemen als organen Gods? Wat! De jeugdige recruten tot den krijg des Heeren den Filistijnen in handen geven om ze te drillen?

,,Zeg den kinderen Israels, dat ze voorwaarts trekken" en maken, dat ze van de hand huns Gods een John Calvin Junior-College (later een John Calvin College) verkrijgen. ,,*Voor den Heere en voor Gideon*."

Wat neemt de gemeenmaking en ontheiliging van den Dag des Heeren toch hand over hand toe! En de liefde tot Gods huis met zijn liefdedienst af! Vooral onder het jongere geslacht, de toekomst van Gods kerk, in onze grootere steden. Men leve maar wat nabij en met de jeugd. Vele jongelieden komen door elkander gerekend slechts eenmaal per Zondag ter kerk. Tweemaal is menigeen te veel. Vooral in den zomer. Men slaapt des morgens lang. Is het niet te heet (of te koud) dan gaat men 's namiddags ter kerk. Anders des avonds. Nu is het 's zomersavonds vaak zoo drukkend in de kerk, en daar buiten zoo frisch (of zoo guur op straat en in huis zoo gezellig) dat het nog wel eens voorvalt dat men den geheelen dag ter kerk niet komt.

Onze jeugd houdt veel van Pred. 11:9*a* en brengt het gaarne in toepassing. Waarbij dan vaak het naastvolgende niet in aanmerking komt. (:9*b* 10, III:1). Onze jeugdigen moeten veelal zes dagen werken. Zijn de gansche week zoo wat opgesloten. Ze beginnen daar meer en meer eene vergoeding voor te zoeken door op den Zondag zich te goed te doen. Eerst wat meer bedekt en met een onrustig geweten, later meer openbaar en driest, zooals de wereld het doet. Die het verst in dezen gaan maken eene reis met de ,,interurban," (straattram, welke van de eene stad naar de andere loopt door dorp en vlek heen) naar Jenison, of Macatawa Park, Fruitport of Muskegon en slijten daar den dag. Of ze gaan naar de Lake, waar ice cream, soda water enz. te koop, bootjes te huur, tooneelvoorstelling te zien zijn. 's Avonds bezoekt deze en gene de theater, of de danszaal, of neemt deel aan een kaartspelletje.

Dezer dagen vooral hebben de jeugdigen het nog al vaak over de stads ,,parks.'' In onderscheidene gedeelten van de stad worden grootere of kleinere stukken gronds afgezonderd, met bloemen en boomen beplant, van rustbanken en waterfonteinen voorzien en ,,parks'' geheeten. Derwaarts gaat de jongheid al meer en meer des Zondagsnamiddags en avonds. Vooral ,,onder de preek.'' ,,Wij zitten de geheele week opgesloten en kunnen nergens komen. Wij moeten toch wat hebben.'' Zoo klonk menigmaal het antwoord als er met hen over gesproken werd. Nu het zoo goed als ,,*kerkelijk goedgekeurd*'' werd, dat een lid onzer kerk in volle gemeenschap op den *Zondag* in zulk een ,,park'' orde houdt met wat daar bij te pas komt, terwijl de gemeente samenkomt in Gods huis, nu hoort men een ander voorwendsel. En wel dit: ,,Mag hij (dat belijdend lid) op den Zondag dienst doen in de ,,park'' en de godsdienstoefening, een of meer malen, er om verzuimen, dan mogen wij er op Zondag onder de preek toch ook wel wezen. Wij doen daar net zoo min kwaad als hij.'' Logisch. Alleen maar, die verontschuldiging oefene geen invloed tot verslapping uit op de opzieners, die des Heeren Dag willen heilig gehouden hebben ook door de jeugd. *Want dat besluit is ter kwader ure genomen.* Met alle bescheidenheid zij het gezegd.

Achter-uit-gang.

Wat overeenkomst is er in de werking tusschen een weinig geleerdheid en gedroogde appels? Ze zetten beide op.

Waarom is het leven het diepste raadsel? Dewijl wij het allen opgeven moeten.

Welke bloem vindt men tusschen de kin en den neus? De tul(i)p.

Wat is het dat George Washington zelden zag, God nooit ziet, ieder mensch elken dag voor oogen heeft? Zijns gelijken.

Waarom draagt de Russische soldaat koperen knoopen op zijne jas, en de Oostenrijksche stalen? Om de jas dicht te houden.

J. W. BRINK.

Onze Kerkenorde.

HARE GESCHIEDENIS.

Het was in het jaar 1568, het jaar waarin de tachtigjarige oorlog begon, waarin de wreede hertog van Alva zijn bloedig werk aanving met de oprichting van den afschuwelijken bloedraad, dat een aantal ballingen, leiders van de vervolgde Gereformeerden, te WEZEL, dus op buitenlandsch gebied samenkwamen, om voorbereidend te arbeiden aan iets, waaraan dringend behoefte was, aan een Kerkenorde n.l. Een Synode kon deze vergadering niet heeten, want zij was niet samengesteld uit afgevaardigden van Kerkeraden, maar uit mannen, die daar samenkwamen op eigen initiatief. Zij misten dus een kerkelijk mandaat, en hadden geen recht, om voor de Kerk geldende bepalingen te maken. Het is daarom ook juister te spreken niet van de *Synode*, maar van het *Convent* te Wezel.

Voor het uitstippelen van de lijnen eener K O. stonden deze mannen echter niet op lossen bodem. In de Nederl Geloofsbelijdenis, die twee jaren te voren door een Synode te Antwerpen aanvaard was, waren de grondbeginselen voor de Kerkregeering reeds aangegeven. Daarbij konden zij gebruik maken van bepalingen, die door plaatselijke en provinciale vergaderingen in Nederland gemaakt waren, van de Kerkenorden, die elders in Geneve, Frankrijk en Engeland reeds bestonden, en van de beginselen door CALVIJN in zijn Institutie neergelegd.

Het resultaat van hun arbeid hebben wij in de *Artikelen van Wezel*, die den grondslag van onze K. O. uitmaken. Het handschrift met de eigenhandige onderteekeningen, waaronder die van PETRUS DATHEEN, HERMANUS MODED, WILLEM VAN ZUYLEN VAN NYEVELT, PHILIPPUS MARNIXIUS, is nog heden aanwezig.

Uit heel de wijze waarop deze Artikelen gesteld zijn, uit heel den toon die er in heerscht, blijkt dat dit Convent zich zeer goed bewust was, niet meer te kunnen doen, dan een voorloopig ontwerp te maken. De onderteekenaars willen hun Bepalingen slechts als wenken en raadgevingen aangemerkt hebben. Maar wanneer de Heere in Nederland de deur tot de verkondiging zijns Woords zal

geopend hebben, dan zullen, zoo spreken zij in Cap. I, Art. 3, de Gemeenten en de Dienaren zich benaarstigen tot het doen samenkomen van een ,,algemeene Provinciale Synode,'' ,,*om in dusdanige wettelijke Synode te beramen, en te besluiten, wat tot den gemeenen welstand der Kerken dient, en tot onderhouding van zeer goede orde moet gevolgd worden.*''

De Synode, waarop de vaderen van Wezel gehoopt hadden, kwam, in weerwil van de hitte der vervolging, reeds in 1571 te EMDEN samen. Evenals in 1568 moesten ook nu de ballingen op buitenlandsch gebied vergaderen, ditmaal te *Emden*, de ,,herberg der vervolgden." Maar nu kwamen zij bijeen als afgevaardigden der Kerken, en dus met macht en last, om te doen wat te Wezel nog niet geschieden kon. Het verkrijgen van dit mandaat echter had veel moeite gekost. Men had het terecht noodig geacht, vooraf de inwilliging en medewerking te verkrijgen van alle Nederlandsche Gemeenten, ook van die van Nederlandsche vluchtelingen in Duitschland en Engeland. Daartoe was er tegenstand te overwinnen geweest van broeders, die in zulke Synodale bepalingen niets dan menschelijke inzettingen zagen, en dat had veel heen en weer reizen en veel correspondentie noodig gemaakt. Evenwel, en dat niet het minst door den ijver van MARNIX VAN ST. ALDEGONDE, was deze tegenstand toch overwonnen geworden, zoo dat deze vergadering, toen zij samenkwam, zich met recht kon noemen: de ,,versamelinghe der Nederlantsche Kercken, die onder 't Cruys sitten, en de in Duytschlandt en de Oost-Vrieslandt verstroyt zijn.'' En zoo kon dan ook de door haar vastgestelde K. O. eindigen met het veel beteekenend Slotartikel: ,,Deze Articulen de Wettelycke ende behoorlycke ordre der Kercken betreffende, zijn alsoo met ghemeyn accoort ghestelt, datse, soo de nutticheydt der Kercken vereyschet, verandert, vermeerdert, ende vermindert moghen ende behooren te worden. Nochtans sal 't gheen besondere Kercke vrij staen sulcx te doen: maar alle Kercken sullen arbeyden dese te onderhouden, tot dat in een Synodale vergaderinghe anders besloten wort.''

Hier heerscht dus een heel andere toon dan in de Artikelen van

Wesel. Wel had de Synode van Emden die Artikelen van Wesel aan haar arbeid ten grondslag gelegd, maar zij was zich bij dien arbeid bewust van haar mandaat. Zij was zich bewust de Kerken te vertegenwoordigen, en dus van haar recht om hare besluiten aan te merken als de uitdrukking van het „gemeen accoord" dier Kerken. En zoodoende dient zij haren arbeid aan, niet maar als een ontwerp, dat nog door anderen bekrachtigd moet worden, maar als een wezenlijke Kerkenorde, in zulk een mate bindend, dat al is het ook dat, zoo het profijt der Kerken zulks vereischt, zij veranderd, vermeerderd en verminderd mag en moet worden, *het toch geen bijzondere Kerk vrijstaan zal zulks te doen.*

Aan deze K. O. nu hebben alle volgende Nationale Synoden voort gearbeid. Te Dordrecht 1574, te Dordrecht 1578, te Middelburg 1581, te 's Gravenhage 1586 en te Dordrecht 1618 en '19 is zij telkens veranderd, vermeerderd of verminderd, al naar dat het „profijt der Kerken" zulks vereischte. De Dordsche Kerkenorde dus, waaronder wij nog altijd leven, is het resultaat van den arbeid van zeven Synoden. In plaats echter van te spreken van zooveel Kerkenorden, doen wij beter met te spreken van zooveel redacties der éene K. O. van 1571; want die volgende Synoden hebben niet bedoeld telkens een andere K. O., maar alleen om telkens een herziening der K. O. te leveren. Onze K. O. is die van de Synode te Wezel 1571; maar met de wijzigingen die laatstelijk door de Synode van Dordrecht 1618 en 19 of zelve daarin gebracht, of van vorige Synoden overgenomen zijn. En zooals men weet, was de Synode van 1618, '19 de laatste van de reeks. Tegenstand van de Overheid was daar de oorzaak van. De Heeren Staten wilden hun macht ook in kerkelijke zaken veelszins doen gelden, en zagen zeer goed in, dat dit hun beter gelukken zou, naarmate de kerken minder in Synoden vergaderden en in die Synoden als eenheid optraden.

Met de K. O. van 1571 was men dus op kerkelijk gebied klaar. Er was orde op zaken gesteld, en elke volgende Synode zorgde er voor, dat de K. O. „up-to-date" bleef, en aan de eischen des tijds beantwoordde. Maar toen vervolgens de Hervorming doorgedrongen, de Overheid Gereformeerd en de kerk „publieke kerk" was

geworden, kwam de begeerte op naar iets meer. Men zocht nu voor de K. O. de formeele approbatie der Overheid te verkrijgen. Daarmee zou dan de K. O. niet slechts kerkelijke, maar ook politieke geldigheid hebben, niet slechts kerkelijke ordinantie, maar ook staatswet zijn. Deze begeerte bewoog vooral de Synoden van 1581, 1586 en 1618, '19 om op verschillende punten de Overheid in het gevlei te komen, vooral door haar macht in kerkelijke zaken toe te staan. En de Synode van 1618, '19, naar het woord van VOETIUS „als verslonden door de begeerte, om eindelijk de K. O. door de Generale Staten met publiek gezag bekleed te zien", ging daarin het verst. In art. 4 en 5 kende zij aan de Overheid bij de predikantsberoepingen grooter invloed toe, dan nog ooit geschied was, en bepaalde in die artt. tevens,dat het voor de Gereformeerden zoo aanstootelijke patronaatrecht onverkort moet blijven. Evenzoo vermeerderde zij vooral om de overheden genoegen te doen het aantal feestdagen met Nieuwjaars- en Hemelvaartsdag. En in plaats voor de gehate bepaling der Haagsche Synode, waarbij aan de Overheid macht gegeven werd, om zoo het haar beliefde een of twee afgevaardigden naar den kerkeraad te zenden „om te aanhooren en mede over de voorvallende zaken te delibereeren" ter zijde te zetten, nam zij die in Art. 37 weer opnieuw over.

En al deze concessies waren nog niet in staat, om de D. K. O. de begeerde approbatie te bezorgen. Door haar was de Kerk „publieke kerk" geworden, en dus, meende zij, kwam het ook haar toe te bepalen, hoe die Kerk ingericht zou zijn en welke ordinantiën daarin gelden zouden. Door „publieke kerk" te worden, had de kerk meer invloed gekregen op staatsgebied en werkte haar tucht daar na, en dus moest zij onder de macht van den staat staan, want anders dreigde de staat een tweehoofdig monster te worden. De Overheid wilde wel een K. O. approbeeren, als het maar een K. O. was die van haar beginselen uitging.

Zulk een K. O. echter konden de Synoden haar niet ter approbatie aanbieden. Hoever zij ook met haar concessies mochten gaan, zij wilden het beginsel niet loslaten, dat op het erf der kerk geen ander gezag kan erkend worden, dan dat van Christus, haar

Koning. Zij oordeelden, dat burgerlijk gezag en kerkelijk gezag onderscheiden waren, en elk een eigen gebied hadden, zoodat de kerk geen recht had, om over den staat de heerschen, maar evenmin de staat recht had, om over de Kerk te heerschen.

Zoo stonden de ,,politieken'' en de ,,kerkelijken'', gelijk de beide partijen genoemd werden, tegenover elkander, en elk had op zijn standpunt gelijk. De ,,kerkelijken" stonden met hun beginsel voorzeker zuiver, maar de Kerk had door staatskerk te worden een onzuivere positie ingenomen, een positie, waarin zij hare zelfstandigheid tegenover den staat onmogelijk met goed gevolg kon handhaven, en waarmee zij zelf den Staat recht had gegeven, macht over haar uit te oefenen. Eerst de Fransche omwenteling heeft met haar scheiding van Kerk en Staat dezen Gordiaanschen knoop doorgehakt.

Intusschen bleef de zoo vurig begeerde approbatie achterwege, althans zoover het de Generale Staten betrof en van die begeerde men haar vooral. En wat de Provinciale Staten aangaat werd zij slechts verleend door die van Utrecht, Gelderland en Overijsel. In de overige Provinciën kwamen of bleven verschillende Kerkenorden in gebruik van kerkelijken of van politieken oorsprong. De wensch der Dordtsche Synode, om een voor al de Provinciën geldende K. O. te hebben, is dus nooit vervuld. In de praktijk echter was er weinig verschil, wijl in hoofdzaak al die verschillende Kerkenorden van denzelfden inhoud waren. En dezen toestand kon men zich te beter getroosten, omdat men toch voor de D. K. O. weinig voorliefde gevoelde. Dat zij zoovele concessies gedaan had aan de Overheid, was oorzaak, dat men volstrekt niet met haar dweepte.

Deze staat van zaken nam echter niet weg, dat naar kerkelijk recht de D. K. O. de K. O. der Kerk was, en dit bleef zij tot 1816, toen ze door de organisatie van Koning Willem I op onwettige wijze werd terzijde gesteld. In haar plaats kwam een Reglement, dat bij koninklijk besluit was vastgesteld, en voor het geheele rijk kracht van wet had.

De jaren die van 1816 tot 1834 verliepen waren voor de oude Geref. K. O. jaren van ballingschap, maar toen in het laatstgenoem-

de jaar de Afscheiding begon, bleek aanstonds, dat men haar nog niet vergeten was. De Gemeente van Ulrum verklaarde in haar akte van separatie: ,,dat zij zich ten opzichte van kerkdienst en bestuur voor het tegenwoordige wilde houden aan de kerkenordening door de Synode van Dordrecht opgesteld.'' En evenzoo besloot de eerste Synode der ,,Afgescheidene Kerk,'' die in 1836 te Amsterdam vergaderde: ,,dat in het behandelen van kerkelijke zaken gevolgd zou worden de regelmaat der K. O. van Dordrecht, zooveel zulks geschieden kon.''

Te leven naar de D. K. O. was echter voor verscheidene Provinciën nieuw, en het bleek spoedig, dat men er weinig mede ingenomen was. Weldra werden er door enkele Prov. Synoden, en zelfs door Kerkeraden Kerkenordeningen opgesteld en openbaar gemaakt, waarin van de D. K. O. afgeweken werd. Toen nu in 1837 te Utrecht een tweede Synode bijeenkwam werd daar breedvoerig over de K. O. gehandeld, en besloten de D. K. O. ,,van artikel tot artikel na te zien, te veranderen, bij te voegen of af te laten, waar het noodig geoordeeld wordt.'' Zoo geschiedde het, maar niet zonder tegenstand, en een protest van Ds. de Cock, e. a. Behalve de aangebrachte wijzigingen werden er eenige artikelen vooraan geplaatst, betreffende punten waarover verschil gerezen was, o.m. de doopledenkwestie, en op deze wijze kwam een Utrechtsche redactie der K. O. in plaats van de Dordtsche.

Deze *Utrechtsche K. O.* bracht echter de gemoederen niet tot rust. Integendeel. Nauwelijks was zij bekend geworden, of in verscheidene gemeenten openbaarde zich misnoegen en verdenking, en slechts in enkele Provincies werd zij aangenomen. Dit bewoog de volgende Synode, die in 1840 te Amsterdam vergaderde, om weer eenvoudig tot de D. K. O. terug te keeren zonder er eenige wijziging in aan te brengen. Alleen verklaarde de Synode, dat zij het Patronaatrecht verwierp, zoowel als alle wereldlijke macht in of over de Kerk, doch om in die verwerping juist den geest der Vaderen te openbaren, die deze zaken nooit met gewilligheid, maar door noodzaak aangenomen hadden.

Ook de ,,Doleerende Kerken'' keerden in 1886 aanstonds terug

tot de D. K. O., en na de Vereeniging bezorgde de eerste Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland, in 1893 te Dordrecht gehouden, een redactie, waarin alles wat feitelijk vervallen was tusschen haakjes was geplaatst.

Uit de voorstellen tot herziening nu van dit, dan van dat artikel, die zoo wel vóor als na dien tijd bij de Synoden inkwamen, bleek wel, dat men behoefte gevoelde aan meer. Maar telkens was het antwoord der Synode, dat men den tijd daarvoor thans nog niet rijp achtte. Op de Synode van 1899 (Art. 47) werd zelfs een voorstel ingediend tot geheele herziening der K. O. En de meerderheid der Com. van Praeadvies was er voor, overwegende o. a. dat de behoefte er aan blijkbaar sedert jaren gevoeld was; dat de vaderen van 1568—1619 telkens herziening hadden ter hand genomen, maar sedert 1619 de K. O. bijna drie eeuwen in rust was geweest, niettegenstaande vele artikelen een doode letter waren geworden, sommigen voortdurend overtreden, en anderen verschillend opgevat werden, etc. (Bijlage H.) Maar de Synode durfde de zaak blijkbaar niet aan.

Op de Synode van 1902 echter diende DR. H. FRANSSEN een schrijven in, waarin hij met ernst de besliste noodzakelijkheid van een herziening der K. O. aantoonde. Hij wees er daarin op, dat het Slotartikel voorschrijft, dat de artikelen der K. O. „zoo het profijt der Kerken anders vereischt, veranderd, verminderd of vermeerderd mogen en *behooren* te worden," en dat daarmee de Dortsche Synode, gelijk schier al haar voorgangsters, het der Kerken als een *plicht* voorgeschreven had, te zorgen, dat de K. O. in overeenstemming zou blijven met wat veranderde toestanden en omstandigheden tot haar voordeel eischten. En verder, dat wij tegenover de Overheid voorgeven onder de vigeur der D. K. O. te leven; dat deze dus van ons verwachten moet, dat wij, alweer naar genoemd slotartikel „*alle naarstigheid doen, om deze Artikelen te onderhouden*" en naar Art. 44 Kerkvisitatoren toezien of de aangenomen orde *in alles* onderhouden wordt, en dat zoo nu de Kerken niet zorgen voor een K. O. waarmee wij dit *in alles* waar kunnen maken, zij dan de zonde begaan, die de Heere den Pharizeeën en Schriftgeleerden ver-

weet, toen Hij zeide: ,,Zij zeggen het, maar zij doen het niet;" zich schuldig maken aan het negende gebod, aan wat de Schrift (Joh. 8:44) en onze Catechismus een eigen werk des duivels noemt, en de waarheid op de straat doen struikelen. (Bijlage C.)

Dit hielp. De Synode besloot deputaten te benoemen, om dienaangaande de volgende Synode te dienen met advies en hun concept van wijziging een half jaar te voren tot kennis der kerken te brengen. Aangewezen daarvoor werden Drs. BAVINCK, RUTGERS en HANIA.

En een dergelijk besluit nam nu ook onze pas gehouden Synode, ingevolge een voorstel van den kerkeraad der gemeente Lagrave St., G. R. Althans zij sprak uit, dat er alleszins reden was voor zulk een revisie, en benoemde, ten einde daartoe te komen, PROF. F. M. TEN HOOR en DSS. J. W. BRINK en H. BEETS, om over deze zaak met de Geref. Kerken in Nederland in correspondentie te treden, naardien wij als jongere en kleine kerkengroep het toch niet alleen kunnen doen.

W. HEYNS.

Eenige beschouwingen van leven.

III.

Alle openbaarde Macht, hetzij scheppende of genetische (genereerend) is hetzelfde. Dezelfde bovennatuurlijke Macht welke de anorganische atoom en het zaadje openbaarde, organiseert zichzelf in het zaad om er voor te zorgen en het voort te planten. De organische is het anorganische plus leven en functie. Het organiseeren van de anorganische tot organisch, is een schepping.

De eerste atoom, en al de atomen van de organische natuur, en de eerste organismen zijn directe scheppingen, want zij zijn nieuw in het heelal; maar het tweede organisme, naar zijn aard, is er door indirecte of genetische schepping. Zij zijn niet geschapen als iets nieuws; maar zijn *sui geueris*, zij erven scheppende macht.

De genetische methode is een natuurlijke wijze van transmissie —van voortplanting van individuen, uit individuen. Het eerste tarwezaad vertoont de scheppende methode, de vrucht van het eerste zaad vertoont de genetische methode.

De definitie van evolutie is niet alleen te nauw om rekenschap te geven van de organische natuur, maar ook geheel ontoepasselijk. Welk verband kan er zijn tusschen de integratie van stof, de dissipatie van beweging, en de genesis of geboorte van leven en functie?

De definitie wordt gedwongen om eene theorie te steunen. De evolutie van leven is nog nimmer aangetoond, en de evolutie van functie uit dit leven nog minder. Achter de gansche natuur staat de Macht, die beide geopenbaard heeft.

Science-so-called erkent een macht onbegrensd in tijd en ruimte, maar beschouwt het als een onpersoonlijkheid. Zij beschouwt evolutie als een proces van een onpersoonlijke wet en ontkent beslist een persoonlijken wil. Religie beschouwt schepping als de methode van een persoonlijken wil. Materialistische wetenschap leert dat een onpersoonlijke wet alles is, maar religie leert dat de persoonlijke wil alles is. Atheïstische wetenschap erkent een wet, maar ontkent een verstandigen wil. Religie erkent den wil maar ook de wet als zijne uitdrukking. De wil schrijft zijn eigen methoden voor.

De ongelijkheid van de producten van de scheppende openbaringen en de gelijkheid van producten in de genetische openbaringen zijn omdat de Opperste wil het zoo wilde. In onszelven zien wij dat de wil de uitvoerende faculteit is; en wij mogen gelooven dat het ook de kracht des wils is in al de verschijnselen en leven buiten ons.

Het genetische leven in elk klein zaadje is de belichaming van de scheppende macht Gods. Het leven in het zaadje is aanhoudend, het moge voor eeuwen slapende zijn, het vergeet nooit zijn specie. Een tarwe-zaadje kan niet door verloop van tijd onkruid voortbrengen, en de eikel kan niets anders voortbrengen dan den eik. Ook vergeet het zaad niet om eerst den stengel voort te brengen voor dat het nieuw zaad kan veroorzaken. Onafgebroken leven kan alleen de visch, of vogel, of dier, of mensch vermenigvuldigen.

Rubriek voor Jongelieden.

De Bijbel in het Vogelnest.

Slot.

Gottfried was echter niet geheel voldaan, hoewel hij zoo kennelijk gezegend werd. Hij zag namelijk met diepe smart, dat de landbouwer slechts dacht aan het vergaderen van aardsche schatten en dat zijne mededienstknechten op den weg der wereld en der zonde wandelden. Wel hield zijn heer van geregeld kerkbezoek en gaf hij hierin zijnen dienstbaren een goed voorbeeld door telken Zondag den langen weg af te leggen naar het naaste kerkdorp. Het gansche leven op de hoeve bewees echter, dat het Woord Gods niet de minste vrucht voortbracht. Het hart van den landman was als dat deel van den akker, waarvan Jezus zegt in de gelijkenis van den zaaier: ,,En een deel daarvan viel onder de doornen en de doornen opwassende verstikten hetzelve.'' De begeerlijkheid en de zorgen der wereld en dezes levens lieten niet toe, dat het Woord Gods nederwaarts wortelen, opwaarts schieten en vrucht voortbrengen zou.

De knechten mochten wel vergeleken bij den harden weg, waarop het gezaaide zaad des goddelijken Woords vertreden en van de vogelen des hemels weg gepikt werd. De lust der wereld en des vleesches was hun eenigste en hoogste vreugde. De Zondag werd door hen op alle wijzen op het snoodst ontheiligd. Eerst trachtten ze nog den vromen Gottfried over te halen, met hen in hun zondig en verderfelijk vermaak te deelen. Hij wederstond hen echter in de vreeze des Heeren en wandelde op hunne wegen niet. Het gevolg was dat hij veel spot en hoon van hen verdragen moest. Maar hij liet zich daardoor niet in de war brengen, noch verschrikken. Ook wachtte hij er zich wel voor, kwaad met kwaad te vergelden, maar bewees hun veeleer alle liefde door hun nu eens hier, dan eens weer daar een dienst te bewijzen. De kracht tot dit wandelen in Jezus voetstappen ontving hij uit de bepeinzing van Gods Woord en het gebed. Ook liet hij niet na den God aller genade te bidden, dat Hij toch het hart van den landman en zijner knechten mocht omzetten en dat Hij zijnen goeden Geest op de hoeve mocht laten wonen en regeeren.

Lang was het alsof God 't gebed van den vromen jongeling niet wou hooren. Zijn bidden was echter niet vruchteloos, want zelf

werd hij er door gesterkt tot een godzaligen wandel en tot alle goed werk. Ook ervoer hij meer en meer dat zijn heer hem van wege zijn vlijt en trouw hoogachtte en lief had en dat zijne mededienstbaren hem met achting en vriendelijkheid bejegenden.

Het zou echter nog veel beter worden. Hij zou ondervinden wat Jezus belooft: ,,Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u, zoo wat gij den Vader zult bidden in mijn naam, dat zal Hij u geven.'' De landman werd door een zware krankheid aangetast, welke hem bracht tot aan den rand van het graf. Gottfried bracht al den tijd, dien hij van zijne werkzaamheden uitwinnen kon, door aan het bed van zijn meester. Ook liet hij niet na tot den kranke, die het hachelijke van zijn toestand helder inzag menig ernstig en ingrijpend woord te spreken.

Het behaagde God genadiglijk de vermaningen en drangreden van den vromen knecht te heiligen aan het hart, dat hem tot hiertoe niet kende. De boer werd waarlijk bekommerd van wege het heil zijner ziel. Met ernst en ootmoed zocht hij den weg der verlossing. Het Evangelisch woord, dat Gottfried hem bracht, maakte hem onrustig, bracht hem in de schuld. Hij zag zijn verloren staat in, maar kreeg ook een inzicht in het Middelaarschap van den Heere Jezus. Klein en gansch verloren bij zichzelven wendde hij zich tot den Zaligmaker. Die kwam om te zoeken en zalig te maken, wat verloren was. En hij werd niet uitgeworpen. Trouwens dat zal nooit iemand. Na verloop van tijd mocht hij gelooven dat hij in genade aangenomen, een discipel van Jezus,een kind van God geworden was. Van nu aan werd het zijn hoogste goed om den Heere met lichaam en ziel, met goed en bezitting toe te behooren, Hem alleen te dienen. Maar tevens werd het hem een innig verlangen zijne knechten en maagden te leiden op den weg des heils en des levens.

Nu nam een geheel ander leven een aanvang op de hoeve in Oostfriesland. Het woord Gods ving aan rijkelijk in dat huis te wonen. De Zondag werd in eere gehouden, geheiligd. Vrome liederen weerklonken nu waar voorheen vloek- en scheldwoorden de lucht kliefden. Sommigen der huisgenooten en dienstboden wilden zich de nieuwe orde van dingen niet welgevallen laten. Enkelen zeiden den dienst op en verlieten het huis. Maar die bleven bevonden zich er op den duur beter bij en waren wel te vree. En zoo geschiedde het door de genade en met de hulpe Gods dat hof en huis meer en meer een plaats van vrede en zegen werden.

Gottfried had in alles zijn heer getrouwelijk en met gewilligheid

ter zijde gestaan. Deze beschouwde hem niet meer als een knecht, maar eerde hem als zijn vriend en beminde hem als zijn zoon. De krankheid had hem dermate verzwakt, dat hij eigenlijk geen arbeid meer verrichten kon. Derhalve gaf hij het beheer geheel aan den Godvreezenden jongeling over. In alles liet hij hem vrij om te handelen zoo het hem verkieselijkst voorkwam. Tevens deelde hij de inkomsten van alles met hem. Daar hij zelf geene kinderen noch familiebetrekkingen had, bood hij onzen vriend aan, alles aan hem bij erfenis te vermaken, indien hij tot zijnen dood bij hem bleef.

Gottfried werd door dezen liefdevollen voorslag diep getroffen. Naar menschelijke berekening was zijn aardsch geluk gewaarborgd, zoo hij bewilligde. Maar in zijn hart was er nog immer innig en smartelijk heimwee naar de geliefde ouderlijke woning. Het was hem niet mogelijk in den vreemde te blijven en aldaar zijn leven te slijten. Daarom wees hij het vriendelijk voorstel van de hand en beloofde slechts nog een wijle te blijven en als voorheen getrouwelijk en met vlijt zijnen meester te dienen. De meester werd zeer door het afwijzend antwoord bedroefd. Hij kon echter het heimwee van Gottfried naar de erve en de graven zijner vaderen wel verstaan en had hem er, zoo dit kon, nog te meer lief om.

Eindelijk verscheen in het jaar 1657 de dag des afscheids. De goede landbouwer had den trouwen verzorger zijns huizes en zijner goederen de laatste dagen reeds als met bewijzen zijner dankbaarheid en liefde overladen. Ten slotte verzocht hij hem nog dringend een aanzienlijk deel van zijn vermogen aan te nemen als vergelding voor zijne trouwe en menigvuldige diensten, maar vooral dewijl hij hem den weg des levens en der zaligheid aangewezen had.

Het scheiden was zeer pijnlijk. Onder vele tranen omhelsde de oude man zijnen getrouwen dienaar en zegende hem. Zoo bewezen hem ook al de overige huisgenooten voor het laatst hunne hartelijke en dankbare liefde. Met weemoedig hart ving Gottfried zijne reis aan. Er was zooveel goeds door hem in den vreemde ondervonden. Hij moest zooveel goeds achterlaten! Maar hoe verder hij kwam hoe blijder zijn hart sloeg bij de gedachte, dat hij tot het geliefde en zoo lang ontbeerde ouderlijke huis terugkeerde. Het was een liefelijke dag in Mei toen hij voor het eerst het geliefde ouderlijke erf tegen het donkere dennenwoud aanliggend zag. O, wat dankte hij God hartelijk, dat Deze hem zoo genadiglijk en rijk gezegend had in den vreemde en hem nu zoo vriendelijk weer terug bracht tot dit geliefde oord.

Het allereerst richtte hij zijne schreden naar de graven zijner ouders. Hier stond het er treurig bij. Beide waren zeer verwaarloosd. De heuveltjes waren ingezonken en de houten kruisen afgebroken. Geen enkel bloemke, door liefdevolle hand geplant en verzorgd, bloeide er. Slechts gras bedekte de graven. Van het kerkhof ijlde hij naar de hofstede. Deze was lang reeds in vreemde handen overgegaan. Desalniettemin huppelde het hart van den huiswaarts keerenden vreemdeling toen hij ten laatste op den drempel van de vaderlijke woning stond en al de jaren herdacht, die hij tijdens het leven van den getrouwen vader en der geliefde moeder in geluk en vrede doorgebracht had.

De huisvrouw begroette den man dien zij niet kende, vriendelijk. Spoedig kwam de eigenaar van de hoeve, Walther, die den ongenoodigden gast recht hartelijk verwelkomde en in zijn huis noodigde. Weldra gevoelde Gottfried zich geheel te huis bij deze wakkere lieden en verhaalde hun in het vertrouwelijk gesprek veel van wat hij in zijne kindschheid en jeugd hier doorleefd had en wat hem in Friesland was wedervaren. Walther, zijne vrouw en kinderen en al de huisgenooten hoorden met groote deelneming zijn verhaal. Zij vertelden hun gast, dat zij bij de verovering van Magdeburg al hunne bezitting verloren en verscheidene jaren ellendiglijk en in den vreemde geleefd hadden. Toen na het sluiten van den vrede in 1648 er weer veiligheid en rust in het Duitsche land heerschte was het Walther gelukt de hoeve, welke reeds drie malen van bezitters verwisseld en geheel in verval gekomen was, voor een geringen prijs te koopen. Onder Gods zegen in den weg van noesten vlijt was het hem gelukt weer orde op zaken te krijgen en het landgoed aanmerkelijk te verbeteren.

Onder al het gekout was het ten laatste laat geworden. Het uur der ruste had reeds lang geslagen. De huisheer vroeg zijnen gast vriendelijk of hij deelnemen wou aan den avonddienst. Deze wilde dit natuurlijk zeer gaarne. Het was Gottfried als een rechte welkomstgroet in de ouderlijke woning, als eene vriendelijke herinnering uit zijne kindsche jaren, toen Walther, evenals eens zijn Godzalige vader gedaan had, eerst zijnen huisgenooten een kapittel uit den Bijbel voorlas en toen met gezang en gebed den dag sloot. Met een vreugdevol hart lei Gottfried voor het eerst na vele jaren weer het hoofd onder het ouderlijke dak neer en dankte den Heere, zijnen God, dat Hij hem gelukkig en genadiglijk teruggebracht had. Ook bad hij dat de Heere hem zoo het met zijnen wil kon bestaan hier of ergens in de omgeving een nieuw tehuis mocht doen vinden.

Des anderen morgens begroette het gezin Walther den lieven gast reeds alsof hij een goede bekende, een oude vriend ware. Gottfried ging met den huisvader de hoeve eens over. Het was hem tot vreugde, die oude zoo zeer bekende plaatsen, waaraan zooveel lief en leed verbonden was, te aanschouwen. Ten laatste stonden ze onder den ouden eik, welke het huis overschaduwde. De vrouw was ook naar buiten gekomen, voegde zich bij de mannen en verkwikte zich met hen in den liefelijken Mei morgen.

De zon scheen helder en wierp hare gouden stralen al schitterend in het rond, terwijl lichte wolken hier en daar aan 's hemels trans heen en weder dreven. Eindelijk sprak Gottfried tot zijne vrienden: ,,De mensch wikt, God beschikt. Toen ik voor vijftien jaren dezen hof en dit huis moest verlaten bad ik den Heere, dat Hij mij, zoo het met zijnen heiligen wil bestaan kon, eenmaal weder in het bezit daarvan stellen mocht. Nu ik echter weet, dat een vroom en godzalig gezin daarop gelukkig is wil ik gaarne mijne begeerte laten varen. Slechts éen ding bid ik van u, mijne vrienden, eer ik van u scheid. Veroorloof mij een kostelijk kleinood, dat ik eens voor de handen en oogen van vijanden verborgen heb, op te zoeken. Het is onze erf-Bijbel, welken ik in een ravennest daar boven in den top van dezen eik verstopt heb. Mogelijk heeft de Heere dat boek deze jaren onder zoovele stormen genadiglijk bewaard. Heb ik slechts mijn Bijbel terug dan ben ik tevreden. Ik troost mij dan gemakkelijk van wege deze ouderlijke hoeve en zet gewillig en met vrede mijne reis voort.''

Op dit woord klouterde Gottfried snel en onbevreesd in den boom en bereikte goed en wel den top. Hij zocht—en ja, zijn lieve Bijbel lag werkelijk gansch onbeschadigd daar als door de hand van God zelf bewaard. De raven hadden zorgvuldig er over heen gebouwd alsof ze wisten welk een dierbaar kleinood het gold. De vreugde van den jongen man, toen hij zijn geliefd Bijbelboek ongeschonden terug had, laat zich eigenlijk niet beschrijven. In deze blijdschap deelden ook Walthers. Ze hoorden aandachtig toe, terwijl Gottfried hun de namen zijner ouders en grootouders en de menigte schoone spreuken voorlas, welke daar voorin geschreven waren. Menig woord Gods vol ernstige vermaning en heerlijke beloftenis stond daar opgeteekend, herinnerende, dat alleen dat huis Gods zegen verwerven en bewaren kan, waarin het Woord Gods en zijne heilige Naam geëerd en bemind wordt.

Walthers waren door de dingen, deze laatste uren ondervonden, zoo aangedaan, dat zij Gottfried, toen hij afscheid nemen wou, niet

konden laten vertrekken. Zij verzochten hem dringend, dat hij nog een wijle bij hen blijven wilde. Hij deed zulks. En ondervond, dat de Heere in den hemel de gebeden zijner kinderen verhoort en de harten der menschen wendt als de waterbeken.

De beide echtelieden waren tot de overtuiging gekomen, dat God door zijne genadige leiding, welke Gottfried in het bezit van zijn Bijbel gesteld had, hun ietwat bijzonders te zeggen had. Zij beraadslaagden gezamenlijk voor den Heere wat ze doen zouden en kwamen tot het kloek besluit voor een billijken prijs huis en hof aan den rechtmatigen erfgenaam weder af te staan. Gottfried werd niet weinig verrast en verblijd toen zijne gastvrienden hem dit besluit mededeelden. Eerst had hij nog al wat in te brengen, maar spoedig nam hij met een dankbaar hart het zoo liefdevol aanbod aan.

De prijs hem gezet was billijk. Zijne spaarpenningen waren toereikend om de onkosten te dekken. Het duurde derhalve niet lang of de handel was tot bevrediging van beide zijden gesloten. Walthers waren voorspoedig in het vinden van eene andere hoeve, zoodat Gottfried binnen korten tijd met vreugde en dankbaarheid in de dierbare ouderlijke woning zijn intrek nam.

O wat rees zijn lof luid ten hemel tot dien God, Die zoo Vaderlijk en wonderlijk alles alzoo bestuurde! Nooit werd hij moede te vertellen wat de Heere hem had doen ondervinden. Dierbaarder dan ooit was hem nu het Woord des Heeren. Het had de eerste plaats in zijn huis. En dit bleef zoo. Toen hij uit de hand Gods eene deugdelijke huisvrouw ontving en deze hem zonen en dochteren schonk was de vreeze des Heeren richtsnoer van het leven. In dat Woord Gods werden de kinderen onderwezen, naar dat getuigenis werden ze opgevoed. Kennelijk rustte Gods zegen op dat gezin. Psalm honderd acht en twintig werd ook hier ten volle bewaarheid.

Tot in lengte van dagen spaarde de Heere Gottfried en zijne vrouw voor en met hunne kinderen en elkaar. Toen ze hun gouden bruiloft vierden werd den jubilarissen een prachtbijbel ten geschenke aangeboden van wege de koningin Elizabet. Nadat de oude bruidegom dat geschenk op waardige wijze aangenomen had, bracht hij den ouden erf Bijbel voor den dag en verhaalde, tot roem van zijn God, hoe dit Boek menig jaar in een vogelnest was bewaard gebleven en het middel was geworden dat zijn bezitter weer gesteld werd in de erfenis zijner vaderen. De Godzaligheid is een groot gewin met vergenoegdheid. „Dat is de erve der knechten des Heeren en hunner gerechtigheid is uit mij, zegt de Heere.”

Naar het Duitsch. J. W. Brink.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. AUGUSTUS 1904. No. VIII.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende men aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing werde men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Onze Kerkenorde.

HAAR GEZAG.

Uit het slotartikel van onze K. O. blijkt, dat zij zich *gezag* toekent. Daar toch wordt gezegd, dat het geen bijzondere Gemeente, Classis of Synode vrij zal staan hare Artikelen te veranderen, maar dat zij naarstigheid zullen doen, om die Artikelen te onderhouden. En in Art. 44 schrijft zij den Kerkvisitatoren voor, dat deze er op toe zien zullen, dat de aangenomen orde *in alles* onderhouden wordt. Zulks is wel zeer beslist zichzelve gezag toekennen, een gezag waaraan kerkeraden en gemeenten zich onderwerpen moeten, waaraan zij gehoorzaam moeten zijn. Wij vragen echter: Doet zij dit met recht, en waarop steunt dan dit gezag? Van welken aard is het, en hoever gaat het dus?

Doet zij dit met recht? Zeer natuurlijk dat wij zoo vragen. Immers het staat er met de K. O. heel anders bij, dan met de Belijdenis. De Belijdenis wil niets anders zijn, dan een samenvatting en uitdrukking van de leer der H. Schrift. Voor elke daarin beleden waarheid is het bewijs uit Gods Woord aan te geven. Ware dit laatste met de K. O. ook het geval, zoodat ook onder elk Artikel, evenals onder elk antwoord van den Heid. Catechismus eenige teksten als afdoende bewijzen konden geplaatst worden, dan ware zulk een vraag ongepast. Maar dat is juist zoo niet. Voor een groot deel van haar regelingen en bepalingen is geen bewijs te geven, dat de H. Schrift het juist zoo wil en niet anders. Denk b.v. maar aan de bepalingen omtrent kerkelijke vergaderingen, kerkelij-

ke correspondentie, attestaties, lastbrieven, etc. etc. Wie zou er aan denken, voor al zulke bepalingen een rechtstreeksch bewijs in de Schrift te gaan zoeken? En toch, wij Gereformeerden staan er zoo sterk op, dat in de Kerk geen ander gezag zal gelden, dan dat van Christus, die haar Koning is. Wij eischen zoo streng, dat binnen de grenzen der Kerk alles op Gods Woord gegrond zal zijn, en voor menschelijke inzettingen hebben wij zoo weinig eerbied. Hoe kan dan een K. O. met zulk een inhoud zoo beslist van de Gemeenten des Heeren eischen haar *in alles* te onderhouden?

En wat is de aard van dit gezag? Is het wellicht slechts aan te merken als puur menschelijk gezag, het gezag van de meerderheid, waaraan altijd, in elke corporatie de minderheid zich te onderwerpen heeft, dewijl er anders van orde en regel geen sprake kan zijn en zonder dat zelfs geen corporatie bestaan kan?

Wij zullen zien.

De K. O. begint met in Art. 1 als haar doel aan te geven, *de onderhouding van de goede orde in de Gemeente van Christus*. En hiermee plaatst de K. O. zich aanstonds op een bodem, die voor haar gezag vastheid biedt. Want dat die orde er is, is niet maar de wil van menschen, niet maar de wil van die Gemeente zelve, *maar de wille Gods*. Zij heeft haar bestaan in de Gemeente van Christus niet te danken aan het besef van haar onmisbaarheid bij die Gemeente, maar aan den wille Gods. God is een God van orde. In heel zijn schepping heeft Hij orde gewild en orde gesteld. En zoo is het ook zijn wil, dat in zijn Kerk alle dingen eerlijk en met orde zullen geschieden. 1 Cor. 14:40.

Ook is het niet de Gemeente, die er over te beslissen heeft, hoedanig die orde zijn zal. Niet zij is het, die uit eigen beweging, op eigen gezag, in het besef, dat haar eigen belang het eischt, deze orde instelt, op dezelfde wijze als een vereeniging naar eigen goedvinden een reglement aanneemt en orde op zaken stelt, want de Kerk is geen vereeniging, maar zij is Christus koninkrijk, en haar Koning beslist er over, hoedanig die orde zijn zal. En vereischt die orde regeling, opzicht en tucht, dan komt dit alles aan Christus toe, en behoort het tot zijn koninklijk werk.

Evenwel Christus is niet op aarde, om zelf persoonlijk en onmiddelijk die regelingen te maken, dat opzicht te houden en die tucht te oefenen, maar Hij heeft het *regeerambt* ingesteld, en de ouderlingen, die met dit ambt bekleed zijn, met de zorg voor goede orde en tucht in zijn Gemeente belast. Dat regeerambt is niet als een vreemde macht over de Gemeente des Heeren, waaronder zij dienstbaar gemaakt zou wezen, want die ambtsdragers zijn haar eigen vleesch, zijn gebonden aan het Woord des Heeren, zijn er tot haar nut, tot bevordering van haar bloei en hebben zich daarom haar dienaars te achten, 2 Cor. 4:5. Maar zij zijn niet de dienaars der gemeente, alsof zij onder haar zouden staan, van haar hun last zouden ontvangen, haar wil zouden hebben uit te voeren. Neen, dan zijn zij dienaars van Christus, ontvangen zij van *Hem* hun last, hebben zij *zijn* wil te volbrengen, en zijn zij van zijnentwege opzieners (episkopoi, proïstamenoi, eegoumenoi) der gemeente. En daarom, wat deze ambtsdragers, ook in hun kerkelijke vergaderingen, in gevolge dezen last doen, doen zij van Christus' wege en is met goddelijk gezag bekleed. Hun gezag, het gezag der door hen gemaakte bepalingen, het gezag der K. O. is goddelijk gezag, want het behoort tot Christus' Kerkregeering, het is wat Hij doet door hen.

Dit schijnt echter te veel gezegd, en inderdaad zoo onbepaald mag het niet gelaten worden. Het zou geen bezwaar opleveren, als de Heere zelf in zijn Woord al die regelingen, die de goede orde vereischt voor alle volgende tijden en toestanden zelf gegeven had. Als Hij gedaan had voor het N. Testament, wat Hij gedaan had voor het O. Testament, toen alles wat tot Israëls godsdienstig en kerkelijk leven behoorde door Hemzelven tot in de bijzonderheden vastgesteld was. Dan zou de taak van het regeerambt alleen geweest zijn, toe te zien, dat die voorschriften gehoorzaamd en nageleefd werden, en te erkennen, dat zij *dat* met goddelijk gezag deden, zou geen moeielijkheid opleveren.

Maar nu heeft de Heere dat *niet* gedaan. Het N. Testament zou de bedeeling der vrijheid en van de leiding des Heiligen Geestes zijn. Daarom vinden wij in het N. T. wel hier en daar beginselen

voor kerkregeering, maar geen voorschriften, die als artikelen voor een Kerkenorde kunnen dienen, veel minder een volledige Kerkenorde kant en klaar. Hieruit volgt, dat het naar zijn wil ook tot de taak van het regeerambt behoort, om onder de leiding des Heiligen Geestes, naar tijden en omstandigheden, die regelingen te maken, die voor de goede orde noodig zijn.

Maar kunnen wij dan ook zeggen, dat wanneer de ambtsdragers dat doen, en in Generale Synode vergaderd een Kerkenorde vast stellen, naardien zij dit doen van Christus' wege, en ingevolge last en macht van Hem ontvangen, alle Artikelen van die Kerkenorde dan ook goddelijk gezag hebben? Zou dat niet te veel gezegd zijn? Immers de dragers van dat regeerambt zijn feilbare menschen; zij mogen de leiding des Geestes genieten, maar dan toch niet in die mate, dat zij niet dwalen kunnen.

Toch is het zoo, mits echter de bepalingen door hen gemaakt beantwoorden aan twee voorwaarden, die beide in het slotartikel van de D. K. O. genoemd worden. Die bepalingen moeten gesteld en aangenomen zijn ,,*met gemeen accoord*'' en waarlijk dienen tot ,,*profijt der Kerken.*'' Van die beide zaken wordt in dat Art. het gezag der K. O. afgeleid. Dewijl zij *met gemeen accoord* alzoo gesteld en aangenomen zijn, vraagt de Synode voor deze Artikelen gehoorzaamheid. Zouden ze niet langer *tot profijt der Kerken* dienen, dan, zegt de Synode, mogen zij niet langer zoo blijven, dan behooren zij veranderd te worden.

Dat zulke bepalingen, om Goddelijk gezag te hebben, en voor de gemeenten bindend te zijn, *met gemeen accoord* moeten aangenomen zijn, ligt voor de hand. Er bestaat tusschen de dragers van het regeerambt geen onderscheid, en het recht om zulke bepalingen te maken komt hen gezamenlijk toe. Wanneer enkelen dat recht zich zouden aanmatigen, zouden zij zich daarmee boven de anderen verheffen, lijnrecht in strijd met den wil des Heeren. En wat de vrucht was van zulk een onheilige aanmatiging, zou zeker niet aangemerkt kunnen worden, als de vrucht van door den Heere verleende macht en van de leiding des Heiligen Geestes. Beslist met gemeen accoord dus, en anders zou het den weg van Rome opgaan,

den weg naar de hierarchie, die juist uit zulke aanmatiging geboren is. Ook duldt de vrijheid van de gemeente des Heeren niet anders. De Heere wil zijn gemeente door ambtsdragers geregeerd hebben, maar niet, dat het zoo geschieden zou, dat zij haar vrijheid verloor; niet tegen haar wil, maar met haar wil en in goeden zin naar haar wil, zoodat haar onderwerping niet is die van nooddwang, maar die der gewilligheid. Zoo zou zij zich niet kunnen onderwerpen, als enkelen zich de macht over haar aanmatigden, maar kan zij het alleen doen, wanneer de kerkelijke besluiten tot haar komen als vastgesteld met gemeen accoord van de gezamenlijke ambtsdragers, die zij, naar het recht haar daartoe gegeven, zelve tot het regeerambt verkoren heeft.

Welke waarde voor het gezag der K. O. dan ook door onze vaderen aan dit gemeen accoord werd gehecht, blijkt wel uit de moeite, die zij zich hebben getroost om voor de Synode van Emden 1571, die een K. O. zou bezorgen, de inwilliging en medewerking van alle gemeenten onder 't kruis en in de verstrooiing te verkrijgen. Hoeveel arbeid en moeite daar ook aan verbonden was, de zaak was het hun waardig. Zij gevoelden, dat zij anders hun doel niet bereiken konden. En in den eersten tijd althans was het veelal de gewoonte, om in de volgende mindere vergaderingen de K. O., die door de Generale Synode was vastgesteld of herzien, voor te lezen en aan te nemen, opdat het gemeen accoord te meer tot zijn recht zou komen.

Aan den eisch van dit gemeen accoord wordt in het algemeen voldaan, wanneer een K. O. of kerkelijke bepalingen door een Generale Synode met meerderheid van stemmen zijn aangenomen.

Zulk een Generale Synode moet dan echter werkelijk zijn de vertegenwoordiging van heel het regeerambt, en daartoe alleen en geheel zijn samengesteld uit dezulken, die in dat ambt staan, en afgevaardigd zijn door kerkeraden, om het te vertegenwoordigen. Wie niet in dat ambt staat, ook leeraars zonder gemeente en professoren die geen kerkeraadsleden zijn, heeft reeds daarom geen recht toch als zoodanig op te treden in het maken van kerkelijke bepalingen. Bovendien kan hij geen afgevaardigde van een kerkeraad, en derhalve geen vertegenwoordiger van het regeerambt zijn. Daar-

bij komt nog, dat ook hier de rechten en de vrijheid der gemeente niet uit het oog verloren mogen worden. Hoezeer het waar is, dat het regeerambt niet van de gemeente, maar van Christus zijn gezag en last ontvangt, toch is evenzeer waar, dat de gemeente niet mag beschouwd worden als een onmondige, die slechts te luisteren en te zwijgen heeft. Dat blijkt reeds genoegzaam daaruit, dat zij van Christus wege het recht heeft bij stemming de personen aan te wijzen, door wie zij geregeerd wil worden. Krachtens dit recht behoeft zij geen besluiten voor zich bindend te achten, dan die gemaakt zijn door hen, die zij zelve daartoe gesteld heeft. Een beslissende stem in zaken, die straks voor de gemeente bindend zullen zijn, toe te kennen aan personen, wie ze ook zijn, die daartoe door de gemeente niet verkoren zijn is niet maar met een Artikel der K. O. (Art. 33), maar met de grondbeginselen van Bijbelsche en Gereformeerde Kerkregeering in strijd. Het komt zoowel het regeerambt als de vrijheid van de gemeente des Heeren te na.

Op zulk een heel het regeerambt in waarheid vertegenwoordigende Synode, kan het gemeen accoord niet meer eischen, dan de meerderheid van stemmen. Het kan niet eischen beslist *alle* stemmen, zoodat geen bepaling zou aangenomen kunnen worden, en voor de Kerk bindend zou kunnen zijn zoolang er nog een minderheid tegen was, want dan zou de minderheid regeeren, en dat kan niet. Wel kunnen er gevallen voorkomen, waarin met de minderheid ernstig gerekend moet worden, vooral wanneer het gewichtige zaken geldt, en die minderheid sterk is, maar dat de minderheid de Kerk regeeren zou, is zeker de wil des Heeren niet. De regel die hier gelden moet is: ,,Wat met de meeste stemmen goed gevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden, tenzij bewezen wordt, dat het strijdt met Gods Woord. Art. 31 D. K. O.

Wanneer iets op zulk een Synode, met meerderheid van stemmen is vastgesteld, dan is in den regel daarmee aan den eisch van het gemeen accoord voldaan. Gewoonlijk toch kunnen de afgevaardigden hun stem uitbrengen in het bewustzijn, dat zij het doen in den geest dergenen, die hen afvaardigden, of kan althans de uitspraak der meerderheid de uitdrukking geacht worden van het

oordeel der Kerk. En is het duidelijk, dat die uitspraak in overeenstemming is met de H. Schrift dan is er natuurlijk in 't geheel geen bezwaar. Maar niet altijd staan de zaken zoo Er kunnen belangrijke zaken plotseling opkomen, waarmee de Kerk geheel niet op de hoogte is, waarvan de beginselen, volgens welke geoordeeld moet worden, nog in het duister liggen, waarover in mindere vergaderingen niet vooraf kon gehandeld worden, en de ambtsdragers in 't algemeen zich geenerlei oordeel konden vormen. Handelde een Synode zulke zaken dan toch maar af, dan zou er geen grond zijn, om in de uitspraak van de meerderheid het gemeen accoord van het regeerambt te zien. Daarom in alle zaken, waarin het voor de vertegenwoordigers geheel onzeker is, hoe het regeerambt, dat hen zond, in zijn geheel er over denkt, gaat een Synode gewoonlijk niet verder en moet zij niet verder gaan, dan tot een voorloopige regeling, die daarna in de mindere vergaderingen kan overwogen worden, om dan eerst op een volgende Synode afgehandeld te worden. Of ook, zij benoemt een commissie, die last ontvangt de zaken te bestudeeren, en het resultaat van haar arbeid in tijds ter algemeene kennis te brengen, zoodat de zaken op de mindere vergaderingen besproken kunnen worden, en de afgevaardigden wel voorbereid ter volgende Synode kunnen gaan, waar dan naar eisch van het gemeen accoord beslist kan worden.

Een tweede voorwaarde, waaraan een kerkelijke bepaling beantwoorden moet, om goddelijk gezag te hebben, is, dat zij dient *tot profijt der Kerken*. Deze voorwaarde heeft betrekking op het *doel*, terwijl de eerste betrekking heeft op de *afkomst*. De eerste toets voor een kerkelijke bepaling, om op goddelijk gezag aanspraak te kunnen maken, is, dat het met haar afkomst zuiver staat, en de tweede, dat zij aan het rechte doel beantwoordt.

De term ,,tot profijt der Kerken'' komt in onze K. O. telkens voor. Niet zelden worden zaken onbepaald gelaten, en gezegd, dat het profijt der Kerken beslissen moet. VOETIUS heeft zelfs gezegd: Aedificatio ecclesiae suprema lex, de voornaamste wet der Kerk is haar stichting, haar opbouwing. Zulks zou haast bij een goed Gereformeerd mensch bevreemding wekken. Hij toch heeft doorgaans

met utiliteits-theorieën en met nuttigheidsbeginselen weinig op, en vraagt meer naar het *recht*, dan naar het nut. Toch spreekt de K. O. niet zoo, zonder groote oorzaak. Indien de Heere aan zijn Kerk het regeerambt heeft geschonken, en dit regeerambt insluit de macht, om van zijnentwege kerkelijke bepalingen te maken, dan heeft Hij dit gedaan tot „opbouwing des lichaams van Christus,” of, om met onze K. O. te spreken, tot profijt der Kerken. Dus is het van zelf, dat een bepaling die niet tot profijt der kerken dient, maar haar tot schade strekt, nooit geacht kan worden naar Gods wil te zijn, of uit de door Hem verleende macht gevloeid te wezen, en goddelijk gezag te bezitten. Daarentegen moet, wat tot ware bevordering van het welzijn der Kerk strekt, ook werkelijk naar zijn wil zijn en als gevloeid uit de door Hem verleende macht, goddelijk gezag bezitten. Er is hier dus tusschen recht en nut geen strijd. Wat niet nut is, kan niet recht zijn en wat waarlijk nut is, is ook zeker recht in de oogen des Heeren. Aan elke bepaling, die tot nut der Kerken dient hebben die Kerken zich om 's Heeren wil te onderwerpen.

Maar naast die twee genoemde voorwaarden, moeten wij toch nog wel melding maken van een derde. Art. 31 zegt: Wat door de meeste stemmen goed gevonden is, zal voor vast en bondig gehouden worden, *tenzij bewezen wordt, dat het strijdt tegen Gods Woord.* Hier hebben wij de eind voorwaarde, den laatsten toets. In die enkele woorden hebben wij de uitdrukking van een diepgaand verschil van beginsel van kerkregeering tusschen Rome en ons. Rome drijft de leiding des Heiligen Geestes, die natuurlijk door Conciliën bijzonder genoten worden, zoover, dat zij het onmogelijk acht, dat een Concilie verkeerde besluiten kan nemen, en dus die besluiten onfeilbaarheid toekent, zonder er naar te vragen, of die besluiten met Gods Woord overeenkomen. Onze K. O. daarentegen spreekt met deze woorden de mogelijkheid uit, dat de Kerken in Synode vergaderd, met gemeen accoord een besluit nemen, natuurlijk naar men meent, tot profijt der Kerken, en waarvan toch bewezen kan worden, dat het tegen Gods Woord strijdt. Tevens spreekt zij daarmee uit, dat wanneer het tegen Gods Woord strijdt, gemeen

accoord geen waarde heeft, en evenmin natuurlijk wat men meende tot profijt der Kerken te dienen. Zij wil ook hier Gods Woord als de hoogste en als objectieve regel gehandhaafd hebben. Maar kan niet bewezen worden, dat het met Gods Woord strijdt, en dus vooral waar het bepalingen geldt, die met in de H. Schrift te vinden of daaruit af te leiden beginselen van kerkregeering minder in direct verband staan, daar blijven het gemeen accoord, en het profijt der Kerken de twee voorwaarden. Wat dan aan die voorwaarden beantwoordt, moet voor vast en bondig gehouden worden, als van Godswege zoo besloten, en met zijn gezag bekleed.

Evenwel, hoe weinig er ook o.i. tegen deze redeneering in te brengen is, toch laat zich de Gereformeerde geest, die alleen voor het gezag van Christus en voor zijn Woord onvoorwaardelijk bukt, zich weer in zoo verre gelden, dat hij ook voor een Artikel der K. O. *slechts dan onvoorwaardelijk* bukt, als voor zulk een Artikel afdoend bewijs in Gods Woord te vinden is. Bovendien maakt het feit, dat een Artikel, om goddelijk gezag te hebben, tot profijt der Kerken dienen moet, dat gezag van een Artikel altijd eenigszins onzeker. Niet alleen kan een Synode hierin verkeerd zien, en wat zij meent tot profijt der Kerken te zullen dienen, in waarheid haar tot schade zijn, maar ook wat heden tot profijt der Kerken strekt, doet het daarom over vijftig of honderd jaren niet meer, en wat in het algemeen tot profijt der Kerken strekt, doet het daarom niet in elk bijzonder geval. Veranderde en bijzondere omstandigheden eischen veranderde en bijzondere regelingen en bepalingen. Als het getij verloopt, moeten ook op kerkelijk gebied de bakens verzet worden. Ten bewijze hoezeer onze vaderen daarvan overtuigd waren, moet maar weer verwezen worden naar het slotartikel der K. O. „dat zij zoo het profijt der Kerken anders vereischt, veranderd, vermeerderd of verminderd mogen en behooren te worden.''

De Gereformeerde Kerk wil daarom haar K. O. en haar kerkelijke bepalingen niet aangemerkt hebben als kerkelijke *wetten*. Een wet is een regel, waarvan in geen geval mag afgeweken worden; ieder die dat doet, maakt zich schuldig en strafbaar, maar zoo streng hebben onze vaderen het met de K. O. nooit opgevat. Zij waren

gelijk Dr. Rutgers zegt, (Geldigheid der Oude Kerkenordening, p. 41 v. v.) streng en stipt in de handhaving der Belijdenis, maar in de handhaving der K. O. waren zij betrekkelijk slap. Wanneer de orde, de rust en de welvaart der Kerken geen gevaar liepen, wanneer die daarentegen nog door een kleine afwijking van de ordinantiën bevorderd werden, dan werd zulk een afwijking niet verkeerd geacht, en niet slechts geduld maar goedgekeurd. Vooral werd zoo geoordeeld bij eigenaardige toestanden, waarin gemeenten of personen soms verkeerden. Wanneer bijv. zooals het in onderscheidene provinciën tegenover de overheid niet zelden voorkwam, een van tweeën onvermijdelijk was, of aan de overheid iets toegeven of alles in de waagschaal stellen, moest naar hun oordeel wat het zwaarste was, ook het zwaarste wegen.

Maar daarom duldden zij geen willekeur, want vooreerst moest er voor zulk een afwijking van de K. O. een grondige reden zijn. Het moest afdoend bewezen zijn, dat het profijt der Kerken haar eischte. Daarbij mocht geen gemeente dat maar op eigen hand doen, maar moest de Classis geraadpleegd en haar goedkeuring verkregen worden. En eindelijk mocht men om zulk een afwijking den regel niet aantasten en de K. O. zelve gaan veranderen. Dit te doen kwam alleen de Generale Synode toe.

Toch is niet te miskennen, dat zulk een opvatting het gezag der K. O. eenigszins onzeker maakt, en in de praktijk moeilijkheden oplevert. Maar indien het ons bovenal te doen ware om vastheid van gang, om vastheid van organisatie, om doorvoering van gezag, om machtsontwikkeling in de regeering der Kerk, dan moesten wij onverwijld het Roomsche systeem aanvaarden. In al die dingen staan wij met ons systeem van kerkregeering en met onze opvatting van kerkelijk gezag bij Rome ver ten achter en kan de Roomsche inrichting nauwelijks overtroffen worden. En toch aan de overneming van dat systeem denken wij niet, want aan al die voordeelen brengt het de vrijheid van de gemeente des Heeren ten offer, en daarmee boet het het ware gezag, het van Christus verleende gezag in. Wij wenschen geen ander gezag aan onze K. O. en onze kerkelijke besluiten toe te kennen, dan dat hetwelk den toets van Gods

Woord weerstaan kan, en verkiezen dat verre boven een gezag, dat bij de menschen sterker is, maar door Christus niet erkend wordt, en dus niets is dan schijn en misleiding.

Dit alles neemt echter weer niet weg, dat de Kerk zorgen moet voor een K. O., die zij zooveel mogelijk in alles handhaven kan. De vrijheid mag niet aangeroerd, maar evenmin aan willekeur en bandeloosheid voet gegeven worden, en dit laatste geschiedt, wanneer een K. O. veroudert en de afwijkingen vele en algemeen worden, zooals het met onze K. O. ten dezen dage is. Als een kerkeraad ziet, hoeveel Artikelen in onze K. O. zonder ooit officieel geschrapt te zijn, eenvoudig door het gebruik op non-activiteit zijn gesteld, en hoeveel andere slechts ten deele gevolgd worden, wat ontzag kan die kerkeraad dan voor zulk een K. O. hebben. Wien kan het verwonderen, dat die kerkeraad gaat meenen recht te hebben, om dan ook de andere Artikelen te volgen of niet te volgen naar goedvinden? En indien de Kerk in haar geheel algemeene afwijking van een Artikel, dat nog altijd daar staat als Artikel zooveel van de D. K.O. duldt als iets dat van zelf spreekt, hoe kan zij dan het Artikel handhaven dat daar naast staat of eenig ander Artikel? Een Synode staat dan tot handhaving van de orde der Kerk feitelijk machteloos. Zij heeft zich door haar schuldig verzuim de macht door den Heere haar gegeven uit de handen laten glippen.

Heel anders deden de oude Gereformeerde Synoden. Hun was het ,,behooren te worden'' van het slotartikel der K. O. geen doode letter, maar de uitdrukking van een levend beginsel, dat zij met allen ijver in toepassing brachten. Zij erkenden daarin een hun van den Heere gegeven macht, een talent, dat zij niet in de aarde mochten begraven, maar waarmee zij hadden te woekeren. Zij duldden niet, dat er in de K. O. verouderde bepalingen zouden voorkomen, die niet langer het gemeen accoord, noch het profijt der Kerken voor zich hadden, en daarmee alle aanspraak op goddelijk gezag hadden verloren. Daarom nam elke Synode, al was slechts drie jaren te voren het zelfde geschied, (Wesel 1571 en Dordrecht 1574; Dordrecht 1578 en Middelburg 1581) een geheele revisie der K. O.

ter hand. En nu is de laatste revisie reeds bijna *drie honderd* jaren oud.

Intusschen zet juist de hooge ouderdom van deze laatste revisie, en haar afkomst van de groote Dordtsche Synode haar een eerbiedwaardigheid bij, die het gevaarlijk maakt haar onder handen te nemen. De Utrechtsche Synode van 1837 heeft het gewaagd, maar het is haar slecht bekomen, en na bijna zeventig jaren schijnen onze Kerken in Nederland en hier over den schrik nog niet heen te zijn. Maar het wordt anders. In de gemeenten en kerkeraden gaan de oogen voor de dringende behoefte aan revisie meer en meer open. God heeft mannen gegeven met rijke wetenschap en wijsheid ook op het gebied van kerkrecht en kerkregeering en die het vertrouwen der gemeente bezitten. Voorstellen tot herziening zijn reeds aanhangig, commissies zijn reeds benoemd, en dus mogen wij met goeden moed de toekomst te gemoet zien.

W. HEYNS.

Nog niet Overtuigd.

Ds. K. Kuiper brengt in het voorgaande No. van de GEREF. AM. de afvaardiging ter Synode ,,principieel ter sprake'', en biedt zijne gedachten hieromtrent ,,ter ernstige en biddende overweging van al de broederen aan.'' Daaraan gevolg gevende las ik zijn schrijven, herlas het, nog eens en nog eens. Ds. Kuiper ,,meent een geest te bespeuren, die ons in verkeerde richting zal voeren.'' Waaraan is dat zichtbaar? Hieraan: er zijn er onder de brs. die ,,een *stelselmatige en beurtelingsche* afvaardiging *naar de Synode*'' willen. En die gedachte is zoo verkeerd, dat Ds. Kuiper ze noemt: *a*. Onbijbelsch; *b*. Ongereformeerd; *c*. Inconsequent en *d*. in strijd met het karakter der Synode.

Toen ik die vier namen las, dacht ik: dat zijn ernstige beschuldigingen en het is goed dat Ds. Kuiper ernstige en biddende overweging aanbeval. De broederen toch, die deze gedachte hebben of

geuit hebben, willen ongetwijfeld bijbelsch, geref., consequent en in den geest van het karakter der Synode zijn. Zoo gaat het mij tenminste. Nu sta ik ongeveer in 't midden, d.i. noch de gedachte van die broederen, noch de gedachte van Ds. Kuiper deel ik beslist. Echter, zoo'n middengedachte, ,,wat heb j' eran?'' zou De Genestet zeggen, en ik zeg het hem na. Daarom las ik herhaaldelijk het stuk van Ds. Kuiper, in de hoop te weten te komen wat dan wel de zuivere gedachte over deze zaak was Maar hoe ik ook las, eerlijk moet ik bekennen nog niet overtuigd te zijn, dat de gedachte dier broederen verkeerd en die van Ds. Kuiper recht is.

De gedachte van beurtelings afvaardiging—

1. *Is Onbijbelsch*, zegt Ds. Kuiper, en bewijst dat met Levi, 't Koningschap, Mozes, de Apostelen en de Synode van Jeruzalem.

Wat nu die bewijzen uit het O. T. aangaan, met mijn beste wil kan ik niet zien, dat ze hier eenigen dienst doen of zelfs kunnen doen. 't Gaat immers niet over de vraag, wie God als *ambtsdragers* onder ons aanwijst; maar nu God die aanwees, of ze nu ook gelijk staan in de *uitvoering* van hun ambt als het aan de breedste vergadering onzer Kerk toe is. In de gem. zijn ze gelijk, ook op de verg. des kerkeraads, ook op die der Classis. En niet wanneer de Synode vergadert? Waarom dàn niet? Bovendien, de Levieten deden juist beurtelings dienst. Denk maar aan hunne ,,dagorde,'' Luk. 1:5. En mij dunkt, Mozes en de koningen waren, wat wij nu met scheiding van Kerk en Staat zouden noemen: de ambtsdragers in den Staat.

En wat de bewijzen uit het N. T. betreffen, wij meenden steeds, dat de Kerk als instituut, als georganiseerd en dies de regeering van ambtsdragers op aarde behoevende, er eerst was na den Pinksterdag. En hadden ze na Pinksteren den *gereformeerden* regeeringsvorm? We kunnen aan de hand der H. S., Petrus, Jacobus en de andere Ap. moeilijk anders ons voorstellen dan Episcopoi, bisschoppen; en dies ongetwijfeld meer of min hunne kerkinrichting en regeering.

2. *Ongereformeerd* is ook gelijkheid in afvaardiging ter Synode, schrijft Ds. Kuiper, en wel, omdat we belijden: ,,vrijmachtige verkiezing, ook wat ambten, bediening, en werkkring betreft.''

Dat is recht. Maar dáárover gaat het niet, dunkt ons. Wel hierover: als God nu vrijmachtig sommigen onzer gelijke ambt, bediening en werkkring toeschikt, als Hij toch leeraars en ouderlingen toeschikte, zijn ze dan daarin niet gelijk, als het aan de Synode toe is? Ons dunkt, juist de bepaling onzer K. O., „dat dezelfde persoon niet tweemaal presideeren zal,'' geeft duidelijk aan, dat de gedachte van niet-gelijkheid eer ongereformeerd is. Nog sterker drukt Art. 17 zich uit: „onder de Dienaren des Woords zal gelijkheid worden gehouden aangaande de lasten van hunnen Dienst.'' Zeker, er is bij den een rijker talent dan bij den ander; maar wat *de lasten* van hun dienst aangaan zal er gelijkheid worden gehouden. Algeheele gelijkstelling van ambtsdragers schijnt dus *niet* in strijd met de K. O. te zijn.

3. „*Inconsequent*'' noemt Ds. Kuiper voorts de gelijkstelling van alle ambtsdragers met opzicht op de afv. ter Synode. Waarom? „Omdat we die gedachte op ander gebied in de Kerk niet toepassen.'' B v. elk lid zou dan op zijn beurt ouderl. en diak. moeten wezen en ieder leeraar professor in de Theol.

Weer moeten we hier opmerken: het gaat niet over de quaestie, wie het ambt *dragen* moet; maar als hij het draagt, of hij dan ter Synode gelijk is met anderen, die hetzelfde ambt dragen.

En nu kan ik ook hier niet zien dat de brs., die regel voor de afv. ter Synode willen, inconsequent zijn. Eer hel ik er toe over het omgekeerde te denken. Immers, de K. O. is zoo bang voor de gedachte van verheffing van den eenen boven den ander, dat ze voorschrijft: „de ouderl. zullen om de twee jaren dienen.'' Niemand hebbe de gedachte bekwamer te zijn. Maar dan ook: op de verg. van den kerkeraad zijn allen gelijk; naar de Classis vaardigen we *beurtelings* af. Is het nu inconsequent met opzicht op de afv. ter Synode?

4. „*In strijd met het karakter der Synode*'' noemt Ds. Kuiper ten slotte. Zijn argument, van de „machteloosheid van andere kerken,'' die beurtelings afvaardigen, klemt dunkt ons niet. Immers, broederlijk samenkomen, verslagen aanhooren, afgev. ontvangen en Avondmaal vieren met elkaar, en daarmee uit, dat is geen Synode

houden. Wij gelooven, dat niet een der brs., die voor beurtelings afv. pleiten, dát wil. Zij willen ook dan Synode houden, even als thans en vroeger.

En wat Ds. Kuiper eerst noemt aangaande de behandeling der gemeenschappelijke zaken op de Synode, dat pleit eer, voor dan tegen genoemde Brs. Immers, *al* de kerken vergaderen in Synode. Nu zijn ook *al* de kerken vertegenwoordigd. Zoo was het immers in onze Kerk vroeger letterlijk. Van *alle* gem. (kerken) zaten de leeraar en een ouderling, of bij vacantie een ouder. ter Synode. En dat dit thans niet zoo is, is enkel omdat het *te veel geld kost*, anders deden wij zoo nog. Maar als nu herhaaldelijk de ambtsdragers van *sommige* kerken afgevaardigd worden, worden dan „al de kerken" vertegenwoordigd, ook die, wier ambtsdragers er jaren lang of nimmer komen?

Nog eens, wij kozen niet bepaald partij; maar overtuigd zijn we nog niet, dat sommige brs. verkeerd en de brs. als Ds. Kuiper recht zijn. Mag ik ook dit ter overweging aanbieden?

P. JONKER.

Leesstof.

In Nederland wordt thans een blad uitgegeven, waarop wij de aandacht onzer diakenen wel willen opmerkzaam maken. Het heet: *Diaconaal Correspondentieblad*. Prof. P. Biesterveld, „de Kleine David'' genoemd, door die hem kennen, is redakteur. Dss. S. O. Los en R. J.W.Rudolph staan hem als medewerkers ter zijde. Het blad verschijnt maandelijks en is geheel gewijd aan de bespreking van diakonale aangelegenheden.

In den eersten jaargang behandelde Prof. Biesterveld zeer leerzaam: De Instelling van het Diaconaat. Terwijl zijne Hooggel. verder vragen beantwoordde als: Is eene diaconale conferentie in het direct belang der armen? Zullen de diakenen deelnemen aan congressen, die de vraag van de armenzorg, kinderbe-

Diakonaal Corr. blad.

scherming enz. bespreken? Wat er zooal uitkwam in het belang van dit zoo heerlijk ambt wordt kortelijk door ZEw. gerecenseerd. Onderwerpen als: Attesteering van Arme Lidmaten en dergelijke werden ook door hem behandeld.

Van tijd tot tijd kwamen er rapporten in voor van gestichten, den arbeid der liefde in onderscheidene steden, enz. Artikels van de D. Kerkenorde, op dit ambt betrekking hebbende, werden toegelicht. Ds. Rudolph gaf ons een overzicht van de Burgerlijke Armenzorg in onderscheidene landen, zooals: Engeland, Duitschland enz. Ds. Los gaf den lezer o.a. een Toelichting op het Voorstel ingediend bij de Cl. Amsterdam, tot wijziging van Art. 41 Dordtsche Kerkenorde.

In den tweeden Jaargang gaat het eerste stuk enkele maanden over Weezen verpleging. Enkele verslagen van diakonale conferenties kwamen er reeds in voor die vol leering waren.

Het *Diakonaal Correspondentieblad* verschijnt eens per maand, geregeld, en kost slechts een gulden vijftig (pl.m. 60c.). Te bestellen bij J. H. Witzel, Hilversum, Nederland. Wij bevelen dit blad den ambtsbroederen zeer aan.

—

Menigmaal wordt er gevraagd door predikanten en leergierige leden der gemeente: „Is er een tijdschrift, dat ons op de hoogte helpt en houdt van den tegenwoordigen stand van dingen op het terrein van Godgeleerdheid en Bijbelstudie?" Als antwoord op deze vraag willen wij verwijzen naar *The Bible Student and Teacher*. Uit den naam ziet men, dat dit een tijdschrift is uitgegeven in de taal dezes lands. Uit dienzelfden naam blijkt ook wat het wil n.l.

Bible Student and Teacher.

den lezer rondleiden op het gebied van Bijbelstudie; hoe dit vak van wetenschap beoefend wordt, vooral door de mannen van hoogere critiek, alsmede, hoe men den Bijbel dient te beschouwen en bestudeeren. Alles wat de mannen van het halve en heele ongeloof leveren wordt aan eene principieele en practische beoordeeling onderworpen, het goede, dat er in hunne artikels zit aangeprezen, het ver-

derfelijke aan het licht gebracht. Met genot lezen wij menigmaal dit tijdschrift. Het vult eene ledige plaats. Doet een zeer nuttig werk. Is juist geschikt voor ons. Als wij met de Amerikaansche taal eenigszins bekend zijn. Het tijdschrift wordt maandelijks uitgegeven door de Education Committee of the American Bible League, is vijf en zestig of enkele meer bladzijden groot en kost $1.00 per jaar. (Vooruitbetaling.) Men bestelle bij The Am. Bible League, 82 Bible House, N. York. Of beter nog, worde lid van die League tegen $1.00 per jaar en dan ontvangt men de *Bible Student and Teacher* gratis.

Nog een woord tot onze studiosi. Het valt wel voor dat iemand lust en aanleg heeft voor degelijke studie, maar in de pastorie gebrek heeft aan leiding, zoodat er van geregelde, organische studie al te weinig komt. Had men slechts een leidsman het zou beter gaan en vruchten voor den persoon, de gemeente, de kerk afwerpen.

Nu is er door sommige onzer groote universiteiten een weg op gevonden om degelijke, nauwkeurige studie te bevorderen. *The Correspondence Course.* Dan studeert men thuis dezelfde lessen, aan de hand van dezelfde boeken, als de studenten op school liggend. De lessen worden dan op papier gereed en overgezonden aan den professor, die ze naziet, corrigeert zoo het noodig is en terug zendt. Aan het eind van den cursus wordt er een examen, ook weer per brief, afgenomen. Is dit naar wensch, dan ontvangt de student een certificaat. Naar van bevoegde zijde bericht werd kan men op geen enkele universiteit van beteekenis met zulk een cursus per post, hoe degelijk ook doorloopen, een graad behalen. Wil iemand een graad, hooger of lager, hij mag een deel van de noodige studie thuis waarnemen, maar een deel moet op de universiteit zelve gedaan. Er zijn inrichtingen, waar men een graad kan behalen door middel van de studie thuis, zonder meer. Dat zijn independente stichtingen, die in de kringen der universiteiten weinig in tel zijn. Zoo weinig, dat de graad per correspondentie verkregen geene waarde heeft. Daar niet geldt als trap tot iets hoogers.

Corresponding Course. Zoo het ons voorkomt, is deze positie der universiteiten tegenover de zelfstandige scholen van correspondentie studie de correcte.

Anders is 't met den cursus per post van de Chicago University. Er is bijna geen vak van wetenschappelijke of praktische studie, in welke taal ook, of men kan er zich in oefenen per brief. Er zijn cursi van 20 en termijnen van 40 lessen, waarvan de eerste $8.00, de laatste $16.00 per jaar kost aan leergeld. Die leeren wil kan door zulk een ,,correspondence course'' tot hooge ontwikkeling komen. Ieder, die maar eenigszins kan, en dan onze jeugdige predikant in eene landelijke gemeente bovenal, diende van deze gelegenheid gebruik te maken, om alzoo bekwamer medearbeider Gods te zijn. Maar dan studeere hij met het oordeel des onderscheids. Want de hoogere critiek is op de Chicago University in eere. Adres: Correspondence-study Department, Chicago University, Chicago, Ill.

Raadselen.

Wat is het onderscheid tusschen een nieuwe cent en een oud tien cent stukje? Negen centen.

Waarom blikt een kat eerst naar den eenen dan naar den anderen kant als zij de kamer binnentreedt? Dewijl ze niet naar beide kanten tegelijk zien kan.

Waarom is menig weduwnaar gelijk aan een jong kindje? Omdat hij de eerste zes maand veel weent, de tweede zes maand rondziet en bezwaarlijk het tweede jaar doorkomt.

Wat overeenkomst is er tusschen een getrouwd man en het vuur? Deze, dat ze beide de vrouw toornig doen zijn dewijl ze des nachts uitgaan.

J. W. Brink.

Geef bevel aan uw Huis want gij zult Sterven.

V.

Volgens ons vorig artikel zou licht de gedachte kunnen ontstaan, alsof wij voorstanders waren, van de bekeering tot het ziekbed uit te stellen. Dit is in geen geval onze bedoeling. Doch wat

wij zeiden is dat op het ziekbed vooral onze handelingen, ja al onze daden moeten ingedacht worden, en er moet bekeering plaats hebben van *al* onze verkeerde werken. Op het ziekbed gelegd wordende, zullen wij toch, vooral gedenkende aan het woord van Hiskia, ernstig bezig zijn met ons zelf en onze verplichtingen jegens ons zelf in onze verhouding tot God met ons geweten. Nu kan het zeer gemakkelijk, dat wij op het ziekbed berouw gevoelen over zekere daden, die wij korter of langer tijd geleden bedreven hebben, die ons met angst en schrik vervullen, wanneer wij er aan gedenken, hoe wij straks voor God moeten verschijnen. Vandaar wellicht vele ziekbedsbekeeringen. Vooral is daarvoor gevaar bij een open geweten, waar toch een leven in de zonde was. God echter alleen weet in de meeste gevallen, waarin de dood er bepaald op volgt, in hoever die bekeeringen ware bekeeringen zijn. Dat er velen zijn die op het ziekbed bekeerd werden, later weer herstelden en den weg der zonde ingingen, of een leven openbaarden waarin weinig belang in God en zijn dienst werd bewezen, geeft geen grond om alle ziekbedsbekeeringen te veroordeelen. Het is daarentegen toch zeer gevaarlijk om ons er op te verlaten. Om het voorbeeld van den moordenaar aan het kruis te kiezen als een bewijs, dat de Bijbel ons leert, dat er toch in zulke laatste uren eene bekeering kan plaats hebben, zou een spelen genoemd mogen worden met Gods Woord, althans zeer gevaarlijk. Dat van den moordenaar was een geheel bizonder geval. Wellicht had deze nooit eerder van den Christus gehoord. Wellicht was er nimmer een vermanend woord tot hem gericht. Bekeering toch moet plaats grijpen op het hooren van het Woord, even zoowel als werkdadig geloof. Dat hij onder gunstige omstandigheden heeft verkeerd, zoodat het Woord des Heeren een plaats in zijn hart kon verkrijgen, zoo kunnen wij ons hem maar moeilijk voorstellen. De vele gedachten, of de opgemaakte verhalen, dat hij zeer nabij den Heere gekomen was, toen de Heere tot de scharen der duizenden sprak, of reeds vroeger onder de hoorders van Johannes den Dooper was geweest, kent het Woord Gods niet. Evenzoo min mag men de schoon voorgestelde verhalen aannemen uit een werkje getiteld: „De zoon van Kajafas,” waarin die moor-

denaar wordt voorgesteld, als een bizonder brave jongeling, maar door zonderlinge omstandigheden in de handen van moordenaren gekomen en gedwongen werd bij hen te blijven. Er is zelfs iets gevaarlijks in dat verhaal, aangezien het ingrijpende van deze bekeering ten zeerste verkleind wordt. Hoe gevaarlijk is het daarom de vergelijking te maken tusschen hem en zij die onder het Evangelie geboren zijn, ja van hunne kindsche dagen onder de waarheid opgevoed zijn; maar opgewassen zijnde God en zijn Woord den rug hebben toegekeerd, den nek verhard, in plaats van de groote voorrechten, dat God hen onder het verbond der genade deed geboren worden, te waardeeren. Wij stemmen toe, dat de mogelijkheid bestaat, dat die moordenaar ook een bevoorrechte was. Dat hij opgevoed was onder de wet. Dat hij ouders gehad heeft die de hope Israëls verwachtende waren. Ja dit alles is mogelijk. De Bijbel echter spreekt er nergens van.

Hoe gevaarlijk het nu ook zijn moge van het op ziekbedsbekeeringen te laten aankomen; en hoe moeilijk het ook zijn moge voor hen die zielen hebben te bearbeiden, aangezien ziekbedsbekeeringen hunne schaduwzijde hebben. Toch blijft de roeping voor allen die arbeiden in 's Heeren wijngaard en blijft het tevens de verplichting der ouders, om met getrouwheid de kranken tot geloof en bekeering te vermanen. Nimmer mogen wij hen aan hun lot overlaten. Nimmer mag men alleen denken en bidden om de lichamelijke genezing. Nooit kan zelfs te ernstig op geloof en bekeering aangedrongen worden, ofschoon er vele gevallen zijn, waarin het zeer moeilijk is om de kranken op de rechte wijze te naderen. In vele gevallen moet hun zelfs nog wel de gronden hunner valsche hope ontnomen worden. Want wat mensch is er, waar hij denkt dat het er op aangaat, dat de stervensure zal naderen, die niet zich nog met het een of ander vleit? En is Satan niet vooral bezig in zulke uren om een valschen grond der hope, waaraan zij zich gaarne vastklemmen, in hen te bewerken?

In de dagen van krankheid is het hart gewoonlijk het teederst. Het gaat gewoonlijk zeer moeilijk om het hart tot waarachtig gevoel van zijn schuld te brengen, opdat het tot ware belijdenis kome

voor God en mensch, in gezonde dagen. Vooral bij de jeugd waar het volle genot van het wellustige leven wordt genoten. Toch zijn de gezonde dagen de meer gewenschte. Maar hoe vaak is het, dat er geen oogenblik tijd kan gevonden worden om waarlijk eens recht stil te staan bij de vele verrichtingen, zelfs maar van een enkelen dag. Op het ziekbed wordt men er meer beslist toe gedrongen. De Heilige Geest gebruikt dan ook in vele gevallen van waarachtige bekeeringen bezoekende omstandigheden. Waar dan in onze gezonde dagen zooveel nagelaten wordt van onze verplichting voor God ten behoeve van onze eigene onsterfelijke ziel, totdat het krankbed komen moge, dat wij dan toch vooral onze ernstige roeping mogen verstaan en deze ernstig leeren betrachten voor God in waarachtige bekeering, berouw en belijdenis. Het is toch in de zonde dat de schande voor ons is gelegen, niet in het berouw en de belijdenis over de zonde. In Hiskia's gebed lezen wij niets van een belijdenis van zonde. Zoo wij echter zijne dankzegging inzien vanwege de herstelling door God hem geschonken, dan zien wij dat zijne zonde wel degelijk in herinnering werd gebracht door Gods handeling met hem. Daarom beleed hij: ,,Gij hebt al mijne zonden achter uwen rug geworpen.'' En hoewel wij hem hooren pleiten: ,,Och Heere, gedenk toch, dat ik voor uw aangezicht in waarheid en met een volkomen hart gewandeld heb, en wat goed is in uwe oogen gedaan heb," en daarom gansch zeer weende; dan zullen wij in bedenking houden, dat hij als koning met ernst en getrouwheid had geijverd voor God en den dienst van Jehovah. Maar dit neemt niet weg dat hij als mensch even zoowel als ieder ander mensch, een voorwerp des doods was vanwege de zonde. Daarom, zoo wij bij waarachtige bekeering pleiten op Gods genade, zullen wij ons nooit beroepen op onze deugden—bij al onze zonden die ons hebben aangekleefd—alsof deze onze booze handelingen konden goed maken. Ook zullen wij ons niets laten voorstaan op de waarachtigheid onzer bekeering, alsof wij daardoor, als door een verdienste, de waarachtig verdiende straf zouden kunnen ontgaan. Nooit mogen wij ons ergens anders op verlaten, dan op Hem, die door zijn tusschenkomst en het intreden in den dood voor ons voldoening heeft gegeven bij

God. Opdat wij op grond van zijne kruisverdiensten zouden kunnen worden gezaligd en nimmer om eenige waarde in ons, wat ook Hiskia niet verwachtte.

Waar wij dan zulk een heerlijken pleitgrond hebben in de bekeering tot God, ook op het ziekbed nog, waar wij zoo lang uitgesteld hebben, laat het dan ons bemoedigen om deze toch in de laatste uren ter harte te nemen. Hoe verschrikkelijk zal het zijn zelfs de bezoekende hand des Heeren, want toch ook de ure van krankheid is een roepstem des Heeren, ons niet in waarheid brengt tot waarachtigen ootmoed en berouw. Vreeselijk is het als het woord moet uitgesproken worden: ,,Te vergeefs heb Ik uwe kinderen geslagen; zij hebben de tucht niet aangenomen.'' Het zegt ons immers dat dezulken zich tegen de bearbeiding des Heeren in nog meer verharden in de zonde.

Die Gods hand ziet in de bezoeking, op deze zal het Woord des Heeren van toepassing zijn wat de Heere eischt: ,,De stem des Heeren roept, hoort de roede en wie ze besteld heeft.'' Erger nog zal het zijn voor ons, zoo wij beseffen, dat het van den Heere komt die ons bezoekt, zoo wij ons tegen die bezoeking in tegen den Heere verharden en ons in Godslastering tegen Hem zouden verheffen gelijk zij van wie de Heil. Schrift spreekt: ,,En hij zeer toornig zal zijn, dan zal hij vloeken op zijnen koning en op zijnen God als hij opwaarts zal zien.'' Of ook zoo het hart met bittere wanhoop zou uitroepen: ,,Zie dat kwaad is van den Heere, wat zou ik verder op den Heere wachten?''

Doch zoo wij ons waarlijk tot God begeven onder zijne kastijdende hand, gelijk Efraïm bij Jeremia: ,,Ik heb wel gehoord, dat Efraïm zich beklaagt, zeggende: Gij hebt mij getuchtigd, en ik ben getuchtigd geworden als een ongewend kalf. Bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn, want Gij zijt de Heere, mijn God! Zekerlijk nadat ik bekeerd ben, heb ik berouw gehad, en nadat ik mijzelve ben bekend gemaakt, heb ik op de heup geklopt: ik ben beschaamd ja ook schaamrood geworden, omdat ik de smaadheid mijner jeugd gedragen heb,'' dan zullen wij ook den Psalmist kunnen nazeggen

„Het is goed voor mij, dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik uwe inzettingen leerde.”

Onze roeping moeten wij verstaan en betrachten, zoo de Heere ons in genade leidt langs de gemakkelijke wegen van voorspoed en gezondheid. Doch zoo wij Hem alsdan niet willen opmerken in zijn doen, Hem nog steeds den rug blijven toekeeren, dan zal de Heere beslist komen met zijne bezoekende hand. Deze hand kan dan niet uitblijven. De Heere zegt het ons ook uitdrukkelijk in zijn Woord. Zie maar wat Hij bij Ezechiël zegt: „En ik zal ulieden onder de roede doen doorgaan, en ik zal u brengen onder den band des verbonds. Daar zult gij gedenken aan uwe wegen, en aan al uwe handelingen, waarmede gij u verontreinigd hebt, en gij zult van uzelven een walging hebben over al uwe boosheden, die gij gedaan hebt. Zoo zult gij weten dat ik de Heere ben, als ik met u gedaan zal hebben om mijns naams wil, niet naar uwe booze wegen, noch naar uwe verdorvene handelingen, o huis Iraëls! spreekt de Heere Heere!” Dus kan de vrucht door de bezoekende hand des Heeren heerlijk zijn gelijk ons ook daarop gewezen wordt: „Daarom zal daardoor de ongerechtigheid van Jacob verzoend worden, en dit is de gansche vrucht, dat Hij deszelfs zonde zal wegdoen.”

Wanneer aldus de Heere zijn aangezicht verbergt, ook al zijn wij reeds bekeerd tot God, en ons bezoekt met tegenheden en smart, hetzij naar lichaam of geest, waar het moge zijn om ons, gelijk onze overste leidsman en voleinder des geloofs ons leert, door lijden te heiligen, zullen wij echter wel doen, om met verootmoedigde harten te vragen, niet door ongegronde vrees, of zijne bedoeling niet is, wat de profeet in zijn naam verklaart: „Ik zal heengaan en keeren weder tot mijne plaats, totdat zij zichzelven schuldig kennen en mijn aangezicht zoeken; als hun bange zal zijn, zullen zij mij vroeg zoeken.”

Hebben wij nu bij het rechte zelfonderzoek stof tot dankbaarheid, dat de Heere ons bewaard heeft voor vele uitspattende zonden, die in anderen gezien worden; het leide ons niet tot hoogmoed, maar vervulle ons met waarachtige dankbaarheid voor zijne genade. Maar zijn het groote zonden, laat dan vooral het volgende woord

van den profeet Hosea in beoefening gebracht worden: „Komt en laat ons wederkeeren tot den Heere, want Hij heeft verscheurd, en Hij zal genezen; Hij heeft geslagen, en Hij zal ons verbinden." De Heere zal nooit zijn zegeningen onthouden aan hen, die zich waarachtig tot Hem bekeeren, en in welken zin dan ook, het woord in vervulling doen komen: „Hij zal ons na twee dagen levend maken; op den derden dag zal Hij ons doen verrijzen, en wij zullen voor zijn aangezicht leven."

J. MANNI.

P. S. In mijn vorig art. waren een paar fouten ingeslopen. Bl. 294 de derde regel van onderen leest: „Dit is zedelijk," moet zijn *redelijk*; en de eerste regel bl. 295 staat „onzedelijk," moet zijn *onszedelijk*.

Levensschets van Ds. C. Bode.

(MET PORTRET.)

Daar onze geachte broeder Ds. C. Bode op 17 Aug. 1904 het jubileum zijner vijf-en-twintig jarige ambtsbediening viert, verzochten wij hem eene schets van zijn leven voor DE GEREF. AMERIKAAN te willen schrijven. En tot onze blijdschap ontvingen wij het volgende, dat zeker met genot zal worden gelezen door allen die onzen geliefden broeder kennen. Ontvange Ds. Bode en de zijnen hierbij onze welgemeende gelukwenschen, met de bede dat de Heere Hem nog lange jaren tot eenen rijken zegen stelle. Voor de bijgaande photogravure komt dank toe aan de uitgevers van 't *Jaarboekje*, Prof. Hemkes en Ds. Noordewier. H. B.

„Op 12 Augustus 1843 werd ik bij Emden in Oost Friesland geboren. Mijne ouders waren godvruchtige lieden. Zij heetten J. C. Bode en Antje Bode geb. Eekhoff. Hun bedrijf in het oude vaderland was eene boerderij en melkerij en groententeelt. Hun kerkelijk standpunt was beslist gereformeerd; strenge Calvinisten waren zij. Eens in de week en des Zondagsavonds hadden ze ge-

woonlijk godsdienstige bijeenkomsten. Mijne eerste opvoeding genoot ik in het oude vaderland, bij eenen rechtzinnigen onderwijzer en godzaligen predikant. Van mijne prille jeugd had de waarheid niet alleen beslag op mijne ziel, maar ook was ik werkzaam, en het was mijne dagelijksche bede: „Och Heer, och wierd mijn ziel door U gered." Menigmaal wierp ik mij in het verborgene neder, met de bede: „Laat mij, Heere, niet eerder opstaan vóór ik uw eigendom ben geworden." Dit ging zoo voort tot dat wij, (mijne ouders en de overige kinderen,) in Amerika kwamen. In 't begin van April 1854 gingen we naar Amerika. 10 Juni kwamen we na eene moeilijke en gevaarlijke reis te Freeport, Ill. aan. In township Ridott vestigden onze ouders zich, waar ik opgevoed en groot geworden ben. In de lente van 1856 werden velen tot God bekeerd. Het heil mijner onsterfelijke ziel woog zeer zwaar bij mij.

Ofschoon uit vrije genade zalig te worden ons geleerd was, nochtans van achteren moet ik bekennen, dat een wettisch beginsel een groot struikelblok voor mij was. Vier jaar heb ik doorgebracht en getracht ten deele door de werken der Wet voor God gerechtvaardigd te worden. Ik heb mij bijna dood gewerkt. Iemand zeide eens tegen vader: „Ik vrees uw zoon heeft de tering." Ik zeide tot mijzelven: „neen, geen tering, maar wist gij wat mij deert, gij zoudt niet zoo spreken." Geregeld zocht ik dagelijks het verborgene, werd het Woord des Heeren onderzocht. Eens in groote benauwdheid zijnde riep ik uit: „Wees mij toch genadig, o Heere, en indien Gij mij genadig wilt zijn, dan zal ik U dienen in het Evangelie." Toen ik bedacht, wat ik aan den Heere beloofd had, zeide het ongeloof in mij: „die tijd zal nooit aanbreken, dat gij u verheugen kunt in den Heere!"

Het was in het voorjaar 1860 op een Zondagavond, dat het mij duidelijk werd, dat ik bij alle mijne werkzaamheden nog moest omkomen en verloren gaan. Toen scheen het mij toe, alsof de afgrond tot den afgrond riep. Ik durfde niet insluimeren, vreezende dat ik in de eeuwige verdoemenis zoude ontwaken en des morgens was het mij een wonder dat ik er nog was. Dit duurde eenige dagen en de Heere gaf uitkomst. Toen ik mij geheel verloren schatte en ver-

wel de aandrang bleef en werd sterker dan ooit te voren. Ik zeide: „Heere, ik heb geen middelen om te leeren; indien Gij mij middelen geeft dan zal ik uwen wil opvolgen.” In een paar jaar tijds waren de stroomen van zegeningen ons deel, zoodat we middelen genoeg en in overvloed ontvingen. Thans werd het mij onophoudelijk in de ziel gegeven, „zondert Mij af,” en het werd mij zonneklaar, dat ik tot de afgezonderden behoorde, die door den H. Geest afgezonderd werden om het Evangelie te verkondigen. Ik ging aan het werk, deed veel onderzoek, begon te leeren voor mij zelven, en ging eens in de week of iedere twee weken naar Rev. H. Frieling, destijds te Ridott. In den zomer 1874 heb ik een grooten worstelstrijd doorleefd. Eindelijk, in een nachtelijk uur, heb ik mijn hand gegeven aan mijnen Koning, onder die voorwaarde, dat Hij ook het hart van mijn gade moest bewerken om gewillig te zijn. Des anderen daags stelde ik mijn vrouw de zaken voor, dat wij alles om des Heeren wil hadden te verlaten, waarop zij zeide: „Alles wat de Heere tot u gezegd heeft, voer het uit; ik ben gewillig om u te volgen, om des Heeren en zijner kerk wil.” Toen heb ik bij vernieuwing gezegd: „Gij, mijn Heere, hebt mij overmocht en zijt mij te sterk geworden.” Alles werd van de hand gedaan en wij vertrokken in het begin van October 1874, om te studeeren bij Rev. D. J. Van der Werp te Muskegon, met de broeders G. Broene en J. Van der Werp. Later werd Prof. G. E. Boer onze onderwijzer en Grand Rapids onze woonplaats. Op 13 Juni 1879 promoveerde ik en werd beroepbaar gesteld. Dadelijk daarop ontving ik twee beroepen, n.l. van Vogel Center en Niekerk, Mich. Dat van Niekerk nam ik na ernstige overweging aan. Op 12 Augustus 1879 heb ik mijn classicale examen te Grand Rapids, Mich. gedaan. Zondag 17 Augustus 1879 ben ik des voormiddags bevestigd door Prof. Boer. Des namiddags verbond ik mij aan de gemeente. Tekst 1 Kor. 2:2. Zeven jaar en bijna acht maand heb ik de gemeente Niekerk met genot en zegen bediend. Vele roepingen van elders heb ik gehad in dien tijd. De achtste die ik ontving, eene roeping naar Harrison, So. Dakota, heb ik aangenomen. Afscheidstekst Deut. 30: 19. Den 3 April 1887 werd ik te Harrison,

So. Dakota bevestigd door Ds. H. Tempel, des namiddags deed ik mijne intrede met eene predikatie over Rom. 1:16*a*. Hier heb ik slechts 3 jaar en 10 maand gewerkt. Dat het werk niet ongezegend is geweest zal de groote eeuwigheid openbaren. Velen zijn tot vrijmoedigheid des geloofs gekomen; sommigen juichen reeds, zoo we vertrouwen, voor den troon van God. Toen kwam de roeping van Ackley, Iowa, welke ik na veel strijd heb aangenomen. Afscheidstekst te Harrison is geweest Hand. 20:26, 27. Het was de laatste Zondag in Februari 1891.

Den Sabbat daarop werd ik voormiddags bevestigd door onzen beminden en thans overleden broeder, Ds. H. Bode. Des namiddags deed ik mijn intrede. Tekst 1 Thess. 5: 25: „Broeders! bidt voor ons!" Hier ben ik 12 jaar en drie maanden geweest. Ook hier was het werk niet ongezegend. Veel goeds hebben wij hier van den Heere genoten, n.l. dat twee van onze zonen leeraars zijn geworden. De Heere die ons 4 zonen en 3 dochters gegeven had, heeft in zijne vrijmacht onze jongste dochter Talea ons door den dood ontnomen. Het was 9 Dec. 1893 dat zij ons ontviel. Even voor haar scheiden zeide zij: „Ik ga naar den hemel; ik ga naar Jezus." Dit was en is voor ons als ouders eene groote troost.

In begin van 1903 ontving ik de roeping van Kanawha, Iowa. Na veel worstelen en veel strijd heb ik, omdat Kanawha moest geholpen worden, die roeping aangenomen. Het afscheidswoord te Ackley was gebaseerd op Hand. 20:32. Dat was Zondag 26 April 1903. Ik werd Woensdag 29 April bevestigd door mijn zoon, Ds W. Bode, bijgestaan door Rev. H. Van Wesep. Zondag 3 Mei 1903 deed ik mijn intrede, tekst Psalm 122:8, 9.

En thans is het 25 jaar dat ik dat zalige Evangelie verkondigd heb. In al dien tijd heb ik slechts één Zondag, van wegens ongesteldheid niet kunnen prediken. Op 31 Juli j. l. heb ik nog twee malen gepreekt en daarenboven 48 mijl gereden. Ik ben, meen ik, in den tijd mijner bediening, door de goede hand onzes Gods, niet geheel nutteloos bezig geweest. Zes gemeenten zijn door ons geheel alleen georganiseerd geworden, daar afstanden zulks geboden, en acht werden door mij gesticht met behulp van andere broeders.

Hier hebben wij niet bij gerekend die gemeenten die later door verhuizen weer verdwenen zijn, gelijk als Pipestone, Minn., Harvey, Ia., enz. enz.

Zie ik op den afgelegden weg, zoo bevestigde mijn Groote Zender zeer getrouw zijn belofte aan mij gedaan in het nachtelijk uur toen ik mij aan Hem heb overgegeven. Het wordt mij zoo op 't gemoed gedrukt onder dit schrijven: ,,doe wat gij te doen hebt; doe het op heden; want morgen is uw tijd niet meer. Werk terwijl het dag is, want de nacht komt, waar niemand werken kan.'' Vijf keer ben ik in mijn leven in doodsgevaar geweest; eens als kind van 8 jaar toen mijn vriend R. P., thans te Lincoln Center, Ia., mij van onder het water weggehaald heeft. ,,Ebenhaëzer,'' tot dusver heeft ons de Heere geholpen. Straks zal ik ingaan in de vreugde mijns Heeren, en betuigen: ,,hier ben ik, mijn Koning, en dat volk dat Gij mij, als een middel in uw hand, gegeven hebt.''

Die dit leest, en opgeleid wordt tot den dienst des Woords, of in de bediening is, moet niet denken, dat een ieder zulk een weg heeft door te maken als ik om predikant te worden. Ik zat bijzonder sterk en vast ingewikkeld in de aardsche dingen. Ik dank Hem van ganscher harte, dat Hij mij overmocht heeft, en geroepen, niet alleen met een hemelsche roeping tot de zaligheid, maar ook met een bijzondere roeping om verlorenen te verkondigen het wonderbare heil dat er in Jezus Christus is.

Kanawha, Ia., 6 Aug. '04. C. BODE.

Verhouding der Gemeente en Diakenen tot elkander.

II.

,,Ziet dan om broeders, naar zeven mannen uit u, die goede getuigenis hebben, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, welke wij mogen stellen over deze noodige zaak.''

Dat was het schoone voorstel aan de broederen. Vergun mij

te zorgen voor brood en wijn, om bij die gelegenheid, als gerin-
e dienaars der gemeente te zorgen dat er wat op tafel is. Maar!
der nog om als een soort collectanten aan de tafel te zitten om
gaven voor de armen in ontvangst te nemen en de tafelen der ar-
n te dienen. Of liever nog: Het bezorgen van de tafels der
en, om op hunne lichamelijke behoeften te letten en daarin te
zien.

Nu kwamen er niet alleen diakenen in de eerste gemeente, maar
al de gemeenten die er later opkwamen, stelden de Apostelen
nen, die speciaal de zorg der armen en behoeftigen zouden heb-
.. Omreden nu in dit ambt vooral bedoeld wordt, de stoffelijke
angen der armen en hulpbehoevenden, kunnen wij de geestelijke
e van het ambt licht uit het oog verliezen. Ons formulier voor
evestiging spreekt er wel zeer weinig van, maar toch zegt het
.. dat het zeer dienstig is om de armen met troostwoorden uit de
lige Schrift toe te spreken. Arm en hulpbehoevend te zijn is
r onze natuur onaangenaam, en gaat meermalen met vele en
schillende verdrietelijkheden gepaard, en als ze dan karig, en
een soort weerzin verzorgd, en hunne gaven moeten afhalen, of
het toegelegde hun zonder meer maar tehuis wordt gestuurd,
geschied, er niet wat die armen der gemeente recht verkwikt.
iaken en de arme zijn niet alleen leden van een lichaam, maar
zette ze in verhouding tot elkaar als behoeftige, en verzorger
behoeften. Het werk der barmhartigheid in de gemeente
is een teeder werk. Het is de verkwikking dergenen, die God
stemde om aan haar wel te doen door woord en daad. Tot dat
verkoos hen de gemeente en daardoor staan ze in zulk eene
houding tot elkander, dat de diaken wettige aanspraak op de ga-
der gemeente heeft, naar dat de nood het vordert. Wij zullen
ook wel gevoelen, dat de gemeente er recht op heeft, waar zij
de armen geeft, ook te mogen weten waar, en hoe de gaven
den besteed, en daarin voorziet op een zekere hoogte het verslag
publiek van gegeven wordt, en meer nog als leden behoefte
den hebben de boeken na te zien. Nu zijn er gemeenten waar
geen armen, die door de diakenen verzorgd worden, heeft, en

dat ik dit voorstel in zijne deelen voor u zet, want ook daarin zit iets van de verhouding der gemeente en diakenen tot elkaar.

a. De Apostelen doen het voorstel en bepalen het getal en de noodige vereischten voor het ambt.

b. Aan de gemeente wordt het recht toegekend om zelf de mannen voor dat ambt te verkiezen.

c. Het stellen in het ambt was dan de taak en het recht der Apostelen.

Hieruit was het duidelijk, dat het niet alleen mannen moesten zijn uit de gemeente, maar ook door de gemeente verkozenen. De Apostelen waren wel tot buitengewone ambtsdragers onmiddellijk van God verkozen en geroepen, maar dat nam de rechten der gemeente niet weg. Het recht der gemeente trad dadelijk te voorschijn bij de verkiezing van Matthias in de plaats van Judas, als wij lezen, dat hij met gemeene toestemming werd gekozen.

Het recht der gemeente wortelt in het ambt der geloovigen, en is daarom een recht dat niet mag prijs worden gegeven. Was dat recht der gemeente blijvend gehandhaafd, dan was er voor de hierarchie geen plaats gemaakt, maar de gemeente liet hare rechten overgaan in de handen der opzieners, en de opzieners betwistten de rechten weer tegenover elkander, totdat de man opstond die zich de opvolger van Petrus durfde noemen en nu stond de zaak omgekeerd. Nu gaan van den Pauselijken stoel de bevelen uit, en de rechten der gemeente liggen ter aarde. Zij heeft nu niets te doen dan te gehoorzamen. Het ambt der geloovigen is tot zwijgen gebracht en haar koninklijke kroon ligt 't in stof. Het eenige juk dat Gods gemeente moet dragen is het juk van Christus haar Hoofd, en zij moet vrij blijven van allen menschelijken dwang.

Wij weten dan hoe het diakenambt in de gemeente is ontstaan. Er ontstond daaraan het eerst behoefte, en het opzienersambt, dat later ontstond, bleef bij de Apostelen berusten, totdat ook daaraan in de verschillende gemeenten een dringende behoefte kwam.

Den diakenen is de zorg der armen in de gemeente opgedragen, onder de benaming: ,,tafelen dienen.'' Tafelen dienen wil zeker niet zeggen, dat het in hun ambt zit, van bij avondmaalsgelegenhe-

den te zorgen voor brood en wijn, om bij die gelegenheid, als geringere dienaars der gemeente te zorgen dat er wat op tafel is. Maar! Eerder nog om als een soort collectanten aan de tafel te zitten om de gaven voor de armen in ontvangst te nemen en de tafelen der armen te dienen. Of liever nog: Het bezorgen van de tafels der armen, om op hunne lichamelijke behoeften te letten en daarin te voorzien.

Nu kwamen er niet alleen diakenen in de eerste gemeente, maar in al de gemeenten die er later opkwamen, stelden de Apostelen mannen, die speciaal de zorg der armen en behoeftigen zouden hebben. Omreden nu in dit ambt vooral bedoeld wordt, de stoffelijke belangen der armen en hulpbehoevenden, kunnen wij de geestelijke zijde van het ambt licht uit het oog verliezen. Ons formulier voor de bevestiging spreekt er wel zeer weinig van, maar toch zegt het nog, dat het zeer dienstig is om de armen met troostwoorden uit de Heilige Schrift toe te spreken. Arm en hulpbehoevend te zijn is voor onze natuur onaangenaam, en gaat meermalen met vele en verschillende verdrietelijkheden gepaard, en als ze dan karig, en met een soort weerzin verzorgd, en hunne gaven moeten afhalen, of dat het toegelegde hun zonder meer maar tehuis wordt gestuurd, dan geschied, er niet wat die armen der gemeente recht verkwikt. De diaken en de arme zijn niet alleen leden van een lichaam, maar God zette ze in verhouding tot elkaar als behoeftige, en verzorger der behoeften. Het werk der barmhartigheid in de gemeente Gods is een teeder werk. Het is de verkwikking dergenen, die God er bestemde om aan haar wel te doen door woord en daad. Tot dat werk verkoos hen de gemeente en daardoor staan ze in zulk eene verhouding tot elkander, dat de diaken wettige aanspraak op de gaven der gemeente heeft, naar dat de nood het vordert. Wij zullen het ook wel gevoelen, dat de gemeente er recht op heeft, waar zij voor de armen geeft, ook te mogen weten waar, en hoe de gaven worden besteed, en daarin voorziet op een zekere hoogte het verslag dat er publiek van gegeven wordt, en meer nog als leden behoefte zouden hebben de boeken na te zien. Nu zijn er gemeenten waar men geen armen, die door de diakenen verzorgd worden, heeft, en

er daarom ook maar niet afzonderlijk voor collecteert, waardoor het besef van het diakonaat nabij de verdwijning is. In zulke gemeenten heeft men dan wel diakenen, maar de toestanden zouden er toe bijdragen om dan van de diakenen een bloot administratief deel des kerkeraads te maken, en het zoo aanleggen dat zij al de stoffelijke belangen der gemeente behartigen, en men ten slotte ook zou meenen, dat is hun werk en niet het werk der opzieners. Zoo zou men al licht kunnen vergeten wat het eigenlijke ambt en werk der diakenen was.

Nu weten wij dat de gemeente Gods heel wat meer stoffelijke belangen heeft dan verzorging der armen, en dat de taak der opzieners wijd van begrip, of breed in omvang is; dat opzicht betreft de leer en het leven van den Dienaar des Woords en van heel de gemeente, en onze kerkenorde wil zelfs dat de diakenen alles hebben te doen—en dan bedoelt dat de armenverzorging alleen—in overleg met de opzieners, en aan hen rekening en verantwoording schuldig zijn. Wij moeten het daarom nooit laten voorkomen, alsof het opzienersambt te heilig zou wezen om zich met de stoffelijke belangen der gemeente bezig te houden, en het diakenambt er daarom zou bestaan, dat zij zich bezig zouden houden met de onheilige dingen. De opzieners der gemeente hebben het te doen met al de belangen der gemeente, en dat zijn stoffelijke en geestelijke, en behooren den arbeid zoo te regelen als tot welstand der gemeente het nuttigst is, maar de stoffelijke belangen zijn in zichzelf niet onheilig en een opziener mag er zich wel mee inlaten en moet het zelfs naar den aard van het ambt. De opzieners moeten weten hoe armen zich gedragen, en ook hoe diakenen zich jegens de armen gedragen in woord en daad. En moeten zij ook niet weten hoe de lidmaten zich gedragen in het behartigen van alle stoffelijke belangen der gemeente? Of moet ieder dat zelf maar zoowat regelen en mag een opziener zich daarmee niet inlaten? Ik meen wij lijden dan aan overdrijving. Bijv.: Een gierigaard of ontevredene zou een diaken met een kluitje in 't riet kunnen sturen, moet hij er geen kennis van geven bij de opzieners? en is de opziener niet verplicht zich daarmee in te laten? Stoffelijke belangen der gemeenten—en aller-

minst de verzorging der armen—zijn geen onheilige, maar noodzakelijke belangen der gemeente. Lichaam en ziel zijn beide Godes, en wij zijn des Heeren rentmeesters, ook met ons geld. De armen in de gemeente zijn den Heere dierbaar en mogen niet als lasten aangezien worden, waarvan men zich maar zoo goedkoop mogelijk heeft af te maken. De rijkeren heeft de Heere in zijne gemeente om in de nooden der armen te voorzien, en wij gelooven dat er genoeg zijn om de armen te kunnen verzorgen. De kerk is de wereld er zeker niet voor noodig om de armen in haar midden te verzorgen, al zou een zekere gemeente wel eens zwaar belast kunnen zijn. Het niet verzorgen der armen door de kerk zou aanleiding geven om buiten het ambt voor ondersteuning en voorziening in de behoeften te zoeken. Het werk der barmhartigheid kan in deze zondige wereld niet gemist worden en wordt zoowel buiten het ambt, als door het ambt beoefend, en veel wordt er ook op het terrein der algemeene genade gedaan, dat met het ambt in Gods kerk niet in strijd is, maar daarover behoef ik mij niet uit te laten. Verhouding der gemeente en diakenen tot elkaar is mij ook al genoeg. Om de voortreffelijkheid van het diaken-ambt eenigszins in te denken, stellen wij ons voor dat het naar den wil van onzen Zaligmaker bestaat, en dat ieder het ook daarom behoort te verhoogen door waardeering en steun. Hij zelf als de Stichter zijner gemeente was het fondament waarop ze gebouwd is, zoowel als de wortel waaruit ze opkwam als de tweede mensch.

Hij bracht die gemeente aan het licht door een drievoudige ambtsbetrekking waartoe Hij van den Vader was gezalfd. Profeten, Priesters en Koningen van den Ouden Dag waren voorbeelden van Hem. Hij is onze groote Profeet, onze eenige Hoogepriester en onze eeuwige Koning. Aan de geloovigen worden ook—zijne zalving deelachtig zijnde—de drie ambten toegekend, en hoe schoon zegt de heilige Apostel Petrus dit, 1 Petrus 2:4: „Zoo wordt gij ook zelven als levende steenen gebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilige priesterschap, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn, door Jezus Christus."

Israël had een huis Gods, maar zij, als geloovigen des N. T.

waren zelf het huis. In Israël stelde God een priesterstand, maar ieder Christen was nu zelf een priester. In vers 9 komt Petrus er nog weer op terug met te zeggen: „Maar gij zijt een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een verkregen volk, opdat gij zoudt verkondigen de deugden Desgenen, die u uit de duisternis geroepen heeft tot zijn wonderbaar licht.'' Door Christus, de Profeet, Priester en Koning waren die O. T. ambten vervuld en door een zonderlinge genade Gods op hen overgedragen. Uit Zondag 12 van onzen Catechismus blijkt dat ook, en wordt dit vastgemaakt aan de genade, door het geloof een lidmaat van Christus te zijn, en zijne zalving deelachtig te wezen. Ieder geloovige is een profeet, priester en koning, een drager van drieërlei ambt.

Behalve dit drievoudig ambt der geloovigen gaf de Heere nog uit die geloovigen weer drieërlei ambtsdragers aan de gemeente. Tweeërlei opzieners en de armverzorgers, dat wel iets anders is dan het ambt der geloovigen, maar dient om aan het ambt der geloovigen een breedere en veelzijdige uitvoering te geven. Stel u nog eens den Christus, den Gezalfde weer voor en denk u Hem als den verkiezer van twaalf mannen—het tegenbeeld van de twaalf stammen Israëls—die Hij tot Apostelen stelde. Nu waren dat geen gewone leeraars, maar de vertegenwoordigers der N. Test. Kerk, die ook andere ambtsdragers, opzieners en diakenen konden aanstellen in zijne gemeente.

Deze ambtsdragers moeten openbaren wie Christus voor zijne gemeente is, en dit is niet alleen de roeping van een ouderling, die het Woord verkondigt, maar ook van den regeerenden ouderling en evenzeer ook van den diaken. Men voelt dit laatste wel niet best waar er jaar uit jaar in weinig of geen armen te verzorgen zijn, maar dat verandert de zaak niet en allermeest is misschien het ambt der diakenen het diepste weggezonken in de praktijk. De drie ambten in Gods gemeente staan zoo naast elkaar, dat de Dienaar des Woords in den naam van Christus, den hoogsten Profeet, de gemeente heeft te leeren; de opziener in naam van Christus, den eeuwigen Koning, de kudde heeft te leiden; en de diaken in naam van Christus, den barmhartigen Hoogepriester, zijne gemeente in de behoeften te ver-

kwikken. Ook de diaken staat in eene ambtsverhouding tot de gemeente en het is waarlijk een niet gering ambt, al betreft het vooral de stoffelijke belangen der armen.

J. NOORDEWIER.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

CHRISTADELPHIANS EN CHRISTIANS.

De *Christadelphians* dagteekenen van ongeveer 1850. Zij droegen aanvankelijk geen naam. Doch toen zij bij het uitbreken van den Burgeroorlog de Regeering verzochten om van krijgsdienst ontslagen te worden wegens gewetensbezwaar, toen dienden zij zich aan als Christadelphians, d.i. Broeders van Christus.

Zij beschouwen de Christenen van alle andere kerken als afvalligen, en zij alleen zijn de ware Broeders van Christus. Hunne leer is een mengsel van Baptisme en Unitarisme. Zij verwerpen de Drieëenheid, maar erkennen Christus voor den Zoon van God en den Zoon des menschen, buiten wien er geene zaligheid te vinden is. De Heilige Geest is slechts een uitvloeisel van Gods macht. Christus zal eerlang persoonlijk op aarde komen en hier het koninkrijk Gods oprichten in de plaats van menschelijke overheden. Dat koninkrijk Gods zal in Kanaän gevestigd zijn, waar ook de twaalf geslachten Israëls vergaderd worden, en aan het einde van duizend jaren zal de oordeelsdag komen.

Deze Kerk heeft geen geordende predikers en slechts vier kerkgebouwen. Die de diensten leiden heeten dienende broeders. Er zijn 63 gemeenten en 1277 leden.

De *Christians*, gewoonlijk genoemd de „Christian Connection,” zijn ontstaan in het begin der 19de eeuw door eene vereeniging van drie groepjes, die kort te voren afgescheiden waren van de drie groote Amerikaansche kerken, de Methodist-Episcopale, de Baptistische en de Presbyterische. Alle die groepjes waren ontstaan uit de begeerte naar meer wijsheid in leer en kerkregeering dan er in die kerken toegestaan werd, en als zulke gelijkgezinden sloten zij zich bij elkander aan.

De Christians verwerpen niet, gelijk de Christadelphians, alle christenen in andere kerken, maar omgekeerd erkennen zij uitdrukkelijk alle leden in alle Christelijke kerken, en willen tot die allen in gelijke betrekking staan. Daarom sluiten zij zich niet aan bij een bepaalde kerk, en noemen zich ook met geen anderen naam dan Christenen. Alle andere namen zijn in hun oog sectarische namen, die wegvallen moeten. Zij willen gemeenschap oefenen met alle Christenen in alle kerken, zonder onderscheid, en beschouwen alle Christelijke kerken als éen geheel, als éen groote Christelijke kerk, in wier midden zij ook Christenen zijn, maar geen institutaire kerk naast andere kerken. Zij willen beslist niets weten van de grenslijnen, die de verschillende kerken van elkander scheiden. Zij verwerpen alle Geloofsbelijdenissen en Kerkenordeningen, en erkennen alleen Jezus Christus voor hun Zaligmaker en Leidsman, en alleen den Bijbel voor hun regel van geloof en leven. Zij hebben geene vaste kerkformatie, maar zetten in elk opzicht de kerkdeur zoo wijd mogelijk open. Congregationalistisch in kerkregeering, is elke gemeente geheel vrij om zich naar eigen goedvinden in te richten en te regeeren. En ook is elk lid geheel vrij om den Bijbel voor zichzelven uit te leggen, wat hij te gelooven en te beoefenen heeft. De gemeenten verwelkomen daarom niet alleen personen van allerlei theologische richtingen als leden, maar ook noodigen zij de leden van alle christelijke kerken ten avondmaal. Wie verklaart een christen te zijn, en den Bijbel aanvaardt als den regel voor zijn geloof en leven, en zich niet onzedelijk gedraagt, die wordt met open armen ontvangen, en zoo iemand mag alleen wegens wanordelijk en onzedelijk gedrag gecensureerd worden.

De Christians houden jaarlijksch staatsconferenties, en elke vier jaar een algemeene conventie, de American Christian Convention genoemd.

Deze kerk is een echt Amerikaansche plant en vertegenwoordigt een zeer algemeene gezindheid in de Amerikaansche kerkelijke wereld. Doch de Bijbel wordt er allengs meer zóo uitgelegd, dat het Calvinisme, de leer der Drieëenheid, de kinderdoop, de particuliere voldoening enz. over boord gaan, en men komt steeds nader bij de

Unitariërs. Evenwel zijn de Godheid en het voorbestaan van Christus nog niet losgelaten.

Zij telt 1348 leeraars, 1340 gemeenten en 101,597 Avondmaalgangers.

J. WIJNGAARDEN.

De H.Eerw. Nicolaas Jacobus Hofmeyr.

Den 8sten Maart van het jaar 1827 werden in het toen reeds oude tehuis der Hofmeyrs, op het eigendom ,,Welgemeend,'' in de Campstraat, te Kaapstad, aan den toenmaligen eigenaar, den heer Jan Hendrik Hofmeyr S.J.zn., tweeling zoons geschonken. Zij waren zijne negende en tiende kinderen. Daarna werd zijn huwelijk met nog drie zoons en een dochter gezegend. Een der tweelingen was zoo zwak, dat hij reeds voor dood was ter zijde gelegd, toen de geneesheer nog een sprankje van leven in hem vond en er in slaagde hem toch door te halen.

Dat is nu reeds ongeveer zeven en zeventig jaar geleden. De toen ter nauwer nood geredde heeft zijn sterkeren tweeling broeder al ruim twintig jaar geleden zien heengaan, heeft tevens al zijn vroeger en later geboren broeders en zusters overleefd en is nu nog, wel verre van een uitgediende aan den rand des grafs hinkende en waggelende grijsaard te zijn, de nog immer bedrijvige, van levensvuur en levens- en arbeidslust gloeiende Nicolaas Jacobus Hofmeyr, Professor in de Theologie te Stellenbosch, de vader, naar het vleesch, van dertien en, naar het geloof, van wie weet hoevele zonen en dochteren in den Heer.

De oude Spartanen hadden een wet, volgens welke de zwakkelingen bij hunne geboorte moesten worden omgebracht. Waarmee het heil van land en volk werd beoogd. Ware deze wet op den genoemden Maart-dag te ,,Welgemeend'' toegepast, hoeveel zou Zuid Afrika in het algemeen en de Nederduitsche Kerk in het bijzonder niet armer zijn geworden aan die macht, welke uit geloof en geesteskracht voortspruit! Wie kan zeggen hoeveel Sparta zelf niet

door die befaamde wet van zijn grooten Lycurgus heeft verloren. Bloot lichamelijke kracht is niet de hoogste macht op aarde. Dat ondervond ook Sparta, toen het, door den vijand in het nauw gedreven moed en kracht moest putten uit de gloeiende woorden van den krommen, kreupelen, van Athene geleenden Tyrtaeus.

,,Kreupel,'' dat was Nicolaas Hofmeyr nooit. Wel was hij vele jaren lang zwak van gestel, maar daarbij met een houding zoo rechtop als een paal en zoo fier als... wel... als 'n Spartaan. En als kind en als jongeling was hij vol leven en bedrijvigheid—vroolijk en opgeruimd—met aanleg voor muziek, vooral voor de viool.

Maar smaak in intellectueele oefeningen en een vroeg ontwakende godsdienstzin verkregen weldra een alles overweldigenden invloed over hem. Van het oude ,,Tot Nut van het Algemeen'' was hij in diens beste dagen een der knapste leerlingen en medallisten. Zijn geliefkoosde leesmeester, die tevens neef van hem was, Servaas De Kock (later secretaris van de Assurantie Maatschappij ,,De Protecteur''), voorspelde hem een schitterende loopbaan, aan welk vak hij zich ook zou willen wijden. Steeds echter was zijn oog op éen beroep of liever ,,roeping'' gevestigd—die van Evangeliedienaar. Hij wilde zijn volk geestelijk opheffen. Meer nog en vooral:—Hij wilde aan de bekeering van zondaars zijne gaven en talenten wijden.

Doch het was destijds niet zoo gemakkelijk als nu om predikant te worden—vooral niet voor iemand, die lid was van een gezin van veertien kinderen. Er was nog geen seminarie te Stellenbosch. De gelegenheden voor een voorbereidende opleiding waren zeer schraal. Die theoloog wilde worden moest voor een tal van jaren naar Holland, derwaarts een reis makende die soms wel honderd dagen duurde. Het kostte gewoonlijk van éen duizend tot vijftien honderd pond, voordat de jonge Afrikaander als volle V.D.M. in het Kaapland kon terug zijn. Niet alle ouders waren tot zulk een uitgave in het belang van éen zoon in staat of bereid. De vader van den jeugdigen Nicolaas liet zich echter ompraten door zijn predikant, Ds. Abraham Faure, en, voorbereid door dezen leeraar, zoowel als door Dr. A. N. E Changuion—bepaald een der geleerdste Hollan-

ders, die ooit naar Zuid Afrika overkwamen—kon onze aspirant-godgeleerde in de tweede helft van het jaar 1847 zijn theologische studiën aan de Utrechtsche Universiteit beginnen.

Met zoo grooten ijver en succès toog hij daar aan het werk, dat hij reeds in den loop van April 1850 aan de aflegging van zijn doctoraal examen kon denken.

Helaas! Doctor in de Theologie te worden, die gedachte kwam tot niet. De Hollandsche winters bleken te veel voor hem De derde winter tastte hem zoo zeer aan, dat de geneesheeren verklaarden, dat zijne longen geaffekteerd waren en zij hem een terugkeer naar Zuid Afrika voorschreven, als eenig middel om het leven te redden. Alzoo moest hij zijne doctorale studiën staken, en in allerijl, in Juni 1850, zijn proponentsexamen doen in den Haag, waar hij tevens werd geordend. Zijn eerste preek als geordende predikant deed hij den volgenden Zondag voor Dr. Nicolaas Beets, Nederlands gevierden letterkundige, die in 1852 werd beroepen als eerste Professor aan het Theologische Seminarie te Stellenbosch, maar voor dat ambt bedankte, om weinige jaren later een sieraad van de Utrechtsche Universiteit te worden.

In zijn geboorteland teruggekeerd, bracht Ds. Nicolaas Hofmeyr eenigen tijd te Kaapstad en de omstreken door, om wat op te knappen. Hij preekte echter meermalen en maakte grooten opgang door de eenvoudige sierlijkheid van zijn stijl, de welluidendheid zijner stem en den diepen ernst die den inhoud zoowel als de voordracht zijner redenen kenmerkte. Weldra werd hij te Calvinia beroepen en in September 1851 daar als herder en leeraar bevestigd.

Welken diepen indruk zijn arbeid—van den kansel, in de konsistoriekamer, en vooral op huisbezoek—maakte in ons toen erg verwaarloosd Noord-Westen, getuigen ouden van dagen nu nog.

Maar hoe zeer ook zijn hart zat in zijn evangelie arbeid aldaar, had hij toch ook een oog en oor voor de behoeften van Kerk en land in het algemeen.

Het toen reeds sedert jaar en dag besproken plan, om in de steeds toenemende behoefte van predikanten te voorzien door de stichting eener Theologische Kweekschool in Zuid Afrika, hield

juist toen veler gemoederen bezig en maakte het onderwerp uit van warme discussiën in Rings- en Synodale Vergaderingen en vooral in de Drukpers. Er werd hevig gestreden door voor- en tegenstanders. Als aanvoerder der laatsten trad op de hierboven reeds genoemde Dr. Charguion, die zijne gezichtspunten met groote bekwaamheid in kernachtig en soms geestig Hollandsch uiteenzette. Tegenover hem trad de jonge Calviniasche predikant in 't strijdveld. Dat gaf den ouden leermeester gelegenheid om, smalende op de jeugd van zijn tegenstander, te gewagen van „de vervroegde ontwikkeling dezer eeuw, waarin wij nog den dag zullen beleven, dat knapen verbaasd zullen opkijken bij 't vernemen, dat hunne vaders zich op hùn leeftijd bezig hielden met vlieger en priktol, en dat de zuigeling zal uitroepen: ‚Weg met moedermelk, geef mij biefstuk!' " Spoedig mengde zich ook Ds. J. H. Neethling Hz., toen predikant te Prins Albert, nu te Stellenbosch, samen met den heer Brink, van Wimmershoek, in den strijd. Kolommen lange brieven volgden op brieven van gelijke lengte, contra antwoorden op antwoorden. Het geschrijf van „die ou doctor" van „die Calviniasche haantje" van „die Wimmershoeksche boer," en van „die Prins Albertsche predikantjie," vormde het aanlokkelijkste deel van de *Zuid Afrikaan* en het onderwerp aller gesprekken. En toen Dr. Servaas Hofmeyr, na het afkoelen van den strijd, den heelen boel uitgaf in de gedaante van een lijvige brochure, onder den naam van „Bezwaren tegen Bezwaren," vond die een ruim debiet. Die meer van de zaak wil weten schaffe zich een exemplaar van dat pamphlet aan—indien hij er een kan vinden.

Niettegenstaande Dr. Changuions verzet—waarin hij geholpen werd door vele leden der toenmalige „liberale partij" op godsdienstig gebied—ging de Theologische Kweekschool toch door. Dr. Nicolaas Beets en Dr. F. G. Van den Ham werden uit Europa als professoren beroepen. Beiden bedankten—ook toen hunne beroepen herhaald werden. Daarop werd, tijdens de Synode van 1857, een keus uitgebracht op Ds. John Murray, van Burgersdorp, en Ds. G. W. A. Van der Lingen, van de Paarl, en, toen deze laatste het aanbod afwees, op het onderwerp van deze schets. Ds. Murray en Hofmeyr namen de benoeming aan.

De Kweekschool had nu professoren, maar....geen studenten! Gevolgelijk moesten de beide hoogleeraren studenten voorbereiden. Dat deden zij in zooverre met succes, dat het Theologisch Seminarie op den 1sten November, 1859, kon worden geopend met vier studenten, t.w. de heeren E. Z. J. De Beer, C. S. Morgan, W. Robertson en W. P. Rousseau.

Het was een groote dag voor de Kerk, het land en vooral voor Stellenbosch. Reeds lang voor het openingsuur was de kerk, waarin de plechtigheid aanving, gevuld. Er was zitplaats voor 800 personen, maar dien dag bergden 1300 zich daarbinnen, en daarbuiten stonden nog ruim 800 vergaderd.

Prof. Hofmeyrs aandeel in de openingsverrichtingen bestond uit een treffend woord tot de gemeente, naar aanleiding van de woorden in Cor. 3:9: ,,Wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw, zijt gij.''

Dat de eerste professoren geen bloote eereposten te vervullen hadden blijkt uit de volgende leervakken die aan éen hunner, Professor Hofmeyr, werden toegewezen:—Verklaring van het Nieuwe Testament; Inleiding tot het Nieuwe Testament; Uitlegkunde van het Nieuwe Testament; Kerkgeschiedenis met inbegrip der Zendingsgeschiedenis; Encyclopedie; Geschiedenis der Wijsbegeerte; Pastoraal; Homiletica.

Door de aanstelling, eerst van een derden en later van een vierden Hoogleeraar, werd Prof. Hofmeyr ontslagen van de Geschiedenis der Wijsbegeerte en van de Inleiding tot het Nieuwe Testament; maar daarentegen houdt hij sedert voorleden jaar ook voorlezingen over de Geschiedenis onzer Kerk.

Bij dit officiëele werk van den katheder voegt de nu 77-jarige grijsaard ook de volgende vrijwillige geregelde werkzaamheden: Een preekbeurt in elke acht weken; een practische Bijbelverklaring, des Zondagsmorgens voor de studenten en schoolgaande jongelingen, des Zondagsavonds voor de jonge dames in Bloemhof, en des Woensdagsnamiddags voor de ,,Christelijke Jonge Dames Vereeniging.''

Uit deze bijeenkomsten, die een blijvenden indruk maakten op

honderden van ontvankelijke gemoederen, werd dertig jaar geleden de nu nog krachtige Stellenbossche Jongelings-vereeniging geboren, waarvan de professor tot heden toe de permanente voorzitter is.

Ook in andere opzichten behartigde hij de belangen der te Stellenbosch studeerende jongelui. Er bestond groote behoefte aan een goed ingericht ,,Te Huis'' voor hen. Prof. Hofmeyr ging aan het collecteeren voor dat doel. Hij bezocht daartoe o. a. zijn oude gemeente Calvinia. Hij legde daar en elders zooveel tact als geniale bedelaar aan den dag, dat hij weldra £3,200 kon overhandigen aan Professor De Vos, om het ,,Te Huis'' te stichten, aan het hoofd waarvan de welbekende heer Japje Krige thans staat. Met even goed gevolg werkte hij voor de finantiëele behoeften der Jongelings-vereeniging, zoodat o. a. aan hare mooie nieuwe zaal de som van drie duizend pond kon worden besteed en het gebouw zonder schuld worden ingewijd.

Waren deze ondernemingen meer direkt verbonden met het zedelijk en godsdienstig heil der jongelingschap, ook hare intellectueele toekomst lag hem na aan 't hart. Zoo kwam bij hem de gedachte op aan de stichting van een inrichting voor hooger onderwijs in van der Stels oude stad. Het denkbeeld werd meegedeeld aan Ds. Neethling De geloofsman nam het gretig op, en het kleine ,,gymnasium'' werd 35 jaar geleden geboren, om gestadig te groeien, tot dat het de afmetingen bekwam van het tegenwoordige Victoria College, bepaald het tweede grootste en wellicht het machtigste instituut voor de verstandelijke ontwikkeling van het aankomende geslacht in heel Zuid Afrika.

Ook aan de stichting en voortgaande ontwikkeling van Bloemhof—die wijd en zijd geroemde inrichting voor de opvoeding van jonge dames—nam Professor Hofmeyr een krachtig deel. Nu nog is hij voorzitter van het Bestuur. Tevens is hij Bestuurslid van die nuttige inrichting voor arme blanke jongens, ,,Industria,'' en van het Hoofdbestuur van den Taal Bond.

Samen met Ds. Neethling, Ds. A. Murray, Prof. Murray en Dr. Servaas Hofmeyr, stichtte hij de *Volksvriend*, die eventueel vereenigd werd met de *Zuid Afrikaan*. Aan hem was het te danken dat

zijn broers zoon, ,,Onze Jan,'' zich verbond aan de drukpers, in plaats van zijn zelfstandig leven te beginnen en te eindigen als klerk in een Gouvernementskantoor.

Bij al dezen veelzijdigen arbeid kon Nicolaas Hofmeyr nog den tijd vinden om als een onzer vruchtbaarste schrijvers op te treden.

Toen hij nog predikant was te Calvinia schreef hij talrijke stukken over het liberalisme in Holland, als pleidcoi voor de oprichting van een Theologisch Seminarie in Zuid-Afrika, die in een Hollandsch tijdschrift werden overgenomen en ook als afzonderlijk vlugschrift uitgegeven onder den naam van ,,Een stem uit den Vreemde.''

Toen hij Calvinia verliet gaf hij een zeer gewilden Preekbundel uit, getiteld ,,Herinneringswoorden.'' Toen het modernisme ook in het Kaapland opdaagde, verscheen van hem een lijvige brochure onder den titel van ,,Getuigenis tegen de Hedendaagsche Dwaling.'' Toen de geruchtmakende Kotze en Burgers zaken ontstonden, en de Kerk met een groote scheuring bedreigden, wegens de inroeping van het Hooggerechtshof, schreef Professor Hofmeyr, die destijds mede in de Synode zitting had, zijn ,,De Kerk en de Rechtbank.'' Gedurende de hoogloopende discussies over de Zestigste Vraag van den Heidelbergschen Catechismus leverde hij een tal van puntige brieven, ten bewijze dat de door Ds. Kotze gewraakte uitdrukking ,,nog steeds tot alle boosheid geneigd,'' wat gansch anders beteekende dan ,,altoos en immer door elke zonde plegende.'' Verder zond hij ter perse:—Tegenstellingen in 's Christens Leer en Leven; Jezus' Heerlijkheid weerspiegeld in Zijn Aardsch Leven; De Christus der Evangeliën; Toespraken voor die Rust zoeken (later samen met de Herinneringswoorden in één band herdrukt onder den naam van ,,Wekstemmen''); Uit de Duisternis tot het Licht; Pinksterlicht en Leven; The Blessed Life; Lichtstralen; Niet Knecht maar Kind; Bijbelsch Dagboek; Drie Voorlezingen over het Jezuïtisme (in Nederland verschenen); Blikken in den Bijbel, opgedragen aan de Theologische Studenten van zijn Alma Mater, de Utrechtsche Hooge School.

Slot Volgt.

Rubriek voor Jongelieden.

Zalig zijn de Barmhartigen.

,,Hm, hm'' klonk het langzaam uit een hoekvenster van een eenvoudig maar vriendelijk en net huisje, bewoond door den knoopenmaker Wiebe en zijn huisgezin. ,,Ja, moeder, er zal wel niets aan te doen zijn, ik zal wel in een zuren appel moeten bijten. Het is mij zwaar, ja, God weet het, zeer zwaar Mertens ginds in Lubbecke hard te manen. Hij was altijd een brave man en ik vertrouw dit van daag nog van hem. Maar, maar vijftig thaler, of zoo men ook zeggen kan, honderd en vijftig mark, 't is toch geene kleinigheid voor ons. Daarenboven is de man geheel uitgebleven en heeft nu reeds maanden lang geen garen meer van mij gekocht. Hm, hm, het zal wel noodig zijn dat ik zelf hem eens opzoek.''

,,Ja, mijn oudje, dat zult gij wel doen moeten,'' antwoordde zijne vrouw. ,,Nu reis dan naar Lubbecke. Overmorgen moet onze buurman Muller ook derwaarts dan kunt ge samenreizen. Het zal de geheele wereld niet kosten. En recht is het eenmaal, dat gij naar ons geld verneemt.''

Daarmede was tot de zaak door de echtelieden besloten. De knoopenmaker Wiebe was niet rijk, maar een man van orde en regel, zeer vlijtig en omzichtig, die door trouwen en rusteloozen arbeid onder Gods zegen zichzelven en de zijnen met eere onderhield. Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat was hij werkzaam en zong daarbij zijnen God en Vader in den hemel het eene vroolijke lied na het andere. De knoopenmakerij wierp slechts een karig bestaan af. Daarbij was de kloeke man een kleinen handel begonnen in zulke materialen als men in zijn vak gebruikte. De mannen van hetzelfde handwerk uit de omgeving kwamen voor en na gaarne tot den vriendelijken en eerlijken Wiebe,die hun niet te veel afvroeg voor zijne waren,maar met een matigen winst tevreden was en daarbij zorgde voor goede leverantie. Zoo geschiedde het dat zijne zaken zich al meer uitbreidden en hij zoo langzamerhand wat overhouden kon. Hij bleef bij dit alles een eenvoudig man. Zijne trouwe Maria verstond het huishouden, zoodat het er bij onze vrienden immer netjes en welvarend uitzag. God zegende hen met twee kinderen, van wie de een, Hans, thans twaalf jaren oud en een schrandere, vlijtige jongen was en de andere een meisje van acht jaren, Maria geheeten. Het godzalig voorbeeld der ouders kon niet

anders dan een goeden invloed hebben op hunne harten en door Gods genade wiesen ze op in kinderlijke gehoorzaamheid en godsvrucht.

Meester Wiebe had zijne woning in Bunde, de hoofdstad van Westphalen. In ditzelfde Westphalenland en in hetzelfde distrikt, niet ver van daar, ligt het stedeke Lubbecke. Hier ter plaatse woonde de knoopenmaker Mertens met wien zich de gedachten van den vlijtigen Wiebe zoo levendig bezig gehouden hadden. Mertens was reeds sedert jaren een zijner geregelde klanten geweest en had door zijne bescheidenheid, getrouwheid en eerlijk voorkomen steeds den besten indruk op hem gemaakt, zoodat meester Wiebe hem in eere hield. Mertens had eigenlijk zelden zijne inkoopen met klaargeld betaald, maar vooral dezen laatsten tijd het bedrag telkens aanschrijven laten. Hij verontschuldigde zich dan bij meester Wiebe met te zeggen, dat zijne zaken het niet toelieten oogenblikkelijk te betalen. Hij zou echter mettertijd alles aanzuiveren. En Wiebe, die wel wat wachten kon, had hem gereedelijk geloofd en immer weer het noodige garen geleverd. Dit bleef hij doen, vertrouwend op het eerlijk gezicht en het woord van den man.

Nu was Mertens een vierendeel jaars geheel onverklaarbaar uitgebleven. En had ook niets afbetaald. Wat moest onze wakkere meester nu wel van hem denken? Hij kwelde zijn hoofd er mede, maar kreeg geene klaarheid. Alleen werd het hem hoe langer zoo meer duidelijk, dat hij zelf wel naar de zaak zou moeten vernemen. Opdat hij zijn eerlijk verdiend geld er niet geheel en al bij verspeelde. De gedachte aan zijn huisgezin dreef hem hier ook toe. De kinderen werden grooter en daardoor de uitgaven noodwendig meerder.

Zoo geschiedde dan ook. Twee morgens na zijne beraadslaging met zijne Maria zien wij den achtenswaardigen Wiebe aan de zijde van zijn buurman Muller op reis naar Lubbecke.

Stom en terneergedrukt zit terzelfder tijd een uitgeteerd en vergrijsd man in eene donkere en niet zeer zindelijke kamer. Hij is ijverig met een stuk werk bezig. Dit is de knoopenmaker Mertens. Al zuchtend richt hij tusschenbeiden het oog op de groep, die om de tafel zich bevindt.

Daar stond eene vrouw wier slordig kleed en onverschillige blik harer oogen toonen, dat de ellende, welke haar omringt, heur òf ongevoelig òf lichtzinnig gemaakt heeft. Vier kinderen bevinden zich bij haar, die elkaar stooten en de een met den ander kribben, terwijl ze inmiddels ongeduldig om brood roepen. De arme man

denkt met een hart vol kommer aan zijnen nood, terwijl zijne vrouw daarentegen daar het geschreeuw al onstuimiger wordt, met de grootste ongevoeligheid groote stukken van het zwarte brood afbreekt en onder de kleine bedelaars uitdeelt.

Daar geschiedt er iets gansch onverwachts, iets dat men hier nauwelijks meer kent. Er wordt aan de deur geklopt. Dewijl geen vriendelijk ,,komt binnen'' gehoord wordt, wordt ze zonder verder talmen van buiten geopend. Op den drempel verschijnt een deftig man, van omstreeks veertig jaren, dien het aan te zien is, dat hij een eerzaam meesterhandwerker is. Hij blijft aan den ingang staan en zijn kloek oog neemt haastig de kamer met hare bewoners op. Zijn blik rust ten slotte op den mageren man aan het venster, die er zoo kommerlijk uitziet.

Nieuwsgierig staren moeder en kinderen den vreemde aan. Ook Mertens ziet op, maar het is alsof hem op eens een zwakheid overviel. Zijn uitzicht vervalt nog meer. Angstig ziet hij den welbekenden man in de deur aan. Deze treedt echter op hem aan en spreekt vriendelijk: ,,Goeden dag, heer Mertens. Daar u niet meer tot mij komt, moet ik wel eens tot u komen.''

De handen van den beangsten man hebben zich onwillekeurig gevouwen en met stamelende woorden begint hij: ,,Ach, heer Wiebe, lieve heer Wiebe, zie mij toch niet voor een bedrieger aan! God in den hemel is mijne Getuige, dat ik u zoo zielsgaarne betalen wilde en dat ik de schuld van honderd vijftig mark niet vergeten heb. Maar lieve heer ik kon niet betalen. Zie mijne vrouw en kinderen aan. Ik kan ze toch niet laten verhongeren en mijne arbeid werpt niet meer af dan wij tot ons onderhoud beslist noodig zijn. O heb medelijden met mij.''

Innerlijk bewogen hoort meester Wiebe deze troostlooze ontboezeming en ziet hij op dat kommervol gelaat voor zich. Onbesloten, maar toch reeds half ontwapend, werpt hij nog zijn blik op de zoo weinig aantrekkelijke omgeving. De zeer slordig gekleede vrouw laat zich in geenen deele in haar werk storen. De met lompen bedekte kinderen gapen hem driest aan en trekken zich opdringend hem aan de jas. Daar valt zijn oog op een jongen van zes jaren, die onder de tafel een heenkomen zoekt. ,,Nu kleine,'' zegt meester Wiebe vriendelijk tot hem, ,,wat doet gij daar onder? Kom geef mij eens de hand.''

De bengel denkt er echter niet aan te gehoorzamen, maar trekt een scheef gezicht, terwijl hij meteen den vreemdeling zijne tong in haar gansche lengte en breedte laat zien. Met ontsteltenis ziet de

vader dit onbetamelijk gedrag en hij roept: ,,Gottfried, gij stoute jongen, ik kom met den stok.'' Zoodra hij opstaat om werkelijk zijne bedreiging uit te voeren is de jongen als de wind van onder de tafel, stuift hij de kamer uit en trekt de deur achter zich toe.

Hoofdschuddend en ten einde raad ziet meester Wiebe den armen beklagenswaardigen Mertens aan. Deze is uitgeput op zijnen stoel teruggevallen, houdt het aangezicht met zijne handen bedekt en zucht zwaar. ,,Heer Wiebe,'' komt hem snikkend en zacht van de lippen, ,,gij zijt ten volle in uw recht met uwe vordering. Doe met mij naar u goed is; want het is met mij toch aan het eind. Met acht dagen moet ik de achterstallige huishuur van vijftig mark betalen of word met vrouw en kinderen op straat gezet en ik heb nog geen zeven mark bij elkaar. Ik heb niets dan zorg en nood in mijn leven. Ook de kinderen bezorgen niet dan kommer. Bijzonder die Gottfried. Hij is nog zeer jong maar reeds een ondeugd. Ik weet geen uitweg meer. Indien gij wilt zet mijne zaak vast. Ik moet u waarlijk dankbaar zijn dat gij zoo lang geduld gehad hebt en mij zooveel vertrouwen en goedheid bewezen hebt.''

Moedeloos neigt de gebrokene man het hoofd. Onwillekeurig grijpen de vlijtige vingeren naar den gewonen arbeid en beginnen het rustelooze, doch zoo weinig nut aanbrengende tobben, opnieuw. De vrouw blijft sprakeloos in haren hoek staan. De kinderen verslinden hun stuk zwart brood. Een diepe stilte heerscht eene wijle in de kleine, duistere kamer.

Zacht treedt Mr. Wiebe nu op den armen Mertens toe, drukt hem hartelijk de hand en spreekt met bewogene stem: ,,Lieve heer Mertens, ik moet uwe zaak eerst overleggen. Zij doet mij van ganscher harte leed. Ik bid u, bekommer u niet al te zeer. Er zal zich nog wel eene uitkomst op doen. Want onze Heere God is barmhartig en kent al uw nood. Vertrouw op Hem en vat weer moed.''

Hierna keert zich de vriendelijke man naar de deur, terwijl hij de vrouw deelnemend groet. In de kamer blijft het voorts stil. Mertens blikt den braven meester na, schudt treurig met het hoofd en zucht: ,,Voor mij is er geene hulp meer. Hij meent het goed en gulhartig, maar hij moet toch ten slotte zijn geld hebben.''

Dan zetten de onvermoeide vingeren den arbeid gedreven voort. Vrouw Liese schuift de rest van het brood aan eene zijde en zet zich ledig aan de onopgeruimde tafel. Wat baat dat schoonmaken! Het gaat toch naar het einde met alles. Zij wil niet zoo dom zijn als haar man en werken zich de handen te vergeefs moe. De kinderen,

wier eerste honger bevredigd is, beginnen het vcrige leven weer van nieuws en spoedig is de indruk door den vreemde gemaakt voorbij. Ook Gottfried steekt de neus binnen de deur en vleit zich nauw tegen moeder aan. Hij weet zich veilig nu vader in diep gepeins verzonken daar zit.

Even der gedachten vol als Mertens in zijne kamer zit stapte Wiebe den drempel over toen hij het huis verliet. Hij speurt zich daar buiten een eenzaam pad uit om met zijnen God over deze zaak te mogen raadplegen. Ja hij mocht tot God zich begeven, want Diens vriendelijk woord tot zijne kinderen is: ,,Indien iemand van u wijsheid ontbreekt, dat hij ze van den Heere begeere, Die een iegelijk mildelijk geeft en niet verwijt.''

Al overleggend wandelt hij langzaam daar heen. Het is hem aan te zien, dat hij met gewichtige zaken bezig is. Zijn voorhoofd staat diep in rimpels. Het droevig en meewarig knikken van het hoofd toont hoe hetgene hij zag en hoorde hem heeft aangegrepen. O dat moedeloos woord van den armen huisvader smart hem zoo! Nu en dan verdwijnen de rimpels aan het voorhoofd, een glimlachje wordt zoo voor en na gezien. En eindelijk heeft zijn gelaat de oude goedige, tevreden uitdrukking herkregen. Wiebe heeft het raadsel bevredigend opgelost. En dat hij daarbij nauw heeft gelet op de wenken zijns hemelschen Vaders maakt zijne genieting te voller. Bij hem staat de zaak vast. Maar een is er nog met wie hij verder raadplegen moet, zijne getrouwe Mina. Ook hierover heeft hij geene zorg, wetend dat het hart zijner echtvriendin altijd het goede blijdelijk genegen is en dat zij zeker hare volle toestemming geven zal.

J. W. BRINK.

(*Wordt vervolgd.*)

Vragen.

1. Wat is de oorsprong der uitdrukking: ,,het huikje of huigje naar den wind hangen?''

2. Wat is de oorsprong van: ,,zijn biezen te pakken?''

3. Vanwaar het spreekwoord: ,,een snoek op zolder te vangen?''

4. ,,Boter aan den galg te smeeren,'' wat is daarvan de oorspronkelijke beteekenis?

5. ,,Op zijn chapitre komen,'' wat beteekent dat?

6. ,,Hij loopt met zijn ziel onder den arm,'' hoe komt men toch aan zulk eene uitdrukking?

7. ,,De plaat poetsen,'' waaraan is dat ontleend?

8. ,,Hij eet van twee wallen,'' wat beduidt dat?

9. ,,Gelijke monniken, gelijke kappen,'' wat is daarvan de oorsprong en beteekenis?

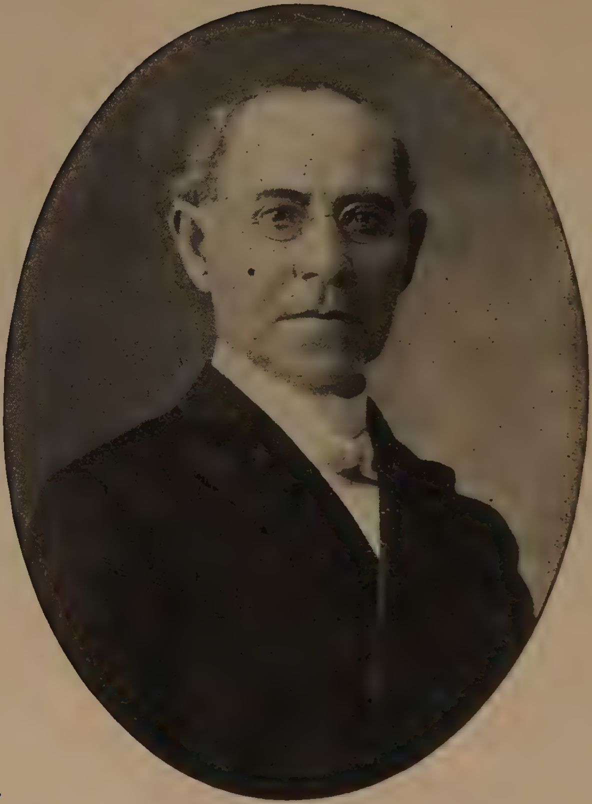

Rev. E. Van der Vries.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. SEPTEMBER 1904. No. IX.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende n en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Geef Bevel aan uw Huis, want Gij zult Sterven.

VI.

In onze vorige artikelen hebben wij gezien, wat de roepstem Gods is, door het bovenstaande schriftwoord tot ons komende. Het woord is zeer bekend en toch wordt het zoo vaak verkeerd aangehaald, en wie zal zeggen hoe weinig betracht? Het is een woord dat vooral tot de kranken gericht wordt, maar ook de gezonden moeten er ten allen tijde rekening mede houden.

Wij zagen in de eerste plaats, wat onze roeping is jegens onze medemenschen, en vervolgens jegens onzen Schepper en VerbondsGod. Na daarvoor eerst algemeene trekken te hebben gegeven, wezen wij op het geloof als een eerste en noodzakelijk vereischte tot beoefening. Tot God wenden als Hiskia kan niet tenzij men zich vastklemt aan zijn woord. Daarna kwam ter sprake de verplichting van zelfbeproeving, die eigenlijk nooit mag achterwege blijven, hetzij gezond of krank. Ook wezen wij op de noodzakelijkheid der bekeering, met diepe verootmoediging voor God, gepaard gaande met waarachtige schuldbelijdenis, nadat wij een ernstigen blik door de zelfbeproeving op onze zondige daden en gewoonten hebben verkregen. Voor een ziekbedsbekeering moest er een waarschuwend woord gegeven worden, opdat men zich daarop niet lichtvaardig zou verlaten, of de bekeering tot het ziekbed zou uitstellen; ofschoon wij nooit recht hebben om ziekbedsbekeeringen in twijfel te trekken, zoo lang het tegendeel niet blijkt.

Nog een artikel zullen wij over dit onderwerp moeten geven tot

volledigheid. Het is wellicht meer dienstbaar voor zulke kranken, die met langdurige lichaamskwalen hebben te worstelen, dan voor hen die door ernstige en kortstondige krankheden worden aangetast, waardoor soms in enkele dagen hun lot beslist is. Toch kan wat wij wenschen te schrijven ook zijn nut hebben voor anderen. Wij kunnen allen ook aan zulk een weg van langdurig lijden onderworpen worden. En hoe vaak is het, dat wij van onze vrienden en betrekkingen zien, die er door Gods wijze voorzienigheid ingeleid zijn?

Zoo treft men dan onderscheidenen aan, die weken, maanden, soms jaren verstoken zijn van te kunnen opgaan naar het huis des gebeds. Zij moeten de openbare middelen, waardoor God aan de ziel werkt, hetzij om ze tot geloof en bekeering te brengen, of om ze daarin te versterken, missen. Wat doen nu zulke lijders? Zij zijn te ziek en te zwak om op te gaan, maar niet om godsdienstig te leven en in godsdienstoefening zich bezig te houden in eigen woning. Te veel wordt dikwijls door de kranken van anderen op dit gebied geëischt, en te weinig zijn ze zelf bezig in de middelen die nog in hun bereik zijn. Ieder leeraar weet, hoe dat aan die soort lijders allerlei middelen van afleiding bezorgd worden; maar als er een weinig gevraagd wordt naar gebed en lezen van Gods Woord, dan kan men niet bemerken, dat er noch van het eene, noch van het andere iets plaats grijpt. Voor het laatste zijn ze gewoonlijk te zwak, terwijl jonge menschen in zulke toestanden verkeerende zich toch dikwijls met allerlei verderfelijke leesstof wel kunnen bezig houden. En waar ligt het gebrek? Wellicht het meest in het gebrekkige van den huiselijken godsdienst, tijdens de gezonde dagen. Men heeft geen bidden geleerd. Men zette zich niet op vaste tijden om Gods Woord te onderzoeken. Van het Woord in te denken hebben ze nog nooit iets verstaan. Nu moet de leeraar wel komen en bidden en daarmede stellen ze zich dan tevreden. Is het huiselijke leven waarlijk een godsdienstig leven, dan zal het niet nagelaten worden in de dagen van krankheid, het zal het eerste zijn waarnaar de kranke vraagt, tenzij de krankheid van zulk een aard is, dat het niet waargenomen worden kan.

Wij moeten vooral zorgen dat wij geen tijd verloren laten gaan in

de dagen van krankheid. Hoeveel tijd wordt er verwaarloosd in gezonde dagen, waarin wij onzen God moesten gezocht en gediend hebben, terwijl wij er ook toe in de gelegenheid waren. Komt de Heere nu ons tegen, dan spreekt Hij immers des te sterker tot ons: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.'' Hoeveel te meer moet dan ook daarom het voorbeeld van Hiskia door ons nagevolgd worden, waar hij zijn aangezicht naar den wand keerde en bad.

Doch wat ontbreekt dikwijls de vrijmoedigheid tot het bidden. Maar daarvoor zijn de oorzaken toch niet te zoeken in God? Toch alleen maar in onszelven? Laten wij enkele dingen noemen die soms een groote neerslachtigheid in de dagen van krankheid, vooral van sleepende kwalen, te weeg brengen, en de vrijmoedigheid des gebeds ontnemen. En dank zij onzen God dat er ook voor deze zielekwaal genezing bij Hem te vinden is, die over ziel en lichaam beide te gebieden heeft.

Sommigen worden zeer gepijnigd door de overtuiging hunner zonden. Er moest dankbaarheid zijn, dat ze tot het gezicht hunner zonden gebracht werden. Het is toch de eerste en noodzakelijke daad Gods, in de bekeering, en beslist noodig om op de rechte wijze God te zoeken. Wij kunnen nooit anders dan ons er in verblijden, wanneer wij kranken aantreffen, die veel met hunne zonden te doen hebben. Doch wat uitwerking heeft het nu bij zulke menschen? In plaats van dat het hun tot God uitdrijft, zijn ze bevreesd dat hunne zonden te groot zijn om vergeving te kunnen verwachten. Zoo zij toch waarlijk het doel Gods verstonden, zij zouden beseffen dat het is, opdat zij barmhartigheid zouden vinden bij den Heere in dien dag. (2 Tim. 1:18.) De Heere, wiens barmhartigheden over al zijne werken zijn, wil niet dat zij door al te overvloedige droefheid eenigszins zouden worden verslonden. (2 Cor. 2:7.)

Er zijn er die het een oordeel Gods rekenen over hen, waar ze aan zulk een langdurig lijden zijn onderworpen. Waarom toch zij en niet anderen? is de vraag die zoo menigmaal op hunne lippen komt. Hoe zullen ze dan aan God denken? Waar zullen ze een grond vinden om met vrijmoedigheid tot Hem te gaan? Zij zien God alleen als een vertoornd rechter. Zoo de Heere hen liefhad, zouden ze niet zijn wat ze

zijn. Zij kunnen het woord Gods maar niet gelooven dat hun zegt: ,,Want dien de Heere liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geeselt eenen iegelijken zoon, dien Hij aanneemt.'' (Hebr. 12:6.) Zij hebben geen begrip der waarheid, ook niet van de wijze en werking Gods. Zij vergelijken te veel God als Vader voor zijne kinderen met de valsche openbaring der zondige vaders onder de menschen, die zooveel een valsche liefde betoonen jegens hunne kinderen. Zij meenen hen lief te hebben en brengen hen ten verderve door hunne verkeerde wegen. God de Heere wil dat de oude zuurdeesem uitgezuiverd worde, daarom komt Hij met beproevingen, daarom leidt Hij in een weg van lijden. En in plaats van vrucht te brengen aan God, die waardig is ze te ontvangen, en winst te doen met de wegen Gods, zijn ze gelijk aan hen tot wie het Woord Gods spreekt: ,,En gij hebt vergeten de vermaning, die tot u als tot zonen spreekt: Mijn zoon! acht niet klein de kastijding des Heeren, en bezwijkt niet, als gij van Hem bestraft wordt.'' (Hebr. 12:5.)

Er zijn er die geheel door neerslachtigheid worden overvallen. Het leven wordt hen een last, gelijk zij meenen dat het een last is voor anderen, die hen steeds behulpzaam moeten zijn. Zij zijn tot niets nut. Vroeger konden zij werken en anderen voorthelpen, wellicht ook bezig zijn in de dingen van het koninkrijk Gods. Zijn ze nu geen oorzaak dat anderen zelfs moeten teruggehouden worden? Wat konden deze een zegen zijn voor anderen, indien ze maar niet hun tijd aan hen behoefden te besteden. Het ware beter dat ze maar weg waren. Doch in hunne neerslachtigheid weten ze zich niet te wenden tot God. Zij vergeten geheel dat de Meester het zoo wil. Zij zien niet dat Hij er zijne wijze bedoelingen mede heeft, niet alleen voor hen zelf, maar ook voor hen, die hen verzorgen moeten en allen die er kennis van nemen. Hoe vaak heeft het voorbeeld van onderworpen lijden de heerlijkste uitwerking gehad op anderen? Wie zal onder de verloste schare kunnen tellen, die door het lijden van anderen, als middel, tot den Heere gebracht zijn? De Heere wil het zoo. Daarom zal met blijmoedigheid gedragen worden de weg des lijdens, en deze mag geen oorzaak zijn van neerslachtigheid, noch oorzaak, waarom men zich niet tot zijn God zou wenden in het gebed.

Dan zijn er vervolgens ook, die meer bezorgd zijn over degenen die onder hunne verzorging staan, dan wel dat ze werkzaam zijn met hun God voor zichzelf en ook voor die ze zullen moeten nalaten. Zoo ze maar op de rechte wijze tot hun God leerden naderen, dan zouden ze ook al hunne bezorgdheid voor hunne betrekkingen op den Heere leeren werpen. Of heeft Hij niet gezegd: „Laat uwe weezen achter, en ik zal hen in het leven behouden, en laat uwe weduwen op mij vertrouwen." (Jer. 49:11.) En op een andere plaats zegt de Heere: „Hij is een Vader der weezen en een Rechter der weduwen." (Ps. 68:6.) Hoe moeten zulke woorden tot troost zijn. Toch worden ze vaak gering geacht. En is God niet een waarmaker van zijn woord? Zien wij de voorbeelden niet rondom ons, hoe Hij zorgt? Waarom dan zoo veel bezorgdheid en zoo weinig vertrouwen? Waarom zoo menige klaagtoon over de zijnen en niet werkzaam met zijn God?

Maar het zijn niet alleen Vaders en Moeders, die door God aan een langdurig lijden onderworpen worden. Het zijn ook Jeugdigen. De helft van degenen die geboren worden sterven eer ze volwassen zijn. Is het zeer droevig een vader of moeder aan een kwijnend leven te zien wegsterven, nog veel droeviger doet het aan, wanneer dit geschiedt met jongelingen of jongedochters. En waarom toch neemt de Heere er zoovelen weg in dien leeftijd? Hij weet waarom. Hoevele jeugdigen sterven onvoorbereid. De jeugd kan zich maar niet goed voorstellen, dat de dood reeds zal komen en hen oproepen. Zij meenen dan ook dat hen onrecht aangedaan wordt, wanneer zij aan een sleepende ziekte wegkwijnen. Waarom? Zij zijn nog zoo jong. Maar was het leven niet lang genoeg om bereid te kunnen zijn? Zoo de gezonde dagen hen niet tot den Heere doen uitgaan, waartoe zullen ze vermenigvuldigd worden? Om de wereld en het zingenot te dienen? Is het niet veel beter dat ze door de beproevende wegen Gods tot bidden zouden worden gebracht? En zoo de Heere hen dan wegneemt, zoo ze in die wegen Gods den Heere hebben leeren zoeken. Wat voorrecht dan, om spoedig te mogen komen, door het voorportaal tot de werkelijke en volle gemeenschap Gods.

Begeerte om te leven is zeer natuurlijk. De dood is in strijd met

ons gevoel. God schiep ons niet om te sterven, maar om te leven en wel tot zijne verheerlijking. Daarom mag het gebed ook tot God uitgaan in dagen van krankheid tot herstelling. Hiskia bad. Zij zijn bidden ons ten voorbeeld. Hij was een kind Gods. Toch vreesde hij den dood. Hij kon er maar niet aan denken en zich er mede verzoenen, dat God gezegd had: ,,Geef bevel aan uw huis, want gij zult sterven.'' Het was zwakheid, zooals ge bij vele van Gods kinderen aantreft. Zoo wij ten volle vertrouwen op Hem, dan leeren wij David nazeggen: ,,Al ging ik ook door het dal der schaduwen des doods, ik zou geen kwaad vreezen, want Gij zijt met mij.'' (Ps. 23:4.)

Er zijn er ook onder Gods kinderen die meer den weg des lijdens, leidende tot den dood, vreezen, dan den dood zelven. Van lijden zijn ze bang. Ze vreezen dat ze zullen bezwijken. Zij zijn als de martelaar, toen hij in de gevangenis zat, die beproefde of hij zijn kleinen vinger in de vlam van een brandende kaars kon houden. Hij trok spoedig terug. Daarom deinsde hij ook eerst terug voor den brandstapel. En toch moeten zij het toestemmen dat er velen zijn, die veel meer geleden hebben, dan het schijnt, dat zij zullen moeten lijden. En zou de hand des Heeren verkort zijn? Daarom is ook het gebed zoo noodig. Zij moeten zich afkeeren van al wat hen schadelijk werkt en alleen zich tot God wenden. Vooral gedenken aan de vermaning van God: ,,Ziende op den oversten Leidsman en Voleinder des geloofs, Jezus, dewelke voor de vreugde, die Hem voorgesteld was het kruis heeft verdragen, en schande veracht, en is gezeten aan de rechterhand des troons van God.'' (Hebr. 12:2.)

Ook op het krankbed is men dankbaarheid verschuldigd. Er moet bewustheid zijn dat wij geen recht op zegen en gezondheid hebben. Wat hebben degenen, die door God aan het krankbed gelegd zijn soms jaren achtereen veel in ondankbaarheid genoten. Bij ontwaking mag dan de dankbaarheid niet uitblijven. Wat heeft God niet veel gedaan om ons den verschen en levenden weg te bereiden, waarop wij tot Hem mogen gaan. Ook dit noopt tot dankbaarheid. De dankbaarheid staat ook weer in verband met wat wij in onze eerste artikelen over dit onderwerp schreven, de verplichtingen

jegens Gods koninkrijk op ons sterfbed naar ons vermogen. Wij moeten God niets offeren, wat ons niets kost of niets gekost heeft.

Zoo wij deze dingen ter harte nemen, dan zullen wij de wijze bedoelingen Gods leeren verstaan in zijne bezoekende hand die Hij over ons brengt. Treffend vinden wij dit beschreven in Job 36: ,,En zoo zij gebonden zijn in boeien, vastgehouden worden met banden der ellende; dan geeft Hij hun hun werk te kennen, en hunne overtredingen, omdat zij de overhand genomen hebben. En Hij openbaart het voor hunlieder oor ter tucht, en zegt, dat zij zich van de ongerechtigheid bekeeren zouden. Indien zij hooren en Hem dienen, zoo zullen zij hunne dagen eindigen in het goede, en hunne jaren in liefelijkheden.'' Dan zullen zij met ootmoedigheid bekleed Gode stilzwijgen, verstaande dat er bij Hem verwachting is. ,,Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhooge te zijner tijd,'' zegt de Apostel Petrus. En het voorbeeld van David zal betracht, God te gedenken op de legerstede. Ja er zal beantwoording zijn aan het woord des Heeren: ,,Zijt beroerd en zondigt niet, spreekt in ulieder hart op uw leger, en zijt stil. Offert offeranden der gerechtigheid, en vertrouwt op den Heere.'' Psalm 4:5, 6.

J. MANNI.

Ds. E. Van der Vries.

(MET PORTRET.)

Daar het den 13 Sept. 30 jaren geleden is dat Ds. E. Van der Vries in den dienst des Evangelies werd bevestigd, zoo geven wij bij dezen een korte levensschets van ZEw.

Edward Van der Vries werd geboren den 25 Februari 1844 te Zuidhorn, Prov. Groningen. Zijns vaders naam was Cornelius Van der Vries en die der moeder Anje Kremer. Zijn vader overleed in Sept. van datzelfde jaar, waarna zijn moeder weduwe bleef tot 1850 en toen huwde met Douwe Hoeksema. Van kindsbeen af aan werd de jeugdige Van der Vries opgevoed in de leer der Waarheid, door

zijne moeder Anje en door zijn grootmoeder Geeske Kremer. Op den arm werd hij menigmaal gedragen naar de kerk te Enumatil, daar zijne moeder een strikt godsdienstige vrouw was. Zijn eerste catechiseermeester was Ds. J. Reidt, later overleden te Cincinnati, Ohio. In 1850 vertrokken zijne ouders naar Niezijl. Zijn catechiseermeesters aldaar zijn geweest Dss. J. Mekkes, J. A. Enting en R. Duiker. Op 17jarigen leeftijd werd hij ontdekt aan zijn verloren toestand door middel van de prediking en het onderwijs van Ds. R. Duiker. Op 21jarigen leeftijd deed hij belijdenis des geloofs, daartoe vervrijmoedigd door toepassing der woorden: „Uw Maker is uw Man, Heere der heirscharen is zijn Naam." Van af zijn 18e jaar ontstond in zijn hart de begeerte om opgeleid te worden tot bedienaar des Evangelies, doch daar hij zeer gebrekkelijk was op zijn gang, veroorzaakt door een val in zijn kindsche dagen, stelde hij zoo veel hij kon het uit zijne gedachten, daar een predikant op krukken voor hem niet verkieselijk scheen, en daar hij geen geldelijke middelen had om te studeeren werd het bezwaar nog al grooter. Maar bij den Heere was geen ding te wonderlijk, want al verklaarden de beste geneesheeren gij kunt nooit meer genezen worden, de Heere wist toch raad.

Terwijl hij in Ulrum als kleermakersknecht diende, kwam door Gods voorzienigheid een eenvoudige dorpsgeneesheer bij hem, wees hem een gering middel aan en in den tijd van 14 weken werden de beide krukken ter zijde gelegd en liep hij even als een ander, schoon altijd een weinig hinkende, even als vader Jakob, ter herinnering wat plaats had gegrepen. In dien tijd nam hij een groot aandeel in den strijd met Ds. Donkers over den doop. Daarna vertrok Van der Vries weer naar Niezijl, aangemoedigd door de geestelijke opwekking aldaar. Bij Ds. R. Duiker ontving hij privaat les en werden pogingen aangewend om te studeeren. Wel beloofde de Commissie der E. B. P. kas van de Classis Groningen hem te zullen helpen, zoodra zij bij machte waren, doch daar Van der Vries een sterke begeerte kreeg naar Amerika en aangemoedigd werd door Dss. R. Duiker en W. H. Frieling om hen te volgen, nam hij de eerste kans waar en kwam in het voorjaar van 1868 behouden te Grand Rapids aan. In dat jaar

kwam hij in grooten strijd wat nu te zullen doen, daar de vooruitzichten op stoffelijk gebied zoo liepen dat hij met 's Heeren zegen goede zaken kon maken. Maar de begeerte om prediker te worden overwon. Doch waar nu heen, bij welke Kerk? De aanzoeken der Ref. Church, door middel van Ds. C. Van der Meulen, waren groot en aanlokkelijk. Maar Van der Vries kon zich met de voorwerpelijke en zoo hij meende, oppervlakkige richting dier Kerk niet vereenigen, en de opmerking van Ds. R. Duiker: gij zult het er geen jaar volhouden, deed de balans doorslaan naar de toen genoemde *Ware Holl. Ger. Kerk*, zoodat hij in het voorjaar van 1869 op eene classicale vergadering gehouden te Vriesland voor rekening der Kerk werd opgenomen. Den 28 Mei van dat jaar vertrok hij naar Graafschap, Mich., om in de allernoodigste zaken onderwezen te worden voor de bediening des Woords onder leiding van Ds. D. J. Van der Werp, predikant aldaar. Vijf jaren heeft hij aan de voeten van dezen Dienaar des Heeren gezeten, zoodat hij des zomers van het jaar 1874 zijn examen deed en Kandidaat gesteld werd. In Juli 8, 1874 trouwde hij met een godvreezende jongedochter Aaltje Hulst, bij wie hij 9 kinderen gewon. Den 13 Sept. werd hij in de heilige bediening bevestigd te Kalamazoo door zijn leermeester. De woorden die ZEw. bij die gelegenheid koos waren 2 Cor. 12:7–9. Wonderlijke woorden, maar zeer gepast, daar Van der Vries in dat voorjaar zijn dierbare moeder naar het krankzinnigen gesticht te Kalamazoo had moeten brengen. Waarlijk, het was een scherpe doorn in het vleesch daar hij met zijne gade zich alles hadden voorgesteld van moeder bij hen onder dak te hebben. Maar Gods weg was niet anders, en zijne genade was genoeg om te zwijgen en stil te zijn.

In Kalamazoo heeft ZEw. bij de vijf jaren met zegen gearbeid. Daarna is hij in het voorjaar van 1879 naar Grand Haven vertrokken. Daar was de gemeente in een zeer ontredderden toestand, maar de Heere gaf genade om te kunnen en te willen werken, zoodat hij na 4 jaren aldaar te hebben gearbeid, zich kon verblijden niet in eene wel geordende gemeente maar twee. Hij mocht daar het voorrecht smaken om den hoeksteen te leggen van de kerk te Spring Lake, en toen hij Grand Haven verliet in 1883 was de schuld der gemeente op $400 na, vereffend.

Onderscheidene personen hebben den Heere gevonden en beleden in deze gemeente. In het begin van 1883 ontving hij eene roeping van de gemeente in Paterson, N. J., welke roeping hij opvolgde. Met moed aanvaardde hij deze groote gemeente, maar was genoodzaakt door lichaamszwakheid na drie jaren de gemeente te verlaten om een kleinere te aanvaarden. In 1886 vertrok hij met de zijnen naar de stad Holland, Mich. Hier heeft hij met grooten zegen 9 jaren gearbeid en is die gemeente een der grootsten geworden in onze Kerk.

In 1895 vertrok hij naar Grand Rapids en aanvaardde de kleine gemeente aan Dennis str. Hier toonde de Heere zijn zegen zoo merkbaar, dat de kerk spoedig vergroot moest worden. De kerk werd vergroot, een fraai orgel er in geplaatst en alles in goede orde gebracht. Maar dit was nog zijn laatste plaats niet. Vele beproevingen naar lichaam en geest verzwakten ZEw., zoodat een kleinere werkkring begeerlijk werd. De Heere bestuurde het zoo, dat Fisher Station, Mich. hem beriep, een zeer klein gemeentje. Maar de rust deed hem goed, en thans mag ZEw. zich verblijden in een volmaakte gezondheid niet alleen, maar zijne krachten zijn weer geheel terug gekomen en hij gevoelt zich naar hij zegt 20 jaren jonger dan een paar jaren geleden. En wanneer Ds. Van der Vries zijnen weg terug ziet, dan, zoo verklaart hij, kan hij met vrijmoedigheid Vader Jakob na zeggen: ,,Ik ben geringer dan al deze weldaden en trouw uwen knecht bewezen, want ik ben met mijnen staf over de groote zee gegaan en ben tot een groot heir geworden.''

De Heere spare hem nog lang voor zijn talrijk gezin en voor de Kerke Gods.

HENRY BEETS.

Aan onze Lezers.

Bij verandering van adres gelieve men ons het oude zoowel als het nieuwe adres te melden.

H. HOLKEBOER, Drukker.

Ook niet ernstig en biddend overwogen.

'k Was niet van plan om over „afvaardiging naar de Synode" meer te schrijven, of op het stukje van Ds. Jonker: „Nog niet overtuigd" publiek te antwoorden. Ik meende echter, geheel onbeantwoord mocht ik dit schrijven niet laten. Ik zond ZEw. daarom persoonlijk een paar regels, als antwoord, en naar de GERF. AM. stuurde ik een kort stukje onder den titel: „Een laatste woord."

Op het schrijven aan Ds J. ontving ik persoonlijk antwoord terug van dien broeder, waaruit mij bleek, dat meerdere broeders met ZEw. instemden, en ook hij zelf gaarne in het publiek antwoord zou ontvangen.

Hierom, en om het belang der zaak nog een paar woorden mijnerzijds. Vergis ik mij niet, dan hebben we hier niets te doen met persoonlijkheden, maar geldt het hier een beginselkwestie. Voor mij is het de vraag, zal het zuiver Gereformeerde, of zal een Socialistisch beginsel in onze kerk zegevieren. Men versta mij wel. Ik wil niet een der broeders verdenken van socialistische beginselen te huldigen. Maar onbewust heeft de geest van onzen tijd soms een invloed op ons, dien wij zelf niet merken en toch eigenlijk niet willen ook.

Het Geref. beginsel is de Souvereiniteit Gods, die het sterkst zich uitspreekt in *Verkiezing*. De Verkiezing heeft men genoemd het „cor ecclesiae" het hart der kerk. Die verkiezing gaat echter niet slechts over eeuwige zaligheid, maar ook over ambten, bedieningen, taak en plaats beide in het maatschappelijk en kerkelijk leven. Daarom houdt de Gereformeerde ook vast aan Koningen en Vorsten bij „de gratie Gods." Daarom laat ook de Gereformeerde kerk hare Ambtsdragers belijden: „dat zij in hun hart gevoelen door de gemeente en mitsdien door God tot dat ambt geroepen te zijn." De verkiezing tot zaligheid geschiedt geheel onmiddelijk, de verkiezing tot ambten en bedieningen, beide in het kerkelijk en maatschappelijk leven geschiedt middelijk, door tusschenkomst van menschen, maar is, volgens Gereformeerd belijden, niettemin verkiezing van God. Daarom ook vinden wij in de Geref. kerkenordening steeds sprake van verkiezing, en niet van beurtelings of naar volgorde afvaardigen,

alleen met uitzondering, dat op plaatsen, waar meer dan een predikant in éen kerkeraad is deze bij beurte zullen presideeren.

Het Socialistisch beginsel gaat uit van de rechten van den mensch. Het miskent Gods Vrijmachtige verkiezing. Alle menschen gelijk. Gelijke rechten, gelijke waardigheid, gelijke verplichtingen, gelijke voorrechten, altijd weer *gelijkheid*, dat is de leuze, dat is het beginsel van het Socialisme. Zie ik niet geheel mis, dan ligt het stelsel van beurtelingsche afvaardiging op die lijn.

Daarom, omdat ik in dit opkomend beginsel een gevaar zie voor de Geref. beginselen in de kerk, die ons allen lief is, heb ik den strijd hiertegen aangebonden, op gevaar af, dat ik verdacht en beschuldigd zou worden van mij zelf te zoeken, en een plaatsje te hebben in onze breedste vergaderingen.

Ik gaf daarom mijn gedachten ter ernstige en biddende overweging van alle broederen, en had volstrekt geen plan om hierover verder te discussieeren.

Toen ik echter het stukje van Ds. Jonker: ,,Nog niet overtuigd'' las, voegde ik in mijn gedachten er aan toe: ,,Ook niet ernstig genoeg overwogen.'' Thans zet ik dat publiek op 't papier, en dan bedoel ik er mee *a*. niet ernstig genoeg overwogen wat ik schreef en *b*. evenmin wat hij zelf schrijft.

a. Br. Jonker kan, dunkt mij, niet ernstig hebben nagedacht over wat ik schreef. Dan toch zou die broeder zeker de hoofdzaken in mijn schrijven besproken hebben. Hij doet dat niet. Geen woord schrijft die br. er over, dat ik erken, dat we als leeraren ,,in ambt, in eer en rechten gelijk zijn'', dat er echter verschil is in gaven, talenten en bekwaamheden, dat men daarom wel allen dezelfde eer moet geven, als dienstknechten van Christus, maar niet van allen hetzelfde mag vragen, blijkens de gelijkenis der talenten, en dat volgens 1 Cor. 12 en Eph. 4 de heerlijkheid van Gods werk is verscheidenheid in de eenheid, en eenheid in en bij de verscheidenheid.

Waarom gaat die br. er niet op in dat ik gezegd heb: ,,*God is niet bang voor altijd dezelfden*.'' Wat ik schreef over Korach, Dathan en Abiram, daar zwijgt hij over. Dat Jezus onder de Apostelen, die *eenzelfde ambt* hadden ontvangen weer zijn bijzondere uitverkorenen

had, en dat *altijd dezelfden*, daarover geen woord. Maar br. Jonker zegt: hij meent dat de kerk als instituut, als georganiseerd, er eerst was na den Pinksterdag. En dan na Pinksteren nog misschien de Gereformeerde regeeringsvorm niet. Als deze redeneering iets zal beteekenen, dan komt ze hierop neer: de kerk als instituut was er niet voor den Pinksterdag, na den Pinksterdag nog de Geref. regeeringsvorm niet, dus valt er voor ons uit de Schrift niets te bewijzen of af te leiden voor de kwestie waarover het hier gaat. Wil br. Jonker dit? Zoo niet, wat dan?

Onder de rubriek: ,,Onbijbelsch'' heb ik slechts beweerd: ,,*God is niet bang voor altijd dezelfden.*'' Ik heb gemeend dit met sprekende voorbeelden te bevestigen. Dit, en niets meer en niets minder, moet toegestemd of bestreden worden.

Wat Ds. J. onder 2. schrijft over gelijkheid toont weer duidelijk dat hij mijn schrijven niet met de noodige opmerkzaamheid gelezen heeft. Heb ik niet gezegd: ,,dat de Geref. eenerzijds de gelijkheid handhaven door te bepalen, dat in kerkeraden waar meer dan een predikant is, zij bij beurte presideëren zullen. Art. 28, D.K.?''

Ds. Jonker laat dit rusten alsof ik het niet gezegd had. Ik had er echter bij gevoegd, volgens art. 41 ,,dat dezelfde persoon niet tweemaal achtereen presideeren zal, veronderstelt de mogelijkheid, dat dezelfde personen kunnen tegenwoordig zijn.'' Ds. J. schijnt dit niet gelezen te hebben. Of wil die br. mij zeggen: Waarvoor zulk een bepaling dient, indien men om te voorkomen, dat dezelfde personen niet weer gekozen worden, voorleest wie de vorige Synode afgevaardigd waren? Verbeeldt u, de Classen zorgen dat er telkens nieuwe afgevaardigden komen, hetzij alphabetisch of op wat wijze ook. Het moderamen zal gekozen worden op de Synode en een der broeders staat op, en zegt in allen ernst: br's. ik wil voor de stemming herinneren, dat onze D. K. O. zegt: dat niemand twee achtereenvolgende vergaderingen zal presideeren. Deze bepaling zou dan immers overbodig zijn. Onze br. denkt toch niet, dat een Synode iemand tot president zal kiezen, die geen lid is, misschien niet eens tegenwoordig.

Waarom komt Ds. J. er niet op terug dat de D. K. O. art. 44 zegt:

dat de Classen de kerkvisitatoren zal *mogen continueeren zoolang haar goeddunkt?* Het gaat over het beginsel, telkens weer dezelfden? Evenzoo waarom de geschiedenis der Geref. kerken overgesprongen? Waren de Geref. kerken in Nederland ongereformeerd, door dat zij gedurig, en telkens weer dezelfde mannen afvaardigden? Beteekende dat niets? Of zijn dat feiten die voor ons geene beteekenis hebben?

Over het inconsequent ,,omdat wij die gedachte niet toepassen op ander gebied'' zooals door mij gezegd was, hier tegen merkt Ds. Jonker op: ,,Het gaat niet over de kwestie wie het ambt *dragen* moet, maar als hij het draagt, of hij dan ter Synode gelijk is met anderen, die hetzelfde ambt dragen?'' Het laatste ongetwijfeld. Wie heeft er ooit aan gedacht, dat het eene lid der Synode meer recht zou hebben dan het andere? Van waar toch zulk een onnoodige vraag? Misschien bedoelt de broeder iets anders dan hij zegt. Maar hij herleze wat er staat.

En toch, de Synode onderscheidt zelf. Zij kiest een moderamen. De president staat aan 't hoofd der vergadering, om te leiden en orde te houden. Zou het niet op de lijn der gelijkheid, en volgens de opvatting van Ds. J. van de gelijkheid der lasten, volgens art. 17, liggen, dat men ook beurtelings presideerde? Mij dunkt dat ware wel zoo consequent. Als de lasten nu toch gelijk moeten zijn, zou men dan ook niet alle leden moeten verplichten om over elk stuk dat ter tafel kwam zijne gedachten te moeten zeggen? Maar ik loop gevaar te ridiculiseeren.

Maar in ernst blijf ik vragen: Zoo men volgens rooster, of hoe ook, maar toch alle leeraars ter Synode wil zenden, waarom ook niet volgens rooster alle leden der gemeente, ouderlingen en diakenen? Waarom beurtelings niet alle leeraars professoren? Of is de gelijkheid onder de leeraren meerder dan onder gemeenteleden? Of gelooft men waarlijk zelf, dat wel alle leeraars in staat zijn over de meest ingewikkelde en diepingrijpende zaken van kerkrecht en algemeen belang te kunnen oordeelen, beter dan elk lid der gemeente over de belangen van eigen gemeente? Of kan wel elk leeraar kerkrecht en kerkenorde beoordeelen, maar is hij niet in staat anderen als

leeraar op te kweeken en te onderwijzen? Men antwoorde maar beslist en duidelijk.

Onder 4 schijnt br. J. mij iets te willen laten zeggen, dat ik niet gedacht heb, en dat bij geen mogelijkheid uit mijn schrijven kan gehaald. Hij zegt: „Immers broederlijk samenkomen, vervolgens aanhooren, afgev. ontvangen en Avondmaal vieren met elkaar, en daarmee uit, dat is geen Synode houden. Wij gelooven, dat niet een der broeders, die voor beurtelings afv. pleiten, dat wil. Zij willen ook Synode houden even als thans en vroeger.'' Ik heb toch waarlijk de broeders niet beschuldigd of verdacht, dat zij geen Synode wilden houden. Slechts heb ik gezegd: omdat dit geen Synode houden is, en wij dat wel willen, kieze men onder biddend opzien, met heiligen ernst de meest geschikte personen. Maar men leze zelf wat ik hierover schreef op blz. 300, Juli No. van de Geref. Am. En dan oordeele men of onze br. onze woorden juist heeft opgevat.

Wat br. Jonker zegt van het vertegenwoordigen van *al* de kerken zegt te veel of niets. Konden als vroeger alle kerkeraden hun afgevaardigden ter Synode zenden, wie zou daar iets tegen hebben? Elk zou dit uitmuntend vinden. Dat kan nu niet. Niet alle kerkeraden komen ter Classe. Zij worden vertegenwoordigd door hun afgevaardigden. Niet alle leden der Classe komen ter Synode. Zij zenden hun vertegenwoordigers. Worden nu alle kerken beter vertegenwoordigd door beurtelingsche afvaardiging, dan door dat men afgevaardigden kiest? Ik zie er niets van in. Of worden die steden en dorpen niet vertegenwoordigd in onze politieke kringen, uit wier midden nooit iemand gezonden werd naar the House of the Senate?

Waarlijk ik kan niet zien, dat wat Ds. J. schreef en anderen goedkeurden, eenigen grond heeft, waarop het rust.

b. Evenmin schijnt die br. voldoende nagedacht te hebben over wat hij zelf schrijft. Hierover slechts een staaltje. Op blz. 350 reg. 12 v. o. en v.v. schrijft onze br. „immers de K. O. is zoo bang voor de gedachte van verheffing van den een boven den ander, dat ze voorschrijft: de ouderlingen zullen om de twee jaren dienen. Niemand hebbe de gedachte bekwamer te zijn.''

De schrijver had ons even moeten aanwijzen waar de K. O. dat

zegt. Ik heb er naar gezocht, maar heb het in mijn K. O. niet kunnen vinden. Ik vermoed dat er gedoeld wordt op Art. 27 D. K. O Is dit zoo, dan is echter de aanhaling foutief, en dan zegt de aanhaling geheel iets anders dan in de kerkordening staat? Art. 27 uitgave Hulst, 1897 zegt: De Ouderlingen en Diakenen zullen twee jaren dienen, en ieder jaar zal het halve deel veranderd, en anderen in de plaats gesteld worden, ten ware de gelegenheid en het profijt van eenige kerken anders vereischten.''

Het verschil is groot. Br. Jonker heeft: ,,OM DE'' ingevoegd, tusschen ,,zullen'' en ,,twee''. Met welk recht? Met welk doel? Ik weet het niet. Maar wel weet ik, dat de geheele zin er door veranderd wordt. Art. 27 heeft toch blijkbaar de bedoeling, om de twee jaren zullen Ouderlingen en Diakenen aftreden, en anderen in hunne plaats dienen, zoo dit niet anders gevorderd wordt door het profijt der kerken, die zij dienen. De lezing van Ds. Jonker zou den ambtsdragers opleggen, dat zij om de twee jaren *moeten dienen*. Men zou dan een dubbel stel Ouderlingen en Diakenen moeten hebben, die beurtelings rusten en beurtelings dienen. Het verschil springt in het oog.

Er is echter meer. Ds. Jonker zegt: De K. O. is zoo bang voor verheffing enz. en dan voegt hij den verminkten regel van de Kerkorde in. Is Art. 27 D. K. O. ingegeven door de vrees van verheffing van den een boven den ander? Ds. Jonker zegt zoo. Hij bewijst het echter niet. Hij zou het niet gezegd hebben zoo hij de K. O. bestudeerd had. Het art. over de aftreding en verkiezing vinden wij op de verschillende Synoden besproken. Het eerst op de Synode van Wezel 1568. Daar vinden we art. 17: ,,Dewijl de sake selfs roept, dat de Ouderlingen en Diaconen, die een geruimen tijd trouwelijk hebben gedient, behalven de dagelijksche haar overkomende moeilijkheden, niet als met groot nadeel van hare huissaken, die ampten bekleeden, soo oordeelen wij *deswegen* dat jaarlijks een nieuwe verkiesinge worte gedaan, zoo dat na voleindinge des jaars, ofte na ses maanden (na gelegenheid der saken) de helft van haren Dienst ontslagen en andere in de plaats sullen gesteld worden, die met de overige, de regeeringe der gemeente besorgen, en waarnemen;

zoo nochtans, dat het den kerkeraad vrij staat de bekwaamste Ouderlingen en Diaconen, die van toegenegen wille zijn, te verzoeken het volgende jaar, ofte half jaar, na des kerkeraads goetdunken, de gemeente in hun beroep nog te willen dienen."

En op de Synode van Emden 1571, art. 15, daar besloot men aldus: „Alle jaren sal 't halve deel, soowel der Ouderlingen als der Diaconen, verandert worden, andere in hare plaats gestelt zijnde, die ook twee jaren lang dienen sullen, doch dat de kerken (voornamelijk die onder 't kruis zitten) hare vrijheidt van langer of korter tijd te nemen, na haar gelegentheit en nootdruftigheit behouden."

Verklaring is hier overbodig. De Synode van Wesel gaf de reden aan waarom men aftreding wilde. Die reden was niet: „bang zijn voor verheffing van den een boven den ander" zooals Ds. Jonker zegt, maar „dat ze niet dan met groot nadeel van hare huissaken die ampten bekleeden." Welk een verschil. Men dichte toch onze vaderen geen bedoelingen toe die in hun woorden niet staan, en in hun ziel niet opkwamen.

Zoo weinig hadden zij vrees voor verheffing, dat zij toelaten om de bekwaamste Ouderlingen en Diakenen, die van toegenegen wille zijn, te verzoeken het volgende jaar of half jaar te blijven dienen.

„Niemand hebbe de gedachte bekwamer te zijn," laat Ds. Jonker op de aanhaling volgen. Wat zegt dat? Bekwamer dan wie? Dan die ouderlingen, die om de twee jaren dienen moeten? Of dan onze Geref. Vaderen, die de K. O. opstellen? Ik begrijp van dien zin niets. Ik zou hem echter willen overnemen, in den zin van bekwamer dan onze Geref. Vaderen, en daarom verandere men hunne K O. niet willekeurig, en schrijve hun geen bedoelingen toe, die zij zelf niet hadden.

Niet dan noode schreef ik bovenstaande, om verschillende redenen, vooral omdat het niet aangenaam is een broeder op zulke onnauwkeurigheden te moeten wijzen. Het belang der kerk, en liefde tot de waarheid drong mij, en maakte het mij tot onafwijsbaren plicht.

Van harte hoop ik, dat dit mijn laatste woord kan zijn in deze hoogst belangrijke, maar moeilijke zaak. K. KUIPER.

Vlugmaren

Ons bezoek in de ,,Volksgaarkeuken'' was vermoeiend. Een weinig rust was noodig. Dat rondslenteren om iets te vinden dat den geest boeit en voedt, waarbij men telkens teleurstelling ondervind, is afmattend, en wanneer men zoo hier en daar een proefje neemt krijgt men al zeer spoedig iets dat walging veroorzaakt. Men gevoelt dan wel eens den lust om te doen zoo als zeker Courantenlezer, die van zijn vriend eene zachte berisping ontving omdat hij op het adres zijner brieven nooit vond: ,,Lid van den Raad der gemeente.'' De afzender verontschuldigde zich met te zeggen: ,,Ik wist niet dat gij zulk eene hooge positie had verkregen.'' Wel, zegt de ontvanger, het heeft toch in de Courant gestaan. Dan heeft het zeker onder de rubriek ,,Ongelukken'' gestaan was het antwoord, en die lees ik niet. Al de narigheden van dat wetenschappelijk kooksel en baksel ongezien te laten, en van wereldsche kunst geen notitie te nemen, schijnt ons somtijds ook wel het bekoorlijkst; maar wij kunnen ons aan een behoorlijk onderzoek niet wel onttrekken, deels omdat ons hart naar wetenschap dorst, en anderdeels omdat wij het kwaad moeten kennen om het met vrucht te kunnen bestrijden. Met frisschen moed dan maar telkens weer op verkenning uit. Voor dezen keer op het terrein van het gezellige leven. Op gezelligheid heeft onze Schepper onze natuur aangelegd. En het ontbreekt ons niet aan het noodige onderwijs, om te weten hoe deze gezelligheid hartelijk en smakelijk kan zijn. Ongelukkig is het leven thans vrij algemeen zoo ingericht dat men haast niet weet waar men het zoeken zal. Vroeger vond men dat meer in het huisgezin. Blijkbaar is dat ook de plaats waar zij wortelen moet schieten, om op te groeien tot een boom, en hare takken over de geheele maatschappij uit te strekken. Thans schijnt het huis zijne hoofdbestemming bij velen verloren te hebben. De gezelligheid is, als zij nog ergens is, verhuisd. Dat is jammer. Echte gezelligheid kan alleen bestaan waar zij door natuurlijke banden gelegd is, en recht hartelijk is zij dan wanneer deze door den band des Geestes zijn geheiligd. Alleen dan gevoelt men dat de belangen des eenen ook die des anderen zijn. Zoo kan men vertrouwe-

lijk met elkander omgaan, en niemand zoekt slechts wat het zijne is, maar allen behartigen het welzijn ook van anderen. Wordt dat gemist dan zoekt men het. En waar? De vaders moeten als de arbeid van den dag verricht is, voor een gedeelte naar de societeit, waar de heeren samenkomen, om onder het genot van een of ander spel, het bespreken van het nieuws van den dag en het gebruik van eenige versnaperingen te blijven tot dat de tijd voor naar bed te gaan daar is. De vrouw heeft het zich dan gezellig te maken met de kinderen uit te kleeden, wanneer die er zijn, en overigens met alleen te zitten. Anderen hebben eene samenkomst van de lodge, of eene socialistische vergadering bij te wonen. De eerste van die samenkomsten brengt natuurlijk mede dat de man als hij terug komt (heel gezellig!!!) niets vertelt van hetgeen in de vergadering behandeld is, en van de laatste komt men allicht met een warm hoofd, dat wel een weinig afkoeling noodig heeft, eer men met de huisgenooten gezellig verkeeren kan. En dan vragen nog vakvereenigingen, saloons en andere vergaderplaatsen, die men liever niet noemt, de tegenwoordigheid van gehuwde mannen en losloopende jongelingen. Waar blijft dan de huiselijke gezelligheid? Of zou men zich hierover niet bang behoeven te maken indien zij maar elders gevonden wordt? Er zijn zelfs onder hen die van al de genoemde samenkomsten zich wars betoonen, waarvan men moet denken dat zij aan het huislijk samenzijn weinig waarde hechten. Onder mannen en vrouwen beide worden er gevonden, die het tehuis zijn een last is. Zij zoeken de gezelligheid bij buren, die gewoonlijk iets nieuws hebben of in vrome kringen waar voorwerpelijke en onderwerpelijke waarheid den inhoud voor de gesprekken levert. En wat is het gevolg van al die uithuizigheid? Niet anders dan dat het gezellige leven laf wordt. Er zijn wel andere banden door God gelegd, die niet in den huislijken kring besloten zijn; maar zij nemen niet de eerste plaats in. Elke band, waarmede wij aan onze medeburgers gebonden zijn, moet hare wijding ontvangen in het huisgezin. En de betrekking waarin wij staan tot onze geloofsgenooten is niet bestemd om het huisgezin buiten te sluiten. Wil men den zegen der gezelligheid genieten, laat dan de huislijke kring er voordeel van trekken. Onze vrome gezelschappen mogen nooit een soort

geheim genootschap worden. Bederft men de eigenlijke kweekplaats door haar ongezellig te maken, men zal de gevolgen daarvan overal vinden. Zonder gezelligheid kan men niet. Waar de echte verloren is neemt men er eene valsche voor in de plaats. Wie de ware, door God gegevene, kent vindt de laatste onsmakelijk. Zij is laf. Op straat slenteren wordt door velen, zoowel van het vrouwelijk als van het mannelijk geslacht gezocht, omdat het huislijk genot ontbreekt. Niet zelden moeten dan vuile taal en straatschenderij als zout dienst doen. En als de zon in den morgenstond het spoor beschijnt, in de donkerheid door zulk een gezelschap betreden, dan zijn de teekenen van hunne hartelijkheid goed merkbaar. Hier een deurknop gemist, daar eene heining beschadigd, elders een glasruit gebroken. Dat zijn de middelen die men bezigt om pleizier te hebben. Zoo gaat men gezellig uit. Zijn het studeerende jonge lui dan zijn de grappen doorgaans wel iets anders, maar niet veel beter. Eene schoone teekening van het slot dier prettige samenkomsten is te vinden bij A. J. Hoogenbirk in zijn leerzaam en boeiend geschrift: ,,Kinderen huns tijds.'' Na een schets gegeven te hebben van een studenten gezelschap die in een mislukte proef op een tafeldans uitliep, zegt hij: ,,Daarna trok 't gezelschap af. En toen den volgenden morgen twee bedienden verschenen, om het salon, waar thans alles door een stormwind ergens scheen te zijn neergesmakt, weer in orde te brengen, zei de een tot den ander: Dat zijn nu de grootsten van je stad en land. Zou je niet zeggen dat het heiers waren zoo'n beesteboel en zoo'n herrie. Och vriend, zei de ander, ze zijn nog jong, ze hebben geen kreun en ik heb altijd gezien dat als 't op de pret aankomt, rijk en arm doen als dollen. 't Is in onzen stand al net zoo.''

,,Dat's waar, maar daar moeten nu dominee's en dokters van groeien. 't Is een fijne boel.''

,,Je moet ze niet allemaal over eene kam scheren, man. Lang niet alle studenten zijn zulke kinderen van weelde. 't Is ook meer naam dan daad veelal. Heb je een goeije gehad? Twee achterwielen. (Rijksdaalders.)''

,,Best; laat die lui eens wat schreeuwen, daar zijn ze jong voor. Dat ze meer drinken dan mooi is, afijn, al weer goed voor ons. Ik

zeg altijd—en ik heb heel wat studenten bijgewoond—ze bennen niet beter of slechter dan de rest, maar je merkt het meer.''

,,En met deze wijsgeerige en ver van onjuiste opmerking, zette zich de bediende er met alle kracht toe, de tafel weer behoorlijk in 't middelpunt te brengen, terwijl zijn kameraad de leege flesschen wegnam, niet begrijpend waar die snuiters 't gelaten hadden.'' Is die teekening van de kinderen huns tijds juist, waaraan niet veel te twijfelen is, dan kan men zich wel eenigszins een denkbeeld vormen van de lafheid, die in zulk een kring en bij zulk een pret moet geproefd zijn, indien er nog een in 't midden was die proeven kon. Maar die dingen worden ook weer alledaagsch. En men moet gedurig iets nieuws hebben. Anders wordt het leven zoo vervelend. Op reis dan. Reizen! Reizen! is het wachtwoord van den dag. En dan liefst geen klein reisje. Per spoor? Ja dat gaat vlug; en er is haast bij. Maar wat voor gezelligheid heeft men in een spoortrein? Wel zijn onze spoorwegrijtuigen geschikt om van het gezelschap te kunnen genieten; maar men ontmoet meest vreemden. En slechts zelden gelukt het na behoorlijk kennismaking, den gezelligen toon te treffen. Hier een man die voor zaken uit is en zijne aanteekeningen eens naziet en daar een ander die nieuwsgierig naar buiten kijkt omdat hij zich op een onbekenden bodem bevindt; terwijl nog anderen in gepeins ter neder zitten of door den slaap zich de reis zoeken te verkorten. Wie in kaartspelen lust heeft zoekt aan het spel te komen. Dat is dan gezellig voor wie er deel aan nemen, maar anderen hebben er niet veel aàn. En als men het zich door zulk spel gezellig moet maken dan begeeft men zich wel op een gevaarlijk terrein. Het spelen van koning David was een heel ander en meer hartelijk al werd het ook door Michal, Sauls dochter, beschouwd als laf, 2 Sam.:6. Meer gezellig is het op een stoomboot, vooral wanneer de reis eenige dagen en nachten duurt. Men heeft er beter kans om het geheele reisgezelschap te leeren kennen. Niet zelden gebeurt het ook dat men iemand vindt met wien men den tijd onderhoudend kan slijten. Maar dan is er doorgaans eene andere gezelligheid waarin men den geest der wereld herkent. Op een boot schijnt men te moeten dansen. Er is muziek aan boord. En dat wekt in het ijdel hart

den danslust. En het zijn niet alleen jonge menschen die zich met dansen vermaken. Ook bejaarden doen er dikwijls aan mede, om te toonen dat de lust tot ijdel vermaak hun bijgebleven is, ofschoon hunne jaren een roepstem zijn om het leven meer in ernst op te vatten. En dan zijn er nog die het zich op eene andere wijze gezellig zoeken te maken. Mannen en vrouwen, gehuwd of ongehuwd, hebben elkander somtijds reeds den eersten dag van de reis leeren kennen. Heel amicaal, arm aan arm, wandelen zij (wanneer wind en weder het toelaten) op het dek heen en weder. Heden met dezen, morgen met een ander tot gezelschap, wordt de intieme omgang van dag tot dag herhaald. Als het daglicht verdwenen is zoeken zij het donkerste plekje, om zoo min mogelijk door anderen te worden begluurd. Zij blijven elkander gezelschap houden tot in den nacht. Waar zij blijven als het reizend publiek in zijne hutten weggedoken is weet ik niet. Aan het ontbijt van den volgenden morgen is hunne plaats gewoonlijk onbezet. Zij vinden dat zeker eene hartelijke gezelligheid; maar de christen vindt het laf als hij weet dat mannen of vrouwen, wier echtgenooten tehuis zijn, zoo doen.

Het gezellige leven voldoet dus ook niet aan het verlangen van hen die naar iets hartelijks zoeken, evenmin als wetenschap en kunst. Zou het in den godsdienst der wereld misschien te vinden zijn? Wij kunnen den godsdienst niet nagaan, in hare bijzondere schuilhoeken. Het is ons om „*Vlugmaren*” te doen. En wij hebben er vooreerst genoeg aan om een proefje te nemen. Het is waar dat het koninkrijk Gods niet komt met uiterlijk gelaat. Er kan achter den vorm die waarneembaar is, iets verscholen liggen dat men niet terstond ontdekt. Men kiest als plaats voor het zout niet de buitenzijde. Hebt zout *in u zelven*, zeide Jezus tot zijne discipelen. Dit woord is ook geldig voor den godsdienst en hare beoefenaars in onzen tijd. Maar zout moet er zijn om alles te doortrekken waarmede het in aanraking komt. Men moet het kunnen proeven ook aan de buitenzijde, in den vorm. En nu kunnen wij maar slechts hier en daar een enkel proefje nemen, even als wij dat deden in de keuken der wetenschap; maar ook dat weinige zal genoeg zijn om ons van de lafheid der godsdienstige wereld te overtuigen. Reeds

klinkt die uitdrukking ,,godsdienstige wereld'' eenigszins onsmakelijk. Het is de samenvatting van twee denkdeelden die eene tegenstelling vormen. ,,De wereld kent ons niet, omdat zij Hem niet kent,'' zegt de Apostel Johannes. Een godsdienst zonder de kennis van Jezus en daarmede zonder Godskennis, wat is dat? Kan er hartelijke omgang bestaan met iemand dien men niet kent? Het is niet wel mogelijk dat een mensch zich geheel onthoudt van de vereering van een Hooger wezen; maar dan is het een tasten in den blinde, en een valsche godsdienst, onsmakelijk zonder zout. Zelfs zijn er die het bestaan van een persoonlijken God niet gelooven. Zij schamen zich den naam Atheist niet. Noem hen echter niet godsdiensteloos. Godsdienst houden zij ook voor noodzakelijk. Godsdienst zonder God!!! 't Is belach'lijk als 't maar niet zoo ernstig was. ,,Maar dat zijn uitersten,'' zegt men. Ik stem het toe, maar meen meteen te moetén zeggen dat hun getal groot genoeg is om het anarchisme te steunen, en dat leger met nieuwe rekruten gestadig te vergrooten. Om billijk te zijn erkennen wij gaarne dat er duizenden zijn die zich van die uitersten onderscheiden. Zij nemen het op voor den God des Bijbels. Zijn bestaan zullen zij verdedigen; maar wat de Schrift zegt van dien God en zijne betrekking tot den mensch laat hen onverschillig. De drang om dien God te dienen komt dan ook niet van den indruk door Zijne hoogheid en dienenswaardigheid bij hen teweeg gebracht. Veeleer geldt van hen het woord door een ouden dichter gesproken:

> ,,Het arm verbijsterd Christendom
> Dient God, maar 't weet zelf niet waarom.''

Zij geven dan ook van hun tijd en krachten slechts zoo veel aan den godsdienst als voor de gerustelling van hun geweten, of voldoening aan de gewoonte noodig is. Hun hart onthouden zij hem. Zij zingen en zij bidden in de godsdienstige samenkomsten met anderen mede. Uit geheel hun leven blijkt evenwel dat zij der wereld hunne genegenheid wijden. En hartelooze godsdienst is smakeloos, zelfs voor de menschen. Hoe zou het voor den Heere welbehagelijk kunnen zijn? Het baat niet of men mede doet aan de ondersteuning van zendingsarbeid en inrichtingen van liefdadigheid. Het gaat veel ge-

makkelijker tijd en geld voor den Heere en zijnen dienst te gebruiken, dan geheel zijn hart aan Hem te geven. En alleen met het laatstgenoemde kan de Heere tevreden zijn. Wanneer men met zulke menschen over God en Zijn dienst zoekt te spreken, blijkt dan ook al spoedig dat zij van den uiterlijken toestand en den vorm des godsdiensts iets weten, maar van het eigenlijke wezen er van, gemeenschapsoefening met God, zijn zij vreemd. Het is haast onbegrijpelijk en toch waar dat menschen die onder het Christendom geboren en opgevoed zijn wel de tusschenkomst van een evangelist of revivalist boven de gewone bediening des woords noodig keuren; maar voor de tusschenkomst van den Zaligmaker om zondaren met God te verzoenen hebben zij geen oog. Zij hooren den naam van Jezus, zij zingen mede van zijne liefde en zondaarsmin; maar welke plaats die Redder der ziel bij hen moet innemen en hoe men met Hem in gemeenschap moet komen en blijven is hun geheel onbekend. Van verandering en vernieuwing des harten hebben zij in het geheel geen denkbeeld. Indien er *een* terrein is waarop de lafheid van het leven der wereld bovenal uitkomt, dan is het op het gebied van den godsdienst. En juist van daar uit, uit een gereinigd, aan den Heere en Zijnen dienst verbonden hart, moet het geheele leven bestuurd worden. Kan er dan waar dit ontbreekt eenige kans op beterschap bestaan? Hierop hopen wij later antwoord te kunnen geven.

H. Van Hoogen.

De verhouding van het ambt tot Christus.

Er is in de laatste 20 à 30 jaren door vele godgeleerden zooveel nadruk gelegd op den wil van Christus in verband met de gemeente, ik wenschte daarbij gedurig, dat er wat meer gelet werd op de rechtstreeksche verhouding *en* van de gem. *en* van de ambtsdragers, *en* van de kerkelijke vergaderingen tot de autoriteit van Christus, vervat in Gods woord.

't Is waar, dat Christus hoofd is der gem., drager van alle macht

in de kerk, en dat Hij organisch met de kerk als zijn lichaam is verbonden, alzoo dat Christus hoofd en de gemeente zijn lichaam is. Maar volgt nu uit den aard van deze organische eenheid, dat de kerk in de uitoefening van Christus macht is betrokken, of omdat zij daartoe door den wil van God is bestemd?

Mij dunkt in den wil van God ligt het recht voor de bedienende macht, welke Christus aan de Gem. in haar geheel en aan elk lid in 't bizonder gegeven heeft. Want God heeft de leden gezet een iegelijk van dezelve in het lichaam gelijk Hij gewild heeft. 1 Cor. 12: 18. Aan de organische levenseenheid van Christus met Zijne Gem. ligt dus de wil van God ten grondslag.

In den wil van God berust dan ook alle macht in Zijne kerk. Zelfs de Middelaarsmacht van Christus. Waarom wordt Hij Christus, dat is Gezalfde genaamd? Omdat Hij van God den Vader is verordineerd en met den H. Geest is gezalfd tot onzen hoogsten Profeet, eenigen Hoogepriester en eeuwigen Koning. In die ordinantie ligt volgens dien ook de eerste oorzaak, dat de gem. in de uitoefening van Christus macht deelt, eenvoudig, omdat zij de zalving van Christus deelachtig is, en de zalving van Christus bestaat allereerst in verordineering. Zoowel het ambt aller geloovigen als de bizondere ambten zijn derhalve in de verordineering d. i. in de ordinantie van Gods wil gegrond. ,,Ik verordineer U het koninkrijk gelijkerwijs mijn Vader Mij dat verordineerd heeft.'' Uit den aard der eenheid van Christus met zijne gemeente volgt nog niet, dat zij recht en macht heeft om in zijnen naam iets te doen, maar 't is Zijne ordinantie, Zijn wil, om de gemeente aan de uitvoering van Zijn wil in Zijne kerk dienstbaar te maken. Alle macht in de kerk berust derhalve in de opdracht van Christus. ,,Een ambt''—zegt Prof. Ten Hoor—,,is de door Christus verleende bevoegdheid, waardoor iemand het recht heeft en verplicht is, eene bepaalde taak in en voor de gemeente te vervullen.''

Zekerlijk, Christus is ook levenshoofd, maar allereerst regeerhoofd zijner gem. Hij is in 's Vaders naam haar rechter, wetgever en koning, en de geloovigen zijn zijne vrienden zoo zij doen wat Hij hun gebiedt. Hij is hun Heere en Meester, en in de uitoefening van

zijne macht, bedient zich Christus van zijn Geest en Woord. Door zijn Geest vormt en bekwamt Hij menschen tot leden zijns lichaams, den een tot oog, den ander tot hand en een derde tot voet. De Geest geeft aan een iegelijk de gave der bekwaamheid zooals Hij dat wil. Maar de gave die elk lid bezit, zelfs de plaats die elk lid in het lichaam van Christus inneemt, geeft op zich zelf nog geen recht tot uitoefening van eenige macht. Het mysticisme gelooft dat wel, wanneer volgens de mystieken maar iemand bekeerd is, en alzoo door het geloof met Christus is verbonden, dan heeft hij recht om zelfs het evangelie te prediken. Maar wij kunnen hen op dit punt niet toegeven. Het recht of de macht, om in Christus naam iets te doen in en voor zijne gem. ligt niet in het levensverband waarin de gem. staat met Christus of waarin Christus staat met zijne gem., maar in den wil van Christus boven zijne gem. Het bevel van Christus bepaalt de roeping der gem. Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde, zegt Christus, gaat dan heen in de geheele wereld en maakt ze tot mijne discipelen, leerende hen onderhouden alles wat ik U geboden heb. Ook zijn de ambten gegrond in de instelling van Chr., want God heeft er sommigen in de Gem. gesteld, ten eerste Apostelen, ten tweede Profeten, ten derde Leeraars. Ook onze Belijdenis, art. 30, ontleent de regeering der kerk door ambten eenvoudig aan de Schrift, met te zeggen: ,,Wij gelooven, dat deze ware kerk geregeerd moet worden naar de geestelijke politie, die onze Heere geleerd heeft *in zijn Woord*''. Insgelijks verbindt de Belijdenis de verkiezing *tot* en de uitoefening *van* de macht der ambtelijke personen aan Gods Woord, volgens art. 31.

In dat Woord berust de uitoefening van elke macht in de kerk. Dat Woord, waarin God zijne ordinantien heeft neergelegd is niet slechts richtsnoer, maar ook basis en rechtsgrond van alle kerkelijke ambten, zelfs voor het ambt of plicht aller geloovigen. De rechten en plichten zijn in het Woord vastgesteld. Buiten het Woord om heeft niemand in de gemeente eenig recht van handelen, ook niet, omdat de H. Geest in de gem. woont en werkt. Want de H. Geest werkt niet buiten het Woord om. De H. Geest leidt Gods gem. altijd in de waarheid en overeenkomstig de waarheid. De Geest leidt

de gem. zoo, dat zij in het Woord de grond en het recht zoekt en vindt van alles, ook voor alle kerkelijke handelingen.

Dat Woord bepaalt allereerst de verhouding waarin de kerk tot Christus staat, en daarna de verhouding waarin de een tot den ander is gesteld. De instellingen Gods in het Woord vervat bewaart de kerk voor hierarchie. Het bindt allen te zamen en elk lid in 't bizonder aan de instellingen van Christus, alzoo dat de plaatselijke gem. den kerkeraad, en de kerkeraad de plaatselijke gem. niet willekeurig overheerschen mag. Die instelling geeft bijv. eene enkele gem. recht om tegen eene gansche synode, en ook eene synode recht om tegen eene gansche kerk op te treden met bindende, voor God geldende besluiten, indien n. l. het belang der zaak zulks vordert. Zoo de gem. als de ambtelijke personen, samen zijn zij naar Gods Woord dienstbaar aan Christus, en elk in de roeping waarin hij gestetd is, heeft dienstbaar te zijn tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouwing des lichaams van Christus, tot glorie Gods, tot verheerlijking van Christus, die tot Koning is gezalfd over Zion den berg van Gods heiligheid.

J. ROBBERT.

De H. Eerw. Nicolaas Jacobus Hofmeyr.

(*Slot.*)

Niet alleen in Zuid-Afrika, maar ook in Nederland, Engeland, Amerika en Duitschland is onze Professor als schrijver gewild. Zijn ,,Tegenstellingen in 's Christens Leer en Leven'' werd, zonder vooraf gevraagd verlof, in Duitschland herdrukt en gunstig gerecenseerd. Zijn Engelsch boek ,,The Blessed Life'' heeft reeds drie uitgaven beleefd in Engeland en is ook in Amerika herdrukt. Al zijne werken zijn in Nederland in godsdienstige kringen bekend en onderscheidene hunner genieten daar een ruim debeit.

Met de pen en het levende woord, op den katheder en den kansel, onder jongelieden en gevorderden van jaren is de Professor een man van

wien kracht uitgaat. Hij is een man die zelf gelooft, en daarom anderen tot gelooven kan bewegen. Hij is sympathiek, en kan daarom de sympathie van anderen voor wat menschlievend, waar en rein is winnen. Hij is liefdevol jegens den medemensch, en daarom wint hij liefde voor zijn werk, waar anderen doorgaans slechts verzet vinden. Hij is een blijmoedige en, zelfs te midden van levens-ondervindingen berekend om den mensch neer te drukken, een opgeruimde christen. Op zijne lippen, in zijn leven, is het Evangelie een lieflijke verschijning, een werkelijk levende ,,blijde boodschap.'' Daarom is het, dat hij lichtstralen van hoop en opbeuring in zoo menigen zwaarmoedigen geest heeft kunnen doen doordringen. Voor hem zijn rampen slechts zoo vele liefderijke, ten goede bestemde, bezoekingen des Algoeden Hemelvaders.

Wie Prof. Hofmeyr op zijn krachtigst willen beschouwen, moeten hem gadeslaan, niet slechts bij publieke gelegenheden, in grootsche tempels, ten aanhoore van duizenden, maar in het afgezonderde van den huiselijken godsdienst, in den familiekring, aan de bedsponde van kranken, beklemden van geest en stervenden, of moeten hem een woord hooren spreken bij de lijkbaar van een geliefden broeder of vriend. Daar is het vooral dat hij als blijmoedige en tot blijmoedigheid stemmende christen uitblinkt. Schrijver dezes heeft hem gehoord bij de begrafenis van een van 's Professors broeders. De spreker vertelde hoe de overledene lange jaren erg zwaarmoedig was geweest, zwaartillend, ter neer gedrukt, zelfs waar het nietige kleinigheden had gegolden; maar hoe hij, toen hij een werkelijk zwaar krankbed kreeg, zijn droefgeestigheid allengs aflegde, hoe hij, toen zijn ziekte een gevaarlijke bleek, steeds gelatener werd, en hoe, toen het tot sterven kwam, de anders zoo sombere man, als opgeruimde Christen heenging, voor wien de dood geen verschrikkingen had. Nicolaas Hofmeyr beschreef dit een en ander met zulk een zoetheid van toon en gelaatsuitdrukking, met zulk een van opgewektheid stralend, gelaat, dat er haast niemand onder de aanwezingen was, of hij moest gevoelen ,,wat een heerlijke zaak is het Christen te zijn!''

Professor Hofmeyr heeft thans slechts een oog ter zijner beschikking. Het andere moest voor eenige jaren worden uitgesneden. Het

was 'n pijnlijke operatie. Chloroform moest daarbij worden aangewend. Nu is de professor een dier menschen die dat verdoovingsmiddel niet goed verdragen. Dat wisten de chirurgen niet. En de patient liet hen in 't duister. De chloroform werd toegediend en de operatie gedaan. Maar de professor kwam niet bij. Alle gewone middelen werden aangewend; maar de man bleef bewusteloos—hart zwak, haast niet waarneembaar. De dood scheen aan 't intreden. De geneesheeren waren buiten raad. Maar..daar begon de patient langzaam weer te ademen, en weldra sprak hij. En wat zei hij? Met een glimlach riep hij: ,,Maar, kerels, julle was in die nood! Ik het mij erg over julle geamuseerd!'' Zij waren bang geweest voor zijn dood: *hij* niet in het allerminst

---

Ouderlingen van Prof. Hofmeyr—zoo zegt een hunner—zullen 't mij toestemmen, wanneer ik zeg, dat hij een man is die weet te inspireeren. Zelf student, weet hij om studenten te vormen. Altijd thuis in zijn onderwerp, altijd behoorlijk voorbereid, levendig in zijn voordracht, vol van geestdrift voor de zaak door hem voorgestaan, moet ieder getuigen, dat de professor zichzelven geeft in alles wat hij meedeelt. De Kerkgeschiedenis—een lievelingsvak van Prof. Hofmeyr—leeft onder zijne behandeling. De dorre feiten, die, als de doodsbeenderen in Ezechiels valei, verspreid liggen over den onaantrekkelijken bodem, krijgen gedaante, wekken belangstelling, wanneer de Prof. spreekt. Hij behandelt niet bloot geschiedenis—'t is bij hem de philosophie der geschiedenis, dat wil zeggen, hij weet het innerlijk verband tusschen de feiten daar te stellen, hij vat ze samen in een groot geheel, hij laat het goddelijk plan, dat in alles doorschemert, in het helderst licht verschijnen; zoodat de student niet wandelt als in een doolhof van verwarring. Hij krijgt onder Prof. Hofmeyr's leiding een oog voor de ordenende, regelende, besturende Macht, die alle dingen doet medewerken ten goede dengenen die God liefhebben. De student, die tot Prof. Hofmeyr komt om afgericht te worden voor een Examen, blijve liever ver. Anderen zullen met juistheid kunnen aangeven het onderscheid tusschen Jezuiten en Jezuaten—immers hij vindt 't in een Handboek; de student onder

Prof. Hofmeyr gevormd zal een indruk ontvangen, die onuitwischbaar is, van de macht en den invloed van het Jezuitisme, al heeft hij nooit van de nietige monniken orde der Jezuaten gehoord.

Dat Prof. Hofmeyr machtig is in de Schriften, is zijnen leerlingen even duidelijk. Hij houdt zich streng aan den tekst, bedient zich van alles wat de wetenschap ter opheldering heeft weten bij te brengen. Die tekst echter is hem niet als een stuk uit een van Griekenlands groote schrijvers, dat met philologische, grammatische bijzonderheden moet worden opgehelderd. 't Is voor hem het levend woord van den levenden God. En daarom brengt hij zijn leerling onder den indruk van de majesteit en kracht van dat woord. Zijn ophelderingen toonen aan, hoe de zaak van zijn verstand en hart zich heeft meester gemaakt. Hij brengt dan ook ,,oude en nieuwe dingen'' te voorschijn uit dien ,,ouden schat.''

De Professor is meer nog dan dit. Hij is pastor. Zijn kudde is zijn studentenkring. Hij bezoekt zijn leerlingen op hun kamers, leert hun bezwaren kennen, bemoedigt ze, spoort ze aan, ruimt hun geestelijke hinderpalen uit den weg, deelt uit zijn eigen diepgrijpende levenservaringen mee wat den student tot blijvenden zegen zijn zal. Menig student zag het licht voor 't eerst opgaan in zijn ziel, toen de Professor de nevelen deed verdwijnen en de Zonne der gerechtigheid deed schitteren door die grauwe nevelen heen.

In de Collegiekamer is alle stijfheid verdwenen. De leerling vraagt, de Professor antwoordt; de leerling waagt het soms te weerspreken, of mogelijk zijn bezwaar in de beste vormen te leggen; de prof. luistert. Hij is gevat en heeft zijn antwoord gereed, eer de student nog zijn vraag heeft weten te formuleeren. Hij laat veel toe. Wee echter den student, die van die goedheid misbruik maakt! Hij wordt aan de kaak gesteld, eer hij het weet, en dat op een vaderlijke wijze, die de bestraffing of vermaning des te gevoeliger, maar ook des te teederder maakt. Van een ding zijn de studenten overtuigd: stond Prof. Hofmeyr aan eene Europeesche Universiteit, hij zou onder de eersten zijne plaats hebben ingenomen. Apparaat van geleerdheid vertoont hij nooit: waartoe ook al dat vertoon? Bij hem is alles de eenvoud zelf: de abstractste dingen, de meest ingewikkelde vraag-

stukken, de allernieuwste beschouwingen worden onder 't spreken in 't helderst licht geplaatst. De hoorder weet het soms niet eens, wat een diepte van kennis er schuilt achter de eenvoudige waarheid die op zoo populaire wijze wordt voorgedragen.

De beste commentaar op Prof. Hofmeyr die ik nog ooit gehoord heb is van een oud student die eene vergadering van Oud-leerlingen toesprak: ,,Van Prof. Hofmeyr kunnen wij dit zeggen: ,,Hij *is* wat hij predikt, hij *beleeft* wat hij belijdt.'' Van weinigen kan dit worden gezegd: Immers, elk mensch heeft zijne zwakke zijde.' De indruk door dezen waardigen, ernstigen, menschlievenden, vriendelijken, grijsaard op vele gemoederen gemaakt is zeker die van den oudleerling. Den kinderen kan hij een kind zijn; den jongelingen een jongeling; allen kan hij alles zijn. De wetenschappelijk gevormde theoloog vindt in hem een man, met wiens beschouwingen hij rekenen moet; het kind of de knaap vindt in hem een vaderlijken vriend, wiens levenswijsheid in een teêr hart verborgen ligt; de student vindt in hem een vertrouwbaren gids op den weg der wetenschap, de weduwe een trooster op den weg des lijdens.

Dit artikel is wat lang uitgevallen voor een maandblad als *De Goede Hoop*, maar men zou het mij niet vergeven, indien ik het besloot zonder iets van onzen genialen grijsaard te zeggen als burger, als Afrikander. Dat hij altoos een warm hart had voor zijn landgenooten, daarvan getuigt heel zijn leven. Maar met de eigenlijke politiek bemoeide hij zich minder. Ik geloof, dat hij voorheen zelfs nimmer ging stemmen voor kandidaten voor Hooger of Lager Huis. Maar de Jameson-strooptocht en de daarop gevolgde beroeringen brachten een ommekeer in zijn politiek leven, gelijk in dat van zoovelen onzer predikanten. Zijn eenheid met zijn volk—het bewustzijn van het onrecht tegen stamgenooten gedaan en verder tegen hen bedoeld – openbaarde zich met overstelpende kracht aan hem. Van toen af was hij zoo fier een Afrikander als de meest besliste Bondsman. En hij liet dat blijken bij alle voorkomende gelegenheden. Hij nam deel aan voorstellingen van het goed recht der republieken. Hij trachtte zelfs een Lord Milner voor de zaak des vredes te winnen

en bezocht hem daartoe herhaaldelijk. Hij bevorderde liefdadige ondernemingen in het belang van de gewonden, de weduwen en weezen der Boeren. Toen de Transvaalsche en Vrijstaatsche generaals Stellenbosch bezochten was hij vooraan onder de mannen, die hen verwelkomden. Toen die grootsche Zuid Afrikaansche figuur, President Steyn, hulpeloos als een pas geboren kindje, Tafelbaai verliet om in Europa wederopbouwing zijner gesloopte krachten te zoeken, was Nicolaas Hofmeyr de man die door zijn volk werd gekozen, om den neergeworpen held, uit aller naam een woord van bemoediging in het eenzame van zijn kajuit toe te spreken en hem een blijk van hunne sympathie te geven. Hij deed het op 'n wijs, die nog dankbaar wordt herdacht door Marthinus Steyn en diens voorbeeldige gade: beiden aan den professor gelijk in hun standvastige en hoopvolle blijmoedigheid onder druk en leed.

Nicolaas Hofmeyr—die bijna doodgeboren zuigeling van 1827—heeft nu een ouderdom bereikt waarop het slechts weinigen menschenkinderen is gegeven, vooral in ons zoel klimaat, iets meer te doen dan een stil en rustig leven te leiden. Maar hij, de zwakkeling van voorheen, is in zijn 77ste jaar zoo krachtig, zoo bedrijvig, zoo belust op arbeid, als ooit. Hoe lang hij alzoo zal voortleven? Dat is een vraag, die in het duistere der toekomst ligt verscholen. Maar, onverschillig of zijne hem nog op dit benedenrond wachtende jaren vele of weinige zullen zijn—één ding is zeker: heel het tegenwoordig geslacht van Afrikaanders zal moeten zijn uitgestorven, voordat hij zal ophouden voort te leven in hunne harten.

(*Op verzoek overgenomen.*)

Christelijke Wetenschap door Dr. H. Bavinck.

Dit is een zeer belangrijk boek. Het moet door velen gelezen worden. Het is in zeer duidelijken stijl geschreven, en geeft in een kort bestek van 121 bladzijden een rijkdom van gedachten. Om daarvan eenigen indruk te geven, willen wij in dit artikel een kort

overzicht geven van de hoofdgedachten van dit boek. Wij hopen, dat dit velen er toe leiden zal om het boek zelf ter hand te nemen en te bestudeeren.

Onder den invloed der zonde is de wetenschap in de vorige eeuw hoe langer hoe meer veruitwendigd. Zij werd al meer onvatbaar voor de hoogere dingen der geestelijke wereld, en weldra beweerde zij, dat de geestelijke dingen voor de wetenschap ontoegankelijk en dus onkenbaar waren. Sommigen durfden zelfs het bestaan van een geestelijke wereld ontkennen. De wetenschap neigde er dus toe om zich bij haar onderzoek te beperken tot de stoffelijke dingen, tot wat weegbaar en meetbaar is. De zoogenaamde exacte wetenschappen konden in den eigenlijken zin alleen den naam van wetenschap dragen. In de laatste helft van de vorige eeuw zijn al de wetenschappen meer of min onder den invloed van deze opvatting gekomen, en hebben hunne methode daarnaar gewijzigd. En de theologie heeft hieraan medegedaan zooveel het maar eenigszins kon. Wie hieraan niet mededeed maar ook in de wetenschap op het aloude christelijk standpunt bleef staan, verbeurde daardoor den naam van ,,wetenschappelijk man,'' en kon geen plaats krijgen op den leerstoel der officieele wetenschap, omdat hij in zijn onderzoek niet neutraal en onbevooroordeeld was.

In zijne inleiding wijst Dr. B. er op, dat er langzamerhand eene reactie komt tegen deze materialistische wetenschap, omdat zij niet voldoet aan hare vele en groote beloften, waarmede zij indertijd opgetreden is, en vooral ook omdat zij de behoeften van den mensch niet bevredigt. Al beweert de materialistische wetenschap in theorie, dat de mensch alleen stof is, in de werkelijkheid blijft hij toch stof en geest.

De materialistische of zoogenaamde positieve wetenschap wil op het terrein der wetenschap alleen rekenen met het zienlijke, d.i. alleen met wat men met de zintuigen waarnemen kan. Zij beweert, dat het onzienlijke, indien het ook al bestaat, voor ons onkenbaar is. Religie is een private zaak. Wetenschap is alleen officieel en publiek geldend. Wel mag men bij het wetenschappelijk onderzoek van voorloopige onderstellingen of werkhypothesen uitgaan, doch al-

le ideeën, die vooraf de richting van het denken bepalen, mogen in de wetenschap niet toegelaten worden, want dit zijn vooroordeelen, die met de vrijheid van het wetenschappelijk denken in strijd zijn.

Bij nader onderzoek blijkt deze bewering van de ongeloovige wetenschap slechts eene leuze te zijn. Onbevooroordeelde wetenschap in dien zin wordt nergens gevonden, ook niet bij de mannen van de positieve wetenschap. Onbevooroordeeld is ze misschien, behalve tegenover het Bijbelsch Christendom. Daartegenover is ze onverdraagzaam en exclusief. Zij begint met het Christendom te verwerpen. Wetenschappelijke mannen van Christelijke richting worden van de universiteiten uitgesloten, en staatsinvloed en geldmacht gebruikt men zoo veel mogelijk voor eigen richting.

Een onbevooroordeelde wetenschap is zielkundig ook onmogelijk. Het wetenschappelijk onderzoek bestaat toch niet alleen in het waarnemen van de enkele zichtbare dingen, die daar buiten ons bestaan, maar ook in onderscheiding, verbinding en het zoeken naar eenheid, orde en wet. Waarneming is dus niet mogelijk zonder denken, en denken is niet mogelijk zonder uitgangspunten en stellingen, die vooraf vaststaan.

Dit geldt reeds op het terrein der zinnelijke waarneming, doch noch veel meer op dat der inwendige ervaring, de verschijnselen van het zieleleven. Men wil deze geestelijke wereld van het zieleleven onderzoeken naar dezelfde methode als bij de zienlijke dingen wordt toegepast. Dit gaat uit van het vooroordeel, dat deze geestelijke wereld van denzelfden aard is als de stoffelijke wereld, en dat er dus geen andere dingen zijn dan stoffelijke. Dit vooroordeel ontkent dus het bestaan van geestelijke dingen. En toch deinst men weer terug voor de logische gevolgtrekking van zijn eigen stelling, want de materialisten zeggen zelf, dat er een onbekend land is, dat buiten het terrein van onze waarneming ligt. Hoe inconsequent. Indien het buiten het bereik onzer waarneming ligt en dus onbekend is, hoe weten zij dan dat het bestaat. Te zeggen dat de geestelijke wereld bestaat, doch onkenbaar is, is met zich zelf in tegenspraak. Is ze onkenbaar, dan kan men niet weten, dat zij bestaat, en dan bestaat ze voor ons niet. Weten wij, dat zij bestaat, dan moet ze althans

eenigermate kenbaar zijn. Indien men zegt, dat de geestelijke wereld onkenbaar is, moet men komen tot de ontkenning van haar bestaan en volstrekt atheist worden. Wil men dit niet, dan moet men erkennen, dat de empirische methode, die bij de zienlijke dingen aangewend wordt, onvoldoende is. Dat de onzienlijke dingen op dezelfde wijze als de zienlijke dingen kenbaar moeten zijn, is geen resultaat van wetenschappelijk onderzoek, maar een vooroordeel. Dat de geestelijke wereld niet bestaat is evenmin een resultaat van wetenschappelijk onderzoek, maar evenzoo een vooroordeel.

Dit geeft aanleiding tot de vraag: Wat is wetenschappelijk onderzoek. De materialist zegt, wetenschappelijk is alleen de empirische methode. Onder deze methode vallen alleen de zienlijke dingen. De onzienlijke dingen worden dus buiten gesloten. Dit is niet wetenschappelijk. De methode van onderzoek moet in overeenstemming zijn met den aard van het object, en daardoor bepaald worden. De methode moet zoo zijn, dat het object daardoor gekend wordt. De onzienlijke dingen moeten onderzocht worden volgens eene methode, die met den aard van deze geestelijke dingen overeenstemt, en leidt tot ware kennis daarvan. Doch de materialist stelt vooraf eene methode vast, die alleen van toepassing is op de stoffelijke dingen. Dit is dus geen resultaat van wetenschappelijk onderzoek, maar een vooroordeel. Het begrip der wetenschap wordt dus onjuist opgevat. Boven werd het reeds duidelijk, dat dit begrip op het eigen standpunt van de zoogenaamde positieve wetenschap op eene tegenstrijdigheid uitloopt, daar men de logische consequentie er van niet durft aanvaarden.

Bij de bepaling van het begrip wetenschap moeten wij van het gewone weten uitgaan, en het moet niet alleen van toepassing zijn op de zienlijke, maar ook op de onzienlijke dingen. Daaruit volgt, dat weten en gelooven niet tegenover elkander staan, dat weten het gelooven niet uit- maar insluit. Het meeste weten wij immers door het getuigenis van een ander; dus niet door eigen waarneming, onderzoek of redeneering, maar door geloof. Doch de empirische kennis door waarneming, ervaring en overlevering verkregen is eigenlijk nog geene wetenschap. Wetenschap in eigenlijken zin is metho-

disch en planmatig onderzoek. Men wil niet alleen weten, *dat* iets is, maar ook *wat* en *waarom* het is. Het begrip wordt dus gebruikt in tweeërlei zin, n.l. als wetenschappelijk onderzoek, en als wetenschappelijk resultaat, d.i. de kennis in systematischen vorm, die men door het onderzoek heeft verkregen.

Nu is er wel onderscheid tusschen het algemeene empirische weten en het eigenlijk wetenschappelijk weten, doch niet zoó, dat er subjectief tweeërlei soort van weten is, die onafhankelijk van elkander zijn. Er is eenheid in onze kennis, ook in objectieven zin. De zienlijke en de onzienlijke dingen zijn geen twee werelden, die los naast elkander staan, maar de laatste verschijnt in de eerste. Ook is er geen afzonderlijke waarneming door de lichamelijke zintuigen, en daar naast een andere afzonderlijke waarneming door onzen geest. De geest ziet door het oog en hoort door het oor.

Dit begrip van wetenschap nu moet toegepast worden bij de natuurwetenschappen zoowel als bij de geesteswetenschappen. Anders houden zij op werkelijke wetenschap te zijn. Dit komt vooral uit bij de godgeleerde wetenschap. Door den invloed van het begrip der positieve wetenschap heeft men zich laten verleiden om de theologie om te zetten in godsdienstwetenschap. Men wilde een godsdienst zonder leerstellingen, een ondogmatisch Christendom. Dit is echter eene onmogelijkheid. Godsdienstige gemoedsstemming en aandoening zonder voorstellingen en handeling bestaat in de werkelijkheid niet. Elk heeft bij zijn godsdienst eene opvatting, een stel van denkbeelden. Wie nog godsdienst wil hebben moet gelooven aan de objectieve waarheid daarvan. Er is geen godsdienst mogelijk als er geen persoonlijk God bestaat. Er is geen wetenschap van den godsdienst tenzij God kenbaar zij, en God is niet kenbaar tenzij Hij zich geopenbaard hebbe. Wie in den godsdienst waarheid en werkelijkheid ziet moet ook gelooven in eene werkelijke openbaring van God. Formeel hebben wij met dezulken in dit opzicht dus geen verschil. Doch de vraag is *waar* is de openbaring, en *wat* is de bron van de religie.

Alle godsdiensten kunnen niet gelijk gesteld en vereenigd worden, want de religieuse voorstellingen in de onderscheidene godsdiensten

sluiten elkander uit. Zij staan tegenover elkander en kunnen dus niet alle waar zijn. Wil iemand het Christendom verwerpen, en toch vasthouden aan een godsdienst, die *objectieve werkelijkheid en waarheid* is, dan *staat hij weer voor dezelfde moeilijkheden, waarom hij de H. Schrift en het Christendom verwerpt.* Alle openbaring toch is bovennatuurlijk, en onderstelt eene wereld achter en boven deze wereld, en dus ook het wonder. En alle godsdienst onderstelt openbaring. Hierin ligt dan ook niet de reden, waarom men het Christendom verwerpt. Niet het bovennatuurlijke noch het wonder, maar de aard, het absoluut karakter van het Christendom is het bezwaar. Het Christendom is de eenige, de ware religie, en sluit alle andere religies uit. En dat eenige van het Christendom, waardoor het alle andere religies uitsluit, ligt in Christus, die in het Christendom een centrale plaats inneemt. Onze verhouding tot Christus beslist principieel over onze verhouding tot het Christendom. En in welke verhouding iemand zich tot Christus stelt hangt af van de houding, die hij tegenover de zonde aanneemt. Is de zonde slechts een subjectieve meening, of een objectieve werkelijkheid, dat is de vraag. Is de zonde geen objectieve werkelijkheid, dan is er geen wet Gods, geen openbaring, geen Christus als Zaligmaker, geen God.

Uit al het voorgaande is het dus duidelijk, dat onze opvatting van de wetenschap principieel bepaald wordt door onze opvatting van het Christendom, en dat onze opvatting van het Christendom geen vrucht is van logische redeneering, maar beheerscht wordt door religieuse en zedelijke motieven. Dit is zoo bij geloovigen en ongeloovigen. De godsdienstige overtuigingen zijn geen vrucht van, maar bestaan voor alle wetenschappeljk onderzoek, en zij beheerschen het geheele leven, ook het denken.

Hieruit blijkt dus duidelijk welke groote beteekenis het Christendom voor de wetenschap heeft. Zij heeft haar bestaan wel niet te danken aan het Christendom, want de wetenschap komt niet uit de herschepping, maar uit de schepping op, maar toch is zij in vele opzichten van het Christendom afhankelijk.

De wetenschap dankt daaraan objectief de realiteit eener eeuwige, onvergankelijke waarheid, en subjectief heeft het Christendom het

geloof in en de liefde tot die waarheid in het hart geplant. Het bestaan van de objectieve waarheid is de grondslag, en de waarheidsliefde is de subjectieve voorwaarde van alle wetenschap.

Vervolgens is heel de wetenschap der godgeleerdheid aan het Christendom te danken, en deze wetenschap heeft de allerhoogste beteekenis, omdat zij betrekking heeft op het intiemste leven des harten, en de hoogste belangen van den mensch.

Eindelijk heeft het Christendom ook beteekenis voor de wetenschap in het algemeen, voor het onderzoek van natuur, geschiedenis enz. Het Christendom bewaart ons voor het materialisme en het pantheisme, want het handhaaft de zelfstandigheid van den menschelijken geest tegenover de wereld buiten ons, en het doet ons in natuur en geschiedenis een werk Gods zien, en zegt ons dat er in alles gedachte en plan schuilt, en dit is de onderstelling van alle wetenschap.

De ongeloovige wetenschap beweert, dat er op het standpunt van het Christendom geen wetenschap mogelijk is, omdat het uitgaat van beginselen, die geen resultaat van wetenschappelijk onderzoek zijn, maar voor alle onderzoek reeds vaststaan. Men zegt, dat dit in strijd is met de vrijheid, neutraliteit en onbevooroordeeldheid, die op het terrein der wetenschap geëischt worden. Boven zagen we reeds, dat hetzelfde gezegd kan worden van de ongeloovige wetenschap. Ook zij gaat uit van wijsgeerige beginselen, die evenmin resultaat zijn van wetenschappelijk onderzoek. De zoogenaamde neutrale beoefening der wetenschap bestaat nergens in de werkelijkheid, en stoot ook af op de realiteit van het leven. De wetenschap is geen kasteel in de lucht. Zij is opgekomen uit de behoeften van het leven, staat met het leven in organisch verband, en heeft in het leven haar doel. Dit wordt door de Christelijke wetenschap erkend. De ongeloovige wetenschap miskent dit. Daarom is de laatste gevaarlijk voor het leven in kerk en staat.

F. M. Ten Hoor.

Boekaankondiging.

Een man des Volks. Het leven van Prof. Geert Egberts Boer.

In de vorige aflevering van DE GEREF. AMERIKAAN was er geene gelegenheid om dit boek aan te kondigen, daarom moest dit tot heden uitgesteld worden. Wij verheugen er ons over, dat deze levensbeschrijving zoo spoedig na zijn heengaan kon verschijnen. Dit is vooral te danken aan den arbeid van Prof. Boer zelf. Hij had aanteekeningen gehouden van de voornaamste gebeurtenissen in zijn leven, en deze kort voor zijn dood voltooid. Prof. Hemkes, die uit deze aanteekeningen deze levensbeschrijving heeft samengesteld, heeft ze meest onveranderd overgenomen, zoodat dit boek niet bevat eene beschouwing van Prof. Hemkes over het leven van Prof. Boer, maar over 't algemeen de laatste zelf aan het woord is.

Nu heeft men wel eens gezegd, dat de levensbeschrijvingen, vooral de beschrijving van het eigen leven, de meest onware boeken zijn. Vooral omdat de mensch geneigd is om te verzwijgen wat hem in een ongunstig licht plaatst, en alleen te vermelden wat hem tot eere is. Dit zal niemand echter zeggen van dit boek. Wie dit boek opmerkzaam doorleest, zal het spoedig duidelijk worden, dat de schrijver het niet geschreven heeft om daarin een eerezuil voor zichzelven op te richten. Men kan voelen, dat het verhaal in zijn eenvoudigen vorm waarheid is, en het is waarlijk duidelijk genoeg, dat dit verhaal niet geschreven is om den mensch te verheerlijken, maar om uit te doen komen hoe barmhartig, wijs en machtig onze God is. Nergens ontvangt men den indruk dat het doel van den schrijver is om te verkondigen welke groote daden *hij* gedaan heeft, maar is het duidelijk door heel het boek heen, dat hij zich ten doel stelde om te verkondigen wat *God* in hem, voor hem, en door hem heeft gedaan.

Daarmede staat de vorm en de methode van deze levensbeschrijving in nauw verband. Het is een aaneengeschakeld verhaal van de merkwaardigste gebeurtenissen uit het leven van Prof. Boer. Noch hij zelf, noch Prof. Hemkes heeft eene poging gedaan om er eene wetenschappelijke levensbeschrijving van te maken. En dit terecht. In eenvoudigen vorm worden ons achtereenvolgens de feiten uit het

leven van Prof. Boer voor oogen geplaatst niet opdat wij Prof. Boer, maar vooral opdat wij daarin Gods daden zouden zien, zooals hij zelf die daarin zag. De vorm van het verhaal is in overeenstemming met den aard en den arbeid van Prof. Boer.

De Heere geeft aan elk van zijne dienaars zijne bizondere gaven. Professor Boer had de gaven om in zijn tijd een man des volks te zijn. Om iemand in zijne waarde te waardeeren en billijk te beoordeelen, moeten wij hem beschouwen in het raam van zijn tijd. Het is onbillijk om iemand uit zijn tijd en omgeving uit te lichten, en hem te plaatsen in een tijdvak daarvoor of daarna, en hem daarnaar te beoordeelen. God doet dat niet, en wij mogen dat ook niet doen. God maakt zijne dienaars juist geschikt en bruikbaar in en voor den tijd waarin zij werken moeten. En als wij dit in het oog houden dan is het duidelijk, dat Prof. Boer juist een zeer geschikt werktuig was voor den arbeid, die er in zijn tijd te doen was.

Hij was geen volmaakt man, maar had ook zijne zwakheden. Dit was hem zelf waarlijk niet onbekend. Doch wie heeft die niet! De ervaring leert, dat zij die het oog zeer wijd geopend hebben voor de zwakheden van een ander, in den regel van hun eigen gebreken zeer weinig opmerken. De gaven, waarin onze bizondere kracht ligt, hebben gewoonlijk onze zwakheid tot hunne keerzijde. Het is geen bewijs van kracht te meenen dat wij geen zwakheden hebben. Niet klein te kunnen zijn is geen bewijs van ware grootheid. Prof. Boer was sterk in het multa. Hij had een zeer sterk geheugen, een gezond lichaam en veel ijver en werklust. Wat den omvang betreft heeft hij zeer veel werk gedaan. En zulk een man was er juist in zijn tijd noodig. Hij kon veel doen, en heeft ook werkelijk veel gedaan. Dit laatste kan niet van alle arbeiders in den wijngaard des Heeren gezegd worden.

Zijne levensgeschiedenis is ook daarom voor ons zeer belangrijk, omdat een groot gedeelte daarvan samengeweven is met de wordings- en ontwikkelingsgeschiedenis van onze Theol. School, en zelfs ook met die van vele gemeenten vooral in Michigan. Doch dit gedeelte van zijn arbeid wordt in zijne levensbeschrijving niet breed uitgemeten. Het verhaal heeft ietwat het karakter van een dagboek, en

dientengevolge komt het uitwendige leven minder op den voorgrond dan het inwendige, zijne werkzaamheid met God meer dan zijn werk voor God. Ons wordt medegedeeld wat hij in de onderscheidene levenstoestanden dacht en begeerde, ervoer en deed. Telkens worden wij het heiligdom van zijn inwendig leven binnengeleid. De beschrijving van zijne gemoedsstemmingen, gemoedservaringen en geestelijke werkzaamheden doen ons voortdurend zien, dat hij als Christen het leven ernstig opvatte, en nadruk legde op de gemeenschapsoefening met den Heere. De grondgedachte, die in deze gedeelten belichaamd is, is die van den dichter: Ik zal u vertellen wat de Heere aan mijne ziel gedaan heeft. En daardoor is deze levensbeschrijving ook een stichtelijk boek, dat men uit dit oogpunt met genot lezen kan. Het boek is nu reeds in veler handen, en wij hopen, dat het verder nog door velen gekocht en gelezen zal worden.

F. M. Ten Hoor.

Enkele vragen en antwoorden over den Heiligen Doop ter terechtwijzing voor degenen, die nog geen belijdenis hebben gedaan. Door Rev. J. Noordewier. Prijs 20 ct. franco, en 15 ct. bij dozijn.

De omschrijving in den titel wijst duidelijk aan welke de inhoud en het doel van dit vraagboekje is. Het komt ons voor, dat het voor het beoogde doel zeer bruikbaar is. Misschien zou een andere schrijver zich hier en daar wat anders uitgedrukt hebben, doch dat kan niet anders. Het is in zeer eenvoudigen stijl geschreven, zoodat elk begrijpen kan wat de schrijver bedoelt. Dit is een deugd. Verder is het zeer voorzichtig geschreven, en het blijft in alle uitdrukkingen zoo na mogelijk bij wat de Geref. kerk in hare officieele stukken heeft uitgesproken. Ook dit is eene deugd. Het boekje is zeer geschikt om bij de Catechisatie van doopleden gebruikt te worden.

F. M. Ten Hoor.

Mr. World and Miss Church-member. A twentieth century allegory. Bij Rev. W. S. Harris. Illustrations bij Paul J. Krafft. B. Sevensma, Publisher, Grand Rapids. 1904.

Dit book heeft reeds al te lang gewacht op eene aankondiging, en

deze aankondiging kan eene aanbeveling zijn. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat wij elke uitdrukking zoo maar zouden willen overnemen, doch wel, dat het geheel van dien aard is, dat wij het met vrijmoedigheid ter lezing kunnen aanbevelen. Het is in vele opzichten een zeer aantrekkelijk boek. De verleidingen niet alleen van de ongeloovige wereld, maar ook van het oppervlakkige modechristendom worden hier scherp geteekend en vrijmoedig ten toon gesteld. Het boek is geschreven in den vorm van eene allegorie, op de wijze van Bunjan's Christenreize Van harte hopen wij, dat vooral onze jongelingen en jongedochters, die Amerikaansch kunnen lezen, dit boek met alle aandacht zullen doorlezen. De vorm is zoo aantrekkelijk, dat het niet moeilijk is om het met aandacht te volgen. Zij kunnen er meer uit leeren, en meer goede indrukken uit ontvangen dan uit tientallen van vele romans die goed heeten.

F. M. Ten Hoor.

Een paar vragen aan Rev. J. W. Brink.

In de Geref. Amerikaan, (Aug No.) werd ik opmerkzaam gemaakt op uw schrijven in betrekking tot de Correspondence Course. Dienaangaande heb ik twee vragen:

1. Wat zijn die independente stichtingen, en waarom noemt u die „independente" stichtingen, in onderscheiding van de universiteiten?

2. Welke zijn dan die zoogenaamde independente stichtingen, waar men zonder meer dan de studie thuis, een academischen graad kan behalen?

Gaarne zouden we een rechtstreeksch antwoord hierop willen hebben, opdat we in een volgend nummer ons oordeel beter kunnen vellen. Mogen we dit van den schrijver in het eerstvolgend nummer verwachten?

In afwachting,

Holland, Central Ave. R. L. Haan.

Eenige beschouwingen van leven.

De gansche menschheid staat voor de groote tweevoudige vraag: *Vanwaar en waarheen?* Het menschelijk verstand van alle eeuwen terug, en in den tegenwoordigen tijd in het bijzonder, heeft op allerlei wijze gepoogd om de kosmologische probleemen te beantwoorden. De philosophen van den huidigen dag zijn zoover van de oplossing als Thales, 600 jaren v. Chr. Maar God de Heer heeft ons echter in zijn Getuigenis antwoorden op de kosmologische vragen gegeven. Deze goddelijke antwoorden worden door de rechtbank der wetenschap veroordeeld en de hedendaagsche verlichting roept het luide uit, dat zij met de verouderde voorstellingen over den oorsprong der menschheid heeft afgedaan, en dat wij niet door God geschapen zijn, maar van de apen afstammen.

Maar deze zoogenaamde ,,resultaten der wetenschap'' zijn toch niets anders dan spelingen van het vernuft, en fantasieën van den geest des menschen.

De leer van Darwin, Huxley en Spencer heeft ons duidelijk getoond, dat wat wij leven noemen, zooals dit bij planten, dieren en menschen zich openbaart, niet van eeuwigheid hier op aarde heeft bestaan. Waar zou dan nu dat leven ineens vandaan zijn gekomen? Hoe kon uit die doode stof van zelve het leven ontstaan? Nog niemand die 't ons verklaarde. Wij echter *weten* het, juist omdat wij 't *gelooven*, dat een almachtige, levende God uit de oneindige volheid zijns levens, ook op deze planeet die wij ,,de aarde'' noemen, het leven heeft doen geboren worden. *Leven* uit een *levend* God—dat is een gedachte waar nog zin in is; *leven* uit de *doode* stof,—dat vloekt tegen 't eenvoudigst verstand. Uit den Oneindige het eindige, uit den Eeuwige het tijdelijke, uit den Onzichtbare het zichtbare. (Hebr. 11: 3.)

Voor hen die in Gods Woord gelooven en hetzelfde als een toets hebben, is geen antwoord bevredigend dat niet volgens hetzelve is en er niet mee overeenstemt. Daar wij de hedendaagsche opvatting van leven gezien hebben, en hierbij geen rust kunnen vinden, moeten wij onwillekeurig naar zijn Woord.

Niet alleen geeft de Schrift verklaring van het begin en ontstaan van de anorganische, maar ook van de organische natuur, en van de geheimzinnige verschijnselen des levens. Wat leert ons de Schrift omtrent leven?

Rubriek voor Jongelieden.

Zalig zijn de Barmhartigen.

Slot.

De ondergaande zon herinnert onzen meester aan het uur waarop hij zijnen buurman ontmoeten zou, om met hem de terugreis te aanvaarden. Hij keert daarom zijne schreden in de richting van het stedeke en vindt zijnen vriend op hem wachtende in het gasthuis. Als ze iets tot verkwikking genuttigd hebben varen ze welgemoed op huis aan.

,,Nu, vadertje daar zijt gij weer. Gode zij dank dat gij gelukkig teruggekomen zijt.'' Zoo ontving zijne Maria hem met een kus. Daarop ziet ze hem scherp in het gelaat en als hij blijft zwijgen en met een beminnelijk lachen haar vragenden blik ontmoet, vraagt ze een weinig ongeduldig vanwege de spanning, waarin ze verkeerde: ,,Nu oudste, breng die honderdvijftig mark toch te voorschijn. Het zij mij vergund ze te zien en mij met u in den goeden uitslag van uwe poging te verblijden.''

,,Lieve Maria,'' verzocht Wiebe, ,,wacht toch een weinig. Laat mij u eerst mijn wedervaren verhalen.'' Omstandig en der waarheid getrouw schetst hij zijn wedervaren van dien dag. Het eerste stuk, wat aan zijn binnentreden in het huis van meester Mertens vooraf-ging is spoedig verhaald. Daar gaat hij snel over heen. Is dit met weinige woorden verhaald nu volgt een aanschouwelijke en aangrijpende voorstelling, dat vrouw Wiebe den armen schuldenaar haars mans als in levende lijve voor zich ziet. De liefdevolle vrouw kan zijnen grooten jammer in haars mans houding zien en uit zijne woorden hooren. Ook werd vrouw Mertens door Wiebe verontschuldigd. Met barmhartigheid der liefde worden de kinderen, die eene goede opvoeding misten voorgesteld. Met bijzonder medelijden spreekt hij van den onliefelijken Gottfried en vergelijkt zijn gedrag met dit van zijne eigene kinderen. ,,Moeder,'' zoo sluit hij warm zijn verhaal, ,,die gaat verloren, tenzij eene barmhartige hand hem aan het verderf ontrukt en opvoedt in de vreeze en vermaning des Heeren.''

Maria luistert met al hare zinnen naar het woord haars mans. Hare oogen loopen over van tranen terwijl haar echtgenoot den ellendigen toestand van den armen Mertens schetst. Haar hart is tot in zijne diepte bewogen. Als echter de ware toestand van dit huisgezin haar klaar voor de aandacht staat en zij met haren man daarmede

hun eigen welvaren vergelijkt, overweldigt de goede vrouw het gevoel. Lang ja zeer lang, zitten deze beide echtelieden samen de zaak te bespreken en vergeten vast naar bed te gaan. Als ze eindelijk hun leger opzoeken ligt er op beider gelaat een glans van vergenoeging. Het is de vrede Gods. Het afschijnsel van het woord: ,,Zalig zijn de barmhartigen,'' waarvan zij de kracht aan het hart ondervinden. Zij zijn het samen eens geworden om het ellendige gezin ginds in Lubbecke te helpen alsmede hoe dit te doen.

Gedurende de naastvolgende dagen ontwikkelt vrouw Wiebe eene groote bedrijvigheid. Al de kleederstukken van haren Hans en van haar Maria worden opgezocht, nagezien en, waar het noodig is, versteld. Van oude, afgelegde kleeding maakt zij met behulp van schaar en naald nette pakjes klaar. De jas van haar man vernieuwt ze als geheel en al. Ook vult ze een strozak met stroo en een kussen met schoone vederen. Inmiddels ziet ze vorschend aan alle zijden rond. Ja, ze zoekt eene geschikte plaats waar een kleine slaper het moede hoofd neerleggen kan. Ze vindt haar en spoedig heeft hare kundige en vlijtige hand haar bereid tot het voorgestelde doel.

Zes dagen zijn reeds voorbijgegaan sinds de reis van meester Wiebe. De drukte der goede vrouw neemt toe. Vreemd zijn de voorbereidsels, welke ze maakt. En werkelijk, daar zal iets gansch ongewoons plaats hebben: Moeder Maria wil ook eene reis maken en wel in het gezelschap van haren man. Aan den vroegen morgen van den zevenden dag staat het bestelde rijtuig voor de deur. Het duurt echter lang eer het bestegen wordt. Hebben dan zij, die daar reizen zullen, voor eenen dag zoovele zaken noodig? Want moeder brengt pakken te voorschijn welke maar wat zwaar schijnen te zijn. Ten slotte gaat men afscheid nemen. Daarbij overkomen haar de smarten aan het afscheiden van geliefden eigen. Vast drukt ze hare kinderen aan het hart en vermaant haren Hans toch goed op zijn zusterke te passen. Haar geen oogenblik te verlaten. Nog eenmaal beveelt ze buurvrouw Muller de zorg harer kinderen recht hartelijk aan en neemt eindelijk welgemoed naast haren wachtenden man plaats.

In het enge duistere kamertje te Lubbecke is alles bij het oude gebleven. Mertens denkt zich moede over zijn ongeluk en ziet met schrik den dag immer naderen, waarop hij de huishuur zal hebben te betalen. Wat zal het worden? Meester Wiebe heeft gezegd, dat hij weder moed vatten moest, God zou wel uitkomst geven. Ja, de meester is barmhartig en zal hem de zaak niet vastzetten, hem niet uitkleeden, maar nog wijders geduld hebben. Maar de huisheer zal

zich niet verbidden laten en de ellende moet hem, zijne vrouw en zijne kinderen ten laatste wel ten gronde doen gaan. Onbewust hebben zich dezer dagen zijne handen menigmaal gevouwen en is de zucht tot God opgestegen: ,,Erbarm u onzer!" Zou de groote God, de barmhartige Vader hem niet gehoord hebben?

,,Hij komt, hij komt," roept op zekeren dag Gottfried daar buiten door de deur naar binnen. Den armen vader valt van schrik het werk uit de handen. Hij gelooft niet anders, dan dat het gevreesde oogenblik gekomen is, dat men hem met geweld alles ontnemen en hem met vrouw en kinderen op straat zetten zal. Zelfs Liese ziet verschrikt op, terwijl de kinderen nieuwsgierig de komst des vreemden afwachten.

Weer wordt er geklopt gelijk voor enkele dagen, weer gaat de deur open zonder dat een vriendelijk: ,,Kom binnen" tot binnentreden uitnoodigt. Op den drempel verschijnt weer de vreemde heer, maar deze reis met eene even goedwillig uitziende vrouw aan zijne zijde. Wonderlijk genoeg, Liese, die haren blik van de vreemde vrouw niet afhouden kan, maar haar overal volgt, ontwaart voor het eerst in langen tijd een onbehagelijk gevoel, vangt aan zich te schamen, waar de oogen der vreemde over het vertrek en zijne bewoners zwerven en ten slotte onwillekeurig op de onopgeruimde tafel blijven rusten.

Vrouw Maria, want die is het, die met haren man in de deur staat, heeft zich spoedig bezonnen en treedt op meester Mertens toe. Vol diep meelijden reikt ze hem de hand en ziet hem daarbij zoo vriendelijk aan, dat het hem is alsof een heldere straal van hoop hem in het hart dringt en dit verlicht. Daarna groet ze vrouw en kinderen en ziet Gottfried buitengewoon scherp aan, zoodat de wilde jongen wiens geweten lang niet zuiver is, vuurrood wordt.

Inmiddels heeft meester Wiebe den knoopemaker ook gegroet. Meteen dat hij hem krachtig de hand drukt, laat hij twee papieren daarin glijden. Vragend ziet deze hem aan en de vriendelijke meester zegt: ,,Lees, lees, lieve heer Mertens, en dan bekend: Wiebe heeft toch gelijk gehad, de lieve God kan nog een uitweg voor mij banen." Als in een droom ontvouwt Mertens de papieren en leest ze langzaam door. Tranen vullen en verdonkeren zijn oog, zoodat hij nauwelijks zien kan. Dan weer kan hij maar niet verstaan wat hij leest. ,,O is dat waar, wat ik hier lees?" zoo barstte hij ten slotte uit. ,,Is dat waarlijk geldig? meester Wiebe, gij drijft toch geen spot met ons arme lieden?"

,,Daar beware de Heere mij voor, mijne lieve Mertens," antwoordde Wiebe snel, het is alles enkel waarheid en geldt voor God

en menschen.'' Mertens houdt de kwitantie in de hand van de huur, die mo·gen betaalbaar is en is het mogelijk?—ook van de vooruitbetaalde som. Het andere stuk is eene kwijtschelding in Wiebe's handschrift van wat hem toekomt. Mertens zinkt op de knieën en bedekt de hand zijns weldoeners met kussen. Woorden kan hij niet vinden. Zijn gemoed is gansch overstelpt: Nog geen uur geleden zat hij gansch moedeloos ter neer gedrukt, door eene schuld, waar voor hem geen betalen aan was, en thans is hem alles van de schouders genomen.

Maria heeft ondertusschen met behulp van de kinderen de pakken naar binnen gebracht en brengt nu eenen schat van allerlei begeerlijk goed voor den dag. Eene goede jas hangt voor den vader op gindschen stoel. Liese houdt vol verbazing een nieuw kleed benevens schorten en een stuk wollen goed over den arm. De kinderen worden niet moede van zien naar en het bewonderen van de nette kleedjes, broekjes en schoenen, speeltuigen en eetwaren. Daar geschiedt er een wonder: Liese weent. Ja, ze snikt overluid, maar waagt het niet de goede vrouw aan te zien. ,,Vrouw Mertens,'' spreekt nu Maria ernstig, ,,wij geven het gaarne. Dank ons niet, maar den Heere God. Maar vang uit liefde tot Hem nu ook een ander leven aan. Help uwen braven man vlijtig, zoo zal alles weer in orde komen.'' Liese stamelt: ,,Ja, ja ik wil het doen.'' Maria knikt vriendelijk en geeft haren man levendig een wenk. ,,Nog eens, lieve Mertens,'' heft Wiebe aan, ,,gij zijt bezorgd van wege uwen Gottfried. Wilt gij den jongen aan de zorg van mij en mijne vrouw overgeven? Wij zullen hem als ons eigen kind behandelen, al heeft de kleine kerel zich niet zoo heel beminnenswaardig voorgedaan.'' Verrast roept Mertens uit: ,,Gode zij dank, dan wordt hij toch geen deugniet.'' Liese echter voegt er bij: ,,Met duizend genoegens, dat geeft een eter minder en bij u heeft hij het toch beter dan bij ons.'' Gottfried weet niet, of hij in dezen lachen of weenen moet. Doch als Wiebe hem vroolijk toeroept: ,,Nu jongen, sla toe'' en Maria hem liefdevol het haar strijkt, slaat hij met krachtige vuist toe. ,,Nu dan in Gods naam,'' zegt Wiebe ernstig, ,,zoo hebben wij dan een ruil gemaakt. En gij, lieve Mertens, zult het ervaren, God helpt u weer op den been.''

Met z'n tweeën waren ze gekomen, met z'n drieën reisden ze gelukkig gestemd af. Ook was het huisgezin dat achter bleef, gelukkig. Liese hield haar woord, en toen ze maar eerst begonnen was beviel haar de orde en de arbeid. Zij was niet een vrouw met eene

slordige natuur, maar zij was door de ellende moedeloos geworden en al minder op netheid en orde gesteld. Toen de druk weer wat gelicht werd, en zij weer smaak kreeg voor zindelijkheid was het werken in de huishouding haar een lust. En wat eene verandering in die donkere kamer. Meester Mertens werd ook weer met zijn ouden moed bezield. Het werk vloeide hem weer toe. Hij kreeg het druk. Verdiende spoedig ruim zijn brood en na verloop van jaar en dag was de armoede geweken en welvaren in hare plaats gekomen.

In de woning van Wiebe woonde een dubbele zegen des Heeren. De gemaakte kosten waren spoedig verzorgd en de beide echtelieden hadden hartevreugde, zoowel ter wille van hunne eigene kinderen als van Gottfried die wel leeren kon en zich leiden liet. Zich leiden liet. Ja eerst kwam het hem duchtig ongewoon aan gehoorzaamheid te oefenen. Maar hij moest het wel leeren en de beide kinderen Hans en Maria gingen hem met een goed voorbeeld voor. Allengskens werd het hem gemakkelijker. Daarenboven ervoer hij zoo dagelijksch de hartelijke liefde van Wiebe en zijne gade. Zij waren hem tot vader en moeder. Het werd hem ten slotte een waar genot gehoorzaam te zijn. Met de andere kinderen wedijverde hij op den duur om de beminden eeredienst te bewijzen.

Mr. Mertens haalde weldra weer als van ouds garen, maar betaalde het nu terstond. Wat verwonderde zich de goede man over Gottfried. Hij kon het maar nauwelijks gelooven, dat dit gehoorzaam kind zijn ondeugende jongen was. O, de liefde vermag zooveel! Als zij waarlijk liefde en geene weekelijkheid is. Er is zooveel ouderliefde, die geene liefde, maar schuldige ontaarding daarvan is.

Als Meester Mertens zijn jongetje zoo gezeggelijk vond schoot hem het gemoed vol en met tranen van vreugde en dank schudde hij dan de hand van Meester Wiebe en zijne goede vrouw. Dit was voor deze waardige lieden schooner loon dan een overvloed van woorden zou kunnen zijn. Het hoogste loon vonden ze echter in hunnen Bijbel, waar het zoo schoon uitgedrukt staat in de wondervolle zaligspreking: „Zalig zijn de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden.” — J. W. BRINK.

Naar het Duitsch.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. OCTOBER 1904. No. X.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing werde men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

Verklaring van den eersten Brief van Petrus.

Vs. 4. Tot eene onverderfelijke en onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis, die in de hemelen bewaard is voor u.

Velen beweren, dat de gedachte, ,,tot......eene hoop'' (eis kleeronomian) geen nadere bepaling is van de uitdrukking: ,,tot een levende hoop'' (eis elpida,) maar er mede gecoördineerd d.i. er naast geplaatst wordt, zoodat wij dan aldus zouden moeten lezen: God heeft ons wedergeboren door de opstanding van Jezus Christus tot een levende hoop en tot......eene erfenis. Dan is de erfenis niet het doel der hoop, maar even als de hoop het doel der wedergeboorte. Dit is echter onjuist, daar het in strijd is met den gedachtengang en ook met de woorden. De erfenis is het doel van de geheele daad Gods, die uitgedrukt is in de woorden: ,,die ons ..... wedergeboren heeft tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden.'' Indien men het zoo niet opvat laat men de hoofdgedachte van het vorige vers weer los. Wij zagen toch, dat Petrus hier niet het oog heeft op de wedergeboorte als aanvang des nieuwen levens, en ook niet in zijn vollen omvang als de geheele herschepping van den mensch, maar dat hij de wedergeboorte beschouwd uit een bepaald oogpunt, n.l. als wedergeboorte tot een levende hoop. Door de opstanding van Christus was de macht des doods overwonnen, en de toegang tot het eeuwige leven geopend. De H. Geest deed dit verstaan en gelooven, en leerde daardoor hopen. Deze geheele daad nu heeft het doel in de erfenis als voorwerp van de levende hoop.

De hoop in het vorige vers is niet het gehoopte, niet het voor-

werp der hoop, maar de hoop als daad, waardoor de ziel het eeuwige leven verwacht. De erfenis in dit vers is de hoop als voorwerp, datgene waarop de hoop als daad der ziel gericht is.

Het woord kleeronomia (erfenis) is zeer waarschijnlijk afgeleid van klaoo (breken,) dat ook van het broodbreken bij het avondmaal (klän ton arton) gebruikt wordt, en daar dan de beteekenis heeft van elk een deel geven. Kleeros (deel) is het toegedeelde, niet het verworvene, maar het iemand toevallende deel, d. i. erfenis. Vandaar kleerooo (loten, door het lot bepalen, wat iemand verkrijgen zal). Kleeronomia (erfenis) wordt in de Septuagint gewoonlijk gebruikt van het land Kanaan als de erfenis, die het volk Israel door God was toegedeeld. Dit Kanaan was type van de eeuwige erfenis der kinderen Gods. Daarbij moet men echter niet slechts denken aan het naakte land Kanaan, maar aan de geheele theocratie met al de voorrechten en zegeningen, die God in dat land Kanaan heeft gegeven. Dit alles was type van het volmaakte rijk Gods met al de daarin begrepen heilgoederen, zooals dit aan het einde der eeuwen het deel der geloovigen zal worden, Hebr. 9:15*b*. Deze erfenis is het nieuwe Jeruzalem, dat als hoofdstad vertegenwoordigt den nieuwen hemel en de nieuwe aarde. Zij omvat al wat Christus door zijn verlossingswerk voor de zijnen heeft verdiend. Zij vervult al de behoeften van Gods volk naar ziel en lichaam.

In het begrip erfenis ligt aangeduid, dat het een toegedeeld goed is, dat God in zijne vrijmacht ons heeft vermaakt, en waarop wij als zondaren geen recht hebben. Ook zegt het, dat wij dit niet hebben verdiend, want het begrip erfenis is een geheel ander dan het begrip loon. Een erfenis is oorspronkelijk de bezitting van een ander, en wordt door vrije wilsbeschikking aan iemand vermaakt, zoodat deze alleen daardoor er recht op krijgt.

In dit vers komt het begrip erfenis echter meer uit een ethisch dan uit een juridisch oogpunt voor. Immers het wordt in verband gebracht met ,,wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus.'' Door deze daad Gods ontstaat er eene geestelijke verandering in hunne ziel ten opzichte van hunne relatie tot het eeuwige leven in de toekomst.

Het voorzetsel voor het woord erfenis, dat bij ons door ,,tot'' vertaald is, beteekent niet slechts in betrekking tot, met het oog op, of naar-toe, tot aan, maar *tot in*, zoodat zij er aanvankelijk reeds in deelen. Het geestelijke leven, dat zij bezitten, is reeds iets van die erfenis.

Uit de verklaring van het begrip ,,levende hoop'' in vs. 3, volgt, dat wij dit vers een weinig anders moeten opvatten dan vele anderen doen. Gewoonlijk toch neemt men aan, dat de nadere bepalingen bij het begrip erfenis gekozen zijn met het oog op en als tegenstelling van het land Kanaan als Israels erfenis onder het Oude Testament. Wanneer wij echter het begrip ,,levende hoop'' nemen als tegenstelling van de doode hoop op het gephantaseerde aardsche Messiasrijk zooals zij zich dat voorgesteld hadden vóor de opstanding van Christus, dan moet het volgende daarmede in overeenstemming opgevat worden. Dit denkbeeldige Messiasrijk zou een verderfelijke, bevlekte en verwelkelijke erfenis geweest zijn. In tegenstelling nu met dit voorwerp der doode hoop is het voorwerp der levende hoop onverderfelijk enz. Hier wordt toch eene hoop beschreven in tegenstelling met eene hoop, die zij vroeger *hadden*. Welnu, de hoop die zij hadden voor Christus' opstanding was niet gericht op het aardsche land Kanaan, want Kanaan was in hun bezit en dus geen voorwerp van hoop.

Door onverderfelijk, onbevlekt en onverwelkelijk wordt deze erfenis nader beschreven, en wel uit het oogpunt van hare heerlijkheid en beteekenis. Onverderfelijk is het tegenovergestelde van verderfelijk, vs. 18 en 23, en zegt, dat deze erfenis niet aan het verderf (phthora) onderworpen is. Het beginsel des verderfs zit er niet in, en alle verderfelijke invloeden van buiten kunnen er geen verderf inbrengen. Dit woord beschrijft ons dus de erfenis naar haar wezen en innerlijken aard. Zij behoort niet tot de wereld der vergankelijke dingen, waarin de dood en het verderf heerschen. Zij is niet slechts onbedorven, maar ook onbederfelijk. Zij ligt niet slechts buiten het bereik van de verdervende machten, maar is innerlijk zoo van aard, dat zij voor den invloed van die verdervende machten ook

onvatbaar is. Zij is onverderfelijk, onvernietigbaar, onvergankelijk, eeuwig in den status integritatis (staat der rechtheid).

In tegenstelling hiermede behoorde het aardsche Messiasrijk, waarop zij vroeger hoopten, gelijk de Heidenen op de gouden eeuw, tot deze wereld, die verdorven wordt en voorbijgaat.

Verder wordt de erfenis beschreven als onbevlekkelijk (ami antos), vergelijk Heb. 7:26, Jak. 1:27. Dit ziet op de reinheid en heiligheid van de erfenis, want het woord wordt hier in ethischen zin gebruikt. Zij is onbevlekkelijk, dus ook onbevlekt. Zij is niet door de zonde verontreinigd, en er bestaat geene relatie tusschen haar en de zonde. Zij is er van gescheiden in absoluten zin. Onbevlekkelijk zegt, dat zij door de zonde niet verontreinigd *kan* worden. Zij staat dus buiten het bereik van alle verontreinigende machten, en zelve is zij zoo van aard, dat zij voor alle verontreiniging onvatbaar is.

Ook in dit opzicht staat deze erfenis tegenover het voorwerp der doode hoop, dat de apostelen vroeger verwachtten. Het aardsche Messiasrijk dachten zij zich in deze zondige wereld, en behoorde er dus toe, en zou dus ook bevlekkelijk en werkelijk met zonde bevlekt zijn.

Eindelijk wordt de erfenis beschreven als onverwelkelijk. Petrus vormt hiervoor een nieuwen woordvorm (amarantos; een verwante vorm komt voor in hfst. 5:4, amarantinos). Onverwelkelijk staat tegenover verwelkelijk, en ziet dus op de onveranderlijke schoonheid en heerlijkheid van de gedaante en den verschijningsvorm der erfenis. Zij veroudert en verflenst niet; zij verliest niet haar geur en kleur, noch hare frischheid en fraaiheid. Zij blijft eeuwig volmaakt schoon, zoodat zij ons bij het aanschouwen zoo behaagt, dat wij bij hare beschouwing en bewondering eeuwig in haar rusten en genieten kunnen. Zij is onverwelkelijk, en dus ook eeuwig onverwelkt. Zij behoort niet tot de wereld van het worden en vergaan.

Ook in dit opzicht staat de erfenis tegenover het voorwerp van de vroegere doode hoop. Al stelde men het aardsche Messiasrijk zich ook voor in veel hooger mate van heerlijkheid dan die van Salomo, het bleef toch behooren tot de wereld, waarvan alle schoonheid ver-

dwijnt als die van de bloem des velds, die heden bloeit en morgen verdort.

Wat van dit denkbeeldige aardsche Messiasrijk geldt is natuurlijk ook van toepassing op alle aardsche erfenissen, waarop de menschen hopen, en ook op den denkbeeldigen hemel, welke zoo vele menschen zich voorstellen, en welke zij zich denken als een in hooge mate verheerlijkt aardsch leven en genieten. Alleen de ware hoop van den werkelijk wedergeborene is gericht op de onverderfelijke, onbevlekkelijke en onverwelkelijke erfenis.

Die drie begrippen, die de hoedanigheid der erfenis omschrijven, doen ons haar telkens uit een ander oogpunt bezien. Onverderfelijk wijst ons op den inhoud, de substantie, het wezen van de erfenis; onbevlekkelijk ziet meer op hare ethische hoedanigheid, zuiverheid en reinheid; onverwelkelijk op haren verschijningsvorm, hare heerlijkheid waardoor zij behaagt. Het eerste ziet dus meer op het absoluut ware, het tweede meer op het volkomen goede, het derde meer op het volmaakt schoone van de erfenis. Hoewel wij dit hier niet kunnen uitwerken willen wij er toch even op wijzen, dat deze drie begrippen ook onderling met elkander in nauw verband staan. Alleen het absoluut ware kan volkomen goed en volmaakt schoon zijn.

Die in de hemelen bewaard is voor u. Zie ook Col. 1:5. Het woord ,,bewaren'' (teteereemenen) zegt meer dan wegleggen op een veilige plaats. Het zegt bewaren, zoodat het blijft wat het is en daar waar het is, en in de macht van Hem, die de erfenis in handen heeft. De boven beschreven heerlijkheid der erfenis staat in nauw verband met dit bewaren. Zooals alles zijn bestaan en voortbestaan in God heeft, is het ook met deze erfenis. Zij kan niet uit zichzelf bestaan en voortbestaan. God houdt ze in stand, en wijdt aan deze erfenis een bizondere zorg, omdat zij door Hem bizondere beteekenis heeft. Er is een bizondere voorzienigheid Gods in betrekking tot deze erfenis. Hij bewaart de erfenis ook tegenover gevaren van buiten. Satan, de vorst der duisternis, de god dezer wereld, zou ook gaarne de god der toekomende wereld willen zijn. Hij zou gaarne koning in het nieuwe Jeruzalem willen zijn, en de erfenis der kinderen Gods willen bemachtigen. Tegenover dit gevaar wordt de erfenis bewaard door God zelf, de al-

machtige en getrouwe. Door deze bewaring Gods zal de erfenis ook veilig zijn in den dag der dagen, wanneer alles door vuur beproefd worden zal, en hemel en aarde voorbij gaan zullen. Kortom door deze bewaring is zij onverderfelijk, onbevlekkelijk en onverwelkelijk ook temidden van allerlei gevaren. En de erfgenamen behoeven dus niet bevreesd te zijn, dat hunne erfenis verdwijnen zal. Zij is volkomen veilig onder de hoede Gods, die zelf hun deze erfenis heeft vermaakt. Hij zal zorgen, dat ze ongeschonden blijft bestaan voor het doel, waarvoor Hij ze heeft bestemd. Met het oog op de mogelijke vrees van de erfgenamen wordt hier opzettelijk gezegd dat God de erfenis bewaart. Wie anders kon haar ook bewaren? De erfgenamen het allerminst.

In de hemelen. Het woord hemelen staat hier in het meervoud, doch het woord komt in Mat. 5:12, 22:30 en in Mark. 10:21, 12:25 in gelijk verband zoowel in het enkel- als in het meervoud voor, zoodat er geen voldoende grond is om uit dit meervoud op zich zelf het bestaan van meerdere hemelen af te leiden. In 2 Cor. 12:2 wordt dit echter wel geleerd. Doch het meervoud dient hier waarschijnlijk om de volheid en rijkdom van begrip aan te duiden.

De erfenis wordt bewaard in de hemelen, en niet op de aarde waar de onwedergeboren mensch zijne erfenis en levensgeluk zoekt. Niet op de aarde, waar alles zoo onveilig en onzeker is. De hemel is een geschapen plaats, waar een hoogere orde der dingen bestaat, waar het nieuwe Jeruzalem is, de stad Gods, die fondamenten heeft, waar het centrum is van het rijk Gods, waar God zich in zijne heerlijkheid openbaart, en waar Christus als het Hoofd zijner gemeente troont. In den hemel nu, in de nabijheid Gods, staat de erfenis onder zijne onmiddelijke hoede, zoodat zij volkomen veilig is. De heerlijke erfenis wordt bewaard op eene plaats die met hare heerlijkheid in overeenstemming is.

Voor u. Met dit woord wendt Petrus zich rechtstreeks tot zijne lezers. Voor u, uitverkorene vreemdelingen en verstrooiden, die wedergeboren zijt tot een levende hoop, voor u wordt deze heerlijke erfenis bewaard. Let op de tegenstelling. Zij zijn vreemdelingen, en hebben hier geen eigen bezitting en woning, en toch zijn zij erfgenamen van de schatten in den hemel. Op aarde zijn zij verstrooi-

den, de erfenis in den hemel is hun gemeenschappelijk eigendom, waar zij straks bijeen vergaderd zullen worden, en één volk vormen in het éene huis des Vaders. Arme, verdrukte en verstrooide vreemdelingen op aarde, er is een heerlijke erfenis; die erfenis is in de hemelen, en in de hemelen wordt zij bewaard door God zelf; zij wordt bewaard voor u. En gij zijt uitverkoren en wedergeboren om op deze erfenis te hopen met een onwankelbare hoop.

Voor u. Hier staat weer hetzelfde voorzetsel als voor erfenis en voor hoop. Voor (eis) zegt eigenlijk nog wat meer dan voor of ten behoeve van u. Het zegt, dat de erfenis bewaard wordt naar hen toe, zij in hen haar doel en rustpunt bereikt. Dit doet ons zien, dat het niet slechts een beveiligend bewaren is, maar tevens zulk een bewaren, dat de erfenis tot haar doel komt, en waardoor de erfenis dus naar de erfgenamen toegebracht en in hun bezit gesteld wordt. Wij behoeven haar dus niet te bemachtigen, zelfs niet eens te halen. Zij wordt door God tot ons gebracht. Het nieuwe Jeruzalem zal bij de voltooiing der verlossing op aarde nederdalen en aan Gods volk in bezit gegeven worden.

F. M. TEN HOOR.

De Psalmen.

I.

,,In de Psalmen ziet men al de heiligen in het hart.'' Zoo sprak eenmaal de groote hervormer, Luther. Geen deel of boek des Bijbels is dan ook zoo bevindelijk als het boek der Psalmen. De bundel der Psalmen is een gedeelte der geschriften, welke door het Woord Gods geopenbaard, door den Heiligen Geest ingegeven, in geheiligde menschenharten gevoeld, en door Gods voorzienigheid voor ons bewaard zijn. Ze zijn een zeer voornaam deel van het Woord Gods, en vooral van beteekenis voor het gezang, al is het ook dat sommigen niet veel met de Psalmen rekenen, en het lied der menschen verheffen boven dezen geestelijken bundel, als het gezang der Kerken.

Gezang der kerken, der saamvergaderde geloovigen; daarheen wijst ons het opschrift des boeks. De Hebreeuwsche titel die gewoonlijk gebruikt wordt is, Tehillim, of Sepher Tehillim, ,,Boek des lofs,'' waarin men God looft en prijst. Een andere Hebreeuwsche titel is Tephilloth, ,,gebeden.'' Deze wordt gebruikt aan het einde van de tweede afdeeling (Ps. 72), ook komt het enkelvoud in onderscheidene Psalmen voor; doch evengelijk de eerste titel kan hij eigenlijk maar voor een gedeelte der Psalmen dienen. Beide doen ons toch echter terstond iets gevoelen van het algemeen karakter en den inhoud van dit verheven deel van Gods Woord.

Zoodra wij de Psalmen lezen, zien wij terstond dat het boek eene verzameling is van verschillende dichtstukken, en dat het door verschillende dichters vervaardigd is. Elk dichtstuk, of elke Psalm, is een geheel in zichzelven. Zeldzaam is er verband te vinden tusschen een Psalm en die vooraf gaat, of die volgt. Wel bemerkt men dat kleine afdeelingen bij elkaar behooren, als Psalm 73–83, zoo ook Psalm 146–150.

Psalm is een Grieksch, woord, he welk beteekent ,,aanraken'', door het aanraken van snaren muziek veroorzaken, daarom vooral lied, gezang. Door de Psalmen moet men dus verstaan liederen, lofzangen, die gezongen moeten worden ter eere Gods, gepaard gaande met muziek. Al is nu het woord Psalm van Griekschen oorsprong, terwijl de Psalmen in het Hebreeuwsch geschreven zijn, zoo leert het woord ons toch niets anders dan de Hebreeuwsche woorden, die ons door hunne beteekenis wel meer op het geestelijke van den inhoud wijzen. Doch het woord Psalm leidt ons echter meer naar de muziek heen. De muziek is ook bij het gezang door God gewild. Het is droevig dat het door de Christenen nog zoo weinig verstaan wordt. Men laat de wereld te veel meester van de muziekinstrumenten, van die schoone kunst. God wil dat zijn volk er Hem door zal verheerlijken.

De bijeenverzameling is zeker niet in eens afgedaan. De uitdrukking ,,De gebeden van David den zoon van Isaï hebben een einde'', doen ons denken aan eene afsluiting aan het einde van de tweede afdeeling. Wellicht dat het eerste deel of boek terstond na David te

zamen is gebracht, en waarschijnlijk wel door Salomo. Doch straks werd een tweede deel verzameld, wellicht door de Korachieten of kinderen van Korach, wier naam in het tweede deel onderscheidene malen voorkomt. Het derde schijnt verzameld te zijn op last van koning Hiskia; en zeer zeker zijn door Ezra de laatste twee deelen eerst te zamen gebracht. Psalm 137 is, zoo moet men veronderstellen, eerst in of na de Babylonische ballingschap vervaardigd. Hieruit blijkt, dat in de verzameling niet gelet is op tijdsorde, inhoud, noch schrijvers, maar gehandeld is naar omstandigheden of behoefte, die wij niet kunnen verklaren.

De voornaamste dichter is David, ,,de man naar Gods hart.'' Hij was begaafd met een verheven dichterlijken geest en met een fijn muzikaal gevoel. Ook dit zijn gaven Gods, daarom moeten ze ook ter eere van God ontwikkeld worden. Zoo de Heere ze in ons gelegd heeft, mogen ze niet verwaarloosd, veel minder in den dienst der wereld besteed worden. Davids rijpe levenservaringen gaven hem voor vele Psalmen de stof; vooral was het zijn diep gevoel van zonde en schuld, die hem tot ware droefheid en hartgrondig berouw brachten en waardoor hij groote behoefte aan vergeving gevoelde. Zijn echt kinderlijk vertrouwen op God, al was in het Oude Testament het kindschap der geloovigen nog niet zoo heerlijk geopenbaard, als in de dagen des Nieuwen Verbonds; en tevens zijne volkomen toewijding aan den Heere spreken zich in al zijne Psalmen klaar uit. ,,Elke engel van vreugde en droefheid was hem nabij om zijne vingeren te besturen in het aanraken der snaren zijner harp.'' Ja de ,,harten van al Gods kinderen streden en worstelden in zijnen boezem.'' Wordt er te veel gezegd als wij lezen: ,,David de zoon van Isaï zegt, en de man, die hoog is opgericht, de gezalfde van Jacobs God, en lieflijk in Psalmen van Israël, zegt: De Geest des Heeren heeft door mij gesproken, en zijne rede is op mijne tong geweest.'' Drie en zeventig Psalmen worden naar de opschriften aan David toegekend. Alle andere vervaardigers blijven verre beneden hem. Van daar is het dat de Psalmen als een geheel wel eens ,,Davids Psalmen'' genoemd worden.

Vervolgens wordt genoemd als een der vervaardigers Asaf, een

hoofd van het Koorgezang te Jeruzalem in Davids tijd. Twaalf Psalmen worden aan hem toegekend. Aan de kinderen van Korach worden er elf toegeschreven. Het komt ons voor dat deze niet allen in denzelfden tijd vervaardigd zijn, toch zeker allen voor de ballingschap. De kinderen van Korach namen reeds een eerste plaats in, in de dagen van David onder de tempelzangers, en hebben deze plaats behouden tot in de dagen van Hiskia, zoo niet langer. Ook Heman was een Korachiet. Een tweetal wordt toegekend aan Salomo. Sommigen denken dat hij ook den eersten Psalm vervaardigd heeft.

De namen van Mozes, Ethan en Heman staan aan het hoofd van een enkelen Psalm. Vijttig Psalmen, dus een derde gedeelte, zijn zonder naam als vervaardiger. Van deze kan volgens den inhoud vastgesteld worden, dat de meeste ook door David vervaardigd zijn. Ook denkt men aan Hiskia, Josia, Jeremia, Haggaï en Zacharia, ofschoon het van vele Psalmen niet uitgemaakt kan worden, wie eigenlijk de vervaardiger geweest is.

Het verdere der opschriften heeft betrekking op den voorganger, genoemd ,,Opperzangmeester.'' Aan deze was de leiding van het gezang toevertrouwd, wellicht dat hij ze ook bracht op muziek. Niet altijd werden dezelfde muziekinstrumenten gebruikt bij de uitvoering in den dienst aan Jahova Dit is duidelijk uit de verschillende benamingen. ,,Neginoth'' beteekent waarschijnlijk een pijpmuziek; ,,Negiloth'' een snaarinstrument; ,,Shemith,'' de achtste, mag wellicht aan de octaaf-noot ontleend zijn.

Sommige opschriften wijzen ons op de gelegenheid, bij welke de Psalm gemaakt is, of op de geschiedenis, waaraan de stof tot vervaardiging ontleend is. Zij geven ons niet zelden een diepen blik in het hart van den dichter. Zien wij eens het opschrift boven Psalm 56. Het luidt: ,,Een gouden kleinood van David voor den Opperzangmeester, op Jonath Elim Rechokim, als de Filistijnen hem gegrepen hadden te Gath.'' De vreemde woorden hierin voorkomende luiden vertaald: ,,Een zwijgende duive in een vreemd land.'' Wat spreken deze woorden treffend van zijn in en uitwendigen toestand. Hoe gevoelde hij zich als zwerveling in een vreemd land, die verstoken is van den dienst zijns Gods, van zijn volk, maar toch op zijn God vertrouwt.

Hoe sterk is zijn vertrouwen op zijn God, gelijk Hij ons doet zien in den zeven en twintigste der Psalmen; zoo ook weer in den derden, dien hij volgens het opschrift vervaardigd heeft als hij vlood voor zijn zoon Absalom. Wat vertrouwen op zijn God, waar hij onder die omstandigheden kon zeggen: ,,Ik lag neder en sliep; ik ontwaakte, want de Heere ondersteunde mij. Ik zal niet vreezen voor tienduizenden des volks, die zich rondom tegen mij zetten.'' Hij vlood niet uit gebrek aan moed, noch uit gebrek aan vertrouwen op zijn God. Wat erkenning Gods spreekt zich uit in Psalm 18, als de Heere hem rust van zijne vijanden gegeven heeft. Geen roem op eigen kracht, gelijk ge het thans zooveel hoort bij de grooten der wereld. Hier ontvangt God eere. Van Hem is de uitredding. Van Hem heeft hij oorlogskunst geleerd. Het ging niet altijd even gemakkelijk. Zijn toestand was soms hachelijk. Wij hooren hem daarom spreken van ,,strikken des doods,'' ,,beken belials,'' en dat hij zich bevond in ,,banden der helle.'' Wij zien er in hoe hij uit zijne ellende riep tot zijnen God. Deze kwam hem te hulp, en den Heere wordt de eere gegeven, die hem optrok uit groote wateren en hem in de ruimte zette, ja hem tot een hoofd der heidenen verhief. De triomf en lof des Heeren moet dan ook op zijn krachtigst uitgegalmd worden: ,,De Heere leeft, en geloofd zij mijn rotssteen, en verhoogd zij de God mijns heils!'' Wat voorbeelden zouden wij niet kunnen aanhalen indien wij zoo door den Psalmbundel zouden willen heengaan? Of wat zouden wij kunnen leeren bij het zien der opschriften, waar deze ons in den waren toestand des dichters verplaatsen? Doch dit hebben wij ons niet ten doel gezet.

Nog kunnen wij aan sommige opschriften zien het doel van den Psalm; b.v. ,,Maskil'' een onderwijzing, ,,Tephillah'' een gebed, ,,Tehillah'' een lofzang. Soms is het doel lof of dankzegging, of leerend, ook is het wel van liturgischen aard, zooals ,,Een lied op den Sabbath,'' of gelijk Psalm 120–134 ons doen zien.

De overlevering heeft de Psalmen in vijf boeken ingedeeld. Een der Joodsche geschriften zegt: ,,Mozes heeft aan Israël de vijf boeken der wet gegeven, en daartegen heeft David ons de Psalmen gegeven ook in vijf boeken bestaande.'' En een schrijver van den lateren tijd

zegt: ,,De Psalter is evenzoo een Pentateuch (zóo worden de Vijf boeken van Mozes genoemd), de echo der Mozaïsche Pentateuch uit Israëls hart; het is het vijfvoudig boek der gemeente aan Jehova, gelijk de wet het vijfvoudige boek van Jehova aan de gemeente is.''

Elk der boeken of afdeelingen sluit met een lofzang aan God. De boeken zijn van verschillende lengte. Het eerste telt een en veertig Psalmen, het tweede een en dertig, het derde en het vierde ieder zeventien, en het vijfde vier en veertig. In het eerste en tweede is David de hoofdpersoon als vervaardiger, in het derde Asaf, het vierde is hoofdzakelijk naamloos, en in het vijfde worden weer twee vijfde aan David toegekend.

Men zou de Psalmen ook kunnen verdeelen volgens hunnen inhoud. Zoo zijn er *Geschiedenis-Psalmen*, b.v. 78, 105, 106, en meer anderen. In deze worden de groote daden Gods bezongen, welke Hij voor de vaderen gedaan heeft, tot leering, vermaning, waarschuwing en bemoediging hunner kinderen. Zij wijzen ons met Gods vinger op de waarde der geschiedenis en vooral op dat gedeelte waarin de wondere daden Gods voorkomen.

Er komen *Gelegenheids-Psalmen* voor, welke gedicht zijn in bizondere omstandigheden, gelijk wij reeds in de opschriften opmerkten. En zoo ze al niet vervaardigd zijn toen de dichter in die omstandigheden verkeerde, dan is er toch de stof aan ontleend. Zij openen vooral een rijke bron van raad en troost voor Gods volk, wanneer het in beproevende of bezoekende omstandigheden door den Heere is geleid. Hoe krachtig spreken Psalm 42 en 84, waarin de dichter doet uitkomen dat hij verstoken is van te kunnen opgaan tot Gods heiligdom. En wat spreken sommige verzen krachtig voor de hooge waarde van den openbaren gemeenschappelijken godsdienst. ,,Gelijk een hert schreeuwt naar de waterstroomen, alzoo schreeuwt mijne ziel tot U, o God! Mijne ziel dorst naar God, naar den levenden God: Wanneer zal ik ingaan, en voor Gods aangezicht verschijnen?'' ,,Hoe lieflijk zijn uwe woningen, o Heere der heirscharen! Mijne ziel is begeerig, en bezwijkt ook van verlangen, naar de voorhoven des Heeren; mijn hart en mijn vleesch roepen uit tot den levenden God.'' Hoe grijpen ze de ziel nog wel eens aan, al is het dat wij geregeld op kunnen

gaan. Wat spreken Psalm 32 en 51, door David vervaardigd ten gevolge van de aanwijzing van Nathan: ,,Gij zijt die man,'' van zijne zware zonde krachtige taal. Wat grondige zuivere kennis van zonde wordt ons hierin te zien gegeven. Psalm 51:8 spreekt nog altijd het sterkst voor de kennis der erfzonde in het Oude Testament. Welk een diep en innig gevoel van schuld. Wat smachtend verlangen naar vergeving van zonde en reiniging des harten. En wat behoefte aan vernieuwde gemeenschap met God. Wat geloovig omhelzen van Gods vergevende liefde openbaart David in de woorden: ,,Gij zijt mij eene verberging, Gij behoedt mij voor benauwdheid, Gij omringt mij met vroolijke gezangen van bevrijding.'' Wie zal bepalen hoeveel moed, sterkte, kracht en troost Gods kinderen verkregen hebben door het lezen van die Psalmen in soortgelijke omstandigheden verkeerende? Dit is den Heere alleen bekend die ze als middelen daartoe heeft willen gebruiken.

Ook zijn er die het gewaagd hebben te willen spotten met deze Psalmen, vooral met den een en vijftigsten, gelijk er altijd spotters gevonden worden. Voltaire ondernam dat ook eens. Hij las hem daarom eerst nauwkeurig na, om aldus den inhoud des te beter voor zijne aandacht te hebben, en daardoor zijn spottend doel des te beter te kunnen bereiken. Maar den Psalm lezende en herlezende, werd hij zoo aangegrepen door de ernstige vrome taal des dichters, dat hij zijn pen wegwierp, en half bewusteloos in bange wroeging, op zijn rustbank nederzonk, in plaats van aan zijn spotlust door schrijven uitvoering te geven.

Ps. 57 en ook 142 zijn vervaardigd toen David in de spelonk was, waarin hij op zijn vlucht voor Saul zich verborgen had. De toestand was hachelijk. Hij drukt hem uit in deze woorden: ,,Mijne ziel is in het midden der leeuwen, ik lig onder stokebranden, menschenkinderen, welker tanden spiesen en pijlen zijn, en hunne tong een scherp zwaard.'' Toch bezwijkt hij niet in zijn vertrouwen op God. Zijn geloofstriomf spreekt hij op het sterkst uit: ,,Mijn hart is bereid o God! Mijn hart is bereid: ik zal zingen en psalmzingen. Waak op, mijne eere! waak op gij luit en harp! ik zal in den dageraad opwaken. Ik zal u loven onder de volken, o Heere! ik zal u psalm-

zingen onder de natiën, want uwe goedertierenheid is groot tot aan de hemelen, en uwe waarheid tot aan de bovenste wolken.'' Waar en van wien hoort men thans zulke krachtige taal? Toch was het niet alleen voor hem, dat de Heere hem in zulke wegen leidde. Ook hieromtrent mag gezegd worden, wat Paulus van zichzelven zeide: dat de Heere hem stelde ,,tot een voorbeeld dergenen die in Hem gelooven zullen ten eeuwigen leven.'' Voor hoevele honderden en duizenden die gedoold hebben op de bergen en in woestijnen, zijn deze Psalmen dierbaar geweest, dierbaarder dan het fijnste goud der aarde. Zij waren der wereld niet waardig. Maar al waren ze uitgeworpen en verdreven tot in spelonken en holen der aarde, zij hebben den rijken schat verstaan en den blijmoedigen troost genoten, die in deze Psalmen gelegen is, omdat ze als David den Heere vreesden en lief hadden, die hen niet begaf noch verliet, naar zijne belofte. En hoevelen mogen dien troost nog smaken als zij onder de aanvechtingen en bestrijdingen des Satans verkeeren?

J. MANNI.

Eenige Beschouwingen van Leven.

Slot.

Het groote verschil tusschen de anorganische en de organische lichamen is dat de laatst genoemde levende wezens zijn. Het groote kenmerk van planten en dieren is *leven*, wat de mineralen niet bezitten. Wij moeten zeggen dat leven geen product of gevolg van organisatie is, maar een kracht geopenbaard in stof, welke er door gecontroleerd en geformeerd wordt, ook moeten wij zeggen dat leven voortkomt uit een inwendig levensprincipe. Alle leven veronderstelt een eigen principe. De verworpen levenskracht keert thans in de wetenschap weer terug. In ruimer zin kan nu alle levensprincipe van lichamelijke wezens *ziel* worden genoemd. Dit inwendige levensprincipe kan en mag den naam van ziel dragen. Planten, dieren en menschen zijn alle met elkaar psychische wezens, animalia. Natuurlijk is er onderscheid; de ziel staat in alle drie niet op dezelfde trap. Bij de planten heeft de ziel of levensprincipe maar

eene organiseerende en plastische kracht, en heeft geen bewustzijn en geen begeerte. Toch zijn er bij de planten reeds merkwaardige praeformatiën van de psychische werkzaamheden in hoogere wezens. Zij trekken zich terug voor wat voor haar leven schadelijk is; zij zoeken wat haar leven en groei bevorderen kan. Bij de planten is de ziel slechts het beginsel van een vegetitief leven. Bij de dieren wordt zij ook principe van een senetitief leven, hier zijn allerlei psychische werkzaamheden te vinden. Hier is er gewaarwording, waarneming, voorstelling, herinnering, een opzettelijk streven naar wat aan hun leven voordeelig is.

De inwendige levensprincipe of ziel bereikt haar hoogste vorm in den mensch, bij wien zij ook beginsel wordt van het redelijk leven. De ziel in den mensch is van drieërlei leven, van een vegetitief, senititief en intellectueel of redelijk leven; en op elk van die trappen oefent de ziel hare werkzaamheden uit door drie krachten.

Het vegetitief leven woont vooral in de voedings- en voortplantingsorganen en werkt als anima veetativa, en daalt als het ware tot het leven der planten neer. Elk organisme moet een gestadigen aanvoer van voedsel hebben om voort te bestaan; kracht hebben om hetzelve te verteren en op te nemen en te verbruiken. Elk organisme heeft de kracht om zijn specie voort te planten, geen levend wezen ontstaat, dan door het proces van reproductie. Deze kracht van voeding en voortplanting is niet eigen aan het stof uit welke de organismen bestaan, maar eigenschap van het leven, welke van buitenaf er in komt.

In het bespreken van levensbeginsel op bijbelschen grondslag zullen wij maar het menschelijk wezen in 't oog houden, want door hem te bestudeeren omvatten wij de gansche organische natuur, hij is het pronkstuk en de culminatie der schepping.

Het bijbelsche scheppingsverhaal leert ons, dat de mensch een zinnelijk en vleeschelijk wezen is, uit het stof der aarde geformeerd. Gen. 2:7; 1 Cor. 15:47. In hem zijn de hoofdelementen der aarde aanwezig; waterstof, zuurstof en koolstof ademt hij uit en in; ijzerroest kleurt zijn bloed zoo rood, kalk maakt zijne beenderen hard, phosphorus in de hersens en in de zenuwen verhoogt zijn denkver-

mogen. Een mensch van zeventig kilogram moet vier-en-twintig kilogram zuurstof bevatten, dat is, acht-en-twintig kubieke meter. Wij zijn grootendeels uit luchtsoorten en metalen saamgesteld. Dag en nacht worden er in dit wonderbare lichaam allerlei chemische processen onophoudelijk voortgezet; zij ontleden en verwerken de opgenomen stoffen en werpen die uit. Ons lichaam is niet iets zijnds, maar iets steeds wordend, iets voortvloedends, een telkens veranderende atomenwenteling, in welker centrum de machtige ziel zetelt en de om haar heen draaiende stoffen bijeenhoudt.

Bij den dood, als de gebiedster dezes lichaams, de ziel, uit haar omhulsel ontvlucht is, dan arbeidt ieder chemisch orgaan voor zichzelf onafhankelijk van elkander; er ontstaan dan ontbindingsproducten en al spoedig ontleedt dit lichaam zich in lucht, water en aarde.

Zoo zien wij dat de vergevorderde scheikunde het woord des bijbels bevestigt, ... ,,stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeeren.”

Nu rijst de vraag op, hoe of waardoor worden de verschillende elementen waaruit ons lichaam bestaat tot vleesch en tot lichaam georganiseerd? Op deze vraag geeft ons de bijbel wederom een beslissend antwoord: ,,in zijne neusgaten geblazen den adem des levens” Deze adem des levens is het geschapene levensbeginsel of ziel. Het is deze adem die alles in het lichaam regeert, en die al de krachten doet samenwerken tot een actie, die wij leven noemen.

Wij zijn zoo gewoon om ons lichaam als een vaste, onveranderlijke bezitting te beschouwen, maar toch is het in hooge mate veranderlijk. Het vloeit voortdurend weg, om zich ieder oogenblik weer opnieuw te vormen. Groote stofwisselingen nemen in ons lichaam plaats. Ons lichaam is voortdurend aan versmelting en damping onderworpen. Dit proces gaat door tot de beenderen toe, ja, dat ons geheele lichaam in enkele jaren een gansch ander wordt. En toch, ondanks deze bestendige stofwisseling in het lichaam, houdt de ziel merkwaardig vast aan haar eenmaal gevestigde opvatting en brengt telkens weder met versche stof de oude vormen voort. Wijst dit niet op eene verborgene goddelijke kracht, die aan dit alles ten grondslag ligt? De menschelijke ziel, uwe ziel, heeft van God de macht ontvangen, voortdurend ontelbare stofdeeltjes tot zich te trekken, en daaruit een lichaam te vormen en te onderhouden.

DR. H. M. STADT.

Vlugmaren.

,,Uw woord is een lamp voor mijn voet'' zegt de dichter van Ps. 119. Die lamp hebben wij noodig om op doeltreffende wijze de zoutvrees der wereld te bestrijden en hare laffe spijs smakelijk te maken. Veel dat ons nu walgt zouden wij zeer goed kunnen gebruiken indien het maar behoorlijk toebereid was. Hare onderzoekingen op wetenschappelijk gebied, hare oefeningen in het voortbrengen van kunstgewrochten en zelfs hare uitspanningen en vermaken zouden dankbaar door ons worden aanvaard, indien zij maar niet zoo zouteloos waren. Aan goede dokters en apothekers die het voorschrijven en bereiden van geestelijke medicijnen verstaan is behoefte. Niet omdat wij zoo vele soorten van medicijnen noodig hebben, maar omdat er zoo vele vervalsching gepleegd wordt. Op geestelijk gebied zijn er niet minder dan op het natuurlijke eene groote menigte kwakzalvers en leveranciers van medicijnen, die, in plaats van het kwaad te stuiten, het verderf der wereld bevorderen. Zout, echt zout hebben wij noodig. Het bederf op elk gebied van het menschelijk leven kan alleen daardoor worden gestuit. Het breken van de heerlijkste en schoonste verbonden is er uit te verklaren dat het geen zoutverbonden waren. De offergaven die gebracht worden zijn den Heere niet welgevallig omdat men geen acht heeft gegeven op het gebod: ,,Met alle uwe offerhanden zult gij zout offeren,'' Lev. 2:15. Wie geen zout in zichzèlven heeft kenmerkt zich door lafheid in alles wat hij zegt en doet. Er moet dus inwendige verandering plaats hebben, indien het beter zal worden. Uit den overvloed des harten spreekt de mond. Wij moeten menschen worden wier woord ten allen tijde in aangenaamheid is en met zout besprengd. Eerst dan zijn wij in staat aan anderen het zout der waarheid toe te dienen. Wie zelf van het water des levens gedronken heeft ziet de vervulling der belofte: ,,Stroomen des levenden waters zullen uit zijnen buik vloeien,'' Joh. 7:38. Om anderen met geestelijke gaven te dienen is het evenwel noodig dat men dit doe met een biddend hart, in den geest der liefde en met verstandig overleg. Zelfs in natuurlijken zin is nog niet iedereen die zout heeft, geschikt om het op rechte wijze te

gebruiken. Niet alle spijs of drank heeft er evenveel behoefte aan. De kok moet daarmede rekening houden. En wanneer het zout als medicijn dienst moet doen is het de medicijnmeester, die met den toestand van den lijder en de werking van het geneesmiddel bekend moet zijn. Vooral behooren zij, die (onder welken naam en in welke hoedanigheid ook) zich geroepen gevoelen de laffe wereld hartelijker te maken, onder de aandacht te houden dat zij het met eene verouderde kwaal te doen hebben. Het is eene hardnekkige krankheid. Men moet niet spoedig het geduld verliezen, en aanhoudend bidden dat de groote Medicijnmeester het gebruik der middelen zegene. En dan niet uitstellen. Reeds eer onze kinderen naar school kunnen gaan moeten zij gewoon zijn aan het zout der waarheid. ,,Kent den God uws vaders en dient Hem'' moet hun door woord en daad worden ingescherpt. Op de jeugd moet wel in het bijzonder gelet worden. Volwassenen zijn dikwijls moeielijk te bereiken en minder genegen om het geneesmiddel te gebruiken. Het zijn onze kinderen die straks stad en land zullen bevolken. Van hen zal het dan afhangen of in wetenschap en kunst, in huiselijk leven en maatschappelijk verkeer, in politiek en godsdienst, de lafheid of de hartelijkheid den boventoon zal hebben. Onze kinderen hebben den Medicijnmeester noodig; want zij worden met de ziekte geboren. En voor vaders en moeders die met de opvoeding hunner kinderen belast zijn is wijsheid en voorzichtheid noodig om hun daartegen de geneesmiddelen toe te dienen die ter hunner beschikking staan. Geene verkeerde medicijnen. Kinderen mogen niet alles zien en weten wat in het echtelijke leven voorvalt. Laffe taal en laffe daden bederven dikwijls meer dan met vele stichtelijke woorden goed gemaakt kan worden. Het geheele leven in den huislijken kring moet Christelijk getint zijn. Ontzag voor Gods woord en lust om zijnen wil te doen moet in alles merkbaar zijn. Zelfs zijn sommige godsdienstige gesprekken in de tegenwoordigheid der kinderen meer kwaad dan goed. Er zijn Christenen die liefst altijd spreken over hunne eigen bevindingen. En dan niet over zulke die dagelijks voorvallen maar die voor jaren zijn voorgevallen. Het zijn dan van die buitengewone dingen, die wel gevolgen zijn van de werking des Heiligen Geestes in

hun hart en hun in de hoop op een zalige toekomst tot steun zijn, maar door kinderen niet begrepen worden. Bij hen wekken zulke gesprekken doorgaans verveling. Is er iets van overgebleven in hunne herinnering, dan wordt het hun niet zelden op verderen leeftijd eene verhindering voor een blijmoedig en kinderlijk geloofsleven. Men heeft zulke bevindingen en gevoelsaandoeningen leeren beschouwen als het wezen van persoonlijk Christendom; en het waren niet anders, op zijn best genomen, dan ervaringen op den levensweg; niet de weg zelf. Menig jeugdig lidmaat der gemeente toetst zijn eigen staat voor de eeuwigheid aan zulke ervaringen en omdat hij ze niet zoo en in die mate kent, vreest hij geen deel te hebben aan den Heere Jezus en de toekomstige zaligheid. Och, waren toch allen die anderen moeten onderwijzen zoo wijs dat zij geene andere kenmerken van den waren Christen opgaven dan die in Gods woord zijn uitgedrukt en die zoo schoon worden samengetrokken in de beschrijving van den eenigen troost in leven en in sterven, door den Heidelbergschen Catechismus en ons Kort Begrip. Ook zelfs wanneer men het echte zout, de zuivere waarheid geeft, dient men dit met voorzichtigheid te doen. Het komt op de toepassing der waarheid in het kinderleven aan. Geen onvermengd zout. Ook niet zout met toespijs; maar de geestelijke spijs moet gekruid zijn met het zout des evangelies. Men kan door te veel en te sterk de kinderspijs te zouten een tegenzin tegen waarheid en godsdienst verwekken, die moeielijk te overwinnen is. Men werkt dan de natuurlijke zoutvrees in de hand. Vervolgens komen de kinderen op school. Hier wordt de wetenschappelijke grondslag gelegd die voor het maatschappelijk en godsdienstig leven van zoo groote beteekenis is. De onderwijzer oefent dan op de kleinen een machtigen invloed uit. Hem is veel toevertrouwd. Daarom wordt ook veel van hem geëischt. De tegenwoordige toestand van het maatschappelijk leven vordert van een gewoon burger kennis van dingen waaraan men vroeger niet dacht De stoom met hare veelzijdige toepassing, de communicatie met steeds toenemende snelheid door spoortreinen en stoombooten, de telephonische en telegraphische verbinding waardoor steden en werelddeelen met elkander in bestendige gemeenschap staan, zijn het eigendommelijke

van den nieuwen tijd. Met alle deze dingen dient de onderwijzer althans in zoo verre bekend te zijn, dat hij, reeds bij het gewoon lager onderwijs, zijne leerlingen daarvan eenig begrip kan inprenten. Slechts weinigen kunnen van middelbaar of hooger onderwijs gebruik maken. En als dan de een in een fabriek, een ander op een trein of boot zijn plaats moet zoeken, hoeveel is er dan niet waarvan zij kennis noodig hebben. En niet alleen dient de onderwijzer op de hoogte te zijn van de maatschappelijke ontwikkeling; maar hij moet ook de gevaren kennen waaraan de jeugdige werklieden zijn blootgesteld, met het oog op de algemeene volkszonden en de gespannen verhouding, die schier overal tusschen werkkracht en kapitaal bestaat.

Wanneer onze jeugdige werklieden straks eene meer zelfstandige plaats innemen in de maatschappij, dienen zij te weten dat in al de zegeningen die voor onzen tijd waren weggelegd, in het bijzonder de toepassing van vroeger onbekende of cnaangewende natuurkrachten, de dank aan God toekomt, wijl Hij de Gever is van elke goede gave, ook die der natuur. En de geheele verhouding der burgers tot elkander, de vereenigingen die er bestaan, de botsingen en wrijvingen, waar zij mede in aanraking komen, de gewoonten en gebruiken die in hunne kringen heerschende zijn, dat alles moeten zij kunnen toetsen aan het Woord van God. En om hen daartoe langs middelijken weg te leiden is het noodig dat de onderwijzer behoorlijk gezouten is, en dat hij naar den eisch van de vakken, waarin hij onderwijst, naar de vatbaarheid der leerlingen en naar den eisch des tijds, de voeding van hunnen geest met het zout der waarheid wete te doortrekken Niet enkel door een openbaar gebed of een half uur Bijbelles, zoo als men in sommige kringen schijnt te meenen, wordt het zout der kennis en vreeze des Heeren in de harten gezaaid; maar veel meer door de dingen die men weten moet te bespreken in verband met God, die den mensch wetenschap leert. Reeds gedurende de schooljaren en ook daarna gaan de kinderen van gereformeerden huize ter Catechisatie, indien niet deze door de Sabbatschool is verdrongen. Is dit het geval dan moet natuurlijk de Sabbatschool vergoeden wat de Catechisatie hun nu onthoudt. De meest gewone inrichting van onze Sabbatscholen doet dat zeker niet. Waar beide, Sabbatschool

en Catechisatie aan de hand gehouden worden, daar is de taak der eerste niet slechts om de Bijbelsche geschiedverhalen als op zichzelf staande tafereelen te beschouwen en daarmede de aandacht der scholieren bezig te houden; maar ook duidelijk te maken in welke betrekking zij staan tot de bedeeling der genade, waaronder zij zijn voorgevallen, en tot het geheel der Heilige Schrift. Deden zij dat meer dan nu vrij algemeen geschiedt, dan zouden zij der Catichesatie een goeden dienst kunnen bewijzen. Bij kleine leerlingen kan dat eenvoudig niet, omdat het boven hunne bevatting gaat, en bij de grooteren wordt het er doorgaans niet op toegelegd. Toch is dit noodig. En daarom is het de taak van den Catecheet. Onze toekomstige gemeenteleden moeten den Bijbel niet beschouwen als een wapenhuis, waarin men de hamers voor het grijpen heeft om hier een toegang te vernagelen, en een anderen, niet minder gevaarlijk te openen, maar voor hen moet geheel de Heilige Schrift één zijn, ingericht om ons te doen zien hoe zondaren gezaligd en tot eene gemeente vergaderd worden door Jezus Christus, onder Wiens leiding en bescherming zij zich gesteld hebben.

Het uitgangspunt bij de Catechisatie is dat wij kinderen des verbonds voor ons hebben, wien wel de beloften des verbonds zijn beteekend en verzegeld; maar voor wie die beloften des Heeren en den weg waarin zij verkregen worden moeten verduidelijkt worden. Niet slechts de beloften in dat verbond opgesloten, maar ook de verplichtingen waaronder zij krachtens hunne betrekking tot dat verbond liggen, moeten hun ingescherpt worden. Misschien zijn er thans die tot de catechisanten zeggen: ,,Gij moet veronderstellen dat gij wedergeboren zijt, want op die veronderstelling zijt gij gedoopt.'' Zoo te doen is echter zeer gevaarlijk. Liever zegge men, ook tot de kinderen der gemeente wat Jezus tot Nicodemus zeide: ,,Indien iemand niet wedergeboren wordt, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan.'' ,,Leer de natie haar doop verstaan'' riep Wormser den leiders van het volksleven in Nederland toe. Dat woord dient ook onder ons behartigd. Indirect werkt dan de Catechisatie ook op het maatschappelijk leven in. In de eerste plaats is het echter het godsdienstig en kerkelijk leven dat gezouten moet worden in Catechisatie

en Sabbatschool. In ons nieuwe Vaderland is dat hoog noodig. De Methodistische geest dringt meer en meer naar heerschappij. Zelfs in Zuid Afrika schijnt men in dit opzicht vrees te hebben voor Amerika. Voor ons is het gevaar zeker nog grooter. In *Neerlandia* werd het vorige jaar uit een Afrikaansch blad het volgende overgenomen: ,,Zou het niet de aandacht der Synode waard zijn te onderzoeken of onze kerkvormen ook verwaarloosd worden ten gunste van Revivals en Consecration-meetings (wijdings-samenkomsten) en dingen van soortgelijke strekking? Kan dat aanschreeuwen van God - aanbidden is het niet —en opzweepen van jeugdige gemoederen de goedkeuring wegdragen van een kerk, die tot nog toe bekend stond voor haar deftige en bezadigde waardigheid? Is het geen teeken des tijds —treurig maar waar—dat onze jonge theologen tegenwoordig naar Amerika gaan om hunne studiën af te ronden? Het is geen aangenaam woord en ik vraag er bij voorbaat verschooning voor—nog meer moboratory (verwarde redeneering) in onze godsdienstoefening zal daaruit voortvloeien.'' Het zout van eene behoorlijke kennis der Heilige Schrift en de ontdekking dat onze gereformeerde belijdenis op Gods Woord gegrond is, zal onze jeugdige leden onder den zegen des Heeren doen inzien dat men vaste lijnen noodig heeft voor zijn geloof en belijdenis. De catechisatie stelt hen in staat om met vrucht de prediking van het evangelie te volgen en niet met allen wind der leer te verzeilen. En niet slechts dient de jeugd door catechisatie gewapend tegen valsche en onbijbelsche leer, maar ook tegen het vreemde vuur en zelfgemaakte vertoon van vroomheid. Godsdienst is leven. Het geloof der waarheid brengt als van zelf het Christelijk leven te voorschijn. Even zeker als het zout op zijn plaats als van zelf de smaak der spijs bevordert, zal ook de waarheid in haar verband voorgesteld en ingedacht door hen die haar onderzoeken, door haar eigen kracht, den rechten toon aan het leven geven. Wel is waar dat planten en nat maken niet genoegzaam zijn indien God niet den wasdom geeft, maar op zijnen zegen mogen wij onder biddend afwachten rekenen, indien wij de rechte middelen op de rechte wijze aanwenden. Maar wie is tot deze dingen bekwaam? En dit is slechts een deel der bediening van het evangelie. Voor heden punctum.

H. VAN HOOGEN.

De Gedenkdag der Hervorming.

(31 October 1517.)

Voor een enkele maal mogen wij dezen dag wel eens in herinnering brengen. Op staatkundig gebied hebben wij onderscheidene gedenkdagen, die ons de grootste feiten uit het verleden telkens weer voor den geest roepen. Ook de kerk heeft van oudsher bizondere gedenkdagen gehad, doch zij werden gewijd aan de groote daden Gods tot verlossing van zondaren. Deze feestdagen hadden betrekking op feiten, die op het terrein der openbaring lagen. Gedenkdagen in betrekking tot feiten uit de geschiedenis vonden bij de ware volgelingen van Christus gewoonlijk niet zulk een gunstig onthaal. En dit terecht. Men was altijd bevreesd, dat de mensch dan de eere zou ontvangen in plaats van God. Vooral in de Gereformeerde kerk was men op dit punt zeer voorzichtig. De gedenkdag der reformatie vond dan ook juist den meesten bijval in de Gereformeerde kerk toen zij het minst Gereformeerd was.

Er is ook meer een Luthersche geest en idee in belichaamd dan een Gereformeerde. Dit ligt in den aard der zaak. De gedenkdag der reformatie herinnert aan den 15en October 1517 toen Luther voor het eerst als reformator in het openbaar optrad, en zijne stellingen publiek bekend maakte. Hiermede wordt echter niet gezegd, dat dit begin der Luthersche reformatie geene beteekenis had voor het ontstaan der Gereformeerde kerk onder leiding van Calvijn. De geschiedenis leert het tegenovergestelde. Doch uit den aard der zaak volgt, dat bij dezen gedenkdag het werk van Luther meer op den voorgrond trad dan dat van Calvijn. En dat voldeed natuurlijk niet ten volle aan de behoefte van een Gereformeerd hart. Hierbij denke men echter niet, dat een Gereformeerde het werk Gods door Luther niet zou kunnen waardeeren. Indien hij dit niet kon, dan ware hij niet gezond Gereformeerd, want de gezonde Gereformeerde kan alles waardeeren wat uit God is.

Ook is een Gereformeerde er niet tegen om de daden des Heeren in de geschiedenis der kerk te gedenken, en dus is er ook geen principieel bezwaar tegen, om het feit der reformatie op een Zondag op of

nabij den 15en October te sprake te brengen, en naar aanleiding daarvan eene preek te houden. Doch om er een bepaalde gedenk- of feestdag van te maken ligt niet in den geest der Gereformeerde levensbeschouwing.

Het is dus wel te verklaren, dat de gedenkdag der reformatie bij de Lutherschen meer bijval vond dan bij de Gereformeerden. Wanneer wij de hoofdbeginselen, waarvan de beide kerken bij de reformatie uitgingen, maar even vergelijken, kan ons dit niet bevreemden. De beginselen van Luther waren: Het onfeilbaar en eenig gezag van Gods Woord, en de rechtvaardigmaking van den zondaar alleen door het geloof in Jezus Christus.

Wat het eerste betreft stonden de Gereformeerden naast de Lutherschen. Op het gezag der H. Schrift legden zij zelfs nog wat sterker nadruk. De Lutherschen zeiden: al wat niet rechtstreeks in de H. Schrift verboden wordt is geoorloofd en goed. Vandaar dat zij de altaren in de kerk en andere Roomsche zaken bleven behouden.

De Gereformeerden vatten de H. Schrift als regel des levens meer in positieven zin op, en zeiden dat alleen geoorloofd was al wat in de H. Schrift geboden was en daaruit rechtstreeks kon worden afgeleid. Bij de vraag of iets geoorloofd was, onderzochten zij niet slechts of er een of ander tekst tegen was, maar vroegen of het in overeenstemming was met een tekst, of anders met de doorloopende hoofdgedachten der H. Schrift.

Doch wat het andere uitgangspunt betreft, vatten de Gereformeerden de zaak veel dieper op. Hun beginsel der reformatie was de absolute souvereiniteit Gods en de absolute afhankelijkheid van den mensch. Hieruit volgt, dat hun uitgangspunt bij de verlossing ook een ander was dan bij de Lutherschen. Bij de verlossing moest dus ook de souvereiniteit Gods worden gehandhaafd. Hoofddoel was dus niet om den zondigen mensch maar gelukkig te maken, maar om in die verlossing de eere en het recht Gods te handhaven. De verlossing heeft volgens de Gereformeerden zijn einddoel niet in den mensch, maar in God.

Dit beginsel van de absolute souvereiniteit Gods in de schepping en herschepping is in de Gereformeerde kerk niet eene waarheid, die

los op zich zelf staat, maar een hoofdwaarheid die alle waarheden beheerscht.

Deze Gereformeerde grondgedachte staat veel sterker tegenover onze zondige, hoogmoedige natuur dan die der Lutherschen. Indien wij meenen, dat het hoofddoel Gods is om den mensch gelukkig te maken, dan kan dit den hoogmoedigen mensch nog streelen. Hij kan denken: als God zoo veel doet om mij, dan moet ik ook nog al wat beteekenis hebben in het oog van God. Deze gedachte grijpt den hoogmoedigen mensch niet in zijn hartader aan, en maakt hem niet klein als een worm in het stof.

Deze grondgedachten der reformatie in eene gelegenheidspreek eens bizonder op den voorgrond te plaatsen en te ontvouwen is waarlijk niet overbodig. De ervaring leert toch duidelijk, dat het voor de volgelingen van Christus niet zoo gemakkelijk is om tot helder inzicht te komen van deze hoofdgedachte. En nog veel moeilijker is het, om die in het persoonlijke, huiselijke, kerkelijke, maatschappelijke en staatkundige leven met ernst toe te passen. Wij zijn meer Gereformeerd in woorden dan in werken.

Er is ook nog iets anders, waarom het noodig is op dat Gereformeerde beginsel der reformatie nadruk te leggen. In dien eersten tijd van het geestelijke leven, waarin de ellende, en het roepen uit de ellende om verlossing nog op den voorgrond staat, leven wij nog meer in de Luthersche dan in de Gereformeerde idee. De hoofdvraag is dan nog meer: Hoe krijg ik vergeving der zonden, en recht op het eeuwige leven, d.i. hoe kan ik gerechtvaardigd worden. Wij zijn met ons zelf bezig, en zelf het middelpunt van onze gedachten en werkzaamheden. Het eigen geluk is dan hoofdzaak. In het eerste tijdvak kan dat niet anders. Dat ligt in den aard der zaak. Men krijgt, zooals men het wel eens uitdrukt, het met zich zelf te doen.

Toch zal ook deze worsteling der ziel met hare zonden en ellende nog een ander karakter dragen als de Gereformeerde hoofdidee helder in 't bewustzijn leeft, dan wanneer de Luthersche idee ons beheerscht. De Gereformeerde idee van de souvereiniteit Gods geeft aan onze zonde ook een bizonder karakter. Het vreeselijke van de zonde bestaat

dan niet daarin, dat *wij* daardoor onder de straf komen en eeuwig ongelukkig worden. Niet dat de zonde voor ons zoo schadelijk is, is dan de hoofdzaak, maar dat de zonde zoo Godonteerend is, en dat zij dien grooten, almachtigen, heiligen en goedertieren God beleedigt en smaadt, dat wordt dan voor ons bewustzijn het allervreeselijkste van de zonde. En deze idee brengt ons veel dieper tot vernedering en verootmoediging dan wanneer die andere op den voorgrond staat. En dan wordt ook de verlossing voor ons bewustzijn veel grooter. God verlost ons dan van de zonde, die niet slechts ons zoo ongelukkig maakte, maar van de zonde, die Hem zelf zoo vreeselijk beleedigde en onteerde. En het ligt voor de hand, dat deze verlossing een sterkere drangreden tot dankbaarheid zal zijn dan wanneer die andere idee bij ons op den voorgrond staat.

F. M. Ten Hoor.

De Vrienden der Waarheid.

III.

Het was, zooals blijken kan uit hetgeen in het No. van Mei, l.l. voorkomt, een vreemde en wonderlijke uitweg, die er gezocht werd. Men scheide zich feitelijk af, en bleef slechts in naam lid van de Hervormde kerk. Men zocht plaatsen van samenkomst en ging langs een omweg den doop vragen. Zoo goed mij bekend is, had men met het gebruik van het sacrament des H. Avondmaals meer moeite. Vrijheid, om het te gebruiken in eene andere gemeente had men niet. Of er ook verandering gekomen is, durf ik niet beweren. Er is wel sprake geweest, van het uitnoodigen van een gereformeerd leeraar—ter plaatse alwaar de modernen alles in handen hadden—die dan vrijheid zou hebben om onder de vrienden het Avondmaal te bedienen. Nimmer echter heb ik gehoord, of het Synodaal bestuur daartoe vergunning heeft verleend. Velen van de vrienden hebben dan ook jaren lang het gebruik van het Avondmaal moeten ontberen. Toch hebben ze—het kan niet ontkend—niet alleen veel

gearbeid, maar ook veel uitgevoerd. Heel wat moderne predikanten hebben de plaats moeten ruimen voor leeraars die gereformeerd waren in hunne prediking. Die sliepen werden wakker geschud Er kwam een ontwaken, en de strijd werd van weerszijden met heftigheid gestreden. Beweging en beroering kwam er in de kerkeraden. Stormachtig ging het er door in de classicale en provinciale besturen. Weinig evenwel oefende men uit op het Synodaal bestuur. Dat lichaam—in de Synodale reglementen de hoogste, wetgevende en rechtsprekende macht genoemd - zat tamelijk vast in de handen van de mannen des ongeloofs, en lachte wat om de klaagtoonen en protesten die men indiende. Dit blijkt uit het inzenden van een adres, dat in 1854 door den heer Wormser, deurwaarder bij de rechtbank te Amsterdam is opgesteld, en gezonden aan Z. M. Koning Willem III. Daarin werd verzocht: 1. Hoogleeraars in de Godgeleerdheid te benoemen, die oprechtelijk, en ondubbelzinnig de belijdenis der Nederlandsch Hervormde Kerk toegedaan zijn. 2. Aan de Nederlandsche Hervormde Kerk vrijheid te geven, ook leeraars te beroepen die niet aan 's lands hoogescholen zijn gevormd en opgeleid.

Vele duizenden van de vrienden der waarheid teekenden dat adres. De Friesche Provinciale Vereeniging gaf er hare goedkeuring aan door 4228 onderteekenaars. Ds. N. Beets stemde niet in met het adres en teekende het ook niet.* Men vond geen gehoor en al zuchtende moest men zich tevreden stellen met hetgeen de Staats hoogescholen opleverden. Het eenige voordeel dat er uit de weigering voort vloeide was: dat er voorbereiding werd gemaakt tot het oprichten eener Vrije Universiteit.

In het krachtig steunen van de ,,antiflorcen bond'' waren de waarheidsvrienden gelukkiger. In vele gemeenten in de Provincie Friesland had men menschen die floreen-plichtigen werden genoemd. Aan hen werd macht gegeven, het kerkelijk en geestelijk leven der gemeenten te beheerschen. Die macht kregen ze omdat ze een zekere som als belasting opbrachten, florijnen genaamd. De naam is afkomstig van een oude Friesche gouden munt ter waarde van een gul-

* J. Kuyper, Godsd. en Kerk. Leven in Ned., 1ste dl., blz. 562.

den en veertig centen. Die floreen-plichtigen behoefden geen belijdenis des geloofs afgelegd te hebben. Als hunne ouders tot de Herv. Kerk waren overgegaan, of als ze uit Herv. ouders geboren waren, of in de Herv. Kerk gedoopt, het maakte geen verschil. Zi waren het die alles in de gemeenten beheerschten. Zij hadden de grootste macht in het beroepen van leeraars, en het beheer van de kerkelijke goederen. Zelf droegen ze heel weinig bij, en haalden uit de kerkelijke goederen zooveel ze maar konden voor straatwegen, scholen, herbergen, vroedvrouwen, algemeene armen enz. enz.

De beweging tegen die floreen-plichtigen, door de anti-floreenbond in 1875 op touw gezet, is door de waarheidsvrienden krachtig gesteund, en heeft een goede uitwerking gehad. Aan Friesland werd verzekerd een kerkelijke beroeping met een kerkelijk beheer der kerkelijke goederen. Tot het verkrijgen van meer en betere leeraars richtte de Provinciale Friesche Vereeniging een hulpfonds op. Dat fonds kreeg den naam van „zaak des Heeren." Godvreezende Jongelingen, die predikant wilden worden, lust en aanleg hadden tot studie, maar geene middelen bezaten, werden daaruit gesteund. IJverig werkzaam zijn de vrienden geweest ook met het oprichten van Chr. scholen. Ook zij verstonden het uitermate goed, dat, zal men een geslacht zien opgroeiën dat God vreest, in school de vreeze des Heeren moet worden ingeprent. Het kind moet vroeg leeren buigen voor de majesteit des Heeren Heeren, en weiden in de grazige weiden van Gods dierbaar Woord. Zij verstonden het dat zelfs bij optrekken, aftrekken, deelen en vermenigvuldigen, het kind moest geleerd dat God alleen wijsheid geeft, en dat de Heere wil, dat het kind Hem in alles dienen moet. In dat opzicht valt er voor ons nog wel wat van hen te leeren, want velen zien de behoefte aan degelijk Christelijk onderwijs nog niet in, en te laat zal menigeen moeten erkennen, dat de publieke school afbreekt, wat men in de gemeente tracht op te bouwen. De Heere geve ons volk genade om wel toe te zien, en krachtig op te staan om meer scholen te bouwen.

Bij al het goede dat er door de vrienden werd verricht, wierp hun optreden ook verkeerde vruchten af. Hun afzonderen van de plaatselijke gemeente, en het vergaderen in huizen en evangelisatie localen

werkte in veel opzichten o zoo nadeelig. Men bedoelde reformatie in de kerk, maar bevorderde tevens ook weer eene deformatie. Het ambt verloor onder velen van hen zijn waarde. Het bestuur van eene vereeniging, zoo dacht men, was ook net zoo goed dan ouderlingen en diakenen. De voorgangers, 't zij geëxamineerde Godsdienstonderwijzers bij de Herv. Kerk, of oefenaars door de vereeniging aangesteld, waren net zoo goed, zoo niet veel beter dan de leeraars. Er waren dan ook velen die zich ten slotte om de kerk als kerk niet veel meer bekommerden, en hun evangelisatie arbeid en inrichting als het beste van alles hielden. Maar dat was nog niet alles. Door Gods ontfermingen, zijn de vrienden later weer tot ontdekking gekomen, dat Christus zijne kerk regeert door wettig verkozen en geroepen ambtsdragers, maar hun optreden zooals boven is gezegd, is voor andere richtingen een slecht voorbeeld geweest. Onderscheidene gezindheden van allerlei kleur en schakeering, traden als eene vereeniging voor Chr. belangen op, bouwden een locaaltje en hielden kerkje naar eigen welgevallen. Personen die gaarne willen preeken, of ietwat op een dominé wilden gelijken, gingen hier of daar zoeken, of er ook gelegenheid was een hoopje volk te vergaderen, nestelden zich daar, en waren dan......evangelist, of zoo als iemand het schertsende uitdrukte: even niks. De bezoldiging of het traktement kon in veel gevallen door het bijeenvergaderde volkje niet opgebracht, zelfs niet de huur voor localiteit of woonhuis. Doch daarover bekommerde men zich al heel weinig. Geld was er in overvloed, en ook nog al te krijgen. Er waren vereenigingen, die er een vasten collectant op na hielden, om van 1 Januarij tot 31 December heel het land af te reizen om geld. Zoogenaamde evangelisten zelfs reisden het grootste gedeelte van het jaar, om geld in te zamelen, en in hun onderhoud te voorzien. Wat is er op die wijze een geld verzameld, maar jammer genoeg dat dient gezegd: De helft er van werd niet besteed voor het doel, waar het voor gegeven werd. Een paar voorbeelden uit vele wil ik noemen, om te doen inzien, wat schromelijk misbruik er gemaakt werd van gelden, gecollecteerd voor evangelisatie arbeid.

Zekere collectant was eenige weken op reis voor eene evangelisatie vereeniging. Drie honderd gulden werd verzameld, maar onze col-

lectant moest als loon en verblijfkosten 200 gulden hebben. Een ander geval. Schrijver dezes was eens een paar dagen in de stad Utrecht, en ontmoette er iemand, die zich zelven evangelist had gemaakt. Ook had hij op een dorp niet zoo heel ver van daar een huis en locaal zoeken te krijgen. Het heette dat de man daar Zondags preekte, Zondagschool hield en in de week Vereenigingen leidde. Uitgenoodigd om eens een kijkje te nemen, en een woord te spreken kwam ik daar, maar wat ik dacht, kwam goed uit. Nimmer kwamen er, buiten 't gezin van dien man, meer dan 3 à 4 personen Zondags, en dat lang niet altijd, want 52 weken reisde de man om geld voor zijn gezin, huis en locaal. Vele Zondagen kon hij niet tehuis komen. Dit was nu wel niet het werk van de Waarheids Vrienden, maar waar dezen zich in allerlei kringetjes afzonderden en localen gingen bouwen en voorgangers benoemden, daar probeerden ook anderen zoo iets. Duizenden en tienduizenden van guldens zijn er op die wijze gegeven, waarvan slechts een weinigje iets goeds deed.

In de jaren van 1870 – 1890 werden degenen die heetten vóor de Waarheid te zijn, bijna elken dag lastig gevallen door collectant of circulaire voor dit of dat locaaltje. Elk deed maar wat hij zelf goed dacht, doch als men het waagde zich tegen het oppermachtig synodaal bestuur te verzetten, dan kwam alles in beweging en werd er gedreigd met buitenzetting. Die toestand was, en bleef jaren lang allertreurigst. Leeraars, die zich bij de waarheidsvrienden voegden, hebben dikwijls geprobeerd om niet alleen in woorden, maar ook met daden de eere Gods te zoeken boven menschelijke inzettingen. Zij hebben geweigerd kinderen te doopen van beslist ongeloovigen. Geweigerd lidmaten aan te nemen, die verklaarden in Christus niet te willen gelooven, en den Bijbel te houden voor een mooi romantisch boek. Maar zoodra er een aanklacht tegen die weigering werd ingediend, werden leeraar en andere kerkeraadsleden gedreigd met buitenzetting zoo ze bij hunne weigering bleven. Geen wonder dus, dat er door velen gezucht en uitgeroepen werd: Wat moet er nog van komen! Een enkele ging zoo nu en dan tot de Christelijke Gereformeerden over, maar de groote massa dacht, blijven dat is noodig, want wij denken zeker nog eens de overwinning te krijgen, ook al

zag men soms een hopeloozen strijd. Doch wat gebeurt? Dr. A. Kuyper trad op. Zijn arbeid bracht al dadelijk heel wat beweging onder de waarheidsvrienden. Vooral het oprichten van *de Vrije Universiteit* scheen hun een gelukkig idee. In 1881 werd op de jaarvergadering van de Provinciale Friesche Vereeniging van vrienden der waarheid besloten, dat Kerkhulp twee beurzen zou hebben. Een voor studenten aan de Rijksacademie, en een voor de Vrije Universiteit. Veel geld is door hen opgebracht voor laatstgenoemde inrichting De geschriften van Dr. Kuyper werden overal door hen met graagte gelezen. Die maar eenigszins kon moest *Heraut* en *Standaard* lezen. En kwam er later iets uit in boekformaat, als het maar te bereiken was, werd het genomen. Niemand kan ontkennen dat er een ontwaken kwam. Het is waar, dat er gescholden werd, dat al wat modern, van Groninger richting en Ethisch was, toornde tegen Kuyper. Belachelijk was het, wat sommige predikanten al niet van den kansel uitriepen, maar de vrienden der waarheid sloten zich nauw bij een man aan, van wien ze al spoedig mochten gelooven, dat God hem tot een zegen stelde voor Neerlandsch kerk en staat, ook al keurden zij zijne gebreken niet goed. En de vrienden zagen niet verkeerd. Schrijver dezes, de bewegingen in Nederland nagaande van 1880—1895, kan ook niet anders getuigen, dan dat God veel door hem heeft willen doen. Hij is ook de man, die de vrienden in het rechte spoor geleid heeft.

Er is tot het jaar 1886 met kracht geijverd een beteren toestand te krijgen in de Hervormde Kerk. De scheiding in 1834 stond velen tegen, er moest iets anders gebeuren. Kerk in Kerk herstellen, men zag wel dat ook daar geen heil van was te verwachten. Daarom was de leuze van vele waarheidsvrienden, ver voor 1886 alreeds: Laat ons de gehoorzaamheid opzeggen aan de synodale reglementen. Historisch is het *niet waar*, dat Dr. Kuyper de doleerende kerken er gebracht heeft. Dr. Kuyper is de man, die met kracht de beginselen uitwerkte en toelichtte, die door anderen reeds *voor* hem werden uitgesproken. Niemand echter had den moed, om zijn eigen beginsel metterdaad te aanvaarden. Daar scheen niet een onder te wezen, die moed en kracht bezat, om handelend op te treden, en leiding te

geven. Hiervoor nu heeft God den man willen gebruiken, die door velen zoowel gehaat als bemind wordt. De waarheidsvrienden kwamen aan zijne zijde te staan. Zij streden met de wapenen die hij hen geven kon. Niet als blinde navolgers van hem, maar als dezulken die zich wel bewust waren, wat ze moesten doen. Jaren lang hadden ze gestreden, om de Hervormde Kerk van knellende banden vrij te maken, maar langzamerhand zagen ze, dat er geen andere weg was, dan het handhaven van de vroegere kerkenorde, en het verbreken van de synodale banden. Toen dan ook in 1886 de doleäntie uitbrak waren het vooral de waarheidsvrienden die dien weg van reformatie opgingen. En daarmede verdwenen dan ook als het ware al de vereenigingen in den lande. Het werden nu kerken. Krachtens het ambt der geloovigen werden kerkeraadsleden aangesteld en de voorgangers die men had werden oefenaars in de doleerende, later Nederduitsch Gereformeerde kerken. In het werk van J. Kuyper: ,,Godsd. en Kerkel. Leven,'' las ik dat alleen de godsdienstonderwijzer N. Bakker niet mee ging in doleantie.* Leden der vereeniging die dezen weg van reformatie niet goedkeurden, en in de Ned. Herv. Kerk nog *de* Kerk eerden, sloten zich aan bij de Confessioneele Vereeniging. Weer anderen hebben zich aangesloten bij de Chr. Geref. Kerk om reden het ledental op sommige plaatsen te klein was om eene gemeente te organiseeren, en ook al omdat ze meenden, dat zulks voor hen de beste weg was.

In 1892, toen de vereeniging plaats vond tusschen de Chr. Geref. en de Nederduitsch Geref. kerken, kwamen allen in de Gereformeerde kerken. Dit is het einde van den strijd geworden. Wel bestaat nog de vereeniging van vrienden der waarheid, maar in den boezem van de Geref. kerken. Voor zooverre mij bekend, is het alleen om financieele redenen. Er zijn nog enkele oefenaars die ontslagen zijn uit hun arbeid en steun noodig hebben. Om dezer broederen wil is er nog behoefte aan bijdragen en collecten. Voor 't heil en den bloei van de Gereformeerde kerken is het of zoo jammer geweest, dat de waarheidsvrienden zoo bitter vijandig hebben gestaan tegenover de

---

* Zie bldz. 601, 13te druk.

Chr. Gereformeerden. Het is eene mee van de voornaamste oorzaken, die de broeders, in een en dezelfde openbaring van 't lichaam van Christus, van elkaar verwijdert. Het wordt zachtkens beter, maar eerst met een geheel nieuw en ander geslacht – door Gods genade—kan 't beter worden.

Hoe heerlijk zou 't echter zijn, als alle Gereformeerde kerken met dezelfde belijdenis, één waren. En dan samen streden tegen den geest der revolutie, ter eere van Vader, Zoon en Heiligen Geest.

F. J. Drost.

Ds. Jacob Noordewier.

(BIJ HET PORTRET.)

,,Ds. Duiker stelt een persoon Jakob Noordewier, en Ds. Van der Werp een ander, Willem Greeve voor, om tot het leeraarsambt opgeleid te worden uit de kas voor behoeftige studenten. Na genoegzame toelichting en onderzoek is daartoe besloten, met bepaling dat de leeraars der klassis als commissie, op zich nemen hen te onderzoeken als het noodig is, toezigt over hen te hebben, te oordeelen wat hun toegelegd zal worden, dat zij op zich nemen, met die bepaling dat geen leeraar oordeele over zijne eigene studenten.'' Zoo luidt Art. 25 der notulen van Classis Michigan der Ware Hollandsche Gereformeerde Kerk, gehouden te Noordeloos, 2 en 3 Oct. 1867. Het was eene gedenkwaardige zitting voor die kleine Kerk. Slechts vijf leeraars waren tegenwoordig, Dss. Duiker, Van der Werp, Van den Bosch en Frieling, en slechts enkele ouderlingen. Men had nog niet eens een kerkelijk blad.* Maar er waren toch reeds teekenen die uitbreiding naar alle richtingen heen voorspelden. Dss. Van der Werp en Van den Bosch berichtten dat zij eene gemeente hadden gesticht in het zuiden de gem. Cincinnati. Er kwam verzoek in om te Muskegon, in 't noorden, eene kerk tot openbaring te brengen. Ds. Van Leeuwen verzocht om te Rochester in N.Y ,—heel in 't oosten dus, eene gemeente te organiseeren. Ja, van Paterson, N. J., nog verder oost, kwam reeds het verzoek ,,om de Kerk in meer klas-

---

* ,,De Stem uit het Westen'' 23 Aug. 1867 verschenen, was reeds na het aller eerste spreken, voor altijd verstomd.

sen te verdeelen.'' Ds. Frieling deelde mede dat hij in 't westen, in Chicago, een ,,Ware'' Kerk had mogen stichten, ja van Steamboat Rock, Ia., nog verder west dus, kwam de dringende bede om ook daar eene gemeente te organiseeren. Men begon dus inderdaad de vleugelen naar allerlei hemelstreken uit te slaan. En nu, op bovengenoemde classicale vergadering werden twee betrekkelijk nog jonge mannen opgenomen ter opleiding voor den dienst des Woords die mettertijd het hunne zouden doen om deze Kerk nog verder uit te breiden, en die nog gedurende hun leven eene opmerkelijke vermeerdering van leden, kerken, leeraars en studenten zouden kunnen gade slaan. Een dezer jonge mannen en wel de eerstgenoemde zal ons ditmaal dienen tot onderwerp dezer korte schets. Zijne afbeelding vergezelt dit artikel—dat ons welwillend ten gebruike werd afgestaan door ons twee wekelijksch tijdschrift ,,*The Banner of Truth*,'' bij den uitgever dezes verschijnend. Zijn vijf en dertig jarig ambtsjubileum, 10 Oct., verschaft gepaste gelegenheid tot publicatie.

Jacob Noordewier was nog maar pas uit Nederland toen hij zich met bovenstaand goed gevolg aanbood ter opleiding. Hij was op 27 Dec. 1839 geboren te Niezijl, provincie Groningen. Zijn vader was schoenmaker. Reeds in 1852 stierf hij, zoo dat de jonge Jacob al vroeg genoodzaakt werd om te zorgen voor eigen onderhoud. Daartoe leerde hij het schoenmaken en leerlooien. Het bleek echter dat de Heere hem had voorbestemd om aan iets anders te arbeiden dan aardsch schoeisel. Hij zou instrument worden waardoor rebelleerende menschenkinderen zouden worden geschoeid met bereidheid van het Evangelie des vredes. (Eph. 6:15.) Reeds vroeg begon de Heere in hem

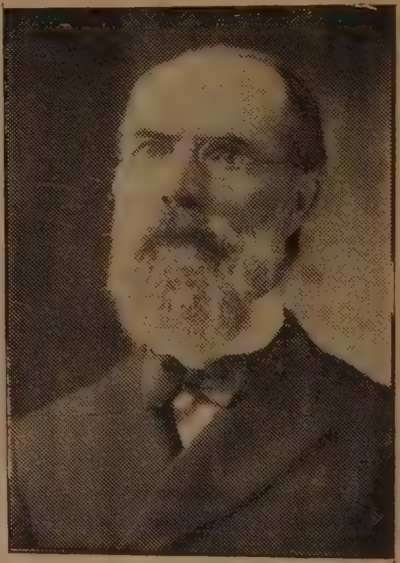

Ds. J. NOORDEWIER.

te werken. Zoo deelt hij ons zelf mede in zijn ,,*Enkele Vragen en Antwoorden over den H. Doop*,'' p. 46: ,,Toen ik zestien jaar oud was, kwam mij voor mijn aandacht gedoopt te zijn, en (ik) begon te gelooven dat de verbondsbelofte ook mij betrof, maar ik had nog nooit gezegd: Heere! ik wil ook uw dienstknecht zijn. Ik leefde in de zonde en had noch den wil, noch het vermogen om God te dienen, en was dat toch schuldig. Hierdoor ontstond de bede om bekeering, om een hart dat gewillig en in staat gesteld werd Hem te dienen.''

Op drie en twintig jarigen leeftijd vond de jonge Noordewier vrijmoedigheid zich aan te sluiten aan de Chr. Afgescheidene kerk te Niezijl. Hij was in de Hervormde Kerk gedoopt geworden. Spoedig daarna begon hij les te nemen om zich wat voor te bereiden voor den dienst des Woords, kon het zijn dat de Heere den weg opende. Want dat werd meer en meer de lust zijns harten. Ds. R. Duiker onderwees hem. En toen deze in 1867 naar Noord Amerika vertrok om predikant te worden der Ware Holl. kerk van Spring Str., (Commerce St.), Grand Rapids, vertrok hij met dezen predikant herwaarts. Reeds spoedig, zooals we boven zagen, werd hij opgenomen om voor rekening der studentenkas te studeeren. Ook zagen wij dat Ds. Duiker zou voortgaan hem te onderrichten. Er was destijds nog geen eigenlijke Theologische School. Eerst op de Classis van 6 Jan. 1869 werd er geoordeeld, (Art. 26) ,,dat de opleiding der studenten in het vervolg op éene plaats en bij éen leeraar zal geschieden, dat bij voortgang bij Ds. Van der Werp zal plaats hebben.'' Maar zelfs ook toen nog werd bepaald: ,,wanneer het jonge personen zijn die de talen nog moeten leeren, wordt dat aan Ds. Hulst opgedragen.''

De leercursus was ook nog heel kort en onvolledig. De nood der tijden, d.i. de dringende behoefte aan leeraars, noopte hiertoe. Vandaar dat het onderwerp onzer schets dan ook reeds op 18 Feb. 1869 candidaat werd gesteld. Op 12 Juli werd hij beroepen te Pella, Ia. Op de vergadering die Noordewier aannam voor de E. B. P. kas had Pella gerapporteerd: ,,dat er groote hoop bestaat dat haar beroepen leeraar Ds. Koopman, zal komen.'' Wel, hij was gekomen. Maar het duurde niet heel lang of hij vertrok weder, de geheele Ware Holl.

Geref. Kerk zoowel als de plaatselijke gemeente vaarwel zeggend. Met zijne jonge vrouw, Johanna Hilgonda Gezon, toog Candidaat Noordewier weldra naar het destijds zoo ver geachte Westen. Na peremptoir examen voor Classis Illinois werd hij op 10 Oct. 1869 als leeraar der (eerste) gemeente te Pella bevestigd. Met genot vertoefde hij daar, tot het najaar van 1871 toen hij naar de gem. Walnut Str., Kalamazoo, Mich., vertrok, die hij diende van September van dat jaar tot 1872. Van Mei, '72 tot het einde van '77 arbeidde Ds. Noordewier als leeraar der Market Str. kerk (thans Central Ave.) te Holland, Mich. In Jan. 1878 te Lafayette bevestigd, werd in die schoone stad in Indiana gewerkt tot Dec. 1879. De volgende zes jaren diende hij de Walnut Str. gemeente ten tweede male. Van Mei 1885 tot 1890 stond ZEw. te Fremont, Mich. Hoe hij de volgende drie jaren stad en land doorreisde om fondsen te verzamelen voor de nieuw te bouwen Theol. School te Grand Rapids, ligt nog velen onzer lezers versch in het geheugen, en het gebouw zelf is er een blijvend gedenkteeken van. Oct. '93 nam hij wederom den herderstaf op, ditmaal in Kellogsville, Mich., dat arbeidsveld bleef tot Sept. 1896 toen zijn tegenwoordige standplaats, Jenison, Mich., werd ingenomen. Daar arbeidt onze broeder tot op heden voort, nog steeds vlug en helder van geest. Nog gedurig gebruikt hij de pen, getuige het boekje over den H. Doop in 't vorig nummer van ons maandschrift gerecenseerd. (p. 425.) Gedurende zijn ambtelijk leven heeft hij heel wat geschreven. Van April '75 tot Aug. '78 was het hem zelfs opgedragen *De Wachter* te helpen redigeeren. En na dien tijd tot op heden zagen tallooze artikelen van zijne hand in *De Wachter* het licht. Ook het *Jaarboekje* der Chr. Geref. Kerk, waarvan hij een der uitgevers is, behelst heel wat stukken en stukjes van zijne hand. Op de Algemeene Vergaderingen van 1876, '77, '78 en '79 scribeerde hij. Herhaaldelijk was hij adjunct-scriba, en in 1888 vice-president der Synode. In 1902 werd hij met schrijver dezes gedeputeerd ter Generale Synode der Geref. kerken in Nederland, in Arnhem vergaderd. Aan eer der menschen heeft het onzen broeder dus niet ontbroken. En wij gelooven niet te veel te zeggen wanneer wij uitspreken dat hij inderdaad gewoekerd heeft met wat hem werd toevertrouwd. Hij

leefde en arbeidde niet te vergeefs. Dat de Heere hem nog verder zegene en tot zegen stelle en eens het genadeloon des getrouwen rijkelijk schenke is onze wensch en bede.

HENRY BEETS.

Verhouding der Gemeente en Diakenen tot elkander.

III.

De diaken staat in verhouding tot de gemeente, als een van haar; verkozen door haar om als een verzorger der armen en behoeftigen, de gemeente te dienen, en als dienaar van den Heer der gemeente zijne behoeftigen in haar midden te verzorgen. Staat hij nu in zulk eene ambtsverhouding tot de gemeente dan is het ook zijn recht en ook zijn plicht om van de gemeente te vragen, en des noods te vorderen, wat er noodig is, om de armen van het noodige te voorzien. Immers de gemeente verkoos hem daartoe, of tenminsten dient hem daarvoor te hebben verkozen. Er zijn in de gemeente wel veel meer stoffelijke belangen—dan armen te verzorgen—die behartigd moeten worden, maar daarmede heeft een diaken, krachtens zijn ambt, niets meer mee te doen, dan de andere leden van den kerkeraad; men kan hen wel vele dingen laten doen—buiten de verzorging der armen-- maar dat ligt niet in hun bizonder ambt. Of dit ambt nu wel zoo veel lager mag geschat worden, als dat van een opziener? Wel kan dat in de schatting der gemeente en misschien in de schatting der diakenen zelf zoo staan, maar is toch waarlijk niet zoo. Al dient nu de leeraar Christus in zijn gemeente in een ander werk als de ouderling, en al heeft een diaken nog weer heel ander werk te doen als de opzieners te zamen, zou het daarom zoo laag geschat moeten worden als veelal geschiedt? Wij zouden wel het stoffelijke en het geestelijke belang der gemeente kunnen vergelijken, en dan deze gevolgtrekking maken, dat het geestelijke ver boven het stoffelijke belang staat, en daarom het diakenambt ver beneden de andere ambten te achten. Maar of wij dan tot een goed resultaat kwamen met dit ambt? Wel is het waar dat wij vermaand worden, eerst het konink-

rijk Gods te zoeken, en zooveel meer in diezelfde richting komt er van Gods wege tot ons. En wat zouden wij ook met goederen der aarde doen als wij geen erfgenaam van Gods koninkrijk werden. Maar dat heeft toch met het karakter van het diakenambt niet te doen. Veel liever zouden wij er aan herinneren dat de woorden van onzen Heiland, het geven van een dronk water aan een van zijne geringe kinderen, hier beter op zijn plaats zou wezen. Wij moeten er maar niet aan arbeiden, om het diep gezonken, en al te gering geschatte ambt nog al meer te verlagen. Het is waarlijk al erg genoeg.

Er ligt echter wel eenige schijnbare grond voor om het diakenambt geringer te achten, dan dat van de opzieners. De gereformeerde kerken zenden de diakenen niet naar meerdere vergaderingen, waar het bizonder leer, tucht en dienst geldt, en naar de kerkenorde worden zij slechts bij den kerkeraad genomen waar 't getal der ouderlingen zeer klein is. Waar de kerkeraad buiten hen sterk genoeg is, regeeren zij niet als de opzieners de gemeente, omdat zij eigenlijk een ander—niet direct een geringer—ambt hebben. Alle drie ambten zijn door Jezus ingesteld ten behoeve der gemeente, en ieder ambtsdrager heeft zijn eigen werk. Ook zijn de vereischten voor een diaken niet zoo klein en onbeduidend als wij ons dat soms denken, al is het waar dat in sommige—vooral landelijke—gemeenten soms weinig armen te verzorgen zijn. Op verschillende wijze doet de eene gemeente wat voor de andere, in het steunen van de zwakkere door de sterkere. Moest dit ook in de verzorging der armen niet worden beoefend? Ga er eens over denken.

Wij gaan eerst iets zeggen hoe de H. Schrift de vereischten voor een diaken ons voorstelt. Wij kunnen daarvan lezen wat ons door Paulus aan Timotheus is voorgesteld. Het vaderlijk voorschrift aan den jeugdigen dienaar des Woords moest er toe strekken dat Timotheus zou waken dat de ambten der kerk in goede handen kwamen. Nu zeide hij daarom: ,,De diakenen insgelijks moeten eerbaar zijn, niet tweetongig, niet die zich tot veel wijns begeven, geen vuil gewin zoeken." Het moet ons niet ontgaan in het lezen hiervan, dat de vereischten voor een diaken zoo gelijkluidend zijn met die voor een derling. Wij nemen het gewoonlijk bij het ambt van diaken veel

lichter op, als bij dat van een ouderling, en toch staan de zedelijke vereischten van 't leven bij beide vrij wel gelijk, en wij moeten dat niet voorbij zien, nu in vele gemeenten de diakenen met de opzieners den kerkeraad uitmaken. Nu beweegt zich wel in 't bizonder op zijn eigen terrein de ouderling en de diaken en zij hebben elkaar daarin te eerbiedigen. Het staat wel heel leelijk als een diaken het eerste woord zou nemen over de leer, tucht en dienst, hij late dat den ouderling toekomen, zooals hij 't eerste woord heeft over de verzorging der armen, maar als zij mede tot den kerkeraad genomen mogen worden—en het is onder ons vrij algemeen dan behooren wij de eischen ook niet lager te stellen als de Schrift dat doet, al zijn voor de verschillende ambten ook weer verschillende gaven noodig. Daarom staat er zoo eigenaardig: ,,De diakenen insgelijks.'' Alsof de Apostel wil zeggen: Het steekt bij hen, tenminsten wat het leven aangaat, even nauw als bij den ouderling en bij den leeraar. Ook hij moet een eerbaar mensch wezen, voor wien de armen, en ook heel de gemeente eerbied kan hebben. Hij moet niet tweetongig zijn. Met zichzelf in strijd zijn in 't spreken is voor ieder geloovige—die ook in geheel zijn leven een kind der waarheid moet zijn—altijd een leelijk gebrek, maar vooral voor een diaken. Hij mag in de gemeente, en bij de armen, nooit anders spreken als in de tegenwoordigheid der opzieners. Dan zou hij een onbruikbaar lid des kerkeraads worden. Van overmaat in dronkenmakenden drank moet hij ook een afkeer hebben, en in 't leven geen vuil gewinzoeker wezen, en allerminst zijn ambt daartoe misbruiken. Nu worden tegen dit laatste wel maatregelen genomen in het kerkelijk leven, maar toch zou het kunnen gebeuren in groote en rijkere kringen, al worden er maatregelen genomen en is de gelegenheid veel minder als in den staat, waar soms ontzettende schandalen aan 't licht komen. Zij moeten niet alleen van de gemeente verkozen en godzalig zijn, maar ook eerst beproefd worden, of zoo als wij dat ook gewoon zijn, aan de gemeente als verkozenen voorgesteld worden, of er ook bezwaren tegen zouden zijn, die bij de nomineering minder bekend waren, en dat ze bij goeden uitslag dan dienen zouden.

Een diaken moet ook—indien hij een vrouw heeft—een eerbare

vrouw hebben, geen lasteres, wakker en getrouw in alles. Hij mag in geen geval twee vrouwen hebben, zooals toen nog tijdelijk in de gemeente gedragen werd, en zij moesten ook evenzeer als de opzieners hun kinderen en huisgenooten wel regeeren. De gehuwde staat is voor het ambtelijke werk van een diaken aan te bevelen, omdat een gehuwde beter over huiselijke belangen en behoeften kan oordeelen als een ongehuwde. Zelf gehuwd te wezen kan soms een beste oefenschool zijn voor de barmhartigheid jegens armen en behoeftigen in de gemeente, of er ook buiten. Dat misschien vers 11 aan diakonessen herinnert gaan wij maar voorbij. De Apostel gaat nu nog eene aanmoedigende drangreden gebruiken, om het dienen als diaken aan te bevelen met te zeggen: „Want die wel gediend hebben, verkrijgen zichzelven eenen goeden opgang, en vele vrijmoedigheid in het geloof, hetwelk is in Christus Jezus.''

Aan het getrouw dienen is nut verbonden, en bij het schijnbaar mindere van het ambt tegenover dat van ouderling mag de diaken gerust wezen, en als hij wel zal gediend hebben, zal hem dat van zeer veel nut kunnen zijn. Van wat nut? Om van diaken verhoogd te worden tot het ambt van ouderling? Daarin zou dan al weer schuilen dat het diakenambt een minder en geringer ambt is als dat van een ouderling en dat is het niet. Het is wel een ander maar geen minder ambt, en een diaken die het zoo zou opvatten, en met die hoop diaken was om daardoor straks ouderling te worden, die diende niet wel. Wat nut dan? Achting en waardeering van de zijde der gemeente en vrijmoedigheid in 't geloof tegenover God. Een goede wasdom in gaven en genade bij God en de menschen, dat meer waarde heeft als het worden van ouderling, om meerder eer en gezag. Wat het werk der diakenen aangaat, zouden wij moeten zeggen: „Armen verzorgen.'' Daartoe verkiest de gemeente hen en geeft hun daardoor het recht om van haar de gaven er voor te ontvangen en naar behooren de armen daarmee te dienen. Gelijk wij nu alreede gezegd hebben, niet een bepaald getal geldswaarde er heen te brengen, veel minder het af te laten halen of het door anderen te sturen, maar het zelf bezorgen als een godzalige, om ook met vriendelijkheid en blijmoedigheid een woord ter rechter tijd te spreken. Als nu de armoede en el-

lende groot is bestaat daaraan bizonder behoefte. Maar als er nu geen armen in een gemeente zijn, dan behoeft de gemeente er niet voor te geven en de diakenen kunnen daar afgeschaft en bedankt worden? Als dat waar was dan konden verscheiden gemeenten—ook van onze kerk—het best zonder diakenen doen. Maar zou het waar zijn dat het ambt der diakenen zich moet bepalen alleen tot de gemeente waar hij woont? En tot de armen van die gemeente? Dat de armen en behoeftigen der gemeente voorgaan is natuurlijk, maar zou men daarom anderen ook niet mogen helpen? Ik denk dat de gemeente en de diakenen als dienaars dit wel mogen en het te prijzen zou zijn. Maar er is meer te doen of eerst te overdenken. Alle geloovigen maken een lichaam uit, en de leden van dat lichaam mogen elkaar zeker wel helpen in nood. Of denk aan de verschillende gemeenten van eene kerk. De eene gemeente zou de andere soms ook kunnen helpen. De eene gemeente bewijst de andere ook wel eens een dienst door den leeraar eens af te staan. De opzieners behartigen ook de gemeenschappelijke belangen der verschillende gemeenten. In elk geval zou het goed zijn dat de diakenen van verschillende gemeenten met elkander raadpleegden over toestanden in de gemeenten, en of het ook doenlijk was elkander in bizondere gevallen te kunnen helpen, vooral in tijden van nood. Het werk der barmhartigheid is voor de gemeente en zij verkoos daartoe diakenen, een van God aanbevolen plicht, en de diakenen hebben er aanspraak op dat ze tot dat doel afzonderlijk gelden ontvangen. Alles in eene beurs zonder bepaald doel van de gemeente ontvangende, schijnt mij ondoelmatig te zijn en toch gaat het hier en daar zoo.

Is het goed dat de staat medehelper is met de kerk om de armen der kerk te verzorgen? Daarop kan zeker zeer verschillend geantwoord worden, naar mate men de verhouding van kerk en staat beziet. In ons land zijn wij als kerk vrij van den staat. De staat laat de kerk vrij in hetgeen ze meent te moeten belijden, en steunt de kerk met geldelijke bijdragen ook niet, maar burgerlijke besturen willen de kerk nog wel wat helpen voor de armenverzorging en gemeenten maken daarvan ook wel gebruik.

De burgerlijke besturen vragen van alle burgers belasting voor al-

gemeene belangen, en rekent ook met armen en behoeftigen die er zijn. Omdat nu kerkleden ook belasting betalers zijn is het van hun zijde billijk ook voor de armen der kerk te zorgen, maar ze doet dat altijd maar ten deele, en dan loopt de armenverzorging zoo, dat staat en kerk te zamen de armen der kerk verzorgen op verzoek der kerk. Evenzoo vraagt de kerk ook den steun der burgers wel eens tot het bouwen van kerken en scholen, en voorname mannen hebben geoordeeld dat zoo iets wel geoorloofd is, omdat dit op de zuiverheid des godsdiensts geen invloed uitoefent. De diakenen mogen voor de armen der kerk, niet alleen des Zondags van de gemeente, maar ook wel van buiten de gemeente gaven ontvangen, al waren het ook groote sommen. Als de kerk hare eigene armen kan verzorgen dan vrage hij de hulp des staats niet, maar toone ook daarin vrij van den staat te zijn, en als zij genoeg heeft verzorge zij zoo ruim mogelijk, tenminste als er geen misbruik van wordt gemaakt. Als zij genoegzaam voorzien was zou ze minder gegoeden mogen leenen om armoede te voorkomen en in geen geval zou de diakonie zoo lang met hulp te bewijzen moeten wachten totdat woning en al was verteerd. Zij hebben gemeenzaam met de behoeftigen te leven en doen onderzoek hoe het bij de geringen gaat. Zij zijn echter altijd aan het oordeel der opzieners onderworpen, aan wie zij ook rekenschap verschuldigd zijn. Is het billijk dat men hen met allerlei belast en hen gebruikt voor allen finantieelen arbeid der gemeente? Hun ambt brengt dat volstrekt niet mee, en mag evengoed door opzieners gedaan worden, maar de kerkeraad handele hierin zoo als het meest in het belang der gemeente is, en denke niet, het finantieele is voor de diakenen, en de ouderling spreke daarover maar niet, vooral doe de leeraar dat niet. Dan overdrijven wij, of wilt ge het doorvloeien noemen, mij ook goed. Ook de stoffelijke belangen zijn naar Gods bestel noodzakelijke, en wel stoffelijke maar volstrekt geen onheilige belangen. Nu ik over deze dingen wat geschreven heb vrees ik dat het laatste niet het beste is, en hoop dat anderen het maar eens beter doen, en dan nog maar eens afzonderlijk er op wijzen hoe de verhouding der kerkeraadsleden onder elkaar moet zijn. En dan ook maar eens over de barmhartigheid op terrein der algemeene genade buiten de kerk.

J. NOORDEWIER.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

CHRISTIAN MISSIONARY ASSOCIATION.

Deze gemeenschap is tehuis in Kentucky. Zonder naam, zonder geloofsbelijdenis en zonder eenig kerkelijk systeem, bestaat zij uit dertien gemeenten met tien leeraars en 745 avondmaalgangers. Elke gemeente is geheel onafhankelijk van de andere gemeenten. Zij beweren ,,onsectarisch'' te zijn, de Evangelische waarheden te prediken, en het Christelijk werk te bevorderen. Doch zeer grooten zendingsijver leggen zij niet aan den dag. Deze ,,Christelijke Zendingsvereeniging'' schijnt niet veel uit te richten. Haar zendingswerk breidt zich niet veel uit. Vijftien jaar verleden was de statistiek dezer gemeenten precies dezelfde als vandaag. Indien alle Kerken zóo weinig vordering maakten in de uitbreiding en opbouwing van het werk des Heeren, hoe zou dan ooit het Evangelie gepredikt worden aan alle creaturen, en de aarde vol worden van de kennis des Heeren, gelijk de wateren den bodem der zee bedekken?

J. WIJNGAARDEN.

P. S. In het Augustus No , pag. 371, derde regel van onderen, is een zinstorende fout ingeslopen, waardoor de drie groote Kerken van ons land in een verkeerd daglicht komen te staan. Er staat *wijsheid*. Dat moet zijn *vrijheid*. J. W.

Bericht aan Ds. R. L. Haan.

Waarde Broeder!—Wegens drukte van verhuizen en persarbeid en de begeerte om zoo afdoend mogelijk de gestelde vragen te beantwoorden, moet ik u dit nummer teleur stellen.

Uw Broeder,

J. W. BRINK.

Rubriek voor Jongelieden.

Het kind in het woud.

Midden in de oorspronkelijke, eeuwen oude wouden van Amerika ligt bij Harts-Mills een welvarend dorp aan eene beek. Onder de boerderijen in dien omtrek is er geen, welke zoo van noesten vlijt en welvaart getuigt als die van boer Harper. Harper en zijne vrouw waren beiden Godvreezende lieden. Zij hadden een kind, een lief meisje, in den tijd waarin onze geschiedenis ons verplaatst, omstreeks zeven jaren oud. Dat zij de lieveling was behoeft niet gezegd. Met al wat in hen was beijverden vader en moeder zich hun eenigst pand op te voeden in de vreeze en de vermaning des Heeren.

De oorspronkelijke bosschen van Amerika om te zetten in vruchtbare, welvarende landerijen is een zwaar werk, een arbeid, welke zweeten doet en zeer moede maakt. De rustelooze vlijt en de onvermoeide aanhoudendheid van boer Harper werden alzoo door God gezegend, dat het hem mocht gelukken uit de wildernis eene schoone woonplaats te scheppen. Door de goedheid zijns Gods ging hij gestadiglijk vooruit. Zijn vermogen nam met het jaar toe. Zijn vrouw en kind waren de lust en vreugde zijns harten. Het liefst was hij bij haar. Dat was hem eene ontspanning.

In het jaar 1834, waarin ons verhaal voorgevallen is, had Harper een buitengewoon grooten oogst. Zijne schuur en stallen waren reeds meer dan vol, en nog moest wel de helft van het koren binnengehaald worden. Er was echter geene bergplaats meer. Hij besloot derhalve nog een afdak te bouwen. Dewijl de buren hem getrouw hielpen was het nieuwe gebouw spoedig zoover dat slechts de dekspanen aan het dak ontbraken. Deze moest Harper zelf maken. Op zekeren dag ging hij het bosch in, om een daartoe geschikten boom uit te kiezen. Een goed uur van zijn huis af vond hij het begeerde en zette zich met vlijt aan den arbeid. Des middags brachten zijne vrouw en dochterke hem het middagmaal.

Alzoo gingen eenige dagen voorbij. Op zekeren middag kwam de kleine Lydia bijzonder vroolijk huppelend tot haren vader en vertelde hem vol vreugde, dat hunne koe, ,,Bles'' een klein kalfje gekregen had. ,,Is dat niet wonder mooi?'' vroeg ze hem, kinderlijk keuvelende. ,,Maar nu heeft moeder zooveel te doen. Mag ik u dan niet alleen het middageten brengen?''

,,Weet ons kleine dochterke dan wel den weg?'' vraagden vader en moeder tegelijk.

,,Hoe zou ik dien niet weten?'' antwoordde Lydia vol vertrouwen. ,,Ik ben ja zoo vaak met moeder gegaan. Eerst ga ik al recht uit en dan daar, waar die hooge boomen beginnen draai ik rechts, totdat ik bij u ben.''

,,Dat wou eene heele verlichting voor mij zijn, indien gij vader het eten brengen kondt,'' zeide moeder, ,,en als gij recht, recht voorzichtig wilt zijn, willen wij het morgen probeeren.''

De kleine Lydia werd bij dit woord harer moeder rood van trots en vreugde. Zij kon nauwelijks den volgenden dag, waarop zij de eervolle opdracht uitvoeren zou, afwachten. Eindelijk was de ure daar en Lydia stond voor de deur van het ouderlijke huis. Het middageten droeg zij in een klein korfje. De moeder beschreef nog eens den weg, wekte heur nog eens op tot opmerkzaamheid en gaf haar een hartelijken afscheidskus. Toen ging Lydia op weg. De zorg was niet uit het hart van de moeder geweken, terwijl zij heur dochterke nazag. Zou het nog mogelijk zijn dat zij verdwaalde? ,,O Heere, behoed haar. Dat Uwe engelen haar begeleiden, opdat geen onheil haar overkome,'' bad vrouw Harper uit het diepst harer ziel. Toen van haar dochtertje niets meer te zien was ging zij weder aan den arbeid.

Ondertusschen wandelde de kleine Lydia vroolijk op het bosch aan. Spoedig was zij er en nu ging zij op den welbekenden weg verder. Het bosch, waarin heur vader arbeidde, was een woud, donker en zonder eind. Die groote oude boomen, omgroeid met slingerplanten, lieten weinig zonlicht door en het kreupelhout, aan beide zijden van den weg, was haast ondoordringbaar. Lydia Harper kende echter geene vrees.

Dewijl het meisje nu niet gelijk voorheen met moeder keuvelen kon, lette ze te meer op de vele bonte vogels, welke om haar heen vlogen en vermaakte zich in hun gezang. Al voortloopende zag zij een frambozestruik, die vol was van roode beziën. ,,Wat zou vader blijde zijn als ik ze hem tot een nagerecht plukte,'' dacht ze. Haar ouders een genoegen te bereiden was het lieve kind een ware vreugde en ze ging terstond over om de beziën op een groot blad te plukken. Opdat nu het middageten door dit oponthoud niet koud zou worden liep ze daarna te sneller.

Zij moest al haast den bijl heurs vaders hooren. Op eenmaal stond ze aan het eind van den weg. Het pad liep niet verder. Ontsteld bleef het meisje staan en zag om zich heen. Het was alles

vreemd. ,,Ach, waar ben ik toch?'' riep de kleine doodelijk verschrikt uit. ,,Ik ben mis geloopen. O Heere Jezus help mij terecht.'' Zij schreeuwde zoo luid ze kon om hulp en riep om vader en moeder in de meest teedere benamingen. Alles bleef echter stil. Zij was gansch alleen in dit diepe, donkere bosch. Nu begon ze op hartbrekende manier te snikken. Zij wierp in haren grooten angst de beziën en het middageten verre van zich. In blinden haast liep ze het pad een eindweegs terug, maar hare oogen, door tranen verblind, en de angst haars harten, maakten het heur onmogelijk het pad waarop ze gekomen was te herkennen. Ze had er eigenlijk ook te weinig op gelet, toen zij er op liep. Al verder en verder liep ze in haar angstig jagen van het ouderlijke huis af, terwijl de weg al smaller en moeielijker werd.

Hare beangstheid gaf haar vaardigheid en kracht. Zij gevoelde geene vermoeidheid. Steeds smeekte zij dringend den Heere, Hij mocht haar toch haren vader en moeder wedervinden laten. Uur na uur verliep zonder dat Lydia eenig spoor van menschen vernam. De zon zonk al dieper weg in het westen. Donkerder en donkerder werd het in het bosch. De boomen werden al grooter zoo het scheen. Daar verschenen eensklaps twee zwarte beren op den weg. Toen zij het kleine meisje gewaar werden ging de eene overeind zitten en likte zich bloeddorstig met de tong om den mond. De niets kwaadsvermoedende Lydia liep onbewust op de beide beesten aan. Zij meende het waren honden. Alleen het bevreemde haar, dat zij niet blaften. Ook zagen ze er anders uit dan de honden tehuis Zij was hen reeds zeer nabij gekomen, het was alsof het dier zich zoo op zijn prooi zou werpen om het meisje dood te drukken en vaneen te scheuren. Op eens echter zette het dier het op een loopen en verdween in het kreupelhout door het bosch van zijn gezel gevolgd. God de Heere had zijne hand beschuttend over de kleine gehouden. Hij weet de zijnen te bewaren, ook voor den muil van het roofdier. Onder zijne hoede zijn ze veilig temidden van het grootste gevaar, onkwetsbaar in de grootste ramp.

Lydia had er geen vermoeden van hoevele mijlen het woud, waarin zij verdwaald was, zich uitstrekte. Evenmin wist zij, dat alleen een wonder Gods haar van den dood redden kon. Zij hoopte maar al, dat zij het bosch spoedig uit zou zijn en dat zij zóo, zóo het licht van vaders huis zien zou. Daarom ijlde ze al verder voort, hoewel de donkere nacht nauwelijks toeliet iets meer te onderscheiden, en de doornen aan de zijden van den weg hare kleederen scheurden.

Eindelijk echter begaf haar de kracht en hare voeten weigerden haar verder te dragen. Moede en uitgeput van weenen en rennen zonk ze op den grond neer. Reeds wilde de slaap hare oogen sluiten, toen zij zich oprichtte om haar avondgebedje op te zenden tot haren God: ,,Ik lig en slaap geheel in vrede. Want Gij alleen, Heere, helpt mij, dat ik zeker wone. In uwe handen beveel ik mijne ziel en mijn lichaam. Want Gij hebt mij verlost, Heere, Gij getrouwe God. Amen.''

De zon blikte des anderen morgens reeds door de bladeren en nog lag de kleine Lydia in diepen slaap. Even rustig lag ze daar als ze gewoon was in haar bedje tehuis te liggen. Eindelijk werd ze wakker en zag vol verwondering om zich heen. Zij had zoo levendig over vader en moeder gedroomd, dat zij bij het ontwaken nog meende te huis te zijn. Nauwelijks echter werd ze bewust, hoe het er met haar bij stond of zij brak uit in weenen en zuchten. Zij had sedert den voorgaanden middag nog niets gegeten. De tafel was echter bereid. Vlak tegen haar over stond een struik vol groote, roode beziën. Nadat ze haar morgengebed had opgezegd, stilde ze haren honger en dorst met de rijpe vrucht, haar door den Heere genadiglijk beschikt.

Daarna ving ze hare wandeling weer aan. Eenmaal, eenmaal moest ze toch haars vaders huis weer vinden, meende het arme kind. Hare schreden waren echter maar langzaam. Menigmaal struikelde ze over een wortel van een boom. Al moeilijker werd het pad, schrikwekkender de wildernis.

Nadat ze den ganschen dag tevergeefs omgezworven had, werd het weer donker. Het kind bevond zich in eene omgeving, die wis door eens menschen voet nog nimmer was betreden. Een menigte bloeddorstige roofdieren hield hier huis en het was met zekerheid wel te voorzien dat Lydia hun prooi zou worden, indien de Heere niet andermaal een wonder verrichtte. Wederom lei Lydia zich te slapen, toen de donkere nacht het verder gaan haar onmogelijk maakte. Weer bad ze: ,,Ik lig en slaap geheel in vrede. Want Gij alleen, Heere helpt mij, dat ik zeker wone. In Uwe handen beveel ik mijne ziel en mijn lichaam. Want Gij hebt mij verlost, Heere, Gij getrouwe God. Amen.'' Daarna sliep zij rustig en vermoedde niet, dat het bosch krioelde van roofdieren, welke uit hunne holen te voorschijn kwamen om hun prooi te zoeken, om hun voedsel van God te vinden. Het duurt niet lang of ze hebben het spoor van Lydia geroken, en zijn weldra nabij de plaats, waar de arme kleine in diepen slaap ter neder ligt.

Lydia wordt geheel tegen hare gewoonte tegen middernacht wakker. Zij hoort het trappelen der dieren om haar heen. Nog half in den droom meent zij de koeien haars vaders te hooren en verwondert zich, dat zij de bellen niet aan hebben volgens gewoonte. Want van dit liefelijk geluid, dat ze gewoon was over de velden te hooren, verneemt ze niets. Nauwelijks echter kan ze gelooven, dat ze thuis is. Ze meent desalniettemin de koeien te hooren. ,,Stern en Bles'' roept ze met nadruk. Daar wordt alles doodstil. Zij ligt, al luisterend zoo half neer en valt zoo ongemerkt weder in slaap.

De ongewone klank eener menschelijke stem verschrikte de bloeddorstige roofdieren. Langzaam en op een afstand slopen ze her- en derwaarts rondom de plaats waar Lydia lag. God de Heere deed hen bang zijn voor het slapende zwakke wicht, zoodat ze eindelijk zoo snel ze konden op de vlucht gingen.

Weder kwam de morgen en wekten de zonnestralen de kleine Lydia. Zij was zeer mat en zwak. Want er waren reeds twee en dertig uren voorbijgegaan, dat ze niets anders genuttigd had dan de beziën in het bosch. Zij merkte wel dat zij niet verder kon gaan, en dit verzwaarde hare ellende. Hoe hooger de zon rees, hoe meer hare krachten inzonken. Toen ten laatste hare zwakke voetjes haar niet verder dragen konden legde ze zich neer onder een groot beziënbosch. Zij had er nog geen begrip van, dat zij nooit weer het lieve aangezicht van vader en moeder zou zien, tenzij de Heere haar een redder beschikte. Ze gevoelde een onuitsprekelijk heimwee en brak gedurig weer in luid roepen, jammeren en zuchten uit. Onze Heere Jezus heeft echter gezegd: ,,zal God niet redden zijne uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen? Ik zeg u dat Hij ze haastig redden zal.'' Wij nemen een oogenblik afscheid van onze lieve Lydia om straks haar weer op te zoeken.

Zaadkorrels.

Menigeen maakt onophoudelijk plannen en ontwerpen over tijdelijke dingen zelfs terwijl zij zich bevinden onder de verkondiging van de dingen der eeuwigheid.

— Vele psalmen beginnen met verzuchtingen en eindigen met enkel jubeltonen.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. NOVEMBER 1904. No. XI.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende men aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing zende men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

De Psalmen.

II.

En vraagt ge nu: wat dunkt u van den Christus? dan wijst het kind van God niet alleen naar het antwoord dat Petrus gaf, op de vraag die Christus hem deed, maar ook even zoowel naar de heerlijke Psalmen Davids. Of zijn het niet de *Messiaansche Psalmen*, in welke de Heilige Geest op voortreffelijke wijze den Gezalfde des Heeren laat beschrijven? Gij ziet Hem daar in zijn persoon, in zijn ambten en in zijn staten geteekend. Hoe treffend spreken Psalmen 16, 22, 40, 69 en anderen van zijn lijden en diepe vernedering. Vraagt gij naar zijn koninklijke waardigheid, de uitgebreidheid van zijne heerschappij, de heerlijkheid van zijn rijk, de rechtvaardigheid van zijne regeering, den bloei, de rust, den vrede van zijne onderdanen en zijne volkomene overwinning over al zijne vijanden, dan moet verwezen worden naar Psalmen 2, 9, 45, 72 en meer anderen. Denkt gij aan zijn hoogepriesterlijke waardigheid, dan is het Psalm 110. En is het de verbondsverhouding van Jehova tot zijn volk en van dat volk tot Jehova, in Christus als het Hoofd, dan kan men onmogelijk Psalm 89 overzien. Al deze Psalmen hebben hun dienst door den loop der eeuwen voor Gods volk gedaan, en doen het nog om hen dagelijks te sterken in het geloof, en vooral om een licht te werpen op het bloedige drama, dat op Golgotha werd afgespeeld, en op de geschiedenis en uitbreiding en heerlijkheid van Gods rijk op aarde, ja zelfs de eindelijke zegepraal van het volk des Heeren in hun Hoofd Jezus Christus.

Schoon, zeer schoon, ja Evangelisch zijn de Psalmen, zoowel als Oudtestamentisch Maar toch zijn er die zich aan de Psalmen stooten. Ze zijn niet Evangelisch, roept men uit. Men wil dan ook liever, vooral in het gezang, iets anders dan de Psalmen. Wat harde taal, zoo spreekt men, is het die David in sommige der Psalmen laat hooren. Men noemt zulke Psalmen wel eens *Oordeels-Psalmen*, vooral die waarin David des Heeren oordeel afbidt en zijne vijanden verschrikkelijke straffen verkondigt. Men noemt ze ook gaarne *Vloek-Psalmen*, en dan beschouwt men ze als eene uitbarsting van persoonlijke wraak van David tegen zijne vijanden. Daarom wil men dan van dien geest der oude-bedeeling liefst maar niets weten. Men plaatst er zoo gaarne Jezus woorden tegenover: ,,Zegent degenen die u vloeken, doet wel dengenen die u haten en bidt voor degenen die u geweld aan doen en die u vervolgen.'' Maar wat onnoozele vergelijking. Zij verraadt zooveel onkunde. Zeker geldt Jezus woord voor ons om het in beoefening te brengen, wanneer wij aan onze roeping denken tegenover onze vijanden. Doch men ziet niet in, dat David als de onderkoning van Jehova en als de type van den Messias in die Psalmen spreekt, en dat ons dan daar geleerd wordt wat God als de rechtvaardige Rechter doen zal aan zijne vijanden. Was David dan waarlijk zoo wraakzuchtig tegenover zijne vijanden? Heeft hij het tegendeel niet bewezen, vooral tegenover zijnen doodvijand, Saul? En is de taal van het Nieuwe Testament tegenover de vijanden van Christus en zijn rijk minder streng dan die van het Oude? Of klinkt het ook te scherp als er gezegd wordt: ,,Wee u, gij schriftgeleerden en geveinsden, gij adderengebroedsels, hoe zult gij de helsche verdoemenis ontvlieden?'' En wat is de uitspraak van Jezus scherp, zeker wel te scherp, als Hij zegt: ,,Gaat weg van mij, gij vervloekten, in het helsche vuur hetwelk den duivel en zijne engelen bereid is.'' Zijn ze niet scherper dan Davids woorden? Ja scherper, en dat moet ook zoo, want de zonde der verwerping van Jezus gaat tegen heerlijker openbaring in. Kon Paulus zeggen, dat hij wenschte verbannen te zijn van Christus voor zijne broederen, die zijne maagschap waren naar het vleesch, (Rom. 9:3) dan toont hij daarin geen wraakgierig mensch te zijn. Toch zegt hij op een an-

dere plaats van Alexander, den Kopersmid, die hem veel kwaads gedaan had: ,,De Heere vergelde hem naar zijne werken.'' En roept hij niet uit: ,,Indien iemand den Heere Jezus niet lief heeft, die zij eene vervloeking, Maranatha.'' Moeten wij nu niet veel eer bij vergelijking zulke woorden tegenover Davids woorden zetten, als hij spreekt over wat over zijne vijanden die den Heere verwerpen, komen moet? Of zullen wij dwaaslijk besluiten, dat Jezus en Paulus ook in strijd met het gebod der liefde gehandeld hebben? En komt zelfs uit den hemel de bede niet: ,,Hoe lang, o heilige en rechtvaardige Heerscher, oordeelt en wreekt gij ons bloed niet van degenen die op de aarde wonen? Of is er in den hemel ook nog wraak? Veeleer moeten wij dus wel tot het besluit komen, dat ook de Oordeels- of Vloek-Psalmen tot rijke leering zijn.

De Kerke Gods, zoowel de Joodsche als Christelijke Kerk, heeft altijd eene bizondere toegenegenheid voor de Psalmen bewezen. Dat vele Psalmen in Davids tijd in den openbaren dienst gezongen werden kan onmogelijk aan twijfel onderheven zijn. Zeer zeker werden ook door alle tijden heen na David Psalmen gezongen. Nemen wij de *Opstijging-Psalmen* (120—134) dan is het zeer wel te denken, dat ze bij het opgaan tot de groote feesten van de vroegste tijden af aan een plaats in het hart des volks hadden en gezongen werden. In de Christelijke Kerk ontvingen de Psalmen een plaats door al de eeuwen der Christelijke jaartelling door, van de vroegste tijden af aan, en *vooral* in de eerste eeuwen, zooals ze nauwelijks onder de Joodsche bedeeling hadden genoten. Morgen- en avondgodsdiensten werden met Psalmgezang aangevangen. In de lijdensweken werd Psalm 22 elken dag gereciteerd. Voor den tijd van het vasten werden zeven Psalmen uitgekozen, die om hunnen bizonderen inhoud vooral, dan dienst moesten doen, en *Boet-Psalmen* werden genoemd. Tertullianus deelt ons mede, dat de Christenen vooral gewoon waren, om de Psalmen te zingen in hunne liefdemaaltijden. Jeronimus verhaalt dat de Psalmen steeds van de lippen der Christenen gehoord werden op het veld en in de wijngaarden van Palestina. ,,Wanneer de landman achter zijn ploeg ging, werd het ,,Halleluja'' gehoord; en de maaier en de wijngaardenier en de herder lieten de

Psalmen Davids hooren. Hoe schoon de velden ook bedekt waren met bloemen, en de vogels hun liefelijk gefluit deden hooren, toch was het geklank der liefelijke Psalmen Davids aangenamer voor het hart.''

Bisschop Jeremy Taylor deelt ons mede, ,,dat de Christelijke kerk in de oude tijden niemand tot den hoogeren rang der geestelijken wilde toelaten, tenzij dat hij, onder andere vereischten, ook al de Psalmen van David van buiten kende.'' Het schijnt wellicht een vreemde eisch te zijn; maar in onze dagen mocht er wel meer de aandacht aan de Psalmen geschonken worden. Vooral wat het zingen betreft. Men wil binden onder gebod op gebod en regel op regel om toch geen lied te zingen, terwijl men dikwijls weinig doet om den rijken inhoud dier geestelijke gezangen, die God ons gegeven heeft, te leeren kennen. Zelfs vele studenten die straks de school verlaten hebben nog weinig van de Psalmen leeren verstaan. Niet alleen dat hun het gezang te zwaar is, maar ze zijn hun ook voor het grootste gedeelte onbekend. Een dozijn Psalmen of enkele meer, worden herhaaldelijk gezongen in school en huisgezin, ja ook in vele onzer kerken, terwijl een groot, ja zeer groot gedeelte nooit onder de aandacht wordt gebracht. En zijn de leerlingen die de school verlaten om in de gemeente te gaan arbeiden niet genoegzaam in den Psalmbundel te huis, dan blijft de gemeente er voor 't grootste gedeelte onwetend van. Gebrek aan kennis en gebrek aan het aanwezig zijn van Psalmboeken in vele vergaderingen in school, huisgezinnen en plaatsen waar vooral de jeugd te zamenkomt om onderwezen te worden, is de oorzaak dat men altijd weer tot de bekende Psalmen terugkeert. Men kan zeer gegrond aanmerking maken op de moeielijkheid der wijzen van vele kostelijke Psalmen. Ze zijn zoo stijf. Er komen zulke onaangename, onwelluidende vallen in voor. Er zijn er dat al is het dat men bij inspanning ze juist naar de noot zingt, toch eigenlijk geen aangenamen klank veroorzaken; er zit in onderscheiden Psalmen geen muziek in. Dit alles kan met grond gezegd worden. Doch er is ook een tamelijk getal dat schoon is, even schoon als 42, 66, 89, zoo wat inhoud als wijze betreft. Het is alleen de onbekendheid waarom zoovele Psalmen onaangeroerd blijven. Zoo men met de wijzen zich

meer bekend maakte, zoowel als met den inhoud, er zou geen moeielijkheid zijn om ze te zingen. Even gemakkelijk zouden ze aangeheven worden als 25, 42, 66 e.a. Er is geen beoefening in onze dagen. De Psalmen worden te weinig gezongen in de huisgezinnen. Liederen bundels, ofschoon wij geen vijand van het lied in het huisgezin zijn, noch ook in de vereenigingen, hebben de plaats ingenomen van de Psalmen. Men hoort maar weinig een Psalm van David op den akker of op de werkplaats. Wat is de oorzaak? Zal men het tegen gaan door te zeggen: ,,raakt niet, smaak niet en roert niet aan?'' Neen, men moet de kwaal zoeken te genezen. Voorgangers en ouders moeten zich met kracht oefenen in de Psalmen. Gebrek aan beoefening heeft hen neiging voor de liederen gegeven, die van alle zijden zich aan onze jeugd opdringen. Zoo dit het geval niet ware dan zou men niet hooren, wat een leeraar mij kort geleden verhaalde, dat toen hij in een zekere gemeente optrad en een Psalm opgaf, de voorzinger zich naar den leeraar keerende, zeide: ,,Die moet je zelf maar zingen.'' De leeraar was genoodzaakt een anderen Psalm op te geven. En waar geen orgels zijn gebeurt het maar al te vaak, dat men waarlijk zeer voorzichtig moet zijn in het opgeven, zich moet bepalen bij een paar dozijn Psalmen, omdat het anders een akelig geschreeuw wordt, of dat men wellicht wel eens vaker zou moeten hooren, ,,die moet ge zelf maar zingen.'' Het is waarlijk droevig. De Psalmen moeten beoefend worden, niet alleen om de melodie, maar vooral om den inhoud; want zoo de inhoud ons bekend en dierbaar wordt, dan zal de melodie ons niet ganschelijk meer terughouden.

Ook is het noodig voor orgelspelers om bekend te zijn met den inhoud der Psalmen. Onbekendheid met den inhoud is oorzaak dat men ze niet speelt zooals het behoort. Er is een verbazend groot onderscheid tusschen Psalm 22 en 66, 38, 150, om slechts enkele voorbeelden te noemen. Maar er zijn spelers die nog nooit op het onderscheid hebben gelet. Er is zelfs onderscheid in de verzen van een en denzelfden Psalm. Dat onderscheid moet ook in het bespelen van het orgel uitkomen. Nemen wij Psalm 57 en zien wij den inhoud van verzen een en twee, dan bemerken wij dat er in verzen zes en zeven een gansch andere toon aangeslagen wordt, zoo wij ze met el-

kaar vergelijken. Bij sommige spelers kunt ge nimmer eenig onderscheid bemerken. Een speler die zeer goed met den inhoud van de Psalmen bekend is, zal u doen gevoelen de stemming des dichters in zijn spelen. En dit kan door geen liederenbundel worden overtroffen. Een van onze beste spelers in onze Hollandsche kerken, wees mij jaren terug hierop, en wij hebben zooveel in ons vermogen was hierop acht gegeven, zoodat wij van die waarheid overtuigd zijn geworden. Met den inhoud van de Psalmen moet men bekend zijn. Dat allen die de gemeente moeten voorgaan, daarop in de eerste plaats acht geven. Maar ook zouden wij de ouders ten zeerste aansporen om hunne kinderen voor te gaan.

Doch wij moeten terug naar de dagen der oude kerkvaders. Over het algemeen vonden zij zeer veel vermaak in de Psalmen. De voortreffelijksten onder hen hebben allen commentaren of uitleggingen geschreven. ,,Ofschoon al de goddelijke geschriften,'' zoo schreef Ambrosius in de vierde eeuw, ,,de genade Gods ademen; zoo is toch het boek der Psalmen boven andere boeken bij uitnemendheid zoet. Geschiedenis is leerzaam, de wet onderwijst, profetie geeft aankondiging, bestraffing, tuchtigt, moraal overtuigt, in het boek der Psalmen hebben wij van al deze de vrucht en een medicijn voor het heil der menschen.

,,Het schijnt mij toe,'' zegt Athanasius, ,,dat voor hem die ze zingt, de Psalmen een spiegel zijn, waarin hij zichzelven en de bewegingen zijner ziel kan aanschouwen, en met gelijk gevoel dezelve kan uiten. Zoo ook wanneer iemand een Psalm hoort lezen kan hij het beschouwen, alsof het aangaande zichzelven gesproken werd, en een van beiden: veroordeeld in zijn geweten, zal hij het in zijn hart gevoelen en zich bekeeren; of terwijl hij hoort van die hope die naar God uitgaat en de ondersteuning die geschonken wordt aan hem die gelooft, springt hij op van vreugde, alsof zulk een genade in het bizonder hem ten deel was gevallen, en daarom met dankzegging zich tot God keert.'' En op een andere plaats zegt hij: ,,In andere boeken der Heilige Schrift zijn gedeelten die ons vermanen ons te onthouden van de dingen die verkeerd zijn; maar hier in de Psalmen, is ons de weg aangewezen op hoedanige wijze wij ons van het

kwade zullen onthouden. B.v.: Wij worden vermaand tot bekeering, en zich te bekeeren is zich te onthouden van de zonde. Nu is ons hierin duidelijk geschetst hoe wij ons moeten bekeeren, en wat wij moeten zeggen als wij ons bekeeren. Ook is ons geboden om in alle dingen God te danken; in de Psalmen wordt ons tevens geleerd, wat wij moeten zeggen als wij God danken. Het wordt ons ingescherpt om den Heere te loven en Hem te belijden In de Psalmen wordt ons het voorbeeld gegeven, beide hoe wij Hem zullen loven, en met welke woorden wij Hem het best kunnen belijden. In alle omstandigheden zullen wij deze goddelijke gezangen geschikt vinden om ons gevoel en onze gewaarwordingen uit te drukken."

Uit deze enkele getuigenissen kunnen wij reeds de groote waarde van het geïnspireerde gezang opmaken. De Psalmen geven ons een gevoel, eene aandoening, zooals door geen enkel gedeelte der Heilige Schrift veroorzaakt wordt voor al de levensomstandigheden. Tevens leiden zij ons tot hetzelfde geloof, dezelfde hope, en dezelfde liefde waarheen ons het Evangelie leidt. Ja, wij zien hieruit hoe dat mag gezegd worden, dat de Psalmen onwaardeerbaar zijn voor de Christelijke Kerken. Om nu de Christenen uitsluitend te willen be palen in den huiselijken godsdienst, of waar de gemeente niet samen komt voor het aangezicht Gods om haren openbaren eeredienst waar te nemen, tot de Psalmen zoude eene dwaling zijn, welke onkunde verraden zou van de nieuwe bedeeling. Maar het zou zeker nog grooter dwaling zijn, om de Psalmen te verdringen voor een groot aantal bundels van gezangen. De Psalmen moeten in het huiselijk godsdienstig leven hunne plaats behouden En in den openbaren godsdienst, als de gemeente voor Gods aangezicht te zamen komt, zullen wij ons aan het geïnspireerde gezang moeten houden De Psalmen zijn het fundament van alle Christelijke gezangen. Daarop moet de gemeente staan. Tevens leveren zij den vorm voor een groot gedeelte onzer gebeden, opkomende uit de harten van Gods volk en uitgestort in het openbaar of in het verborgen.

J. Manni.

Afvaardiging naar de Synode.

,,Als de lezers van de GEREFORMEERDE AMERIKAAN het soms nog niet wisten, dat er geen gelijkheid tusschen de ambtsdrager der kerk bestaat, dan weten zij het nu.'' Zoo begroette mij een lezer van DE GEREF. AM. na het verschijnen van het laatste No. Inderdaad, wat den *toon* aangaat welke Br. Kuiper jegens mij en mijn schrijven aanneemt, vond ik dien zoo geheel passend voor ons beider standpunt, dat ik mij precies gevoelde als in de dagen toen ik als korporaal voor mijn kapitein stond.

Die toon verraste mij echter niet, want ik rekende er op. Br. Kuiper had, zooals hij zelf meldt, mij persoonlijk geschreven en bij dat schrijven vergeleken ben ik nog dankbaar, dat de toon van zijn publiek schrijven zoo bescheiden is als die is.

Maar wel verraste mij de inhoud, ,,Ook niet ernstig en biddend overwogen,'' noch ,,wat ik schreef,'' noch ,,wat hij zelf schrijft,' zoo schrijft Ds. K. maar vierkant neer. Dat viel me zeer tegen, vooral van Ds. K. Hij weet toch, dat ik de eerstvolgende post na het verschijnen van het Aug. No., den brief reeds ontving waarvan hij zelf melding maakt. Zou ik dan als ik er lust in had Br. K. niet van hetzelfde met recht kunnen beschuldigen, waarvan hij mij beschuldigt?

Toch schreef ik, dat ik wel gevolg gegeven had aan zijnen raad van ernstige en biddende overweging. Nu Ds. K. echter in zijne ,,gedachten'' en ,,publiek'' ronduit verklaart, dat ik dat *niet* deed, zou een herhaalde verzekering daarvan natuurlijk wat al te bescheiden zijn. Kunnen Brs. dan niet discussieeren over eenige zaak, zonder elkaar persoonlijk te beschuldigen? 't Is toch vrijwel de discussie onmogelijk maken, wanneer men terstond begint met verdenking. Regel onder ons is altijd, meen ik, dat we objectief blijven door elkaars woord aan te nemen. En in weerwil, dat Ds. K. van dezen regel afwijkt, hoop ik me daardoor niet te laten verlokken. Wil Br. K. nu mijn woord aannemen zooals het gegeven is, dan verzeker ik hem, dat ik op zijn schrijven zal ,,ingaan,'' wat ik volgens hem heel niet deed. Zoolang echter schrijf ik over de zaak, bezien van het

standpunt dier Brs., die beurtelingsche afvaardiging naar de Synode willen, en laat Br. Kuipers schrijven voor zijne rekening.

Om billijk te zijn is het eisch, dat men bij verschil van zienwijze, zich ook op het standpunt verplaatst van degenen, die met ons verschillen. Nu redeneeren de Brs., die beurtelings afvaardigen genegen zijn, aldus: God is een verkiezend God, zoowel tot persoonlijke zaligheid als tot persoonlijke bediening der zaligheid in de gem. des Heeren als ambtsdrager. Maar nu heeft God eenmaal een aantal personen als dragers van die ambten verkozen. Die ambtsdragers worden nu geroepen om wat wij noemen in Synode te vergaderen om over de belangen der kerk te handelen. Is het nu socialistisch als die alreede tot het ambt gekozen leeraars en ouderlingen *beurtelings* door de kerk naar de verg. der Synode gezonden worden? 't Is toch de *kerk* die ze zendt, of ze daartoe gekozen worden bij beurte of bij stemming, zooals we dat tot hiertoe deden. Nu ze eenmaal ambtsdragers zijn, is het nu alleen Ger. dat ze gekozen worden zooals tot hiertoe geschiedde? Neen, zeggen die Brs., beurtelings afvaardigen is evengoed Ger. als de oude regel. Immers, de kerk *verkiest* in beide gevallen. Ze kiest in het eene zoo en in het andere anders, maar kiezen doet ze in beide manieren. Zelfs is de keuze bij toerbeurt zuiverder Ger. dan per briefje te stemmen. Dan toch worden de afgevaardigden wel *uit*gekozen, maar *gekozen* worden ze ook door beurtelings afvaardigen. Wij maken een uitzondering, zeggen ze, als we per briefje uitkiezen als het aan de Synode toe is, want met andere vergaderingen der ambtsdragers kiezen wij *zoo* niet. Waarom kan de Ger. kerk niet beurtelings kiezen en Ger. blijven? Immers, dat we als ambtsdragers gelijk staan, bewijst ook de verkiezing per stembriefje, want vóor de verkiezing weten wij niet wie afgev. zullen zijn, omdat allen gekozen-*kunnen* worden.

Verder redeneeren die Brs. aldus: bij keuze per stembriefje is het doel, dat we de „meest geschikte" personen zullen hebben voor dat werk. Maar de „meeste geschiktheid" is zeer relatief. Ook als ambtsdragers houden wij voor meest geschikt, dien wij liefst willen, met wien we 't best eens zijn, die onze persoonlijke vriend is; steunt

de leeraar zijn eigen ouderling als hij 't uitstekend met hem vinden kan en omgekeerd de ouderling zijn leeraar, enkel daarom en niet bepaald omdat de persoon zijner keuze het meest geschikt is. Natuurlijk behoeven we in zulke gevallen juist niet te veronderstellen, dat de stemmer van de ongeschiktheid van den persoon zijner keuze overtuigd is, neen, hij stelt hem gelijk met andere, maar hij kan zich daarin vergissen door voorliefde als anderszins. Het resultaat is dan toch, dat niet de meest geschikte verkozen wordt.

Er is echter nog meer. De Brs. die beurtelingsche afv. genegen zijn, willen het ideaal van de meest geschikten voor dat bizondere werk ook vasthouden. Maar, zeggen ze, wordt dat bereikt of beter bereikt, door per briefje te kiezen? Zij meenen, juist niet. Feit toch is, dat er ambtsdragers zijn met bizonderen tact van *regeering* der kerk. Zulke Brs. moesten dan natuurlijk altijd uitgekozen worden. Doch het is ook een feit, dat als zulke Brs. niet *populair* zijn, dat ze dan eenvoudig niet gekozen worden. Het gebeurt toch niet zeldzaam, dat indien wij als leeraars in onze studie en examens beneden het middelmatige bleven, toch als pred. populair werden en keer op keer beroepen worden en gekozen tot Curator, lid van een of meer Boards, etc. en ook tot afgev. naar de Synode, boven andere pred., die in studie en examens uitstekend waren. Weer zij het gezegd, wij worden in dit geval niet met verkeerde bedoeling gekozen, integendeel. Alleen maar, willen die Brs. zeggen, onze geschiktheid maakt ons niet populair, maar onze populairiteit maakt ons geschikt.

Ook kan het gebeuren, dat er in eene gem., als we b.v. in 't Westen vele hebben, ouderl. zijn die zeer veel geschiktheid bezitten, maar om den afstand niet ter Classicale verg. zijn, en die juist daarom niet gekozen worden. Er wordt bij zijne afwezigheid eenvoudig niet aan hem gedacht, naar den regel: uit het oog, uit het hart. Zoo arbeidtsoms een leeraar ergens in eene kleine gem., die dáarnaar geschat wordt, en eenvoudig nooit of zelden wordt gekozen tot afgev., ook al bezit hij er de geschiktheid toe. Is er daarentegen een leeraar in eene gem., die *naam* heeft, dan ziet men het als feit, dat dáardoor ook die leeraar naam heeft of krijgt en alweer dáardoor als de meest geschikte beschouwd wordt. Die geen vreemdeling in kerkelijke za-

ken is, weet, dat b.v. predikanten ergens op een dorpje stonden en nimmer in aanmerking kwamen voor lid der Synode; maar zoodra zij een roeping aannamen van eene groote gem., of eene der oudste gem., of eene welker voorgaande leeraars doorgaans eene voorname stem in 't kapittel hadden, dat zij dan opeens de meeste geschiktheid bleken te hebben als afgev. naar de Synode. Maar bezitten zij het dan ook werkelijk?

Ook redeneeren deze Brs. aldus: het gebeurt, dat er Brs. zijn, die ver verwijderd wonen van de vergaderplaats der Synode. Die Brs. zijn niet minder geschikt voor dat werk, maar zij worden eenvoudig niet uitgekozen. Keer op keer kiest de Classis anderen, gedurig dezelfden. De gekozenen gaan *gaarne*, (ik onderschrap), en dat is natuurlijk. Bij beurtelings afvaardigen weten ze, andere Brs. zijn even geschikt als ik. Maar bij keuze als we dusver hadden weten ze: ik werd gekozen als de meest geschiktste. Wien zou dat niet streelen, die zijn ouden Adam nog heeft? En is hem dat hinderlijk, heeft hij zooveel oprechte nederigheid, dan is de keuze van beurtelings afvaardigen hem waarlijk een verlichting.

Er is echter eene reden voor, dat we gaarne afgev. zijn, afgedacht van bovenstaande. En eene zeer deugdelijke. Elke leeraar en ouderling heeft familie of tenminste vrienden in Michigan wonen, de staat waar onze Synode steeds vergadert. En al hebben zij die niet, dan nog willen ze wel gaarne onze kerk in Michigan met eigen oogen zien en ons schoon schoolgebouw bezichtigen. Maar nu woont zulk een predikant b.v. ver van Mich. Reisgeld kan er niet van zijn klein salaris af. Toch wil hij niet minder graag als de afgevaardigden ter Synode zijne bloedverwanten bezoeken. En nu hoopt hij mogelijk wel op een beroep met meer salaris, dat er ook eens reiskosten afkunnen, maar zulk eene roeping blijft uit; en ook is hij teleurgesteld van de Classis teruggekomen, want hij werd niet uitgekozen om naar de Synode te mogen gaan, en thuis blijven is de boodschap. Nu erkennen die Brs., dat dit over de geldkwestie gaat. Maar, zeggen ze, *om* het geld gaat het hier niet. Bovendien, het reisgeld wordt toch uitgegeven, of A dan wel B gaat. Zonder geld kan de kerk ook geen Synode houden. Maar buiten dat, de reiskostenkwestie mag niet

buiten de zaak gelaten. Predikanten vertrekken immers ook van de eene naar de andere gem., om het salaris, en hebben daarvoor een deugdelijke reden, al zeggen zij dat niet ronduit. Kreeg Samuel geen verlof van God om van het offer te spreken en het oliekruikje te verbergen? Waarom zouden dan leeraars, om de reis meteen vrij te hebben, niet beurtelings naar de Synode kunnen gezonden worden, en de kerk toch Ger. blijven? Persoonlijk heb ik met de reiskosten geen onoverkomelijke moeite; maar veler salaris laat geen reis naar ,,de familie in Mich.'' toe, indien zij geen afgev. naar de Synode zijn. Persoonlijk weet ik van een Br., die noodzakelijk naar 't Oosten moest en—zijn koe er om moest verkoopen. Van een tweede, dat hij zijne ,,oude vader en moeder toch nog zoo graag eens wilde zien,'' maar er waren ,,alweer anderen naar de Synode gekozen.'' Van een derde, dat hij er een stuk ,,eigendom op beleenen'' moest om reiskosten te krijgen. En geen van die drie Brs. missen de geschiktheid om als lid der Synode te kunnen dienen. Zouden wij als kerk nu socialistisch zijn, als die Brs. op hun beurt door ons gezonden waren naar de Synode? Toegestemd moet, dat socialistische beginselen ons *onbewust* kunnen leiden. Zoo *kunnen* die Brs., die beurtelingsche afv. willen ook door die beginselen geleid worden. Maar nu wij afv. door uitkiezen hebben, *kunnen* wij nu niet evengoed door *aristocratische* beginselen geleid worden? Of zouden wij meenen, dat *alleen* kiezen per briefje zuiver is, en kiezen bij beurte verkeerd? Neen, zeggen die Brs., wij houden aan verkiezing vast, evenals zij die per briefje willen, maar onze *wijze* van verkiezing is anders en is beter.

Bewijs daarvan ziet ge ook hierin, meenen die Brs., dat de afgev. naar de Synode per briefje om zijn meerdere geschiktheid gekozen, toch niet juist voor *allen* arbeid der kerk de ,,meest geschikte'' is. Toch is het feit, dat die meest gekozen wordt tot afgev. naar de Synode, ook veelal tot Curator, lid van den Board der Heiden- en Inw. Zending, lid der Cl. Comm., enz. enz. wordt verkozen. Denkbeeldig is dit niet. Zelf hoorde ik eens een kerkeraad klagen, dat hun leeraar ,,door al die eer een vierde gedeelte van het jaar uit de gem. was, en als we de classisbeurten er bij rekenen nog meer.'' En elk weet, dat er zijn, die altijd of bijna altijd afgev. naar de Synode waren, Cura-

tor, lid van verschillende Boards, enz. Hadden ze nu de meeste geschiktheid ook voor het werk der Synode, dan toch immers daarom tegelijk ook niet als Curator, enz. Iemand kan wel tact hebben als lid des Inw. Zendingsboards, om nu maar eens iets te noemen; maar is hij daarom ook geschikt om b. v. de belangen der Theol. School te behartigen of examen in 't Grieksch af te nemen? Iemand kan thuis wezen in het werk der Heidenzending; maar is hij daarom meest geschikt voor kerkvisitator, enz.? En feit is toch, dat die meest gekozen wordt voor het eene, ook voor het andere gekozen wordt. Nu blijft het toch het doel van de tegenstanders van beurtelingsche afv. om de meest geschikte personen te kiezen voor *allerlei* arbeid in Gods gem. En toch hebben zij dat doel niet bereikt. Nu komen er Brs. met de gedachte aandragen, wij zijn mogelijk verkeerd. We moeten voortaan bij beurte afvaardigen, dan kiezen wij zoo goed als voorheen bij briefje, maar dan kiezen wij nu zoo „dat er onder de dienaren gelijkheid zal worden gehouden aangaande de lasten van hunnen dienst,'' en dat is naar de Ger. kerkenorde.

Zouden die Brs. nu werkelijk door revolutionaire of socialistische beginselen gedreven worden?

P. Jonker.

Inhoud en Vorm der Prediking.

Gansch overbodig is 't zeker niet, dat over bovengenoemd onderwerp iets gezegd wordt in ons tijdschrift De Gereformeerde Amerikaan. Wel terdege noodig is het, dat een ieder, althans eenigszins, op de hoogte is met de billijke eischen, die redelijker wijze aan de predikingen mogen gesteld worden. Ieder, en daarmede bedoelen we niet zoozeer de predikers, als wel de hoorders eener predikatie. Van de predikers mag met recht worden verwacht, dat ze volkomen op de hoogte zijn met de eischen, die de theorie der predikkunde leert. Immers, ze hebben daartoe de lessen aan de Theol. School te

Grand Rapids of elders bijgewoond en ze zijn dies bekend met alles wat behoort bij een „flinke preek.'' Daarbenevens zou 't zeer aanmatigend zijn van den schrijver, die nog te korten tijd in den predikdienst werkzaam is,zijn confraters den weg te willen wijzen,dien zoovelen bij ervaring beter kennen dan hij zelf. En, het ontbreekt ook niet aan zeer veel goede boeken, die den Homileet hierin volledig kunnen voorlichten. Het is dus bedoeld voor de hoorders.

Voor hen, die elken Zondag naar de predikatie luisteren is er zeer groot verschil bij de beoordeeling der prediking, in den maatstaf, dien men ter hand neemt. Bij niet weinigen vindt ge een bedorven smaak. Een goeden maatstaf aan te geven en den smaak in 't juiste spoor te leiden is dus van groot belang. Toehoorders, bij wie zulk een maatstaf aanwezig is en de smaak is ontwikkeld, loopen veel minder gevaar om b.v. te worden meegesleurd door vorm zonder inhoud of zich tevreden te stellen met wat op Amerikaansche schotels in „lecture'' vorm wordt opgedischt. Om met het laatstgenoemde te beginnen. De prediking in de Amerikaansche kerken. Ze is zoo geheel verschillend van de prediking in onze Gereformeerde kerken. Verschillend in inhoud en vorm. Ze leveren voor onze hoorders, die weinig of meer deze diensten bijwonen een wezenlijk gevaar op. Reeds des Zaterdags melden de couranten de onderwerpen, waarover gepreekt zal worden den volgenden dag. Dat onderwerp moet de nieuwsgierigheid gaande maken, het zal dienst doen om een menigte van hoorders te trekken. De bewoording is zoo zorgvuldig mogelijk gekozen om den dienst aantrekkelijk te maken. En, wie die onderderwerpen na leest, staat verbaasd wat al dienst moet doen om door te gaan voor een onderwerp voor de prediking. De prediking van Gods Woord!

De eeredienst zelf is veelal op de streeling der zinnen aangelegd. De schoone classieke muziek van orgel of piano of soms nog van meerdere muziekinstrumenten, bekoort den muziek-minnaar. De schoone stem van zangers en zangeressen sleept mee. De korte predikatie bederft den smaak voor langere. De vorm waaraan zooveel zorg is besteed, doet den inhoud soms voorbij zien. En de inhoud zelve, de goede predikers niet te na gesproken, is veelal opgesierd

met pikante verhalen en opgesmukt met anecdoten, om den hoorder tot alles, behalve tot ernstig nadenken te stemmen. De laffe vriendelijkheid en alle waardigheid werende aanhaligheid van den leeraar en leiders der gemeente, die u verzoeken als om strijd, om toch vooral spoedig eens weder te komen, zijn voor velen verderfelijk geweest.

Dit nu is geen denkbeeldig gevaar. Die de toestanden kent in onze groote en kleinere steden, stemt me dit zeker volmondig toe. Onze jongelieden bezoeken dergelijke plaatsen In onze groote steden, waar 't zoo moeilijk is voor ouders en opzieners een oog op hen te houden, is reeds zoo menigeen, door al die dingen bekoord, dien weg opgegaan. Wie zal 't aantal tellen van hen, die aangelokt door dergelijke reclame-middelen, den smaak verloren voor ernstiger prediking, en die nu omdolen, waar zelden of nooit de echte verkondiging van Gods Woord wordt gehoord? Zoo al niet even groot, toch bestaat dat gevaar ook in onze kleinere steden. Daar heeft men in den regel tweemaal dienst. Daar bezoeken sommigen de avondgodsdienstoefeningen van verschillende kerkgenootschappen. Een vruchtbare plaats om den smaak voor ernstiger, dieper prediking te verliezen. En, meer dan eens werd schrijver dezes gevraagd of zulke godsdienstoefeningen niet te verkiezen waren boven onze eenvoudige Gereformeerde prediking Wel is 't dus der moeite waard den smaak voor degelijke, gezonde prediking aan te kweeken.

Gelukt het u eens een enkelen keer de beoordeeling van een predikatie te hooren, dan bemerkt ge hoe verschillend het oordeel is. Dat er nu zoo verschillend geoordeeld wordt, is niet omdat er geen maatstaf is, waarnaar een predikatie kan beoordeeld worden, maar omdat velen dien maatstaf hebben verloren, anderen nooit een maatstaf hebben gehad en de meesten zich door hun persoonlijken smaak lieten leiden. Een objectieve maatstaf is er echter wel, zooals we later zullen zien. Waar men deze nu mist, daar hangt die beoordeeling af van den subjectieven smaak. De een let uitsluitend op den inhoud. Hij is intellectueel aangelegd. De degelijkheid der behandeling der stof, de logische redeneering trekt hem alleen aan. Zoo deze eenigszins wordt gemist, dan is hij in den regel niet voldaan. Een ander hoorder let ook op den inhoud. Wel niet zoozeer op de

wijze van behandeling, als op de tekstkeuze. Hij heeft een bijzondere voorliefde voor een deel der waarheid. Een zeker stel teksten, waarin dit deel voorkomt, zijn hem bijzonder dierbaar. Als andere waarheden worden behandeld, heeft hij geen schik. Een derde let te veel op den vorm. De taal, de voordracht, stem en gebaren van den prediker zijn bij hem zeer belangrijke factoren. Hij wordt eer door een goede voordracht, dan door een uitnemenden inhoud geboeid. Dit soort hoorders kunt ge verdeelen in twee soorten. De eene soort heeft een fijnen aesthetischen smaak. Ze eischen een gecultiveerde voordracht. Dit soort is echter verre in de minderheid.

De tweede soort, met min fijn gevoel wordt aangetrokken door luidruchtige, het min of meer ruwe in stem en gebaren. Ge zoudt deze soorten hoorders nog kunnen vermeerderen met een vierde soort. Dezen hebben de ooren wijd geopend, zoo het gemoedelijke element in de prediking op den voorgrond treedt. Het stemt in met een mystiek aangelegden geest, die wars is van alle logische redeneering en fijn uitgeplozen onderscheidingen. Ze noemen de preek dan eerst goed, zoo hun gemoed tot schreiens toe bewogen wordt door de woorden van den prediker. En zoo zoudt ge kunnen voortgaan door nog andere soorten hoorders op te noemen. Vermenigvuldig ze zelf maar in uwe gedachten. Het is 't gevolg van 't missen van den maatstaf, 't voorop treden van den subjectieven smaak.

Gemakkelijk is te zien, dat al deze hoorders eenzijdig zijn. Gelukkig zijn alle hoorders zoo niet. Overal worden er nog gevonden, die aan deze euvelen niet mank gaan. Dat neemt echter niet weg, dat de behoefte blijft bestaan aan de ontwikkeling van den smaak van de eenzijdigen.

Er is nog een andere zaak, waarom het niet overbodig kan genoemd eens den nadruk te leggen vooral op den inhoud van de prediking ten opzichte van de hoorders. Men moet weten welke beteekenis deze inhoud heeft voor hen. Immers, we zijn niet in een tijdperk van hooggestemd geestelijk leven. Onze tijd kenmerkt zich, helaas, niet door honger en dorst naar de prediking. Althans in 't algemeen niet. De dagen zijn voorbij, God de Heere geve niet voor immer, dat men met graagte luisterde naar een zeer eenvoudige

predikatie. Velen zijn kittelachtig geworden van gehoor. Voorbij de tijd, dat men 't zich getroostte verre reizen te voet of per rijtuig te maken om de woorden des levens in te drinken in de dorstige ziel. Onze tijd is een tijd van gemakzucht, lusteloosheid, koudheid en veel critiek op de prediking. Een laag staand geestelijk leven in oorzaak en gevolg. B.v. Een regenachtige dag verwatert de plannen van 't kerkgaan. Heete zonnestralen maken niet den arbeid op den akker, maar wel 't kerkgaan onmogelijk. En als de sneeuwvlokken eenigszins buiïg waaien, dan is 't gevaarlijk om met zulk weer van huis te gaan. Nu moge dit niet overal de rechte teekening van de toestanden zijn, op vele plaatsen is 't juist zoo en niet anders. Dan, we zouden haast worden vervoerd over 't kerkgaan te schrijven, inplaats van over den inhoud en den vorm der prediking. Hierover dus een volgenden keer.

F. Stuart.

Vlugmaren.

Met een ,,voor heden punctum'' namen wij voor een wijl afscheid van onze lezers. Het laatst bespraken wij de Catechisatie als een van de middelen waardoor de gemeente in staat moet worden gesteld om op de laffe wereld genezend in te werken. Wij deden dat kort, met enkele grepen, zoo als men dat in ,,Vlugmaren'' moet verwachten. Dit was echter slechts een begin van de bespreking van het ambtelijk werk door den dienaar des evangelies te verrichten. Het hierbij te laten ging niet wel. Wie eens de deur geopend heeft dient verder te gaan, wanneer hij niet reeds op den drempel wordt tegengehouden. En het aandeel, dat een verkondiger van het woord Gods in de zouting der wereld is toegedeeld, is te groot dan dat het verder onbesproken zou blijven. Niet gaarne willen wij den schijn geven alsof wij door ons tijdschrift nu eens een stuk Pastoraal-Theologie wilden geven. Wij hebben daarvoor onze Theologische school; en boeken zijn er genoeg, die den herderlijken arbeid bespreken. Dit neemt echter niet weg dat ambtsbroeders op hun terrein van die

„onder onsjes” hebben, die zij wel eens aan het lezend publiek ten beste willen geven. Ervaringen worden daarbij medegedeeld en willens of onwillens geeft de eene broeder somtijds aan den ander wenken, die ook buiten hun kring vruchtbaar kunnen zijn. Niet alles wat uit de *oude doos* komt is daarvoor geschikt; en voor het tegenwoordige kan alleen dienst doen wat op de zouting der wereld betrekking heeft. De mijlpalen zijn gezet. In de richting die zij aangeven moeten wij voorwaarts. Zouten, Zouten!! Altijd weder zouten! Maar waar vindt toch iemand, die daartoe geroepen is, zoo veel zout? Dat schijnt wel eene groote moeilijkheid voor iemand die aan het begin staat. Menig ernstig student heeft bij zich zelven gezegd, als hij begon preeken te maken: „Hoe zal ik het volhouden als ik straks in de gemeente ben en elke week er twee moet hebben?” Gelukkig wordt dat bij iemand, die leeft in zijn werk, op den duur beter. Hij begint, als hij aan het delven is, het zout hoe langer hoe beter te kennen, en bespeurt dat het overal te vinden is, ook waar hij het vroeger niet zocht. Zijn Bijbel is en blijft de hoofdbron. Hij delft; en terwijl hij dit biddend en peinzend doet wordt die bron steeds rijker in zijne schatting. Eindelijk roept hij in verwondering uit: „Al werd ik zoo oud als Methusalem, ik behoef niet uitgepreekt te worden.” Naast deze hoofdbron zijn eene menigte andere. Gods werken leveren hem stof in overvloed indien hij maar eerst in de hoofdmijn, de Heilige Schrift, behoorlijk te huis is. De profeten hebben somtijds hun zout geput uit ossen en ezels, die hun bezitter en de kribbe huns heeren kennen. En waar heeft de groote profeet en leeraar het wel niet uit te voorschijn gehaald. De hemel en de aarde, de bergen en de zee, de vogelen en de visschen leverden Hem het zout, waarmede Hij het geestelijk voedsel voor tijdgenoot en nakomeling bereidde. Ook de menschen, die ons omringen leveren zout op indien wij ze met het oog van een kenner beschouwen, voor zoo ver dat van menschen kan gezegd worden. En niet alleen vindt men het bij hen van wie gezegd wordt: „U heeft Hij mede levendig gemaakt.” Natuurlijk is in hunne belijdenis en ervaring veel dat aan den evangeliedienaar uitnemende diensten kan bewijzen. Veel met hen om te gaan is sterk aan te raden; maar het wordt, niet

zelden, ook gevonden onder hen die dood zijn door de misdaden en de zonden. Het zout van de Doode Zee werd, zoo men zegt, voor zeer bruikbaar gehouden; waarom zou het dan ook niet kunnen gebruikt worden wanneer het komt uit plaatsen die dood en verderf rondom zich verspreiden? Maar men moet het kunnen pakken. Sommige menschen hebben daarvoor een bijzonderen aanleg.

Een predikant in Nederland moest eens de reis maken van Assen naar Hoogeveen. In het hotel waar hij de diligence moest opwachten waren medereizigers, die zich onophoudelijk door vloeken schuldig maakten. Op een vriendelijken toon begon hij hen te vermanen en het zondige en strafbare van zulk een doen hen onder het oog te brengen. Een andere reiziger, die dit hoorde en in een godsdienstig gesprek geen behagen had, zeide bij die gelegenheid: „Men moet de paarlen niet voor de zwijnen werpen.” De predikant nam het woord op en zeide: „Deze vriend schijnt u voor zwijnen te houden. Daar wilt gij toch niet voor aangezien zijn” en zette zoo het gesprek voort. Hierdoor had hij gelegenheid zijn woord aangenaam te doen zijn en met zout besprengd. Men moet er echter wel aan denken dat niet alle zout geschikt is om de spijzen te kruiden. Onze huismoeders gebruiken keukenzout, en geen Engelsch zout, vitrioolzout of iets wat maar zout en prikkelbaar is. Voor hen die geestelijke spijs hebben te bereiden is hieruit wel een les te nemen. Engelsch zout gebruikt men als medicijn. Bij eene enkele gelegenheid kan iets dat daarmede overeenkomst heeft ook op geestelijk terrein dienst doen; maar dan dient men alleen den lijder zoo iets toe te dienen, bij persoonlijke ontmoeting. Niet in de prediking; want men mag zich toch niet voorstellen dat al de hoorders aan de werking van zulk een middel behoefte hebben. Toch kan het nog erger. In mijn jongelingsjaren hoorde ik eens een leeraar, die een classebeurt vervulde. Op de plaats waar hij zich bevond had hij velen gezien die een baard droegen. En nu hoorde men een lange en scherpe prediking tegen zulk eene gewoonte. Onder meer is dit in mijn geheugen gebleven: „Gelijkt het hier naar eene Christelijke gemeente? Men ziet hier de mannen met lange baarden en bakkebaarden, ja zelfs snorrebaarden. Het is alsof het krijgsvolk is.” De man scheen er

welsprekend en vurig bij te worden. Ik behoefde het mij niet aan te trekken, want ik had toen nog geen baard. Onder hen die wel een hadden waren sommigen in brand gemaakt. Die domine behoeft hier niet weer te komen, zeiden zij. Het zout had hier den dienst gedaan als vitrioolzout. Van een anderen prediker werd mij eens door een lid der gemeente medegedeeld, dat hij preekte in eene gemeente waarin hij beroepen was. Zijn tekst was de gelijkenis van den zaaier. En toen hij gekomen was tot dat gedeelte dat spreekt van het gezaaide bij den weg, zeide hij: ,,De vogels kwamen en vlogen; zij vlogen er op, en daarna met verheffing der stem, zij vlogen er op als de bliksem.'' De gemeente zeide: ,,Die man vloekt op den preekstoel'' en wenschte dat hij de roeping maar niet opvolgde. En zoo gebeurde het ook. In dit laatste geval kan men niet zeggen dat de prediker verkeerd zout gaf; maar het was niet geraffineerd (niet gezuiverd). *Voor* alle dingen is het noodig dat een verkondiger van het evangelie in waarheid een Christen is. Waarheid in het binnenste kan niet gemist worden. Wanneer men het zout der waarheid aan anderen moet toedienen moet men er voor zorgen, dat er niet te veel van dat onzuiver menschelijke mede vermengd is, dat misschien sommige gasten wel behaagt; maar de reinen van hart houden niet van een ruwen, vuilen kck; althans niet op den duur. Wanneer een spreker zijne rede begint met te zeggen: ,,God is dood,'' dan moge dit goed bedoeld zijn en de hoorende schare de ooren doen spitsen; maar op den kansel past het niet. Of wanneer een prediker zijne hoorders toeroept: ,,Verduiveld koud'' zooals Laurillard dat eens deed; men kan dan door de ruwheid der uitdrukking misschien de aandacht wekken. Het is echter niet het gezuiverd evangelisch zout, waaraan de wereld behoefte heeft. In het werkje van A. J. Hoogenbirk getiteld: ,,Kinderen huns tijds'' wordt een voorbeeld aangehaald dat nog sterker dan de genoemde die ruwheid doet uitkomen. De dominé die hij Verschaare noemt, had tot tekst gekozen Hozea 7: 8: Efraim is een koek die niet is omgekeerd. Tot verklaring werd gezegd: ,,Men heeft hier niet te denken aan zoo'n kermiskoek. 'tWas een Oostersche koek, die in de manier van een pannekoek of een zakkoek werd gebakken. Als hij aan een kant gaar is dan keer je'

em om, en doe je dat niet (laten de huisvrouwen hier spreken) ja lieve vrinden, dan krijg je aan eenen kant zwart en aan den anderen kant kleefkoek. En zulke kleefkoeken, och menschen, ten minste voor zoo ver als jelui uit je eigen staat, weg en toestand weet te spreken, dat zijn we allen geweest, en velen zijn het nog, al zitten ze in de kerk in 't voorgestoelte en worden het ouderlingen en diakens. Laten ze maar getuigen, de bevestigden, die den weg weten te verhalen van Sittim af tot Gilgal toe, of ik geen gelijk heb. 'k Weet er zelf alles van; ik Jan Verschaare. Eerst midden in de wereld, dansen en rollen; Jan Toerlesjoer en bon fifan, zooals de Franschman zeit. Maar toe ik tot staan was gebracht en de Heere zijn oog op mij had laten vallen, zie je, toen kwam der een kentering en......afijn, het volk verstaat me; maar ik was er nog niet. Kleefkoek hoor! kleefkoek. Jan moest nog omgekeerd Maar daar had hij geen zinnigheid aan.'' Zoo ging de spreker een wijle voort, tot dat hij zeide: ,,We hebben dieper te graven; we moeten tot het merg en de pit doordringen,'' in 't onzeker latende of het de pit van de koek of van iets anders was. Zijn volkje verstond hem toch wel. ,,En dan hebben we dezen koek te beschouwen met toepassing op ons zelf en wel in drie stukken, ten eerste: het beeld of de gelijkenis, ten tweede de beduidenisse van dat beeld en eindelijk de nabetrachting van hetzelve.'' Wie dit leest proeft wel dat er het zout niet geheel uit vergeten is; maar er is een bijsmaak aan. Jan Verschaare geeft meer zijn persoon en ervaring dan het woord Gods Het zout is niet geraffineerd. Zichzelven te prediken is in strijd met het voorbeeld van apostelen en evangelisten, 2 Kor. 4:5. Het heilige dient in elk geval met eerbied behandeld te worden. De eer van God en de zaligheid der menschen, door den prediker te zoeken, zijn van zoo groote beteekenis, dat hij, die tot dit werk zich geroepen gevoelt, zich heeft toe te leggen op zuiverheid van inhoud en kieschheid in den vorm der prediking. Er is levenslange studie voor noodig om dit steeds beter te doen. En dan blijft het nog altijd zeer onvolmaakt. Maar gesteld dat men over eene genoegzame hoeveelheid bruikbare stof te beschikken had en dat op de meest zuivere wijze aan den man wist te brengen, dan nog zou niet aan elken betamelijken eisch voldaan zijn. Het zout

moet op de rechte plaats komen. Een slager die vleesch te zouten heeft, weet waar hij meer en waar hij minder moet gebruiken. Waar hij met zware beenen te doen heeft, daar drukt hij met vaste hand het zout er omheen, opdat het vleesch dat in de nabijheid daarvan gegroeid is niet tot bederf overga. Zacht en beenloos vleesch zout hij niet zoo sterk. Op geestelijk terrein dient dit als voorbeeld genomen. Ook daar heeft men van die harde, onbuigzame karakters, die aan sterke inwrijving behoefte hebben, omdat zij, zonder dat, niet zelden tot bederf van anderen zijn. Maar de slager heeft bij den pastor dit vooruit, dat de harde bonken onder zijne hand zich geduldig laten inzouten. Dat doen de Nabals in den regel niet. Wie zijne roeping verstaat laat hen daarom niet los. Hij laat zich ook door beschuldigingen en harde woorden niet uit het veld slaan. Het is altijd nog een voorrecht wanneer zij iets zeggen, dan heeft men althans te beter gelegenheid om te weten wat er in zit. Wanneer de bitterheid uit mond en oogen loopt, dan heeft men eerst noodig, indien mogelijk de bitterheid, die in het hart woont, een weinig te verzoeten. ,,Een zacht woord keert de grimmigheid af.'' Is dat geschied dan kan men beginnen met zout, en dat van tijd tot tijd een weinig meer bijtend maken.

Natuurlijk heeft men daarvoor persoonlijke ontmoeting noodig. En daaraan is tusschenbeide behoefte. Wat men in de prediking niet kan, dat kan somtijds in een privaat gesprek gedaan worden. Er zijn echter ook gevallen waarin de zoutvrees zoo sterk is, dat men de bearbeiding ontwijkt. Maar ook dan dient men op middelen bedacht te zijn om zulke personen te vangen, al zou het ook geschieden zoo als men mij eens van een zekeren predikant verhaalde. Deze kwam in het huisbezoek de deur eener woning binnen. De vader van het gezin was ook een van die verstokte tegenstanders der waarheid, ofschoon hij met zijn gezin tot de gemeente behoorde. Juist toen de leeraar kort bij de deur gekomen was met zijn mede-ouderling zag hij hen. Hij vluchtte naar den zolder. De dominé was hem te vlug. Hij was bezig den ladder op te klimmen. De leeraar grep hem bij de beenen en zeide: ,,Hier, oude zondaar! Wij willen u ook mede hebben naar den hemel.'' De wijze van doen was wel

eenigszins ruw, maar het is best mogelijk dat de gesteldheid van dien man zulk eene behandeling vorderde. Een leeraar die eenige jaren eene gemeente gediend heeft, en naarstig is om het aangezicht zijner schapen te kennen, weet doorgaans wel hoe hij het meest vruchtbaar aan hun zielenheil kan arbeiden. ,,Zet uw hart op de kudde'' is eene vermaning, die elke pastor bestendig dient te behartigen. Huisbezoek is daarom niet alleen voor de gemeente gewenscht, maar de dienaar der gemeente gevoelt er ook voor zichzelf behoefte aan. Hij moet en wil niet slechts met de behoefte der gemeente op de hoogte zijn, maar ook met elk van hare leden in het bijzonder. Het spreekwoord: ,,Men moet niet alle schapen over *eene* kam scheren,'' zoekt hij dan ook in toepassing te brengen. Er is veel wijsheid en voorzichtigheid noodig om des Heeren kudde te weiden. Wie er geen goed aan doet, doet er dikwijls kwaad aan. In mijn jeugd heb ik het gezien van een jongen, die dagelijks de schapen van zijn vader moest oppassen. Nu was er een jong schaap bij dat zijn schuwheid in de tegenwoordigheid van dien jongen geheel had afgelegd. Hij kon het streelen en aanpakken zoo als hij het verkoos. Nu zette hij somtijds zijne handen tegen den kop van het anders zachtmoedige beest, om het te leeren stooten. En dat gelukte. Maar weldra was het zoo erg dat de jeugdige herder maar altijd moest oppassen, om niet geheel onverwacht een gevoeligen stoot te krijgen, die hem tegen den grond wierp. Met redelijke wezens gebeurt zoo iets ook wel. Men kan den zachtmoedigsten stootend maken. Mozes is ook al eens toornig geweest. In een mijner gemeenten in Nederland had ik drie ouderlingen, die beurtelings met mij huisbezoek deden. De een was in de vrees des Heeren opgegroeid. En wanneer hij nu met jonge menschen sprak, zocht hij altijd te vorschen of hij ook bij hen van die zielswerkzaamheid kon vinden, die hij zich uit zijn jeugd herinnerde. Een ander was op verderen leeftijd tot God bekeerd. Hij had het zeer bang gehad toen zijn oog voor zijn verloren leven geopend werd. Hij sprak doorgaans over het verschrikkelijke van de zonde en achtte diepgaand schuldgevoel als een uitnemend kenmerk van ontvangen genade. De derde was een man met eene rijke christelijke levenserva-

ring. Hij hoorde gaarne spreken over dagelijksche ondervinding op het gebied van het geestelijk leven. Meermalen heb ik hem hooren zeggen: ,,Ik vind in die ervaringen veel dat blijkbaar niet van den echten stempel is; maar ik zoek altijd maar of ik er niet iets goeds in kan bespeuren, en wat op Bijbelschen grond steunt.'' Menigmaal heb ik er mij in verblijd dat die broeders in elkander zoo schoone aanvulling vonden van wat hun ontbrak. Voor mij was het een leerschool om te ijveren naar de beste gaven. Ik leerde van hen hoe ik wel, maar ook hoe ik niet moest doen. En vooral bleek mij dat men wel met eigen ervaring groote winst kan doen; maar die niet als maatstaf mag gebruiken in de behandeling van anderen. Elk ouderling heeft, ook wanneer hij te gelijk leeraar is, slechts een klein deel van den rijkdom des geestelijken levens. Gebruikt hij die ervaring, die hem bijzonder eigen is, dan gaat het hem als de kok die altijd éene soort van spijs bereid, omdat hij op het groote veld der kookkunst niet te huis is, en niet rekent met de verscheidenheid der gasten. Het eerste is bij de toebereiding van geestelijk voedsel hoog noodig en het laatste mag niet gemist worden. Formeel huisbezoek is daarom zeer goed, maar niet voldoende. Bij het formeele worden doorgaans de vormen in acht genomen, bij hen die bezoek afleggen en bij hen die bezoeken ontvangen. Was nu de vorm, zooals het behoort te zijn, altijd de openbaring van het wezen, dan zou dat uitnemend vruchtbaar zijn; maar dat is niet zoo. Dikwijls dient de vorm om het wezen te verbergen. Vriendschappelijke, onvoorbereide, niet ambtelijke bezoeken, waarbij de leeraar zijn ambt niet vergeet, zijn boven het formeele menigmaal vruchtbaar bevonden voor de kennis en vertrouwelijkheid, tusschen den herder en zijne kudde zoo zeer gewenscht. Zij en worde het meer en meer onze toeleg zout in ons zelven te hebben. De gemeente Gods in haar geheel moet zijn als een licht op den kandelaar, een stad op een berg en een zout dat niet smakeloos wordt.

H. VAN HOOGEN.

Een Antwoord aan Ds. R. L. Haan.

In het Aug. nummer van dit tijdschrift schreven we een paragraaf over Corresponding (beter: Correspondence) course. Men leest daar o.a.m.: ,,Er zijn inrichtingen, waar men een graad kan behalen door middel van de studie thuis zonder meer. Dat zijn independente stichtingen, die in de kringen der universiteiten weinig in tel zijn. Zoo weinig dat de graad per correspondentie verkregen geene waarde heeft. Daar niet geldt als trap tot iets hoogers. Zoo het ons voorkomt is deze positie der universiteiten tegenover de zelfstandige scholen van correspondentie studie de correcte.''

In het Sept. nummer doet Ds. R. L. Haan, opmerkzaam gemaakt op dit stukske, dienaangaande een paar vragen met het verzoek, om in de eerstvolgende aflevering deze vragen te beantwoorden. Onze broeder gevoelt behoefte aan meer licht om te beter een oordeel te kunnen vellen. We waren terstond bereid meer licht te geven, te meer daar we benieuwd waren naar dat oordeel, zoo wat het motief daartoe als den inhoud daarvan aanging, maar konden voor het Oct. nummer niet gereed worden.

De vragen zijn:

1. ,,Wat zijn die independente stichtingen, in onderscheiding van de universiteiten?''

2. ,,Welke zijn dan die zoogenaamde independente stichtingen, waar men zonder meer dan de studie thuis een academischen graad kan behalen?''

Ons antwoord is:

1. Independente stichtingen zijn die inrichtingen van hooger onderwijs, en theologische studie, welke opgericht worden door min of meer wetenschappelijke mannen, om, zonder organischen of contractueelen band met de college- en universiteit-wereld, onderwijs te geven in sommige of al de onderscheidene wetenschappelijke vakken. Zij zijn alle hierin van de eerste klas colleges en universiteiten onderscheiden, dat hare leerlingen den geheelen cursus thuis doorloopen en ook daar hunne examens ondergaan. Onderwijzer en kweekeling komen nooit dan per prief, circulaire, gedrukte les en examen papie-

ren met elkaar in aanraking. Sommige correspondentie scholen hebben leerboeken onderscheiden van die der colleges en universiteiten in dezelfde vakken. Is de course doorloopen, het examen afgelegd, de thesis waardig verklaard, dan ontvangt de student een certificaat, of een diploma en van minstens eene dezer scholen, een academischen graad. Alles met het zegel der inrichting verzegeld. Sommige dezer stichtingen zijn naar de wet van den staat geïncorporeerd en worden erkend evenals de colleges en universiteiten. Of ze alle in deze positie zijn, weten wij niet. Wel merkten we, dat eene correspondence school al is ze geïncorporeerd, daarom nog niet door andere inrichtingen van hooger onderwijs voor vol wordt aangezien, noch ook haar graad, zoo ze er een verleent, in waarde gehouden.

Men dient te onderscheiden tusschen een correspondence course en een ,,Corr. School or Institute.'' De ,,course'' kan een departement wezen van de eene of andere college of universiteit. Ook kan de ,,course'' van deze of gene Corr. School of Inst. in verband staan met en gedeeltelijk erkend worden door deze of gene eerste klas inrichting van hooger onderwijs. Als voorbeelden kunnen dienen: de Corr. course van de Chicago University, die behoort tot de University Extension Departement van die inrichting; en die van de Interstate, of (Tri-State?) Corr. School van Chicago, welke geaffilieerd is met de Northwestern University van Evanston, Ill.

Independent noemen wij die corr. courses en schools die in geenerlei verband, noch organisch, noch contractueel, tot eenige college of universiteit staan. Te meer nog als ze daarenboven niet bij de wet geïncorporeerd zijn. Omdat ze alzoo los, op zich zelven staan. Eene andere solidariteit vormen. Niet zoo onder controle staan.

Zulke scholen zijn er vele. Sommigen is het er om te doen om kennis onder de lui te vermeerderen, om armere en drukke menschen eene gelegenheid te geven zich te oefenen in de studie en te verrijken met kennis. Anderen schijnen iets anders te beoogen. Haar doel is minder edel, zoo niet positief onedel.

2. Zoover ons bekend is, is er slechts éene Corr. School, eene independente inrichting van studie, die een academischen graad ver-

leent, zonder wat men in universitaire kringen noemt ,,residence study,'' namelijk de National Correspondence Institute te Washington, D. C. Mij was bekend, dat deze inrichting ten minste éen graad verleende. Uit een schrijven in de circulaires van daar bleek mij, dat iemand door haar ,,Bachelor'' kan worden: ,,of Arts, of Science, of Philosophy.'' Maar er moet voor gewerkt. Op z'n sloffen komt men er niet. Een groot aantal uren gaat er mee heen.

Of er meer inrichtingen van dien aard zijn, die een of meer graden verleenen, weet ik niet. Mijne gedachte was, dat de Nat. Corr. Inst. van Washington niet de eenige was. Maar er kwam tot nog toe maar een opdagen, die gelegenheid gaf om door correspondentie studie een graad te verwerven. Maar mijn onderzoek kan nog wel meerdere ontdekken. Dan hoort men er misschien wel van door middel van de AMERIKAAN. Misschien!

Dat geen eerste klas college of universiteit, zelfs al heeft ze een degelijke correspondentie course, iemand een graad verleent, die niet ten minste een tijd lang, de collegies bezocht, was mij eerder reeds bekend. Alsook dat men in deze kringen niet veel achting heeft voor de independente scholen en hare certificaten en diplomas maar wat schuins aanziet. Maar dat iemand, die met de verzegelde papieren eener zoodanige school tot een eerste klas college of universiteit komt, in de meeste gevallen een speciaal examen moet ondergaan eer hij ingeschreven kan worden, wist ik niet. Slechts eene universiteit schreef mij, dat zij bij de admissie van studenten eenige waarde hecht aan het werk gedaan per correspondentie. Maar dan ook alleen aan studenten van eene bepaalde corr. school. En in geen geval laat zij de certificaten of diplomas of verkregen graad tellen bij het verleenen van een graad.

Laat mij hier enkele woordelijke citaten bijvoegen:

R. Hudson, Dean of the University of Michigan: ,,The University does not conduct correspondence work. Neither does it accept the credentials of schools conducting correspondence work and give credit for that work without examination. Persons who, upon entering the University, claim credit for courses that have been carried on

by correspondence are invariably required to take an examination in order to obtain credit."

H. N. Van Dyke, Registrar of the Princeton University: ,,I do not know whether the corr. schools give the degree of A. B. Work done at such a school is not recognized at Princeton. All cur candidates for admission have to be examined. I am afraid that I cannot give an estimate of the value of such a degree."

H. F. Mallory, Secretary of the Corr. Study Department of University of Chicago: ,,So far as I know no University or College of first rank recognizes work done by corr. in any school, except the Un. of Chicago, as counting toward a Bachelor's degree. Northwestern University, Evanston, Ill. accepts work done through the Interstate School of Correspondence of this city, as satisfying admission requirements and Drake University, Des Moines, Ia.

Thomas T. Holgate, Dean of Northwestern University, Evanston, Ill.: ,,Some institutions allow work of this sort to count toward a Master's degree, particularly in the case of their own graduates, but the attempt to complete the work for either a Bachelor's or Master's degree by corr. is to my mind doubtful. I do not know of any reputable corr. school, not a regular department of the university, which assumes to confer degrees. With this university we have affiliated the Interstate School of Corr. in Chicago and give credit for certain work done in that school toward meeting the entrance requirements for college, but no credit in advance of this."

Hill M. Bell, A. M., President of Drake University, Des Moines, Ia.: ,,I would not think you would care for a degree from a correspondence school.* I do not think, either, that it would be possible for you to get a higher degree on such a course."

Ik zou meer citaten kunnen bijbrengen. Maar het bovenstaande is genoeg, zoo het mij voorkomt. Ten slotte wil ik herhalen: †,,Anders is het met den cursus per post van de Chicago University...... Ieder, die maar eenigszins kan, en dan onze jeugdige predikant in eene landelijke gemeente bovenal, diende van deze gelegenheid ge-

---

* Neither do I so care.
† De Geref. Amerikaan, Sept. 1904.

bruik te maken, om alzoo bekwamer medearbeider Gods te zijn. Maar dan studeere hij met het oordeel des onderscheids. Want de hoogere critiek is op de C. U. in eere. Adres: Correspondence Study Department, (Henry F. Mallorry, Secr.,) Chicago, Ill."

Uw dw. dr. en br.,

Muskegon, Mich. J. W. BRINK.

Het Internationaal Vredes-Congres.

In het begin van verleden maand hield het Internationaal Vredes-Congres in Bosten hare dertiende conventie. Het doel van deze beweging is, om den vrede onder de volkeren te bevorderen. Ze wil oorlogen voorkomen of doen ophouden. Nimmer was de opkomst zoo groot, noch ook de belangstelling zoo algemeen.

Onze secretaris John Hay, sprak het woord van welkom namens Pres. Roosevelt. Deze speech wordt algemeen geprezen van wege den godsdienstigen geest en de sterke zucht naar vrede daarin geopenbaard.

De oorlog thans in het Oosten gevoerd tusschen Japan en Rusland, om, ten minste wat Japan aangaat, volksbestaan en godsdienst, was veel het voorwerp van bespreking. Met het oog op deze werden twee besluiten genomen:

1. Om een rechtstreeksch verzoek tot Rusland en Japan te richten om den oorlog, ,,welke eene bezoeking is voor het menschdom, den handel hindert, en den voortgang der wereld terughoudt" te beeindigen.

2. Om de machten, welke de overeenkomst van de Haagsche Vredes-Conferentie onderteekenden, te interpelleeren haar best te doen dezen oorlog te doen ophouden.

Ook deze conventie meende, dat onze President de man is om den eersten stap in dezen te nemen. Ja, dezelfde Roosevelt, dien men u dezer dagen voorstelt als een oorlogsman bij uitnemendheid. Hij heeft reeds beloofd eene tweede meeting van de Haagsche conferentie bijeen te roepen. Maar eer die vergadering bij elkaar komt verloopt er wis een jaar. Rusland heeft er bepaald een tegenzin in. Misschien gaf Rusland er minder om als de afgevaardigden van Japan zitting geweigerd werd gelijk indertijd de eerste conferentie deed met de afgevaardigden der Zuid Afrikaansche Republiek. (sic!)

De eerste Haagsche Conferentie was niet geheel vruchteloos. Mogelijk komt het op den duur nog wel zoover, dat de onderlinge volksgeschillen niet meer tot oorlogen leiden, maar door arbitratie vereffend worden. Kome de tijd spoedig waarin de tempel van Mars gesloten zal zijn, dewijl Jes. 2:4 en Micha 4:3 in vervulling zijn gegaan.

J. W. BRINK.

Rubriek voor Jongelieden.

Een Kind in het Woud.

Slot.

In het begin van Augustus des jaars 1834 maakte een man, Charles Bearghan geheeten, zich gereed om eene reis te voet te maken van Nieuw Schotland in Canada naar de Vereenigde Staten van Noord Amerika. Zijn weg liep menigmaal door diepe, eeuwenoude wouden. Dagen lang treft de reiziger geen enkele menschelijke woning aan. Daarom voorzag onze reiziger zich van een wollen deken en van voedingsmiddelen, waaraan hij dagen lang genoeg hebben zou. Alles droeg hij in een pak op zijnen rug om alzoo de handen vrij te hebben en ongehinderd voort te kunnen gaan. Een flink geweer nam hij mede om zich te verdedigen tegen de wilde dieren. Ook ontbrak het hem niet aan een scherpe bijl. Zonder deze kon men in Amerika's oorspronkelijke wouden niet reizen. Daar onze vriend een Godvreezend man was had hij met den Heere geraadpleegd aangaande deze reis en zich onder Diens almachtige hoede gesteld. Och, dat alle reizigers dit deden! Wat zou er veel anders aangelegd worden! Gansch anders waren wis menigmaal de gevolgen van menige reis.

Aan den morgen van den 5en Aug. voerde zijn weg onzen reiziger door het dorpje bij Harts-Mills, aan de Ruschagonis beek, alwaar de ouders van de kleine Lydia woonden. Het was nog vroeg. Mensch en dier sliep nog. Alleen de vogels waren wakker. Ze zongen hun Schepper en Onderhouder een schoon en dankbaar morgenlied. Charles Bearghan stemde uit volle borst met hen in tot lof en prijs des Heeren, zijns Gods, in Christus Jezus.

Rustig wandelde hij verder, soms diep nadenkend, soms zingend, bij wijlen ook biddend en dankend. Hij hoopte voor het aanbreken van den nacht het huis van den wakkeren kapitein Trew, gelegen aan de Piskanagan, te bereiken. Ten negen ure bereikte hij de kleine bocht gevormd door de uitwatering van eene beek Schier genoemd. Zijn pad liep over deze beek. Wel lag er geene brug over, ook was er niet eene boot. Maar dat gaf geen bezwaar. Charles Bearghan was deze beek menigmaal doorgewaad. Ook nu meende hij zulks te doen. Maar nauwelijks had hij enkele schreden genomen of het water kwam hem boven de knieën. Een

zware regen had den vloed zoo doen aanwassen, dat onze reiziger deze maal zich een ander pad moest uitspeuren om de overzijde te bereiken. Hij liep derhalve den stroom af tot hij een boom vond, die nabij het water stond. ,,Dat wil een goede brug maken'' sprak hij tot zichzelven, nadat hij den boom nauwkeurig opgenomen had. ,,Hij is sterk genoeg om mij te dragen en lang genoeg om den anderen oever te bereiken.'' Vaardig nam hij de bijl van zijnen schouder en sloeg met kracht in den dikken stam. Eindelijk begon de reus de slagen te gevoelen en zoo langzamerhand zijne majestueuse kruin te neigen. Daarmee was de arbeid gedaan, want de boom moest zich wel over de beek leggen. Met armen over de borst gekruist, aanschouwde Charles Bearghan den val van den woudreus en maakte zich bereid zijne brug over te steken.

Maar ziet! Gansch onverklaarbaar zwenkte de boom zoodat de kruin in diep water terecht kwam instede van op den anderen oever. ,,Nu kan hij mij ja geheel niet helpen,'' sprak onze reiziger. ,,God de Heere heeft er wis zijne reden voor, waarom Hij mijn geduld verder op proef stelt.'' Een tijdlang zag hij den boom na, die met den stroom afdreef. De tijd ontbrak hem om een tweeden te vellen. Door deze onverwachte ervaring was hij geruimen tijd opgehouden. Hij wandelde derhalve den stroom af in de hoop hier of daar wel eene gelegenheid te zullen vinden om hem te doorwaden. God de Heere stelde zijn geduld echter nog verder op proef, want lang duurde het eer eene geschikte plaats gevonden kon worden.

Tegen 12 uur echter, toen de middagzon op hem neerbrandde, werd de vloed breeder, terwijl het water meer langzaam daar henen ging. Dewijl Mr. Bearghan een bekwame zwemmer was maakte hij zich gereed den stroom zwemmend over te steken. Met spoed vervaardigde hij van struikgewas en slingerplanten een vlotje, waarop hij zijne kleederen enz., vastbond. Daarna sprong hij te water en trok, terwijl hij met forsche slagen het water kliefde, het na zich.

Hij bereikte goed en wel den anderen oever en vleide zich moede aan den rand van het dichte woud neer. Na een weinig rustens gebruikte hij een beschuit en dronk met volle teugen van het heldere water der beek. Dat sterkte hem dermate dat hij spoedig opsprong om de reis voort te zetten. Hij moest met verdubbelden pas zijnen weg vervolgen om den verlorenen tijd weer in te halen. Nauwelijks had hij zich het pak weer op den rug gebonden of hij vernam in zijne nabijheid een geluid, dat zoo hij meende door een jongen beer gemaakt werd. Hij was een bekwaam en hartstochtelijk jager, nam

terstond zijn geweer ter hand en begaf zich behoedzaam in de richting van het geluid.

Op eens werd alles stil. Voorzichtig glijdt hij voorwaarts. Wel hoorde hij een zacht geluid, maar van een beer vernam hij niets. Plotseling bewogen zich de neerhangende twijgjes van een struik daar vlak voor hem. Terstond richtte hij zijn geweer op dit punt. Reeds wilde zijne hand het geweer afschieten en het doodelijk lood zijn werk laten doen, toen het hem in de gedachten kwam dat een jager, door een beer, dien hij wel gewond, maar niet gedood had, verscheurd was geworden. Hij wachtte derhalve of mogelijk de kop van den beer ook te voorschijn zou komen en blikte in sterke spanning naar het zich bewegend struikgewas.

Plotseling liet hij zijn geweer ter aarde zakken en begon aan al zijne leden te beven. Hij zag niet een beer, maar een kleine, lieftallige meid. ,,O mijn God,'' riep hij in zijn binnenste, ,,wat dank ik U dat Gij mij er voor bewaard hebt de moordenaar van dit kind te worden. Uw hand heeft mij teruggehouden. O Heer, ik dank U.' Zijne ontsteltenis was zoo groot, dat hij als aan den grond genageld was en zich niet van zijne plaats begeven kon. Terstond kwam er eene nieuwe gedachte bij hem op. ,,De Heere heeft mij dit kind doen vinden, dat ik het redden mocht. Zij is verdwaald. Hoe kwam zij toch in deze schrikwekkende eenzaamheid! Daarom was het dus, dat ik dezen morgen den vloed niet doorwaden kon. Daarom deed God dien boom, die mij tot brug dienen zou, zwenken. Daarom moest ik zoo groot een omweg maken. O Heere, uw raad is wonderlijk. Gij voert alles heerlijk uit.''

De tranen rolden den goeden man langs de wangen en het duurde lang eer hij op het verhaal komen kon. Lydia, die tot hiertoe beziën geplukt had, begon echter te weenen. Dit verwekte in den reiziger het levendig verlangen het arme kind te troosten en te helpen. Om nu echter de kleine door eene onverwachte verschijning niet al te zeer te verschrikken rekte hij zich luidruchtig uit. Lydia hief bij dezen klank, zoo lang door haar niet gehoord, het hoofd op. Toen ze den vreemden man voor zich zag, begon ze luid te schreeuwen, half uit vrees, half uit blijdschap. Het kwam haar te binnen, dat hare kleederen geheel verscheurd waren. Zij vluchtte enkele stappen, maar kon van wege de groote zwakheid niet verder. Met beide handen het beweend gelaat bedekkend van schaamte viel ze ten slotte neer. Bearghan ijlde haar te hulp, nam haar zacht en teeder op van den grond en sprak tot haar: ,,Arme, arme kleine meid! Zijt gij verdwaald? Gode zij lof en dank dat ik u gevonden heb. Nu wil ik

trachten u weer thuis te krijgen of u onder menschen te brengen.''

Door dit liefdevol woord bemoedigd, waagde Lydia het haren redder in het aangezicht te zien. ,,O,'' zeide zij, ,,nu weet ik toch, dat gij mij geen kwaad zult doen. Ik ben zoo, zoo moede en hongerig.''

Met een kloppend hart, dewijl het ombrengen van het meisje door Gods machtige hand alleen was verhinderd, antwoordde Bearghan: ,,U ombrengen? Dat verhinderde de Heere! Waar zijn uw vader en moeder?''

,,Ik denk, dat ze thuis zijn'' was Lydia's wederwoord, ,,maar ze weten niet waar ik ben. Ik kan het huis niet weer vinden, hoe lang ook ik er reeds naar zocht.''

,,Gij arm kind. Kom met mij. Ik zal u van mijn beschuit geven, en een goed stuk vleesch. Gij zijt zwak en uitgeteerd. God echter heeft mij beschikt om voor u te zorgen.''

Lydia brak van vreugde en dankbaarheid in tranen uit en volgde den vreemden man tot op de plaats, waar hij zijn pak gelaten had. Het eerste ontbijt na zoo lange ontbering verkwikte de kleine dermate, dat zij hem zeggen kon waar hare ouders woonden en hoe ze heetten.

Bearghan overleide bij zichzelven hoe hij met de zaak aan moest. Harts Mills was hij dezen morgen in de vroegte doorgekomen. Derwaarts kon hij haar niet terugbrengen. Zijne zaken lieten geen verder oponthoud toe Het doel zijner reis voor dezen dag, de herberg van kaptein Trew, was nog vier á vijf uren gaans. Er was geen denken aan, dat Lydia dezen langen weg te voet zou afleggen. Het arme kind kon zulks onmogelijk. Het was te uitgeteerd en verzwakt. Charles wikkelde derhalve de kleine in zijn deken en droeg hem op zijnen breeden rug. Dat was wel wat een zware last. Een kind van zeven jaar al is het uitgeteerd is geene kleinigheid. Ten slotte werd de tred van den trouwen redder langzaam. Het begon hem zwaar te vallen. De nacht brak aan. Het werd tamelijk donker, want de maan ging eerst om zeven uur op. De moede reiziger kon van het pad niets meer zien. Hij zette op goed geluk zijn reis voort door de donkerheid. God de Heere liet echter niet toe dat hij verdwaalde met zijnen dierbaren last of onder dien bezweek. Hij gaf hem kracht en deed hem even zeker wandelen als ware het klaarlichte dag. Tot zijne groote vreugde kwam hij bij een houthakkers hut aan. Hij kende deze plaats. Nog een half uur verder stond de herberg van zijn vriend Trew. Meteen ging de maan hem op. Hij stapte voort en had binnen kort de herberg bereikt. Alhoewel het

reeds laat was geworden was kaptein Josias Trew nog op, wachtende op het geklop op de deur van zijnen vriend, naar wiens komst hij uitzag, daarvan door een schrijven verwittigd. Hij liet den moeden reizenden man binnen en riep zijne dochter, die spoedig een knappend vuur in de huiselijke gelagkamer brandende had. Het was maar even en de theeketel zong zijn vroolijk lied over het vuur en de tafel was gedekt met alles wat het huis tot verkwikking en voeding maar bieden kon. Wat eene rust voor beiden, Bearghan en Lydia, na al de uitgestane vermoeienissen.

Kaptein Josias Trew was er op uit zijn huis ieder, die er intrek nam, zoo geriefelijk en genoegelijk te doen zijn, als hij dit vermocht. Zijn vriendelijk gelaat en onderhoudend woord deed er niet weinig aan toe dat zijne gasten van dezen nacht met genot hun maaltijd nuttigden. Nadat hij een tijd lang over dit en dat gekeuveld had, zeide hij ten slotte: ,,Denk eens de geheele buurt heeft zich opgemaakt om een kind te zoeken, dat in het woud verdwaald is Niemand heeft het echter gevonden, hoe men het ook hopen mocht. Want natuurlijk, de wilde dieren hebben het verscheurd. Een der mannen, die uitgegaan zijn om het kind te zoeken, is dezen avond diep bedroefd tot mij ingekeerd om hier te vernachten.''

,,Maak God met mij groot'' riep Bearghan, terwijl hij van zijn stoel opsprong, ,,want zie hier is het kind! Ik heb het in het bosch gevonden. De genadige hand Gods heeft mij haar redder doen zijn.''

Vol verwondering en vreugde nam Trew de kleine Lydia in zijne armen. Terwijl hij nog bezig was het kind te liefkozen, werd plotseling eene deur opengesmeten. Een man stortte zich met wild rumoer in de kamer. Hij ontnam den kapitein het kind, staarde het een oogenblik aan en drukte het hartstochtelijk vast aan de borst. ,,Mijn kind, mijn eenig, mijn geliefd kind,'' riep hij al weer en weer.

Het was Mr. Harper. Moedeloos en uitgeput van wanhopig zoeken was hij hier ingekeerd en vond nu door de genade Gods op wondervolle wijze zijn kind terug. O wat was hun het gemoed vol. Het was hem langen tijd onmogelijk den redder zijner lieveling te danken. Woorden waren eigenlijk ook niet noodig. Zijn stralend aangezicht, zijn gelukkig oog toonden wat zijn hart gevoelde. En Charles Bearghan had nooit blijder uur gekend.

Toen de kleine Lydia, nadat de eerste vreugdevolle opgewondenheid over het wondervolle wedervinden wat bedaard was, naast haar vader op het bed lag, vouwde zij in allen eenvoud hare handen eer zij insliep en bad, terwijl haar vader tot het diepst zijner ziel dankbaar medebad: ,,Ik lig en slaap geheel in vrede. Want Gij alleen, Heere, helpt mij dat ik zeker wone. In Uwe handen beveel ik mijne ziel en mijn lichaam. Want Gij hebt mij verlost, Heere, Gij getrouwe God. Amen.''

J. W. Brink.

(Naar het Duitsch.)

Verklaring van den eersten brief van Petrus.*

Vs. 5. Die in de kracht Gods bewaard wordt door het geloof tot de zaligheid, die bereid is om geopenbaard te worden in den laatsten tijd.

Het verdient onze aandacht, dat wij in vs. 3, 4 en 5 telkens eene uitdrukking hebben met hetzelfde voorzetsel. Volgens vs. 3 zijn de uitverkoren vreemdelingen wedergeboren tot (eis) de levende hoop. Volgens vs. 4 wordt de erfenis voor (eis) hen bewaard, en volgens vs. 5 worden zij bewaard voor (eis) de erfenis. God bewerkt dus, dat zij hopen, de erfenis verwachten kunnen. Hij zorgt, dat er voor die hoop een erfenis is en blijft, en tevens zorgt Hij, dat de erfgenamen bewaard worden voor de erfenis, en daarop kunnen blijven hopen. Hoe zeker is dus de zaligheid voor Gods volk. God zelf zorgt voor alles. Waarom zullen wij dan nog twijfelen! Welk een troost is dat voor de uitverkoren en verstrooide vreemdelingen in deze wereld, waar alles zoo onzeker is, en waar zij niet veel anders verwachten kunnen dan miskenning, vervolging en tegenspoed.

In vs. 4 wordt aan de hoop zekerheid gegeven, doordat de erfenis bewaard wordt voor de erfgenamen, en vs. 5 geeft haar zekerheid doordat de erfgenamen bewaard worden voor de erfenis. En beide wordt gedaan door God, den almachtigen, getrouwen en barmhartigen Vader. Er is dus geen meerdere zekerheid mogelijk.

Het eerste woord in vs. 5: ,,Die'' (tous) ziet terug op ,,voor u'' in het vorige vers. De personen, voor wie de erfenis bewaard wordt, zijn dezelfde, die in de kracht Gods bewaard worden. Het zijn de vreemdelingen in vs. 1, en de wedergeborenen in vs. 3. De bewaring wordt in vs. 5 uit onderscheidene oogpunten beschouwd. Zij worden bewaard in (en) de kracht Gods. Dit wijst meer op de oorzaak der bewaring. Zij worden bewaard door (dia) het geloof. Dit is het middel der bewaring. Zij worden bewaard tot (eis) de zaligheid. Dit is het doel van de bewaring der erfgenamen.

Het bewaren van de erfenis voor de geloovigen zonder meer zou

* In den eersten regel van het vorige art. komt een drukfout voor, die den zin onbegrijpelijk maakt. Er staat: ,,tot... eene hoop.'' Dit moet zijn: ,,tot... eene erfenis.''

voor hen nog geen troost zijn, en hun geen zekerheid geven, want dan zouden zij zichzelf moeten bewaren voor de erfenis. En juist de ware erfgenamen weten, dat zij dit niet kunnen. Zij hebben zichzelven leeren kennen in hunne zwakheid, en weten dat zij uit zichzelf niet in staat zijn om in den strijd met de zondige machten te blijven staan en te volharden in het geloof. Daarbij komt dat zij nog niet geschikt zijn om de erfenis in bezit te nemen, en dat zij zichzelven ook niet geschikt kunnen maken. Ja, zij kunnen het leven der wedergeboorte en de hoop in eigen kracht niet bewaren, en niet eens behouden wat zij hebben. God alleen is in zichzelf onveranderlijk; geen mensch, ook geen wedergeborene. De oorzaak van de volharding der heiligen ligt niet in hen, maar alleen in God. Met het oog op dezen toestand en de veranderlijkheid der geloovigen is er dus geen zekerheid, dat zij die erfenis eenmaal bezitten zullen, al is het ook, dat de erfenis goed bewaard wordt.

Doch ook zou het bewaren der erfenis van Gods zijde doelloos zijn zonder de bewaring der erfgenamen. Hij heeft de erfenis voor hen bestemd, en zorgt er voor, dat zij voor hen blijft bestaan. Hieruit volgt dat Hij ook de erfgenamen bewaart, want anders zou Hij afhankelijk zijn van den mensch om zijn doel te bereiken. De mensch is in zichzelf veranderlijk. Indien God niet meer deed dan de erfenis bewaren, dan zou niet alleen de mensch, maar ook God geen zekerheid hebben, dat de erfenis tot hare bestemming komt. Doch nu God beide, de erfenis en de erfgenamen, bewaart, is er volkomene zekerheid. De grond voor de zekerheid der hoop ligt alleen in God, en daarom is de zekerheid voorwerpelijk absoluut en niet relatief.

„Bewaard worden'' (phrouroumenos) is het hoofdbegrip in dit vers. Dit woord is afgeleid van phroura, dat beteekent een wacht van krijgsknechten, die eene stad of legerkamp bewaken tegenover dreigende vijanden. God zelf is hier de wacht, die zijn volk in het midden der vijanden bewaakt. Hier wordt dus ondersteld, dat de geloovigen door vijanden belaagd worden, en tevens dat deze vijanden hen willen verhinderen, dat zij de erfenis verkrijgen. In vs. 1 werden de geloovigen vreemdelingen genoemd, en de wereld beschouwt hen dus als niet tot haar te behooren. Dit 5e vers gaat nog

een stap verder, en onderstelt, dat de wereld vijandig tegenover hen staat, en hen vervolgt. De vreemdelingen zijn dus ook nog vervolgden.

Het werk Gods is hier dus een bewaren door bewaken, d.i. door hen te beschermen tegenover vijanden. Het Grieksche woord, dat hier gebruikt wordt, zet deze beteekenis op den voorgrond, en is daardoor onderscheiden van het woord, dat in vs. 4 ook door bewaren is vertaald. De vijanden, die hen met gevaar bedreigen zijn Satan, wereld en vleesch. Deze worden in onzen Catechismus onze doodvijanden genoemd. Het zijn dus zeer gevaarlijke vijanden.

Dat God hen bewaart wijst ook aan, dat zij zichzelf niet bewaren kunnen. Indien zij zichzelven bewaren konden, zou God het niet doen, want God doet geen onnoodig werk. Indien God hen aan de vijanden overliet, zouden zij in hunne macht vallen. Zij zouden hen niet slechts beschadigen, maar ook afvallig maken, zoodat zij ophielden kinderen Gods en erfgenamen te zijn. Doch nu God hen bewaart, is er geen gevaar, dat zij weer in de macht van Satan zullen komen. De vijanden kunnen de erfgenamen Gods wel aanvallen, doch zij kunnen hen niet doen afvallen.

Dit bewaren door God wil niet zeggen, dat Hij ons buiten het bereik der vijanden plaatst. God doet dat in overeenstemming met het gebed van Christus: Ik bid niet, dat Gij hen wegneemt uit deze wereld, maar dat Gij hen bewaart van den booze. Hij laat ons in het midden van de vijandige wereld. Hij laat het toe, dat de vijanden ons bestrijden. Doch terwijl zij ons bestrijden, houdt Hij ons staande. Hij onttrekt ons niet aan, maar bewaart ons in den strijd, opdat zijne kracht tegenover de vijanden in ons openbaar worde.

Doch al is het dat de vijanden het niet verhinderen kunnen, dat wij de erfenis deelachtig worden, zij kunnen toch wel schadelijken invloed op ons uitoefenen. En in dit opzicht is er wel gevaar. En dit gevaar is zelfs zeer groot, vooral met het oog op het vleesch, den zondigen aard, die na de wedergeboorte nog in ons overgebleven is. Wij hebben den strijd niet alleen te voeren tegen vijanden buiten de vesting, n.l. Satan en wereld, maar ook tegen een vijand in de vesting, n.l. ons vleesch. Deze onze zondige aard staat vijandig tegen-

over het geestelijke leven, en sympathiseert ten volle met de vijanden van buiten. Deze vijand van binnen is een spion in de vesting, en doet al het mogelijke om ons aan de vijanden daar buiten over te leveren. De vijanden zijn dus sterk; het gevaar is groot, en het geestelijke leven is nog zwak.

Hoe troostvol is dus de verzekering, dat de erfgenamen bewaard worden *in de kracht Gods.* Hierdoor wordt de bewaring nader bepaald, en krijgt zij bizondere beteekenis. Bij het bewaren toch hangt alles af van de kracht, die in het bewaren werkzaam optreedt. Het is de kracht *Gods*, de kracht van den almachtigen, alomtegenwoordigen, alwetenden, barmhartigen en getrouwen God, die als bewijs en openbaring van zijne kracht hemel en aarde uit niet geschapen heeft, zoodat alle schepsel, en dus ook de vijanden van zijn volk aan Hem onderworpen zijn.

Opzettelijk wordt hier het woord kracht (dunamis) gebruikt, en niet het woord macht (exousia). Dit laatste beteekent bevoegdheid en bekwaamheid, recht en macht. Hierin liggen drie elementen. Wie macht heeft bezit van rechtswege de bevoegdheid om iets te doen; hij heeft de bekwaamheid daartoe in zich, en kan door niets buiten hem verhinderd worden. Doch het juridische, d.i. de bevoegdheid is het hoofdelement in het begrip. Doch de kracht (dunamis) is de sterkte in het subject, het vermogen om zich krachtvol te doen gelden; de kracht die in de daad werkt en 't bedoelde tot stand kan brengen. Deze kracht Gods staat boven alle kracht, en doet zich gelden in de daad der bewaring van zijn volk.

Petrus zegt niet *door* (dia), maar *in* (en) de kracht Gods, en brengt daardoor de kracht Gods in veel inniger betrekking tot ons dan het eerste voorzetsel dit kan doen. Het Grieksche woordje "*en*" zegt, dat die kracht niet als instrument buiten ons staat; ook niet slechts, dat die kracht in ons is of werkt, maar dat wij in die kracht Gods zijn, en daarin zijnde, bewaard worden. Wij zijn in de spheer van de kracht Gods; wij worden daarin opgenomen, zoodat die kracht ons van alle kanten omringt, en in ons inwerkt. Zoo houdt zij ons in stand, en sterkt ons tegenover de vijanden. Deze kracht werkt dus niet slechts buiten ons om tot beteugeling of overwinning der vij-

anden, maar zij werkt ook in ons en door ons heen om de vijanden terug te drijven. De kracht Gcds is dus de om ons en in ons werkende oorzaak der bewaring. Hij werkt door zijne kracht zóo, dat wij daardoor ook kracht krijgen en sterk worden. Het is God, die in ons werkt, beide het willen en het werken (het kunnen en het doen) naar zijn welbehagen. En door deze inwerking Gods, verkrijgen wij kracht om het uit te werken.

Deze kracht doet God in ons werken door zijn Woord en Geest op grond van de verdienste van Christus. En dit laatste bewijst, dat God ook rechtens, d.i. naar den maatstaf van zijn wet, bevoegdheid heeft om zijn volk te bewaren. Onze zonde in verband met de wet, d.i. onze rechteloosheid staat Hem nu niet meer in den weg. Nu kan Hij zijne macht, die Hij krachtens zijn God zijn bezit, ook in de bewaring als daad van barmhartigheid aan onwaardigen bewijzen.

Dat deze daad der bewaring niet buiten ons omgaat, blijkt duidelijk uit de volgende uitdrukking. Wij worden in de kracht Gods bewaard *door het geloof* (dia pisteoos). De kracht Gods, die de oorzaak van onze bewaring is, kan op tweeërlei wijze werken. Zij kan werken om ons en in ons. In het eerste geval is zij eene beschermende, in het tweede geval eene ons sterkende kracht Gods. Als de dichter zegt: ,,God is mijn schild'' dan heeft hij het oog meer op de beschermende kracht Gods, waardoor Hij belet, dat de aanvallen van de vijanden aan ons toekomen, maar op de buiten ons werkende kracht Gods afstuiten. Doch vele aanvallen van de vijanden laat God wel op ons inwerken. En daar tegenover moet God door zijne kracht ook op ons inwerken om ons kracht te geven, opdat wij die inwerkingen van den vijand kunnen weerstaan en overwinnen.

Nu bestaat de kracht van een christen in het geloof. Dit blijkt duidelijk uit het woord van Jezus: ,,Ik heb voor u gebeden dat uw geloof niet ophoude.'' En uit het woord van Johannes: ,,Dit is de overwinning, die de wereld overwint, namelijk ons geloof '' Ons geloof is onze kracht. Zonder geloof hebben wij geen kracht tegenover de aanvallen van den vijand. Daarom zegt Petrus, dat wij in de kracht Gods bewaard worden *door het geloof.*

Onwillekeurig vragen wij: Waarom juist door het geloof? Waar-

om zegt Petrus niet, dat wij in de kracht Gods bewaard worden *door de liefde* of *door de hoop?* Wanneer wij ons de verhouding van deze drie overeenkomstig de H. Schrift voorstellen, dan is het duidelijk, dat het geloof het primaire is, het beginsel van alle actie des geestelijken levens. Het geloof is eenerzijds de wortel des geestelijken levens, waardoor wij Christus ingeplant en met Hem vereenigd zijn, en uit Hem alle krachten putten. En anderzijds is het geloof het beginsel, waarvan alle geestelijke levensactie uitgaat. Het geloof rust niet in de liefde of in de hoop, maar deze beide rusten in het geloof. Is het geloof sterk, dan is ook de liefde en de hoop sterk, en omgekeerd is het geloof zwak dan is ook de liefde en de hoop zwak. Het geloof is het principieele van het Christelijke leven. Een christen is sterk naar dat zijn geloof sterk is. Daarom bad Christus ook voor Petrus niet dat zijne liefde of zijne hoop, maar juist dat zijn geloof niet zou ophouden. Daarvan hangt ook het voortbestaan van de liefde en de hoop af. Het geloof als daad is het zich vastklemmen aan, het vasthouden van God in overtuiging en vertrouwen.

Onze veiligheid en zekerheid hangt dus af van ons geloof. Doch ons geloof hangt niet van ons af. Het geloof is wel onze daad, doch God bekwaamt ons om te gelooven, en Hij stelt ons ook in staat om te blijven gelooven. Hij geeft ons het geloof en Hij houdt het in stand. Door de werking van zijn Woord en Geest in ons zorgt Hij, dat wij overtuigd blijven dat zijne beloften voor ons waar zijn, en dat wij op Hem blijven vertrouwen. Niet wij bewaren onszelf door ons geloof, maar God doet dit. In onzen tekst wordt het geloof als middel der bewaring voorgesteld, doch als middel door God gebruikt Het geloof is ook van onze zijde middel, want het geloof is eene daad van den christen. God gelooft niet in ons, maar wij gelooven. Doch hierop ziet Petrus hier niet in de eerste plaats. Wij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof. Hij wil niet zeggen, dat wij door de kracht Gods bewaard worden, indien wij of op voorwaarde dat wij gelooven. Dit zou onderstellen, dat het geloof uit ons opkomt, en door ons in stand gehouden wordt. Dan zou God ons bewaren indien wij dat geloof bewaren. Dan ware alles weer afhankelijk van ons, en alle zekerheid was onmogelijk. God bewaart ons

door dat Hij ons geloof bewaart. Hij doet zijne kracht werken tot instandhouding van ons geloof. Daaruit volgt, dat het geloof niet ophouden kan, en dat er geen werkelijke afval der heiligen is.

Hierbij moet men echter wel in het oog houden, dat hier niet gesproken wordt over de onderwerpelijke verzekerdheid van ons geloof, maar alleen van ons geloof als daad, als vertrouwen op Christus. Een christen gelooft altijd, maar hij is zich niet altijd helder bewust, dat hij gelooft. De zonden in zijne woorden en daden, en de twijfel, die uit het vleesch, d. i. zijn zondigen aard opkomt, benevelen soms zijn verstand, en dan kan hij de geestelijke dingen buiten hem en in hem niet helder zien. Dan ziet hij zijn geloof niet, en hij merkt de kracht Gods niet, die zijn geloof in stand houdt, en dan begint hij te vreezen.

Nu blijft de zaak zelf bij dezen misstand even zeker, want God blijft hem in zijne kracht bewaren door het geloof, ook in de oogenblikken van zondigen, van vreeze en twijfel, doch hij kan zich in die daad Gods niet verblijden. De bewaring als voorwerpelijke daad Gods is absoluut zeker. Die zekerheid kunnen wij onderwerpelijk ons alleen bewust zijn als wij in die voorwerpelijke daad Gods gelooven. Dan *kunnen* wij ons bewust zijn. Doch dit is nog altijd zoo niet. Want gelooven in die daad Gods en onderwerpelijke zekerheid zijn niet hetzelfde. Zullen wij onderwerpelijke zekerheid hebben van de bewaring Gods, dan moeten wij ons ook *bewust zijn*, dat wij in *deze* daad Gods, n.l. dat Hij ons bewaart, gelooven. Hoe sterker nu het geloof werkt hoe duidelijker wij ons geloof kunnen zien, en hoe zekerder wij zijn, dat wij gelooven. Doch ook omgekeerd, hoe sterker de zonde in ons werkt, hoe zwakker de daad des geloofs is, en hoe meer ons bewustzijn verduisterd wordt, en hoe minder zekerheid wij hebben aangaande onze zaligheid. Hieruit volgt dus, dat wij zélf ook metterdaad moeten gelooven, zullen wij zekerheid van de bewaring Gods hebben. En daar de zondige machten op allerlei listige wijze ons willen verhinderen om te gelooven, en ons bewustzijn willen verduisteren, opdat wij niet zien zullen, *dat* wij gelooven, moeten wij voortdurend waken, bidden en strijden tegen dit gevaar. God bewaart ons in zijne kracht door het geloof, en daardoor wil Hij ook

ons in staat stellen om ons zelf te bewaren. Hij bewaart ons in dit opzicht niet buiten ons om, maar door ons. Dezelfde gedachte vinden wij in Philp. 2:12*b*, 13: Werkt uws zelfs zaligheid met vreeze en beven, want het is God, die in u werkt beide het willen en het werken naar zijn welbehagen.

Dat Hij in zijne bewaring zijne kracht doet werken juist in en door ons geloof, onderstelt dat het geloof voor den christen groote beteekenis heeft, en een centrale plaats inneemt in het geestelijke leven. Met het geloof staat en valt de christen. Doch het onderstelt ook, dat de vijanden in hunne aanvallen juist het geloof tot hun mikpunt kiezen. De wereld poogt juist het geloof te overwinnen; het geloof, waardoor wij de wereld overwinnen kunnen. Dat geloof nu, dat de vijand door zijn kracht wil vernietigen, houdt God door zijne kracht in stand.

Eindelijk dient hierbij nog opgemerkt te worden, dat deze bewaring in de kracht Gods door het geloof niet slechts dient om te bewaren wat bestaat, zonder meer. maar dat daardoor ook vooruitgang, versterking bewerkt wordt. Als het geloof versterkt wordt, is er vooruitgang in alle deelen van het geestelijke leven. Deze bewaring is dus ook eene voortgaande toebereiding van den erfgenaam voor de erfenis.

Zij worden in de kracht Gods bewaard door het geloof *tot de zaligheid* (eis sooterian). De zaligheid is dus het doel der bewaring. Het voorzetsel hier gebruikt zegt ons, dat zij bewaard worden niet slechts tot aan de zaligheid toe, maar *tot in* de zaligheid. Deze bewaring houdt dus niet eerder op dan de geloovigen de zaligheid zijn binnengeleid. Het begrip zaligheid bedoelt hier hetzelfde wat in het vorige vers erfenis genoemd wordt, doch het geeft een nadere beschrijving van de erfenis. Het woord erfenis zegt op zichzelf nog niet wat de inhoud is, en welke beteekenis deze erfenis voor ons heeft. Het zegt alleen, dat de zaak ons ten deel wordt door een vrije wilsbeschikking van Hem, die ons de erfenis vermaakt, en dat wij zonder eenige verdienste onzerzijds er recht op krijgen. Erfenis beschouwt de zaak dus meer uit een juridisch oogpunt. Het begrip zaligheid zegt ons nu wat de inhoud van deze erfenis is en welke beteekenis zij voor ons

heeft. Het wijst ons aan, dat de erfenis het hoogste goed is en het hoogste geluk schenkt, en doet ons de zaak dus meer uit een ethisch oogpunt bezien. De zaligheid is het volkomen heil door Christus verdiend. Het bestaat negatief in de verlossing van alle zonde met al hare gevolgen, en positief in het bezit van het eeuwige leven zoóals het bij de voleindiging der herschepping het deel der erfgenamen worden zal. Al de behoeften van den volmaakten mensch zullen dan volkomen bevredigd worden. Doch men vergete hier niet, dat die volkomene bevrediging niet kan bestaan in wat de erfgenamen dan in zichzelve zijn en genieten, maar allereerst in het aanschouwen van de heerlijkheid Gods en in het volmaakte dienen van God. En dit is het volmaakte genieten, het hoogste geluk, de eeuwige zaligheid.

Deze zaligheid *is bereid om geopenbaard te worden.* Dit is eene nådere bepaling van de zaligheid. In vs. 4 werd gezegd, welke eigenschappen de erfenis of zaligheid bezit, en tevens dat zij in den hemel bewaard wordt. In den hemel is die erfenis, voor ons dus nog verborgen. Doch zij zal niet verborgen blijven, maar geopenbaard worden. En daarvoor is zij nu reeds bereid (hetoimen). Ook dit is bemoedigend voor de vreemdelingen in de verstrooiing, die hier niets te verwachten hebben. Hunne zaligheid in den hemel is reeds gereed. Zij behoeft niet meer bewerkt te worden. De erfenis ligt te wachten op de erfgenamen. Er behoeft niets meer aan toegevoegd of veranderd te worden. Christus heeft haar volkomen bereid.

Zij is gereed *om geopenbaard te worden.* Dit is het eenigste wat met de erfenis nog gedaan moet worden. De zaligheid is immers eene erfenis, en deze erfenis heeft haar doel in de erfgenamen. Zij kan in den hemel als de schatkamer des Heeren, waar zij nu bewaard wordt, niet altijd blijven, want dan zou ze ophouden erfenis te zijn. Zij moet uit de schatkamer te voorschijn gehaald worden, uit het verborgene naar buiten gebracht. Zij moet geopenbaard worden (opokaluph thenai). Het woord duidt aan, dat iets, dat bedekt is, onthuld, ontdekt en zichtbaar gemaakt wordt. Dit woord duidt dus de onthulling van het object (voorwerp) aan, en wijst dus op de objectieve openbaring Gods. Het is dus datgene van het object wegne-

men, wat het verbergt. Het ander woord (phanarooo), dat ook vertaald wordt door openbaren, beteekent meer openbaar maken, toonen, bekend maken, zoodat het ook door ons gezien wordt. Dit woord brengt het object in verband met de personen, zoodat zij het zien. De verhouding van de beide begrippen is, dat het eerste aan het tweede vooraf gaat. De erkenning en het verstaan van wat God openbaart, wordt soms door andere woorden afzonderlijk aangeduid (b.v. door gnooridzoo en delooo). Wanneer een van de bovengenoemde woorden alleen gebruikt wordt, dan is de beteekenis van het eene dikwijls ook in het andere opgenomen. Dat zij echter onderscheiden zijn in beteekenis blijkt o.a. uit 1 Cor. 3:13.

In onzen tekst beteekent „geopenbaard worden'' niet slechts het onthullen van het verborgene object, maar ook het subjectief doen zien, erkennen en zelfs deelachtig maken.

De begrippen in het eerste deel van den tekst staan in een eigenaardige verhouding tot die in het tweede deel. De erfgenamen worden nog bewaard, en zijn dus nog niet bereid. De zaligheid *is* bereid. Dus een bereide zaligheid voor nog onbereide erfgenamen. Verder, zij worden bewaard door *het geloof*. Zij leven dus nog niet door aanschouwen. De zaligheid wordt geopenbaard, zoodat zij haar *zien en bezitten*, en het geloof in dit opzicht plaats maakt voor aanschouwen.

Eindelijk wordt gezegd, dat de openbaring van de zaligheid zal plaats hebben *in den laatsten tijd* (en kairooi eschatooi) d.i. aan het einde van deze bedeeling met de wederkomst van Christus, vs. 7. Dan zal Hij zijn verlossingswerk voltooien, en dan is het doel van de wedergeboorte tot een levende hoop door Christus opstanding bereikt. Wanneer deze laatste tijd komen zal, zegt Petrus niet, en hij wist het ook niet. Doch zeker weet hij, dat deze tijd komen zal, en ook weet hij zeker, dat God het voor zijne rekening genomen heeft om hem de zaligheid deelachtig te maken.

F. M. TEN HOOR.

De Amerikaansche Kerkelijke Wereld.

CHRISTIAN SCIENCE.

In 1875 publiceerde een vrouwspersoon, Mary Baker Eddy, een boek, getiteld: ,,*Science and Health.*'' En daarna overstroomde het gansche land van couranten, boekjes en blaadjes over Christian Science. Waar men ook reisde, men vond ze schier overal in de wachtkamers van alle spoorlijn stations.

In 1894 werd de ,,Moederkerk'' in Boston gebouwd, welke ruim $250,000 gekost heeft. En sedert dien tijd breidde zich deze secte met verwonderlijke snelheid uit. Het getal gemeenten in ons land is thans reeds opgeklommen tot 559, welke alle als takken in verband tot de Moederkerk staan. Het getal leden is 60,283, met 1118 leeraars, doch vele leden zijn tegelijk ook nog leden van andere kerken. Met alle kracht werkt deze secte voort onder de leiding van Mrs. Eddy. In meer dan 100 groote steden hebben zij leeskamers en inrichtingen voor onderwijs in Christian Science, en bovendien is er een board, die allerwege lezingen over de nieuwe leer laat houden.

De naam Christian Science beteekent Christelijke Wetenschap. Doch vele godgeleerde schrijvers hebben duidelijk en grondig aangetoond, dat Christian Science noch wetenschappelijk, noch christelijk is.

Sommigen beschouwen Christian Science als een uitvloeisel van de transcendentale, optimistische philosophie van Emerson, die op duizelingwekkende wijze leerde dat zonde en ellende geen wezenlijk oestaan hebben, en dat een mensch slechts zijn borst heeft open te zetten voor de vrije invloeden des hemels om tot een zuiver geestelijk leven te komen. En dezulken schrijven de snelle uitbreiding dezer secte in ons land toe, niet aan de leeringen van een onkundige vrouw in New Hampshire, maar aan de veel gelezen boeken van Emerson.

Christian Science ontkent niet slechts het bestaan van zonde en ellende, maar zelfs het bestaan van alles buiten God. Zij gelooft niet aan het bestaan van een stoffelijke wereld, noch aan het bestaan van natuurwetten, noch aan het bestaan van een menschelijk lichaam, noch aan de werkelijkheid van lichamelijke ervaring. Volgens haar

bestaat er niets dan God. God is alles wat er bestaat, en alles is God. Er bestaat slechts een geestelijke wereld, en deze is God. Hij is vader en moeder van heel de geestelijke wereld, en is ook deze wereld zelf. Indien menschen denken, dat er ook nog een stoffelijke wereld is, waarin gezondigd, gedwaald, geleden en gestreden wordt, dan is dit alles niets dan verbeelding en droomerij van onzen geest, die dan tijdelijk van God gescheiden leeft. Wie deze verbeelding en droomerij varen laat, en tot God wederkeert, die merkt dan ook niets meer van een stoffelijke wereld met natuurkrachten en ellenden en ondervindingen van allerlei aard.

Uit deze grondstelling redeneerende spreekt deze secte aldus: God is volmaakt, en al wat Hij gemaakt heeft is volmaakt, dus bestaat er niets onvolmaakts. God is goed, en al zijn maaksel is goed, dus bestaat er geen kwaad, geene zonde, geene dwaling. God kan niet ziek zijn, dus is er ook geen ziekte, geen krankheid. God kan niet lijden, dus is er ook geen lijden, geene ellende, geene pijn, geene smart, geene armoede. God kan niet sterven, dus is er ook geen sterven, geen dood. Alleen stof zou kunnen sterven, doch er bestaat geen stof. Het is niets dan verbeelding, als iemand meent een stoffelijk lichaam met zintuigen te hebben, waardoor hij gewaarwordingen ontvangt van zonde, ziekte en dood. Deze verbeelding moet vernietigd worden, en dan verdwijnt vanzelve ook de vrucht van zoo kwaden boom. Alles is volmaakt, zoowel in deze bedeeling als hierna. Ook de mensch is volmaakt. Hij was, is en zal eeuwig zijn een waar geestelijk beeld van God. Wie er anders over denkt, verbeeldt zich maar wat.

Het Christendom is eene openbaring van het Goddelijk beginsel tot vernietiging van bovengenoemde ijdele inbeeldingen met alle hare denkbeeldige vruchtgevolgen. De Schrift moet geestelijk uitgelegd worden, enz., enz.

Alles is een monsterachtige dwaling, en leidt tot de grootste dwaasheden. Medicijnen genezen niet, maar de kranken verbeelden zich dat zij ziek zijn, en verbeelden zich later ook weer dat de medicijnen hen gezond maken. Heel het proces van ziek worden en weer gezond worden is niet iets dat werkelijk geschiedt, maar slechts wat

we ons verbeelden alsof 't werkelijk gebeurt. Zoo ook met alcohol. Alcohol bedwelmt niet.

Dat is alleen verbeelding, geen werkelijke bedwelming. En zoo ook met storm, vuur, overstrooming, aardbeving, enz. Zelfs de uitbreking van een vuurspuwenden berg, waardoor geheele steden onder lava bedolven worden, zooals in 1902 op de eilanden Martinique en St. Vincent, is in hun oog niets dan algemeene verbeelding in die steden, dat eindelijk gekomen is wat zij vreesden dat komen zou. En zoo beschouwen zij ook den zondvloed als alleen in de verbeelding der menschen voorgevallen; alsmede het lijden van Job, die zich verbeeldde dat de zaak die hij grootelijks gevreesd had hem overkomen was. Zelfs zegt Mrs. Eddy met het oog op tegenwoordige inbeeldingen: Indien een kind zegt: ,,Ik ben gewond'', en al stroomt het bloed uit de wonde, dan nog moet de moeder antwoorden: ,,O gekheid, gij zijt niet gewond; dat verbeeldt ge u maar.'' En ook dit: ,,Wanneer iemand ook zondigt, dan moet hij nog beweren, dat er geheel geen zonde bestaat.''

In alles is een streven op te merken om te *willen* gelooven wat met den werkelijken toestand der bestaande dingen in lijnrechte tegenspraak is. Men *wil* gelooven wat men weet dat niet waar is, en kweekt op deze wijze stelselmatig huichelarij. Zooverre gaat dit streven zelfs, dat deze lui niets willen doen voor de oprichting van hospitalen, weeshuizen, scholen, enz.

Alle bezwaren tegen deze onchristelijke en onwetenschappelijke richting behoeven we hier niet te noemen. Zij noemt zich Christelijk, doch ontkent de persoonlijkheid van Christus, en beweert dat Christian Science de Heilige Geest is, de Trooster, die na Christus komen zou en dat vrouwen vandaag nog kinderen ontvangen kunnen van den Heiligen Geest evenals de maagd Maria, en dat er reeds vrouwen zijn in Mass., die verklaard hebben zulke kinderen ontvangen te hebben. Ook beweert zij dat Mrs. Eddy en Christian Science in Openb. 10 en 12 voorspeld zijn. Mrs. Eddy is die sterke Engel afkomende van den hemel, en die vrouw bekleed met de zon, door God officieel gezonden met den sleutel tot de geestelijke uitlegging des Bijbels, om in het geopend boeksken de hoogste openbaring

Gods te geven, en om in Christian Science de tweede komst van Christus op aarde te brengen. Zij staat in betrekking tot deze eeuw als een ,,Christian discoverer, founder, leader, and reformer."

Deze richting noemt zich ook wetenschappelijk, doch ontkent zelfs de eerste beginselen van alle ware wetenschap; is dus een valschelijk genaamde wetenschap, een ijdele philosophie. Zelfs de eenvoudigste menschen merken aanstonds, dat zulke redeneeringen niet met de werkelijke waarheid in natuur en Schriftuur overeenkomen.

J. WIJNGAARDEN.

Boekaankondiging.

De Heidelbergsche Catechismus in 60 Leerredenen verklaard door Ds. J. Bavinck, 2 deelen gebonden $3.80. Verkrijgbaar bij J. B. Hulst, Grand Rapids, Mich.

Deze verklaring van onzen Catechismus door Ds. J. Bavinck werd in de Gereformeerde kringen in Nederland met blijdschap ontvangen en hoog gewaardeerd. De schrijver is oud en rustend leeraar. En nu geeft hij ons in twee kloeke deelen de rijpe vrucht van zijn jaren lange Catechismusstudie. Ds. J. Bavinck was een dogmaticus. Men kan dit duidelijk merken in deze Catechismuspreeken. Overal worden de leerstellige waarheden fijn en duidelijk uiteen gezet. Doch zij lijden niet aan eenzijdige verstandelijkheid. Gij vindt hier geen dorre, theoretische redeneering. De voorwerpelijke waarheden worden altijd weer in verband gebracht met en dienstbaar gemaakt tot vermaning en vertroosting, opbouwing en versterking van het geestelijke leven. En dit alles wordt gegeven in een zeer eenvoudige en duidelijke stijl, zoodat elk het begrijpen kan. Dit werk is zeer geschikt voor vacante gemeenten. Jongere predikanten vinden hier een zeer vertrouwbaren gids, en ouderen zullen het met vrucht kunnen raadplegen.

De Gereformeerde Amerikaan

JAARG. VIII. DECEMBER 1904. No. XII.

Alles wat op de Administratie betrekking heeft zende ·· en aan den Uitgever H. Holkeboer Holland, Mich.—Boekwerken ter Recensie en stukken ter plaatsing ·er de men aan het adres van den Eindredacteur, Prof. F. M. Ten Hoor, 405 Henry St., Grand Rapids, Mich.

De Psalmen.

III.

De geheele kerk van Christus heeft getuigenis gegeven, dat de Psalmen niet gemaakt zijn voor éene, maar voor alle eeuwen; niet voor eene maar voor alle plaatsen; niet voor een enkele hier of daar uit Gods volk, maar voor allen. Tijd, plaats en personen komen alleen voor zoover in aanmerking als zij vereenigd waren met de toeleidende oorzaken. Het doel is echter niet om ze los te maken van de navolgende geslachten der kinderen Gods. Deze toch zijn herboren door denzelfden Geest, en zijn door hetzelfde woord tot de geloovige gemeenschap gebracht met God. Dat geldt voor al Gods kinderen door den loop der eeuwen heen. Wij hebben heden ten dage nog hetzelfde noodig als Gods kinderen eeuwen geleden, en zij hadden noodig wat wij hebben. De Geest en het Woord veranderen niet. Daarom behoeft het ons niet te verwonderen, dat niet alleen de Psalmen eene voortreffelijke plaats in de kerk van Jezus Christus hadden in de dagen van Origenes, Eusebius, Chrysostomus, Athanasius, Augustinus, Jeronimus en vele anderen, maar ook in de harten der hervormers en de christenen van hunne dagen, en ook in de harten der ware kinderen Gods in den jongsten tijd. Daarom willen wij nog enkele getuigenissen hooren.

Eerst geven wij het woord aan den grooten Luther. Sprekende over de stormen der zonde, de moeiten des levens, de teleurstellingen ondervonden, de hope gekoesterd, de liefde gevoeld, het geloof geschud en versterkt, doet hij de vraag: ,,Wat vindt men nu in de

Psalmen? Ernstige waarschuwing in het midden van den storm, uitdrukkingen van vreugde in Psalmen van lof en dank. Gij ziet als het ware in het hart der heiligen als in een schoonen aangenamen tuin, ja in den hemel zelf. Gij hoort er de jammerlijkste klachten, de dierbaarste hoop, de schoonste verwachtingen, woorden van de diepste beteekenis, gelijk geen kunstenaar kan schilderen, noch de welsprekende Cicero kon beschrijven.'' Hij noemde de Psalmen zijn kleine Bijbel, de inhoud van het gansche Oude Testament.

En wie is er meer doorgedrongen in den geest der Psalmen, dan de machtige hervormer Calvijn? Die zich Calvinisten willen noemen behooren hem in dezen na te volgen. Wat zegt hij dan van de Psalmen? ,,Niet zonder grond heb ik den inhoud der Psalmen de ontleedkunde der menschelijke ziel genoemd, omdat niemand eenige ondervinding kan hebben, welke hij niet in dezen spiegel aanschouwen kan. De Heilige Geest zelf geeft ons hier een levende schilderij van de droefheid, vreeze, hope, zorgen, verlegenheid, ja voor al de beroeringen welke het gemoed schudden, en die de Heilige Geest hier aan het leven voorstelt. Het overige der Schriftuur houdt in het bevel dat God aan zijne dienstknechten gegeven heeft, om ons te worden overgeleverd; maar hierin noodigen of noodzaken de profeten, zelf gemeenschap met God houdende, voor zoover zij hun innigste gevoelens bloot leggen, elk een van ons uit tot zelfonderzoek, opdat van al de zwakheden, die in ons kunnen zijn en van al de zonden, waarvan wij zoo vol zijn, niet een enkele verborgen blijve, maar ze ootmoedig belijden, hebbende dezelve leeren kennen.''

Hoe treffend toch spreken de Psalmen. Geen gedeelte der Schrift doet ons zoo aan. Gelijk de vlam al wat voor branden vatbaarheid heeft aansteekt; zoo grijpt ook het gebed en de lofzegging en de dankbare stemming den ernstigen lezer aan bij het lezen, en geeft gloed en warmte, waardoor hij onmogelijk kan nalaten om den invloed, dien hij gewaar wordt, te openbaren. Zonder de Psalmen, zonder het voortdurend gebruik daarvan, zal het christelijk leven kwijnen en uitdooven, als de asch van het gebluschte vuur.

Laten wij ook den godzaligen Franke hooren wat hij te zeggen heeft aangaande de Psalmen. ,,De man die den Geest van Christus

niet heeft, zichzelven niet verloochent, noch zijn kruis dagelijks opneemt en Christus volgt, heeft geen smaak voor de Psalmen. Zij verblijden zijn hart niet door innerlijke vreugde, maar schijnen hem dor en versleten. Maar dat hij in gelijke omstandigheden van lijden en beproeving kome; dat hij den hoon en spot der wereld ondervinde om Christus wil; dat hij gewaar worde hoe moeilijk het is alle bezwaren van binnen en van buiten te overwinnen, en nochtans den Heere dienen in geest en in waarheid; laat hij voornemens zijn en in beoefening brengen om zichzelven te verloochenen, de wereld met al haar pracht en rijkdom vaarwel te zeggen met de gunst der menschen, en nemen het woord Gods als zijn eenigen gids, bewarende den vrede Gods in zijn geweten tot op zijn sterfbed, dan zal hij ondervinden welk een scherpe strijd hiertoe noodig is en bekwaam zijn om de Psalmen te begrijpen en ze naar waarde te schatten en lief te hebben.

En wie kan nalaten om ook den onvergetelijken Mr. I. DaCosta een woord mee te laten spreken? Hoe treffend zegt hij: ,,De Psalmen maken in het Boek der boeken een afzonderlijk boek uit. Wij mogen dit boek een dierbaar kleinood en uitnemend werk des Heiligen Geestes noemen. De Psalmen toch zijn voor al de eeuwen der christenheid, zelfs onder de heerschappij van den Anti-christ, de lievelings-liederen der geloovigen van alle landen, maar in 't bijzonder van Schotland en Nederland geweest. God had ze vele eeuwen te voren toebereid voor alle personen en toestanden. Er is geene uitdrukking, die het geloofsleven behoeft of medebrengt, welke men er niet door God in voorbereid vindt. Daarom weergalmen ook David's Psalmen tot aan 's werelds einde, en het is een teeken van bederf, waar ze als uitdrukkingen van het geestelijke leven, en als huis- en tempelzangen niet meer geacht, of wel geheel afgeschaft worden. Ik ben niet tegen gezangen. Ik houd niet van bekrompene denkbeelden, maar dat alles op zijn waren prijs gesteld worde. Doch gezangen worden gewoonlijk *op* iets gemaakt, maar Psalmen zijn *uit* iets gemaakt; zij zijn alle van de ondervindingen van David en de andere heiligen uitgegaan. Zij zijn dus allen, geen enkele uitgezonderd, door het hart gegaan en daarom zijn ze ook voor het hart. Voor

zoover dan ook de gezangen niet in koele bespiegeling op bestaande zaken of bekende waarheden vervaardigd zijn, maar uit eigen levendige ondervinding zijn voortgevloeid, hebben zij ook blijvende waarde. Een goed lied is uit de Psalmen geboren. Ja ware geestelijke liederen zijn kinderen der Psalmen, en dus weder Psalmen of galmen, uitbreiding en vervolg er van."

Zullen wij nog meer getuigenissen aanhalen? Leest dan lezers, om des te meer overtuigd te worden van wat anderen als rijken nhoud in de Psalmen hebben gevonden, het woord van J.J. Moser, een man in de kerk van Christus bekend als geoefend christen en tevens bekend als christen-staatsman. „Zij die nooit een groot en langdurig lijden naar ziel en lichaam ondervonden hebben, zijn niet bekwaam om de Psalmen te verstaan, noch te gebruiken. Zoo heb ik het zelf ondervonden gedurende vele jaren. Ik dacht, dat ik de woorden verstond, maar zij waren voor mij een verzegeld boek. Gedurende een geruimen tijd had ik geen lust om de Psalmen te lezen; dat roepen uit de diepte, die jammerlijke klachten beschouwde ik als overdrevene, naargeestige uitdrukkingen; en mijn gansche ziel walgde van Davids begeerte om zich te wreken op zijne vijanden. Enkele verzen, in bizondere omstandigheden, waren mij soms tot leering, vertroosting en vermaning. De schat der ondervinding, diepe wijsheid, uitgebreide kennis van het menschelijke hart; die vermaning tot eerlijk en nauwkeurig onderzoek des harten, tot vertrouwen op God, zijn almacht en liefde; dat vasthouden aan Hem in twijfel en onzekerheid; dat aanschouwen van zijn vaderhart met de diepste overtuiging van eigen onwaardigheid; dat uitwerpen van het anker des geloofs in woedende stormen; met hoeveel zekerheid wij ons klemmen mogen aan de reusachtige keten der ondervinding van duizend jaren, en met tranen van geestverrukkende blijdschap roemen mogen in de hoop, waarvan hare overdenking ons deelgenooten maakt, om met David en alle heiligen onze stemmen te vereenigen in den lof en de aanbidding eener zalige eeuwigheid; dit alles werd m langzaam opgehelderd, en wekte mij tot ootmoedigen dank voor de Psalmen, wanneer ik verkeerde in groote in- en uitwendige verdrukking, benauwdheid en verzoeking. O, hoe dierbaar was mij dan het

bezit der Psalmen; hoeveel troost, licht en kracht hebben zij in mijn bezwijkende ziel gestort. Wanneer ik niet slechts den weg verloren had, maar zijn spoor geheel verdwenen was en ik als versteend nederzat, was een woord uit de Psalmen mij een lichtstraal; gelijk de leeuwerik plaatste ik mij op de vleugelen des adelaars, en door hem gedragen zweefde ik in de hoogte en zag *beneden mij* de wereld met al hare en *mijne* zorgen. Ik leerde denken, treuren, bidden, wachten, hopen en spreken in den geest van David: ,,Ik dank u, o Heere! dat Gij mij vernederd hebt.'' Ik leerde God in zijne rechten erkennen; ik verstond zijne bedoelingen van liefde en getrouwheid met ieder mensch, maar voornamelijk met mijzelven; zijne oneindige wijsheid jegens ons, zijne schepselen, in dezen tijd onzer beproeving, en de gezegende weldaden en noodzakelijkheid der verdrukking tot reiniging, heiliging en volmaking. Ik achtte mij zelfs gelukkig dat ik *waardig* gekeurd werd om verdrukking te lijden. Ik verkreeg eene betere beschouwing van Gods wijsheid en liefde, van de waarheid der Schrift en de onveranderlijke getrouwheid zijner beloften, den rijkdom zijner barmhartigheid en lankmoedigheid; van mijne afhankelijkheid, ongenoegzaamheid, nietigheid en onmacht zonder Hem; van de boosheid en het bedrog van eigen hart, de wereld, den mensch; en van de ondoorgrondelijke wijsheid Gods in de vereeniging van kwaad en goed. Ik werd minder in eigen schatting; meer toegevend, vriendelijk en vergevensgezind jegens anderen, en meer streng jegens mijzelven. Ik leerde God meer vertrouwen in al mijne wegen, en vaarwel zeggen aan roem, eer en gemak. Het was voedsel mijner ziel, te *kunnen* zeggen: ,,Heere, laat ik U slechts hebben. En ik vraag niet meer van het tijdelijke dan uwe wijsheid goedvindt en noodig voor mij oordeelt.'' Ik leerde meer gematigd worden in mijne begeerten en vermaken, en met hartelijkheid danken voor weldaden, welke ik vroeger niet als verbeurde zegeningen beschouwde, maar als mijn deel en recht. Indien mijne ziel nu feest houdt, zijn de Psalmen mijn tempel en altaar. Naast de schriften des Nieuwen Testaments, zijn de Psalmen mijn geliefd en meest dierbaar boek—de gouden spiegel, de algemeene schat der meest gezegende vrucht der kennis en ondervinding voor mijn leven. Om de Psalmen gron-

dig te verstaan, zullen wij een eeuwigheid noodig hebben, en ons verheerlijkt leven zal hunne verklaring zijn."

Voegen wij er nu nog een kort woord bij van den reeds aangehaalden Bisschop Jeremy Taylor. Van hem wordt gezegd, dat hij in de Psalmen vond ,,zoovele schoone beloften, zulk eene zonderlinge verscheidenheid van uitdrukking der barmhartigheden Gods, zoovele vertroostende gezangen; de herinnering van zoovele uitreddingen uit gevaren, van dood en vijanden, zoovele wonderen van ontferming en genade, dat hij overtuigd was dat er geen verdrukking groot genoeg was om al den rijkdom der vertroosting uit te putten, welke in den schat der Psalmen te vinden is."

Zco hebben wij enkele stemmen uit den loop der eeuwen beluisterd. Zij overtuigen ons van de groote waarde der Psalmen. Te meer doen ze dit, om dat elk waarachtig Christen hart zich er gedurig heen wendt om troost en sterkte te putten in den strijd des levens. Dat onze ziele zich gedurig verheffe tot Hem die ons de Psalmen gaf. Zij onze stemming als die des dichters: ,,Psalmzingt Gode, Psalmzingt! Psalmzingt onzen Koning, Psalmzingt."

J. MANNI.

Ons Oordeel over de Correspondence Schools.

In het Nov. nummer van DE GEREF. AMERIKAAN lazen we de antwoorden op onze vragen in betrekking tot de Correspondence Course.

Dat het ons helderder is geworden, kunnen we niet zeggen. Vooral niet in betrekking tot het onderscheid tusschen Independente Stichtingen en Universiteiten.

Naar het antwoord ons door Rev. J. W. Brink gegeven, bestaat het onderscheid daarin, dat hare leerlingen den geheelen cursus thuis doorloopen en ook dáár hunne examens ondergaan. (Bl. 105, 1, regels 6—8.)

En dan vragen wij, zijn ze daarom *independent?*

Hier voor ons ligt het antwoord van John Scott Johnson, Ph. D.

(Columbian University). Gevraagd zijnde naar zijn oordeel over deze gemaakte onderscheiding van Independente Inrichtingen tegenover Universiteiten, schrijft de doctor: ,,The Universities are frequently ,,independent'' as regards other educational Institutions, and the word does not appear to have much significance in this connection.''

Nog duisterder wordt voor ons het onderscheid, nu er ook nog gewezen wordt op een *Independent Course.*

De terminologie *Dependent* or *Independent* Course is voor ons iets nieuws. De technische termen zijn: *Regular* or *Special* Course.

Maar genoeg. Er ligt in het antwoord van Rev. J. W. Brink genoeg om ons oordeel te vellen.

Vooraf willen we er op wijzen, dat Rev. J. W. Brink, schrijvende over Independente Inrichting*en* (dus in het meervoud), slechts éene Inrichting in het oog had. Wel *dacht* ZEw., dat er meer waren, maar hem was niet meer dan éene Inrichting bekend, en moet dus die éene Inrichting bedoeld zijn, toen geschreven werd: De graad bij zoo'n Independente Inrichting behaald is van geen waarde.

En nu komen we tot ons oordeel.

1. Eerstens vragen wij onszelven af: Is dit stuk geschreven *met* of *zonder* bijbedoeling?—De heeren predikanten worden opgewekt tot het nemen van een Correspondence Course, maar vooraf gewaarschuwd toch niet te gaan naar die Independente Inrichtingen, waar men een *graad* bij Correspondence kan behalen, daar toch die graad zoo weinig in tel is, dat hij in de kringen der Universiteiten geen waarde heeft, en daar niet geldt als trap tot iets hoogers.

Wetende, dat Rev. J. W. Brink nu van geen andere Inrichting afweet dan de Nat. Corresp. Inst. te Washington, D. C.; en wetende, dat er onder de heeren predikanten, tot nu toe, slechts van éenen bekend is, die aldaar zijn graad behaald heeft, dan kan die éene predikant daar zwart op wit lezen: Uw graad is niets waard!

En verwondering moet dit bij dien predikant wekken, als hij zich herinnert, hoe ook Rev. J. W. Brink hem met het behalen van dien graad hartelijk gefeliciteerd heeft.

Nu kan de verontschuldiging gemaakt: Ik *dacht*, dat er meer Inrichtingen waren. Maar we kunnen *zooveel* denken. Duidelijk staat er: Zoover mij *bekend* is, is er slechts éene Inrichting.

---

2. In de tweede plaats vragen wij ons zelven af: Was Rev. J. W. Brink op de hoogte der zaak, toen ZEw. over de Correspondence Course schreef?—Ook hiervan zijn we niet overtuigd.

Vooreerst, omdat er in het Aug. nummer staat: Door sommige onzer groote Universiteiten is er een weg geopend om degelijke studie te bevorderen door een Correspondence Course.

Dit nu is historisch onjuist. De Historie leert ons, dat de Cambridge University (Engeland) er mee begonnen is in het jaar 1872. De Oxford University (Engeland) in het jaar 1885. En in navolging daarvan begon men er mee in de U. States. Van uit Philadelphia, als een centrum, kreeg de Correspondence Course al meer en meer beteekenis, zóo, dat heden ten dage meer dan 100 Colleges er aan medewerken.

Te zeggen, dat nu *onze* groote Universiteiten er een weg op uitgevonden hebben om degelijke studie door middel van een Correspondence Course te bevorderen, is onjuist.

Eene andere onnauwkeurigheid vinden we in de uitdrukking: Mijn onderzoek kan nog wel meerdere Inrichtingen ontdekken, en dan hooren we er misschien wel van door middel van De Amerikaan.

Nu hebben we aan dat verdere onderzoek geene behoefte. Onderzoek moet gedaan vóor men schrijft. Anders is men niet op de hoogte van een zaak, en kan aan het aldus gevelde oordeel geen waarde gehecht worden.

Nog eene andere onnauwkeurigheid merken we in de bekentenis: Maar, dat iemand, die met verzegelde papieren eener zoodanige school tot eene eerste klas College of Universiteit komt, in de meeste gevallen een speciaal examen moet ondergaan, eer hij ingeschreven kan worden, *wist ik niet.*

Er wordt dus eerst geschreven: Het werk van een Correspondence School is in de kringen der Universiteiten niet in tel; de graad aldaar behaald geldt niet als trap tot iets hoogers. En nu wordt bekend: *Ik wist niet*, dat er wel waarde aan gehecht wordt.

Doch genoeg. Deze onnauwkeurigheden teekenen ons een *te haastig geveld oordeel* over de Correspondence Schools.

---

3. In de derde plaats vragen wij onszelven af: Is Rev. J. W. Brink in staat te oordeelen over het verschil tusschen die Independente Inrichtingen en ,,den cursus per post'' van de Chicago University, als ZEw. schrijtt: *Anders* is het met ,,den cursus per post'' van de Chicago University?—Ook hiervan zijn we niet overtuigd.

Immers, inzage van de Nat. Corresp. Inst. (waar het eigenlijk om gaat) heeft ZEw. niet anders kunnen nemen, dan door eene circulaire, die *nu eerst* wordt ingezien, nadat het stuk over Correspondence Course reeds een maand geleden gedrukt is.

En hoe weinig de schrijver dan op de hoogte is met de Nat. Correspondence Inst. blijkt, als ZEw. schrijft: Uit de circulaire blijkt, dat iemand door haar ,,Bachelor'' kan worden ,,of Arts, of Science, of Philosophy.'' Vergeten wordt door den schrijver, wat er *onmiddellijk op volgt:* .,MASTERS' DEGREES!''

En indien verder onderzocht was, zou blijken, dat ook de Doctor's graad aldaar behaald kan worden, alsmede een Bachelors' Degree in de Godgeleerdheid.

Verwacht kan dus *niet*, dat met zoo weinig onderzoek een *juist* oordeel over de Nat. Corresp. Inst. kan geveld worden.

En wel weten we, dat ZEw. vroeger een paar lessen in de eerste beginselen van de Hebr. taal genomen heeft door middel van dien ,,cursus per post'' van de Chicago University, maar ook dit allereerste begin waarborgt ons niet, dat eene *juiste* vergelijking getrokken kan worden, als ZEw. schrijft: Anders is het met den cursus per post van de Chicago University.

Letten we nu aan het einde van dat schrijven op eene *aanbeveling* van dien ,,cursus per post'' van de Chicago University, al is het dan ook met eene kleine opmerking, dan kunnen we dit toeschrijven aan te weinig bekendheid met dien ,,cursus per post,'' daar toch tot twee keer toe in *De Wachter*, ziende op het geestelijk gevaar, voor de Chicago University *gewaarschuwd* is.

---

4. Ten slotte vragen wij onszelven af: Heeft Rev. J. W. Brink een *waar* oordeel geveld, als er geschreven is, dat de graad behaald bij een Correspondence School in de kringen der Universiteiten zoo weinig in tel is, dat hij daar niet geldt als trap tot iets hoogers?

Hier voor ons liggen de antwoorden van 36 Universiteiten op de vraag: Of het werk van Correspondence Schools erkend wordt.

Van die 36 zijn er 28, die geen student van welke school of College hij komt tot hoogere studiën toelaten, zonder examen, en dat de Correspondence Schools daar ook aan gebonden zijn. Het antwoord luidt: "We do not give credit in our School for work done elsewhere, but require of all students, seeking advanced standing, to take an examination in all those subjects they ask credit for. We will admit the students of your Correspondence School to advanced standing upon examination."

Feit is dus, dat bij al die 28 Universiteiten de Correspondence Schools op een lijn gesteld worden met de andere scholen.

Evenzoo bij die andere 8 Universiteiten, die tot antwoord gaven: "We will admit the students of your Correspondence School to advanced standing, upon your certificate, without examination."

En nu weten we wel, dat er enkele Universiteiten zijn, die het werk van Correspondence Schools nog niet ten volle erkennen. Maar dit was ook eerst het geval met de Oxford University, doch later veranderde dit.

Zullen we hier nog aan toevoegen een reeks van uitspraken van geleerde doctoren, ten gunste van Correspondence Schools? Dit is niet noodig. Toch kunnen we niet nalaten aan te geven wat Prof. William R. Harper, Ph.D., president van de Chicago University zegt: "It is safe to say, that the standard of work done in Correspondence Courses is fully equal to that of the work done in the class-room. Indeed I may say, there is a larger proportion of high-grade work done by Correspondence than in class-room recitations."

En voegen we hier ten slotte aan toe de uitspraak van de Chicago University. Op de vraag of de graad van de Nat. Corresp. Inst. te Washington, D. C. erkend wordt, ontvingen we ten antwoord: "Your recent letter is at hand. In reply I have to say, that your

bachelors' diploma will admit you to advanced standing in this University."

Hierbij zetten we een punt. Het is dus duidelijk en klaar voor allen die een Correspondence Course nemen bij de Nat. Corresp. Inst. te Washington, D. C., dat de graad aldaar behaald *wel* geldt als trap tot iets hoogers, en in de kringen der Universiteiten *wel* wordt erkend.

R. L. HAAN.

De Vrienden der Waarheid.

Slot.

Het kort overzicht van de geschiedenis der Waarheidsvrienden is ten einde gebracht in 't No. van October. Als aanhangsel geven we hier nog een korte mededeeling uit 't leven van eene der reizende oefenaars. Wij vonden dat in de *Friesche Kerkbode* van den 27sten April 1900, die het overgenomen had uit het *Gereformeerd Jongelingsblad.* Die mededeeling dan luidt aldus:

,,Dibbets en Bechthold, bestuurders der Vereeniging Vrienden der Waarheid, wisten wel wat ze deden, toen ze Willem de Jong in 1865 tot ,,evangelist,'' tegenwoordig zouden we zeggen als ,,oefenaar'' aanstelden. Heel het land door heeft hij sedert dien tijd gezwalkt en gezworven om maar te arbeiden aan de wederopleving der kerk. Met het oog daarop heeft Prof. Rutgers hem aan zijne groeve een ,,gereformeerd methodist'' genoemd; inderdaad een zinrijke juiste karakteristiek.

Uitgaande overal met den ijver, den gloed, de liefde en de blijdschap van een methodist, heeft hij gearbeid, niet maar om zielen te winnen, maar, en dit onderscheidde hem van den methodist, om het Sion Gods weer uit zijn gruis op te bouwen. Dat die arbeid niet gemakkelijk was, bewijst het volgende staaltje, door hem zelf medegedeeld:

,,Gewoonlijk bleef ik drie weken op reis, sprak des Zondags drie-

maal, en van Maandag tot Vrijdag iederen dag in eene andere gemeente, en moest al die reizen te voet afleggen. Maanden achter elkander heb ik toen, behalve de Catechisatiën, door mij gehouden, 26 oefeningen per maand gehouden. Steeds blijft mij in herinnering eene reis van Hoogeveen naar Nieuw Leusen. Te Hoogeveen kreeg ik bericht dat ik den weg moest vragen naar de steenen pijp (de grensscheiding tusschen Drente en Overijsel), waar mij iemand met eèn wagen zou komen afhalen.

,,Des Maandagsmorgens om 7 uur ving ik te voet mijn reis aan en bereikte om twee uur het gegeven punt. Gelukkig vond ik daar een hutje, waar ik wat drinken kon krijgen. Het was in de maand Juni, en het heidezand was heet door de brandende zon. Daar moest ik toen wachten, tot dat er om 4 uur iemand kwam, maar te voet; de man had aan de Dedemsvaart boomen gekocht en er den wagen laten staan. Om daar te komen moest ik nog een uur door het mulle zand loopen. Zeer verwonderd was ik, toen ik daar aankwam den wagen met boomen geladen te zien, geen andere plaats voor mij overlatende dan op de boomen. Met behulp van den voerman klouterde ik tegen den wagen op en nam schrijlings over de boomen plaats. Zoo ging het op eenen draf op eenen wagen zonder veeren langs de Dedemsvaart en om half zeven uur bereikte ik met een scheur in mijn broek, het Spreekgebouw, waar het volk reeds van 6 uur af zat te wachten. Daarbij kwam nog, dat het logies veel te wenschen overliet, zoodat ik zeer blijde was, dat ik den volgenden dag reeds vroeg op reis naar Assen moest.

,,Daarenboven hadden wij met veel tegenstand te kampen, zoodat ik wel eens tot in den nacht in het Spreekgebouw moest blijven, om niet te vallen in de handen van het jonge volk, dat zich opgemaakt had om dien broeder aan te vallen!''

Zoo heeft Willem De Jong bijna 35 jaar gearbeid. Eerst een paar jaar geleden werd hij ouderling bij de Geref. Kerk van Amterdam. En dan kon men hem Donderdagsavonds ten kerkerade zien wandelen, uit de Jordaan waar hij woonde, naar de Kerkstraat....via Kalverstraat. Waartoe die omweg? zal men wellicht vragen. Wel, in de Kalverstraat was de tijdingzaal van het dagblad de *Telegraaf*,

en daar kon De Jong dus nog eerst het avondblad lezen. En zoo zag men dan in de Moderne Kalverstraat dit oud Gereformeerde-type met een hoogen hoed, nu juist niet naar den laatsten smaak; met een groote witte das, eenige malen om den hals geslingerd, en met een jas die in breede panden uitliep, als een soort Paul Kruger, op wien hij ook in het gezicht sterk geleek, te midden van allerlei dandy's á la Chamberlain.

Doch wel verre van over hem te glimlachen, dachten we dan vaak aan wat Dr. Geesink in *De Hoop* over dat soort ouderwetsche Calvinisten schreef.

,,Wee ons, indien wij ook deze Calvinisten die gewerkt en gestreden, gebeden en geleden hebben, toen aan ons nog niet gedacht werd, de liefde van ons hart zouden onthouden.

,,Zij hebben de wachtposten reeds zoo lang geleden betrokken, dat het waarlijk hun schuld niet is, wanneer hun monteering ons wat ouderwetsch lijkt; zij stonden er zoo eenzaam en hebben er bij dag de hitte en bij nacht de vorst derwijs verduurd, dat het niet te verwonderen is, wanneer zij de rechte conversatietoon zijn kwijt geraakt en er wat verweerd uitzien.

,,In taai geduld, in beproefde trouw, in liefde, die alle dingen verdraagt, hebben zij hun proefstuk geleverd.''

In steê van minachtend op een man als De Jong neer te zien, staan we dan ook wel veeleer verstomd over de gemakkelijkheid, waarmee hij zich in onze nieuwe toestanden kon schikken. Hoe menigeen zou, als een jonger geslacht in zijn plaats kwam, ietwat nijdig de jongeren aanzien. Maar niet alzoo De Jong. Of wat zegt ge van zulk een taal, door hem ten jare 1880 in zijn: *Wat niet en wat al gereformeerd is*, neer geschreven: ,,De laatste dagen zijn getuigen van de levenskracht van het Gereformeerd beginsel in de stichting *der Vrije Universiteit op Gereformeerden Grondslag*. Gebruike de Almachtige God haar, om het Gereformeerd beginsel eens weer op elk gebied te doen zegevieren!''

,,'t Was dan ook ten volle verdiend, toen Prof. Kuyper aan den feestdisch bij de oprichting der Vrije Universiteit, nadat Ds. Ringnalda namens de Vrienden der Waarheid den broedergroet had over-

gebracht, dezen groet beantwoordde met een dronk op de Vrienden der Waarheid als een vereeniging, ,,Die in dagen van veel banger benauwing onder den eerbiedwaardigen, betreurden Dibbets eenzelfde doel als thans deze Universiteit in het oog had gevat; de wederopbouwing van ons volk tot een eere Gods op den grondslag van de belijdenis der vaderen. Persoonlijk voelde hij zich met name aan deze Vereeniging dan ook zeer hartelijk verbonden, dat een dronk op deze pioniers van het Calvinisme hem uit het hart moest. Zij hadden de vooren geploegd, waarin door ons thans het zaad gestrooid werd.''

F. J. DROST.

Op 's Werelds Tooneel.

Men profeteerde in der tijd van den goddeloozen oorlog tusschen Engeland en de Zuid-Afrikaansche Republiek, dat Engeland met de Republiek tot dezen strijd te noodzaken en door zijne manier van oorlogvoeren de oorzaak zou wezen van eenen algemeenen opstand der wilden tegen de beschaafde bewoners van Zuid Afrika. Voorspeld werd dat de inboorlingen der koloniën revolutie zouden aanrichten tegen het volk, dat hen in bedwang hield en in menig geval onderdrukte. De vreeze werd geopperd dat de Kaffers enz. door de vriendschap van het perfide Engeland overmoedig geworden, straks Zuid Afrika in een bloedbad zouden veranderen en dat dit bloed zou stroomen uit de wonden der vreemdelingen.

Nu, het schijnt er al mooi op aan te gaan. Nauwelijks is de eene opstand gedempt of de andere roept om krasse maatregelen. Dezer dagen heeft Duitschland veel werks van zijne kolonie in Damaraland. Deze inboorlingen van Zuidwest Afrika willen niet langer onder de Germanen staan. Eerst scheen het bagatel te zijn. Een kleine oorlog waarin nog al wat militaire ervaring op te doen was zonder veel moeite of groote kosten. Maar, ja wel. Duitschland betreurt alreede verscheidene dooden, geveld door den vijand en het klimaat.

Damaraland in revolutie.

Alreede moest besloten 1400 man derwaarts te zenden tot aanvulling der gelederen en om den Reichstag te verzoeken $20,000,000 disponibel te stellen tot het voortzetten van dezen ,,kleinen'' oorlog.

In New York zal, zoo wordt ons verluid, een tempel opgetrokken, gewijd aan het Atheïsme. Hij zal gebouwd door Joden, die aan allen godsdienst gespeend zijn. In verband met dezen tempel zal er een school gesticht voor de kinderen. In den tempel, die in het middenpunt van het Hebreeuwsche gedeelte van East New York zal staan, zal verkondigd en op de school geleerd, dat het de grootste aller dwaasheden is te gelooven dat er een God is. Doel dezer beweging is allen godsdienst en bovenal dien der vaderen Abrahams, Izaaks en Jacobs van de aarde uit te roeien. De Jood vooral moet verlost van zijne godsdienstige begrippen. De voorstanders van dit vernietigingswerk hebben vastelijk voorgenomen, er mede voort te gaan totdat alle Joden Atheïsten zullen zijn. Gelukkig dat er zulke heerlijke beloften voor Israel liggen in de Schrift. En dat geene van die kan falen. De duivel moge arbeiden alle Joden tot atheïsterij te brengen. Hij, Wien gegeven is alle macht in hemel en op aarde zal maken dat gansch Israel eens ingaat. Daarom niet vertraagd in de zending onder Israel. Maar met te meer ernst en ijver gewerkt. Bouwt de duivel een tempel gewijd aan Atheïsme, de Christen helpe aan den bouw dier kerk, die ook een bedehuis voor Israel zal zijn.

Atheistische tempel in New York.

Maandag den 21sten Nov. werd eene merkwaardige vergadering gehouden in het Manhattan Hotel, New York. Doel der bijeenkomst was eene vriendschappelijke discussie te voeren over het probleem: Van waar komt het, dat onze beste en meest talentvolle jonge mannen zich in steeds grooter getal wijden aan allerlei, terwijl het getal, dat tot het predikambt opgeleid wordt, immer afneemt? Hoe hierin een gunstige verandering te brengen? Tegenwoordig waren: Bisschop Charles H. Fowler en de Bisschop Coadjutor David H. Greer; de professoren of de dekens van de Drew, New Brunswick, Yale, Union, Hartford, en

Nood.

General Theological seminariën; de redakteuren van *The Outlook*, *The Observer*, *The Churchman*, en *The Christian Advocate*; Drs. Stevenson, Markey, Rainsford en Bitting; Rev. H. I. Coffin, Mr. R. C. Morse, John R. Mott en Albert A. Beaver.

Waarlijk een merkwaardige colloquium. Van welke zijde ook bezien. Na lezing en overweging van de opgegevene redenen voor het bovengenoemd verschijnsel, alsmede van de voorgestelde middelen om verbetering aan te brengen komt het ons voor, dat noch de oorzaak noch het middel gevonden werd. Ons dunkt we hebben hier een oordeel Gods over een groot deel der kerk te zien. Zij wordt in dit deel hoe langer zoo minder een pilaar en vastigheid der waarheid. Velen prediken een ander Evangelie dan dat van Paulus daar er toch geen ander is. Waartoe zou God door zijnen Geest meer predikers verwekken? Opdat zijn Zoon nog meer zou vernederd in zijn eigen huis? Wat er gedaan moet door de kerk om dit oordeel af te wenden is niet dit, dat ze wat geestelijker moet worden in haar godsdienst. Maar dit, dat ze terug keert tot de prediking van het Woord haar toevertrouwd. Zij predike weer Christus Jezus en dien gekruist. Dan zal haar God haar zijne gunst doen ondervinden daarin, dat hare zonen, en dan de meest bekwame vooral, zich heur beschikbaar stellen tot den dienst des Woords. Gaat ze voort op den ingeslagen weg, God slaat haar met verlamming, ze wordt onbruikbaar. Daarentegen zal het deel, dat getrouw blijft in den strijd voor het geloof, den heiligen eenmaal overgeleverd, ervaren dat zij de keur harer zonen mag opleiden tot het werk der Evangeliebediening. De Christelijke Gereformeerde kerk neme deze dingen ter harte. God geve haar de genade der getrouwheid.

Er is een woord, dat dezer dagen niet weinig vernomen en soms zelfs zoo maar zonder vertaling door Hollanders gebezigd wordt: Wij bedoelen het woord ,,graft.'' 't Is eigenlijk geen zuiver Amerikaansch woord, maar wat men in dit land ,,slang'' noemt.

,,Graft.'' Het zal echter wel spoedig geheel ingeburgerd zijn. ,,Graft'' is grootendeels een staatkundige term. Men verstaat er door: oneerlijkheid, omkooperij, onderkruiperij in politieke

aangelegenheden of zaken het gemeenebest rakend. Voor enkele jaren zond men afgevaardigden van de Conventie naar de Caucus om de kandidaten te nomineeren. A. wou gaarne kandidaat worden, zag er geen kans toe om er langs eerlijke wegen te komen, hij ging dan wel heen en kocht de ,,delegates'' om. Dat was ,,graft.'' Eene stad heeft behoefte aan een nieuw water systeem. Eene zekere handelsmaatschappij wil wel gaarne zaken doen met die stad. Maar de kansen staan niet gunstig voor haar. De beschreven vaderen zullen denkelijk op hare aanbiedingen niet ingaan. Wat te doen? Een paar van die heeren van den stadsraad voor die zaak winnen door een geschenk van geld. De eene stelle voor, de andere ondersteune om een contract met deze maatschappij te sluiten. Is dat in orde dan moet meer geld besteed om leden van den ,,council'' te bewegen voor het voorstel te stemmen, opdat het aangenomen worde. Dat is ,,graft.''

Daar is eene strenge wet tegen huizen van ontucht in zekere buurten en tegen holen waar men zijn geld met kaart of ander spel vermeerderen of verminderen kan. De eigenaren of bestuurders van zulke pestholen op zedelijk gebied betalen aan de bevoegde autoriteit zoo nu en dan een sommetje, of jaarlijks een vast aantal dollars. Zij worden dan soms tegen alle rechtmatige aanklachten in, ongemoeid gelaten, of voor den rechter gebracht voor de leuze tot een kleine boete veroordeeld. Dat is ,,graft.''

Dat dit woord vooral dezer dagen zooveel gebruikt wordt, is dewijl het kwaad zoo algemeen blijkt te zijn in politieke kringen en onder 's lands besturen. Het is notoir. Men zegt: ,,Ieder politician heeft zijn prijs.'' Dat zooveel is als: ieder politician kunt gij omkoopen mits ge hem zijne schatting betaalt. Wij gelooven niet dat dit woord op alle staatkundige mannen van toepassing is. Wij meenen ze te kennen, die voor geen geld ter wereld zoo groot een kwaad zouden willen doen en verkoopen hunne stem. Maar wel zijn er velen onder onze burgers en bekleeders van posten in de regeering van stad en land, die het zoo nauw niet nemen. ,,Graft'' wordt hoe langer hoe meer een onzer nationale zonden, een schandvlek dezer natie. Een kwaad dat om bekeering roept. De kansel

en het Christelijk dag-, week- en maandblad dienen te waarschuwen tegen en af te manen van dezen gruwel.

De stemming om een President is weer voorbij. Gedurende de dagen, waarin men in Amerika gewend is veel agitatie te maken in het belang der onderscheidene kandidaten, was het wel te zien wat de uitkomst zou wezen. Waaraan? Aan de matige houding der stemmers. Hier en daar werden speeches afgestoken en mogelijk wel een optocht bij fakkellicht gehouden. Waar was echter de heete discussie, de felle weddingschap, de opwindende optocht van andere jaren? Het schitterde al door afwezigheid. Wat men wel vernam in woord en houding was: beradenheid, beslistheid. De verstandigen van ons volk zeiden weinig of niets. Dit in verband met algemeene gewenschte toestanden geheel het land door deed menigeen zeggen: „Roosevelt mag vast op nog vier jaar rekenen.'' Dat hij zulk een groote meerderheid zou hebben en dat het zuiden nog zoovele stemmen op hem zou uitbrengen, dat dacht niemand. Wel een teeken van het vertrouwen in hem gesteld, al mag het dan waar wezen, dat de kandidaten der Demokratische partij geheel niet gewild waren van het oogenblik hunner nominatie af en al meer en meer stemmen verloren naarmate de dag naderde, waarop de beslissing zou vallen.

Pres. Theo. Roosevelt, 1904–1908.

Onlangs maakte Ds. G. D. De Jong ons in *De Wachter* opmerkzaam op de propagande door de Socialisten gemaakt en op den groei dezer beweging in onderscheidene landen. De laatste stemming hier te lande liet duidelijk zien, dat deze plante, die niet door den hemelschen Vader geplant werd, ook in de Ver. Staten weelderig tiert. Onrustbarend is het toenemen dezer ongoddelijke strooming in het volksleven. Een teeken der tijden, mogelijk eene profetie van wat wij te gemoet gaan in ons land, is de stemming zooals die dit najaar verliep. Vier jaar geleden ontving der Socialisten kandidaat voor President der Vereenigde Staten 97,000 stemmen. En dit jaar klom dit cijfer tot 600,000. Eugene V. Debs is de man, die zoo groot een

Debs, 600,000 stemmen.

getal stemmen op zich vereenigd zag. Om meer dan éene reden doet ons dit resultaat achting hebben voor wijlen Senateur Hanna, als voor een profeet, waar hij eens zeide: ,,De volgende groote politieke worsteling in de Ver. Staten zal zijn tusschen de Republikeinen en de Socialisten.'' Vergunt ons op tweeërlei opmerkzaam te maken: *a*. De 600,000 stemmen werden den Socialistischen kandidaat gegeven in onze dagen, die dagen van ongeëvenaarden voorspoed zijn en van schoone beloften in dezen voor de naaste toekomst, zoo men wil. De Socialisten hielden het op 1,000,000 stemmen aan. Ze hadden deze en meer wis verkregen, indien de tijden slecht en drukkend waren geweest 600,000 stemmen voor een Socialistischen kandidaat voor president der Ver. Staten in voorspoedige jaren, dat teekent! Men lette er op. *b* De kandidaat, op wien deze 600,000 stemmen zich vereenigden, was Eugene V. Debs, een man, die in 1894 zich openbaarde als een anarchist-socialist en die zich nog alzoo uitlaat. Debs is een Socialist van de meest radikale soort. Zijn socialisme loopt grootendeels in het anarchistische spoor. Niet overreding is zijn middel om de gewenschte verandering in de maatschappij tot stand te brengen, maar dwang en schrik aanjaging. Zijns is het Socialisme van het vuur en het zwaard. En *die* Socialist, Eugene V. Debs, die ontvangt 600,000 stemmen als kandidaat voor de hoogste en meest verantwoordelijke positie in de Ver. Staten! Zou het geheel onmogelijk zijn dat de kandidaat dezer richting in 1908, zoo hij een conservatief Socialist, een bekwaam mensch, een volksleider is, een paar millioen stemmen op zich vereenigd ziet? Neen, geheel onmogelijk is het niet. Vooral niet als de idee van de emancipatie der vrouw voortgaat zoo veel volks van Gods woord af te leiden. Deze idee toch is een der troetelkinderen der Socialisten en doet er aan toe dat hunne vrouwen zoo ijveren voor de Socialistische beginselen. Nog eens, niet geheel onmogelijk; vooral niet als de trusts zoo toenemen in aantal en macht als in de laatste jaren het geval geweest is. De trust is de olie van het socialistisch vuur. Hoe meer de groote monopoliën vermenigvuldigen en machtig worden, hoe meer het Socialisme zal floreeren. Het volk, dat bidden geleerd heeft, bidde vuriglijk, ootmoediglijk, bekeeringsvol voor overheid en

volk van Amerika, want een zee van ellende en wanorde vergadert zich op de hoogte der bergen. God alleen kan verhoeden, dat ze losbreke en ons overstroome als een oordeel Gods.

In Brazilië is het ook al niet rustig. Daar ondervindt men de nawerking van eene revolutie op kleine schaal. Er was eene wet gepasseerd die de vaccinatie voor ieder noodzakelijk maakte. De uitvoering van dezen dwangregel en enkele andere zaken waren de aanleiding tot dezen opstand. Hij was van korten duur. En thans zitten er gezinnen in rouw terneer; onderscheidene lieden namen tijdig de vlucht naar het buitenland, terwijl sommige in de gevangenis zuchten de dingen af te wachten, die gebeuren zullen. Wis mogen zij het ergste, d.i. den rechterlijken dood, verwachten.

Opstand in Brazilie.

Wat is dit toch eene onrustige wereld! Hier oorlog, daar revolutie, ginds werkstaking, elders moord en doodslag; om ons heen omkooperij en bedrog. Welgelukzalig, wie in den Vredevorst door den Geest der vrijheid een kind Gods, een oprechte, is.

J. W. BRINK.

Ter wegneming van ergernis,

neem ik gaarne de uitdrukkingen: „Ook niet ernstig en biddend overwogen, noch wat ik schreef, noch wat hij zelf schreef'' en verder al wat persoonlijk en kwetsend was, tegenover Ds. Jonker terug. Ook een andere broeder maakte mij daar opmerkzaam op. Ik had daar geen recht toe. Ik had dit niet moeten doen. Ik bied bij dezen mijn verontschuldiging aan Ds. Jonker, en aan de lezers van de GEREF. AM. aan.

Dat Ds. Jonker zich tegenover mij gevoelde als een korporaal tegenover zijn kapitein, dat spijt mij. Ik heb zulk een gevoel zelf niet gehad, en heb dat bij geen ander willen wekken. Kapitein wil ik volstrekt niet wezen. Ik verlang niets meer te zijn, dan een broeder onder de broederen.

Op het schrijven van Ds. Jonker in te gaan is niet noodig. Hij zegt voor het grootste gedeelte, in zijn laatste stukje, slechts wat anderen zeggen en denken. En wat ZEw. zelf zegt, doet mij vragen: is de Synode er in het belang van de dominee's?

Ik twijfel niet of deze openlijke verklaring zal voor Ds. Jonker voldoende zijn, en ik zal hierdoor den weg voor ZEw. geëffend hebben, om op de zaak zelf te kunnen ingaan. Maar dan ook als een broeder tegenover een broeder, en niet als korporaal tegenover zijn kapitein.

K. KUIPER.

Boekaankondigingen.

Kommentaar op Paulus eersten Brief aan de Corinthiërs door F. Godet. Uit het Fransch vertaald door Dr. G. Keizer. Verkrijgbaar bij J. B. Hulst, Grand Rapids. In linnen $3.50. In leder $3.85.

In dit boek van ruim 840 bladzijden wordt ons een degelijke, fijne, frissche verklaring van Paulus eersten brief aan de Corinthiërs gegeven. De schrijver behoort tot de positieve en conservatieve richting, en is door zijne verklaring van het Evangelie van Johannes, Paulus' Brief aan de Romeinen, en andere werken in de Christelijke wereld overal bekend, daar zijne boeken in onderscheidene talen worden overgezet. Zijne werken worden algemeen zeer gewaardeerd. Ook uit het bovengenoemde werk blijkt het bij vernieuwing, dat Godet zich ten doel stelt om ons te doen inleven in de H. Schrift.

Het boek is in het Nederlandsch overgezet door een leeraar in de Geref. Kerk van Nederland, G. Keizer, die Doctor in de theologie is, en voor deze taak wel bekwaam. Dit werk kan met zeer veel vrucht gebruikt worden.

Paulus' Brief aan de Romeinen met de gemeente gelezen door J. van Andel, Predikant te Gorinchem. Verkrijgbaar bij J. B. Hulst. Geb. $1.65.

De werken van Ds. J. van Andel worden hoe langer hoe meer gewaardeerd. Hij pronkt nooit met geleerdheid, doch alles wat hij schrijft is degelijk en soliede. Zoo is het ook in dit boek over den

Brief aan de Romeinen. Hij heeft zijn leven gewijd aan Schriftstudie. En nu is zijn doel om de gemeente de ideeën der H. Schrift te doen verstaan. Hij acht dit zijne roeping van Gods wege. Om zijn doel te bereiken vermijdt hij alle formeele geleerdheid. Hij wil de gemeente de H. Schrift zoo leeren lezen, dat zij ook verstaat wat zij leest. Wie in eenvoudigen, helderen stijl den doorloopenden gedachtengang van den Brief aan de Romeinen wil verstaan, kan geen geschikter hulpmiddel vinden dan dit boek van Ds. J. van Andel. Evenals al zijn andere boeken durven wij ook dit met volle vrijmoedigheid aanbevelen.

De Bijbel Gods Woord, door F. Bettex. Verkrijgbaar bij J. B. Hulst. Geb. $1.60.

De tijd ligt nog niet ver achter ons, waarin een wetenschappelijk man buiten het terrein der theologie nauwelijks den moed had om de H. Schrift als Gods Woord in publiek te verdedigen. En tegenwoordig komt de een na den ander uit de onderscheidene terreinen der wetenschap weer vrijmoedig getuigen: De Bijbel is Gods Woord. Vooral in Europa. En onder hen is Bettex een van de meest vrijmoedige, besliste en krachtige getuigen. Het boek wordt in Christelijke kringen overal gelezen en geprezen. Het moest ook onder ons in geen huisgezin ontbreken. Bettex is niet in de Gereformeerde levenskringen opgevoed, en hij is een oorspronkelijk man en een zelfstandig denker, en heeft een enkele maal wel eens een eigenaardige opvatting, doch hij is een man des geloofs, en hij durft en kan zeggen wat hij gelooft.

Deze tweede uitgave is met vele toevoegselen verrijkt.

Oude Ketterijen in Nieuwe Kleederen, door J. Kok., V. D. M. te Bedum. Verkrijgbaar bij J. B. Hulst. $0.15.

Dit boekje maakt u duidelijk, dat er ook op het gebied van de richtingen, die van de waarheid afwijken, niets nieuws is onder de zon. Wat onze onderwijzers in vele publieke scholen in de laatste jaren aangaande de evolutie leeren, en voor spik splinter nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen uitgaven, werd door sommige Heiden-

sche wijsgeeren in Griekenland in hoofdzaak reeds geleerd lang voor Christus' geboorte. De verdedigers van de moderne wetenschap verwijten ons, die aan Gods Woord vasthouden, dat wij zoo ouderwetsch zijn. Dit boekje van Ds. Kok maakt het u zeer duidelijk, dat die nieuwerwetsche menschen nog meer ouderwetsch zijn dan wij. Alleen de oude ketterij treedt nu op het tooneel in een nieuw kleed.

De Redacteur van *De Wachter* heeft dit boekje onlangs met zooveel warmte aanbevolen, dat het niet noodig is er iets aan toe te voegen.

F. M. TEN HOOR.

Alles is Afhankelijk van God.

Dit woord wordt door Gereformeerde menschen veel gebruikt. Wat beteekent het? Wil het zeggen, dat de dingen een zelfstandig bestaan hebben, doch niet uit zichzelven kunnen blijven bestaan? Of omgekeerd, dat de dingen wel hun ontstaan aan God te danken hebben, maar nu uit zichzelven voortbestaan? Deze onderscheiding komt voort uit een zucht naar onafhankelijkheid. Onafhankelijk willen zijn, is God willen zijn. De mensch is afhankelijk, d.i. hij hangt van iets af. Denk u iets dat naar beneden hangt, dus afhangt. Als datgene, waaraan het vast zit, loslaat, stort het neder. Zoo is de mensch, en zoo is alles afhankelijk, afhangende van God zoowel in zijn bestaan als in zijn voortbestaan. Indien God ons losliet, zouden wij niet slechts sterven, maar zelfs verdwijnen, d.i. ophouden te bestaan. Dus niet alleen ons voortbestaan, maar ook ons bestaan is afhankelijk van God. In Hem leven wij, bewegen wij ons, en zijn wij.

Dit geldt niet slechts voor het natuurlijke, maar ook voor het geestelijke leven. Als wij wedergeboren zijn, kunnen wij niet uit ons zelf leven. Er is niets dat uit eigen kracht voortbestaan kan. Elk ding verteert zijn eigen kracht, en zonder invloed en toevoer van buiten, verteert het dus zichzelf. Zoo is het ook met den Christen. Zijn bestaan en voortbestaan rust in Christus en door Christus in God den Vader. God verandert niet, en laat hem niet los. Dit is de grond voor de volharding der heiligen. T. H.

Zondige Onafhankelijkheidszucht.

Indien alles in zijn bestaan en voortbestaan afhankelijk is van God, dan volgt daaruit, dat onafhankelijkheid in algemeenen zin voor ons een onmogelijkheid is. Volstrekt onafhankelijk willen zijn is dan *niet willen zijn*, d.i. willen ophouden te *bestaan.* Dit is onmogelijk, omdat wij bestaan ondanks onszelven, zonder eigen toedoen. Wij bestaan door God, en Hij beschikt over ons voortbestaan. Wij kunnen daaraan niet af- of toedoen.

Onafhankelijk van God willen zijn is dus principieel eene groote zonde tegen God en tegen ons zelf. Daar ons bestaan in God rust, staat of valt de mensch met God. Wie het bestaan van God ontkent ontkent in beginsel daardoor ook zijn eigen bestaan. Of de mensch dit erkent of niet erkent, doet aan deze daad van ontkenning niets af- of toe. Voorwerpelijk is zij zelfontkenning, nihilisme.

In de zelfmoord komt dit duidelijk uit. Daarin negeert de mensch zijn bestaan zoover als hij dat doen kan. Zelfmoord is naar de idee eene *poging* tot zelfvernietiging. Doch ook slechts eene poging. Het is geene opheffing van het bestaan. De mensch blijft eeuwig bestaan. Daaraan kan hij volstrekt niets veranderen. Hoe zondig, hoe dwaas het *toch* te willen. Hoe vreeselijk het eeuwig *te willen*, en niet *te kunnen.*

T. H.

Goede Onafhankelijkheid.

Onafhankelijk te willen zijn van menschen is natuurlijk heel wat anders dan onafhankelijk te willen zijn van God. In het streven naar eene zelfstandige positie in de maatschappij ligt iets goeds. Toch moet men ook hierbij voorzichtig zijn. God heeft de menschheid niet zoo ingericht, dat elk mensch in alles zichzelf redden kan, en geen hulp van anderen noodig heeft. De maatschappij is een organisme. En elk lid van dit organisme kan dan alleen ongestoord leven als het zich aan de wet van dat organische leven onderwerpt. Wie zich daaruit losmaken wil verstoort de eenheid van het geheel, en doet zich zelf schade.

Verklaring van den eersten Brief van Petrus.

Hfst. I vs. 6. In welken gij u verheugt, nu een weinig (tijds), zoo het noodig is, bedroefd zijnde door menigerlei verzoekingen.

In dit en het volgende vers wordt duidelijk, waarom de uitverkorene vreemdelingen door God moeten bewaard worden. In deze wereld worden zij aangevallen door menigerlei verzoekingen. Wij zagen in het vorige vers dat God zijn volk bewaart door dat Hij hun geloof bewaart. De vijanden maken juist het geloof tot het mikpunt van hunne pijlen der verzoekingen. Hun doel is om Gods volk van God af te trekken, en om dit doel te bereiken, pogen zij hen tot ongeloof te verlokken. Doch God zorgt, dat deze poging juist een tegenovergestelde uitwerking heeft. De verzoeking van de vijanden gebruikt God tot beproeving d.i. tot loutering en dus tot versterking des geloofs. Ook de beproeving dient dus om het geloof en daardoor de geloovigen te bewaren voor de erfenis.

Er is verschil over de vraag, waarop de eerste woorden van dit zesde vers terugzien. Waaraan denkt Petrus bij de woorden: ,,In welken.'' Calvijn en vele anderen laten het terugslaan op het begrip zaligheid in vs. 5 of ook op al wat in vs. 3—5 gezegd is. Dan beteekent het: In die zaligheid of in die levende hoop op die zekere zaligheid verheugt gij u.

Andere meenen, dat die eerste woorden terugzien op ,,den laatsten tijd.'' Dan beteekent de uitdrukking: In welken laatsten tijd gij u verheugt. Het werkwoord ,,verheugen'' staat in den tegenwoordigen tijd. In overeenstemming daarmede denkt men bij de eerste opvatting aan eene vreugde, welke de geloovigen in het tegenwoordige genieten. De tweede opvatting neemt den tegenwoordigen tijd in de beteekenis van den toekomenden; dus: In welken gij u zult verheugen. Bij deze laatste opvatting is er nog weer tweeërlei mogelijk. Men laat ,,In welken'' slaan op den ,,laatsten tijd'' als zoodanig, en dan wordt daardoor niets dan de tijd der vreugde aangeduid, en dit zegt dan alleen *wanneer* zij zich zullen verheugen. Anderen vatten de uitdrukking: ,,In welken (laatsten tijd)'' op als voorwerp der vreugde. Dan is die laatste tijd voorwerp der vreugde

om hetgeen daarin geschieden zal, d.i. de zaligheid. En dit komt zakelijk overeen met de opvatting van Calvijn.

Tegen de opvatting, dat hier alleen de tijd, waarin men zich verheugen zal, wordt aangeduid, gelden de volgende bezwaren. Ten eersten wil men in het begin van dit vers een tegenstelling van tijd zien, en het aldus lezen: In den *laatsten* tijd zult gij u verheugen, terwijl gij *nu*, d.i. in den tegenwoordigen tijd beproefd zijt. Het komt ons voor dat dit onjuist is. Het ,,*nu*'' in het tweede deel van dit vers vormt wel eene tegenstelling van tijd, maar niet met het eerste gedeelte van dit vers, maar met het laatste gedeelte van het vorige: ,,in den laatsten tijd.'' In het zesde vers zelf is geen tegenstelling van tijd, maar van zaken en graad. Vreugde staat tegenover droefheid, en de vreugde is groot, en de droefheid weinig.

Het tweede bezwaar tegenover de bovengenoemde opvatting bestaat daarin, dat het werkwoord ,,verheugen'' in den tegenwoordigen tijd staat. Indien Petrus hier eene tegenstelling van tijd bedoeld had, dan zou hij dat in dit werkwoord hebben uitgedrukt, wijl het uit geen ander woord duidelijk aangewezen is. Het is wel waar dat de tegenwoordige tijd soms gebruikt wordt voor de toekomende, doch dan blijkt dat duidelijk uit den samenhang der gedachten, en dit is hier niet het geval. Daarom nemen wij dit werkwoord zooals het er letterlijk staat: zij verheugen zich in den tegenwoordigen tijd.

Een derde bezwaar tegen de genoemde opvatting is, dat de toekomende tijd dan als een gansch afgetrokken begrip wordt opgevat. Zij verheugen zich dan ,,in den laatsten tijd'' geheel afgedacht van de oorzaak of het voorwerp der vreugde. Doch de tijd kan op zichzelf geen oorzaak van vreugde zijn, maar alleen wat in den tijd is of geschiedt; dus alleen datgene, wat aan de geloovigen gegeven wordt *in* den laatsten tijd. En dit is hier de hoofdgedachte in de uitdrukking, want er is geen ander woord, dat het voorwerp of de oorzaak der vreugde aanduidt. Bovendien in een tijd zonder inhoud, in een ledigen tijd kan niemand zich verheugen. Doch dan is deze opvatting zakelijk weer dezelfde als die van Calvijn.

Een vierde bezwaar tegen de genoemde opvatting is, dat zij uitgaat van de gedachte, dat de geloovigen in dit leven alleen droefheid

hebben, en in de toekomst eerst blijdschap zullen genieten. Dit is niet de opvatting der H. Schrift, ook niet in de Brieven van Petrus. Hij leert niet, dat de droefheid van een geloovige in dit leven veel grooter is dan de vreugde, zooals Meyer bij de verklaring van dit vers beweert. Wij zullen onder zien, dat dit vers juist het tegenovergestelde leert. Vers 8 weerspreekt dit zoo beslist mogelijk. Zie ook Hfst. 4:13 e.a.p.

Op grond van deze overwegingen komt het ons voor, dat de opvatting van Calvijn de juiste is. De woorden: ,,In welken'' zien terug op ,,de zaligheid'' in het vorige vers. Doch dan vatte men ,,de zaligheid'' niet op in het afgetrokkene, los van de geloovigen, maar men beschouwe ze hier in hare betrekking tot de geloovigen, en deze in hunne betrekking tot de zaligheid; de zaligheid dus zooals zij voorwerp van de welgegronde hoop der geloovigen is. In deze zaligheid, welke zij in den laatsten tijd zullen deelachtig worden, verheugen zij zich reeds in den tegenwoordigen tijd, juist omdat zij met volle verzekerdheid er op kunnen hopen. Het is de zaligheid, waarvoor zij wedergeboren zijn; die voor hen bewaard wordt; waarvoor zij bewaard worden, en die aan hen zal geopenbaard worden in den laatsten tijd. Die zaligheid, die erfenis is de hoofdgedachte in de voorgaande en in de volgende verzen, en alle nevengedachten worden daarmede in verband gebracht. Hieruit volgt, dat wij ook dit vers zoo moeten opvatten.

De blijdschap over eene erfenis begint niet eerst als wij de erfenis in bezit krijgen, maar vangt reeds aan in het oogenblik waarin wij zekerheid verkrijgen, dat wij erfgenamen zijn.

In welke *gij u verheugt.* Het woord verheugen (agalliasthe) is veel sterker dan het woord verblijden (chairein), en is hier opzettelijk gebruikt. Het is een verheugen met sterke intensiviteit, met levendigheid, zoodat het hart van vreugde opspringt. En waarlijk de vreemdelingen in de verstrooiing, die in deze wereld zooveel vinden, dat hen bedroeft, hebben hier iets, waarin zij zich met hun gansche hart kunnen verblijden. Het is immers *de zaligheid*, in welke zij zich verheugen; de zaligheid, de onverderfelijke, onbevlekte en onverwelkelijke erfenis, die hen verlost van al wat hen verdrukt en be-

droeft, en die volkomen en voor eeuwig al hunne behoeften vervult. Zij mogen zich verheugen zonder beving, want God, de almachtige en getrouwe bewaart de zaligheid voor hen, en hen voor de zaligheid. Omdat die zaligheid in de toekomst zoo groot en zoo zeker is kan de vreugde in het heden zoo groot zijn.

Het is dus niet waar, dat het leven van een Christen een somber, neërslachtig leven is, een leven van droefheid en klagen. Het leven van een Christen in het heden en in de toekomst staat wel als lijden en heerlijkheid, als strijd en overwinning, maar niet in dienzelfden zin als droefheid en vreugde tegenover elkander. Het hart van Petrus was vol van vreugde toen hij in vers 3 jubelde: Geloofd zij de God en Vader van onzen Heere Jezus Christus. Droefheid en vreugde zijn tegelijk aanwezig in het hart van een Christen. Doch bij een Christen in normalen toestand is de vreugde grooter dan de droefheid. Dit blijkt ook uit de volgende woorden.

Nu een weinig bedroefd zijnde. In de Hollandsche en ook in de Engelsche vertaling heeft men het woord tijd ingevoegd, zoodat men leest: een weinig tijds bedroefd zijnde. Deze invoeging is onnoodig, en bovendien geeft zij aanleiding tot misverstand. Het begrip tijd is reeds aangeduid door het woord *nu* of *thans* (arti), en daarin ligt ook reeds, dat het een weinig tijds, een korte tijd is. Dit *nu* beperkt de droefheid tot het heden, tot dit korte leven op aarde, in tegenstelling met den laatsten tijd in vers 5.

De invoeging van het woord tijd geeft aanleiding tot misverstand, want dan vat men het woord *weinig* (oligon) op als eene bepaling van tijd, alsof Petrus zeggen wilde: „Een weinig, d.i. een korten tijd zijt gij bedroefd.'' Hoewel dit reeds ligt in het woord *nu*, is dit toch niet de hoofdgedachte, waarop Petrus nadruk leggen wil. De tegenstelling is niet een weinig of korten tijd tegenover een langen tijd of de eeuwigheid, maar een *weinig bedroefd* zijn tegenover een *groote, sterke vreugde.* Vreugde en droefheid worden hier met elkander vergeleken niet uit het oogpunt van duur of tijd, maar uit het oogpunt van maat en graad. Dus groote vreugde, weinig droefheid. Dit wil niet zeggen, dat de droefheid op zichzelve bij een Christen klein is. Integendeel, er is voor hem veel en diepe droefheid. Doch

in vergelijking met de groote vreugde, die hij door de hoop op de eeuwige zaligheid geniet, is de droefheid klein. Dit volgt uit den aard der zaak. De reden van de droefheid is hier de verdrukking dezer wereld, en de reden van de vreugde is de eeuwige zaligheid. Vergelijk die beiden nu eens met elkander. Die zaligheid is oneindig veel grooter dan de verdrukking, daarom kan de vreugde groot en in vergelijking daarmede de droefheid weinig zijn.

Er is echter nog een ander oogpunt in den tekst aangegeven. Boven hebben wij er reeds op gewezen, dat het werkwoord *verheugen* in den tegenwoordigen tijd gebruikt wordt, en dit wijst aan, dat het niet slechts een verheugen is voor een korten tijd, maar dat het een voortgaande en blijvende vreugde is. Petrus zegt niet: in welke gij u *nu* verheugt, of in welke gij u *zult* verheugen, maar in welke gij u verheugt, nu en voortaan tot in eeuwigheid. Doch met de droefheid is het anders. Zij is geen blijvende stemming. En dit juist wordt opzettelijk door het woordje *nu* aangewezen. De droefheid is voorbijgaande, zij is tot het heden, tot dit aardsche leven beperkt. De vreugde is en blijft; de droefheid is en verdwijnt. Ook deze tegenstelling volgt uit het onderscheid tusschen wat ons verheugt en wat ons bedroeft. De zaligheid of erfenis verheugt ons, en deze erfenis wordt door God voor ons bewaard. Deze blijvende erfenis kan ons blijvende vreugde geven. De verdrukkingen bedroeven ons. Doch deze worden niet altijd voor ons bewaard. God neemt ze straks weg, en er blijft niets van over. Zij behooren niet tot de blijvende dingen, maar alleen tot het heden, het nu. Ook daarom kan de vreugde groot en de droefheid weinig zijn.

In het kort samengevat wil Petrus dus zeggen: Uwe blijdschap is groot, en uwe droefheid weinig. Uwe blijdschap is blijvend en uwe droefheid gaat voorbij.

Zoo het noodig is. Deze gedachte wordt als een voorwaardelijke tusschenzin toegevoegd aan het begrip „bedroefd zijnde." Het wil zeggen, dat wij door God bedroefd worden, *indien het noodig is*; indien het naar het oordeel Gods *moet*, en het volstrekt niet anders kan. In Hfst. 3:17: „Indien de wil Gods het wil" wordt met andere woorden dezelfde gedachte aangeduid. Doch in de eerste uitdruk-

king wordt ons gezegd, dat die wil Gods geen willekeur is. Als God ons bedroeft dan doet Hij dat, omdat het *noodig* is, en het niet anders kan. Waarom is dat noodig? Omdat God het in zijn raad zoo bepaald heeft. God heeft de wijze, waarop Hij zijn volk leidt, niet van het oogenblik en de omstandigheden afhankelijk gemaakt, zoodat Hij zich in de leiding van hun leven laat bepalen door hen, d.i. door hunne toestanden. Neen, de wijze waarop Hij zijn volk leidt, staat van eeuwigheid vast in zijn besluit, en dit *moet* uitgevoerd worden. Doch dit besluit is aangelegd op onze verlossing. Daarin is bepaald al wat noodig is voor ons om tot de zaligheid toebereid te worden. Wat dus noodig is volgens Gods besluit is ook noodig volgens onze behoefte.

Wanneer wij door de verdrukkingen bedroefd worden, geschiedt dit dus niet bij geval. Ook mogen wij niet blijven staan bij de vijanden, die ons verdrukken. Wat zij doen is voor hen zonde, en daarvoor zal God hen straffen, doch wij moeten rekenen met God, die ook deze vijanden gebruikt om ons naar zijn verlossingsplan te bereiden tot onze erfenis.

Deze uitdrukking: „Zoo het noodig is'' wordt het naast met „bedroefd zijnde'' verbonden, hoewel zij ook met de volgende woorden van dit vers in verband staat. Petrus had ook kunnen schrijven: Nu een weinig bedroefd zijnde zoo het noodig is, door menigerlei verzoekingen. Doch deze bepaling zet hij opzettelijk in nauw verband met het begrip: „bedroefd zijnde.'' Want dat is juist het punt, waarop het bij de verdrukking aankomt. Het is noodig, dat de geloovigen bedroefd worden, want zonder deze droefheid is de verdrukking en verzoeking doelloos. Deze zullen dan niet dienen tot beproeving d.i. tot loutering en versterking des geloofs. Het komt dus juist aan op de droefheid. Deze is *noodig*. Daarvoor zijn de verdrukkingen middel, en daarvan is de loutering des geloofs noodzakelijk gevolg. Indien de verdrukkingen noodig zijn, dan zijn zij juist noodig om de geloovigen allereerst in de stemming van droefheid te brengen.

Bedroefd zijnde (lupethentes). Het woord (lupeoo) beteekent in 't actief: krenken, iemand doen lijden en daardoor bedroeven;

in 't passief: bedroefd worden. Het wijst het bedroefd zijn aan uit het oogpunt van de oorzaak n.l. het lijden. Droefheid is een smartgevoel der ziel over wat haar onaangenaam is, d.i. over een of ander lijden. Een Christen is niet ongevoelig of onaandoenlijk voor het lijden. Een goed Christen voelt het lijden veel dieper dan een ongeloovige, want deze beschouwt het alleen in verband met het physische (natuurlijke) leven, terwijl een Christen het ook in verband beschouwt met het geestelijke leven.

Er zijn vooral twee redenen, waarom het lijden de ziel der geloovigen tot droefheid stemt. De wedergeboren ziel wil naar haar aard ongestoord genieten, en het lijden verhindert dit. De tweede reden is, dat de ziel in het lijden een gevolg van de zonde ziet, en daarom is het haar eene oorzaak van smart En hoe groot ook de vreugde moge zijn in de hope der eeuwige zaligheid, deze droefheid wordt daardoor niet weggenomen.

Toch is het lijden voor den geloovige niet alleen een oorzaak van droefheid, maar ook van blijdschap. Het doel van het lijden ligt in de beproeving en versterking des geloofs, en daarom weet hij, dat ook het lijden hem medewerkt ten goede, zoodat hij zelfs kan roemen in de verdrukking. Een Christen kan tegelijk bedroefd en verblijd zijn. Bij de ongeloovigen is het lijden alleen een oorzaak van droefheid. Ook hieruit blijkt dus, dat de droefheid der geloovigen niet alleen anders van aard, maar ook veel kleiner is dan de droefheid der wereld.

Door menigerlei verzoekingen. In het begrip verzoeking (peirasmos) ligt, in onderscheiding van beproeving (dokimios), een element van vijandschap. Het is een verzoeken en aanvechten door den vijand om den geloovigen schade te doen; een verlokken en aanporren tot zonde; een aanvechten om hen tot ongeloof en afval te verleiden. Doch van uit het oogpunt van het doel Gods, die in de verzoeking laat komen, is zij eene beproeving, loutering en reiniging van de zonde, en eene versterking van het geestelijke leven.

De verzoekingen, die hier in de eerste plaats bedoeld worden, bestaan in de vervolgingen en verdrukkingen der uitverkoren vreemdelingen door de ongeloovige wereld. De wereld ziet in de geloovigen niet slechts vreemdelingen d.i. menschen, die met haar geen geestelijke verwantschap hebben, maar ook vijanden. Als de ongeloovige wereld zich eerlijk en vrij uitspreekt, zegt zij, dat de geloovigen er eigenlijk niet moesten wezen. En als het ongeloof de overhand heeft in de wereld, zegt het tot de volgelingen van Christus: Het christendom moet uit u uit, of gij moet de wereld uit.

Velen meenen, dat er tegenwoordig voor de geloovigen niet veel verdrukking en verzoeking bestaat. Dit is eene groote vergissing. Satan en wereld verdrukken en verzoeken tegenwoordig niet op zulk een ruwe wijze als vroeger, maar veel fijner en listiger. En dat velen dit niet merken is een treurig teeken. Indien wij meer Christenen waren, zou de wereld ons wel meer haten, en Satan ons wel meer verzoeken. Doch er is thans zooveel christendom, dat de wereld niet zoo hatelijk vindt, en dat Satan niet noodig acht om te verzoeken, omdat er in het wezen zoo weinig van Christus in is. Velen spreken wel als Christenen, maar leven als wereldsche menschen, en Satan oordeelt het niet de moeite waard om zulke menschen te verzoeken. Deze Christenen kennen dus ook de droefheid niet, die een gevolg is van de verzoeking.

Men denke toch niet, dat wereld en Satan zooveel beter geworden zijn, en gunstiger gezind jegens de ware volgelingen van Christus dan in vroegere tijden, zoodat hetgeen Petrus hier zegt geen algemeene regel is, maar slechts voor zijn tijd, en dus voor ons niet meer geldt. Wie dit meent misleidt zichzelf.

Er zijn *menigerlei* verzoekingen. Deze bepaling zegt niet, dat de verzoekingen vele in getal zijn, want dit is reeds aangeduid door het meervoud van het woord verzoekingen, maar het wijst op de velerleiheid, de onderscheidene soorten der verzoekingen. Satan's wijsheid is listigheid. Hij weet niet slechts vele, maar ook velerlei verzoekingen uit te denken, en schikt zich daarbij naar de tijden, omstandigheden en den aard der personen. Paulus spreekt in Eph. 3:10 van de *veelvuldige* wijsheid Gods, en gebruikt daar hetzelfde woord (poikilos). Hoe vele en van hoe velerlei aard de verzoekingen ook mogen zijn, Gods wijsheid overtreft toch altijd zeer verre de listen van wereld en Satan.

Het voorzetsel ,,door,'' dat de betrekking tusschen de droefheid en de verzoeking aanwijst, klinkt in het Grieksch een weinig sterker. Dit woordje (en) zegt, dat zij bedroefd zijn temidden van, in de spheer van, maar ook ter oorzake van de verzoekingen. Zij zijn niet slechts omgeven door de verzoekingen, maar deze oefenen ook invloed op hen uit. ,,Bedroefd in de verzoekingen'' staat in verband met ,,Bewaard in de kracht Gods.'' Het eerste maakt het tweede noodzakelijk. Door het tweede wordt het eerste een zegen. Daarom kan een Christen bedroefd zijn en zich toch verheugen.

F. M. Ten Hoor.

ALGEMEENE INHOUD

DER

GEREFORMEERDE AMERIKAAN.

JAARGANGEN I–VIII.*

DOOR

HENRY BEETS.

Aan de geachte Schrijvers onzer Geref. Amerikaan, J. Manni..IV, 22
Aan de Lezers der Geref. Amerikaan, F. M. Ten Hoor......V, 550
Aan den Budget schrijver van De Hope, F. M. Ten Hoor..VIII, 110
Aan Ds. P. Kosten, W. Heyns..........................VI, 279
Aan een Vriend te Central City, Isaac van Verre, IV, 568, V, 80, 171, 278, 320, 502, VI, 491
Aan het Einde van den Jaargang, Ten Hoor......VI, 567, VII, 529
Aan Mr. Isaac van Verre, J. v. d. Center.................VI, 376
Aan mijn Vriend Dutchman, F. Wakener.....I, 284, 323, 436, 474
Adams, (President John, (met portret), A. J. Rooks........II, 165
Adams, (Pres. John Quincy), (Portret), A. J. Rooks......III, 178
Adventisme, J. Wijngaarden............................VII, 548
Adventisme van den Zevenden Dag, bij het Licht van Gods Woord (Het) J. W. Brink, III, 481, IV, 49, 138, 168, 418, 501
Afdrukken van Indrukken, I.van Dellen...............I, 264, 320
Afrikaanschen Oorlog, Losse Schetsen uit den, J. A. Wormser Jr., IV, 404, 452
Afscheiding, (Geschiedkundige Grondslag der—van 1857), Henry Beets, III, 423
Afvaardiging naar de Synode.........................Zie Synode
à Lasco (Johannes), (Portret), Ten Hoor..................II, 187
Aldegonde, (Marnix van St.), (Portret), Beets........IV, 106, 197
Algemeene Genade, (De) Dr. Bavinck, beoordeeld door Prof. Warfield, Vert. J. Keizer I, 196
Algemeen Hollandsche Bond, (Een), Beuker...............II, 553
Allerlei...VI, 31

* Romeinsche cijfers, I tot VIII, duiden de Jaargangen aan. De gewone cijfers de bladzijden. Schrijvers wier namen gedrukt zijn zonder voornaamletters behooren tot het Consortium. (Portret) wil zeggen dat een *afbeeldsel* de bepaalde levensschets vergezelt. (Gewoonlijk vóór de bepaalde afleveringen geplaatst.)

Alliantie der Geref. Kerken, (De), Beets....................III, 378
Als een Mosterdzaad, K. Kuiper ....I, 146
Ambt van Leeraren en Doctoren. (Is er onderscheid tus schen—?), Ten Hoor, IV, 54, 153, 273
Ambt, Verlies van het, J.Robbert, VII, 537; J. Noordewier, VIII, 82
Ambt, Verhouding van het Ambt tot Christus, J. Robbert, VIII, 408
Amerika, (Iets over het Huiselijk- en Familieleven der Hollanders in), H. Van Hoogen I, 469, II, 22, 80, 117, 145, 193, 300,363, 406, 494, III, 25, 55
Amerika..........Zie Dertien Kolonien, Presidenten, Congres, etc.
Amerikaansche Kerkelijke Wereld...........Zie Kerkelijke Wereld
Amerikaansche Predikanten......................Zie Predikanten
Amerikanisatie onzer Kerk, (De), Ten Hoor..II, 180, 207, 256, 289
Amerikanisatie, (Dr. A. Kuyper over onze)............... II, 448
Anarchisme, (Gedachten over het) Manni.......IV, 304, 359, 399
Antichrist, De (Eene studie) Beets..................IV, 226, 237
Antwoord aan Ds. Haan..............................VIII, 505
Aphorismen, (Opvoedkundige), B. J. Bennink, V, 422, 479, 525, VI, 6, 77, 192, 280, 347, 465, 505, 565, VI, 229, 323, VIII, 81
Arthur, Pres. Chester Alan, (Portret), Brink..............VI, 359
Artikel VIII der Dordsche Kerkenorde, W. Heyns......I, 123, 137
Balsem in Gilead, Manni...............................VII, 141
Baptisme en de Chr. Doop, (Het), H. Van Hoogen, III, 115, 145, 202, 241, 289
Baptisten, (De). Wijngaarden..........................VIII, 11
Barmhartigheden der Goddeloozen zijn Wreed, (De), G. D. De Jong, I, 80
Barmhartigheid, Het Werk der, I. Van Dellen, I, 117, 311, 338, 384, 458, II, 46, 163, 325, 374, 573, III, 71, 181
Bavinck's Dogmatiek, Beuker............................III, 215
Bede der Gemeente bij het Nieuwe Jaar, (Gedicht).........IV, 547
Bedeelingen en Eenheid.. ....Zie Verbond der Genade
Beginsel, Welke is het Ware Paedagogisch—bij het Onderwijs? H. Jakobsma..V, 355
Beginselen, K. Kuiper........................III, 82, 105, 186
Beginselen der Geref. Zending, J. M. Remein...........VI, 46, 49
Belijdenis der Geref. Kerk, (De Verwerping der Dwalingen tegen de Remonstranten niet in de)...................II, 416, 464
Belijdenisschriften der Presb. Kerk in U S. (De Herziene en Nieuwe,) Beets..VII, 220
Bekeeringsijver der Farizeeën en Schriftgeleerden, ons ter Waarschuwing, H. Van Hoogen ....V, 111
Beschouwing over het Leven..............................Zie Leven
Beteekenis der Theol. School...................Zie Theol. School
Beteekenis van het Duitsch element voor onze Kerk, H.C. Bode, VII, 276
Beteekenis van het Westen voor onze Kerk, E. Breen......VII, 145
Bethesda geopend, Beuker...............................II, 557
Beuker, Prof. H. Overleden, Van Hoogen.................IV, 191

„ „ Op het sterven van, B. J. Bennink......IV, 191
„ „ Ter Gedachtenis van, Ten Hoor...........IV, 206
„ „ Leerredenen van, Van Hoogen............V, 223
Bezoek aan Nederland en Pruisen, Beuker..................III, 404
Bezwaren tegen de Vrijmetselarij, J. Wijngaarden..........III, 36
„Bible Student," (The), Brink.................V, 543, VIII, 352
Bidt gij? Manni.........................VI, 551, VII, 6, 61, 109
Biduren, Van Hoogen..............................I, 361, 367, 423
Binnenlandsche Zending...............................Zie Zending
Bladvulling.......................I, 146, VI, 431, VII, 143, 335
Blijdschap des Heeren, (De) Mrs. Manni..............VI, 282, 289
Bode. Ds. C., (Portret), Beets.........................VIII, 360
Boekaankondigingen, Boekbeoordeeling enz., door de Redactie.
De Offerande van Abraham, Calvijn, Proosdij..........................I, 115
Dr. Bavinck's Geref. Dogmatiek...............................I, 432, III, 215
Boeiend en Leerzaam, H. Van der Werp...................................I, 485
Salomo's Spreuken, J. Kok...............................II, 191, IV, 95, V, 527
Calvijn, Hand. der Apost., Wielenga...........................II, 192, III, 311
Outline History Chr. Ref. Church, H. Van der Werp.....................II, 432
H. M. Wilhelmina..II, 433
Keerpunten in Jezus' Geschiedenis, J. Van Andel.........................III, 96
Theol. School en Vrije Universiteit. Bavinck..........................III, 191
Eenvoudige Geloofswaarheden, J. M. Remein............................III, 239
Ontstaan Erkenning en Gezag der Formulieren van Eenigheid, F. Fortuin, III, 239
Het Recht der Kerken en de Vrijheid der Wetenschap, Bavinck.....III, 287
Bijbellezingen voor het Huisgezin, ... III, 365, Vgl. Adventisme
Zaaien en Oogsten, H. Van der Werp.......................................III 479
A. B. C. der Chr. Opvoeding, B. J. Bennink...............................III, 479
Jaarboekje, Chr. Geref. Kerk...III, 480
Paul Kruger, Levensschets, (Portret)......................................IV, 96
Wat zegt de Schrift?...IV, 135
Drie en Zestig Jaren in dienst der Vrijheid, (Gen. Joubert), J.A. Wormser, IV, 287
Psalm 68, Vertaald en Verklaard, Prof. Noordtzij.........................V, 28
Practische Beschouwingen, enz., D. Duistermars..........................V, 29
Borstius' Catechetical Primer,...II, 48
Revs. H. Beets and M J. Bosma's Sacred History for Juniors..........V, 527
Keuning, De Man met de Berehuid...VII, 325
Hemkes, Een Man des Volks...VIII, 423
Vragen over den H Doop, door J. Noordewier.............................VIII, 425
Mr. World and Miss Churchmember..VIII, 425
Heidelb. Cat., door J Bavinck...528
Boeren, (De) Nicolaas Beets, (Gedicht)....................III, 478
Bogerman, Joh. (Portret), Ten Hoor.........................II, 229
Brakel, W. A. (Portret), Beets...............................II, 517
Broene, Ds. Geert, (Portret), Beets.........................VI, 328
Brief aan de Hebreeën, (Eigenaardig karakter van), P. Jonker, V 316, 343
Brief van Petrus, Verklaard, Ten Hoor....VII, 90, 167, 279, 32?, 553 417, 481
Buchanan, Pres. James (Portret), Brink....................V, 429
Bijbel in de Scholen (De) Wijngaarden................V, 509, 556
Bij het begin v. d. Nieuwen Jaargang.......................VIII, 1
Bij het einde van Jaargang IV..............................IV, 529

Bij Ons en Om Ons Heen, door H. Beuker.

Onderhandelingen tusschen de U. P. Church en Chr. Geref. kerk in Amerika, I, 21, 478, II, 35, 70
Wie is een Man van Eer?..........I, 24
Basterdvloeken en Misbruiken van 's Heeren Naam..........I, 25
Een Eerste Garf van ons Zendingsveld..........I, 69
Kerspelindeeling..........I, 108
Iets in Betrekking tot Pub. en Chr. Scholen..........I, 149
Buitengewone Manier v. Ordening te Rosaria de Santa Fe, Argentinie,...I, 20
Een Stoomboot op de Jordaan..........I, 205
Een Uitstapje naar 't Westen..........I, 315, 349, 395, II, 216, 263
Tweede Deel van Bavinck's Dogmatiek..........I, 432
Een Belangrijke Brief over Spanje..........II, 112
De Examina aan de Theol. School..........II, 220
Iets van onze Synode..........III, 222
Een vierde Juli die eenig mag heeten..........II, 264
Een bijzonder Tragisch Ongeluk..........II, 269
De Synodale Vergadering onzer Kerk..........II, 307
Algemeene Dienstplicht..........II, 310
Dr. A. Kuyper in Grand Rapids..........II, 452
Terugblik en Overgang van 1898 tot '99..........II, 548
Een Algemeene Hollandsche Bond..........II, 554
Bethesda geopend..........II, 558
Een Naspel met de Philippijnen..........III, 19
De Monroe leer..........III, 21
Het Panamakanaal..........III, 22
Kerkelijke en niet kerkelijke Gereformeerdheid...III, 155, 208, 411, 521, 569
Derde deel van Bavinck's Dogmatiek..........III, 215
Zalig Afgestorven (Rivet)..........III, 217
Een bezoek aan Nederland en Pruisen, Gedeputeerd naar de Synode te Groningen, III, 404
Calvijn's Woning..........III, 524
Dat is Gods vinger..........III, 574
Naar St. Helena?..........IV, 130
„Wat zegt de Schrift?"..........IV, 135
De Heidelbergsche Catechismus beschouwd als leerboek, Tazelaar....IV, 136

Calvinistic College (The Proposed), Ten Hoor..........VII, 372
Calvijn als bedienaar des Woords..........I 405
Calvijn (Johannes) (Portret), Ten Hoor..........II, 28
Calvijn over Hand. 19:3, 5..........VII, 559
Calvijn's Sterfbed, (Gravure), Ten Hoor..........II, 135
Calvijn's Woning, Beuker..........VII, 524
Catholic Apostolic Church, Wijngaarden..........VIII, 145
Christadelphians, dito,..........VIII, 525
Chr. Geref. Kerk (Eerste) te Roseland, Ill., (Gravure), Clousingh, VII, 68
Chr. Geref. Kerk (Eerste) te Zeeland, Mich., (Gravure) G. J. Haan, VI, 193
Chr. Geref. Kerk te Schraalenbergh, N. J. (Gravure).......IV, 385
Christelijke Philosophie (Verschil tusschen Algemeene en Theologische), Van Hoogen, VI, 404
Christelijke Zedeleer, Hoekstra..........VIII, 162
Christelijk Leven, Het, Van Hoogen..........I, 325
Christelijke School en de Zedeleer..........VIII, 162
Christelijk Supranaturalisme..........Zie Supranat.

Christelijke Welsprekendheid, Van Hoogen................II, 143
Christelijke Wetenschap, Ten Hoor.......VII, 424, 433, VIII, 416
Christendom (De H. Schrift en het), Ten Hoor.............VI, 467
Christendom en Maatschappij, Van Hoogen.................I, 14
Christendom, (Het Engelsch), Ten Hoor..................V, 457
Christendom en de Nuttigheids Idee, Ten Hoor............VI, 366
Christian Missionary Association, Wijngaarden..........VIII, 475
Christian Science, Wijngaarden.......................VIII, 525
Christians, Wijngaarden.............................VIII, 371
Christus' Hemelvaart, (Noodzakelijkheid enz. van) Ten Hoor I, 159
Cleveland, Pres. Grover (Portret), Brink..................VI, 414
Coccejus, Johannes, (Portret), Beets..................II, 411
College, John Calvin, Brink.........................VIII, 255
Communisme en Socialisme, Manni.............VI, 131, 159, 266
Congres (Het) der Ver. Staten, (Gravure), Brink.....IV, 251, 351
Correctie met Toevoeging, E. Winter......................III, 17
Correspondentie, Ten Hoor...........................II, 373
Correspondentie Kerken, Beets............IV, 162, (Zie Presbyt.)
Corresponding Courses........................VIII, 353, 426, 505
Cranmer, Thomas, (Portret) Beets........................V, 294
Dank God, door J. C., (Th.), Ten Hoor...................V, 399
Darbisten, (De), Wijngaarden........................VIII, 106
Dathenus, Petrus, (Portret), Beets................III, 529, IV, 22
De Bijbel in het Vogelnest, (Vertelling)...........VIII, 285, 331
„De Man van Hersveld," (Vertelling)................VII, 38, 86
„De Meeste," (*Gedicht*), H. Van der Werp................VI, 520
Denken, Van Hoogen...................................VI, 26
Den Wel Eerw. Hooggel. Heer F. M. Ten Hoor..........VIII, 257
De Psalmen, Manni.........................VIII, 439, 481, 529
De Rooy, (Ds. Jacobus), (Portret), M. Borduin............V, 193
Dertien Koloniën, (De) tot 1754, Brink..................II, 332
Dertien Staten, (Van de—tot de Ver. Staten), Brink.........II, 564
„De Verwisselde Rol," (Gedicht), Van der Werp..........VII, 46
De Vrienden der Waarheid, F. J. Drost.....VIII, 59, 230, 458, 539
De Vrienden te Aspendale, Vertelling...................VIII, 562
Diakenen, (Verh. der Gem. tot de), Noordewier, VIII, 264, 365, 469
„Diakonaal Correspondentieblad," Brink..................VIII, 352
Doctorenambt, (Verschillend van Leerarenambt?), Ten Hoor,
IV, 54, 153, 273
Dogmatiek van Dr. H. Bavinck, Beuker...................III, 215
Dood en Leven in de Ellende en Verlossing, Ten Hoor........I, 35
Dood (Uit den) in het Leven, G. D. De Jong................I, 372
Dood, (Wie zal mij Verlossen uit het Lichaam des), Ten Hoor, V, 337
Doop, (XII Theses over den—der kinderen), J. Keizer, VI, 377, 386
Doop, (De Chr.) en het Baptisme, Van Hoogen, III, 115, 145,
202, 241, 289
Doop..............................Zie ook onder Sacramenten
Doopen der kinderen van Doopleden, (Het), Ten Hoor, VI, 507,
558, VII, 14

Doopen van kinderen van Doopleden, (Nog iets over het), Ten Hoor, VII, 174, 193, 252
Doopen in Mozes, Wolk en Zee, Van Hoogen..............V, 406
Docpen voor de Dooden, (Het), Van Hoogen.... ....V, 512
Doop en Wedergeboorte, K. Kuiper........................V, 412
Doopleden, F. Kniphuizen ....VII, 71, 172, 257, 399, 456
Doopledenstelsel, (Eenige bezwaren tegen het), W. Heyns, VI, 86, 120, 200, 303, 337
Doopledenstelsel. Vgl. Een weinig ter Verantwoording, F. Kniphuizen, VII, 169
(Zie ook Hodge: „Wier kinderen moeten Gedoopt?" vert. door J. Wijngaarden, III, 252
Doopsformulier, (Wat leert Opschrift boven?) J. M. Remein, I, 139, 178
Doorvloeien, (Laat ons niet), Beuker.....................IV, 85
Drie Verbonden...............................Zie Verbonden
Duitsch Element voor onze Kerk, (De Beteekenis van 't), H. C. Bode, VII, 276
Eed, (De), E. R. Haan.......................................I, 268
Een Eerlijke Vinder, (Vertelling).......................VIII, 86
Een Inleidend Woord..............................Jg. IV, p. 1
Een Woord ter Inleiding.........................Jrg. III, p. 1
Een Woord ter Inleiding van.......................Jrg. II, p. 1
Een Verrassend Getuigenis, Huxley.....................IV, 526
Eeredienst, (Iets over den Openbaren), Beuker, II, 224, 248, 327, 391, 511, III, 77, 135, 169
Efa, (De vrouw in de), Van Hoogen...... ....V, 560
Ellendig Mensch, (Ik), Ten Hoor........................V, 283
„Elk zijn Beurt," (Gedicht), H. Van der Werp..........VII, 191
Engelsch Christendom, (Het), Ten Hoor...................V, 457
Enos, (In de dagen van), J. I. Fles.... ....I, 190
Erasmus, (Desiderius), (Lezing), Van Hoogen...IV, 517, 548, V, 30
Evangelieprediking Objectief of Subjectief? Van Hoogen....III, 327
Examina der Theol. School en Nog Wat, E. R. Haan........I, 194
Exegese, (Het Hoog Belang der—bij de Prediking.) G. K. Hemkes, VI, 535
Ezechiël, (De raderen in de profetie van), Van Hoogen......V, 84
Farizeeën en *Schriftgeleerden*, (Bekeeringsijver van), Van Hoogen, V, 111
Feesthouden, A. J. Van den Heuvel...... ....I, 355
Feestvieren in Nederland en in Holland, Mich., Van Hoogen..I, 301
Filmore, Pres. Millard, (Portret), Brink.................. V, 310
Fles, (Ds. J. I.), (Portret), Beets.....................VIII, 227
Formulier der Inwijding van een Kerk, Van Hoogen......VI, 523
Formulier v. d. Kinderdoop, (Wat leert het Opschrift boven het), J. M. Remein................................I, 39, 178
„Frats," Brink...VIII, 319
Frieling, (Ds. W. H.), (Portret), Beets...............VI, 433, 529
Froeligh, (Dr. Sol.), Beets..............................IV, 410, 457

Garfield, (Pres. James A.), (Portret), Brink .... VI, 273
Gebed van een Navahopriester, L. P. Brink .... VII, 73, Vgl. Bidden

Gedichten.

Op Jezus' Geboorte, III, 525; Nieuwjaarsgroet .... III, 525
Aan mijne Stamgenooten in Transvaal .... III, 526
Vaarwel woord, IV, 235; De Verkregen Wensch .... V, 190
De Meeste, VI, 520; De Verwisselde Rol .... VII, 46
Elk zijn Beurt, H. v. d. Werp .... VII, 191
Op het Sterven van Prof. Beuker, B J. Bennink .... IV, 191
„Bij de Opening van Bethesda," I. v. Dellen .... II, 559
Bede der Gem. bij het Nieuwe Jaar .... IV, 547
Uit het Leven, IV, 528 .... Excelsior
Gedichten van Aldegonde (Marnix) .... IV, 202
Geef Bevel aan Uw Huis want, enz., Manni...VIII, 67, 129, 241, 289, 354, 385
Het Wilhelmus van Aldegonde .... IV, 203
Gedichten van Jacobus Revius .... VII, 503

Geheime Genootschappen .... Zie Vrijmetselarij
Geloof, Belijdenis en Zaligheid in de H. S. (Verband tusschen), Brink, II, 106, 151, 201, 285
Gelijkenissen (Iets over de Verklaring der) Ten Hoor, ...I, 238,
Gelijkenis van den Zaaier, (De) Ten Hoor, I, 241, 278, 296, 341, 387, II, 11
Gelijkenis van het Goede Zaad en Onkruid, Ten Hoor, III, 371, 469, 505
Genademiddelen, (De), T. Bos .... III, 162, 196
Genademiddelen .... Zie Sacramenten, Doop
Genadeverbond .... Zie Verbond
Gereformeerden, (zijn de—eene Secte?, Ten Hoor, ... VIII, 49
Gereformeerde Jeugd .... Zie Jeugd
Gereformeerde Jongelieden, Invloed van, P. Jonker .... V, 257
Gereformeerde Kerk, (Het Standpunt der), E. Winter, II, 463, Vgl. Correctie enz., III, 17
Gereformeerde Kerken, (Alliantie der), Beets .... III, 378
Geref. kerken in Amerika...Zie Presb. kerken en Kerkelijke Wereld
Geref. kerken in Nederland, (Toestand der), T. Bos .... V, 520
Gereformeerdheid, (Kerkelijke of niet-kerkelijke), Beuker, III, 155, 208, 404, 521, 569
Gereformeerd Kerkbegrip, (Het), Ten Hoor, ... IV, 439
Gereformeerde Leer der Predestinatie en Toerekenbaarheid, (De) L. Berkhof, VI, 214, 241, 294

Gereformeerde Vaderen (met portretten).

Joh. Calvijn, Ten Hoor .... II, 28
Calvijn's Sterfbed, Ten Hoor .... II, 138
Joh. á Lasco, 1, Ten Hoor .... II, 187
Joh. Bogerman, Ten Hoor .... II, 229
Gijsbertus Voetius, Beets .... II, 296
Joh. Coccejus, Beets .... II, 411
Wilhelmus á Brakel, Beets .... II, 517
Campegius Vitringa, Beets .... III, 19
Franciscus Gomarus, Beets .... III, 122
H. Heidegger, Beets .... III, 248

Petrus Mastricht, Beets....................................III, 337
Petrus Dathenus, Beets....................................III, 529 IV, 22
Marnix van St. Aldegonde, Beets....................................IV, 106, 197
J. H. Livingston, Beets....................................IV, 289
Sol. Froeligh, Beets....................................IV, 410, 457
Hermannus Witsius, Beets....................................IV, 494, 563
F. A. Lampe, Beets....................................V, 56, 97
Thos. Cranmer, Beets....................................V, 294
Ulrich Zwingli, Beets....................................V, 443, 481
Joh. Oecolampadius, Beets....................................V, 536
John Wicclif, Beets....................................V, 176
Antonius Walaeus, Beets....................................VI, 8
Franciscus Junius, Beets....................................VII, 25
Jacobus Trigland, Beets....................................VII, 158
Joh. Maccovius, Beets....................................VII, 312, 367
Jacobus Revius, Beets....................................VII, 461, 503
Jodocus van Lodenstein, Beets....................................VIII, 97, 310
Zie ook Predikanten (Amerikaansche).

Geschiedenis, 1ste Chr. Geref. Kerk, Zeeland, Mich., G. J. Haan, VI, 193
(Voor andere gem. zie Chr. Geref.)
Geschiedkundige Grondslag der Scheiding van 1857, [De], Beets, III, 423
Geweten, [Het], K. Schoolland....................III, 414, 510, 550
Godsbegrip der Navaho Indianen, L. P. Brink............VIII, 126
Godsdienst volgens de H. Schrift, [Redelijke], Van Hoogen...I, 28
Gods Verbondsbestuur..............................Zie Verbond
Gomarus, [Franciscus], [Portret], Beets..................III, 122
Grant, [Pres. U. S.], [Portret], Brink....................VI, 154
Haan, (*Ds. Enno R.*) (Portret), Beuker....................II, 470
Harrison, (Pres. Benjamin) [Portret], Brink..............III, 428
Hayes, [Pres. R. B.], [Portret], Brink....................VI, 233
Hebreën, [Brief aan de], Van Hoogen, VIII, 157, 248. Zie ook Schriftuurplaatsen
Hebreën, (Eigenaardig karakter van den Brief aan de), P. Jonker, V, 316, 343
Hebt gij den H. Geest ontvangen? Ten Hoor............I, 225, 271
Heidegger, J. H. (Portret), Beets........................III, 248
Heilige Geest, [Hebt gij den—ontvangen?], Ten Hoor....I, 225, 271
Heilige Geest, [De Zonde tegen den], Beuker..........IV, 90, 195
Heilige Schrift en Christendom, Ten Hoor................VI, 467
Heilige Schrift en haar Gebruik, [De], Van Hoogen........III, 437
Heilige Schrift............Zie Schriftuurplaatsen, Vijf boeken enz.
Heilige Schrift, Verschil der opvatting der—tusschen Gereformeerden en Mystieken, Ten Hoor I, 57, 93
Heilige Schrift, [Vijandschap tegen de], Beuker............I, 198
Hemelvaart, [Noodzakelijkheid der—van Christus], Ten Hoor, I, 159
Hervorming, [Gedenkdag der—], Ten Hoor..............VIII, 455
Hervormd of Gereformeerd, Beuker........................I, 443
Hoe hoort gij? J. Manni........................VII, 552, VIII, 4
Hoeksema, [Ds. G.] [Portret], Beets....................VI, 362
Hoe zullen onze Holl. Eng. Chr. Scholen het best aan hun Doel

beantwoorden? B. K. Kuiper........................V, 266
Hofmeyr, Prof. M. J., [Levensschets]......... ....VIII, 373, 411
Hollandsche element, [Het], in de Presb. Kerk, M. Borduin, VIII, 119
Hollandsche Nederzetting in Iowa, [De], Muntingh..VIII, 174, 269
Hollandsche Onderlinge Hulpvereeniging, [De], Brink....VII, 396
Hoogmoed, [Geestelijke]...............................VII, 335
Hoorder, Een goedwillig—en getrouw Leeraar, Manni, V, 185, 209, 252
Hospitaal op Java, [Een], E. R. Haan.....................I, 106
Huiselijk Leven der Hollanders in Amerika [Het], Van Hoogen, I, 469; II, 22, 80, 119, 145, 193, 300, 363, 406, 494; III, 25, 55
Hulst, Ds. F. B. Hulst, [Portret], J. B. Hulst..............II, 87
Huxley's Verrassend Getuigenis..........................IV, 526
Hypocrieten, Ten Hoor..................................III, 393
Iets over DE GEREF. AMERIKAAN, Ten Hoor...............III, 433
Iets over den Openbaren Eeredienst.................Zie Eeredienst.
Iets over de Schepping uit niets...................Zie Schepping.
„Ik dank God door J. C.," Ten Hoor.......................V, 399
„Ik ellendig mensch," Ten Hoor...........................V, 283
In de dagen van Enos, J. I. Fles.........................I, 190
Indianen, [De Zending onder de], E. R Haan, I, 73..Zie verder Zending.
Indie, [de Protestantsche kerk in], T. Pilon..............VIII, 35
Inhoud en Vorm der Prediking, F. Stuart..............VIII, 493
Inhoud des Verbonds ....Zie Verbond.
Inleiding [Iets over de—litteratuur des O. en N. Testaments] Ten Hoor, III, 93
Invloed van Geref. Jongelieden, (De), P. Jonker............V, 257
Invloed der Ontwikkeling des Verstands op de Ziel, Van Hoogen, VI, 425, 461
Inwijding van een Kerkgebouw, (Formulier), Van Hoogen..VI, 523
Jaargang II van de Geref. Amerikaan.................I, 445, 447
Jackson, (Pres. Andrew), (Portret), Brink................III, 236
Java, Een Hospitaal op), E.R. Haan........................I, 106
Jefferson, (Pres. Thomas), (Portret), A. J. Rooks...........II, 274

Jeugd, (De Gereformeerde)

Het Signalement.................................VII, 80, 132
In het Huisgezin......................VII, 180, 231, 278, 471, 510
Jesaja's Theologie, J. Keizer...........................III, 193
Jesaja, (Het dogmatisch karakter der eerste profetiën van den profeet), Dr. G. Vos, vert., J. Keizer, I, 254, 287, 334
Jezus, Overwinnaar van Satan, Ten Hoor....................VI, 43
Johnson, (Pres. Andrew), (Portret), Brink................VI, 138
Jongelieden in Amerika, (Godsd. behoeften der), Manni, VI, 473, 512
Jongelieden, (Invloed van Geref.), P. Jonker..............V, 257
Jongelieden, (Rubriek voor).........Zie Rubriek voor Jongelieden
Jongelieden Vereenigingen, (Bij het Onderzoek der H. Schrift

voor), Van Hoogen, VII, 118, 202, 247, 411, 449, 533; VIII, 16, 140, 157, 248
Junius, Franciscus, (Portret), Beets......................VII, 25
Kalamazoo, Walnut St., gem. 35 jarig Bestaan, J. Robbert, VIII, 145
Kenteekenen der Kerk, Ten Hoor.................V, 75, 130, 163
Keppel, T., (Portret), K. Van Goor......................II, 383
Kerk als Vergadering der Geloovigen en als Heilsinrichting, (De), Ten Hoor, IV, 512, V, 3
Kerk, (Toestand der Nederl. Hervormde), T. Bos...........V, 463
Kerk, (Nederduitsche Geref.)—in Zuid Afrika, Beets.......IV, 571
Kerk, (De Roeping der—om Leden van Geheime Genootschappen buiten te sluiten), Van Hoogen, VII, 1
Kerkbegrip, (Het Gereformeerd), Ten Hoor................IV, 439
Kerkelijke Correspondentie (Met U. P.), Beuker...........I, 478
Kerkelijke Grenzen, Ten Hoor......................III, 313, 346
Kerkelijke Tucht, (De), Kosten...........................I, 330
Kerkelijke Tucht, (Goddelijke Oorsprong der), Ten Hoor...III, 299
Kerkelijke of niet kerkelijke Gereformeerdheid, Beuker, III, 155, 208, 404, 521

Kerkelijke Wereld, (De Amerikaansche), door J. Wijngaarden.

De Ver. Presb. Synode..II, 271
Allerlei...II, 273
Punten van Verschil en Overeenkomst..........................II, 321
Allerlei...II, 322
De Gen. Synode Ref. Ch.......................................II, 355
Allerlei...II, 360
Verwerping der Dwalingen der Remonstranten niet in Belijdenis der Ger. Kerk, II, 416
Het Mormonisme..II, 417
Dr. A. Kuyper in Amerika, (Portret) II, 447..............(Zie ook II, 452)
„Protestant Episcopal Convent"...............................II, 450
Synode der Canada Presb. Kerk................................II, 571
Kerkelijke Statistiek over 1898..............................II, 572
Oorsprong (der Amerikaansche kerken), IV, 4, 149, 265, 330, 374, (Vgl. Zendingswerkzaamheden)
Oorsprong (der Am kerken), IV, 469, Hutchison leerstrijd.....IV, 469
Halfweg Verb nd..IV, 47
Oorsprong (Koloniale periode en getalssterkte)...............IV, 533
Het begin der negentiende eeuw...............................V, 38
De Scheiding van Kerk en Staat...............................V, 90
Niet Roomsch maar Protestantsch..............................V, 152
De Slavernij uitgeroeid......................................V, 225
De strijd tegen Onmatigheid..................................V, 372
Het Vrijwilligheidsbeginsel..................................V, 472
De Godgeleerdheid, VI, 55..........................(Perioden ervan enz.)
Classis Iowa (25 jar g feest).................................VI, 450
Verscheidenheid..VII, 292
Adventisme...VII, 548
Baptisten..VIII, 11
River en Plymouth Brethren...................................VIII, 105
Catholic Apostolic Church....................................VIII, 245
Christadelphians en Christians...............................VIII 371
Christian Miss. Ass'n..VIII, 475

Kerkelijke Wereld, (De), door H. Beets.

Neiging om Saam te Smelten...................................VII, 97

Jeruzalem te St. Louis..VII, 99
De Kamp over Kampen..VII, 100
Geref. Kerken Opgelost...VII, 101
Quarterly Register, VII, 103, De Chicago Bijbelstudie Conventie.....VII, 103
De Herziene en Nieuwe Belijdenisschriften der Presb. Kerk in de Ver. Staten, VII, 220
Eene Nieuwe Psalmberijming...VII, 263
Kerkelijk Leven en de nuttigheids idee, (Het), Ten Hoor...VI, 417
Kerkenorde, (De—en Art. VIII), W. Heyns............I, 23, 137
Kerkenorde, (Onze), W. Heyns..........................322, 337
Kerken, (De Alliantie der Geref.), Beets.................III, 378
Kerken, (Correspondentie—). Zie Presb. Kerken.
Kerken, (Toestand der Ned. Geref.), T. Bos...............V, 520
Kerkeraden, (Verhouding van—tot de Synode), Ten Hoor..VIII, 259
Kerkgebouw, (Formulier der Inwijding van een), Van Hoogen, V, 522
Kerspel-indeeling, Beuker...................................I, 108
Kind in het Woud, (Vertelling), Brink.............VIII, 476, 510
Kinderdoop, (XII Theses over den), J. Keizer.............VI, 377
Kinderen, (Zaligheid van vroeggestorven—der geloovigen), Ten Hoor, III, 318
Kinderen, (Wier—moeten gedoopt?), Ch. Hodge..........III, 252
Koninkrijk Gods, (Het). Dr G. Vos, vert., J. Keizer..IV, 337, 392
Krankheid, (Eene beschouwing der), Dr. H. M. Stadt......VI, 145
Kruisdragen, P. Jonker....................................VI, 60
Korte Verklaring van het Geref. Geloof, (Presb.), vert. door H. Beets, VII, 220
Kuyper, (Dr. A.), in Amerika, (Portret), Wijngaarden, II, 547. Beuker, II, 452
Lampe, (F. A.), (Portret), Beets.......................V, 56, 97
Lasco, (Joh. à), (Portret), Ten Hoor......................II, 187
Leeraar en goedwillig Hoorder, (Een getrouw), Manni, V, 185, 209, 252
Leerarenambt, (Verschil tusschen—en Doctorenambt), Ten Hoor, IV, 54, 153, 273
Leerredenen van Prof. Beuker, Van Hoogen.................V, 223
Leerredenen van Ds. Theo. Smits, Ten Hoor.............VII, 480
Leesstof, Brink...VIII, 351
Leven, (Uit den Dood in het), G. D. de Jong..............I, 372
Leven, (Beschouwingen over het), Dr. Stadt, VIII, 182, 282, 329, 427, 446
Levensbeschouwing, G. E. Boer..................II, 160, IV, 188
Levensverzekering geoorloofd? Ten Hoor......III, 282, Vgl. II, 467
Lichaam dezes Doods? (Wie zal mij Verlossen uit het), Ten Hoor, V, 337
Lidmaatschap der Gemeente naar de Geref. opvatting, (Het), Ten Hoor, II, 385, 433, 498, III, 31, 65, 97, 229, 260.
Lidmaatschap Bedanken, (Hoe moet er door den kerkeraad gehandeld met die voor hun), Heyns, V, 313
Lincoln, (Pres. Abraham), (Portret), Brink...............V, 379

Literatuur aang. Inleiding op O. en N. T., Ten Hoor.......III, 93
Liturgiek..................................Zie Eeredienst
Livingston, J. H. (Portret), Beets.........................IV, 289
Lodenstein, (J. Van) (Portret), Beets...............VIII, 97, 310
Losse Gedachten, J. Van Andel...........................III, 431
Maccovius, (Joh.), (Portret), Beets...............VII, 312, 367
Madison, (Pres. James), Brink...........................II, 523
Mannelijke vrouwen, Brink...........................VIII, 238
Marnix van St. Aldegonde, (Portret), Beets..........IV, 106, 197
Mastricht, (Petrus van), (Portret), Beets..................III, 337
Mededeeling der Redactie...............................II, 241
Medewerking in de Voorzienigheid, (De), B. J. Bennink....V, 138
Misbruikte Schriftuurplaatsen...............Zie Schriftuurplaatsen
Moedertaal, (Onze), Van Hoogen......... ....IV, 158. 284
Monopleurisch.................................Zie Verbond
Monroeleer, (De), Beuker...............................III, 21
Monroe, (Pres. James) (Portret), Brink..................III, 89
Mormonisme, (Het), J. Wijngaarden.....................II, 417
Mozes, (Allen in—Gedoopt enz.), Van Hoogen.............V, 406
Mozes, (De Vijf Boeken van), G. K. Hemkes..........I, 380, 448
Mijmering op Reis, Van Hoogen.........................I, 143
Mysticisme, (Het), R. L. Haan, V, 8, 49, 104, 145, 203, 241, 350, 388
Mysticisme, (Opvatting der H. S. bij het—en de Geref.), Ten Hoor, I, 57, 93
Mystische Neigingen, Ten Hoor..............I, 130, 167, 211, 247
Naar Huis, Onverbrekelijke Banden, Lastige Vragen, Van Hoogen, I, 233
Nalaten van den Dienst, J. Noordewier..................VII, 521
Naspel op de Philippijnen, Beuker.......................III, 19
Navaho Indianen, (Godsbegrip der), L. P. Brink........VIII, 126
Navaho priester, (Gebed van een), L. P. Brink............VII, 73
Nederduitsch Geref. Kerk in Zuid Afrika, Beets...........IV, 571
Nederland, (Feestvieren in—en Holland, Mich.), Van Hoogen, I, 301
Nederland, (Prediking in), Van Hoogen....................I, 261
Nederlandsche Geref. Kerken, (Toestand in de), T. Bos.....V, 520
Nederlandsche Herv. Kerk in tegenw. Tijd, T. Bos..........V, 463
Nederzetting der Hollanders in Iowa, Muntingh......VIII, 174, 269
Noodzakelijkheid der Hemelvaart van Chr. enz., Ten Hoor...I, 159
Noordewier, (Ds J.), (Portret), Beets..................VIII, 465
Nuttigheidsidee in de Toepassing op het Christendom, (De), Ten Hoor, VI, 366
Nuttigheidsidee in de Toepassing op het Kerkelijk Leven, Ten Hoor, VI, 417
Oecolampadius, (Joh.). (Portret), Beets...................V, 536
Onafhankelijkheidsverklaring, (De), Brink.......II, 349, 420, 476
Onafhankelijkheidsverklaring beschouwd in het licht van Gods Woord, (De), J. B. Hulst, III, 271
Onderwijs.....................Zie ook Schoolonderwijs, Scholen

Onderwijs in de Zuid Afrikaansche Republiek, (Het), T. Joosten, VII, 150
Onderwijs, (Welke Invloed heeft bij het—de ontwikkeling van het Verstand op de Ziel?), Van Hoogen, VI, 425, 461
Onderwijs, (Behoefte aan en Roeping tot het onderling), Brink VI, 481
Onverbrekelijk, Onvoorwaardelijk..................Zie Verbond
Oordeel der Pers, (Het), Redactie..........................I, 83
Oorsprong der Kerkelijke Tucht, (De Goddelijke), Ten Hoor, III, 299
Oosten, (Een Reisje naar het), Beets..............IV, 355, 423, 489
Oostersche Lichtstralen over Westersche Schriftbeschouwing, Ten Hoor, I, 192
Opmerking door den Eindred., (Eene),...................III, 171
Op 's Werelds Tooneel...............................VIII, 534
Opvoedkundige Aphorismen......................Zie Aphorismen
Organisatie Beweging, Brink..........................VIII, 254
Organische Idee in de Bediening des Woords, (De), Ten Hoor, IV, 364
Ordening, (Buitengewone—in Argentinië), Beuker..........I, 201
Ouderlingen op het Platform? Ten Hoor.................VIII, 65
Ouderlingen, (Verhouding der Gemeente en), J. Noordewier, VIII, 33
Over het Nalaten van den Dienst, J. Noordewier..........VII, 521
Paaschgedachten, Van Hoogen..........................VI, 143
Panamakanaal, (Het), Beuker...........................III, 22
Partijen des Verbonds..............................Zie Verbond
Petrus' Brief, (Eerste), Verklaard, Ten Hoor, VII, 90, 267, 279, 327, 417, 481, VIII, 28, 433, 513, 553
Philosophie, (Algemeene en Chr.), Van Hoogen...........VI. 404
Pierce, (Pres. Franklin), (Portret), Brink..................V, 573
Pleidooi voor Transvaal, (Een), B. K. Kuiper............III, 565
Plymouth Brethren, Wijngaarden......................VIII, 105
Poëzie...Zie Gedichten
Polk, (Pres. James Knox), (Portret), Brink..............IV, 476
Praedestinatie en Toerekenbaarheid, L. Berkhof, VI, 214, 241, 294

Predikanten, [*Amerikaansche*], [*Met Portretten*].

Dr. A. C. Van Raalte, II,75. Ds. F. B. Hulst........................II, 87
Ds. D. J. Van der Werp, II, 282. Ds. E. R. Haan...................II, 470
Ds. R. T. Kuiper, III, 86. Ds. L. Rietdijk........................III, 306
Prof. H. Beuker, IV, 191, 206. Dr. J. H. Livingston.................IV, 289
Dr. Sol. Froeligh, IV, 410, 457. Ds. W. H. Van Leeuwen ....V, 13
Ds. Jac. de Rooy, V, 193. Ds. K. Van den Bosch..........VI, 102, 183, 225
Ds. G. Broene, VI, 328. Ds. G. H. Hoeksema........................VI, 362
Ds. W. H. Frieling, VI, 433, 529. Ds. H. Van der Werp..........VIII, 22
Ds J. I. Fles, VIII, 227. Ds. C. Bode...........................VIII, 360
Ds. E Van der Vries, VIII, 391. Ds. J. Noordewier...............VIII, 465

Prediking in Nederland, (De), Van Hoogen..................I, 261

Prediking, (Het belang der Exegese bij de), G. K. Hemkes, VI, 535
Prediking, Objectief of Subjectief? Van Hoogen...........III, 327
Prediking, (Inhoud en Vorm der), F. Stuart.............VIII, 493
Presbyterische Kerk, (Associate), Beets..................IV, 166
Presbyterische Kerk, (Reformed), General Synod, Beets.....IV, 166
Presbyterische Kerk, [Reformed], Synod, Beets............IV, 163
Presbyterische Kerk, [Vereenigde], Beets..................IV, 162
Presbyterische Kerk in N A., [Belijdenis enz. der], Beets, VII. 220
Presb. Kerk, [Hollandsch Element in], M. Borduin......VIII, 119

Presidenten der Ver. Staten, [Met Portretten].

Geo. Washington, II, 43, 90, 140 John Adams.....................II, 165
Th. Jefferson. II, 274. J. Madison..............................II, 523
J. Monroe, III, 89. J. Q. Adams..................................III, 178
A. Jackson, III, 236. M. Van Buren..............................III, 308
W. H. Harrison, III, 428. J. Tyler................................IV, 222
J. K. Polk, IV, 476. Z. Taylor.....................................V, 219
M. Filmore, V, 310. A. Lincoln....................................V, 379
J. Buchanan, V., 429. F. Pierce....................................V, 573
A. Johnson, VI, 138 U. S. Grant...................................VI, 154
R B. Hayes, VI, 233. J. A. Garfield..............................VI, 273
C. A. Arthur, VI, 359. G. Cleveland..............................VI, 414

President en zijn Cabinet, [De], [Gravures], Brink, III, 41, 139, 215, 284
Prospectus, Geref. Amerikaan..............................V, 3
Protestantsche Kerk in Indië, T. Pilon...................VIII, 35
Psalmberijming, [Eene Nieuwe], Beets...................VII, 263
Psalmberijmingen, [Nederlandsche]. Zie Aldegonde, Dathenus Revius
Psalmen, [De], Manni.......................VIII, 439, 481, 529
Raderen in de profetie van Ezechiel, [De], Van Hoogen......V, 84
Recensie..................................Zie Boekaankondiging
Rechtshandeling Gods in de Verlossing door Christus, [De], Van Hoogen, I, 63
Redelijke Godsdienst............................Zie Godsdienst
Reglement voor het Bestuur der Binnenlandsche Zending J. Robbert, II, 49
Revius, [Jacobus], [Portret], Beets.................VII, 461, 503
Rietdijk, [Ds. L.], [Portret], Ten Hoor..................III, 306
River Brethren, Wijngaarden..........................VIII, 105
Rivets Zalig Afsterven, Tazelaar........................III, 217
Roeping, [Verhouding van—tot Wedergeboorte], K. Kuiper, VII, 353, 442, 495, 539.

Rubrick voor Jongelieden, [Vertellingen], door J. W. Brink. Zie ook Jeugd.

Inleiding en „De Man van Hersfeld"......................VII,38, 86
„Een Zware Proef"...................................VII, 136. 185
„De Arme Hulpprediker"............................VII. 236 283
„Dat deed een Neger voor mij"..............................VII, 326
„Geef ons heden ons dagelijksch Brood"...............VII. 380, 406
„Het Woord eens Konings"............................VII, 475, 516
Kerstfeestvreugde...VII, 562

„Een Eerlijke Vinder"........................VIII, 86
„Vurige Kolen"........................VIII, 187
„De Bijbel in het Vogelnest"........................VIII, 285, 331
„Zalig zijn de Barmhartigen"........................VIII, 380, 428
„Het Kind in het Woud"........................VIII, 476, 510

Sabbath........................Zie Adventisme
Sacramenten, [De], P. Jonker.........VI, 229, 250, 332, 372, 395
Saloon, [Kracht der], Brink.........VII, 56, 124, 215, VIII, 276
Satan, [Jezus overwinnaar van], Ten Hoor................VI, 43
Schepping, [Iets over de—uit niets], Ten Hoor.........I, 417, 462
Scholen, [De Bijbel in de], Wijngaarden..............V, 509, 556
Scholen, [Hoe zullen onze Holl. Eng.—het best aan hun doel beantwoorden?], B. K. Kuiper, V, 266
Scholen, [Iets over Publieke en Chr.], Beuker..............I, 149
Schoolonderwijs, [Het], Van Hoogen.................VI, 97, 345
School........................Zie ook Theol. School
Schrift en Christendom, [De], Ten Hoor...................VI, 467

Schriftuurplaatsen, Misbruikte en Moeilijke, Verklaard, door H. Van Hoogen, et al.

Gen. 1:27, 28, III, 359. Mat. 19:8*b*....................IV, 249
2 Kon. 4:42-44, IV. 128. Luk. 12:47, 48 ....III, 545
Ps. 72:14. IV, 83. Rom. 7:21—26.................... IV, 117
Ps. 88:16, IV, 41. Rom 7:24, 25*a*..............V, 283, 337, 399
Pred. 12:12, IV, 45. I Kor. 8:1........................III, 547
Jes. 24:2*a*, IV, 116. Jes. 38:1, 2, VIII, 67, 129, 241, 289, 354, 385
Ez. 1:15-21, V, 84. I Kor 10:2........................V, 406
Ez. 40—48, VIII, 16. I Kor. 13:13........................IV, 47
Hoz. 4:6, IV, 193. I Kor. 15:29........................V, 312
Zach. 5:1—11, V, 247. Gal. 5:1........................IV, 40
Zach. 5:6-11, V, 560. I Petri 1:1-3.........VIII, 28, 433, 513
I Joh. 2:20, 27, IV, 43. I Joh. 3:14........................I, 371
Zie ook: *Gelijkenissen* en *Wonderen.*

Socialen Strijd, [De Werkman in], L. Berkhof..........VIII, 193
Socialisme en Communisme, Manni.............VI, 131, 159, 266
Subjectieve Verbondsgenade........................Zie Verbond
Supranaturalisme, [Het Chr.], Warfield, [J. Keizer)......I, 47, 87
Synode, [De—naar de Opvatting der Geref. Kerk], Ten Hoor, VIII, 276
Synode, [Afvaardiging naar de], K. Kuiper, P. Jonker, VIII, 295, 348, 395, 488
Synode, (Verhouding der Kerkeraden tot de), Ten Hoor, VIII, 259, (vgl. p. 257)
Synode der Geref. Kerk in Amerika, Brink.............VIII, 276
Synode, [Onze laatste—in verband met Theol. School], Ten Hoor, VI, 314

Taal, [De Nederlandsche—in N. A.], J. Keizer...........IV, 503
Taal, [Eene Stervende], Beets........................IV, 269
Taal, [Onze moeder—], Van Hoogen... ....IV, 158, 284

Taal, (Het onderwijs i. d. Nederl.—en Letterkunde), Van Hoogen, IV, 346
Taalkwestie, (De), J. Robbert..........................VI, 253
Taylor, [Pres. Zach.], [Portret], Brink....................V, 219
Ter Inleiding van den Vden Jaargang......................V, 1
Terugblik en Overgang van 1898—'99, Beuker..............II, 548
Theologie van Jesaja, (De), J. Keizer....................III, 193
Theologische School der Chr. Ger. Kerk, (De), Ten Hoor, II, 53, 97
Theol. School, (De Examina der—en nog iets), E. R. Haan..I, 194
Theol. School te Grand Rapids, (De), (Gravures), G. E. Boer, III, 489, 560
Theol. School, (Onze), Van Hoogen...............IV, 311, V, 35
Theol. School, (Beteekenis der—voor de Kerk), Ten Hoor, IV, 14, 75, 97
Theol. School, (Onze laatste Synode in verband met onze—), Ten Hoor, VI, 314
Toekomstige Vergelding volgens het N. T., G.K. Hemkes, VIII, 177
Toerekenbaarheid............................ Zie Praedestinatie
Transvaal, Ten Hoor....................................III, 334
Transvaal, [Aan een Stamgenoot in], [Gedicht], H. Van der Werp, III, 526
Transvaal, [Pleidooi voor], B. K. Kuiper..... ....III, 565
Transvaal....... ....Zie Afrika, Zuid Afrika
Transvalers, (Worsteling der], Beuker ....III, 454, IV, 35
Trigland, [Jacobus],]Portret], Beets....................VII, 158
Tucht, (Kerkelijke), P. Kosten...........................I, 330
Tucht, (Goddelijke oorsprong der kerkelijke), Ten Hoor....III, 299
Tucht, [De Kerkel.—en hare Beteekenis voor Kerk en Maatschappij), Van Hoogen, V, 433
Twaalf Bezwaren tegen de Vrijmetselarij, Wijngaarden.....III, 361
Tweeërlei Uitgangspunt, Ten Hoor....................V, 42, 141
Tweeslachtigheid, Ten Hoor..........................VIII, 63
Tyler, [Pres. John], [Portret], Brink....................IV, 222
Uit den Dood in het Leven, G. D. De Jong.................I. 372
Uit de Vragenbus...............................Zie Vragenbus
Uitgangspunt, [Tweeërlei], Ten Hoor..................V, 42, 141
Uit het Leven, (Gedichtjes)............................IV, 528
Unionisme, B. H. Einink, Brink..... ....VIII, 74, 254, 277
United Presbyterian Church, (Gesch.), Beets..............IV, 162
U.P. Church, [Onderhandelingen met], Beuker, I, 21, 478, II, 35, 70
Vaarwelwoord, [Gedicht], H. Van der Werp........ ....IV, 235
Van Buren, [Pres. Martin], [Portret], Brink...............III, 308
Van den Bosch, [Ds. K.], [Portret], Beets....... VI, 102, 183, 225
Van der Vries, [Ds. E.], [Portret], Beets.................VIII, 391
Van der Werp, (Ds. D. J.), (Portret), Ten Hoor...........II, 282
Van der Werp, (Ds. H.), (Portret), Beets................VIII, 22
Van Leeuwen, (Ds. W. H.), (Portret), Beets.................V, 13
Van Lodenstein, (Ds. J.), (Gravure), Beets..........VIII, 97, 310
Van Mastricht, (Petrus), (Portret), Beets..................III, 337

Van Raalte, (Dr. A. C.), (Portret), Ten Hoor..............II, 75
Verantwoording, (Een weinig ter), F. Kniphuizen........VII, 169
Verband tusschen Geloof, Belijdenis en Zaligheid, Brink, II, 106, 151, 201, 285

Verbond der Genade door W. Heyns.

Monopleurisch III, 385 Onverbrekelijk..........................III, 473
Onvoorwaardelijk, IV, 7. Bedeelingen en Eenheid..................IV, 59
De Partijen des Verbonds...IV, 121
Partijen des Verbonds, (Gods Woord over de)...................IV, 179, 211
De Belijdenisschriften over de Partijen enz ....IV, 315
Practische Bezwaren, IV, 377. Inhoud des Verbonds................V, 230
Drie Verbonden, V, 529. Subjectieve Verbondsgenade..............VI, 33
Zie hierover ook VI, 165, 279.

Verbond, (Halfweg), Wijngaarden..........................IV, 47
Verbondsbestuur, (Gods), Beuker, I, 41, 76, 102, 127, 183, 207, 308, 327, 401, 428, II, 8, 170
Verdediging der Echtheid van I Joh. 5:7, Hemkes, II, 425, 481, 536
Verdrukking der Geloovigen in de Wereld, (De), Ten Hoor, V, 515, 566, VI, 18, 79, 112
Vereenigde Presb. Kerk................Zie United Presb. en Presb.
Vereenigde Staten. ....Zie Amerika, Congres, Presidenten
Vergelding, (De toekomstige—volgens het N. T., G. K. Hemkes, VIII, 177
Vergenoegdheid, (De Ware), Ten Hoor..................IV, 536
Verhouding van Gemeente en Kerkeraad, J. Noordewier, VII, 226, 273
" " Kerkeraad tot de Synode, door J. Noordewier, VIII, 259
" " " " " Leeraar door J. Noordewier, VII, 320, 377
" " Ouderlingen en Gem., door J. Noordewier, VII, 421, VIII, 33
" " Gem. tot Diakenen, door J. Noordewier, VIII, 264, 365, 469
" " het Ambt tot Christus, J. Robbert....VIII, 408
" " Roeping en Wedergeboorte, door K. Kuiper, VII, 352, 442, 495, 539
Verlies van het Ambt, J. Robbert, J. Noordewier. VII, 537, VIII, 82
Verscheidenheid en eenheid in de Geref. Kerk en Theologie, Ten Hoor, I, 6
Verschil tusschen de Geref. Opvatting en die van het Mysticisme over de goddelijkheid der H. Schrift, Ten Hoor I, 57
Vitringa, (Campegius) (portret), Beets......................III, 10
Vivisectie, G.D. De Jong...................................I, 188
Vliegende Rol, (De) Van Hoogen..........................V, 247
Vloeken, Brink..V, 385
Vloeken, Beuker...I, 25

Vlugmaren, door H. Van Hoogen.

De Synode der Chr. Geref Kerk in 1900.........................IV, 246
Onze Theol. School..IV, 311

Inwendige Zending ....IV, 344
Het Onderwijs in de Ned. Taal en Letterkunde...........................IV, 346
Critiek op *De Hope*...IV, 447
Verloving van Ned. koningin...IV, 448
W. Brink overleden..IV, 506
Jubileum der Theol. School...V, 35
Ds. Gispen ....V, 95
Ons Vaandel ....V, 157
Vooruitgang, V, 159. Vier Juli, Ps. 126.....................................V, 305
Dood van Pres. McKinley, V, 424 Denken ....VI, 26
Gewilde Lectuur, VI, 177. Prof. D. K. Wielenga ....VI, 181
Na de Synode, VI, 322. Kerstboekjes..VI, 499
De Theol School in Ned., VI, 501 Kerstfeest vieren ....VI, 574
Christelijk Onderwijs enz., VII, 49. „De bedrogen Barend"...........VII, 53
De Vierde Juli en het Hamansfeest.......................................VII, 306, 347
De Chr School, VII, 432. Couranten...VIII, 55
Spijzen en Smaak, enz...VIII, 301, 402, 449, 497
Voetius, (Gysbertus) (Portret), Beets..II, 296
Voorbede (Over de), Manni.............................V, 393, 488, VI, 1, 66
Voorbereiding en de Voorbereidingspredikatie, (De), W. Heyns, I, 174, 218
Voordeelen der Verklaring van geheele Bijbelboeken in de Prediking, J. Groen, VII, 488
Voor Jongelieden. ....Zie Jongelieden.
Vooruitgang? H. Jacobsma...II, 236
Vooruitgang, Van Hoogen..V, 159
Voorverordineering, (De), Brink..V, 495
Voorwoord der Redactie...I, 1
Voorzienigheid, (Medewerking in de) B. J. Bennink......................V, 138
Vraag aan Ds. Brink, R. L. Haan.......................................VIII, 426, 505

Vragenbus, (Uit de), door H. Beuker en F. M. Ten Hoor.

Moet een Christen niet evengoed het Supra- als Infralapsarisme gelooven, II, 126
Wat is eene wettische, wat Evangelische bekeering en wat is eene bekeering verbondsgewijs? II, 127
Zullen catechisanten vermaand worden als onbekeerden of op vragende wijze? II, 129
Heeft elk belijdend lid in zijne belijdenis beleden een geloovige te zijn? II,130
Lidmaatschap van geheime met eede verbonden genootschappen II, 130
De Bevoegdheid van den kerkeraad en zijne verhouding tot de gemeente II, 243
Kan een wedergeborene nog arglistelijk zondigen? enz ....II, 370
Welke is het doel waarom de grove zonden der Bijbelheiligen in de H. S. staan? II, 372
Is de gewone manier om zich te verzekeren tegen storm, brand enz., uit den hemel, of uit de menschen? II, 467
Is het bestaanbaar met Gods wil dat een Christen zijn naam teekent en hoeveel hij geeft op een inteekeningslijst? Mag men bidden: Leid ons niet in verzoeking? als men genoodzaakt is zijne kinderen naar de Pub School te zenden? enz ....III, 62
Is het Schriftmatig te leeren dat de uitverkorenen reeds wedergeboren zijn als zij geboren worden?...III, 64
Is levensverzekering geoorloofd voor een Christen?........................III, 283
Hoe moeten wij Gen. 1:27, 28 verklaren?.......................................III, 359
Is de Man van Baal Salisa de Zoon Gods..IV, 128
Over den Doop, VIII, 40. Tweetongigheid?...................................VIII, 65
Ouderlingen op Platform? VIII, 65. Wat beteekent 1 Tim 2:4?....VIII, 279

Vragen..VIII, 384
Vredes-Congres, (Het Internationale), Brink..............VIII, 509
Vrienden der Waarheid, F. J. Drost.......VIII, 59, 231, 458, 539
Vrouw in de Efa Van Hoogen.............................V, 560
Vrijmetselarij, (Bezwaren tegen de), Brink................III, 361
Vgl. Lidmaatschap van Geh. Genootschappen, Beuker......II, 130
Vrijmoedigheid in het belijden, Manni....................VII, 143
Vurige Kolen, Vertelling ....VIII, 187, 237
Vijandschap tegen de H. Schrift, Beuker...................I, 198
Vijf Boeken van Mozes, (De), Hemkes..................I, 380, 448
Waarschuwing, (Eene), Brink..............................V, 336
Walaeus, (Antonius) (Portret), Beets,.....................VI, 8
Walnut St. gem., Kalamazoo, Mich., 35jarig bestaan, J. Robbert VIII, 145
Wat leert ons Opschrift, Formulier, Kinderdoop? J. M. Remein, I, 139, 178
Wedergeboorte, (Doop en), K. Kuiper.......................V, 412
Wedergeboorte, (Verhouding van Roeping tot), K Kuiper, VII 352, 442, 495 539
Weg, (Een rechte—een krom pad), Brink..................VI, 446
Welke Voordeelen zijn er aan verbonden om geheele boeken des Bijbels vers na vers te behandelen in de Prediking, J. Groen VII. 488
Welsprekendheid, (De Christelijke), Van Hoogen..........II, 143
Werk der Barmhartigheid, (Het)..............Zie Barmhartigheid.
Westen, (Beteekenis van het—voor onze Kerk), E. Breen, VII, 145
Westen, (Een Uitstapje naar 't), Beuker...........I. 315, 349, 395
Wetenschap, (De Christelijke), Ten Hoor, VII, 424, 433, VIII, 416
Wicclif, (John) (Portret), Beets..........................V, 176
Wier kinderen moeten Gedoopt worden? Ch. Hodge, Vert, Wijngaarden, III, 252
Wil des menschen, (Iets over de vrijheid van den), Beuker, III, 128
Wilhelmuslied, (Het) van Marnix.........................IV, 205
Witsius, (Hermannus) (Portret), Beets..............IV, 494, 563
Worsteling der Transvalers, (Overzicht der), Beuker, III, 454, IV, 35

Wonderen des Heeren, door J. Manni.

In 't algemeen, II, 440, 529. Water tot wijn gemaakt............III, 49, 110
De Vischvangst, III, 151, 222. Stillen van den Storm...........III, 266, 294
Wonder der Brooden...III, 353, 397
Jezus wandelende op de zee...............................III, 499, IV, 30, 68
Spijziging der Vier Duizend...................................IV, 172, 217
De Stater in den mond van den visch...........................IV, 258, 324
Verderving van den onvruchtbaren Vijgeboom....................IV, 382, 385
Genezing van den zoon des Hoofdmans...........................IV, 433, 481
" " een Bezetene in de Synagoge..........................IV, 558, V, 22
Genezing van Simons vrouws moeder..............................V, 69, 125
Reiniging van een Melaatsche...................................V, 289, 365
Genezing van een Geraakte.....................................VI, 348, 390
IJdelheid der Wereld, (De), Manni............VII, 202, 241, 289, 362, 385, 454

Zaadkorrels, ...VIII, 480
Zaaier, ...Zie Gelijkenis.
Zalig afgestorven, (Rivetus), Beuker......................III, 27
Zalig de Barmhartigen. (Vertelling)................VIII, 380, 429
Zaligheid der vroeg gestorvene kinderen der Geloovigen, (De), Ten Hoor, III, 318
Zedeleer, (De Chr.—en de Chr. School), J. B. Hoekstra, VIII, 162
Zelfverloochening, P. Jonker............................V, 546
Zending, (De), E. R. Haan................................I, 18
Zending? (Wat zijn de Beginselen der Gereformeerde), J M. Remein, VI, 46, 49
Zending, (De Binnenlandsche—) en het aangeboden Reglement, E. R. Haan, I, 18
Zending, (Reglement voor het Bestuur der Binnenl.), Robbert, II, 49
Zending, (Inwendige), Van Hoogen........................IV, 345
Zendingswerk, (Waarom de Kerken in Amerika geroepen zijn ten hoogste de aandacht te wijden aan het Inwendige). J. Manni, II, 315, 343, 399
Zending onder de Heidenen, (Onze), (Gravures en portretten), J. H. Vos, III, 445
Zending onder de Indianen, (De), E. R. Haan..............I, 73
Zendingsveld, (Eerste Garf van ons) Beuker.................I, 69
Zendingswerkzaamheden onder de Indianen, Wijngaarden...IV, 330
Zendingswerkzaamheden onder de Negers en Eskimo's, Wijngaarden, IV, 374
Ziel, (Invloed van ontwikkeling van verstand op de), Van Hoogen, VI, 425, 461
Zondagschool onderwijzer, (In welke vakken dient een—zich te oefenen? enz.), A. J. Rooks, I, 407
Zonde tegen den H. Geest, (De), Beuker..............IV, 90, 145
Zuid Afrika..................................Zie Afrika, Transvaal
Zuid Afrika, (De Ned. Geref. Kerk in—), Beets............IV, 571
Zuid Afrikaansche Republiek, (Onderwijs in), T. Joosten..VII, 150
Zwingli, (Ulrich), (Portret), Beets....................V, 443, 481